

COVER PAGE

1	Code and title of the deliverable	Deliverable 3.1.1 Integrated eTOURIST methodology for cultural & natural sites and for traditional culinary & wine INTEGRATED METHODOLOGY FOR CULTURAL AND NATURAL HERITAGE SITES, TRADITIONAL FOOD AND WINES IN HASKOVO DISTRICT
2	Name(s) of the PB(s) responsible for the deliverable	Regional Municipalities Association "Maritza"
3	Text referring to the funding sources	The Project is co-funded by the European Regional Development Fund (ERDF) and by national funds of the countries participating in the Cooperation Programme Interreg V-A "Greece-Bulgaria 2014-2020".
4	Disclaimer	The contents of this Methodology are sole responsibility of the Regional Municipalities Association "Maritza" and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the participating countries the Managing Authority and the Joint Secretariat.
5	Link to the project website	https://etourist.dimossin.gr/ https://maritza-evros.eu/

2018

INTEGRATED METHODOLOGY FOR CULTURAL AND NATURAL HERITAGE SITES, TRADITIONAL FOOD AND WINES IN HASKOVO DISTRICT

"Prepared in accordance with Contract of 15.06.2018 with the subject: "Development of methodology and surveys" under the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST) under the INTERREG V-A Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", ref. No 1714, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017

Sofia, 2018

CONTENTS

CONTENTS	2
INTRODUCTION.....	4
1.1. UNIFIED APPROACH TO COLLECTING IDENTICAL INFORMATION ABOUT THE SITES WITH THE AIM OF PRESENTING THEM AS CULTURAL AND NATURAL LANDMARKS IN A MOBILE DEVICES APP AND A WEB PORTAL.....	4
PREREQUISITE: GOOD EUROPEAN PRACTICES FOR DEVELOPING, MANAGING AND PROMOTING CULTURAL AND NATURAL SITES.....	4
CULTURAL LANDMARKS.....	7
NATURAL LANDMARKS.....	8
APPROACH AND STAGES OF COLLECTING IDENTICAL INFORMATION. METHODS AND TECHNIQUES	8
1.2. RESULTS AND COLLECTED DATA IN COMPLIANCE WITH THE IDENTIFIED APPROACH TO PRESENTING THE EXAMINED NATURAL AND CULTURAL SITES.....	10
1.3. ADDITIONAL MEASURES (IN ADDITION TO PRESENTATION IN A MOBILE DEVICES APP AND A WEB PORTAL) FOR PROMOTING AND DEVELOPING CULTURAL AND NATURAL HERITAGE SITES IN HASKOVO DISTRICT.....	14
2.1. UNIFIED APPROACH TO COLLECTING IDENTICAL INFORMATION ON TRADITIONAL CUISINE AND WINES IN HASKOVO DISTRICT AIMED AT PRESENTING THEM IN A MOBILE DEVICES APP AND A WEB PORTAL.....	16
PREREQUISITE: GOOD EUROPEAN PRACTICES ON PROMOTING TRADITIONAL FOOD AND WINES	16
TRADITIONAL FOOD.....	19
WINES	19
APPROACH AND STAGES OF COLLECTING IDENTICAL INFORMATION.....	19
2.2. RESULTS AND PROCESSED DATA FROM THE SURVEY OF TRADITIONAL FOOD AND WINES IN HASKOVO DISTRICT IN AN APPROPRIATE FORMAT ACCORDING TO THE IDENTIFIED APPROACH FOR PRESENTING THE DATA IN A MOBILE DEVICES APP AND A WEB PORTAL	21
ADDITIONAL MEASURES (IN ADDITION TO PRESENTATION IN A MOBILE DEVICES APP AND AWEB PORTAL) FOR PROMOTING AND DEVELOPING TRADITIONAL FOOD AND WINES IN HASKOVO DISTRICT.....	22
ANNEXES.....	24

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

ABBREVIATIONS USED	
EICR	European Institute for Cultural Routes
ECRAH	European Convention for the Protection of the Archaeological Heritage
EU	European Union
BDA	Biodiversity Act
FA	Forestry Act
PAA	Protected Areas Act
TA	Tourism Act
CHA	Cultural Heritage Act
SPA	Spatial Planning Act
NCC	National cultural property
NGO	Non-governmental organisations
DDS	District Development Strategy
MDP	Municipal Development Plan
RMH	Regional Museum of History
CE	Council of Europe
UNESCO	World Organization for Education, Science and Culture
PA	Protected area

LIST OF TABLES AND CHARTS	
TABLE 1	Good practices for cultural and natural landmarks
TABLE 2	SWOT analysis of Haskovo district in terms of cultural and natural landmarks
TABLE 3	Good practices for traditional food and wines
TABLE 4	SWOT analysis of Haskovo district in terms of traditional food and wines
CHART 1	Unified approach to gathering information on cultural and natural landmarks
CHART 2	Unified approach to gathering information on traditional food and wines

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

INTRODUCTION

The current integrated methodology in implementation of sub-activity Action 3. Development of integrated methodology for cultural and traditional landmarks, traditional food and wine in Haskovo District has been developed by EFTA SERVICES Ltd. - Contractor in execution of the Public Procurement Contract with Regional Municipalities Association Maritza, Contracting Authority, from 15.06.2018 with subject "Development of Methodology and Surveys" under the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST) under the INTERREG V-A "Greece-Bulgaria - 2014-2020" Cooperation Programme, Ref. No 1714, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017.

The purpose of this document is to provide expertise in promoting the cultural and natural heritage of the cross-border region as well as to raise awareness of the traditional culinary art and wines in the cross-border region.

1.1. UNIFIED APPROACH TO COLLECTING IDENTICAL INFORMATION ABOUT THE SITES WITH THE AIM OF PRESENTING THEM AS CULTURAL AND NATURAL LANDMARKS IN A MOBILE DEVICES APP AND A WEB PORTAL

Before proceeding to a definition to the unified approach to collecting identical information, it is necessary to look at some of the good practices for promoting cultural and natural landmarks as the foundation for a high-quality implementation of the obligations under the contract on behalf of the Contractor.

PREREQUISITE: GOOD EUROPEAN PRACTICES FOR DEVELOPING, MANAGING AND PROMOTING CULTURAL AND NATURAL SITES

The good practices have been selected among available databases, by applying the eligibility criteria defined by the Contractor in view of the ultimate goal of this methodology, namely to promote cultural/natural landmarks in the region.

Regarding the criteria we were guided by, we took into consideration also the criteria developed on the basis of the European Ecotourism Labelling Standard (EETLS) and the criteria set out by the Global Sustainable Tourism Council:

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

- UNESCO Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage;
- Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage adopted in 2001 in Paris;
- Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, adopted in Paris in 2003
- Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expression, adopted in Paris in 2005;
- Convention on Biological Diversity, adopted in Rio de Janeiro in 1992;
- Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe adopted in Granada in 1985;
- The European Landscape Convention, adopted in Florence in 2000;
- The Convention on the Protection of the Archaeological Heritage, adopted in Valletta in 1992;
- UNIDROIT Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects, adopted in Rome in 1995;
- The Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, adopted in Paris in 2005;
- The Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society (the Faro Convention), adopted in Faro in 2005, etc.

As a result, proceeding from the context of this methodology, we will look at good practices¹ from the point of view of their "innovativeness" for promoting cultural and natural landmarks, namely:

Table 1. Good practices for cultural and natural landmarks

CULTURAL SITES		
Name	Results	Source of Information
Danube Limes UNESCO World Heritage	<ul style="list-style-type: none"> - Scholars have studied 900 kilometres along the Danube, with sections in Austria, Slovakia and Hungary - 152 landmarks along the Roman limes have been identified, outlined and described - 2 sets of nomination documents for entering the Hungarian and 	www.danube-limes.eu

¹ Project Stories from the CENTRAL EUROPE Cultural Heritage and Creative Resources Program, CENTRAL EUROPE Program Joint Technical Secretariat, 1070 Vienna, Austria <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/6-cultural-final.pdf>

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

	Slovakian sections of the Danube Limes on the UNESCO World Heritage List	
Herman	<ul style="list-style-type: none"> - 981 sites have been declared part of UNESCO's World Heritage since 2013 - 7 pilot activities, including: development of an innovative network of 102 libraries, which offers an expanded approach to digital content, as well as a new service for digital borrowing of various materials, including eBooks, music, magazines and videos /Treviso province in Italy/; development of mobile phone and tablet apps with virtual entertainment, games and simulations of interactive, as a way of exchanging information about cultural, historical and tourist services with a wide audience /Ravenna, Italy/; Development of an international tourist product through a mobile application for smartphones /Talking monuments, Eger, Hungary²/; 	www.herman-project.eu
Tetris	<ul style="list-style-type: none"> - 61 local village churches and sacred monuments marked on a transnational church route - 1100 copies of the transnational church route map were printed in 2013. 	www.thetris.eu
NATURAL SITES		
Name	Results	Source of Information
Traditional and wild	<ul style="list-style-type: none"> - 1,200 wild plants /herbs and spices/were studied; - increased awareness among 800 people about herbs and spices; 	www.traditionalandwild
Listen to the voice of villages	<ul style="list-style-type: none"> - 327 localized small sacred monuments in Bohemian Switzerland National Park, Czech Republic; - 4 tourism products developed for rural areas in Europe; - nearly € 200,000 invested in the reconstruction of cultural heritage monuments and information facilities; 	www.central2013.eu
The use of natural heritage for cultural tourism	<ul style="list-style-type: none"> - development of a tourism information system; - development of an audio guide for 19 routes in 4 languages - development of thematic walking paths; - renovation of hiking trails; - development of 5 educational paths with interactive boards in Gerecse Nature Park in Hungary, and others.; 	https://app.emaze.com/@AOIZLFFWO/project-good-practices#2

METHODS AND TECHNIQUES

As a result of the good practices studied and the methods, criteria, systems of analysis and evaluation used, as well as the conducted survey of the cultural and natural heritage under the

² http://www.herman-project.eu/files/publisher/downloads_public/Outputs/Herman_Leaflet_2_english_web.pdf

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

present contract, the possibilities for potential development and the problems in promoting the cultural and natural sites in Haskovo District can be summarized in the following table:

Table 2. SWOT analysis of Haskovo district in terms of cultural and natural landmarks

STRENGTHS	WEAKNESSES
<p>Haskovo District is an attractive destination for cultural tourism and ecotourism.</p> <p>Haskovo District is recognizable as a destination for cultural and ecotourism.</p> <p>Cultural tourism is universal, suitable for combining with other types of tourism.</p> <p>Haskovo District boasts very good conditions for practicing ecotourism.</p>	<p>Poorly developed road infrastructure</p> <p>Low efficiency of advertising activities among fans of cultural tourism.</p> <p>Insufficient information about Haskovo region as a cultural and ecotourism destination.</p> <p>Insufficient information about Haskovo as a destination for ecotourism.</p> <p>Difficult access to some of the sites</p> <p>Possibilities for communication with the hosts (language barrier).</p>
OPPORTUNITIES	THREATS/PROBLEMS
<p>Supplementing the tourist services with cultural and ecotourism.</p> <p>Family holidays, special packages for parents with children and couples.</p> <p>Attracting dynamic groups and promoting consumption by adding an "adventurous highlight" in the form of cultural tourism.</p> <p>Promoting longer vacations among the fans of cultural and ecotourism to increase the revenue of the sector.</p> <p>Popularization of the opinions of the tourists themselves who visited Haskovo in order to increase the credibility of the destination.</p>	<p>Lack of enough diversity in the vacation and hence failure to meet expectations.</p> <p>Major competitors in the group of people interested in cultural tourism are Greece, Italy, Spain, France and Germany.</p> <p>Bulgaria's main competitors for attracting fans of ecotourism are: Slovenia, Croatia, Austria, Spain, Switzerland, Greece, Turkey, Romania and France.</p>

Taking into account the good practices described above, we have found that the methods and techniques for promoting cultural and natural landmarks should include at least a minimum number of criteria in order to be presented in a mobile app and a web portal.

CULTURAL LANDMARKS

The minimum criteria that a cultural landmark should meet are the following:

- To be a cultural landmark of high importance;
- To be a popular cultural landmark among the population;

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

- The towns and villages from where the cultural landmark is accessed are at least accessible by motor vehicles;

In addition to these minimum conditions, additional criteria could be applied, lending potential to landmarks, namely:

- To have facilities for tourist accommodation and catering establishments in the towns and villages from which access to the cultural landmark is possible;
- To possess the potential to be combined with other types of tourism.

NATURAL LANDMARKS

The minimum criteria that a cultural landmark should meet are the following:

- To be a natural landmark of high importance;
- To be a popular landmark among the population;
- The towns and villages from where the natural landmark is accessed should be at least accessible by motor vehicles;
- To offer tourists the opportunity to get an insight into protected species, habitats or formations.

In addition to these minimum conditions, additional criteria could be applied, lending potential to the protected natural sites, namely:

- to have facilities for tourist accommodation and catering establishments in the towns and villages from which access to the cultural landmark is possible;
- Have skilled staff engaged in holding guided tours;
- Have hiking and cycling routes

APPROACH AND STAGES OF COLLECTING IDENTICAL INFORMATION. METHODS AND TECHNIQUES

After showing the good practices in the field of cultural and natural landmarks we suggest that **THE APPROACH** to collecting identical information about the sites should be comprised of the following stages:

- Studying and documenting of information on cultural and natural landmarks in Haskovo district;
- Systematization of information by certain indicators.

STAGE 1: Studying and documenting the cultural and natural heritage sites in Haskovo District

We propose exploring sources of information of a different nature, including strategic documents such as the District Development Strategy, the Municipal Development Plan, etc., as well as literary and historical sources; establishing contacts with competent authorities such as the National Institute on Intangible Cultural Heritage, local and regional history museums, tourist information centres by municipalities, administrative departments in charge of cultural and natural resources at the municipal or district authorities, Regional Inspectorates of Environment and Water, etc.

STAGE 1: Systematization of information about the sites by certain indicators.

Once the different sources of information have been studied, we suggest that the collected data be systematized by certain indicators when presented in a mobile application and a web portal. The main indicators we suggest are as follows:

1. Name
2. Location
3. Description
4. Accessibility
5. Possibilities of catering and accommodation
6. Interesting facts

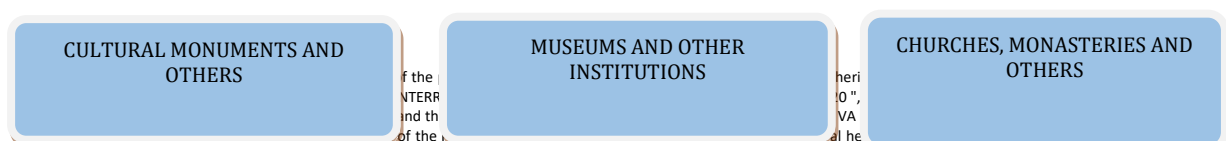
Chart 1. A unified approach to gathering information about cultural and natural landmarks

With a view of the different nature of the landmarks, additional indicators could be defined, such as working time for cultural landmarks and an indicator for endangered species for natural sites, but this proposal is not mandatory and will only be carried out at the request of the Contracting Authority.

1.2. RESULTS AND COLLECTED DATA IN COMPLIANCE WITH THE IDENTIFIED APPROACH TO PRESENTING THE EXAMINED NATURAL AND CULTURAL SITES

According to the above-mentioned approach, we have collected the following data on separate stand-alone sections in ANNEX 1.

CULTURAL SITES

smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No 52/06.07/09.10.2017. The project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NATURAL SITES

PROTECTED TERRITORY -
PROTECTED SITES

PROTECTED TERRITORY -
NATURAL MONUMENTS/RESERVE

CAVES, WATERFALLS, MOUNTAIN
PEAKS, OTHERS

Opportunities for inclusion in tourist routes by municipality:

Dimitrovgrad Municipality

- ❖ DIMITROVGRAD - THE SANCTUARY OF THE NYMPHS AND APHRODITE, VILLAGE OF KASNAKOVO - VILLAGE OF KREPOST - DIMITROVGRAD;
- ❖ DIMITROVGRAD - VILLAGE OF CHERNOGOROVO - VILLAGE OF VODEN - ALEXANDROVO TOMB - DIMITROVGRAD;
- ❖ DIMITROVGRAD - VILLAGE OF KREPOST - MONUMENT TO THE HOLY MOTHER OF GOD, HASKOVO - DIMITROVGRAD;
- ❖ DIMITROVGRAD - VILLAGE OF KREPOST – ST. ATHANASIOS MONASTERY, VILLAGE OF ZLATNA LIVADA - DIMITROVGRAD.

Ivaylovgrad Municipality

- ❖ QUARTER OF LADZHA, TOWN OF IVAYLOVGRAD - LYUTITSA FORTRESS - VILLA ARMIRA - VILLAGE OF HUHLA
- ❖ MUNICIPAL MUSEUM OF HISTORY IN IVAYLOVGRAD - CHURCH TO THE LORD'S TRANSFIGURATION - REVIVAL PERIOD MUSEUM HOUSE OF MIRCHO PASKALEV – STS. CONSTANTINE AND HELEN MONASTERY

- ❖ DUPKITE LOCALITY, VILLAGE OF SVIRACHI, IVAYLOVGRAD MUNICIPALITY - LIKANA, VILLAGE OF BELOPOLYANE, VILLAGE OF SVIRACHI;

Lyubimets Municipality

- ❖ HABITAT OF THE SUMMER SNOWFLAKE (*Leucojum aestivum*) - DOLNATA OVA, TOWN OF LYUBIMETS – BAKARLIA, VILLAGE OF YERUSALIMOVO;
- ❖ GLUHITE KAMANI (THE DEAF STONES) ROCK CULT COMPLEX, VILLAGE OF DABOVETS AND THE VILLAGE OF MALKO GRADISHTE - ST. ATHANASIUS CHURCH, VILLAGE OF MALKO GRADISHTE - THRACIAN BEEHIVE TOMB, VILLAGE OF VALCHE POLE;

Madzharovo Municipality

- ❖ THRACIAN MEMORIAL COMPLEX. CHAPEL TO SAINT PETKA OF BULGARIA. "THRACE WITHOUT BORDERS" MONUMENT, TOWN OF MADZHAROVO THRACIAN RELIGIOUS BURIAL COMPLEX AND SETTLEMENT. OKOPA MEDIEVAL FORTRESS, MADZHAROVO;
- ❖ ANCIENT ROMAN ROAD, VILLAGE OF DOLNI GLAVANAK – ST. DEMETRIUS CHURCH;

Mineralni Bani Municipality

- ❖ TOURIST ECO-TRAIL "SARNITSA - KUPENA - ORLOVI SKALI"
- ❖ THRACIAN ROCK CULT COMPLEX ALTAN TEPE AND LATE ANTIQUITY FORTRESS IN HISSARYA LOCALITY, VILLAGE OF ANGEL VOIVODA - VILLAGE OF GORNO BRYASTOVO - THE STEP OF THE HOLY MOTHER OF GOD, VILLAGE OF MINERALNI BANI – SVETI DUH (HOLY SPIRIT) ROMAN FORTRESS, VILLAGE OF MINERALNI BANI;
- ❖ MEANDERS OF ARDA RIVER - PATRONKA PROTECTED AREA - GYURGENA PROTECTED AREA - MOMINA SKALA PROTECTED AREA

Svilengrad Municipality

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

- ❖ MUSTAFA PASHA STONE ARCH BRIDGE - SVILENGRAD HISTORY MUSEUM - ANCIENT AND MEDIAEVAL SETTLEMENT, SVILENGRAD;
- ❖ PREHISTORIC AND PROTOHISTORIC PIT COMPLEX, VILLAGE OF KAPITAN ANDREEVO, HAUSA LOCALITY - REMAINS OF ANCIENT ROMAN ROAD VIA DIAGONALIS. VILLAGE OF KAPITAN ANDREEVO, HAUZA LOCALITY - ROCK CHURCH. VILLAGE OF MATOCHINA. DELI KAYA LOCALITY - MEDIAEVAL TOWER (BUKELON FORTRESS), VILLAGE OF MATOCHINA. KULATA LOCALITY;
- ❖ MEDIAEVAL FORTRESS, VILLAGE OF MEZEK, KALETO LOCALITY - THRACIAN BEEHIVE TOMB, VILLAGE OF MEZEK;

Simeonovgrad Municipality

- ❖ CHURCH TO THE HOLY THEOTOKOS - CHURCH TO ST. NICHOLAS THE WONDERWORKER

Stambolovo Municipality

- ❖ ARCHAEOLOGICAL COMPLEX, VILLAGE OF DOLNO CHERKOVISHTE - ETHNOGRAPHIC MUSEUM, VILLAGE OF ZHALTI BRYAG – ST. DEMETRIUS CHURCH, VILLAGE OF ZHALTI BRYAG;
- ❖ ARCHAEOLOGICAL COMPLEX, VILLAGE OF PCHELARI - ROCK TOMB, VILLAGE OF PCHELARI;

Topolovgrad Municipality

- ❖ MUNICIPAL HISTORICAL MUSEUM. TOPOLOVGRAD - CHURCH TO THE HOLY THEOTOKOS - HOLY TRINITY MONASTERY. TOPOLOVGRAD;
- ❖ DOLMEN (TWO-CHAMBER) - DOLMEN (TWO-CHAMBER) - DOLMEN(GROUP), ALL IN VILLAGE OF HLYABOVO
- ❖ KAZANKITE PROTECTED AREA - BRASNARSKIYAT STOL (THE BARBER'S CHAIR) PROTECTED AREA - KARAKOLYOVATA DUPKA PROTECTED AREA;

Harmanli Municipality

- ❖ IZVORA NA BELONOGATA (THE SPRING OF THE WHITE-LEGGED GIRL) - GARBAVIA MOST (THE ARCHED BRIDGE) – ST. ATHANASIUS CHURCH – MUSEUM OF HISTORY, ALL IN THE TOWN OF HARMANLI;
- ❖ CHUCHUL KAMAK MENHIR – ANCIENT ROMAN ROAD, VILLAGE OF OVCHAROVO;

Haskovo Municipality

- ❖ CHURCH OF THE HOLY ARCHANGELS MICHAEL AND GABRIEL - THE ASSUMPTION OF THE THEOTOKOS CHURCH - PASKLEVA HOUSE - KIRKOVO SCHOOL - MONUMENT TO THE HOLY MOTHER OF GOD - "1000 YEARS OF HASKOVO" MEMORIAL - THE BELL TOWER - THE OLD CLOCK TOWER - THE SUN DIAL, ALL IN THE TOWN OF HASKOVO
- ❖ MONUMENT OF ENVY - MARSIA FORTRESS - REGIONAL HISTORICAL MUSEUM - CHORBADZI DIMITRAK'S HOUSE - BOYADZHI OGLU'S HOUSE, ALL IN THE TOWN OF HASKOVO
- ❖ MUSEUM OF THRACIAN ART, VILLAGE OF ALEXANDROVO – VENUE OF THE UZUNDZHOVO FAIR FROM THE 16TH-19TH C. VILLAGE OF UZUNDZHOVO - CHURCH OF THE ASSUMPTION OF THE THEOTOKOS, VILLAGE OF UZUNDZHOVO - HOLY SPRING AND CHAPEL OF SAINT ANNE, VILLAGE OF TRAKIETS, ETHNOGRAPHIC ROOM, VILLAGE OF KNIZHOVNIK;
- ❖ ZLATO POLE PROTECTED AREA, VILLAGE OF NOVA NADEZHDA – COMMON SNOWDROP HABITAT PROTECTED AREA, VILLAGE OF GARVANOVO, ASENOVA FORTRESS LOCALITY.

1.3. ADDITIONAL MEASURES (IN ADDITION TO PRESENTATION IN A MOBILE DEVICES APP AND A WEB PORTAL) FOR PROMOTING AND DEVELOPING CULTURAL AND NATURAL HERITAGE SITES IN HASKOVO DISTRICT

On the basis of the examined best practices related to promoting and developing cultural and natural landmarks in Haskovo district, we propose the following additional measures:

- ❖ Conducting advertising campaigns - TV and radio spots, audiovisual materials, billboards, announcements of an event, etc.;
- ❖ Creation of printed and digital advertising materials - including catalogues, brochures, guides, maps, etc.;
- ❖ Organization of visits to Bulgaria of interested representatives from third countries (retailers, travel agents, hotel agents, international journalists covering topics related to cultural and natural heritage);
- ❖ Conducting days of the EU's cultural and natural landmarks in third countries by inviting interested representatives (retailers, travel agents, hotel agents);
- ❖ Geo-referencing of each type of data that allows it as well as its representation on interactive maps;
- ❖ Integration of the data in Google Maps, OpenStreetMap, etc. through project profiles;
- ❖ Integration of the data in national /industry/ commercial portals for tourist landmarks;
- ❖ Social networking campaign (FB, Instagram, Pinterest, Foursquare) with emphasis on visual or geographic information.
- ❖ Publishing information about the sites in games and applications on the Internet, which also include on-site visits, for example geocaching;
- ❖ Improving the access to immovable cultural heritage sites, digitization of museum funds and creation of public electronic registers;
- ❖ Renovation of museum exhibitions and inclusion of interactive elements;
- ❖ Developing tools for the exchange of information when presenting local museums in national, European and global networks and forums, incl. boosting museum cooperation, creating conditions for volunteer work in museums;
- ❖ Building clusters and deploying networks of key business ventures in ecotourism and retail chains at international, national, regional and local level
- ❖ Promotion of activities aimed at educating potential tourists - interpretive and educational programs with the participation of different age groups, green schools with students from primary, elementary, secondary schools, training seminars with university students, teachers from the municipalities close to the protected areas, etc.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

- ❖ Careful selection of sites in which investment should be made so as to develop them as tourist attractions;
- ❖ Targeted measures to protect sites from the damaging external impact and the creation of a corresponding natural and/or social environment enhancing the tourist impact of the sites;
- ❖ Taking adequate and timely measures for safeguarding, maintaining and exhibiting the sites.

2.1. UNIFIED APPROACH TO COLLECTING IDENTICAL INFORMATION ON TRADITIONAL CUISINE AND WINES IN HASKOVO DISTRICT AIMED AT PRESENTING THEM IN A MOBILE DEVICES APP AND A WEB PORTAL

Before proceeding to identifying the unified approach to collecting identical information about traditional cuisine and wines in Haskovo District, we also need to look at the good practices for promoting traditional food and wines as a prerequisite for the high-quality implementation of the contract obligations on behalf of the Contractor.

PREREQUISITE: GOOD EUROPEAN PRACTICES ON PROMOTING TRADITIONAL FOOD AND WINES

The good practices in question have been selected among available databases, by applying the eligibility criteria defined by the Contractor in view of the ultimate goal of this methodology, namely to promote the traditional cuisine and wines in the region.

The criteria we were guided by were determined by taking into account also the criteria drawn out based on world trends in traditional/local cuisine and wines:

- Global Report on Food Tourism, 2012 of the World Tourism Organization³;
- Rural Food Tourism (2016), Grigorova Z., Shopova I.⁴;
- Okumus B., Okumus F., Mckercher B, (2007), "Incorporating local and international cuisines in the marketing of tourism destinations: the cases of Hong Kong and Turkey"; Tourism Management Journal
- Sims R., (2010), "Putting place on the menu: the negotiation of locality in UK food tourism, from production to consumption", Journal of Rural Studies

³ <http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/amreports4-foodtourism.pdf>

⁴ https://www.researchgate.net/publication/311672896_Rural_Food_Tourism

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

- Quan, Quan S., Wang N., (2004), "Towards a structural model of the tourist experience: an Illustration from food experiences in tourism", Tourism Management journal;
- Bessière, J. (1998) "Local Development and Heritage: Traditional Food and Cuisine as Tourist Attractions in Rural Areas", Sociologia Ruralis
- Gheorghe G., Tudorache P., Nistoreanu P. (2014) "Gastronomic Tourism, a New Trend for Contemporary Tourism", Cactus Tourism Journal
- Overview of marketing opportunities in wine tourism with special reference to Malta, 2015 by Theresa Hoban⁵ and others.

Based on the context of this methodology, we draw out the following good practices for promoting traditional food and wines, namely:

Table 3. Good practices regarding traditional food and wines

TRADITIONAL CUISINE		
Name	Results	Source of Information
A new economic model for Italian farms: wine and food tourism	Promotion of local recipes handed down from generation to generation	http://www.scientificpapers.org/wp-content/files/16_Lanfranchi-A_New_Economic_Model_for_Italian_Farms_the_Wine_Food_Tourism.pdf
Our super food	Creation of a website with a database of producers and processors of local foodstuffs in order to encourage the purchasing of local food and raise awareness of the importance and characteristics of locally produced and locally processed foods.	https://www.interregeurope.eu/circe/news/news-article/3692/slovenians-create-our-super-food-website/
Development Strategy for Gastronomy in Slovenia	Drawing up of a gastronomic pyramid defining 24 gastronomic regions in Slovenia with 144 representative dishes.	https://www.slovenia.info/en
WINES		
Name	Results	Source of Information
Niche	Creation of a winemakers' network in Crete aimed at promoting both the product and its tourist potential.	http://www.winesofcrete.gr/cretewines/en/Article/TheWines/WinesofCrete_2507.html
A new economic model for Italian farms: wine and food	Development of several wine destinations in Italy	http://www.scientificpapers.org/wp-content/files/16_Lanfranchi-

5

<https://www.um.edu.mt/library/oar/bitstream/handle/123456789/3072/An%20Overview%20of%20Marketing%20Opportunities%20in%20Wine%20Tourism%20with%20special%20reference%20to%20Malta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

tourism		A_New_Economic_Model_for_Italian_Farms_the_Wine_Food_Tourism.pdf
Best Practices in the Great Wine Capitals of the World	Excellent example of public-private cooperation in wine tourism /Argentina/ Improving the infrastructure and holding wine festivals /Portugal/.	http://www.greatwinecapitals.com/sites/default/files/resources/downloads/wine_tourism_challenges_and_perspectives.pdf

METHOD AND TECHNIQUES

As a result of the good practices studied and the methods, criteria, systems of analysis and evaluation used in them, as well as the conducted study of the traditional food and wines in Haskovo District under the present contract, the opportunities and the problems in promoting the traditional food and wine in Haskovo district can be defined in the following table:

Table 4. SWOT analysis of Haskovo District in terms of traditional food and wines

STRENGTHS	WEAKNESSES
Haskovo District is an attractive destination for wine and food tourism; A tourist product related to one of the oldest traditions in the territory of Haskovo /wine-making/ and local culinary dishes.	Insufficient information about Haskovo district as a destination for wine and food tourism; Overall, a relatively little-known destination on the external and domestic markets; Strong competition of neighbouring Greece and Turkey; The standard products for "mass" tourism do not help build the image of the area as a wine and food tourism destination.
OPPORTUNITIES	THREATS/PROBLEMS
Complementing tourist services with wine and food tourism; Creating an emotionally targeted, content-rich tourist product, linking all aspects of wine and food tourism in Haskovo, both modern aspects and those associated with the past and with established traditions; Clear targeting of the product via micro-targeting of the markets selected for the specific type of tourism, which are familiar with local wines and food; Using the capabilities of new communication media to create an emotional connection between product, destination, and user.	Strong competition in the sector (Italy, France, Spain, Greece) and the emerging markets (Australia, South Africa, Chile, Georgia, Armenia, Romania); Wrong or unfocused targeting of the tourist product, leading to low efficiency of Haskovo's regional marketing as a food and wine destination.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

Taking into account the good practices described above, we have come to the conclusion that the methods and techniques for promoting traditional food and wines should meet a minimum number of criteria in order to be presented in a mobile devices app and a web portal.

TRADITIONAL FOOD

The minimum conditions that a traditional cuisine should meet are the following:

- ❖ be traditional only for the specific area;
- ❖ be connected with the lifestyle and customs of the local population;
- ❖ to be passed on from generation to generation;
- ❖ to be popular with the local population;
- ❖ to be healthy and to be composed of only locally acquired products.

WINES

The minimum conditions which a certain wine should meet are the following:

- ❖ be traditional for the specific area;
- ❖ be connected with the lifestyle and customs of the local population;
- ❖ to be popular among locals;
- ❖ be of high quality;
- ❖ be unique to the area.

APPROACH AND STAGES OF COLLECTING IDENTICAL INFORMATION

Having shown the good practices in the field, we suggest that **THE APPROACH** to collecting identical information should comprise the following stages:

- Studying and documenting information about traditional food and wines in Haskovo district;
- Systematization of the information based on certain indicators.

STAGE 1. Study and documentation of traditional foods and wines in Haskovo district

We suggest exploring sources of information of a different nature, incl. strategic documents – Regional Development Strategy, Municipal Development Plans, National

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

Strategy for Development of Viticulture and Wine Production 2005-2025, National Strategy for Sustainable Development of Agriculture of the Republic of Bulgaria 2014-2020, National Strategy for Sustainable Development of Tourism in the Republic of Bulgaria, 2014- 2030 etc., as well as literary and other sources; establishing contacts with the competent authorities such as the Ministry of Agriculture, the Executive Agency for Vine and Wine, the Institutes of Vine and Wine, the Local and Regional History Museums, including community centres, local initiative groups, museums, research of information available on multiple websites with statistical data, incl. other studies on the cultural intangible culinary heritage, any promotional materials created, etc.

Systematization of information based on certain indicators

Once the different sources of information have been carefully examined, we suggest that the collected data be systematized by certain indicators when presented in a mobile application and a web portal. As main indicators we suggest the following:

1. Name
2. Where is it offered
3. Description
4. Combination with a festival

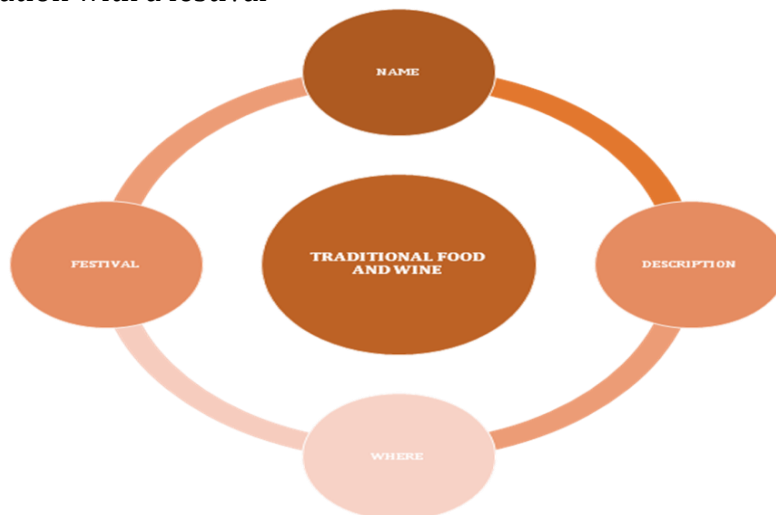

Chart 2. A unified approach to collecting information on traditional food and wines

2.2. RESULTS AND PROCESSED DATA FROM THE SURVEY OF TRADITIONAL FOOD AND WINES IN HASKOVO DISTRICT IN AN APPROPRIATE FORMAT ACCORDING TO THE IDENTIFIED APPROACH FOR PRESENTING THE DATA IN A MOBILE DEVICES APP AND A WEB PORTAL

According to the above-mentioned approach, we have collected the following data in separate sections in ANNEX 2:

TRADITIONAL FOOD

TRADITIONAL DISHES

TRADITIONAL PRODUCTS

WINES

TRADITIONAL WINES

UNIQUE WINES

Options for tourist visits with emphasis on food and wine tourism by municipality:

Dimitrovgrad Municipality

- ❖ Festival in the village of Stalevo, held in September - wine cellar in the vicinity of Dimitrovgrad municipality;

Ivaylovgrad Municipality

- ❖ Festival in the village of Huhla, held in September - wine cellar in the vicinity of the municipality;

Lyubimets Municipality

- ❖ Traditional Fair - "From the garden to the plate" Culinary Exhibition, held in August - wine cellar in the vicinity of Lyubimets municipality;

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

Stambolovo Municipality

- ❖ Festival of Spelt Bread, month of July - wine cellar in the region of Lyubimets municipality;

Topolovgrad Municipality

- ❖ Festival of Bread and Wine, held in January - wine cellar in the vicinity of Topolovgrad Municipality;

Harmanli Municipality

- ❖ "Na Harmana" (On the Threshing-floor) Festival, held in September - wine cellar in the vicinity of Harmanli municipality;
- ❖ TransGourmetTour, held in May - wine cellar in the vicinity of Harmanli municipality;
- ❖ Festival of Sesame, held in July - wine cellar in the vicinity of Harmanli Municipality;

Haskovo Municipality

- ❖ "Varvara and Sava" culinary exhibition, held in December - wine cellar in the region of Haskovo municipality;
- ❖ "Dishes and beverages from the Haskovo region" - culinary exhibition of competitive character, held in December - wine cellar in the region of Haskovo municipality;
- ❖ Tabiet Culinary and Music Festival, held in May - wine cellar in the region of Haskovo municipality;

ADDITIONAL MEASURES (IN ADDITION TO PRESENTATION IN A MOBILE DEVICES APP AND A WEB PORTAL) FOR PROMOTING AND DEVELOPING TRADITIONAL FOOD AND WINES IN HASKOVO DISTRICT

As a result of the examined good practices on the promotion and development of traditional foods and wines in Haskovo district, we propose the following additional measures:

- ❖ Conducting advertising campaigns - TV and radio spots, audiovisual materials, billboards, announcements of events, etc.;

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

- ❖ Creating printed and digital materials - including catalogues, brochures, guides, recipe books, maps, etc.⁶;
- ❖ Conducting advertising activities in retail outlets;
- ❖ Organizing meetings with importers, distributors and other merchants;
- ❖ Organizing visits to Bulgaria of interested third-country representatives (retailers, sommeliers, travel agents, hotel agents, international journalists covering topics related to wine and local cuisine);
- ❖ Conducting days of EU wines in third countries by inviting interested representatives (retailers, sommeliers, travel agents, hotel agents);
- ❖ Establishing an easy-to-find and well-marked place to offer food/wine tasting/product presentation;
- ❖ Establishing a wine club for visitors and providing membership cards;
- ❖ Organizing visits to wine tours in Haskovo;
- ❖ Holding fairs and international exhibitions, sector-oriented or general, aimed at professionals or consumers;
- ❖ Organizing business meetings between professionals and consumers, holding workshops, wine tasting sessions, seminars, etc.⁷;
- ❖ Media coverage of festivals for local cuisine and wines;
- ❖ Publications and films on local cuisine and wine history;
- ❖ Creating a network of wine-growers and restaurateurs;
- ❖ Organizing conferences and other promotional events;
- ❖ Organizing cooking courses online and on-site;
- ❖ Developing entertaining games in apps and the Internet on local cuisine and wines;
- ❖ Georeferencing of any type of data that allows this, as well as its representation on interactive maps;
- ❖ Integrating the data into Google Maps, OpenStreetMap, etc. through project profiles;
- ❖ Integrating the data in national /industry/ commercial portals for tourist landmarks;
- ❖ Social networking campaign (FB, Instagram, Pinterest, Foursquare) with emphasis on visual or geographic information.

---

⁶ https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64631/Anh_Vu_Ngoc_TOBBA11.pdf?sequence=1

⁷ NATIONAL PROGRAM FOR ASSISTING THE BULGARIAN WINE SECTOR FOR THE VINTAGES 2014-2018.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ANNEXES

ANNEX 1. COLLECTED DATA

ANNEX 2. PROCESSED DATA

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

ANNEX 1. COLLECTED DATA

CULTURAL LANDMARKS

SECTION MUSEUMS AND OTHER INSTITUTIONS

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Museum of History	town of Dimitrovgrad	<p>The Historical Museum in Dimitrovgrad is a cultural and scientific institute established in 1951. It is the first museum in Bulgaria for contemporary history. According to its profile it is a comprehensive history museum and has the following departments:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modern and Most Recent History Department - Ethnography Department - Arts Department - Petko Churchuliev Arts Gallery; - Affiliate - Penyo Penev House Museum - Department of Archaeology. <p>Today it showcases artefacts from the Neolithic Age to modern times, displayed in four exhibition halls.</p> <p>The hall entitled ""Youth-brigade movement in Bulgaria"" is one of a kind in Bulgaria, focusing on a complicated and controversial period of the country's recent past – the time frame 1945-1990. Brigade members' uniforms, flags, awards, photos depicting the daily life of youth brigade members, and other items reveal the history of this movement and immerse visitors in the spirit of the times.</p> <p>The Dimitrovgrad Hall reveals the construction of one of Bulgaria's youngest cities, which became a symbol of Socialism in the 1950s.</p> <p>The Archaeology Hall showcases artefacts testifying to the life in the settlements in Dimitrovgrad Municipality, some of which have had a continuous development since the Neolithic period (6th century BC) to the present day.</p>	The site is accessible by car	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	Part of the museum's fund is known as the ""Neolithic man"" discovered in 2009 during archaeological rescue excavations of the medieval settlement in the Kar Dere locality near the village of Krum close to Dimitrovgrad. The skeleton is part of a Neolithic cult burial complex which is the only one discovered so far in the territory of Bulgaria and its neighboring countries. This makes it unique in terms of its scientific and museum value.
The Petko	town of	The Petko Churchuliev Art Gallery in Dimitrovgrad came to life in 1962 as an art	The site is	Good accommodation	This is the only art gallery in the country where an

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Churchuliev Arts gallery	Dimitrovgrad	<p>collection. Essentially, it is an art museum storing over 2,250 works by nearly 400 artists. The works are divided into several sections: Painting, Graphics, Sculpture, Contemporary Art and Theatre Posters. Along with the works of distinguished Bulgarian masters, the gallery also showcases works of artists whose creative path is connected to Dimitrovgrad.</p> <p>The gallery's fund includes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a significant collection of theatre stage posters painted by Bulgarian and foreign artists; - paintings by the participants in the plein air painting sessions - works from the Contemporary Art Symposium entitled ""Dimitrovgrad in its own Context"" and from the program ""Names of the 1990s"". - a work of the world-famous artist Christo Javacheff (Christo). 	accessible by car.	and dining options in the town of Dimitrovgrad	item from the first conceptual exhibition in Bulgaria, Nedko Solakov's installation ""Box of Index Cards"" from 1988, is put on display.
Apostol Karamitev Municipal Drama Theatre	town of Dimitrovgrad	The Dimitrovgrad-based Municipal Drama Theatre named after Apostol Karamitev is a cultural institution with a 60-year-long history. It was established in 1953. It is the only state theatre located in a non-district city. The Dimitrovgrad-based theatre house experienced periods of both adversity and bloom, as in 1964 it was closed down and the building started to be used as a second stage of the Haskovo-based theatre. In 1972, it was again restored as a State Drama Theatre and in 1994 it was transformed into Apostol Karamitev State Open Theatre Stage - Dimitrovgrad. In 2011, following a decree, it was renamed to Apostol Karamitev Municipal Drama Theatre - Dimitrovgrad.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	In 2006, the theatre established the prize called ""Lyubimets 13"" to commemorate the theatre's patron, the great Bulgarian actor Apostol Karamitev. It was unique in that it was the only prize given by the audience to its favorite actor. It has been bestowed to seven actors - Valentin Tanev, Ivaylo Hristov, Kamen Donev, Hristo Mutafchiev, Assen Blatechki, Kalin Vrachanski and Gerasim Georgiev-Gero.
Giordano Bruno National Astronomical Observatory and Planetarium	town of Dimitrovgrad	Created in 1962, this was the first planetarium that opened doors in Bulgaria. Its star dome hall is equipped with two telescopes and has a capacity of 60 seats.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	In addition to circular activity and visits to the star room at NAOB ""Giordano Bruno"", night observations are organized for citizens when appropriate meteorological conditions and also in the presence of interesting astronomical events. The unit has the necessary technique to carry out the observations.
Municipal	town of	Ivaylovgrad's History Museum has three expositions on display -	The site is	Good	In addition to archaeological finds, on

This document has been created within the framework of the project ""Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools"" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 ""Greece-Bulgaria 2014 -2020 "" , Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA ""Greece - Bulgaria 2014-2020"" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project ""Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools"" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program ""Greece-Bulgaria 2014-2020"" , Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A ""Greece - Bulgaria 2014-2020"" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Museum of History	Ivaylovgrad	Archeology, History of the town and the region before Bulgaria's Liberation, and History after 1878. Some of the museum exhibits include pottery vessels from the ancient Roman villa Armira, coins, fragments of a Thracian funeral chariot unearthed during the excavations of the mound near the village of Svirachi, artefacts found at Lyutitsa fortress, etc.	accessible by car.	accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad	display are also rifles and pistols from the Russo-Turkish War of Liberation, icons, and archival documents related to the life and work of voivodes Yani Popov and Stambol Dimitrov. Visitors can also get acquainted with Bulgaria's unique geographic and historical map of 1913, as well as with objects from the daily urban life.
Revival Period House-museum of Mircho Paskalev (Paskaleva House)	town of Ivaylovgrad	One of the brightest examples of a traditional urban house of a silk-breeding family from the late 19th century, declared an architectural monument of culture. It has been restored and now houses the local ethnographic museum, presenting the traditional lifestyle and livelihood of people in the Ivaylovgrad region during the Bulgarian Renaissance period. The house has a stone foundation and was built with a mixture of adobe and clay and coated with lime plaster, as in the past, the ground floor was used for farming and economic purposes, and the two upper floors were of mixed use - they comprised the living premises and the large silk-making salon called "feyat" was used for the cultivation of silkworms and for welcoming guests when the busy silk-making season was over.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad	Currently, the ethnographic exposition can be seen on the main two floors and includes: a traditional living room with a fireplace, the dining area of the family (a copper pot laid on top of a wooden four-legged low table surrounded by cushions for sitting on the floor) and the working corner of the hostess (a curry comb, a distaff, a spinning wheel and a loom), a parlour with all the necessary attributes demonstrating the welfare of the owners (a bronze brazier for heating with charcoal, wooden seats near the windows arranged with exquisite home-spun fabrics and covers with white lacing, a deep built-in closet for the trousseau, a low table for serving coffee with fig jam, a wood-carved iconostasis, a richly decorated lamp made of coloured glass from Edirne and a salon for silkworm cultivation and silk making.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					Exhibits on the second floor showcase the main stages in the production of silk cocoons and folk costumes typical for the region. After its renovation, the ethnographic collection today has 11 new expositions related to local livelihoods and craftsmanship from the mid-19th century – cartwright’s trade and iron smithery, shoe-making, weaving, sericulture, tobacco growing and a number of other crafts.
Museum collection	village of Pelevun	In the building of the old monastic school, built in a neoclassical style, houses a permanent historical and ethnographic exhibition revealing the traditional lifestyle, culture and livelihood of Anatolian Bulgarians (Bulgarians of Asia Minor) with a photo exhibition dedicated to Captain Petko Voyvoda.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad	During the Russo-Turkish War of Liberation (1877-1878) Captain Petko Voivoda, heading a 10-men detachment, successfully defended the village of Plevun from an attack by the bashi-bazouk mercenaries led by Ottoman military officer Saint Clair.
Museum of History	town of Svilengrad	The Svilengrad Museum of History was established in 2007, on the basis of an existing museum exhibition created in the late 1960s. It contained mainly photographic material, ancient and medieval coins, archaeological and ethnographic artefacts. In the 1970's the exhibits were officially registered as part of the Haskovo Museum of History. In the 1990s, the restored house of Doctor Tsurkovski, located in the town centre and interesting for its typical early-20th century architecture, was provided for the needs of the museum collection. The Svilengrad Museum of History aims at safeguarding and preserving the intangible and tangible immovable and movable cultural heritage of the population in the lower reaches of the Maritsa River, the Eastern Rhodopes and Sakar Mountain.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad	The museum has three exhibitions - on history, archaeology and ethnography, showcasing artefacts with important historical, cultural and scientific importance, such as documents, photos, manuscripts, military decorations, medals, tools, clothing and objects from the urban lifestyle, appliances related to the production of silk, cotton and wool, bladed weapons and firearms, personal belongings, etc.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Ethnographic Museum	village of Zhalti Bryag	It reveals the culture and lifestyle of the local population from this region. Created in 1980, the ethnographic museum in the village of Zhalti Bryag showcases a rich exposition, associated primarily with the cultural tradition of the population in the village of Stambolovo, Thrace and the Rhodope Mountains, its cultural and economic development during the years of the National Revival Period.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in Stambolovo	The museum exhibition represents agriculture and livestock farming as the main livelihoods of the region's population. On display are also popular folk costumes, carpets, copper vessels, pottery, antique weapons, woodcarvings, jewellery and church plate, sewn and knitted lace.
Municipal Historical Museum	town of Topolovgrad	A museum collection existed in Topolovgrad already in the 1930s. It was founded by the Topolovgrad-based Scientific and Archaeological Society ""Dolmen"" which ceased its existence in 1943. In 1970, another museum collection was set up in the local community centre, which in 1982 was moved to its current building - one of the most beautiful in the town. It came into existence in the early 20th century by as the home of the rich local family of Vlaikidis (currently emigrants in Thessaloniki, Greece). After the deportation of the Greeks from the region in the period of 1923-1926, the building hosted the representative body of the Bulgarian Agricultural and Cooperative Bank and of the Bulgarian National Bank.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad	The modern museum exhibition is displayed on two floors and showcases valuable objects, documents and photographs, testifying to the historical development of the area. The region's history from ancient times to the present day is presented on the upper floor. The lower floor features an ethnographic collection.
Museum of History	town of Harmanli	The idea of creating an institution involved in collecting, studying, preserving and promoting historical artefacts was born in the local cultural community centre in the late 1950s. The first museum collection was put on display on January 18, 1968. Initially, it was arranged in the first school building in the town dating back to 1835. In 2002, it was transformed into a historical museum proper. It has 350 sq.m. of exhibition space, there are lots of storage facilities, administrative offices and a library room with more than 1,000	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli	The building in which the museum is housed today was built after 1884 on a project by Italian architect Pietro Montani.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		volumes of literature. The museum is divided into three departments - archaeology, ethnography and modern and most recent history.			
Regional Museum of History	town of Haskovo	<p>The Regional Historical Museum in Haskovo preserves over 120,000 thousand movable cultural and historical monuments, many of which are of exceptional value. Unique collections of prehistoric, antique and medieval artefacts made of pottery, stone, iron and glass are part of the rich museum fund. Among the most interesting exhibits are two two-handed cups from Troy, rarely encountered in the Bulgarian lands and dating back to the 1st century BC, one of which is also the museum emblem.</p> <p>An extremely valuable collection of antique and medieval coins counting more than 22,000 pieces can be seen here. Over the years, the Regional Museum of History has been actively involved in collection and exploration activities on the territory of the 11 municipalities of today's Haskovo administrative district. The museum experts have restored over 30 monuments of culture. The museum has one of the best ethnographic collections. The department's funds have nearly 15,000 units. Here are collections of copper vessels, folk costumes, fabrics, jewellery, agricultural and crafts equipment, objects of folk art, ritual artefacts and many others.</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	In 2016, the Regional Historical Museum in Haskovo launched its renovated archaeological exhibition. It is put on display in a new modern hall on two floors and showcases material testimonies to the history of the region from the New Stone Age (7th-5th millenium BC) until the late Middle Ages.
House of Chorbadzhi Pascal (Paskalevata House)	town of Haskovo	<p>Undoubtedly, Chorbadzhi Pascal's house is a true architectural masterpiece. It is declared a monument of culture of national importance. It is an example of the transition from the traditional rural to the urban and European way of life of the local population after Bulgaria's Liberation.</p> <p>Paskalevata House is a two-storey, asymmetrical edifice with a</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	Chorbadzhi Paskal was the father of Alexander Paskalev, the prominent book publisher from the 1920s and 1930s.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>magnificent functional layout. The semi-circular bay window creates a light and aristocratic feel, the beautifully carved ceilings, doors and built-in cupboards lend coziness and warmth, and the decorative niches (the so-called ""alafranga"") complement the interior, imbuing it with unique sophistication.</p> <p>The ethnographic exposition in the house showcases valuable artefacts from the lifestyle of Haskovo locals of that period. The first floor introduces visitors to the everyday life of the Haskovo family, and the second one impresses with its elegance and spaciousness. One gets a weird sensation in Paskalevata House – a blend of curiosity, aesthetic pleasure, sense of safety and surprise – wooden couches in the living room coexist with furniture from Vienna, a Russian samovar is placed next to European silver cutlery, and all of this seems to come together in an integral whole united by the typical Haskovo carpets and rugs, with their amazing colourful streaks and patterns in which Haskovo women weaved their sense of beauty and aestheticism.</p>			
House of Chorbadzhi Dimitrak	town of Haskovo	<p>The house of Chorbadzhi Dimitrak is one of the oldest in Haskovo. Built in the first decades of the 19th century, it boldly shows the aesthetic demands and aspirations of the well-to-do Haskovo artisans and merchants. It is impressive with its masterful construction, exquisite artistic woodcarvings and original elements.</p> <p>Chorbadzhi Dimitraki's house is interesting with its asymmetrical forms and the L-shaped layout of the rooms. From the large space underneath the big verandah (called chardak), one can enter three rooms - a large lower living room, a kitchen with a hearth and in-built closets. The guest room, with its magnificently carved wooden two-colour ceiling and with alafranga flanked by cupboards, reveals one of</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	The ethnographic exposition in the house reveals the treasures of the life of the people of Haskovo at that time.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		the most beautiful and well-preserved old interiors in Haskovo. One of the smaller rooms has a similar interior. The ceiling of the salon is also wooden, with decorative diamond-shaped applications. The windows are adorned with beautiful woodcarving - the only one of its kind in the whole town.			
Boyadzh Oglu's House	town of Haskovo	<p>Splendor, unique style and Renaissance spirit - these words may well characterize the house of Chorbadji Boyadzh Oglu in Haskovo. It shines with its beautiful decorative and landscape plots, intertwining architecture, fine arts and the imagination.</p> <p>Built in the mid-19th century, the house is L-shaped, with two floors. A remarkable feature of the interior layout are the different, individually designed carved wooden ceilings. They create the sensation of elevation of the space in the rooms and impart airiness. The impressive salon provides a functional link with the rest of the rooms, making it one of the most representative rooms. The highlights in the overall mural decoration of the interior are the ornamental niches richly painted with colourful motifs (the so-called alafraŋga). The end result is a symphony of colours, delightfulness and finesse.</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	There is also a restaurant in Boyadzh Oglu's house, where visitors can enjoy delicious food.
Kirkovo School	town of Haskovo	<p>The Kirkovo School is a wonderful example of the Renaissance architecture in the town of Haskovo and a national monument of culture. The building impresses with its extremely rich mural and plastic decoration. The four-column portico and the staircase railing lend a special solemnity and prove the aesthetic class of architecture during the National Revival period in Bulgaria. A natural continuation of the Kirkovo School is the exceptionally beautiful garden in front. It enchants visitors with its green trellis vines, the deep well, the</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	After it was attended by students for a long time, in 1952 Kirkovo school became the seat of the regional Museum of History, and by 1993 it hosted the exposition dedicated to the life and work of Haskovo-born world-famous scientist Prof. Dr. Assen Zlatarov.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		exquisitely crafted boxwood tress and a myriad of flowers.			
Haskovo Art Gallery	town of Haskovo	The Art Gallery in Haskovo was founded in 1962. Initially, it was housed in the former Septemvri movie theatre and its fund consisted of about 550 works, mostly by local artists Dimitar Ivanov - Litso, Petar Tolchev and others. In 1998, the gallery moved to the newly-restored buildings, monuments of culture from the beginning of the 19th century, at No. 1 Episkop Sofroniy Str., where it is found until this day.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	At present the gallery stores 1,500 works of painting, graphics and sculpture of artists from different generations. The works of the most prominent authors are arranged in a permanent exhibition, open daily for visitors.
Ivan Dimov Theatre	town of Haskovo	Ivan Dimov Theatre is deservedly famous for being one of the most beautiful and contemporary theatres in Bulgaria. The Haskovo-based temple of Melpomene was built in the remote 1926 and underwent a major renovation in 2004 initiated by the municipality of Haskovo. During its years of existence it has always played a leading role in the town's cultural life. The Ivan Dimov Theatre in Haskovo has two halls: a large theatre hall with 260 seats and a small puppet theatre hall with 110 seats. Unobstructed access for disabled people is provided. The theatre has a warehouse, an actor's studio, a carpenter's studio, an iron workshop, excellent wardrobe and props.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	The two lobbies of the Ivan Dimov Theatre in Haskovo also operate as a permanent art gallery. A Fairy Tales Room is provided for the viewers who have no one to leave their children with during their shows. Before the beginning of each show, a professional pianist contributes to the special atmosphere that has already become emblematic for the place.
Alexandrovo Tomb	village of Alexandrovo	Many traces of prehistoric, Thracian, Thracian-Roman, late antique and medieval settlements have been preserved in the vicinity and within the borders of the town of Haskovo. In December 2000, in the Roshavata Chuka mound near the village of Alexandrovo, a team of archaeologists led by Dr. Georgi Kitov (1943-2008) made one of the most significant discoveries in Bulgarian archaeology. By penetrating through an opening made by treasure hunters, the	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	May 2009 saw the official launch of a museum centre called "Thracian Art in the Eastern Rhodopes" where visitors can see a precise replica of the Alexandrovo tomb located in close proximity.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>scientists came across a Thracian tomb from the 4th century BC with incredibly well-preserved frescoes. The very first inspection in situ showed that the artistic decoration is unique, unparalleled among previously discovered structures of this type. Impressive is also the architecture of the tomb, which in its size rivals the most monumental tombs unearthed in Bulgarian lands. The burial mound is located in the immediate vicinity of the village and stands out against the background as a beautiful hill. The height of the mound is around 15 m and its diameter exceeds 70 m. At its eastern periphery starts a corridor with a length of more than 14 metres, passing successively through a rectangular and a circular room.</p> <p>The building used to perform the function of a heroon (shrine over a tomb). The small height of the hallway and the two entrances required that visitors would have to bend over in order to cross and all of a sudden find themselves inside a world of colours and shapes, floral and geometric patterns, images of foot soldiers and horsemen, domestic and wild animals. All images are depicted with unexpected realism and have an outstanding scientific and artistic value, coupled with a very powerful effect on viewers.</p> <p>The paintings cover the entire round and rectangular chambers and a small part of the corridor. Hunting and battle scenes as well as scenes of a burial feast alternate with monochrome tiers and such with ornamental decorations. The images in the first chamber are mostly monochrome or represent ornaments. Above the entrance to the central chamber there is an image of a horseman and a foot soldier painted opposite him, in a moment of duel.</p> <p>Various and rich are the frescoes in the round funeral chamber. It is decorated with six horizontal tiers, situated one above the other. Two</p>			

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>of them have decorations depicting figures. Best-preserved is the tier with images of hunting scenes. Particularly important and scientifically valuable are the images of horsemen. They are depicted wearing tunics, some with trousers. They are armed with spears and swords. The shapes of the weapons shed further light on the knowledge of Thracian armaments.</p> <p>Impressive are the figures of the horses and the detailed depiction of the accoutrements which, according to the colours, were made of gold, silver and bronze appliquéés. Their positioning on the straps, saddles and chest is important for the interpretation of already known armament. On the heads of the horses there are images of decorations in the shape of a labrys (a double-headed ax).</p>			
Museum of Thracian Art	village of Alexandrovo	The newly-constructed Thracian Art Centre in the Eastern Rhodopes has a total area of 834 sq.m. and is located in the immediate vicinity of the mound with the original tomb. One part of the building is designed for a rich museum exposition and a replica of the tomb. The other part hosts a modern scientific research laboratory centre furnished with the most modern equipment for restoration and conservation. The museum has a repository and an audiovisual hall for conferences, round tables and thematic meetings related to the study of Thracian culture."	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	<p>The Museum Centre called ""Thracian art in the Eastern Rhodopes"" near the village of Alexandrovo was built within the framework of the program of the Japanese Government for grants in the field of culture.</p> <p>The construction of the museum started in February 2008 and it was officially opened on May 15, 2009 by Their Imperial Highnesses Prince and Princess Akishino (Fumihito and Noriko Akishino-no-miya) and the President of the Republic of Bulgaria Georgi Parvanov.</p>
Ethnographic room	village of Knizhovnik	An ethnographic room with more than 100 ethnographic exhibits was opened in March 2015 in the village of Knizhovnik, near Haskovo. The idea came from the mayor Zorka Daskalova and the secretary of the	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the	New items are being added to the collection repeatedly. Promotional materials telling about the origins of the village have been

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		Izgreve 1900 community centre in the village, Vanya Petkova. The ethnographic room is arranged in the community centre and the exhibits on display were collected by people from the village who donated their traditional household items – costumes, musical instruments, gas lamps, vessels, a weaving loom, and different tools.		town of Haskovo	created, too.
Forum Arts Gallery	town of Haskovo	Forum Arts Gallery was established by Haskovo Municipality and operates as a gallery for contemporary art since September 5, 2007. It is located in the heart of the town, next to the theatre, and has an exhibition area of 130 m ² , spread over two floors. The façade is antique, with a triangular pediment and Ionian columns, and harmonizes with the theatre façade. The ground floor houses the seat of the Association of the Haskovo Artists and a permanent bazaar of their works. On the ground floor visitors can see solo and group exhibitions of artists from the town, the country and abroad. On display are works by artists such as Vezhdi Rashidov, Georgi Papazov, Svetlin Rusev, as well as works by artists connected with the town.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	Exhibitions in the Forum Gallery change every 20 days as the culminating points are the South Spring literary days, the Day of Haskovo on 8 September, and the annual Christmas Exhibition of the Haskovo Artists' Association."

SECTION CULTURAL MONUMENTS AND OTHERS

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Water tower	town of Dimitrovgrad	The water tower is regarded as one of the symbols of Dimitrovgrad. The facility was built right after the launch of the Baron Hirsch Railroad (in June 1873) and is one of the town's oldest historical and archi-	The site is accessible by car.	Good accommodation	The tower was built to serve the water supply of steam locomotives along the

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		tectural monuments. The built-up area is 33 sq.m.		and dining options in the town of Dimitrovgrad	Baron Hirsch railway line.
Architectural ensemble on Treti Mart Blvd.	town of Dimitrovgrad	The town's Treti Mart boulevard, the central square and the surrounding ensemble of buildings is an aesthetic solution for the style of the given era and an interesting sight for the connoisseurs of cultural tourism.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	Since April 2014, it has become part of the 27th Cultural Route to the Council of Europe. With its visual appearance, it is an example of the recognition of the value of the architectural heritage of 20th-century totalitarian regimes and its connection to certain periods of European history.
Central Urban Area Ensemble	town of Dimitrovgrad	Bulgaria Blvd. Dimitar Blagoev Blvd. - Maritsa Park and Square in front of Hristo Botev Community Centre Ensemble in Dimitrovgrad - these places have been declared an urban immovable cultural property with the preliminary category of "national significance".	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	Since April 2014, it has become part of the 27th Cultural Route to the Council of Europe. With its visual appearance, it is an example of the recognition of the value of the architectural heritage of 20th-century totalitarian regimes and its connection to certain periods of European history.
Bulgaria Square	town of Dimitrovgrad	Bulgaria Square is located in front of the building of the Municipality of Dimitrovgrad, which itself is impressive with its 15 floors with administrative premises. It also includes a building - a rotunda in which civil marriages are concluded, and Grosseto Hall (named after the twin town of Dimitrovgrad, Grosseto, Italy), which hosts official events. Repeaters and TV transmitters are located on the roof of the building.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	Various events are held in Bulgaria's Square: musical, culinary, Christmas and other.
Thracian	village of	The Sanctuary of the Nymphs and Aphrodite, the only one well-	The site is	Good	Legend has it that late at night the place

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
sanctuary of the Nymphs and Aphrodite	Kasnakovo, Gyaur Bunar locality	<p>preserved in Bulgaria, is located about 500 m northeast of the village of Kasnakovo, in Dimitrovgrad Municipality. It is situated in a beautiful area. Built in the 2nd - 4th centuries, the sanctuary was just a small part from the large estate of Titus Flavius, a Roman citizen of Thracian descent. His name has survived till modern day thanks to the inscription above the central fountain, preserved to this day, which reads: ""Good luck! Titus Flavius Beytyukent Esbenerios and his wife Claudia Montana built and dedicated this fountain to the nymphs and Aphrodite.""</p> <p>The entire complex includes remains of cult buildings dating back to the 2nd century, a Roman villa from the 3rd century, an 4th-century amphitheatre and three architecturally shaped springs with basins arranged on an ellipse. The first archaeological excavations were made in the period 1945-1946. Now an information tourist centre operates on the spot.</p> <p>In 1968, the Sanctuary was declared a cultural monument of national importance.</p>	acesible by car.	accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	turns into the dancing stage of the beautiful queens of nature - the nymphs. According to some beliefs, if a woman drinks water from the spring, she will conceive more easily and give birth to a beautiful boy. The supernatural healing properties of the spring water are well known. That's why, since time immemorial, every year at Spassovden (the day of the Ascension of Christ) people from near and far gather here to pray for health and fertility.
Fortress in Hissarya locality	village of Stalevo	<p>The fortress near the village of Stalevo, Dimitrovgrad Municipality, is located in the Hissarya locality. It was built during the Thracian times, but became popular in the Middle Ages, as some researchers believing this was in fact the ancient city of Mileona. According to legend, it was here that on March 9, 1230 the Bulgarian Tsar Ivan Asen II observed and gave orders during the battle at Klokotnitsa. This was one of the greatest defeats the Byzantine Empire ever suffered, in which Despot Theodore Komnenos, the ruler of Epirus himself, was taken into captivity. In honor of the victory after the battle the Bulgarian ruler ordered that a chapel to the Holy Forty Martyrs be constructed in this</p>	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad.	Below the top there is a large stone called ""Kazancheto"" or Krali Marko's step. There is a carved hole inside it resembling a cauldron which collects water even on a very hot day. Next to it, there is a huge imprint of a step as some believe it was where legendary hero Krali Marko set his foot hence the name Krali Marko's step.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		place. Forty Martyrs. "" Thanks to patriotic Bulgarians it still exists to this day.			
Open-air arts gallery	village of Krepost	Unique wall paintings by the brothers Hristo and Pancho Panev (both painters) decorate all public buildings in the village of Krepost, Dimitrovgrad Municipality. That's why the village is known as an "Open-air art gallery" and local people have every reason to be proud of the works of the two brothers who painted the walls of the village school, the mayor's hall, the community centre, the health service, the chapel and the church. Their paintings can also be seen on the walls of their native house.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad.	Hristo and Pancho Panev painted their first mural in 1997 guided by their strong patriotic desire to revive and donate something to their birthplace. Their idea was warmly received by all locals and they worked zealously for years.
Ancient Roman Villa Armira 2nd-4th century	town of Ivaylovgrad	The ancient Roman villa was erected in the valley of the Armira River, a right tributary of the Arda River, in the second half of the 1st century AD. AD Villa Armira is one of the earliest and most accurately dated villa complexes of the Roman period studied in Bulgaria. It is an outstanding architectural monument created 2000 years ago. This is the most sumptuous private mansion (palace) of the ancient Roman era, uncovered in the Bulgarian lands. The villa was the centre of an landed estate owned a wealthy Thracian aristocratic family. Its first owner was an heir to a Thracian king (basileus). He obtained the status of a Roman citizen for his merit before the Roman authorities, thus acquiring the right to establish a villa estate which he organized in the 50s-70s of the 1st century AD, which is only some twenty years after the final conquest of Thrace by Rome. Villa Armira was built on an area of 3600 square metres where the residential building of the owners, as well as a garden for recreation and walking were located. At the south-eastern end of the building a terrace was	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	The Roman Emperor Valens himself died from his wounds at the battlefield somewhere near Hadrianopolis.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		built , from which the inhabitants of the villa and their guests enjoyed the beautiful scenery and the view of the river. This ancient Roman architectural ensemble existed from the mid-1st century AD (year 50 to 70) until 378 AD when it was destroyed during the Gothic War. Then the villa was burnt down after the Battle of Hadrianopolis (modern-day Edirne in European Turkey) on August 9, 378.			
Aterenski Bridge	town of Ivaylovgrad	In its current form it dates back to the 16th century but some scholars suggest that it was part of an ancient Roman road leading to the Aegean and later the bridge was also connected to the fortified town - Lyutitsa fortress.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	Close to the bridge (1 km of dirt road along the Armira River) one can find one of the most attractive picnic spots in the municipality known as Golemiyat gyol (or the Big Puddle). Suitable tourist infrastructure has been created close to the river (2 tables, benches and a fountain with cold water), with the possibility for holding larger events on the neighbouring field.
Lyutitsa Medieval Fortress	town of Ivaylovgrad	According to experts, the fortress was a large and rich medieval town located on an area of 26 decares. The length of the exceptionally well-preserved fortress walls is about 600 meters, with 14 fortress towers.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	Where the fortress is, archaeologists have discovered a church that existed from the 13th to 16th century, a vast necropolis, coins, and marble fragments from an ancient basilica.
Megalithic tomb (dolmen)	village of Pelevun	A megalithic burial structure (5th-1st century BC), designated an archaeological monument of culture of national importance. It is made of large, chopped, roughly shaped gneiss slabs placed vertically in a preliminary dug pit on a small natural elevation. The tomb at Pelevun has a design which was modern for its time, typical of the monumental tombs of the 5th to 3rd century BC. The site has an overall length of 7.5 metres and represents a rectangular two-chambered dolmen with a dromos oriented east-west. It has a complex structure consisting of 4	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	The dolmen is the most recently discovered megalithic Thracian monument in Bulgaria and is unique in terms of its architecture because it combines both elements of the early Iron Age and also such reminiscent of the subsequent developments of Hellenism.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		parts: a corridor, an ante-burial chamber, an antechamber and a large burial chamber. A façade made of two slabs vertically rounded on the top leads to the tomb entrance. The entrance most probably used to be closed with a slab and leads to a 2.8-metre-long dromos with walls of long vertical stone blocks. Then one steps into a narrow and short anteroom leading into the burial chamber itself. Its longitudinal walls are made of slabs of a length of 2.75 m and its floor is covered with a large stone slab. A distinguishing feature of this site is that the antechamber is wider than both the dromos and the main chamber. In terms of its linear size this is the longest dolmen found in the Rhodope Mountain. In terms of its transverse dimensions the dolmen is relatively small and narrow, which is also unusual. It has an extremely sophisticated layout unknown among similar monuments so far explored in Bulgaria. The necropolis was used many times but it was pillaged already in Antiquity. During the archaeological excavations only pottery fragments and iron tools were found.			
Step-like stone construction at Golyamata Mogila (The Big Mound)	village of Svirachi	Golyamata mogila (The Big Mound) is one of the most impressive burial structures in Bulgaria from the Roman period, consisting of an impressive dome-shaped tumulus (60 m diameter and original height of 18-20 m), surrounded tightly by a robust ring of a unique stonework called a crepis which was supposed to guard the sacred space from the outside world. Apart from its cult functions, the crepis also had a purely technical purpose - to keep the embankment in place. In this case, scholars perceive it not as an ordinary stone fence, but as an original creation of ancient architecture, comparable in terms of its construction to ancient Roman amphitheatres and stadiums, so for this reason it recently received the individual status of an archaeological monument of culture of national importance.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	This monumental facility, the only one of its kind in the Balkans, constitutes a complex terraced structure made of large stone slabs with a length of up to 3.70 m, cut in a curve along their outer side and connected with one another by metal braces, thus forming a huge circle of precisely fitting elements on top of a massive foundation. The stone masonry of the mound was partially destroyed as early as Antiquity.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Thracian dolmen	village of Zhelezino	A megalithic tomb dating back to the end of 2nd millennium BC. The facility was made up of large roughly shaped vertical gneiss slabs dug into the ground inside a preliminarily made trench. The northern side slab and the western transverse slab are well-preserved, the southern slab is half-destroyed and the eastern slab and the capstone are missing.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	Dolmens are remarkable monuments of Thracian culture and are spread only in the mountains of Strandzha and Sakar, with a few also in the Eastern Rhodopes.
Fortress of Byalgrad	village of Gugutka	It was built on a naturally protected, hard-to-reach rocky peak. The slopes of the peak descend steeply towards the Byala River, which surrounds it on both sides. The fortress walls follow the outline of the ridge and encircle an area of 13 decares. They are preserved almost entirely in their original form - they have a total length of about 550 m, a height of 7-8 m and are 2 m thick. In the eastern part, where the fortress is comparatively easier to access, a second wall, which delineates an irregular semicircle, was built in front of the main wall at a distance of 10-15 m. Double fortification walls known as proteichisma were rare in fortresses in the Eastern Rhodopes. This type of fortification was applied elsewhere only in the fortress near the village of Vodenicharsko, Dzhebel Municipality. Dzhebel The fortress name Byalgrad (White City) probably originated due to the fact that many pieces of marble were used for the construction of its walls. And there is another peculiarity - the level of the terrain inside the fortress is higher than the terrain outside the fortress walls by 4-5 m. This hampered their undermining and demolition during a siege. In the eastern part of the fortress archaeologists have unearthed the foundations of a single-nave, one-apse church, partially buried	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	The lack of thorough archaeological excavations makes it difficult to determine the role of this fortress in the Middle Ages, but its large size and its unusual destiny give scholars reason to believe that it was an important urban-type settlement in which a feudal lord possessing adjacent lands and villages resided. This is confirmed indirectly by its name - Byalgrad or less often Gradishteto (from ""grad"" meaning town, city), while other fortresses in the vicinity were called by the local population with the word ""kale"", meaning a stronghold. The fate of Byalgrad Fortress after the fall of Bulgaria under Ottoman domination remains unclear. Probably the fortress was not destroyed, but temporarily used by an Ottoman feudal ruler who settled there.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		underground. It has a length of 8 m, a width of 6 m and a wall thickness of 1 m. Its floor was covered with equally-sized square stone slabs. The most interesting facility of this fortress that has survived to this day is the inner feudal residential tower. It belongs to the type of the so-called donjon (keep) and is one of the few relatively well-preserved defensive towers in Bulgaria. This was also one of the few free-standing donjons in Bulgarian lands. This is one of the big differences with Middle and Western Europe where such fortified towers are common. Its walls rise to a height of 9 m and their thickness is 1.5 m. It has a rectangular shape with dimensions of the base at 11x9 m. It had at least three floors.			
Ossuary Memorial	Cherni Rid Peak	The ossuary is a memorial built and unveiled in the remote 1937 in commemoration of the people from Ivaylovgrad region who died in the Balkan Wars (1912-1913) and the First World War (1915-1918).	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	It was built entirely with donations from local residents who also lost relatives and loved ones in the wars.
Thracian domed tomb	village of Valche Pole	The tomb is located under Sheinovets peak near the village of Valche Pole and was discovered in the 1930s by prof. Bogdan Filov under a mound with a diameter of about 30 m and a height of approximately 6 m. It consists of a rectangular anteroom and a circular dome-shaped chamber, fully corresponding in its form to the dome-shaped chamber of the Mezek Tomb. It was dated around 4th century BC. The tomb was robbed already in antiquity and has been excavated by treasure hunters in recent years. The roof structure of the antechamber and the entrance to it are destroyed. There is an initial stage of destruction of the site under the effect of atmospheric processes. So far no conservation and restoration work has been done.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Lyubimets.	The tomb was robbed already in antiquity and has been excavated by treasure hunters in recent years. The roof structure of the antechamber and the entrance to it are destroyed. There is an initial stage of destruction of the site under the effect of atmospheric processes. So far no conservation and restoration work has been done. Besides this, there is evidence of two more Thracian tombs on the hill above the village,

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		Besides this, there is evidence of two more Thracian tombs on the hill above the village, almost completely destroyed by time and treasure hunters.			almost completely destroyed by time and treasure hunters.
Dolmen necropolis	village of Oryahovo and village of Vaskovo	It was first studied at the end of the 19th century by the Bulgarian brothers Stefan and Georgi Bonchev and the Czech brothers Herman and Karel Škorpil. Their total number then exceeded 70. In the Kapaklykata area near the village of Oryahovo there is a necropolis consisting of 4 dolmens. The name of the area probably comes from the dolmens, which the local population likened to "covered with a lid" ("kapak" meaning a lid in Bulgarian). Very interesting is the dolmen in the Eshmedzhika locality, where rare oval dents have been found on the inner walls of the stone. In Kerez Dere locality there is another dolmen and a mound necropolis consisting of 5 dolmens dated to the early Iron Age - 10th - 11th century BC.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Lyubimets.	Dolmens are among the most common types of megalithic monuments in Bulgaria. Their great concentration in Sakar Mountain is unusual. Such is the dolmen necropolis lying between the village of Oryahovo and the village of Vaskovo.
An architectural monument - obelisk to the victims in the Balkan War (1912) - on top of Sheinovets peak	village of Valche Pole and Malko Gradishte	At Sheinovets peak, in the area between the villages of Valche Pole and Malko Gradishte, an architectural monument was erected in 1941 - an obelisk to the victims of the Balkan war. The peak itself is connected to the beginning of the Balkan War in 1912.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Lyubimets.	According to the Bulgarian intelligence, on October 4, 1912, there were about 100 soldiers in the Ottoman picket at Kurtkale peak, and two more small units of soldiers nearby. The Bulgarian military high command prepared an attack on the summit, whose main aim was to seize control of it as the valleys of the Arda, Maritsa and Edirne rivers can be seen from here. Access to the top was extremely difficult. The slopes from the south and

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					northwest descend vertically and are inaccessible, and the slope to the east is rocky and steep. Climbing the peak was possible through one path only, winding between rocks and bushes. On October 4, at 21:30 hours, the 30th Infantry Regiment of Sheinovo was ordered to begin seizure of the summit. On the early morning of October 5th, the Bulgarian military units conquered it. This was the first serious battle in the campaign of the Bulgarian Army towards Edirne. After it, the Bulgarian troops seized Mustafa Pasha (present-day Svilengrad), without any obstacles.
Rock cult complex Gluhite Kamani (The Deaf Stones)	village of Dabovets and village of Malko Gradishte/municipality Lyubimets, village of Efrem /municipality Madzharovo/ and village of	This is an elaborate complex of a religious cult character, with cultural layers starting from the early Iron Age until the 12th century AD. The great interest in the Gluhite Kamani complex is mainly due to the numerous niches cut on the sides of the 30-metre-high rocks. Most striking are the niches delved in the westernmost rock massif dominating over the surrounding rocks. A deep rectangular reservoir for collecting and storing water is cut into its flat top. A well-formed double staircase leads to it. In this spot a cave-shaped room with a rectangular plan and dome-shaped cover was hewn in the rock, gaining the popular name of a "rock tomb".	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the towns of Lyubimets, Madzharovo and Harmanli.	South, under the array of these cuttings, there is a flat part on the rock where a church was built in the 5th or 6th century.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
	Oreshets /municipality Harmanli/				
Roman road	village of Dolni Glavanak and village of Troyan	<p>Many roads crossed the territory of the modern-day Haskovo region in Antiquity and the Middle Ages. One of them - the main road Via Singidunum connecting Serdica (Sofia) with Constantinople (Tsarigrad) had been used since the 5th century BC and was of high strategic importance. During the period of the Roman rule, it was laid out with a solid stone pavement and a number of road stations were built along it, the distances between which were marked with milestones (miliaria).</p> <p>Part of the Roman road Via Singidunum or Via Militaris used to pass from the village of Kalugerovo to the village of Tyanevo, as it connected Central Europe with the Balkan peninsula and Asia Minor. In this stretch of the road, archaeologists have discovered six milestones, three of which are now kept in the historical museum in the town of Haskovo.</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo and the town of Simeonovgrad.	The best-preserved section of an important Roman road in the Eastern Rhodopes in the valley of the Arda River, connecting present-day Edirne to the interior of the Rhodope Mountain.
Megalithic cult structure - cromlech	village of Dolen Glavanak	It is a religious ritual structure of vertically erected stone slabs. The stones are placed directly on the rock without having any special places and holes for erecting them. The enclosed sacred space where rituals were held has a circular shape.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo.	In Western Europe similar cult places are usually described with the term "cromlech", as the most famous example is Stonehenge in South England.
Thracian memorial complex. Chapel of	town of Madzharovo	Той е изграден в памет на избитите край село Ятаджик (дн. Маджарово) бежанци от най-големия погром над българите в Източна Тракия през 1913 г. По инициатива на местните тракийски дружества през 1928 г. за първи път се организира	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of	Тракийски мемориален комплекс с пантеон-костница, параклис "Св. Петка Българска" и паметник-символ "Тракия без граници", е обявен за исторически

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Saint Petka of Bulgaria. Monument-symbol "Thrace without Borders"		<p>поклонение на лобното място, превърнало се в традиция и до днес, и започва издирването на останки от загиналите, събрани в общ гроб. По-късно през 1948 г. е построен пантеонът, където са преместени намерените кости. На откриването му е присъствал лично войводата Димитър Маджаров, който връща назад колелото на историята и разказва спомените си на очевидец и пряк участник в трагичните събития от 1913 г. Впоследствие е изграден паметникът-символ "Тракия без граници", а през 1995 г. – и параклисът "Св. Петка Българска".</p> <p>Thracian memorial complex with pantheon-ossuary, chapel to Saint Petka of Bulgaria and a monument-symbol "Thrace without Borders", declared a historical monument of local culture. It is built in memory of the Bulgarian refugees who died near the village of Yatadzhik (present-day Madzharovo) in what was the biggest massacre of Bulgarians in Eastern Thrace in 1913. On the initiative of the local Thracian associations, in 1928 a pilgrimage was organized for the first time to the place of their death, which turned into a tradition that remains to this day, and then a search started for the remains of the bodies of the victims collected in a common grave. Later in 1948, a pantheon was built, where the found bones were laid. Its inauguration was attended personally by the vojvode Dimitar Madzharov, who turned back the wheel of time, telling his memories of an eyewitness and direct participant in the tragic events of 1913. The monument-symbol "Thrace without Borders" was subsequently built, and in 1995 the Chapel of Saint Petka of Bulgaria was erected.</p>		Madzharovo.	паметник на културата с местно значение.
Rock	village of	The Thracian monument consists of an oval stone with a carved relief.	The site is	Good	The monument is unique because it is

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Relief/Sanctuary	Gorno Pole	The stone block on which the relief is cut, as a result of further processing, vaguely resembles a human figure. It is now fallen sideways on one of its long sides, but in the past it was standing upright. A rough frame is shaped in its upper part, in which two human figures are hewn next to each other, with raised hands, elongated bodies and marked legs; one figure is taller than the other.	accessible by car.	accommodation and dining options in the town of Madzharovo.	unparalleled and is one of the oldest stone reliefs discovered in the Bulgarian lands.
Thracian cult complex	village of Senoklas	A remarkable archaeological complex, including a Thracian cult centre with a rock sanctuary, rock niches and the rarely encountered rock suns, as a central place is occupied by the remnants of a large Thracian and medieval fortress.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo.	The chapel of Saints Cyril and Methodius is erected close by.
Rock tomb	village of Gorno Pole	It is cut into an eroded rock at the foot of a slope. It consists of an anteroom, an entrance and a chamber. The interesting thing about this tomb is that it has an opening also on top of the ceiling of the burial chamber.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo.	This is probably the oldest rock relief dating back to the 6th-5th centuries BC.
Thracian Rock Niches - Hambarkaya	village of Gorno Pole	It is located within the boundaries of the protected area Chernata skala (The Black Rock). Unique ancient Thracian monuments of culture with trapezoidal shape, found only in the Eastern Rhodopes.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo.	Most cult trapezoidal niches occur in the valley of the Arda River (sometimes several hundred), but they also occur to the south and north of it, such as several places along the upper stream of the Harmanliyska River.
Golyamoto Gradishte Prehistoric Thracian Fortress	village of Gorno Bryastovo	Built of large cyclopean blocks without mortar. It has an oval shape and its walls, approximately 2.5 m thick, are in a state of ruin. It is 150 m long and 50 m wide, the built-up area is 5-6 decares and has two internal walls.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in Mineralni bani.	The site is one of the comparatively well-preserved ancient Thracian fortresses in Southern Thrace.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Fortress Peak Kupena/Varga/Latnitsata	village of Sarnitsa	Thracian, Late Antiquity and medieval fortress at peak Kupena Varga/Latnitsata is situated on the peak of the same name, at 2.67 km north-west in a straight line from the centre of the village of Sarnitsa. The walls of the fortress are made of crushed stones bonded with white mortar. Remains of the fortress wall are visible only in the northern part of the ridge.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	The exact location of the fortress entrance is yet to be established by archaeologists.
Sarnitsa Stronghold - walls of a Thracian, Late Antiquity and medieval fortress with a signalling tower	village of Sarnitsa	The fortress wall is made of roughly worked stones without mortar, in places including the protruding rocks, structurally connected to the wall. The enclosed area is nearly 2 decares. At the lower north end of the fortress, the citadel is protected by an additional transverse wall. On the surface ceramic fragments were found from the beginning and the second half of the 1st millennium BC as well as the Roman and Middle Ages.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	A rare valuable document was discovered here - a military diploma by Roman emperor Elagabalus, dated 7 January 221. The diploma is now kept in a museum in Vienna.
Thracian fortress of Orlovi Skali (Eagle's Rocks) Peak	in the Orlovi Skali locality, village of Sarnitsa	The Thracian Fortress of the New Iron Age is located in the Orlovi Skali (Eagle's Rocks) locality, 3 km west in a straight line from the centre of the village of Sarnitsa. The pottery on the surface dates back to the 2nd half of the 1st millennium BC. This is a rock phenomenon resembling a medieval castle with strong fortification towers.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	The rock complex consists of a group of peculiar-shaped majestic rocks, some rising to a height of 30 to 40 metres.
Thracian cult-funeral complex and settlement.	town of Madzharovo, Harman Kaya locality	It consists of 3 tombs found in 1938, and the fortress was part of the Ada security system, which consisted of 5 strongholds. They are located within the borders of the "Momina Skala" protected area.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of	The site has the status of cultural monument of national importance.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Okopa medieval fortress				Madzharovo.	
Thracian rock cult complex Altan Tepe and Late Antiquity fortress in the Hisarya locality	village of Angel Voivoda	Among the numerous megalithic monuments in the Mineralni Bani Municipality, the Thracian cult complex near the village of Angel Voivoda occupies a special place. One of the largest in Bulgaria, this ancient sanctuary has the status of a monument of culture of national importance. The complex is located on a rocky peak known as Asara. There are remains of a powerful fortress wall on the ridge and more than 50 (cult) niches have been cut into the rocks. In the approach to the hill a rock basin with trapezoidal shape and rounded corners has been formed - probably it was used as an altar. In the highest part, ritual facilities have been cut on three crags. A grave has been shaped on the easternmost one, with five steps leading to it.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	Regarding the later Roman and ancient period, scholars have evidence to suggest that the fortress of Hisarya above the village of Angel Voivoda in the municipality of Mineralni Bani was built sometime in the late 4th and early 5th century. It was most flourishing during the intense activities of Emperor Justinian, well-documented in the historical records. He ruled the Eastern Roman Empire in the 6th century and was one of the greatest emperors. It was during his rule that a very strong fortification system was built in the boundaries of modern-day Bulgaria, which started from the Danube, the second line of defense was in the Balkan Mountains, and the third one was precisely here, in the Rhodopes."
Stapkata na Bogoroditsa (Virgin Mary's Step)	village of Mineralni Bani	The vestige from the Roman era is the landmark that has survived to this day and is known as Virgin Mary's Step", which was cut into a natural rock. It is located 5 metres from the first mineral spring - in the centre of Mineralni Bani. It is 2 metres long, 1 metre deep and 0.75 m wide. According to historians this is an ancient sarcophagus, while the local population has given birth to a legend saying that this is the footstep left when the Mother of Jesus was running away from her	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	People believe that her "miraculous footstep" possesses healing power, brings good luck and can make wishes come true. This is why both Christians and Muslims worship this holy place and leave a thread or a piece of their garments here for health and happiness.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		Jewish pursuers.			
Sveti Duh (Holy Spirit) Roman fortress	village of Mineralni Bani	Historical data reveal that the so-called city Toplitsos (Toplika), which numbered about 12,000 inhabitants, was located in the territory of Mineralni Bani. It is believed that after battles the Roman soldiers used to come here to heal their wounds at the warm mineral springs. Thus, thanks to the unique curative properties of the mineral water, an ancient city called Toplitsos by the Romans came into being. Archaeological excavations give evidence that the area around the mineral springs was bustling with life during various historical periods.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	The Sveti Duh Fortress is the best-preserved historical landmark in the resort. Its name originated from the chapel of the Holy Spirit (Sveti Duh in Bulgarian) which once existed there. It was built in Roman times using large rusticated stone blocks and served as a fortification for the settlement. Another fact testifying to its Roman origin are the various building techniques and materials used. The fortress has the shape of an irregular polygon with two entrances from the south and two small gates on the west and east sides. The historical annals say that during the Middle Ages they were walled up. Scholars believe the fortress existed from the 2nd century until the 14th century. During this period, it was repeatedly destroyed and rebuilt.
Sharapanas (rock wineries)	village of Bryastovo	Sharapanas represent rock basins made by humans 2600-2800 years ago. Archaeological excavations date these finds around 8th-6th century BC. These are artificially made niches in the rocks with a depth of 20-70 cm and a diameter of 50-180 cm. Each sharapana consists of a smaller and a larger basin with a sloping bottom and an open or covered canal. The name ""sharapana"" comes from the Turkish word ""şarap"" meaning wine. It is supposed that the ancient inhabitants of these places used to process grapes for wine.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	Sharapanas are believed to be related to the cult of God Dionysus. Sharapanas can be seen in the areas of Karakaya, Garvanitsa, Pozharishteto, Avramov Kamak in the vicinity of the village of Mineralni Bani. There are other similar monuments in the area of varying shapes and sizes. Two major theories exist on the use of these fascinating

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					inventions: one claims these were wineries (for crushing of the grapes for making wine), and another theory suggests they were used in ore mining to purify the finely crushed ore with water. According to some authors, sharapanas coexisted with the megalithic monuments (from the 1st millennium BC) and were used for a long time. More than 200 sharapanas have been found in the vicinity of the village of Bryastovo alone, located at high and hard-to-reach places. An ancient gold mine was also found nearby.
Prehistoric and Protohistoric Pit Complex	village of Kapitan Andreevo, Hauza locality	This complex dating back to the period 5,200-4,800 BC is unseen anywhere else in South-East Europe and provides an important contribution to the knowledge of the first European civilization which thrived in present-day Bulgarian lands. The second stage in the use of the studied area is the Middle Bronze Age - around 1800-1700 BC. Several ritual pits have been discovered, which are a rarity in Bulgarian lands. The third stage of using the area dates to the early and late Iron Age - 1st millenium BC. Archaeologists have studied dozens of Thracian ritual pits, some of which of a very large size. Chronologically, last on the list are two medieval dug-outs and at least three ritual pits for human sacrificial rites from the 8th-9th century.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad.	According to archaeologists, there was a pagan ritual sanctuary of an ancient civilization inhabiting the Balkan Peninsula. Traces of it are found in Varna, in the Durankulak culture, and later in the construction of sanctuaries, temples, megalithic facilities.
Mustafa	town of	The bridge is the only fully preserved part of a former complex	The site is	Good	The inscription for the construction of the

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Pasha Bridge	Svilengrad	<p>consisting of a caravansary, a mosque, a charshia (open-air bazaar) and a hammam.</p> <p>It was built on the orders of Mustafa Pasha, a vizier of Sultan Suleiman I the Magnificent (Kanunî Sultan Süleyman). The year of construction 1529 is indicated via the numerical meanings of the Arabic letters in the last two words of the inscription on the bridge: ""Hassana Abadie"", or an eternal good deed. Along with being the initiator for the construction of the bridge, Mustafa Pasha was perceived also as the founder of the new settlement called Mustafa Pasha, present-day Svilengrad, and the bridge was known with its Turkish name, ""Mustafa Pasha koprûsû"", i.e. the bridge of Mustafa Pasha. Its length is 295 m, width 6 m. Paved with finely dressed stones, in the past it boasted 20 beautiful arches. The handrails are made of large blocks of stone. The number of all handrail stone slabs on the bridge is 706, with 353 on each side.</p>	acesible by car.	accommodation and dining options in the town of Svilengrad.	bridge is carved in a relief on a marble slab placed on a 6-metre railing erected in the middle of the bridge. The slab with the inscription is called by the local people ""tareha, tarih"" meaning history. The translation of the inscription reads: ""This bridge was built in the time when kalif was one of the greatest of sultans, Sultan Suleiman Khan, son of Sultan Selim Khan, as a successor of his safety and security his vizier Mustafa Pasha - may God protect him for what he created. And the construction of the bridge was his longest-lasting good work during the year, on a date when it turned into an eternal good deed."
Roman road	Kapitan Andreevo village, Hausa locality, Izvorovo village, Caldarama localiyt, village of Ovcharovo, Gerena locality, Turkish grave, Kovulakla and	<p>According to discoveries this site has a length of 130 m and was used in the 2nd to the 6th century. Built from the big rocks and ima shipina okolo 18 m. Registered till now parts of this road form Middle Europe to Konstantinopol are with weight 6-8 m. The finds discovered in the section with a length of 130 m reveal that it was used from the 2nd to the 6th century. It was built of coarse river gravel and had a width of 18 metres. The sections of this military road registered so far along its route from Middle Europe to Constantinople are some 6 to 8 metres wide. Remnants of Via Diagonalis have been discovered in Bulgaria so far in the vicinity of Harmanli and Kostinbrod. The preserved section of road is so long only in the vicinity of Kapitan Andreevo.</p>	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad and the town of Harmanli.	The find in the Hausa locality drew astonishment from all experts in Bulgarian Antiquity also because of the big width of the road of 18 metres, resembling present-day highways.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
	Yurushki kladenets				
Rock church	village of Matochina, locality of Deli Kaya	The rock church near Matochina is cut in a limestone rock and is located 2 km southwest of the village in the Dekili kaya (the pierced stone) locality. The face of the rock is finely dressed and along a dozen wide carved steps located on both sides of the entrance, one can go down to a small vaulted corridor, 4.40 m long, 3 m wide and 3.5 metres high. The interior of the church is rectangular, vaulted over the top. It has a size of 7 x 9.85 m, as current height of the vault is 5 m. On the eastern wall of the church, which has no apse, there are three niches located 2 m from the floor, which were probably used to place the icons. There are two square niches on both sides of the entrance passageway, close to the exit. Further inside, on the left side, there is a similar niche at the same height. Several graves carved in the rock and oriented east-west were found above the church. The largest concentration of rock-hewn temples in the world is found in the region of the Rusenski Lom River in Central Northern Bulgaria and in Asia Minor - in Amasya and Lake Van. The rock church at the village of Matochina and the one at the village of Mihalich were made by monks who lived as hermits around the 10th century. Churches and monasteries were carved out in the rocks also by the followers of various heresies that were numerous in that period.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad.	In 1968, the rock church near the village of Matochina was declared a monument of culture of national importance.
Medieval tower Bukelon Fortress"	village of Matochina, Kulata locality	The village of Matochina is situated near the Bulgarian-Turkish border, on the right bank of the Tundzha River. A steep hill rises at its northern end, accessible only from the village. A partition wall existed here from which only some vestiges have remained. Some 50 metres away from	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of	It was near this fortress that on 14 April 1205 the Bulgarian soldiers led by Tsar Kaloyan defeated the army of the Latin Knights and captured their emperor

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>it, up the hill, lay the Bukelon fortress, the nearest defense structure of Adrianople from the north. It is one of the best-preserved military fortifications in Bulgaria.</p> <p>The fortress which covers the crest of the hill is about 65 metres wide and 150 metres long. Best-preserved is the protective tower and part of the double fortress wall at the gate. The tower and the walls are made of large roughly worked stones and girdles of 4 rows of bricks soldered with white mortar. It consisted of three large floors. The last floor with a semi-cylindrical shape served as a small chapel where the besieged defenders of the fortress used to pray. The battlements are located on all sides and one could reach them via wooden stairs.</p> <p>The fortress was built during the Roman era. In 387, there was a great battle near Bukelon between the armies of Emperor Valens and the Goths. It ended with the complete defeat of the Roman army, and the Emperor died in the battle. The fortress has been repeatedly used and rebuilt over the centuries. The construction technique used, t.e. mixed masonry with decorative brick layers and white mortar, suggests the fortress came into existence between the 12th and 14th century. A cross-shaped brick monogram was embedded at the side of the front gate, testifying to the fortress ruler from the 14th century. The letters signify the name Mikhail. It is known that by the year 1328 the Bulgarian Tsar Mihail, fighting against the Byzantine emperor Andronikos III, reached as far as Dimotika (present-day Didymóteicho). It is possible that during this military campaign the Bulgarian tsar restored the fortress in haste.</p>		Svilengrad.	Baldwin of Flanders. The prisoner was taken to the capital Turnovo, where he died in 1206. During the Turkish rule, the fortress lost its importance and was left desolate. In 1664, Sultan Mohammed IV used to come here to hunt and from his diary historians learnt that the fortress and the village beneath it were now called Fikla."
Medieval	village of Mezek, Kaleto	Some historians believe that this was the fortress of Neoutzikon mentioned in written sources, and other scholars are of the opinion	The site is accesible by car.	Good accommodation	The fortress near the village of Mezek was well-preserved until the beginning of the

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
fortress	locality	<p>that this was the location of Versinikia Fortress, in whose vicinity Bulgaria's Khan Krum defeated the Byzantine armies and conquered Thrace in 813.</p> <p>Several archaeological excavations have revealed artefacts from the 11th century. The construction of the fortress dates back to the rule of the Byzantine Emperor Alexios I Komnenos (1081-1117). The fortress walls enclose an area of about 7 decares with the shape of an irregular quadrangle and dimensions of 110/60 m. They are built of large loose stones bound together by white mortar, decorated with three layers of bricks on the outside. The fortress wall ended with ridges which were preserved until 1900.</p> <p>The defence of the fortress was reinforced by nine towers with a rounded shape and a height of over 10 m. Five of the towers are located on the southern fortress wall (two at the corners and three at the front side), two on the western wall (in the middle and at the main entrance) and one on both the northern and eastern walls. The fortress was functioning until the Ottoman invasion at the end of the 14th century. Conceived as a solid fortification unit, it was bustling with life. Several granaries with charred wheat grains were uncovered, where the food supplies were stored. Numerous iron tips of arrows, spurs, and horseshoes have been found, testifying to the daily routine of the garrison soldiers. Stone mills, metal implements and similar objects reveal details about the life of ordinary people.</p>		and dining options in the town of Svilengrad.	20th century. Part of it was destroyed around 1900, when stones were taken from there for the construction of Turkish barracks in Svilengrad. The northern fortress wall is most severely damaged. It is preserved to the level of the terrain on the inside. The southern, western, and eastern sides have been preserved to the height of the platform over which their pinnacles rose.
Thracian beehive tomb	village of Mezek	It belongs to one of the most monumental facilities of this type found in the lands of ancient Thrace. The tomb is an impressive east-west-oriented structure with an entrance from the east. It was built of large, finely dressed stone blocks. The building technique was dry masonry,	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of	Many gold, silver, bronze, iron, glass, pottery and clay objects have been found inside. They date back to 4th-3rd century BC.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		without mortar. The blocks are connected to each other with iron and oak braces. Its total length is 29.95 m. The dromos /corridor/ is 20.65 metres long, 1.55 m wide and 2.40-2.60 m high. From it one enters consecutively two chambers (antechambers) with a rectangular shape, followed by a circular chamber with a beehive-shaped dome. The tomb was used repeatedly, as at least four funerals were conducted here. The people buried here were members of the Thracian aristocracy.		Svilengrad.	
Monument to War Heroes	town of Svilengrad	Located at Svilena Square. It was built in memory of the heroes from Svilengrad and the municipality who died in the wars. On its granite walls one can read the names of more than 100 people who sacrificed their lives for Bulgaria's freedom.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad.	It was built in 2008.
Rock church	village of Mihalich	The rock church in the village of Mihalich is the only one in Bulgaria with a unique triconch shape (with three apses). The whole church is carved into a limestone rock. By design it represents a true domed triconch church, as if it were made of ordinary building material. Its internal space is perceived as a cross-shaped dome. The three conchs have almost identical dimensions: the two side ones are 4 metres deep and 3.60 metres wide, while the eastern one is 4x4 m. The right side of the latter conch was extended due to the rock breaking off, as it remains unclear whether it happened during the making of the church or later. The space of the missing rock is now filled with a wall made of crushed stones. At the bottom of the eastern conch an altar is made - a wall of plate stones, 0.80 m high and 0.85 m wide in the middle. The desire of the builders to make a church resembling one built by masonry work was so strong that they carved a central dome in its middle with a diameter of 5.5 m and a height of 6 m. The church has	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad.	All efforts to find evidence of more accurate dating have proven to be futile. Outside the church, on the surface there are insignificant fragments of early medieval pottery, and in the nearby area - traces of old settlements of different ages. The rock church at the village of Mihalich stands apart from all other rock-hewn churches found in Bulgaria with its complex, triconch shape which, in the Balkan peninsula, is present only in masonry buildings known since ancient times and in the churches of Early Byzantine architecture. It was probably made in the restless years around the 10th century AD. Churches, monasteries and other religious

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		also other architectural elements typical for masonry structures. Instead of squinches or pendentives which would make more rounded the square space between the conchs above which the dome rises, here on both sides of the eastern conch at 2.60 m from the floor there are column capitals. They rise at some 30 cm and are placed in the corner cut between the eastern and side conchs. This corner is formed by the two walls, each 90 cm wide. Thus an illusion is created that the dome is carried by columns. In the corner between the eastern and the left conch, a cross has been carved with a width of 0.30 cm and arms enlarging to the inside. There are no other images or wall paintings. The floor is made above the rock on which a thin layer of earth is accumulated (up to 10 cm).			sketes were carved in the rocks by monks and hermits who were followers of various religious heresies that proliferated at the time."
Constantia Fortress	town of Simeonovgrad	The late Antiquity and medieval town of Constantia was located at the Asara hill, north of the Zlati Dol quarter, on the right bank of the Maritsa River, at 2.46 km east in a straight line from the centre of the town of Simeonovgrad. The medieval city from the 11th-12th century was located on the left bank of the Maritsa River in Gradishteto locality, just opposite the fortress. This fortress evolved as one of the largest and oldest cities in Northern Thrace, existing from the 4th to the early 13th century. One can still clearly see the strong fortress walls here, about three metres thick. The entrance of the fortress was from the north. Underground tunnels with branching were found during excavations of the fortress.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Simeonovgrad.	Legend tells us that this was the residence of the last Roman emperors. In the dungeons of the fortress, they hid their riches. When the barbarians invaded the fortress for a while. Here all the values of the province were gathered, but not long after the fortress fell. The Romans ran, and the treasures remained in the dungeons of the fortress.
An archaeological complex	village of Dolno Cherkovishte	There are many burial mounds in the area, most of which have unfortunately been robbed by treasure hunters. Another typical reminder of the Thracian heritage in this region are the remnants of	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options	"The most remarkable are the rock niches ("Kavanlatsi", "Kovan Kaya"), in which the ashes of the deceased were most

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>their religious sanctuaries, such as the sanctuary found at Aul Kaya area located at the foot of the so-called Lion's Rock. Along with fragments from pottery vessels and figurines, archaeologists have also discovered here remains of a hearth and ashes where the sacrificial animals were burned. There are traces of a two-row stone fence made of dry masonry.</p> <p>The necropolis at the village of Dolno Cherkovishte is one of the largest in the Eastern Rhodopes. Here the rock-hewn trapezoidal niches (over 80) are clustered at the Kovan Kaya rock and on the opposite Sarakaya rock. The tomb itself lies within the lands pertaining to the village of Oreshari, on the right bank of the Arda River.</p> <p>During the construction of the Studen Kladenets dam, a Thracian settlement from the time of the Roman era was found near the village next to an ancient Roman road.</p> <p>Near the Arda River there are remnants of two fortresses, one on the peak of Kartal kaya (Saint George), the other one Sarlaka (Hisarlaka). The fortress of Hisarluka is located 500 m east of the village and was erected on the rocky peak of St. Elijah, on the left bank of the Arda River. The fortress has a trapezoidal shape and encloses an area slightly larger than 1 decare. The walls are 2 m thick and are made of local crushed stones bonded with white mortar. The platform on which the fortress is built is strongly inclined to the north. The fortress walls were constructed with masonry from the north, west and part of the eastern side. On the south and east side vertical and inaccessible rocks rise up to 30 metres, serving as natural protection. The walls have been razed to the level of the terrain; only on the southwestern side they are preserved up to 3 metres above the ground level. In this part</p>		in the village of Stambolovo.	probably laid. Here is the famous Popmartinova dupka (the Hole of Priest Martin) - an ancient Thracian royal tomb. Its entrance is found under a row of 12 trapezoidal niches, at a height of 3.8 m from the base of a rock shed. There are also several rock graves nearby. The Popmartinova hole has a rectangular shape, it is 2.75 m long, 1.50 m wide and 1.80 m high. The axis is pointed north-south. On the southern side, just outside the entrance, a niche has been carved out. The entrance has a trapezoidal shape with a height of 1 m and a width of 90 and 65 cm. In its front part - at the upper and lower side of the opening - a rectangular recess for closing the opening with a stone slab is carved.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>the square tower with dimensions 5x5 m is still visible.</p> <p>Fragments of medieval clay vessels were found in the fortress and on the slopes of the peak. Outside the fortress, from the west, one can see the foundations of a small quadrangular building, oriented east-west - probably a church. At 100 metres east of the fortress, after the saddleback, local people excavated Christian graves shaped with stone slabs. Glass and bronze bracelets were discovered in the graves (according to eyewitness accounts - 10th-11th century).</p> <p>At the foot of the fortress, east of the village, there are vestiges of a relatively well-preserved old cobbled road that comes from the Edirne field, goes through the village of Dolni Glavanak and the village of Topolovo, all along the left bank of the Arda River to the fortress of the village of Rabovo, then continues to the dam of Studen Kladents Reservoir in the area of which the road probably crossed the river, changing its direction to the south."</p>			
Archaeological complex	village of Pchelari	The surroundings of the village of Pchelari are dotted with monuments of culture from Antiquity and the Middle Ages. Such are the tombs hewn in eroded rocks in the areas of Hambar Kaya, Ak Kaya, Kara In, Mal Kazan, Hodzhas. In the Hambar kaya area there are traces of 6 tombs vertically dug into the upper part of the rock massif and covered with large stone slabs.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	On the Akkaya rock, about 10 metres below its highest point, one can see the trapezoidal opening of the Kara In rock tomb. Its aperture (entrance) is trapezoidal and is located to the southwest at 700-800 m north of the Arda River, just opposite the mouth of Krumovitsa River. The tomb constitutes a chamber with an almost trapezoidal form, 2.40 m long and with a width of the sides of 1.80 and 2.30 m. Its height is 1.80 m, reaching as high as 1.95 m at the entrance. A shallow dome has been

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					<p>carved in the middle of the ceiling. The tomb floor is flat and the corners are rounded.</p> <p>At about 70 metres west of the tomb, at the foot of Akkaya rock, there is another rock-hewn tomb with an arched entrance. It consists of a chamber with a width and depth of 2.10 m and a height of 1.50 m. The floor is flat and curved like an apse at the rear end and the ceiling is vaulted. The entrance is arched, facing south. The walls and ceiling of the tomb are covered with graffiti - numerous later drawings: circles (symbolizing the Sun), rays, circles of dots, crosses, lozenges, quadrangles, and other symbols and signs. The Christian symbol of the cross is carved in the rocks more than ten times.</p>
Medieval fortress	village of Rabovo, locality of Kaletto /Asara/	At 2 km west of the village of Rabovo, not far from the dam of Studen Kladenets water reservoir, there are remnants of a medieval fortress known as Asara. The fortress impresses with its strategic location and with the skill of its builders who masterfully embedded it among the inaccessible cliffs, from where its residents has excellent visibility of the whole region. Asara Fortress played a leading role for Byzantium in the control and protection of its lands in the Eastern Rhodopes.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	The fortification walls were 6 metres high and 2 metres thick, made of stone blocks bonded with mortar. There were also four huge rock towers surrounding it. A small cave with graves next to it was found in one of these towers. An additional wall divided the inside of the fortress into two parts. The upper part was smaller in size and had watchtowers. Nowadays, parts of the fortress wall have fallen, but have remained

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					intact on the ground. In the lower part well-preserved foundations of an edifice built with large rectangular stones were found.
Thracian complex at Chala Ridge in the Eastern Rhodopes	village of Kralevo	The religious cult complex of Thracian monuments (a fortress, a sanctuary, a necropolis) at the great Eastern Rhodopean Ridge called Chala draws strong interest. Explorations have found that at the highest part of the Chala ridge, at about 2 km east of Kraljevo, there are remains of three rows of walls of a Thracian fortress, which represent stone belts (fences) of dry masonry (construction without soldering). Iron heads of ancient and medieval arrows were found near the fortress. A Thracian sanctuary dating to the Roman and pre-Roman times existed here. Remnants of the Roman era date back to the 3rd century - several lead mirrors were found, some of them with inscriptions glorifying beauty.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	About 1 km southeast of Kralevo, at Ai Bunar, on the western slopes of the Chala Ridge, there are several groups of picturesque rocks buried in lush greenery and very difficult to access. In the area of Ai Bunar one can see fragments of early-Thracian (late 2nd - early 1st millennium BC) and medieval clay vessels.
Mound necropolis	village of Stambolovo, localities Dvete Chuki and Ilyarska forest	In 1966, in the Dvete Chuki locality, opposite Gledka dam, during deep digging of the earth for planting a vineyard, a Thracian chariot from the 2nd century was unearthed a few metres from one of the mounds. The carriage and the yoke are decorated with bronze open-work engravings and small bronze figurines of pegasi, heads of wild boars and actor's masks. On the back of the chariot, positioned in the middle between two small bronze Ionic columns coated with ivy and vine sprouts and decorated with red stones, we see the statue of Apollo, playing the lyre. In 1985, the neighboring mound was also excavated and scholars discovered some 30 clay pots dating to the same period and placed in the grave of the deceased during the funerary burning ritual. In the vicinity of Gledka Reservoir one can see remains of Roman and medieval settlements.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	A characteristic feature of aristocratic Thracian funerary ceremonies encountered at some Thracian mound necropolises was the burial of a horse.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		The site in the locality Ilyarska forest was registered in July 2008 based on reports of treasure hunters. It dates back to the early Iron Age. The mounds are raised on top of low natural elevations, at the ridge of an almost indistinct watershed overgrown with a broad-leaved forest. The embankments are mainly made of stones - pieces of local volcanic rocks, limestone and sandstone, and a few river stones. Archaeologists have discovered six graves.			
Group of dolmens	village of Sakartsi	These are: a two-chamber dolmen in a poorly preserved condition. One of the dolmens, located in an oak forest, has a well-preserved rear chamber. Only a small part from the front chamber has survived. The dolmen is oriented along its longitudinal axis north-south, with an entrance from the south. The dimensions of the rear chamber are: width and length 2m x 2m; height 1.5m; aperture 0.60m x 0.40m. The other is a two-chamber half-ruined dolmen. The front chamber is largely destroyed. The capstone of the structure is missing. The entrance of the dolmen is from the south. There is also another dolmen with two chambers and a dromos, practically without a façade and mound, with finely worked slabs, but missing capstone. There is also another two-chamber half-ruined dolmen. The front chamber is largely destroyed. The capstone of the structure is missing.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	Nearby one can visit the localities of Redenite Kamani, Garvanov Kamak, Mangara, Golyamata Reka, Haidut Bunar, Sedemte Gabara, Bogovets.
Kamenna mogila (Stone Mound) rock sanctuary	village of Hlyabovo	It is situated on the ridge, which separates the catchment areas of the Sokolitsa and Sinapovska rivers. It has good visibility to the north and to the central ridge of the Sakar Mountains. It is believed that an ancient sanctuary existed on the summit called Kamenna Mogila (Stone Mound). Close to the sanctuary a large number of Thracian, Macedonian, Celtic and Roman coins and fragments of household pottery have been found. The peak constitutes an enormous stone	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	The site is still little-known and poorly explored, yet a fascinating place to visit. Close by are also some of the well-known dolmens - Byalata Treva (the White Grass), Evdzhika, Krалеva Saya and others.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		mass of chaotically scattered, peculiar-shaped granite blocks. Some of them have carved signs that have remained unexplored to this day.			
Group of dolmens	village of Hlyabovo, Byalata treva locality Nachovi Chairi locality, Evdzika locality, Gaidarova Cave locality)	<p>The most popular is the so-called Royal Dolmen that lies in the locality of Byalata Treva, a few kilometres south of the village of Hlyabovo. The best-preserved three-chamber dolmen in the region of Sakar Mountain. The dolmen is oriented north-south with an entrance from the south. Dimensions of the two well-preserved chambers: front chamber - 1.60m x 1.40m and height of 1.60m, aperture size 0.70m x 0.80m; rear chamber: 2.50m x 1.85m and height of 2.15m; aperture size 0.80m x 0.65m.</p> <p>Well-preserved is the two-chamber dolmen in Nachovi chairi locality. Its eastern part is partially destroyed. Dimensions - front chamber: length and width 1.40 x 1.40 m; height of 1.25 m; rear chamber: length 2 m, width 1.40 m, height 1.50 m; openings: 0.55 - 0.65 m. It is oriented along its longitudinal axis in a north-south direction with an entrance from the south.</p> <p>A comparatively well-preserved is the two-chamber dolmen in Gaidarovi forest locality. Missing are only the capstones that have been knocked down inside the dolmen. Around it there are large standing stones dug in the ground - the crepis.</p> <p>A rock-hewn dolmen stuck into the ground - the dolmen has been hewn into a monolithic rock slab measuring 1.40 x 1.40m. Inside it there are numerous artificially carved holes, probably for decoration.</p> <p>One-chamber dolmen in Evdzika locality with the two short sides missing. Dimensions: length 2.80m, width 0.80m, height - 1m.</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	They are part of an ancient Thracian necropolis. These dolmens are the first representatives of the monumental tomb architecture in the Bulgarian lands. The ancient Thracians used to lay the bodies of the dead inside them. Similar burial facilities were used in these lands during the period between the 12th and 14th century BC. The dolmen is situated among a beautiful oak forest, 4 km south of the village of Hlyabovo, and 9 km southwest of the town of Topolovgrad. Nearby is the Karamanovo Dam and the Kamenna Mogila (Stone Mound) locality believed to have been the site of a rock sanctuary.
Kaleto	village of Orlov	The medieval fortress Kaleto is located 1.89 km northwest in a straight	The site is	Good	In terms of terrain, the fortress was built in

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Medieval Fortress	Dol	line from the centre of the village of Orlov Dol. It covers an area of approximately 8-9 decares. Steep cliffs descend from the east, west and south. It is most accessible from the north. The remains of the fortress wall and other buildings are almost buried under an embankment. The south wall of the fortress was destroyed almost completely (for the construction of houses and buildings by the local people). The fortress wall was made of large roughly dressed stones bonded with white mortar and was 2 m wide. A road used to pass along the west and south wall of the fortress.	acesible by car.	accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	a strategically well-chosen location.
Paleocastro Thracian Religious Complex and Fortress	town of Topolovgrad	An interesting cult object of Thracian times of regional and national significance. It is located on Paleocastro Peak which offers good visibility in all directions and which is naturally protected from the south by a steep slope and vertical rocks up to 14 m high. This good strategic location was not overlooked by the ancient Thracians. They built a sanctuary here and later added a fortress and a settlement. On the rocks of the two adjacent peaks and at their foot there are over 150 concave and convex circles resembling the sun disk. It is assumed that the rock sanctuary of the sun existed from the 10th to the 5th century BC. The fortress itself resembles the shape of a spear pointed to the southeast. From the east, north and west, the fortress was protected by a high and solid wall, about 350 m long. The crags on the south side were also connected with a fortification wall. The stone masonry of the wall was bonded with mortar. On the north wall of the fortress, which was most accessible for attack, two defensive towers were built. One was in the northwest corner of the fortress, where the gate stood, and the other at the northeast end. The internal part of the fortress was	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	To the north of the fortress archaeologists have found the remains of a large settlement – foundations of buildings, ceramic fragments, construction materials, blades of arrows and spears, accoutrements, everyday objects and ornamentation, bronze coins from Mesembria, of Alexander III of Macedon, and others. Discovered were also ancient Roman coins of Septimius Severus, Julia Domna, Caracalla, Philip the Arab, Gordian III, Severus Alexander, Maximinus Daza, Diocletian, Geta, Marcus Aurelius, etc. Other finds include Early Byzantine coins of Theodosius II, Anastasius I, Justinian I, and the latest ones date to the time of Manuel I Komnenos (1143-1180) - cup-shaped copper coins. In terms of the

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		200 m long and 20 to 60 m wide.			coins found here the earliest of which date to the 5th century BC and the latest to the 12th century, it can be concluded that this settlement was bustling with life for about 1,600 years. Originally built by the Thracians, the fortress was used by the Romans, Byzantines and Bulgarians. Perhaps it was conquered and destroyed during the invasions of the Cumans and Pechenegs in the 12th century.
Fortified ruler's house from the Hellenistic era	village of Knyazhevo, Tatar Masha locality	<p>Tatar Masha is an area in South Bulgaria located in close proximity to the village of Knyazhevo, Topolovgrad Municipality, Haskovo district. There is a hypothesis that this was the site of the ancient Thracian city Drongilon. Centuries ago, on top of the natural elevation in Tatar Masha, in the vicinity of the present-day village of Knyazhevo, there was a palace that was later burnt down, proof of which are the discovered charred wooden beams.</p> <p>The ancient builders took advantage of the natural protection of the hill and erected the residence on its crest. Its foundations are made of large worked stones, on which adobe walls were erected, some of them 2.40 m thick. Archaeologists were surprised to find a deep and wide ditch just outside the fortification wall. Also, a large double defensive wall was found on the west side of the palace. The latest coins found on the site are of Antiochus II from the middle of the 3rd century, and the earliest ones date to the third quarter of the 4th century BC. Archaeologists have also found a large amount of Greek pottery consisting of plates for serving fish, wine-drinking vessels and many</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	Recent archaeological excavations led by Daniela Agre uncovered artefacts indicating that probably important guests and delegations were received here and political, business and commercial contracts were concluded. Archaeologists also have evidence of the existence of a tower on the eastern side, whose foundations were 6.20 x 6.20m in size.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		amphorae carrying the seal of their manufacturer.			
Izvorona na belonogata (The Spring of the White-legged Girl)	town of Harmanli	<p>"Ak baldır çeşmesi" or "The Spring of the White-Legged Girl" as the fountain is known today was built at the end of the 16th century by Siyavuş Pasha. A statue was erected of the white-legged Gergana, the female protagonist in Slaveykov's poem, whose dignified conduct earned the admiration of the great vizier. People say that in the past there were three inscriptions on marble close to the fountain, of which only one has survived to this day: "Thanks to the water, every little thing is alive. The Charitable Honorable Siyavuş Pasha. 1585."</p> <p>During excavations conducted in 1960 by the Archaeological Institute of the Bulgarian Academy of Sciences it was confirmed that the fountain near Harmanli was built at the end of the 16th century along with the famous bridge at Olu dere (the river crossing the town of Harmanli) and with the already demolished caravanserai, mosque, and hammam. The excavations also revealed Thracian pottery from the pre-Roman era, testifying to the existence of a settlement 2,500 years ago. Or, in other words, there was always life around the spring."</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli.	<p>"On the road between Ibincha and Harmanli a fountain stands bearing the name of "Aka baldara cheshmesi..."</p> <p>This is the opening line of one of the most famous poems in Bulgarian literature entitled "Izvorona na belonogata" (The Spring of the White-legged Girl). In the remote 1873, Petko Slaveykov wrote this work, praising the power of the spirit of the Bulgarian woman and the beauty of the Bulgarian village. A story goes that Slaveykov spent a period of his life in Harmanli and had the opportunity to explore the region. He was very keen to find out where King Vukašin of Serbia, the father of the legendary hero Krali Marco (Prince Marco), was buried. It was this desire that led him to the fountain which would later become so famous thanks to him.</p>
The Humpback Bridge	town of Harmanli	Built in 1585 over the river Olu dere (Harmanliyska River).	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli.	Near the bridge a caravansarai was built on top of the remains from the Byzantine era, which lie below today's level of the parking lot of Hebros Hotel.
Archaeological complex	village of Izvorovo,	The Late Antiquity and Medieval fortress Castra Rubra is located in the Kaleto locality, 6 km southwest of the village of Izvorovo. The locality	The site is accessible by car.	Good accommodation	The fortress was very stable facility, unique of this type in southern Bulgaria and one of

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Castra Rubra	Kaleto locality	<p>caeked Kaleto (The Stronghold) is a huge complex that was inhabited since the Neolithic Age. Archaeologists have so far unearthed part of the fortress wall, two towers and the entrance gate. At least two historical periods are clearly pronounced in the fortress. One is the Early Byzantine period, evidenced by the discovered coins of Emperor Anasthasius I (491-518), and the tower dates back to the Middle Ages. The fortress probably existed until the time of Emperor Heraclius (610-641). A medieval water reservoir was found within the fortress. The fate of the complex is still unclear.</p>		and dining options in the town of Harmanli.	<p>the last to survive on the Balkans in the early Byzantine period. Castra Rubra or ""The Red Castle"" had an elongated irregular trapezoidal shape. The fortress walls surrounded an area of about 11 decares and were made of large irregular roughly worked blocks soldered with a mixture of mortar and crushed bricks. There was a rectangular tower at each corner. The entrance to the fortress passed through a massive rectangular tower. The tower had two gates - external and internal. The fortress was built at the very end of the 5th or the beginning of the 6th century. The fortress survived until the beginning of the 7th century when it was burned down during the invasions of the Slavs and Avars.</p>
Chuchul Kamak menhir	village of Ovcharovo	<p>The menhir called Chuchul Kamak near the village of Ovcharovo is the only surviving Thracian monument of its kind in the world. It is a roughly cut, conical trachyte column, resembling a phallus. It is 2.10 m high and its diameter in its widest part is approximately 1 m. The term ""menhir"" comes from Breton (""men"" - stone and ""hir"" - long). This type of construction belongs to the so-called megaliths, which in Bulgarian lands date back to the early Iron Age (12th-6th century BC) and are connected with the ancient Thracian civilization.</p>	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli.	<p>The name ""megalith"" translated from Greek means literally a very large stone. Constructions cut into natural rocks or built of large stones of impressive size and weight are usually categorized as megaliths. They include sites such as Thracian fortresses, dolmens, rock tombs, rock basins and niches, cromlechs and others. Menhirs were usually sites of ancient religious ceremonies. Their phallic shape is</p>

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					associated with the widespread cult for fertility and ever-renewing nature widespread among the Thracian tribes".
Kervan Saray	town of Harmanli	Built around 1510 to accommodate the passengers on their way from and to Constantinople, it soon transformed into a village and a "harman" - a threshing floor	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli.	The people working at the "harman" were called "harmanlii", and that's how the name of the town originated. Currently, only one wall from this complex is preserved.
Dolmen	village of Cherepovo	The dolmen necropolis is located south of the village in the Byalata Prast (The White Earth) area. At least 3 dolmens are visible, but they are heavily destroyed. Although they had only one chamber and no dromos or façade, they had a rather complex technical design. Probably all of them had sloping front and rear walls, i.e. the longitudinal walls were composed of two stone slabs, as the lower one was stuck vertically in the ground and the upper one was slightly inclined inward. Probably all had façade slabs with nice openings with a decorative groove: at dolmen 1 the front panel is preserved but it was pulled down and broken in two; with dolmen 3 only the lower part of the front plate is preserved, embedded in the ground as the groove for the aperture is visible.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli.	"The village of Cherepovo is situated in a small trough on the western slopes of the Sakar Mountain. In the area close to the village there are traces revealing the existence of active life for millennia. There are a number of megalithic monuments, most of them dolmens, mound tombs, cromlechs. In 1903 there were over 28 dolmens and cromlechs in this area. Some of them were located in the village itself. Today, around 18 dolmens have survived.
Dolmen	the village of Ostar Kamuk, Sivri Kaya locality	One of the most important and interesting sites here is the dolmen called Kamennata Kashta (The Stone House), which is located on the right side of the road to the village, about 500-700 metres from Ostar Kamak peak. Only three of the walls of the dolmen have survived, as the front slab was already missing in the 1950s.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli.	Dolmens are remarkable monuments of ancient Thracian culture and can be seen only in the mountains of Strandja and Sakar, with several also in the Eastern Rhodopes.
Monument	town of	The world's tallest statue of the Most Holy Virgin Mary with the Child	The site is	Good	The idea for the construction of the

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
of the Holy Mother of God	Haskovo	<p>is erected with reverence, love and gratitude to God's mother. The monument was opened in 2003 with a ceremony of the blessing of the waters by Metropolitan Arsenius. In 2005, it was listed in the Guinness Book of World Records and since 2009 is also on the list of Bulgaria's 100 National Tourist Sites.</p> <p>The authors of the statue are Petyo Alexandrov and Nikola Stoyanov assisted by a team. It was made of polymer-concrete and weighs 120 tonnes. The total height of the monument is 32.8 m, and its attractiveness is complemented by the chapel of the Nativity of the Blessed Virgin Mary built inside its foundation. The Yamacha hill, on which the statue towers, reveals a fascinating panorama of the entire town.</p>	accesible by car.	accommodation and dining options in the town of Haskovo.	Monument of the Holy Mother of God was given by Haskovo Municipality and was implemented entirely with donations from the Haskovo community. The symbol was not chosen by chance - the Mother of God has always been considered the patron saint of the town. In its millennial history, the day of the Nativity of Virgin Mary has always been celebrated as one of the greatest feasts and with a decision of the Municipal Council September 8th was also designated the Day of Haskovo.
Monument "1000 years of Haskovo"	town of Haskovo	<p>The 1000 Years of Haskovo Monument was built in 1985 on the occasion of the 1000th anniversary of the town's foundation. The project was made by sculptor Krum Damyanov and architect Simeon Borissov. The monument rises on top of the foundations of Haskovo's Old Clock Tower, first discovered during the construction of Aida Hotel in the 1960s.</p> <p>The monument ""1000 Years of Haskovo"" is a modern clock tower with a height of 26.5 m. It consists of three equal parts, connected in one composition. The first part is made of granite tiles with ornaments, with a ritual stone marking the event in the middle. The second part is a complex of four sculptures of gray granite figures with a height of 6 m, placed on round steel columns. The third part is a clock with four dials with a diameter of 1.6 m and two bells driven by weights based on the principle of old clockwork mechanisms. The clockwork mechanism was produced in Leipzig, Germany.</p>	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo.	The monument symbolizes the four directions on the globe, the transition to the new millennium and Haskovo as a place at the crossroads between the East and the West.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Bell tower	town of Haskovo	A belfry of impressive size and unforgettable views rises over the town of Haskovo. The nearly 30-metre-high bell tower was erected in 2010 in close proximity to the Monument of the Holy Mother of God and quickly became an integral part of the resulting architectural ensemble. Eight bells of different sizes are placed at its top.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo.	A curious fact is that some of them were manufactured at the Veleganov Bell Foundry based in Plovdiv. The bell foundry was established in 1872 and its initial period of operation coincided with the pre-Liberation period in Bulgaria. The Veleganov brothers took part in the preparation of the April Uprising by casting bullets and small lion emblems for the rebels.
The Old Clock Tower	town of Haskovo	Haskovo's clock tower was built in the early 19th century as a symbol of the town and its economic upsurge. For some reason, in 1913, the town council adopted a decision to demolish it. On September 8, 2012 the Haskovo municipal administration turned the first sod for the restoration of the old clock tower. A year later, again at the feast of the town - the Nativity of the Most Holy Mother of God, Haskovo regained one of its symbols. The restored clock tower rises at a height of 23 metres and is made of dressed stones from Uzudzovo. There are three dials and electronic equipment with GPS time adjustment placed on its top, as a chime strikes the hours gone by.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo.	An interesting fact is that the tower's bell was made in the Whitechapel foundry that manufactured the Big Ben bell, the Liberty Bell in Philadelphia, the bells of the London Olympics, and the bells for the jubilee of Queen Elizabeth II. The Whitechapel Bell Foundry (formally established in 1570) is listed in the Guinness Book of Records as the oldest in the United Kingdom. The old clock tower of Haskovo has been restored entirely with donations.
The Sundial	town of Haskovo	In ancient times, when people did not have clocks, calendars, and compasses, the sun was a basic reference for time and space. Then the peoples of Mesopotamia, India, Egypt, and Hellas invented sundials.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options	Besides measuring time, the sundial in Haskovo also shows the ""Compass Rose"". For centuries on end, the symbol of the rose

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		Though consisting of only one vertical rod stuck in the ground or a ritual obelisk, they helped our ancestors to measure time. Over the years, sundials would become ever larger, more diverse, more beautiful, more sophisticated and more advanced.		in the town of Haskovo.	was connected with reading maps and it used to guide people into the right direction. Painted on almost every map, the compass rose pointed north and south, east and west. Originally known as "The Rose of the Winds", it would point to the thirty-two different winds blowing from the directions of the eight principal winds, the eight half-winds and the 16 quarter-winds. When delineated in a circle, these thirty-two compass points perfectly matched the thirty-two petals of the rose.
Monument of Envy	town of Haskovo	<p>The world's first and only Monument of Envy aka "The Bulgarian Icarus" was unveiled on September 8, 2014 in the town of Haskovo. It represents the sculpture of a man who has spread his arms bearing wings of feathers in an excited effort to take flight, but two hands of a human skeleton hold his wings in a grip, pulling them down and trying to break them.</p> <p>The idea for making a monument of envy materialized into a sculpture in the hands of Gospodin Tenev aka Guspata, the author of a number of other art installations in Haskovo: the sculpture of the folktale witch Baba Yaga, the owl in front of the townhall, the sculptures on the Orange bridge, the monument to the painter Litso.</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo.	The unique work is cast in bronze, it is 3 metres high and weighs 1 tonne. It is placed in the centre of Haskovo on top of a massive granite pedestal.
Marsa Fortress	town of Haskovo	Marsa Fortress is located in Hisarya quarter, at 0.96 km south in a straight line from Haskovo town centre. It lies on the higher parts of a limestone hill, at the bend of a small river. A Bulgarian settlement emerged here as early as the 9 th century, and in the 10 th century a	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of	The fortress offers direct view of the fortresses at the village of Teketo and the village of Tatarevo. With its central location this town-fortress was the centre of the

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		fortress was built on top of the ruins of an earlier existing Thracian stronghold.		Haskovo.	entire system of fortresses built along the rivers of Maritsa, Klokochnitsa and Harmanliyska. Most probably the fortress was destroyed when the Byzantines captured it at the end of the 10th century. It was later restored and subsequently abandoned.
Venue of the Uzundzhovo Fair from the 16th to the 19th century	the village of Uzundzhovo	<p>The fair in the village of Uzundzhovo gained wide popularity and established itself as the best among other fairs not only in the Bulgarian lands but also in the territory of the whole Ottoman Empire. The development of the fair was favoured by a number of factors. Since ancient times, an ancient Roman road passed through Uzundzhovo. Its proximity to the Maritsa River, which was at that time navigable, also contributed to the development of the region. No less important is the fact that Uzundzhovo is located on the road linking Europe and Asia, the East and the West (the current E80 international road).</p> <p>Over time, the Uzundzhovo Fair became a hub of commercial activity. It attracts not only Bulgarian traders, but also merchants from Europe and Asia, significant capitals get accumulated and huge turnover is realized.</p> <p>The Uzundzhovo Fair lasted for nearly two centuries. With the onset of the Russian-Turkish War of Liberation, this vibrant merchant hub of many cultures ceased its existence.</p> <p>After the Liberation and the division of the Bulgarian lands into two parts, Plovdiv became the capital of the autonomous province of Eastern Rumelia. Gradually the city of Plovdiv developed in economic and cultural terms. On August 15, 1892, during the term of Stefan</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo.	The Uzundzhovo Fair was the biggest within the borders of the Ottoman Empire

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		Stambolov as Prime Minister of Bulgaria, the Plovdiv Fair was opened, which is the successor of the Uzundzhovo Fair.			
Medieval fortress	village of Klokochnitsa, Asenova Mahala quarter	<p>It was here, however, that on 9 March 1230 Tsar Ivan Asen II defeated the armies of the Byzantine Emperor Theodore Komnenos. This victory played a key role in the expansion of Bulgaria and its access to three seas - the Black Sea, the Aegean Sea and the Adriatic.</p> <p>This fortress rose on a sharp hill with a height of 387 m, precisely at the intersection of the two tributaries of the rivers, i.e. the place where the battle is believed to have taken place. Unfortunately, almost nothing has survived from the wall, only the medieval walls are quite visible.</p> <p>However, the view from the hill is beautiful, there are 2 gazebos and fountains along the eco trail leading to the fortress, and the place is of great importance for Bulgaria's history."</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo.	This is the second fortress of Tsar Asen, which is located near the village of Klokochnitsa, 5 km from Haskovo.

SECTION CHURCHES, MONASTERIES AND OTHERS

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Church of Saints Constantine and Helen	village of Krepost	The church was built in 1874 on the initiative of local residents filled with love of their home village. The church is a rectangular stone building with a double-sided roof, with three naves and an apse. The connoisseurs of Bulgarian antiquities and of Christian iconography can see here magnificent yet little-known works of master icon-painters.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	Most of the icons were painted by Nikola Danchev, they bear his signature and are dated from 1874. The icons and frescoes throughout the church produce an extremely strong effect on viewers.
Church of Saint Demetrius	Dimitrovgrad	The Saint Demetrius Church in Dimitrovgrad is the oldest building in the town, dating back to 1884.. The church was erected by the residents of the village of	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in	A legend says that the yard of 8 decars assigned for the construction of a church and a school in the

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		Kayadzhik. The construction started in 1880 and was completed in 1884. The entire population participated with voluntary labour, money and donations in kind. The icons of the church, which were donated by the residents of the village of Kayadzhik, were painted by master iconographers and are older than the church itself by approximately 3 centuries. In the western part of the courtyard there is a chapel to the Resurrection of Christ. The peaceful atmosphere of the place is enhanced by luscious, beautiful and well-maintained vegetation. In 1974, the church was declared a monument of culture.		the town of Dimitrovgrad	village of Kayadzhik (today's quarter of Rakovski in Dimitrovgrad) was donated by a Turkish bey.
Orthodox Church of Saint Nicholas the Wonderworker	town of Merichleri	Erected in 1858 on the site of a chapel of Saint Nicholas, the church was built by masons from Merichreli as the master builders Usta Manol and Usta Pastol from the village of Yugovo were employed to oversee the work. This was one of the first churches in the Haskovo region. In 1928, an earthquake partially destroyed the building but it was later restored and a rear extension was added. A tall and beautiful bell tower was built. The overall restoration was completed in 1930.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	The church constitutes a valuable historical monument. The icons were made by Dimitar Andov, a painter from the Late National Revival period born in the town of Chirpan. The building of the church still astonishes visitors with its architectural design and construction.
The Christian Cross	village of Krum	On May 5, 2014, a 15-metre Christian Cross was consecrated near the village of Krum, close to Dimitrovgrad. It is made of metal and lights are placed on it so it can shine at night. The idea of erecting the cross came from inhabitants of the village, whose goal is that it would unite people, protect them and make them better human beings. It is situated on the highest hill above the village of Krum, in the Gichata locality.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	This symbol of faith was built entirely with money from donations. The idea is to remind people that spirituality is more important than material possessions.
Monastery of the Holy Theotokos	village of Dobrich	In 1886 a resident of the village, after having a vision in his dream, discovered a holy spring in his field, which he donated for the construction of a chapel. The holy place underwent serious restoration after the year 2000. The old chapel was renovated and a two-storey building was made for accommodating the visitors.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	Every year, on the eve of the Feast of the Assumption of Virgin Mary, many people come here to praise the Lord's mother. Next to the outer gates of the monastery a beautiful fountain was built, where people can drink from the healing water of the holy spring.
Church of Saint Haralampius	village of Chernogorovo	It was built in 1863 by master builder Usta Kosta from the village of Ustovo. It was painted in 1864 by Alexiy Iconographer. A legend goes that the Chernogorovo locals chose the name of the church because each year, on the feast of Saint Haralampius, February 11, a large deer came out of the forest,	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrov-	Apart from the Biblical stories, attention is drawn also by a scene painted by an unknown author depicting three chain gangs of slaves.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		which was killed as an animal sacrifice. The church to Saint Saint Haralampus Church has 38 icons, some with exact dating and the names of the icon-painters who worked in the 1860s.		grad	
Church of Saint Demetrius	village of Yabalkovo	It was built in the remote 1842 during the Ottoman domination. The pretext for building it was that the village priest Kalin needed a new house. The big earthquake at Chirpan of 1928 destroyed the church. It was restored in 1930 with resources from the Deposé Fund (a state fund covering the damages caused by the earthquake) and donations from the whole village. In 1950 it was painted by iconographer Petar Dzhamdzhev from Plovdiv. The building of the church is massive, made of bricks, with a gable roof, and an open-air arcade on the west and south sides. The tower of the belfry is built in the northwest corner and is accessed from the patio on the west.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	There is also a holy spring near the church.
Church of Saint George the Victorious	village of Bodrovo	Erected in 1858, it came into existence thanks to the wealth and generosity of Hadji Georgi who was granted permission to build a church in 1856. The entire village participated with voluntary work in its construction. The church is made of stone, with an apse and a gable roof. The icons were created in 1859-1860 by iconographer Nikola Zograf.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	An octagonal belfry made of stone stands in the northeastern corner of the churchyard.
Church of Saint George the Victorious	village of Gorski Izvor	The oldest in the territory of Dimitrovgrad Municipality, the Church of Saint George the Victorious in the village of Gorski Izvor was built in 1854. Its frescoes are of high artistic value. It is known that the chief iconographer was Georgi Danchov Lukov (Popgeorgiev) from Chirpan.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad	The church was designated a monument of culture of national importance in 1964.
Church of the Lord's Transfiguration	town of Ivaylovgrad	An extremely valuable representative of church architecture as well as fine and applied arts in Bulgaria from the National Revival Period, it has been declared an architectural and artistic monument of culture of national importance. The church was built in 1828 on the site of an older temple. Of special interest are the splendid wood-carved fretwork iconostasis in two tiers with plant and animal motifs, the royal doors, the bishop's throne, a small iconostasis and an iconostasis for kissing, the plastic decoration on the ceiling, columns and the sovereign tier of icons, all of high artistic value.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad	The church feast of the Transfiguration of Jesus Christ (6 August) is celebrated with a solemn liturgy and a sacrificial kurban meal for health. The church is the main place of worship in the town, open every Sunday.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Monastery of Saints Constantine and Helen	town of Ivaylovgrad	The Ivaylovgrad-based monastery of Saints Constantine and Helen was founded in the 12th century and reached its peak a century later when it was turned into a bishop's centre. During the Ottoman Yoke the monastery was destroyed twice only to rise back to life again in 1846. Since 1949 the Ivaylovgrad-based monastery has not been inhabited by the monastic brotherhood, but each year on September 8 an annual fair is held here, including an all-night vigil, a solemn liturgy and a sacrificial kurban meal for health.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad	Nowadays the monastery is active in certain periods and consists of a church, a residential building and an old fountain from 1846. From the old monastery complex only the church has been preserved, which is a three-nave pseudo-basilica with an iconostasis which was painted later (end-19th century) and 8 built-in medallions in the altar from an earlier period. Other must-see objects are the carved candlesticks and chandeliers made of marble.
Church of Archangel Michael	village of Dolno Lukovo	It is a remarkable three-nave pseudo-basilica made of stone. On the marble pediments above the two entrances there are calligraphic inscriptions in Greek with the names of the church donors.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad	Of particular interest is the wood-carved iconostasis, composed of larger elements.
Church of Saints Constantine and Helen	village of Dolno Lukovo	One of the most well-preserved old Bulgarian churches. It has been declared an architectural monument of culture of local importance. There are two compartments - male and female. The interior was not fully completed until 1918. Of special interest is the wood-carved iconostasis with the so-called "shepherd's wood-carving" and the original icons from the early 19th century - the work of distinguished local masters.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad	It dates back to 1806 when, as the legend goes, it was built secretly in the then-existing oak forest in only 7 nights. Defining the short construction time was an Ottoman law, according to which a building on which a roof was already laid could not be destroyed.
Ilieva Niva Thracian Memorial	village of Glumovo	In 1996, a memorial complex was erected on the spot in memory of more than 40,000 massacred Bulgarian refugees and their children. The memorial consists of a monument, a fountain and a chapel to Saint Petka of Bulgaria.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad	On this site on October 3, 1913, during the Second Balkan War, the Turkish army killed over 200 babies and children hidden on the southern bank of the Arda River. These were children of Bulgarians fleeing the Turkish army which was chasing them.
Saint Athanasius	village of Belopolyane	A remarkable example of National Revival Period church architecture from the first half of the 19th century, a monument of culture. Built in 1838, the church is	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylov-	The church is active, open on all Christian holidays, but only on the church patron feast of

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Church		a typical three-nave pseudo-basilica with a single apse, a pentagonal bell tower and richly embossed sculpture work on the outer walls. The interior is also original, distinguished by the only two-storey gallery in the municipality. The icons of the iconostasis are of high artistic value, as a great rarity for the area are two pilgrim icons brought from the Church of the Holy Sepulchre in Jerusalem. Particular attention is also paid to the monstrance decorated with picturesque appliquéd ornaments.		grad	Saint Athanasius (18 Jan, 2 May). In May, a sacrificial kurban meal for health is offered to the worshippers.
Saint Athanasius Church	village of Malko Gradishte	It is a three-nave church, with massive arches, and an open narthex from the west. Construction began in 1840 and it was consecrated on June 27, 1844. According to the inscription on the icon of the Holy Theotokos, the icons were painted in 1845. The eight sovereign and nineteen apostolic icons were painted in warm colours by a popular anonymous master. The image of Jesus Christ Pantocrator (Almighty) on canvas is laid in the highest point of the central vault. His name expresses the idea of the unity of all "heavenly hosts" of the universe obeying the hierarchical principle. The Biblical prophetic books contain the phrase "Lord of War" or "All-Powerful," "Ruler of All". The word "hosts" means the sun, the moon, and the stars that make up the heavenly hosts. There was also a monastic school at the church, which was opened around 1862 and existed until 1883. At first, the teacher in the school was Father Atanasii from Kavakli (present-day Topolovgrad) as he used to teach the children in Greek. After 1864-1865, priest Filyu from Hebibchevo (present-day Lyubimets) taught the students in Church-Slavonic.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Lyubimets	It is believed that the icon-painter was from Edirne. He made the iconostasis, which consists of wooden planks, it is coloured in green and has a coronation tier with a wood-carved crucifix and griffons.
Church of Archangel Michael	village of Senoklas	The oldest church in the municipality, built in 1858 by master Georgi Borumsuza from the village of Ustovo, Smolyan Municipality.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo	In 1913, the church was burned down and later restored in 1921.
Saint Athanasius Church	village of Susam	It was built in 1898. Later, in 1925, a bell tower was attached to it. The church has been declared an artistic cultural monument/property because of the painting of the medallion of the arch, the Beautiful Gates and the Crest, the tier of the Despoticon icons (Sovereign Tier) and the tier with icons of the Twelve Great Feasts.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani	The architecture of the building is also noted as a cultural property.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Church of the Life-Receiving Source	town of Svilengrad	The church was built around 1860, mainly with donations from the residents of Gebran neighbourhood. The church now lies amidst a richly landscaped, beautiful park spreading over an area of nearly 4,000 square metres. Fully reconstructed is the network of park lanes where the main places for recreation of the residents in the neighborhood are located. The lanes are covered with coloured concrete slabs. The vegetation consists of deciduous and coniferous trees, large groups of flowering and evergreen shrubs and also climbing plants and shrubs. There are also several low deciduous exotic species. The lush wood and shrub vegetation is maintained via an automated irrigation system. In place of the previously existing playground, a new one was designed and built, featuring modern children's playground equipment and benches. It is enclosed by an open-work fence with three entrances, which are connected with the main approaches to the church. New lamps have been installed along the alleys. The impressive building of the church is highlighted with night lighting.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad	During the Second Balkan War (1913), the church was razed to the ground, and after the end of the wars, its restoration began, which continued until 1924.
Church of the Holy Trinity	town of Svilengrad	The church was built with voluntary donations in 1834 at the place which was probably the cultural centre of the Bulgarian population at that time. The construction of the church was carried out by the Bulgarians from the three neighbourhoods of the town - Bayandar (meaning "nobleman"), Kanakli (meaning "suburb") and Gebran (meaning an "infidel", i.e. a Christian) and that's why it was probably named after the Holy Trinity. Upon the burning of the town in 1913, the church was also burned, but its original shape was preserved during its restoration.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad	In 1847-48, the first secular school opened doors in a building attached to the church. Today it bears the name of one of its founders and chief teacher Hristo Popmarkov.
Church of the Holy Theotokos	district of Zlati Dol quarter, town of Simeonovgrad	More than a century old, the church was built in 1825.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Simeonovgrad	What has remained from the Church of the Holy Theotokos are only parts of the outer walls. It was built in the early 1950s.
Church of Saint Nicholas the Wonderworker	town of Simeonovgrad	The church was built in the 1940s. Its patron saint was not chosen by accident. Situated along the Maritsa River, Simeonovgrad is famous for its well-developed river-borne transportation of goods on rafts and the protector of sailors and	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of	Almost all the icons made by Georgi Danchov Zografina (the Icon-Painter) have been preserved. The names of the church donors are inscribed on

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
r		rafters is Saint Nicholas the Wonderworker. According to the chronicle, in 1856 another church was built in its yard, which was demolished around 1866-1867, being too small for the growing settlement. The new one was erected in 1868.		Simeonovgrad	each of the icons. The church patron icon of Saint Nicholas was painted in 1868 by master Ruka V. St. K. Moskov. K. Moskov 1868.
Church of Saint Demetrius of Thessaloniki Dimitar	village of Zhalti Bryag	The construction of the church to Saint Demetrius of Thessaloniki took four years. It was consecrated on May 3, 1859, which is evidenced by a text on the throne plate.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options bin the village of Stambolovo	A legend says that the whole population gathered to witness the start of the building of the church. The master builder, with a pick in hand, told the people to stand around the fence. He went round the circle of people three times and finally turned the first sod in front of a young maiden, Donna, of the Georgidelchev's family. Covered in tears, the girl ran away to her home. Forty days later she passed away. This legend is associated with the belief that in order for a building or a bridge to be solid and sound, a "human shadow" had to be engraved in it.
Church of Saint Elijah	village of Tsareva Polyana	The church in the village of Tsareva Polyana was built in 1858. The Sultan's permission for the construction was obtained on condition that it should be erected in a low-lying place and within a very short time. Therefore, the whole population took part in the construction. It was named after St. Elijah and was consecrated on Ilinden, the feast day of the saint. This is also the day of the village fair. Every year local people perform the ritual of serving a kurban meal, a tradition interrupted during Socialism and later revived. Everybody gathers in the churchyard where, after the liturgy, the kurban meal is consecrated. A story goes that once, on the feast of Saint Elijah, a person from the village kept working and then the river overthrew its banks, which was seen as a sign of punishment for the whole village because no work should be done on this day."	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options bin the village of Stambolovo	A legend says it was built on the foundations of an earlier church
Chapel of Saint George	village of Tsareva Polyana	In the Gyorgidenya locality, on the road between the villages of Tsareva Polyana and Stambolovo, there is a healing spring and a chapel of Saint George. It is a four-walled stone structure built above the spring with an earthen floor (460-360 cm) and an open porch to the west. On the eastern wall there is a semi-	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options bin the village of Stambolovo	Until recently, there was also a stone cross here.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		circular niche with a protruding ledge and a semicircular window above. There is one small window with a rectangular shape on both the southern and northern wall. The entrance is at the western wall where there is also a rectangular window. The roof structure and the porch are made of wood. There is no ceiling. Three steps lead to a large stone slab in front of the holy spring. A small hemispherical arched niche has been made at the spring, with a hole (90-60 cm) to the west. In each stone wall to the north, east and south there is a niche (30-35 cm).			
Chapel of the Holy Trinity	village of Zhalti Bryag	<p>The chapel is erected above the healing spring. It consists of one room with icons and murals on the walls. Under it a domed well for the healing water was built. Its chapel feast is celebrated on the day of the Holy Spirit, marked on the fifty-first day after Easter. In the village of Zhulti Bryag the chapel is known as ""Sta Truitsa"". Every year an all-village fair is organized at the healing spring, with a public prayer service and a kurban meal. People in need come all year round, not only from the village, but also from the entire region. They wash their eyes and tie a thread from their garment to a bush in front of the entrance to the healing fountain.</p> <p>After the 1960s this holy place was abandoned and left in neglect. The icons were plundered, the frescoes destroyed, and the walls pulled down.</p> <p>In 1977, for a short time, the hunting company turned the chapel into a hut - with a fireplace, tables, and chairs. In 2000, it was restored and renovated with funds donated by the locals. It was consecrated on the day of the Holy Spirit. Not only residents from the village took part but also people from Zhalti Brayg living in Haskovo. Now the chapel and the place around it are maintained by the church board. It is visited by the needy and by believers in the power of the healing water."</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo	A legend says that, about 150 years ago, a girl named Bozhka Kavrakova had a vision in her dream on the eve of Pentecost Monday. In her dream she saw a man who told her to go to Yamacha locality near the village, under the two rocky peaks, and to start digging with a hoe - water healing for the eyes would gush out. The frightened girl did nothing but also told no one. The following year at the same time, the dream was repeated, but with words of warning: ""If you do not tell anyone and do nothing, you will go blind."" The girl told Grandpa Gurko who went to the place, made a dig into the ground and water spouted out. He put up a small stone fountain and later a chapel was built by the soldiers returning from the two Balkan wars.
Church of Saints Peter and Paul	village of Stambolovo	The church in Stambolovo is one of the first Christian temples in the Haskovo region - it was built in 1849. It bears the name of the holy apostles Peter and Paul.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo	The holy chief apostles Peter and Paul were actually completely different. The first one was a devout follower of Jesus from the very first days of His teaching while the second one was opposing

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					the Lord by all possible means until an apparent miracle – an encounter with the Pursued one Himself, completely transformed his life.
Demir Baba Türbe	village of Lyaskovets	The Demir Baba Türbe (an Ottoman tomb or mausoleum) is located in the area of the medieval settlement just below the medieval necropolis, next to a fountain regarded as a sacred spring.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo	It is assumed that Demir Baba Türbe was the successor of an earlier Christian consecrated ground.
Church of the Holy Theotokos, Memorial to Christ the Savior"	town of Topolovgrad	The present-day church rises on a place where an Orthodox chapel existed as early as the 18th century. With the permission of the Turkish authorities, in 1800 the inhabitants of Kavakli (Topolovgrad's former name) built a larger church to satisfy their religious needs. The old church was dug a few metres into the ground. In 1934, the church board together with the municipal council and the local citizen decided to build a new church, larger and more beautiful, in the place of the old one. Under the leadership of Father Yani Pophrstov and the master builder Bozhin Penchev, within two years 1936-1937 the church was built, covered, plastered inside and furnished so that public worship could be carried out. The Church of the Holy Theotokos was also the place where the well-respected priest throughout the region, Father Yani Pophrstov, served the liturgies from 1934 till 1987. After his death in 1987, Father Ivan Yanchev Mihalev, a vicar of the diocese, was appointed as the church priest. Under his leadership, the church was renovated, a fence was built, and a yard with a fountain was created. The impressive interior of the church is mainly due to the beautiful carved iconostasis (made in 1966 by Petar Kushlev and local carpenters) and the walls richly painted with icons (the work of Angel Malyaev and Toma Popyanchev). In recent years, local artists and craftsmen restored the murals and made a new wood-carved bishop's throne.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad	It is the largest and most imposing Eastern Orthodox church in the area.
Monastery of the Holy Trinity	town of Topolovgrad	It is believed that a monastery emerged here as early as the 14th century at the time of Tsar Ivan Alexander under the name of the Holy Apostles Peter and Paul. It was probably devastated in 1373 by the Turkish hordes invading from the	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of	This is one of the biggest spiritual centres in this part of the country, which is still active.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>north led by Timurtash Bey. It was restored again in the 17th century. The monastery's history is closely related to the hajduk movement (rebel movement for freedom), for this reason it is still known as the "Haidushki Monastery". Legendary rebel leaders took refuge behind the monastery doors such as Valchan Voivoda, Indzhe Voivoda, Kara Kolju, Hristo Voivoda, Dagli Stoyan, Kara Dobri, Garabchi Georgi and others. After he withdrew from the life of a hajduk in 1812, Hristo Voivoda took the holy orders and was appointed abbot of the monastery with the monastic name Hrisant. He carried out a large-scale construction work for the renovation of the holy cloister. In 1818, due to the widespread plague epidemic, many people from the area found shelter and salvation in the monastery quarters. As a token of gratitude, they donated a lot of funds which were used to make new buildings (the barn, the refectory and the lower rooms of the monastery). In 1870, in connection with religious struggles, the monastery began to be governed by Greek clerics and by the Greek bishop from Edirne. This led to a strong reaction of the Bulgarian population from the Sakar Mountain, which resulted in a struggle for reclaiming the monastery as a Bulgarian spiritual centre. This struggle reached a successful result in 1898 when the monastery was transferred to the authority of the Sliven Diocese. In 1909, the monastery was transformed into a female convent and about 50 nuns from Saint Theodore the Studite Monastery (close to present-day village of Studena) settled there. Today it is inhabited by only two nuns and several workers. A central place in today's monastery complex is occupied by the Holy Trinity Church built in 1836. It rises on the place of the old monastery church of the Holy Apostles Peter and Paul which was embedded in the new construction. The new iconostasis was also made using the earlier one as a basis. The church of the Holy Trinity is a three-nave, one-apse stone basilica without a dome. Its size (12m X 18m) makes it one of the most spacious monastery churches in Bulgaria. Its architectural design and construction are characterized by simple and pure forms. Eight cylindrical columns via arches support the wooden vault, the walls are smoothly plastered, without frescoes. The icons in the church date back to the 18th, 19th and 20th century.</p>		Topolovgrad	

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Church of Saint Athanasius the Great	town of Harmanli	The church was built in 1834. Later a wooden bell tower was erected in the courtyard, which was replaced in 1931 with a new massive belfry attached to the western façade of the church. In the same year, the church was largely repaired, as it almost completely lost its original appearance. The iconostasis was made by an anonymous chair maker and is poor in terms of woodcarving detail.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli	Probably in 1834, the church was a three-nave basilica without a dome and with a narthex incorporated in the main body of the building. Today the place of the narthex is replaced by the body of the bell tower. The columns separating the naves are wooden and the ceilings are flat and covered with wooden planks. The emporium in the western part was also heavily modified in 1931.
Church of Archangels Michael and Gabriel, murals and woodcarving	town of Haskovo	The church of the Archangels Michael and Gabriel was built in 1861 by Bulgarians who used to follow the Greek way of life. It was the second church built in the town and was known as the Greek church or the church of the rich. It is a three-nave basilica with a large, relatively low semi-circular apse and a wide U-shaped narthex. Many of the icons in the church have inscriptions in Greek with the name of the ktitor (church donor) and the year of creation is also mentioned. The most impressive among them are: the icon depicting the scene Synaxis of the Holy Angels - the church patron icon made in 1866, the icon of Saint John the Baptist from 1872, the icon of the Presentation of the Holy Virgin into the Temple, and the icon of the Nativity of Christ. The rich woodcarving of the iconostasis, the bishop's throne and the small iconostasis (proskynetarion) were made by the famous master Yane Spirov. The Holy Archangels Michael and Gabriel Church has fascinating murals, especially at the church vault. They were undoubtedly the work of a highly experienced artist. The compositional distribution of the figures in the scenes depicting in the domes and the icons depicting the patron saints is very carefully planned.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	Few people know that in 1877-1878, during the Russo-Turkish War of Liberation, the largest of the seven gallows in Haskovo was erected in front of this church. In 1972, the church was designated a monument of culture. The dome of the church bell tower was plated in gold in 2003.
Church of the Assumption of the Theotokos and woodcarvings	town of Haskovo	The Assumption of the Theotokos Church is the oldest and most revered church in the town. The residents of Haskovo invested a lot of faith, effort and courage, united and determined to obtain permission to build a church of their own in the years of the Ottoman domination. The consecration ceremony took place in an extremely solemn setting on August 15, 1837 - the day of the Assumption of the Most Holy Mother of God, one of the greatest Christian feasts.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	The church was built on the site of an ancient chapel, in a vast courtyard with a stone wall more than 4 metres high, erected to protect God's house from abomination. For unknown reasons, the church is almost fully oriented to the southeast-northwest.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		In terms of architectural design, it is a nave basilica with a gable roof, without a dome. Internally, it has three altar apses. The iconostasis was made by a master from the Debar Artistic School and is notable for its elaborate woodcarving. Most remarkable among the frescoes is the image of the ""blessing God"". It is painted in the middle of the vault in a huge size and gives the impression of a depiction of God Almighty (Pantocrator), which was probably the main idea of the icon-painter conveyed in this image as if placed in the heavens.			
Saint Demetrius Church	town of Haskovo	On July 14, 1896, the foundations of the Saint Demetrius Church in Haskovo were laid. The construction continued for two years and in the autumn of 1898, on the feast of the Exaltation of the Cross (14 September), the church was consecrated by the Metropolitan of the Plovdiv Diocese, Nathanael. The church of Saint Demetrius was built of large stone blocks and lime. It has a gable roof. Initially it also had a dome but in 1956, due to its lack of maintenance and impossibility to be repaired, it was pulled down. All church windows and doors are crowned by arches. In its highest part above the royal gates the iconostasis is 6.32 m high and its length is as much as the entire width of the temple - 10 m.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	Every Sunday at 10.30 am the Saint Demetrius Church hosts the classes of the only Sunday school in Haskovo. The purpose of the priests is to educate the children in the values of the Orthodox Christian faith.
Armenian Church Surp Stepannos (St. Stephan)	town of Haskovo	In the first decades of the 20th century the Haskovo-based Armenian community gradually developed and strengthened. Their main goal now was to have their own place of worship. At a gathering it was decided that the two rooms located in a yard purchased by the community would be transformed into a chapel. Busy work started - the middle wall was pulled down and the two rooms were connected, turning them into a chapel. In one corner was the altar with the Virgin Mary icon on the wall and two large burning candles on both sides. In the middle they placed a Vem Kar, a consecrated piece of stone brought from the church in Hay-Quih. In 1923, they celebrated Easter here for the first time. The first service of worship was carried out. The entire Armenian community based in Haskovo attended this momentous event.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	February 24, 1924 was a memorable date. All assembled Armenians chose the church board members. The Arax Society was also set up, whose members were tirelessly contributing to accomplishing the goals of the Haskovo-based Armenian community. Their zeal and yearning for a faster completion of the building intended for a church and a school were crowned with success. On 15 August 1925, the building of the church of the Assumption of the Most Holy Mother of God was handed over to the church board of trustees. The first floor was designated for the church named ""Surp Stepanos"" and the upper floor - for

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					a school.
Eski Mosque (Camı Jadid)	town of Haskovo	Eski Mosque claims to be one of the oldest mosques in Bulgarian lands. According to the stone slab with an Arabic inscription walled in above its entrance, it was built in 1394. At present, it is significantly dug into the ground (perhaps due to the elevated level of the surrounding streets). The building has a rectangular shape and its entrance on the northern façade lies gently withdrawn from the street into a small courtyard. The prayer hall, with a slightly underlined longitudinal axis and a centrally located mihrab (prayer niche) in the opposite wall, is illuminated by two rows of windows. The walls of the main body (without the workshops and the farming premises) are 1.00 m thick. In the farming premises, from which the minaret is accessible, an old wooden trellis has been preserved. There are also traces of external paintings (on a thick wall of the main body). The minaret is plastered in white, with a four-row stalactite motif under the şerefe (the balcony of the minaret).	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	Eski Mosque is the main active place of worship of the Muslims in the town.
Charshijska Mosque (Çarşı Camı)	town of Haskovo	The name of the building is related to its location - both in the past and now - in the midst of the town's commercial core. Now it is almost completely enclosed by one-storey and two-storey commercial buildings and shops attached to it, which largely hide it from the view of the passers-by. In the past, there were no other buildings in such close proximity to it as of special interest were the two large-scale fountains lying at some distance on both sides of the mosque outside its courtyard. One feature of the prayer hall is that its long axis is transverse to the direction of entry. The ceiling cover is two-dimensional. In the middle of the counter-wall there is the mihrab niche shaped with a relief frame. Overall, the interior is poor, largely upgraded and modernized (the wooden ceilings were removed, the walls were plastered, etc). A characteristic fresco with landscape motifs has been well-preserved in the niche. The external architecture (except for the minaret) is uncharacteristic and devoid of expressive power.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	On the southern wall there is a plaque with Arabic writing, still undeciphered by scholars.
Church of the Assumption of the Most Holy	village of Uzundzhovo	The Church of the Assumption of the Most Holy Mother of God is the largest village church in Bulgaria. It is an fascinating example of elements of Christianity and Islam merged together. Originally built as a Christian church, it was	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo.	The Uzundzhovo church also stores one of the miraculous icons of the Virgin Mary. In the past century, the Church of the Assumption of the Most

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Mother of God (Uzundzhovo Church)		<p>destroyed in 1593 by the Ottoman Empire. In its place a mosque was erected - part of a huge caravan seray resembling a fortress according to the chroniclers, whose central entrance is still preserved. At the beginning of the 20th century Turkey returned the property to Bulgaria and then the reconstruction of the mosque into a church started.</p> <p>In 2007 the church was restored mainly by the Haskovo municipal authorities. During the restoration, two medieval inscriptions in Arabic were found, on religious and philosophical themes, which are not yet dated. All icons and frescoes have been renovated. The master builder from Tryavna, Usta Darin Bozhkov, carved a new iconostasis, which ranks among the three most impressive in the country with its size. The windows bear exquisite stained glasses depicting scenes from the life of God's mother.</p>			Holy Mother of God in the village of Uzundjovo was declared a monument of culture.
Holy Spring and Chapel of Saint Anna	village of Trakiets	<p>The Chapel of Saint Anna near the village of Trakiets is built entirely with donations and volunteer work from people who found a remedy in the healing water of the spring. Faithful people from all over Bulgaria come crowding to the holy place, seeking salvation. The living water from the holy spring helps not only with impaired sight - many childless couples conceive and have a child after visiting the chapel. Hundreds of people suffering from various ailments receive a cure from Saint Anna.</p> <p>In 2009, to mark the holy place, the mayor of Trakiets, Krasimir Boychev, with his own funds, raised a 13-metre-tall metal cross.</p> <p>Every year, on the day of the Assumption of SaintAnna (July 25), thankful people from all over the country gather together at the holy spring of the chapel, a water-blessing ceremony is served and a sacrificial kurban meal is offered.</p>	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options bin the town of Haskovo.	The history of this holy place began almost two centuries ago. A legend goes that there was a woman who was born blind. On the eve of the Assumption of Saint Anna - July 25, the Lord appeared to her and told her, ""You will go to Elechcha (the old name of the village of Trakiets). There, in the woods, there is a stone from which water is gushing out. You'll take from this water, wash your eyes and will be able to see."" The woman went there and found the spring. She spent there the whole night, washing her eyes. On the following day she opened her eyes and she could see. This was when the construction of the chapel began, which the locals named St. Anna, the patron saint of women and children, a healer and mother of Virgin Mary.
Osman Baba's Türbe	village of Teketo	A tekke (from Turkish) is a word used to denote a Muslim monastic community, a monastery, usually a ritual complex of buildings, in which the central place is occupied by a seven-corner building called türbe - a tomb or a mausoleum	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options bin the town of Haskovo.	Osman Baba near the village of Teketo, Haskovo Municipality, is one of the four oldest, biggest and most famous tekkes in Bulgaria, alongside with the

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		(usually a symbolic one) of a Saint.			Demir Bebe tekke near the village of Sveshtari, Isperih Municipality; the tekke of Akyazili Baba in the village of Obrochishte, Dobrich Municipality, and the tekke of Kademli Baba near the village of Sokol, Nova Zagora Municipality.

NATURAL LANDMARKS

SECTION PROTECTED TERRITORY - NATURAL MONUMENTS/RESERVE

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Habitat of the peony	village of Huhla	Habitat of a protected species with a total area of 15 ha.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	There is a belief that the peony is a sign of prosperity and if people grow it in their garden, it will bring them wealth.
Habitat of the garden sage (Salvia officinalis)	village of Gorno Lukovo, Luda Reka River, village of Gornoseltsi, Mareshnitsa River	Total area of 90 ha, of which 10 ha are in Gornoseltsi village, Mareshnitsa river.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	Protected species under Bulgaria's Biodiversity Act.
Habitat of the common snowdrop (Galanthus)	town of Ivaylovgrad, Petkov Bair locality and	Natural landmark with a total area of 0.1 ha in the municipality of Ivailovgrad and 10.4 ha in Haskovo municipality.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad and the town of Haskovo.	Protected species under Bulgaria's Biodiversity Act.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
nivalis)	village of Garvanovo, Asenova Fortress				
Habitat of the peony	village Huhla and village of Zhelezino, Halka Bair locality, Pobeda peak	Protected species with a total area of 15.5 ha, of which 0.5 ha are in the village of Huhla.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	Protected species under Bulgaria's Biodiversity Act.
Nesting site of rare endangered diurnal raptors	town of Madzharovo	It is located within the lands pertaining to the village of Gorno pole. The only protected area in the municipality with the status of a natural landmark, declared for the purpose of protecting the nesting sites of rare and endangered bird species. Of the species included in Bulgaria's Red Book, nesting on the volcanic rock niches here are the griffon vulture and the Egyptian vulture, two species unique to entire Bulgaria and Europe. One can also see the black vulture, known as the cinereous vulture.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo.	Here, bird lovers can observe other endangered and rare species, too, such as the black stork, the long-legged buzzard, the blue and common rock thrush and many more interesting birds.
Orlovi Skali (Eagle's Rocks)	village of Sarnitsa	This is a unique rock formation of peculiar-shaped majestic rocks, some of which reach as high as 30-40 metres. The rock phenomenon resembles a medieval castle with solid towers. Ritual niches have been cut in many of the rocks. The majority of them have a trapezoidal shape, but some are also cylindrically arched. Two vertical cliffs between the rocks (Dogan Kaya - Eagle's Rocks) naturally protect a space of about 1.5 decares, further framed by a wall made of large loose stones without mortar. The rock complex is a protected natural site.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	There was an old Thracian settlement here, as the remains of a fortress from the New Iron Age are still visible to this day. The Thracian fortress from the Neolithic Age is located in the Orlovi Skali (Eagle's Rocks) locality, 3 km west in a straight line from the centre of the village of Sarnitsa. The ceramics on the surface dates back to the 2nd half of the 1st millennium BC."
Habitat of lily-of-the-valley and peony natural monument	Drenka locality, village of Spahievo	The natural site has an area of 3 hectares. It was given a special status in order to preserve the habitat of the lily-of-the-valley and the peony.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	As of this year (2018), the lily-of-the-valley is one of 24 medicinal plants banned for picking in their natural habitats across the country.
Dikilitash	the land pertaining to the	It spreads over 0.2 ha. It is given a special status in order to protect the waterfall on the Harmanliyska River.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni	A total of 149 bird species have been registered in the area of Harmanliyska River,

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
	village of Sarnitsa			bani.	with 28 of them included in Bulgaria's Red Book (1985)
The Mirror Rock natural monument	the land pertaining to the village of Bryastovo	The natural landmark covers an area of 1.5 ha. It has been declared a protected area for the purpose of preserving the rock formations.	Обектът е достъпен с кола	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	Before being designated as a natural monument it had the status of a historical site.
Pobiatia kamak (The Standing Stone)	the land pertaining to the village of Sarnitsa	The natural landmark spreads over an area of 1 ha. It is a complex of interesting rock formations. The rock is 4 metres high and its width exceeds 12 metres. It resembles the Chudnite Mostove (Wonderful Bridges) rock formation at Erkupria River, with the difference that it is located on a ridge rather than in a river valley.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	There is also a large covered cave here.
Boraka Reserve	the land pertaining to the village of Sarnitsa	The reserve has an area of 14.78 ha. It has been declared a nature reserve for the purpose of conservation of a century-old, natural, coppice black pine forest.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	The average age of the trees is between 120 and 150 years.
Habitat of the scarlet peony (Paeonia peregrina)	village of Kostur, Taushan Bair locality	Habitat of the scarlet peony.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad.	Ever since the time of Hippocrates the so-called Balkan peony (Paeonia peregrine) has been well-known for its curative properties.
Dervish Mound	village of Dervishka Mogila	Rock formations.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad.	There are remains of an ancient Thracian fortress.
Kaleto	village of Mezek	Rock formation around a medieval fortress.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad.	The fortress near the village of Mezek was very well-preserved until the beginning of the 20th century. Part of it was destroyed around 1900, when stones were taken from there for the construction of Turkish barracks in Svilengrad. The northern fortress wall is most severely damaged. It is preserved to the level of the terrain on the inside. The southern, western, and eastern walls have been preserved up to the height of the platform over which their pinnacles rose.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Habitat of Astracantha thracica	village of Vodentsi	Habitat of Astracantha thracica. The species and its habitats are protected under Bulgaria's Biodiversity Act.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	Some of its populations are within the boundaries of Sinite Kamani (The Blue Stones) Nature Park.
Habitat of the Orpheus flower (Haberlea Rhodopensis)	village of Rabovo, locality of Sheytan Kyupris	Habitat of the Orpheus flower Famous its prolonged anabiotic drought resistance, also known as the "regenerating plant" or the flower of Orpheus.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	The name Orpheus flower or the Flower of Orpheus comes from a legend saying the wherever the drops of blood fell from the wounded body of Orpheus, there small blue-violet flowers grew. Another legend goes that a blue-white flower grew wherever a tear fell from the weeping eyes of Orpheus mourning the loss of his beloved Euridyce.
"The Devil's Bridge	village of Rabovo	Here one can see typical or remarkable sites of inanimate nature, such as rock formations, earth pyramids, caves, ponors, waterfalls, deposits of fossils and minerals, sand dunes and others.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	A legend says that during the Ottoman Domination one of the Turkish rulers in the region fell in love with a Bulgarian maiden and wanted to make her part of his harem. Learning about his intentions, the girl ran away to seek refuge in the mountain. Running up the Arda River, she reached the bridge intending to jump from it and drown herself in the high waters of the river. The Turks were swiftly coming after her on their horses. Approaching the bridge, however, they suddenly stopped struck by fear. Right in the middle under the central arch of the bridge, in the waters of the river, they saw a ghastly reflection – the face and horns of the devil. Frightened, the Turks went away and the girl survived. Satan saved this Bulgarian maiden from certain death, appearing as a vision to her pursuers on horseback. Since then, the

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					bridge bears the name The Devil's Bridge, and hence the name of the entire area.
Arda Bridge	village of Stambolovo	<p>This protected area spreading over 150 224 decares includes territories of Stambolovo Municipality. Arda Bridge Protected Area is located in the southeastern part of Bulgaria, in the Eastern Rhodopes. The place is part of the valley of the Arda River between the Studen Kladenets and Ivaylovgrad reservoirs, surrounded by wooded mountain slopes and rock massifs.</p> <p>The majority of the area is occupied by mixed deciduous forests, consisting of the Austrian oak, the Hungarian oak, and the pubescent oak. They also contain Mediterranean elements such as the prickly juniper and the bladder-senna (<i>Colutea arborescens</i>). Individual plots in the protected area are covered with hawthorn and jasmine. Forests along the valley of the Arda River within the protected zone alternate with huge open plots with drought-loving grass formations and moisture-loving grass close to the river itself. Agricultural lands also constitute a large part of the zone, as they are located around the river valley itself and on the slopes and flattened ridges. The Arda River course in this area offers spectacular views, with the river bed covered in sand and stone and its banks overgrown with willows.</p> <p>A total of 142 species of birds have been found in the protected area, as 31 of them are included in Bulgaria's Red book and 65 are of European conservation significance. Here one can also observe 5 species threatened with extinction across the planet. The Arda Bridge protected area is a place of global significance for the conservation of some bird species typical of the Mediterranean biome. Seven of the 9 biome-restricted species occurring in Bulgaria typical of the Mediterranean biome can be seen here. These are the black-eared wheatear, the olive-tree warbler, the subalpine warbler (<i>Sylvia cantillans</i>), the Sardinian warbler (<i>Sylvia melanocephala</i>), the masked shrike (<i>Lanius</i></p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	<p>The place is unique also for being one of the few places in Bulgaria of global significance for the conservation of the black vulture, as this species regularly visits the region in search of food.</p> <p>Here one can also observe the world-threatened imperial eagle. The Arda Bridge protected area is one of the most important in Bulgaria and of significant role for the European Union regarding the conservation of species such as the stone curlew, the black stork, the Egyptian vulture, the scops owl (<i>Otus scops</i>) and the blue rock thrush. Other species of representative populations in the area are the ortolan bunting and the barred warbler."</p>

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		nubicus), the rock nuthatch (<i>Sitta neumayer</i>) and the black-headed bunting (<i>Emberiza melanocephala</i>).			
Eastern Rhodopes	village of Stambolovo	<p>Part of Stambolovo Municipality falls into the Eastern Rhodopes Protected Area, proposed to be declared part of the European ecological network NATURA 2000. This is an area that is to be declared a protected zone under the EU Directive on the Conservation of Natural Habitats and of Wild Fauna and Flora, or, as is briefly known, the Habitats Directive. This protected area encompasses most of the Eastern Rhodopes. It spreads over 2,173,530 decares. The two highest ridges in the Eastern Rhodope Mountain fall within its boundaries - Gumyurdzhinski Snezhnik with a height of 1,463 m above sea level and Maglenik ridge with a height of 1,266 m.</p> <p>Within the protected area there are pristine forests of the Balkan endemic species European ash (<i>Fraxinus excelsior</i>) still untouched by human hand. The zone is also important for the conservation of several types of riparian forests composed of the alder, the Oriental plane, the white poplar and willow trees.</p> <p>Other important habitats are those of mixed-oak forests. They are composed of the Austrian oak (<i>Quercus cerris</i>), the Hungarian oak (<i>Quercus frainetto</i>), and the pubescent oak (<i>Quercus pubescens</i>). Here they occupy a considerable area.</p> <p>In the past, both species were widespread. Today, however, they are threatened with extinction worldwide and are included on the Red List of the International Union for Conservation of Nature (IUCN).</p> <p>Both species are of priority for conservation according to a number of international conservation documents: The Berne Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	<p>The Eastern Rhodopes protected area is one of the four zones in Bulgaria, on the territory of which grows the endemic Bulgarian fir tree, also known as Tsar Boris's fir (<i>Abies borisii-regis</i>).</p> <p>It is also the most important zone for the conservation of the populations of the two tortoise species occurring in Bulgaria. These are the spur-thighed tortoise (<i>Testudo graeca</i>) and Hermann's tortoise (<i>Testudo hermanni</i>).</p>

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>The European Union Directive on the Conservation of Natural Habitats and Wild Fauna and Flora. In Bulgarian legislation, tortoises fall under the protection of the Biodiversity Act, according to which offenders are punished with a fine of up to BGN 10,000 and compensation for each killed specimen, and under also the Penal Code of the Republic of Bulgaria, according to which poachers are punished with a fine of up to BGN 5,000, imprisonment of up to 5 years and payment of compensation for each destroyed specimen.</p> <p>Regarding the reptiles encountered here, interesting are also the habitats of the western Caspian turtle (<i>Mauremys rivulata</i>). The place is of utmost importance for its conservation. In the water basins in the area one can observe also the other freshwater turtle species - the European pond turtle (<i>Emys orbicularis</i>). Of the 30 species of bats occurring in Bulgaria, 19 have been registered in the Eastern Rhodopes protected area. The caves along the valley of Arda River and near the village of Ribino provide shelter to tens of thousands of these flying mammals. Among them are the species included on the World Red List, namely Mehely's horseshoe bat (<i>Rhinolophus mehelyi</i>), Blasius's horseshoe bat (<i>Rhinolophus blasii</i>), the greater horseshoe bat (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>), the lesser horseshoe bat (<i>Rhinolophus hipposideros</i>), the long-fingered bat (<i>Myotis capaccinii</i>), the greater mouse-eared bat (<i>Myotis myotis</i>) and Geoffroy's bat (<i>Myotis emarginatus</i>).</p> <p>Forests along the Greek border are visited by wandering brown bears. In the water basins on the territory of the protected area one can observe also the common otter - a species globally threatened with extinction."</p>			
Brasnarskiat Sto (Barber's Chair)	town of Topolovgrad	This protected site spreading over 5 ha was created with the aim of preserving the rock formation	The site is accessible by car	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad	-
Karakolyovota Dupka	village of Ustrem and village of	The cave and the forest around it.	The site is accessible by	Good accommodation and dining	There is also the so-called Old church.

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
	Mramor		car.	options in the town of Topolovgrad.	
State forest around the Holy Trinity Monastery	village of Ustrem and village of Mramor	Acentury-old forest around the Holy Trinity Monastery and rocky slopes.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	-
Habitat of the summer snowflake (Leucojum aestivum)	village of Biser, Sazlaka locality	The summer snowflake is a rare perennial species with a limited distribution.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli.	The summer snowflake is not only a plant of highly healing properties but also a beautiful and gentle flower with dainty pendant white bells resembling those of the lilly-of-the-valley, only a little larger.
Boaza	village of Garvanovo	Boaza is the official name of the gorge of the Banska River between the villages of Garvanovo and Tatarevo, Haskovo district. Boaza fascinates visitors with its numerous rock formations, the most famous among them called Rogata, and with a waterfall. Banska River takes its source west of Sofidzhik Peak in the Eastern Rhodopes and it flows into Maritsa River close to Dimitrovgrad.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo	The river is rich in fish - chub, barbel, the Danube bleak, carassius, the common nase and the vimba bream, whereas the Boaza Area is well-known as a gold-yielding zone.
Habitat of the common oak (Quercus robur)	village of Uzundzhovo, locality of Palamudche	Habitat of the common oak.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo.	In the village of Granit, Stara Zagora District, one can see a common oak (Quercus robur species) considered to be the oldest tree in Bulgaria and one of the oldest trees in the world.

SECTION PROTECTED TERRITORY - PROTECTED SITES

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Zlato Pole	village of Zlato Pole, village of Brod, village of Raynovo	The largest natural wetland along the Maritsa River. The protected area covers a total of 84.79 ha. It encompasses parts of the lands of the villages of Nova Nadezhda (Haskovo municipality), Brod, Raynovo and Zlato pole (Dimitrovgrad Municipality).	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad.	It includes a complex of interconnected water basins of different shapes, sizes and depths, reed and bulrush colonies, small islands and pastures. It is the natural habitat of many endangered and protected plant and animal

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					species such as the European white water lily, the pygmy cormorant, the great bittern, the whooper swan, the mute swan and other water fowl, the European pond turtle, etc.
Propadnaloto Blato	village of Golyamo Asenovovo	After numerous changes over time, this wetland has turned into a biotope attracting numerous animal species and boasting a rich plant diversity.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad.	A place that has been inhabited by an otter family for several years. Beard is one of the few mammals in Bulgaria included in the World Red List.
Nocturnal roosting place of the Pygmy Cormorant - Dimitrovgrad	town of Dimitrovgrad and village of Radiovo	The Protected site covers the Maritsa River valley on the territory of the District: Haskovo, Municipality: Dimitrovgrad, Dimitrovgrad, Radiovo and has an area of 128.24 ha. This is a resting place and migratory stop of the globally endangered and protected species of the pygmy cormorant.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad.	The pygmy cormorant is a water-loving bird, also known in Bulgaria under the names of "the little devil" or "karabatak".
Dupkite (The Holes)	village of Svirachi	One of the smallest protected areas in the municipality (6.5 hectares), which was given a special protected status for the purpose of preserving a habitat of rare and protected species of orchids and a habitat of bats in the Dupkata Cave. Here one can encounter 13 species of orchids, among them the protected species of the Ophrys mammosa, the woodcock bee-orchid, Himantoglossum caprinum, and the pyramidal orchid (Anacamptis pyramidalis). Of special interest are also four bat species on the World Red Data List found in the Dupkata Cave - the greater horseshoe bat, the lesser horseshoe bat, the Mediterranean horseshoe bat and Schreibers' long-fingered bat. It is not uncommon to find also fossils.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	The protected site constitutes a large plateau-shaped rock whose base from the east is riddled with a number of cavernous corridors of varying depth. There are about 15 holes, as the shallowest ones have a depth of about half a metre and the two deepest holes go more than 10 metres inside. One of the holes has been turned into a bunker, its entrance has been covered by a stone wall as a place for putting a machine gun was left. The rock is covered holes and its foundation is surrounded by a fortification wall, from which only some remains have survived to this day. However, one can clearly see the perfect masonry work that surrounded the sanctuary. Obviously the place was a cult religious

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
					complex from which the ancient priests directed their prayers and spells to the deities.
Meanders of Byala Reka River	village of Meden Buk, village of Zhelezari	It is the second largest protected area in the Eastern Rhodopes (1532 hectares), given this status for the purpose of preserving a unique landscape for Bulgaria, characterized with an exceptional variety of rare and endangered species of plants and animals. It encompasses the most attractive part of the middle reaches of Byala Reka river distinguished by a beautiful complex of meanders (part of the the lands of the villages of Zhelezari and Beden Buk), where one can see some of the few surviving natural forests of the Oriental plane enlisted in Bulgaria's Red Book as well as lianas. In terms of the variety of butterfly species (over 100) the region ranks second in Bulgaria. The aquatic ecosystems of Byala Reka River are unique to the Balkan Peninsula, as they are a habitat of 9 fish species, including 4 Balkan endemics, and of a previously unknown species of fish which was discovered there - <i>Cobitis rhodopensis</i> . This is also one of the richest places in the country in terms of herpetofauna with 7 amphibian and 19 reptile species. Of special value are the snake-eyed lizard (its only place of occurrence in Bulgaria), the European worm snake and the western Caspian turtle - species listed in Bulgaria's Red Book, as well as Hermann's tortoise and the spur-thighed tortoise put on the World's Red List. The protected area is part of the ornithologically important site Byala Reka with a global conservation significance. Out of the 94 bird species discovered in the area, 56 are of European importance, as one can observe here 6 of the 9 biome-restricted species in Bulgaria, typical of the Mediterranean area – the black-eared wheatear, the olive-tree warbler, the subalpine warbler, the Sardinian warbler, the masked shrike and the black-headed bunting.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	The area is a permanent feeding and resting place of the world-endangered black vulture and one of the most important nesting places in Bulgaria of the short-toed snake eagle, the Levant sparrowhawk, the booted eagle, the Eurasian scops owl, the woodlark, the olive-tree warbler and the masked shrike. Of special interest among mammals are the five species of bats, three of which are in the world's Red List (the lesser horseshoe bat, Daubenton's bat and greater noctule bat), and the otter – a protected species of worldwide significance.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Likana	village of Belopolyane, village of Svirachi	Known as the kingdom of the orchids, Likana attracts visitors with its impressive wealth of rare plants, including 15 orchid species. Along with the Spurred Helleborine, of special interest are the species <i>Ophrys mammosa</i> , the woodcock bee-orchid and the ordinary bee-orchid, <i>Himantoglossum caprinum</i> , the violet limodore, the butterfly orchid (<i>Anacamptis papilionacea</i>) and the pyramidal orchid (<i>Anacamptis pyramidalis</i>), which are of national and European importance.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	The smallest protected area in the municipality is the Likana locality (3 hectares). Declared protected for the purpose of preserving the only discovered habitat in Bulgaria of the wild-growing orchid species Spurred Helleborine (<i>Cephalanthera epipactoides</i>).
Hambar Dere	village of Kazak, village of Byalgradets and village of Gugutka	Hambar Dere is the most hard-to-reach protected zone in the municipality with an area of 101 hectares, given a special status in order to protect the complex of natural riparian forests, xerophytic oak forests and habitats of protected and rare species of fish, amphibians, reptiles, birds and mammals. It covers the lower reaches of the Hambar Dere River before it flows into Byala Reka River (the lands of the villages of Kazak and Byal Gradets), whose banks are covered by an almost continuous strip of pristine oak forests more than 100 years old (Hungarian oak, the Austrian oak, the pubescent Oak), communities of willow trees, alder trees, lianas and floristic species of high conservation status. The conserved unique aquatic ecosystems contain 10 species of fish, including 4 Balkan endemics, as well as amphibian species, and on land one can encounter 11 species of reptiles, 43 species of birds, including 19 breeding species, as well as 5 bat species. Of particular value are the otter, Hermann's tortoise and the spur-thighed tortoise, the greater and the lesser horseshoe bats included in the World Red List.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	The area is also of great importance for the protection of the western Caspian turtle - a protected species enlisted in Bulgaria's Red Book.
Habitat of the <i>Eriolobus trilobata</i> - Daneva Cheshma Fountain	village of Belopolyane	The protected area "Habitat of <i>Eriolobus trilobata</i> - Daneva Cheshma Fountain" aims at protecting the <i>Eriolobus trilobata</i> species and its habitat in the lands near the village of Belopolyane.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Ivaylovgrad.	<i>Eriolobus Trilobata</i> is included in the World List of Threatened Trees as a rare species.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Habitat of the summer snowflake (Leucojum aestivum) - Lozen road	town of Lyubimets and town of Svilengrad	Habitat of the summer snowflake.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Lyubimets and the town of Svilengrad.	The species is not protected under Bulgaria's Biodiversity Act but is under a special regime of use according to an order of the Minister of Environment and Waters. It is included in Bulgaria's Red Data Book, Volume 1 - category "Endangered".
Bakarlia	village of Yerusalimovo (Lyubimets) and village of Izvorovo (Harmanli)	The Bakarlia Protected Area is located on the territory of Haskovo Municipality and encompasses the Baker Dere river and the slopes of Sakar Mountain - low rocky massifs with many reptiles, including: the javelin sand boa, the sheltopusik, the blotched snake, the two terrestrial tortoises and others. From the amphibians, one can encounter the Eastern spadefoot toad which is included in the Red Book.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Lyubimets and the town of Harmanli.	An important site for the conservation of the long-legged buzzard, the black stork, and the lesser spotted eagle. Regarding mammals, one can see here the European ground squirrel, the red deer, and the European roe deer.
Patronka	town of Madzharovo, village of Borislavtsi	The smallest protected area in the municipality, which has a national significance for the conservation of nature. Conservation of habitats and populations of rare and endangered plant species, protected species of packing, reptiles, birds and moths. Preservation of the inclusions in the Red Book of Bulgaria - three-color baton.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo.	Presence of natural habitats of protected and rare species of birds and plants included in Bulgaria's Red Book and the European Red List of Endangered Species.
Momina Skala (Maiden's Rock)	town of Madzharovo	Conservation of protected and endangered plants and animals such as: Anthemis auriculata, Bupleurum gerardi, Cleome ornithopoides, Fritillaria pontica, Micropirum tenelum, Orhis papilionacea, the oriental plane, etc. as well as hundreds of butterfly species, tortoises, the sheltopusik, the golden eagle, the peregrine falcon. The protection of the populations and habitats of protected and endangered species of plants and animals, including Orhis papilionacea, the oriental plane, Scandix australis, Steffanophia daucoides, Verbascum humile; conservation of unique rock landscapes.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo.	Not far from here one can see the unique rocky landscapes typical for the Eastern Rhodopes.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Chernata Skala (The Black Rock)	villages of Gorno Pole, Gorni Glavanak, Rumelia and Topolovo.	The largest protected area in the municipality, declared in order to protect habitats and a significant diversity of animal and plant species, protected and endangered at a national and European level. Preservation of habitats and populations of protected and rare species of plants and animals, including <i>Anthemis auriculata</i> , <i>Fritillaria pontica</i> , <i>Carduus thracicus</i> , thespeltopusik, the spur-thighed tortoise and Hermann's tortoise, etc.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo.	Not far from here one can see the Thracian rock niches typical of the Eastern Rhodopes.
Aida	the village of Spahievo	The protected area covers a total of 3.5 ha. It consists of a natural, century-old beech high forest.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Mineralni bani.	-
Golemiyat Sipey (The Big Scree)	village of Byal Kladenets, village of Rabovo	The Big Scree Protected Site is located on the northern shore of Studen Kladenets Reservoir and falls within the land pertaining to the villages of Rabovo and Byal Kladenets. It covers an area of 653.9 ha. It covers a hard-to-reach area of rugged terrain, located between the dam of Studen Kladenets Reservoir and Kachlubuyuk dere ravine. It includes remarkable rock complexes, scree, shrubs and woods. It is due to be included in the Pan-European NATURA 2000 Protected Areas Network. The region is characterized by extremely high biodiversity and has been declared an important ornithological site of world significance. Diverse vegetation, drought-loving (xerophilous) forests composed mainly of the Hungarian oak (<i>Quercus frainetto</i>), the pubescent oak (<i>Quercus pubescens</i>) and the Austrian oak (<i>Quercus cerris</i>). The shrubbery is made of the Oriental hornbeam (<i>Carpinus orientalis</i>), Christ's thorn (<i>Paliuros spinachristii</i>), the prickly juniper (<i>Juniperus oxycedrus</i>), the common hawthorn (<i>Crataegus monogyna</i>), and the dog rose (<i>Rosa sp. div.</i>) Large areas are occupied by drought-loving grasslands with a predominance of the yellow bluestem (<i>Dichanthium ischaemum</i>),	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	The presence of a total of about 87 species of birds makes the area particularly rich and appealing for nature lovers. Of these, 38 species have an unfavourable conservation status in Europe. Of the species included in Bulgaria's Red Book, here is the nesting site of between 6 and 9 pairs of the black stork (<i>Ciconia nigra</i>), 1-2 pairs of the golden eagle (<i>Aquila chrysaetos</i>), 3-4 pairs of the Egyptian vulture (<i>Neophron percnopterus</i>), the short-toed snake eagle (<i>Circaetus gallicus</i>), the booted eagle (<i>Aquila pennata</i>) and the common pern (<i>Pernis apivorus</i>). Other species in the area include the booted eagle, the lesser spotted eagle (<i>Aquila pomarina</i>) and the black kite (<i>Milvus migrans</i>). One can also find here Bulgaria's only colony of the grey heron (<i>Ardea cinerea</i>) located on rocks. Interestingly, this region is also a

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>the bulbous bluegrass (<i>Poa bulbosa</i>) and the perennial bunchgrass of the species <i>Crypsopogon gryllus</i>.</p> <p>The region has become an important ornithological site, which might also be included in the NATURA 2000 network in the future. The Big Scree Protected Area is one of the two most important nesting sites of the griffon vulture (<i>Gyps fulvos</i>) in Bulgaria. Between 9 and 14 pairs out of a total of 30 pairs of griffon vultures in the country nest here. Qualified specialists take care of the nourishment of the vultures and the protection of the newly-hatched birds. The observation of vultures in natural conditions is attractive for lovers of ornithological diversity.</p>			<p>nesting site of 7 of the 9 biome-restricted bird species encountered in Bulgaria typical for the Mediterranean zone: black-eared wheatear (<i>Oenanthe hispanica</i>), olive-tree warbler (<i>Hippolais olivetorum</i>), Sardinian warbler (<i>Sylvia melanocephala</i>), subalpine warbler (<i>S. cantillans</i>), masked shrike (<i>Lanius nubicus</i>), the rock nuthatch (<i>Sitta neumayer</i>), the black-headed bunting (<i>Emberiza melanocephala</i>), and other rare birds. Under a conservation and regulated use status are a considerable number of wildlife species which are listed in the Appendices of Bulgaria's Biodiversity Act.</p>
Studen Kladenets protected area	village of Byal Kladenets, village of Rabovo, village of Svetoslav	<p>This is a specially protected area accepted for inclusion in the European ecological network NATURA 2000. The area encompasses the Studen Kladenets water reservoir located in the rocky gorge of the Arda river, surrounded by vertical cliffs, steep shores with scarce vegetation and adjacent mountain ridges. Part of the territory of Stambolovo municipality falls within the bounds of the protected area. Its total area is 159,956 decares. This is one of the key places for the conservation of endangered bird species encountered in the Eastern Rhodopes.</p> <p>The majority of the mountain slopes around Studen Kladenets reservoir are covered with mixed deciduous forests composed of the Oriental hornbeam (<i>carpinus orientalis</i>), the South European flowering ash (<i>Fraxinus ornus</i>), the Hungarian oak (<i>Quercus frainetto</i>) and the Dalechamps oak (<i>Quercus dalechampii</i>). Less common in the area are the forests of Dalechamps oak only or those mixed with the common hornbeam (<i>Carpinus betulus</i>). There are also quite a few places around the artificial lake covered with forests and shrubs of the Oriental hornbeam,</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the village of Stambolovo.	<p>The place is also unique with the fact that one of the only two colonies of griffon vultures in Bulgaria nests on the rocky shores of the lake. Also, the black vultures nesting in Dadia-Lefkimi-Soufli Forest National Park in neighbouring Greece regularly come here, looking for food.</p> <p>The area of Studen Kladenets reservoir is one of the most important habitats in Bulgaria of the species breeding here, such as the black stork (<i>Ciconia nigra</i>), the Egyptian vulture, the owl, the stone curlew, the eagle owl, the olive-tree warbler and the masked shrike. The site also maintains a breeding population of the blue rock thrush of European significance.</p>

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>Christ's thorn (<i>Paliurus spina-cristi</i>) and the prickly juniper (<i>Juniperus oxycedrus</i>). Interesting are also the rock complexes occupying a significant part of the protected area. The view of the rock complexes alternating with single rocks and stone-screes is breath-taking.</p> <p>Scattered throughout the area are open spaces occupied by agricultural land and meadows overgrown with grassland, where species such as the yellow bluestem (<i>Dichanthium ischaemum</i>) and the bulbous bluegrass (<i>Poa bulbosa</i>) are predominant.</p> <p>A total of 219 bird species have been registered in Studen Kladenets protected area. Of these, 91 are included in Bulgaria's Red Book. Of the species encountered there, 103 are of European conservation importance and 12 are threatened by global extinction. The site covering areas around the Studen Kladenets reservoir is also of global importance as a representative area for the Mediterranean region. Here one can observe 7 out of a total of 9 biome-restricted species found in Bulgaria. These are the black-eared wheatear (<i>Oenanthe hispanica</i>), olive-tree warbler (<i>Hippolais olivetorum</i>), a the subalpine warbler (<i>Sylvia cantillans</i>), the Sardinian warbler (<i>Sylvia melanocephala</i>), the rock nuthatch (<i>Sitta neumayer</i>), the masked shrike (<i>Lanius nubicus</i>), and the black-headed bunting (<i>Emberiza melanocephala</i>).</p> <p>The area of the dam is of utmost importance for the conservation of the habitats of 69 bird species breeding here and 21 species of migratory or wintering waterfowl.</p>			
Habitat of <i>Veronica multifida</i>	village of Shtit	Conservation of the plant species <i>Veronica multifida</i> L. and its habitat.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad.	It inhabits dry rocky and sandy low-lying terrains. Its population is fragmentary, consisting of sparse individual specimens.
Gorge of the Tundzha River	village of Radovets	Designated a protected area with the aim of preserving the habitats of 149 bird species, 8 amphibian species, 21 reptile	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	Some of the species encountered here include the otter, the leopard snake, the common

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		species, also of other protected and rare plant and animal species.			newt, and the four-lined snake
Habitat of <i>Verbascum purpureum</i>	village of Bulgarska Poliana, Topolovgrad and village of Branitsa, Harmanli	Conservation of the plant species <i>Verbascum purpureum</i> and its habitat.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad and the town of Harmanli.	In Bulgaria's Red Book the plant is listed under the category Endangered species.
Kazankite	village of Orlov Dol	The Kazankite locality can be reached via two roads. The first one is shorter and easier - one must take the road from Topolovgrad to Vishegrad, after Kartalka peak turnleft along the forest road to the village of Planinovo, then begin to descend to the Zdravchevsko ridge, then turn again to the left along a forest road. Kazankite can also be reached from the village of Mramor. It is situated on the Zdravchevsko Dere river. Here, the river has carved its way into the Sakar Mountain granite, forming several beautiful small waterfalls and rapids.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	In spring and early summer the scenery is breathtaking - an ideal place for relaxation and escape from the daily stress. Unfortunately, in July, August, September and October the river runs dry.
Olu-dere Gorge	town of Harmanli, village of Ostar Kamak, village of Polyanovo	The protected area was designated with the purpose of preserving the followingthermophilic and sub-Mediterranean oak forests, riparian formations of willows (<i>Salix</i> spp.), mixed common ash-alder tree formations near rivers (<i>Fraxinus excelsior</i> - <i>Alnus glutinosa</i>) as well as the protected animal species: the European tree frog (<i>Hyla arborea</i>), the eastern spadefoot (<i>Pelobates syriacus balcanicus</i>), sheltopusik (<i>Pseudopus apodus</i>), the European worm snake (<i>Typhlops vermicularis</i>), the aesculapian Snake (<i>Zamenis longissimus</i>), the spotted Snake (<i>Elaphe sauromates</i>), the Turkish Boa (<i>Eryx jaculus</i>), the pond turtle (<i>Emys orbicularis</i>), Hermann's tortoise (<i>Testudo hermanni</i>), the spur-thighed tortoise (<i>Testudo graeca</i>), the Black Stork (<i>Ciconia nigra</i>), the Levant sparrowhawk (<i>Accipiter brevipes</i>), the Eurasian sparrowhawk (<i>Accipiter nisus</i>), the northern goshawk (<i>Accipiter gentiles</i>), the short-toed snake eagle (<i>Circaetus gallicus</i>), the booted eagle (<i>Hieraetus</i>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli.	The area offers excellent conditions for a refreshing, uplifting and unforgettable outing in nature. One can also take the eco-trail which starts from the Rowing Canal and leads to the fountain known as Dyadotodorovata cheshma.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		pennatus), the lesser spotted eagle (Aquila pomarina), the long-legged buzzard (Buteo rufinus), the European honey buzzard (Pernis apivorus), the black kite (Milvus migrans), the peregrine falcon (Falco peregrinus), the Eurasian hobby (Falco subbuteo), the Eurasian eagle-owl (Bubo bubo), the stone curlew (Burhinus oedicnemus), the European ground squirrel (Spermophilus citellus), the marbled polecat (Vormela peregusna), the Eurasian otter (Lutra lutra) and others."			
Zlato Pole	village of Nova Nadezhda	Zlato Pole was declared a protected site in 2001. It covers the former bed of the Maritsa River, which was cut off from the river in the 1950s. The Zlato Pole protected area includes several water basins with a varying size and depth, plots of reed and bulrush, islands and pastures. This is the largest natural wetland along the Maritsa River. Zlato Pole protected area is most distinguished with its feathered inhabitants, mostly water-loving species. In the protected area one can see the little grebe, the common moorhen, the little bittern, the common kingfisher and many others. The Zlato Pole protected area is an important wintering and resting site during migration for a number of species. Up to 2000 specimens of the globally threatened pygmy cormorant have been registered to spend the night here and this defines the protected area as a Ramsar site. Other such species are the ferruginous duck and the corncrake. Of interest for ornithologists are the Eurasian bittern and the ferruginous duck.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo.	Years ago, the European white water lily included in Bulgaria's Red Book was transferred here a natural habitat at Popovitsa (also an old bed of the Maritsa River). Planting lilies is part of the comprehensive biodiversity restoration program. It encompasses parts of the lands of the villages of Nova Nadezhda (Haskovo Municipality), Brod, Raynovo and Zlato Pole (Dimitrovgrad Municipality).

SECTION CAVES, WATERFALLS, MOUNTAIN PEAKS, OTHERS

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Nikola	town of	The oldest park in Dimitrovgrad, it incorporates 821	The site is accesible by	Good accommodation and	The Giordano Bruno Astronomical

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
Vaptsarov Park	Dimitrovgrad	decarees of meadows and a 40-year-old oak forest. There are landscaped alleys in the forest and decorative shrubs and trees have been planted along the central promenade and in the grassland. The park was built within a very short time - for two years only, 1955 and 1956, mostly with voluntary work. The park boasts a small zoo corner which is a magnet for children. One can see different species there, ranging from exotic birds to bears. Sunny benches and shady lanes attract residents and guests of the town alike.	car.	dining options in the town of Dimitrovgrad.	Observatory and Planetarium is also located in the park. Opened in 1962, this was the first planetarium in Bulgaria. Its star dome hall is equipped with two telescopes and has a capacity for 60 visitors."
Penyo Penev Memorial Park	town of Dimitrovgrad	The Penyo Penev Memorial Park is one of Dimitrovgrad's emblematic sights. A park worth to be displayed in an exhibition – such is the Penyo Penev Park which was built under a project aimed at participating in the world expo in public park design in 1961. The park spreads over an area of 365 decarees and is unique with its 92 species of trees, shrubs and flowers. The sculptures, plates with engraved verses of poetry, white-stone lanes with limestone curbs, picturesque footbridges and mosaic staircases, water cascades and fountains one can see here were innovations in landscape architecture of Bulgaria during the 1950s and 1960s.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad.	The park is located in the southern part of Dimitrovgrad. It offers a beautiful panoramic view of the town. It is pervaded by its own unique atmosphere. Over the years the park has turned into a major venue for various cultural events such as impromptu literary readings, concerts, recitals, as well as a must-see for all visitors and official delegations arriving in Dimitrovgrad.
Maritsa Park	town of Dimitrovgrad	Maritsa Park is situated on the right bank of the Maritsa River, on a splendid river terrace. Many trees and shrubs have been planted there.	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Dimitrovgrad.	This is the largest of the three parks in the territory of Dimitrovgrad. Originally, it had a swimming pool, a restaurant, even an artificial canal where sailing on a small boat was possible. The park has numerous wide and long alleys.
Cave	village of	Natural landmark since 1978. It has a protected area of 80	The site is accessible by	Good accommodation and	The cave is part of the hunting habitat of

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
	Belopolyane, Kozha Kae locality	ha.	car.	dining options in the town of Ivaylovgrad.	the Blasius's horseshoe bat.
Gospodeva Stapka (Lord's Step)	village of Oryahovo	Gospodeva Stapka is an extremely interesting natural and cultural site located in the Kerez Dere area, in a riverbed. Archaeologists have marked a number of dolmens in the vicinity, some of which are in good condition. This is a natural hollow in the rock which, throughout the year, gets filled with water which drips through the rock.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Lyubimets.	The ancient Thracians used to worship such places, as they venerated the water nymphs. So, along with the nearby dolmens, the area was probably an ancient sanctuary. After the adoption of Christianity, the religious significance of the site continued. A legend was born, according to which the Lord, disguised as a traveller, asked for water from a woman who was working in the fields but she would not give him. Then his horse stepped on the stone and water gushed out. That's why people call the spring "The Lord's Step".
Kovan Kaya	village of Valche Pole	These are famous Thracian rock-hewn niches. The Kovan Kaya natural landmark has been given a special status with the aim of preserving rare and endangered plant and animal species. This is one of only a few places in Bulgaria where the rock volcanic niches have become a nesting site of the griffon vulture, the Egyptian vulture, the black stork, as well as of numerous typically southern species such as the rock thrush and the rock nuthatch.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Lyubimets.	Here one can encounter also the globally endangered tortoises.
Bird's stone (Kush Kaya)	village of Valche Pole	Представлява огромна величествена скала наподобяваща орел, намираща се на север от село Вълче поле.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Lyubimets.	During recent archaeological excavations it was found that the rock was an ancient Thracian cult complex, probably linked to

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		It is a huge majestic rock resembling an eagle, located to the north of the village of Valche Pole.			the other one, The Deaf Stones, lying several kilometres higher in the mountain.
Meanders of the Arda River	town of Madzharovo	In its middle course, the Arda River forms many beautiful meanders. Some of the most impressive and easily accessible for lovers of natural phenomena are those at the entrance of Ivailovgrad water reservoir between Madzharovo and Borislavtsi.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Madzharovo.	The meanders of the Arda River with its sandy beaches, Ivaylovgrad reservoir, the impressive rock ring surrounding Madzharovo and the extremely rich geological and bio diversity form a unique natural complex with great potential for the development of eco-friendly and specialized tourism..
Sheinovets Peak	village of Mezek	Its height is 703.6 meters. The peak is known to the local population also with its Turkish name Kurt Kale - translated as "the wolf's fortress". Here on October 5, 1912 the first battle in the Balkan War took place. In it, 14 soldiers of the 30th Sheinovo regiment guarding the peak lost their lives. At the very top a monument has been erected in memory of the soldiers killed. Today, a television tower with a height of more than 100 metres rises at the top and is noticeable from a long distance.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Svilengrad.	On a good and clear day, one can see from the top as far as the Aegean Sea in Greece as well as part of Ivaylovgrad reservoir. The peak itself can be reached by car, passing through the village of Mezek. The road is in good condition, its only disadvantage is that in some places it is steep and quite narrow.
Babini Boski Cave	village of Mramor	It is 324 m long. In the beginning, the cave corridor is very narrow, but soon expands and one can enjoy the cave halls. There are not plenty of cave formations inside. A small river passes through it as local people say its waters go on the surface at the fountains of the Holy Trinity Monastery.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	The cave has not been electrified and urbanized for tourists. If one decides to go inside, a good lighting device and a pair of boots are mandatory.
Sakar Mountain	municipality of Topolovgrad and	Sakar is a bowl-shaped border mountain in southeast Bulgaria near the rivers Maritsa, Tundzha, Sokolitsa and	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town	Apart from its tourist and natural features, the mountain is also

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
	municipality of Svilengrad	<p>Sazliyka. Its highest point is Mount Vishegrad. The road from Topolovgrad to Svilengrad goes through Sakar Mountain.</p> <p>With its abundant flora and fauna, this mountain is of great interest for scientists and environmentalists. Here is the largest variety of raptors in Bulgaria that are threatened with extinction.</p> <p>For many years, the area of Sakar Mountain was closed for visitors because it lies at the Bulgarian-Turkish border. Tourist infrastructure is not well-developed but has a huge potential. Recently, hunting and fishing tourism has gained popularity. For this purpose, specially designed hunting lodges have been created, and for those wishing to learn to hunt, lodge keepers offer specialized training.</p> <p>In terms of eco-tourism, Sakar Mountain boasts numerous eco-trails suitable for adventurous mountain trekking combined with an unparalleled scenery of pristine nature.</p>		of Topolovgrad and the town of Svilengrad.	<p>distinguished by the fact that it keeps valuable traces of Bulgarian history. There are remains from the Thracian time until the Middle Ages - there are dozens of dolmens, sanctuaries and fortresses from different historical eras. Here is also the biggest landmark in the region of Sakar Mountain - the Holy Trinity Monastery near the village of Ustrem.</p> <p>Sakar Mountain has much more to offer - there are 7 protected areas and 6 natural landmarks here, including a number of rock formations and sites of historical importance.</p>
Вехтата черква	town of Topolovgrad	<p>The old church is a cave of irregular shape and numerous hollows and niches on the walls and vaults that was used for a church in the 10th century. Its approximate dimensions are 8m x 6m. The church has not been shaped further, the natural configuration of the rocks has been preserved, almost all the niches and planes being written directly on the bare stone. Images of saints and, in some places, Greek inscriptions stand out in the vaults and tall niches. Unfortunately, as a result of penetrating water and erosion, many images and inscriptions barely appear, only a small part is better preserved. Among them are the three</p>	The site is accessible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	<p>There are many different hypotheses about the history and fate of the Old Church. Perhaps the cave has been inhabited since ancient times, and also during the earliest Christianity, similar to the monastic cells of Aladzha Monastery. From the vaults of the Old Church there was water, which in the past was considered to be holy and healing. During the great holidays Spasovden, St. George, Trinity, St. Apostles Peter and Paul and</p>

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme 2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		saints of one of the vaults. In the middle is located St. Parashkeva, and on the right is a young saint. These two images are most preserved in artistic terms. To the right of them, under a different gradient, there is an imitation of the Virgin Mary Oranta (the Soldier and the Protector). The icon of Arahangel Michael is located at the top of the cave at the entrance of the cave. All images are made with a brush, with earth ocher, in one tone, in some places denser and in places lighter and transparent (eg nibs around the heads). With careful viewing, other traces of images (just images, nowhere) can be found.			others here come people from near and far to wash their sick bodies and receive healing.
Babini Boski Cave	village of Mramor	It is 324 m long. The cave has not been electrified and urbanized for tourists. If one decides to go inside, a good lighting device and a pair of boots are mandatory. In the beginning, the cave corridor is very narrow, but soon expands and one can enjoy the cave halls.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Topolovgrad.	There are not plenty of cave formations inside. A small river passes through it as local people say its waters go on the surface at the fountains of the Holy Trinity Monastery.
Kyumyurluka Waterfall	town of Harmanli	The natural waterfall is at Kyumyurluka Reservoir which has very well-developed tourist facilities and can be reached via the road to Madjarovo, 4 km from the town of Harmanli.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli.	The Defileto protected area is also located nearby.
Kuru-Dere Waterfall	town of Harmanli	Natural waterfall in the Kuru-Dere locality.	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Harmanli.	The Defileto protected area is also located nearby.
Kenana Forest Park	town of Haskovo	Kenana is the largest park on the territory of Haskovo Municipality (236.6 ha), located northeast of the town. Its main part is wooded. It boasts a variety of tree species. Interesting in dendrological terms are the "small and large ground floor", the rosarium, the dendrarium and the	The site is accesible by car.	Good accommodation and dining options in the town of Haskovo.	There are many pubs, hotels, swimming pools, an open-air cinema, a children's playground and sports facilities in the park. Here are the Haskovo tennis courts whose 8 equipped playgrounds and

NAME	LOCATION	DESCRIPTION	ACCESSIBILITY	POSSIBILITIES OF CATERING AND ACCOMMODATION	INTERESTING FACTS
		<p>""dry river"".</p> <p>A wide promenade, 2.5 km long, passes through the park. It leads to the centre of the park composition - an artificial lake and a restaurant.</p>			<p>professional coaches offer excellent conditions for playing tennis and squash. Kenana is also the place where the zoo of the town of Haskovo is located. It spreads over 9 decares and has a huge number of different animal species. The Sivata Voda ater reservoir is also located here.</p>

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

ANNEX 2 PROCESSED DATA

TRADITIONAL CUISINE

SECTION ON TRADITIONAL CUISINE

NAME	DESCRIPTION	WHERE	FESTIVAL
Bumbar	A dish made from ground pork meat from the abdomen, pig intestine, rice and leeks. Typical for the New Year's and Christmas table.	Municipality of Dimitrovgrad	Regional Holiday "Let's Preserve the Identity of Bulgarians through the Authentic Culinary Art", village of Stalevo Feast of Puska and Cold Beer, village of Yabalkovo
Rabbit kapama	A dish prepared from rabbit meat, vegetables, fruits and typical local spices.	Municipality of Dimitrovgrad	
Puska from Yabalkovo	A dish made from pork meat wrapped in a dried bladder that can be consumed within a few months after being made.	Municipality of Dimitrovgrad	
Smyanka	A dish made from pork meat from the abdomen, garlic and other local spices.	Municipality of Dimitrovgrad	
Fish-tavaluk	A dish prepared from river fish, local vegetables and spices in a baking pan. The dish is typical of the Christmas table, but as a ritual dish it is more associated with Palm Sunday.	Municipality of Dimitrovgrad	
Thracian maslenitsa	A dish made from flour, cheese and eggs.	Municipality of Dimitrovgrad	
Mashed beans with meat pieces	A dish made from pork meat, beans and local spices.	Municipality of Dimitrovgrad	
Tatlii	A dish prepared from flour, sugar and butter.	Municipality of Dimitrovgrad	
Shepherd's gyuvech	A dish prepared with local vegetables and spices, cheese and eggs.	Municipality of Dimitrovgrad	
Sesame sweet bars (biscuits)	Sweet bar made from sesame, sugar, vinegar and vegetable oil traditionally produced in the region of Haskovo.	Municipality of Ivaylovgrad	
Tikvenik (pumpkin pastry)	A dish made from from pumpkin, flour, oil, crushed walnuts.	Municipality of Ivaylovgrad	
Stuffed peppers with maize	A dish prepared from dried red peppers stuffed with a mixture of maize and local spices.	Municipality of Ivaylovgrad	
Spicy porridge	A type of mash prepared with leeks, flour, chili peppers and cabbage juice.	Municipality of Ivaylovgrad	
Kachamak	A dish made from maize semolina, cheese, butter and red pepper.	Municipality of Ivaylovgrad	
Golenik	A type of banitsa prepared with spinach/dock/nettles/sorrel, onion, flour, rice, cheese, eggs and local spices.	Municipality of Ivaylovgrad	
Cheverme	Roasted sheep/goat meat on live embers or in a preheated oven, prepared in a special way.	Municipality of Ivaylovgrad	
Home-made noodles	A dish that is prepared from milk, eggs, semolina,	Municipality of	

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014 -2020 ", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017 The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

	salt and flour.	Ivaylovgrad	
Bumbar	A dish made from ground pork meat, fat from the abdomen and leeks.	Municipality of Lyubimets	Traditional Fair and Culinary Exhibition "From the Garden to the Plate" and the Traditional Fair of Fertility
Stuffed hen with bulgur	A dish prepared with meat from a home-grown hen, bulgur and sour cabbage. Typical for the feast of Saint Trifon the Pruner.	Municipality of Lyubimets	
Prazenik	A dish made of pork and pork lard, leeks and local spices. Typical for Christmas.	Municipality of Lyubimets	
Zelnik	A dish that is prepared with flour, sour cabbage (sauerkraut), bulgur, sour cabbage juice and local spices.	Municipality of Lyubimets	
Honey cake	Dessert made from flour, honey, walnuts and cinnamon.	Municipality of Madzharovo	National Thracian Fair "Day of Thracian Memory"
Stuffed pumpkin with rabbit meat	A dish that is prepared with pumpkin, rabbit meat, onions and local spices.	Municipality of Madzharovo	
Rooster (hen) in katmi	A dish that is prepared from rooster meat, flour, butter, eggs and yeast.	Municipality of Madzharovo	
Trahana	A dish prepared with trahana, butter and cheese.	Municipality of Madzharovo	
Oshav	A dish that is prepared from mixed dried fruits traditionally served on Christmas Eve.	Municipality of Madzharovo	
Steamed banitsa (kapana banitsa)	A dish that is prepared by flour, eggs, cheese, curd and butter.	Municipality of Mineralni Bani	Folklore Festival of Folk Dance Clubs "S Horo na Grozdober" (Let's dance and pick the grapes)
Klin soup	A dish that is made from cabbage juice, leeks, garlic and dried peppers.	Municipality of Mineralni Bani	
Spiral/layered banitsa with cheese baked under vrashnik	A dish that is prepared from flour, cheese, spinach/lettuce or pumpkin. Vrashnik is a protruding iron lid that covers the baking pan in which the banitsa is baked.	Municipality of Svilengrad	Feast of Wine
Malebi (Muhallebi)	Dessert prepared with milk, rice, rose water, pomegranate juice and rose hip jam.	Municipality of Svilengrad	
Shashlik	A dish that is made from pork meat, flavoured from the previous day. Baked on a spit	Municipality of Svilengrad	
Sweet banitsa	A dish made from flour, sugar, salt, oil and butter. It is usually served to newly-weds.	Municipality of Simeonovgrad	Golden Autumn Folklore Festival
Rachel	Fruit jam prepared with pumpkin, sugar, citric acid and vanilla.	Municipality of Simeonovgrad	
Lyutenitsa from Stambolovo	A dish that is prepared from red peppers, tomatoes, aubergines and local spices.	Municipality of Stambolovo	Festival of Spelt Bread
Banitsa with bulgur	A type of banitsa with bulgur, eggs and cheese, which is baked on a plate on the stove.	Municipality of Stambolovo	
Barkanitsa	A drink prepared with yoghurt, salt and water. It is served cold.	Municipality of Stambolovo	
Patatnik	A type of banitsa prepared from grated potatoes,	Municipality of	

	onion, salt and mint.	Stambolovo	
Banitsa with leeks	A type of banitsa with leeks, eggs and cheese.	Topolovgrad Municipality	Festival of Bread and Wine
Katmi from Sakar	A dish that is prepared from flour, butter, yeast and egg.	Municipality of Topolovgrad	
Kashnik	A dish that is prepared from eggs, milk, flour and salt. Characteristic of the so-called "smigal/pogacha" custom when 40 days after the birth of a baby the mother's girlfriends meet to give their gifts and blessings for the child's health.	Municipality of Topolovgrad	
Beans with chickpeas	A dish that is prepared with beans, chickpeas, onions, hot peppers and local spices.	Municipality of Harmanli	"Na Harmana"(On the threshing-floor)
Pork knuckle in a pot	A dish made from pork knuckle, tomatoes, onions, carrots and wine.	Municipality of Harmanli	TransGourmetTour
Stomna kebab (kebab in a clay pitcher)	A dish that is prepared with lamb, cow milk butter, onions, tomatoes and local spices.	Municipality of Harmanli	Festival of Sesame
Bulgur soup	A type of soup that is made from milk, butter, bulgur and local spices.	Municipality of Harmanli	
Dock soup	A type of soup made from dock, green onions, flour, eggs and local spices.	Municipality of Haskovo	
Katino meze	A dish made from pork, onion, mushrooms, butter, lemon juice and local spices.	Municipality of Haskovo	"Varvara and Sava" culinary exhibition
Tutmanik	A meal made from flour, eggs, cheese, butter, yoghurt and caraway.	Municipality of Haskovo	"Dishes and beverages from the Haskovo region" - a culinary exhibition of competitive character
Smigdal	A dish that is prepared with fried bread, chopped or crushed into small bits in lard. In other municipalities the same dish is prepared with cheese and paprika.	Municipality of Haskovo	
Soup of fresh garlic	A dish that is served cold and prepared by fresh garlic, flour and dill.	Municipality of Haskovo	Tablet - culinary and music festival
Dish with lukanka (flat sausage) and leeks from Haskovo	A dish that is made mainly from lukanka (type of flat sausage) and leeks, local vegetables and spices.	Municipality of Haskovo	
Keshkek	A dish that is prepared from wheat or maize chicken, butter and local spices.	Municipality of Haskovo	

SECTION TRADITIONAL PRODUCTS

NAME	DESCRIPTION	WHERE	FESTIVAL
Vegetable crops	Haskovo District is characterized with a high quality of the vegetables grown here, such as tomatoes, peppers, potatoes, aubergines, onions, cucumbers, lettuce, etc.	in all the municipalities of Haskovo district	International Festival "The Culinary Heritage of Thrace" and other culinary events identified in the Survey of Traditional Food and Wines in Haskovo District
Meat and meat products	Local cuisine is dominated by pork, lamb, wild game meat, kid goat and hen meat.	in all the municipalities of Haskovo region	International Festival "The Culinary Heritage of Thrace" and other culinary events identified in the Survey of Traditional Food and Wines in Haskovo District

This document has been created within the framework of the project "Promotion and development of natural and cultural heritage of the Bulgarian-Greek cross-border region through smart and digital tools" (eTOURIST), financed under the INTERREG VA Cooperation Programme2 "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c. 07/09.10.2017. The Project is co-funded by the European Regional Development Fund and the national funds of the countries participating in the Interreg VA "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

NAME	DESCRIPTION	WHERE	FESTIVAL
Fruit crops	Among the fruits of Haskovo region, the most popular are watermelons and melons, followed by nuts /almonds, hazelnuts and walnuts/, fruit trees /pomegranate, figs, peaches, apricots, cherries, sour cherries/ and berries/raspberries, strawberries, aronia/, etc.	in all the municipalities of Haskovo region	International Festival "The Culinary Heritage of Thrace" and other culinary events identified in the Survey of Traditional Food and Wines in Haskovo District
Cereals	Distinguished as traditional among cereal crops are wheat, spelt, sesame, triticale and barley.	in all the municipalities of Haskovo region	International Festival "The Culinary Heritage of Thrace" and other culinary events identified in the Survey of Traditional Food and Wines in Haskovo District
Industrial crops	Among the industrial crops distinguished as traditional are sunflower, cotton, rapeseed, tobacco and others.	in all the municipalities of Haskovo district	International Festival "The Culinary Heritage of Thrace" and other culinary events identified in the Survey of Traditional Food and Wines in Haskovo District
Spices	Among the spices, with the highest added value for Haskovo region are white oregano, mint, savory, thyme, basil, pimento, pepper/black pepper and bay leaf. Many of these are also used in official medicine for various diseases such as painkillers and strengthening agents.	in all the municipalities of Haskovo District	International Festival "The Culinary Heritage of Thrace"
Herbs	Among the herbs, the ones with the highest added value for the district of Haskovo are camomile, lavender, mountain tea and cloves, which are used in medicine to treat various diseases.	in all the municipalities of Haskovo region	International Festival "The Culinary Heritage of Thrace"

WINES

SECTION TYPICAL WINES

NAME	DESCRIPTION	WHERE	FESTIVAL
Chardonnay	Chardonnay is characterized by fascinating fruit flavours that are often reminiscent of a fragrant yellow fruit (pineapple, papaya, pear and melon), where the wine is made from ripe grapes. Often the Chardonnay wine has a very full body and relatively high alcohol content, allowing it to age in new oak barrels.	Municipalities of Dimitrovgrad, Harmanli and Haskovo	Culinary Contest "Christmas Table 2018" "Dishes and beverages from the Haskovo region" - a culinary exhibition of competitive character "Na Harmana" (On the threshing-floor) Festival
Rkatsiteli	Grapes of this variety are used to produce high-quality white table and dessert wines, as well as raw material for making sparkling wines and brandy. Its wines have a light-straw colour, a light, fresh, harmonious taste and a pronounced bouquet after aging.	Municipalities of Dimitrovgrad and Stambolovo	Culinary Contest "Christmas Table 2018"
Sauvignon Blanc	Sauvignon Blanc is a highly valued white wine variety. Its grapes are used to make high-quality single variety and blended white dry, semi-dry and sweet wines, which have a transparent yellowish-green colour, fresh and harmonious taste and aromas of hay, tropical fruits and gooseberries. The wines are consumed mostly young, but have the potential to age.	Municipalities of Svilengrad and Haskovo	"Dishes and beverages from the Haskovo region" - a culinary exhibition of competitive character Feast of Wine
Muscat Ottonel	Early wine and dessert variety. It grows well in deep,	Municipalities of	Culinary Contest "Christmas Table

NAME	DESCRIPTION	WHERE	FESTIVAL
	light, humus-carbonate soils on hilly terrains. Relatively resistant to drought, cold and botrytis bunch rot.	Dimitrovgrad and Stambolovo	2018"
Viognier	It is used alone for making dry white wine with a floral aroma and a memorable taste that, however, has no potential for aging and it is advisable to serve it young.	Municipalities of Ivaylovgrad and Mineralni Bani	The Mysteries of the village of Huhla
Tamyanka	Tamyanka is a local branch of one of the most ancient and aristocratic Muscat grape varieties grown on Bulgarian lands since time immemorial. Although the name derives from the Old Bulgarian word for incense (tamyán), the fragrances of the dry wines made of Tamyanka grapes are rather floral, with citrus notes and an aroma of spices. The Tamyanka variety grows well in warm micro-regions, on hilly, airy terrains with plenty of sunshine and mild winters.	Stambolovo and Harmanli municipalities	"Na Harmana" (On the threshing-floor) Festival
Traminer	The grapes are used to produce highly aromatic, high-quality white dry, semi-dry and sweet wines and raw wine material for champagne. Varietal wines are distinguished with their golden colour, high alcohol content and extract, as well as a strong sweetish aroma with prevalent notes of flowers and exotic fruits that develops during aging.	Municipalities of Haskovo and Ivaylovgrad	"Dishes and beverages from the Haskovo region" - a culinary exhibition of competitive character The Mysteries of the village of Huhla
Sémillon	Late ripening variety. Vines are characterized by strong growth on rich soils and medium growth on weaker soils. Poor resistance to low temperatures, diseases, mould, oidium (powdery mildew) and botrytis bunch rot. Used to make high-quality dry white wines with oak, grain, honey, melon and fruit flavours.	Municipalities of Haskovo and Ivaylovgrad	"Dishes and beverages from the Haskovo region" - a culinary exhibition of competitive character The Mysteries of the village of Huhla
Merlot	The wine is characterized by an intense red colour, fullness, harmonious taste and a rich bouquet. Matured wines are characterized by a powerful complex aroma that reveals the shades of oak, candied fruits, smoke and truffles.	in all the municipalities of Haskovo region	Culinary and other events identified in the Survey of Traditional Food and Wines in Haskovo District
Cabernet Sauvignon	The grapes are suitable for the production of high-quality red wines. The grapes are used for the preparation of high-quality red single-grape (varietal) and coupage wines, wine raw material for champagne and juices. The varietal wines are distinguished by a rich crimson colour, good body and intense aroma of small red fruits - black currant, blackberries and mulberry.	in all the municipalities of Haskovo region	Culinary and other events identified in the Survey of Traditional Food and Wines in Haskovo District
Evmolpia	The variety is used to produce high-quality red wines. They mature quickly and are good for serving in the year following the vintage. They have a dense ruby-red colour, a faint fruity aroma and a harmonious flavour, much similar to that of good Mavrud wines.	Municipality of Svilengrad	Feast of Wine
Syrah	This variety is used to make high-quality red varietal wines, as well as coupage wines and rosé wines. The young wines have characteristic notes of violets, exotic flowers, smoke, rosemary, thyme, raspberries, blueberries and black currant. The wines are characterized by a very dense garnet colour, with purplish shades and high density. They have great potential for aging. When mature, these wines acquire new aromatic notes of chocolate, tobacco and leather.	Municipalities of Dimitrovgrad, Svilengrad, Mineralni bani and Harmanli	Culinary Contest "Christmas Table 2018" Folklore Festival of the Folk Dance Clubs "S Horo na Grozdober" (Let's dance and pick the grapes) "Na Harmana" (On the threshing-floor) Festival Feast of Wine
Côt	This variety is used to make high-quality red wines,	Haskovo Municipality	"Dishes and beverages from the

NAME	DESCRIPTION	WHERE	FESTIVAL
	which are characterized by a dense purple colour, rich taste and aromas and a soft, pleasant tannin structure.		Haskovo region" - a culinary exhibition of competitive character
Pinot noir	Depending on the location of growing, the grapes are used to produce high-quality red wines and base wines for making champagne. The wines of this noble variety are characterized by medium to intense colour and by scents of red, sometimes black wild berries, mushrooms and forest foliage.	Municipality of Ivaylovgrad	The Mysteries of the village of Huhla
Cabernet Franc	It is used for producing table, fortified and dessert wines and juices. The varietal wines are pale red in colour, with aromas of raspberries, blackberries, black currant, blueberries, and when wines are matured, notes of spices and musk become more prominent. It is also used to make coupage wines.	Municipalities of Lyubimets, Stambolovo, Harmanli	"Na Harmana" (On the threshing-floor) Festival Traditional Fertility Fair and Day of Vine Growers and Wine Makers
Petit Verdot	The wines made by Petit Verdo are of high density, with dark, rich colour, high tannin content and alcohol, as well as specific spicy notes. It is traditionally used to impart better colour, aroma and tannins to Bordeaux blends.	Municipality of Dimitrovgrad	Culinary Contest "Christmas Table 2018"

SECTION UNIQUE WINES

NAME	DESCRIPTION	WHERE	FESTIVAL
Red Misket	The wine from this grape variety is interesting in colour with pink hues. There is evidence that this is a hybrid variety from Riesling and Dimyat. Its aroma bears nuances of herbs, quince and honey. The areas occupied with Red Misket in the district of Haskovo amount to 359 ha.	Haskovo Municipality	"Dishes and beverages from the Haskovo region" - a culinary exhibition of competitive character
Dimyat	The wine of this variety has a fruity aroma with predominance of mature peach notes. The taste is light, with pleasing freshness. The areas covered by Dimyat amount to 256 ha.	Municipalities of Dimitrovgrad, Ivaylovgrad, Haskovo and Stambolovo	Culinary Contest "Christmas Table 2018" "Dishes and beverages from the Haskovo region" - a culinary exhibition of competitive character
Rubin	The wine is characterized by an intense red colour, fullness, harmonious taste and a rich bouquet. Well-matured wines are characterized by a powerful complex aroma that reveals the shades of oak, candied fruits, smoke and truffles. Areas covered by the Rubin variety amount to 41 ha.	in all the municipalities of Haskovo region	Culinary and other events identified in the Survey of Traditional Food and Wines in Haskovo District
Mavrud	The wine is characterized by a ruby red colour and a soft taste. Areas occupied by Mavrud amount to 135 ha.	Municipalities of Mineralni bani, Lyubimets, Harmanli, Haskovo	"Dishes and beverages from the Haskovo region" - a culinary exhibition of competitive character "Na Harmana" (On the threshing-floor) Festival Folklore Festival of Folk Dance Clubs "S Horo na Grozdober" (Let's dance and pick the grapes) Traditional Fertility Fair and Day of Vine Growers and Wine Makers
Pamid	Pamid is used to make plain, light-red table wines, which are ready for consumption immediately after fermentation. Pamid is also a suitable variety for blended wines. The areas planted with Pamid are 267 ha.	Municipalities of Harmanli, Haskovo and Dimitrovgrad	Culinary Contest "Christmas Table 2018" "Dishes and beverages from the Haskovo region" - a culinary exhibition of competitive character

ЗАГЛАВНА СТРАНИЦА

1	Код и заглавие на продукта	Продукт 3.1.1 Интегрирана методология eTOURIST за културни и природни обекти и за традиционна кухня и вино ИНТЕГРИРАНА МЕТОДОЛОГИЯ ЗА КУЛТУРНИ И ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ, ТРАДИЦИОННИ ХРАНИ И ВИНА В РЕГИОН ХАСКОВО
2	Име(на) на Проектен бенефициент(и), отговорен за изпълнението	Регионално сдружение на общините „Марица”
3	Текст, отнасящ се до източниците на финансиране	Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от национални фондове на страните, участнички в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020”.
4	Отказ от отговорност	Съдържанието на тази методология е изцяло отговорност на Регионално сдружение на общините „Марица” и по никакъв начин не може да се счита, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат.
5	Линк към уебсайта на проекта	https://etourist.dimossin.gr/ https://maritza-evros.eu/

2018

ИНТЕГРИРАНА МЕТОДОЛОГИЯ ЗА КУЛТУРНИ И ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ, ТРАДИЦИОННИ ХРАНИ И ВИНА В РЕГИОНА

Изготвена съгласно Договор от 15.06.2018 г. с предмет: „Разработване на методология и изследвания“ по проект „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ в превод: „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“, с акроним „eTOURIST“ по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция – България 2014-2020“, реф. № 1714, Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017“

София, 2018 г.

СЪДЪРЖАНИЕ	
СЪДЪРЖАНИЕ.....	2
ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
1.1. УНИФИЦИРАН ПОДХОД ЗА СЪБИРАНЕ НА ИДЕНТИЧНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЕКТИТЕ С ЦЕЛ ТЯХНОТО ПРЕДСТАВЯНЕ КАТО КУЛТУРНИ И ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ В ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА МОБИЛНИ УСТРОЙСТВА И УЕБ ПОРТАЛ	4
ПРЕДПОСТАВКА ДОБРИ ЕВРОПЕЙСКИ ПРАКТИКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ, УПРАВЛЕНИЕ И ПРОМОТИРАНЕ НА КУЛТУРНИ И ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	4
МЕТОДИ И ТЕХНИКИ	6
КУЛТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ.....	7
ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	8
ПОДХОД И ЕТАПИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ИДЕНТИЧНА ИНФОРМАЦИЯ. МЕТОДИ И ТЕХНИКИ	8
1.2. РЕЗУЛТАТИ И СЪБРАНИ ДАННИ СЪОБРАЗЕНИ С ИДЕНТИФИЦИРАНИЯ ПОДХОД ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ИЗСЛЕДВАНИТЕ ПРИРОДНИ И КУЛТУРНИ ОБЕКТИ.....	10
1.3. ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ (ОСВЕН ПРЕДСТАВЯНЕ В ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА МОБИЛНИ УСТРОЙСТВА И УЕБ ПОРТАЛ) ЗА ПРОМОЦИЯ И РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИТЕ И ПРИРОДНИ ОБЕКТИ В ОБЛАСТ ХАСКОВО	14
2.1. УНИФИЦИРАН ПОДХОД ЗА СЪБИРАНЕ НА ИДЕНТИЧНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ТРАДИЦИОННА КУХНЯ И ВИНА В ОБЛАСТ ХАСКОВО С ЦЕЛ ТЯХНОТО ПРЕДСТАВЯНЕ В ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА МОБИЛНИ УСТРОЙСТВА И УЕБ ПОРТАЛ	15
ПРЕДПОСТАВКА ДОБРИ ЕВРОПЕЙСКИ ПРАКТИКИ ЗА ПРОМОТИРАНЕ НА ТРАДИЦИОННА КУХНЯ И ВИНА.....	15
МЕТОДИ И ТЕХНИКИ	17
ТРАДИЦИОННА КУХНЯ.....	18
ВИНА	18
ПОДХОД И ЕТАПИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ИДЕНТИЧНА ИНФОРМАЦИЯ	19
2.2. РЕЗУЛТАТИ И ОБРАБОТЕНИ ДАННИ ОТ „ИЗСЛЕДВАНЕ НА ТРАДИЦИОННИ ХРАНИ И ВИНА В ОБЛАСТ ХАСКОВО“ В ПОДХОДЯЩ ФОРМАТ СЪОБРАЗНО ИДЕНТИФИЦИРАНИЯ ПОДХОД ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ В ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА МОБИЛНИ УСТРОЙСТВА И УЕБ ПОРТАЛ.	20
2.3. ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ (ОСВЕН ПРЕДСТАВЯНЕ В ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА МОБИЛНИ УСТРОЙСТВА И УЕБ ПОРТАЛ) ЗА ПРОМОЦИЯ И РАЗВИТИЕ НА ХАРАКТЕРНИТЕ ХРАНИ И ВИНА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТ ХАСКОВО	22
ПРИЛОЖЕНИЯ	23

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	
EICR	Европейския институт за културни маршрути
ЕКЗАН	Европейската конвенция за защита на археологическото наследство
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗГ	Закон за горите
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗТ	Закон за туризма
ЗКН	Закон за културното наследство
ЗУТ	Закон за устройство на територията
НКЦ	Национална културна ценност
НПО	Неправителствени организации
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОБР	Общински план за развитие
РИМ	Регионален исторически музей
СЕ	Съвет на Европа
ЮНЕСКО	Световна организация за образование, наука и култура
ЗМ	Защитена местност

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ И ГРАФИКИТЕ	
ТАБЛИЦА 1	Добри практики за културни и природни забележителности
ТАБЛИЦА 2	SWOT анализ на област Хасково по отношение на културни и природни забележителности
ТАБЛИЦА 3	Добри практики за традиционни храни и вина
ТАБЛИЦА 4	SWOT анализ на област Хасково по отношение на традиционни храни и вина
ГРАФИКА 1	Унифициран подход за събиране на информация за културни и природни забележителности
ГРАФИКА 2	Унифициран подход за събиране на информация за традиционни храни и вина

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата интегрирана методология в изпълнение на под-дейност Дейност 3. Разработване на интегрирана методология за културни и природни забележителности, традиционни храни и вина в региона е изготвена от ЕФТА СЪРВИСИС ЕООД-Изпълнител в изпълнение на Договор по обществена поръчка с РСО „Марица“- Възложител от 15.06.2018 г. с предмет предмет „Разработване на методология и изследвания“ по проект „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ в превод: „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“, с акроним „eTOURIST“ по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция – България 2014-2020“, реф. № 1714, Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017.

Целта на настоящия документ е да се осигури експертиза във връзка с промотиране на културното и природното наследство на трансграничния регион, както и да се подобрят знанията за традиционното кулинарно изкуство и вино в трансграничния регион.

1.1. УНИФИЦИРАН ПОДХОД ЗА СЪБИРАНЕ НА ИДЕНТИЧНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЕКТИТЕ С ЦЕЛ ТЯХНОТО ПРЕДСТАВЯНЕ КАТО КУЛТУРНИ И ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ В ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА МОБИЛНИ УСТРОЙСТВА И УЕБ ПОРТАЛ

Преди да пристъпим към идентифициране на унифицирания подход за събиране на идентична информация, е необходимо да разгледаме добрите практики за промотиране на културни и природни забележителности като предпоставка за качествено изпълнение на поетите ангажименти по договор от страна на Изпълнителя.

ПРЕДПОСТАВКА ДОБРИ ЕВРОПЕЙСКИ ПРАКТИКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ, УПРАВЛЕНИЕ И ПРОМОТИРАНЕ НА КУЛТУРНИ И ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ

Добрите практики са селектирани сред наличните бази данни, чрез прилагане на критерии за избираемост, определени от Изпълнителя предвид крайната цел на методологията, тази да се промотират културни/природни забележителности в региона.

Относно критериите, от които се ръководехме взехме предвид и критериите, изработени на база Европейските марки и стандарти в екотуризма (European Ecotourism Labelling Standard) и Световните критерии за устойчив туризъм:

- Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО;
- Конвенцията за опазване на подводното културно наследство, приета през 2001г. в Париж;
- Конвенцията за опазване на нематериалното културното наследство, приета в Париж през 2003 г.
- Конвенцията за опазване и промотиране на разнообразието на културното изразяване, приета през 2005 г. в Париж;
- Конвенцията за биологичното разнообразие, приета в Рио де Жанейро през 1992г.;
- Конвенцията за защита на архитектурното наследство на Европа приета в Гренада през 1985г.;
- Европейската конвенция за пейзажа приета във Флоренция през 2000 год.;
- Конвенцията за опазване на археологичното наследство приета във Валета през 1992г.;
- Конвенцията на UNIDROIT относно крадените или незаконно изнесени паметници на културата, приета в Рим през 1995г.;
- Конвенцията за опазване на нематериалното културно наследство, приета в Париж през 2005г.;
- Рамковата конвенцията на Съвета на Европа за значението на културното наследство за обществото (Конвенцията Faro), приета във Фаро през 2005г. и др.

В резултат, изхождайки от контекста на настоящата методология, ще разгледаме добрите практики¹ от гледна точка на „иновативност“ за промотиране на културни и природни забележителности, а именно:

Таблица 1. Добри практики за културни и природни забележителности

КУЛТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ		
Наименование	Резултати	Източник на информация
Дунавски Лимес – Световно наследство на Юнеско	- Разкрити 900 километра по дължината на река Дунав, с участъци от Австрия, Словакия и Унгария - 152 забележителности на Римската граница дефинирани, очертани и описани	www.danube-limes.eu

¹ Project Stories from the CENTRAL EUROPE Programme Cultural Heritage and Creative Resources, CENTRAL EUROPE Programme Joint Technical Secretariat, 1070 Vienna, Austria <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/6-cultural-final.pdf>

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

	-2 подготвени номинационни документи за вписване на секциите "Дунавски лимеси" в Унгария и Словакия в списъка на световното наследство на ЮНЕСКО	
Херман	-981 обекта са обявени за световно наследство на ЮНЕСКО от 2013 година - 7 пилотни дейности, сред които: разработена иновативна мрежа от 102 библиотеки , която предлага разширен подход към цифровото съдържание, както и нова услуга за цифрово заемане на различни материали, включително електронни книги, музика, списания и видеоклипове/провинция Тревизо в Италия/; разработено приложение за мобилни устройства и планшети с виртуални развлечения, игри и симулации за интерактивни посещения , като начин за обмен на информация за културни, исторически и туристически услуги с широка аудитория /Равена, Италия/;"Разработване на международен туристически продукт чрез мобилно приложение за смартфони/ Talking monuments, Егер, Унгария ² ;	www.herman-project.eu
Тетрис	-61 местни селски църкви и свещени паметници, обозначени в транснационален църковен маршрут -1100 копия на транснационалната църковна карта са отпечатани през 2013 г.	www.thetris.eu
ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ		
Наименование	Резултати	Източник на информация
Традиционно и диво	-Изследвани 1200 диворастващи растения / билки и подправки;/ -Повишена осведомеността сред 800 човека относно билки и подправки;	www.traditionalandwild
Чуй гласа на селата	-327 локализиращи малки сакрални паметници в национален парк Бохемия, Чехия; -4 разработени туристически продукти, разработени от селските райони в Европа; -близо 200 000 евро инвестирани за реконструкция на паметници на културното наследство и информационни съоръжения;	www.central2013.eu
Използването на природното наследство за културен туризъм	- развита информационната система за туризма; - разработено аудио ръководство за 19 маршрута на 4 езика; - разработени тематични пешеходни пътеки; - обновяване на туристически пътеки; - разработван на 5 образователни пътеки с интерактивни табла в природен парк герцесе и др.;	https://app.emaze.com/@AOIZLFFWO/project-good-practices#2

МЕТОДИ И ТЕХНИКИ

² [http://www.herman-](http://www.herman-project.eu/files/publisher/downloads_public/Outputs/Herman_Leaflet_2_english_web.pdf)

[project.eu/files/publisher/downloads_public/Outputs/Herman_Leaflet_2_english_web.pdf](http://www.herman-project.eu/files/publisher/downloads_public/Outputs/Herman_Leaflet_2_english_web.pdf)

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

В резултат от проучените добри практики и използваните при тях методи, критерии, системи за анализ и оценка, както и от проведеното изследване на културното и природно наследство в рамките на настоящия договор, възможностите за потенциал и проблемите при промотирането на културните и природни обекти за област Хасково могат да се обособят в следната таблица:

Таблица 2. SWOT анализ на област Хасково по отношение на културни и природни забележителности

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<p>Област Хасково е привлекателно направление за културен туризъм и еко туризъм.</p> <p>Област Хасково е разпознаваема като дестинация за културен и еко туризъм.</p> <p>Културният туризъм е универсален, подходящ за комбиниране с други видове туризъм.</p> <p>В област Хасково има много добри условия да бъде практикуван екотуризмът.</p>	<p>Недобре развита пътна инфраструктура</p> <p>Ниска ефективност на рекламните активности за практикувалите културен туризъм.</p> <p>Недостатъчна информация за област Хасково като дестинация културен и еко туризъм.</p> <p>Недостатъчна информация за Хасково като дестинация за екотуризмът.</p> <p>Затруднено придвижване до някои от обектите.</p> <p>Възможностите за комуникация с домакините (езикова бариера).</p>
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОТЕНЦИАЛ	ЗАПЛАХИ/ПРОБЛЕМИ
<p>Допълване на туристическите услуги с културен и еко туризъм.</p> <p>Семейни почивки, специализирани пакети за родители с деца и двойки.</p> <p>Привличане на динамични групи и насърчаване на потреблението, чрез добавяне на „приключенски акцент“ под формата на културен туризъм.</p> <p>Промотиране на по-дълги почивки сред практикуващите културен и еко туризъм, за увеличаване на приходите на бранша.</p> <p>Популяризиране на мненията на самите туристи, почивали в Хасково, с цел повишаване на доверието към дестинацията.</p>	<p>Липса на достатъчно разнообразие в почивката и оттам – несъответствие с очакванията.</p> <p>Основни конкуренти в групата на практикувалите културен туризъм са Гърция, Италия, Испания, Франция и Германия.</p> <p>Основни конкуренти на страната ни за привличането на лица, практикуващи еко туризъм са за: Словения, Хърватия, Австрия, Испания, Швейцария, Гърция, Турция, Румъния и Франция.</p>

Изхождайки от предпоставката за добрите практики, описани по-горе, установихме, че методите и техниките за промотиране на културните и природните забележителности трябва да включват няколко минимални критерии, на които отделните забележителности да отговарят, за да бъдат представени в приложение за мобилни устройства и уеб портал.

КУЛТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

Минималните критерии, на които дадена културна забележителност трябва да отговаря са следните:

- Да бъде културна забележителност с висока степен на важност;
- Да бъде популярна културна забележителност сред населението;
- Населените места, от които се осъществява достъпа до културната забележителност, да бъдат достъпни най-малкото с МПС;

Освен тези минимални критерии, биха могли да се приложат и допълнителни такива, придаващи потенциал на културните забележителности, а именно:

- Да имат структури за туристическо настаняване и единици за обществено хранене в населените места, от които се осъществява достъпа до културната забележителност;
- Да притежават възможности за комбиниране с друг вид туризъм.

ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ

Минималните критерии, на които дадена природна забележителност трябва да отговаря са следните:

- Да бъде природна забележителност с висока степен на важност;
- Да бъде популярна природна забележителност сред населението;
- Населените места, от които се осъществява достъпа до природната забележителност, да бъдат достъпни най-малкото с МПС;
- Да предлага на туристите поглед върху защитените видове, хабитати или формации.

Освен тези минимални критерии, биха могли да се приложат и допълнителни такива, придаващи потенциал на защитените природни зони, именно:

- Да имат структури за туристическо настаняване и единици за обществено хранене в населените места, от които се осъществява достъпа до природната забележителност;
- Да притежават способен персонал, който да води обиколки;
- Да притежават маршрути за пешеходен туризъм и за велосипеди.

ПОДХОД И ЕТАПИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ИДЕНТИЧНА ИНФОРМАЦИЯ. МЕТОДИ И ТЕХНИКИ

След като изведохме добрите практики в областта на културните и природни забележителности предлагаме **ПОДХОДЪТ** за събиране на идентична информация за обектите да се базира на следните етапи:

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

- Проучване и документиране на информация относно културните и природни забележителности в област Хасково;
- Систематизиране на информацията по определени показатели.

ЕТАП 1. Проучване и документиране на обектите на културното и природно наследство в област Хасково

Предлагаме да се проучват източници на информация от различен характер, в т.ч. стратегически документи - ОСР, ОПР и др., подобни, както и литературни и исторически източници, да се установява контакт с компетентните органи като НИКНИ, местните и регионален исторически музеи, Туристическите информационни центрове по общини, административни отдели с акцент култура и природни ресурси към общини или областта, Регионални инспекции по околната среда и водите и др.

ЕТАП 2. Систематизиране на информацията за обектите по определени показатели

След като различните източници на информация са проучени, предлагаме събраните данни да се систематизират по определени показатели при представянето им в приложение за мобилни приложения и уеб портал. Като основни такива извеждаме следните показатели:

1. Наименование;
2. Местоположение;
3. Описание;
4. Достъпност;
5. Възможност за изхранване и настаняване;
6. Любопитни факти.

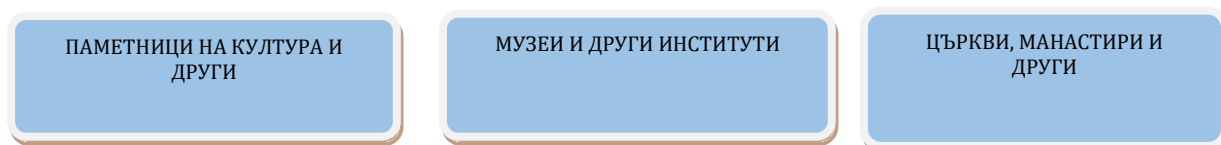
Графика 1. Унифициран подход за събиране на информация за културни и природни забележителности

С оглед различното естество на забележителностите, биха могли да се изведат допълнителни показатели като работно време за културните и показател застрашени видове за природните, но това предложение не е със задължителен характер и ще бъде само по желание на Възложителя.

1.2. РЕЗУЛТАТИ И СЪБРАНИ ДАННИ СЪОБРАЗЕНИ С ИДЕНТИФИЦИРАНИЯ ПОДХОД ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ИЗСЛЕДВАНИТЕ ПРИРОДНИ И КУЛТУРНИ ОБЕКТИ

Съгласно предложения подход по-горе, сме събрали следните данни по обособени самостоятелни раздели в ПРИЛОЖЕНИЕ 1.

КУЛТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ

ЗАЩИТЕНА ТЕРИТОРИЯ -
ЗАЩИТЕНА МЕСТНОСТ

ЗАЩИТЕНА ТЕРИТОРИЯ -
ПРИРОДНА
ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ/РЕЗЕРВАТ

ПЕЩЕРИ, ВОДОПАДИ, ВЪРХОВЕ И
ДРУГИ

Възможности за включване в туристически маршрути по общини:

Община Димитровград

- ❖ ДИМИТРОВГРАД -СВЕТИЛИЩЕ НА НИМФИТЕ И АФРОДИТА, С.КАСНАКОВО - С.КРЕПОСТ – ДИМИТРОВГРАД;
- ❖ ДИМИТРОВГРАД-С.ЧЕРНОГОРОВО - С. ВОДЕН - АЛЕКСАНДРОВСКА ГРОБНИЦА – ДИМИТРОВГРАД;
- ❖ ДИМИТРОВГРАД-С.КРЕПОСТ - МОНУМЕНТ "ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА",ХАСКОВО – ДИМИТРОВГРАД;
- ❖ ДИМИТРОВГРАД -С.КРЕПОСТ - МАНАСТИР "СВЕТИ АТАНАСИЙ", С.ЗЛАТНА ЛИВАДА – ДИМИТРОВГРАД.

Община Ивайловград

- ❖ КВ.ЛЪДЖА, ГР. ИВАЙЛОВГРАД-КРЕПОСТТА ЛЮТИЦА-ВИЛА АРМИРА-С.ХУХЛА
- ❖ ОБЩИНСКИ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – ИВАЙЛОВГРАД - ЦЪРКВА „СВ. ПРЕОБРАЖЕНИЕ ГОСПОДНЕ“ - ВЪЗРОЖДЕНСКА КЪЩА-МУЗЕЙ НА МИРЧО ПАСКАЛЕВ - МАНАСТИР „СВ. СВ. КОНСТАТИН И ЕЛЕНА“;
- ❖ МЕСТНОСТ „ДУПКИТЕ“, С. СВИРАЧИ, ОБЩИНА ИВАЙЛОВГРАД - ЛИКАНА , С. БЕЛОПОЛЯНЕ, С. СВИРАЧИ;

Община Любимец

- ❖ НАХОДИЩЕ НА БЛАТНО КОКИЧЕ - ДОЛНАТА ОВА, ГР. ЛЮБИМЕЦ – БАКЪРЛИЯ С. ЙЕРУСАЛИМОВО ;

- ❖ СКАЛЕН КУЛТОВ КОМПЛЕКС "ГЛУХИТЕ КАМЪНИ", С. ДЪБОВЕЦ И С. МАЛКО ГРАДИЩЕ - ЦЪРКВА "СВЕТИ АТАНАСИЙ" С. МАЛКО ГРАДИЩЕ - ТРАКИЙСКА КУПОЛНА ГРОБНИЦА, С. ВЪЛЧЕ ПОЛЕ;

Община Маджарово

- ❖ ТРАКИЙСКИ МЕМОРИАЛЕН КОМПЛЕКС. ПАРАКЛИС „СВ. ПЕТКА БЪЛГАРСКА“. ПАМЕТНИК-СИМВОЛ „ТРАКИЯ БЕЗ ГРАНИЦИ“ , ГР. МАДЖАРОВО –ТРАКИЙСКИ КУЛТОВО-ПОГРЕБАЛЕН КОМПЛЕКС И СЕЛИЩЕ. СРЕДНОВЕКОВНА КРЕПОСТ „ОКОПА“, ГР. МАДЖАРОВО;
- ❖ РИМСКИ ПЪТ, С. ДОЛНИ ГЛАВНАК - ЦЪРКВА "СВ. ДИМИТЪР";

Община Минерални бани

- ❖ ТУРИСТИЧЕСКА ЕКОПЪТЕКА „СЪРНИЦА – КУПЕНА – ОРЛОВИ СКАЛИ“
- ❖ ТРАКИЙСКИ СКАЛЕН КУЛТОВ КОМПЛЕКС АЛТЪН ТЕПЕ И КЪСНОАНТИЧНА КРЕПОСТ В М."ХИСАРЯ", С. АНГЕЛ ВОЙВОДА - С. ГОРНО БРЯСТОВО - СТПКТА НА БОГОРОДИЦА, С. МИНЕРАЛНИ БАНИ - РИМСКА КРЕПОСТ „СВЕТИ ДУХ“ , С. МИНЕРАЛНИ БАНИ;
- ❖ МЕАНДРИТЕ НА Р. АРДА – ЗМ ПАТРОНКА - ЗМ „ГЮРГЕНА“ – ЗМ „МОМИНА СКАЛА“

Община Свиленград

- ❖ СВОДЕСТ МОСТ НА МУСТАФА ПАША - ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ-СВИЛЕНГРАД - АНТИЧНО И СРЕДНОВЕКОВНО СЕЛИЩЕ, ГР.СВИЛЕНГРАД;
- ❖ ПРАИСТОРИЧЕСКИ И ПРОТОИСТОРИЧЕСКИ ЯМЕН КОМПЛЕКС , С. КАПИТАН АНДРЕЕВО, М. "ХАУЗА" - ОСТАНКИ ОТ РИМСКИ ПЪТ "ВИА ДИАГОНАЛИС".С. КАПИТАН АНДРЕЕВО, М. "ХАУЗА" - СКАЛНА ЦЪРКВА С. МАТОЧИНА, М."ДЕЛИ КАЯ" - СРЕДНОВЕКОВНА КУЛА (КРЕПОСТТА БУКЕЛОН)", С. МАТОЧИНА, М."КУЛАТА";
- ❖ СРЕДНОВЕКОВНА КРЕПОСТ , С. МЕЗЕК, М. "КАЛЕТО" - ТРАКИЙСКА КУПУЛНА ГРОБНИЦА, С. МЕЗЕК;

Община Симеоновград

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

- ❖ ХРАМ "СВ. БОГОРОДИЦА" - ХРАМ "СВ. НИКОЛАЙ ЧУДОТВОРЕЦ"

Община Стамболово

- ❖ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ КОМПЛЕКС, С. ДОЛНО ЧЕРКОВИЩЕ - ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ, С. ЖЪЛТИ БРЯГ - СВ. ДИМИТЪР", С. ЖЪЛТИ БРЯГ;
- ❖ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ КОМПЛЕКС, С.ПЧЕЛАРИ - СКАЛНА ГРОБНИЦА, С. ПЧЕЛАРИ;

Община Тополовград

- ❖ ОБЩИНСКИ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ , Г. ТОПОЛОВГРАД - ЦЪРКВА ""СВЕТА БОГОРОДИЦА"" - МАНАСТИР "СВЕТА ТРОИЦА", ГР. ТОПОЛОВГРАД ;
- ❖ ДОЛМЕН (ДВУКАМЕРЕН) - ДОЛМЕН (ДВУКАМЕРЕН) - ДОЛМЕН (ГРУПА), ВСИЧКИ В С. ХЛЯБОВО
- ❖ ЗМ "КАЗАНКИТЕ" – ЗАЩИТЕНА ТЕРИТОРИЯ БРЪСНАРСКИЯТ СТОЛ - ЗАЩИТЕНА ТЕРИТОРИЯ КАРАКОЛЬОВАТА ДУПКА;

Община Харманли

- ❖ „ИЗВОРА НА БЕЛОНОГАТА” - ГЪРБАВИЯ МОСТ - ЦЪРКВА "СВ. АТАНАСИЙ ВЕЛИКИ" - ИСТОРИЧЕСКИЯ МУЗЕЙ, ВСИЧКИ В ГР. ХАРМАНЛИ;
- ❖ МЕНХИР-ЧУЧУЛ КАМЪК - РИМСКИ ПЪТ, С.ОВЧАРОВО;

Община Хасково

- ❖ ЦЪРКВА „СВ. АРХАНГЕЛИ МИХАИЛ И ГАВРИИЛ” - ЦЪРКВА „УСПЕНИЕ БОГОРОДИЧНО” - ПАСКАЛЕВА КЪЩА - КИРКОВО УЧИЛИЩЕ - МОНУМЕНТ БОГОРОДИЦА -МОНУМЕНТ "1000 ГОДИНИ ХАСКОВО" - КАМБАНАРИЯТА - СТАРАТА ЧАСОВНИКОВА КУЛА - СЛЪНЧЕВИЯТ ЧАСОВНИК, ВСИЧКИ В ГР. ХАСКОВО ;
- ❖ ПАМЕТНИК НА ЗАВИСТТА -КРЕПОСТ МАРСА- РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - КЪЩАТА НА ЧОРБАДЖИ ДИМИТРАК -КЪЩАТА НА БОЯДЖИ ОГЛУ, ВСИЧКИ В ГР. ХАСКОВО;

- ❖ МУЗЕЙ НА ТРАКИЙСКОТО ИЗКУСТВО, С. АЛЕКСАНДРОВО - МЯСТО НА УЗУНДЖОВСКИЯ ПАНАИР ОТ XVI-XIX В. . УЗУНДЖОВО - ЦЪРКВА „УСПЕНИЕ НА ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА”, С. УЗУНДЖОВО - АЯЗМО И ПАРАКЛИС "СВЕТА АННА", С. ТРАКИЕЦ, БИТОВА СТАЯ, С. КНИЖОВНИК;
- ❖ ЗМ „ЗЛАТО ПОЛЕ“, С. НОВА НАДЕЖДА – ЗТ, С. ГАРВАНОВО – ЗТ СНЕЖНО КОКИЧЕ, С. ГАРВАНОВО, М. АСЕНОВА КРЕПОСТ.

1.3. ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ (ОСВЕН ПРЕДСТАВЯНЕ В ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА МОБИЛНИ УСТРОЙСТВА И УЕБ ПОРТАЛ) ЗА ПРОМОЦИЯ И РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИТЕ И ПРИРОДНИ ОБЕКТИ В ОБЛАСТ ХАСКОВО

В резултат от проучените добри практики относно промотирането и развитието на културните и природни забележителности в област Хасково, извеждаме следните допълнителни мерки:

- ❖ Провеждане на рекламни кампании - телевизионни и радио клипове, аудио-визуални материали, билбордове, обявление за дадено събитие и др.;
- ❖ Създаване на печатни и дигитални рекламни издания – в т.ч каталози, брошури, справочници, карти и др.;
- ❖ Организиране на посещения в България на заинтересовани представители от трети държави (търговци на дребно, туристически агенти, хотелски агенти, международни журналисти, отразяващи теми, свързани с културни и природни забележителности);
- ❖ Провеждане в трети държави на дни, посветени на културните и природни забележителности на ЕС чрез покана на заинтересовани представители (търговци на дребно, туристически агенти, хотелски агенти);
- ❖ Гео-реферирание на всеки вид данни, който допуска това, както представянето им върху интерактивни карти;
- ❖ Интегриране на данните в Google Maps, OpenStreetMap и др., чрез профили на проекта;
- ❖ Интегриране на данните в национални/браншови/комерсиални портали за туристически забележителности;
- ❖ Кампания в социалните мрежи (FB, Instagram, Pinterest, Foursquare) с акцент върху визуална или географска информация.
- ❖ Публикуване на информация за обектите в игри и приложения в Интернет, които включват и посещения на място, напр. геокешинг;

- ❖ Подобряване на достъпа до недвижимото културно наследство, дигитализация на музейните фондове и създаване на публични електронни регистри;
- ❖ Обновяване на музейните експозиции и включване на интерактивни елементи;
- ❖ Разработване на инструменти за обмен на информация при представяне на местните музеи в национални, европейски и световни мрежи и форуми, в т.ч. стимулиране на музейното сътрудничество, създаване на условия за работа на доброволци в музеите;
- ❖ Изграждане на клъстери и разгръщане на мрежи от ключови бизнес начинания в екотуризма и търговски вериги на международно, национално, регионално и местно ниво
- ❖ Насърчаване на дейности, насочени към образование на потенциални туристи - интерпретативни и образователни програми с участието на различни възрастови групи, зелени училища с ученици от начално, основно, средно образование, обучителни семинари със студиите от ВУ, учители от общините около защитените територии и др.
- ❖ Внимателен подбор на обекти, в които да се инвестира, за да се развият като туристически атракции;
- ❖ Целенасочени мерки за предпазване на обектите от външни негативни въздействия и създаване на съответстваща природна и/или социална среда, която подобрява туристическото въздействие на обектите;
- ❖ Предприемане на адекватни и своевременни мерки за съхранение, поддържане и експониране на обектите.

2.1. УНИФИЦИРАН ПОДХОД ЗА СЪБИРАНЕ НА ИДЕНТИЧНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ТРАДИЦИОННА КУХНЯ И ВИНА В ОБЛАСТ ХАСКОВО С ЦЕЛ ТЯХНОТО ПРЕДСТАВЯНЕ В ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА МОБИЛНИ УСТРОЙСТВА И УЕБ ПОРТАЛ

Преди да пристъпим към идентифициране на унифицирания подход за събиране на идентична информация за традиционна кухня и вина в област Хасково, е необходимо да разгледаме и добрите практики за промотиране на традиционна кухня и вина като предпоставка за качествено изпълнение на поетите ангажименти по договор от страна на Изпълнителя.

ПРЕДПОСТАВКА ДОБРИ ЕВРОПЕЙСКИ ПРАКТИКИ ЗА ПРОМОТИРАНЕ НА ТРАДИЦИОННА КУХНЯ И ВИНА

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Добрите практики са селектирани сред наличните бази данни, чрез прилагане на критерии за избираемост, определени от Изпълнителя предвид крайната цел на методологията, тази да се промотират традиционна кухня и вина в региона. Критериите, от които се ръководехме бяха определени като се взеха предвид и критериите, изработени на база световните тенденции по отношение на традиционна/местна кухня и вината:

- Световен доклад за гурме туризма, 2012г. на Световната туристическа организация³;
- Регионален гурме туризъм (2016г.), Григорова З., Шопова И⁴;
- Окумуса Б., Окумус Ф., МсКерчер Б, (2007), „Включване на местни и международни кухни в маркетинг на туристически дестинации: случаите на Хонконг и Турция, Управление на туризма“;
- Симс Р., (2010), „Поставяне менюто на място: Локалната връзка между британския гурме туризъм от производство до консумация“, Регионален вестник;
- Куан. С., Уанг Н., (2004), „Към структурен модел на туристическия опит: илюстрация от опита с храна в туризма, Управление на туризма“;
- Бесиере, Дж. (1998) „Местно развитие и наследство: традиционни храни и кухня като туристически атракции в селските райони“, Регионален социологически доклад;
- Джордж Г., Тудораче П., Нистореану П. (2014 г.) „Гастрономически туризъм, нова тенденция за съвременния туризъм“, Туристическо списание;
- Преглед на маркетинговите възможности във винения туризъм с акцент Малта, 2015г. от Тереза Хобан⁵ и др.

Изхождайки от контекста на настоящата методология, извеждаме следните добри практики за промотиране на традиционни храни и вина, а именно:

Таблица 3. Добри практики за традиционни храни и вина

ТРАДИЦИОННА КУХНЯ		
Наименование	Резултати	Източник на информация
Нов икономически модел за италианските ферми: винен и гурме туризъм	Промотирани местни рецепти, предавани от поколение на поколение	http://www.scientificpapers.org/wp-content/files/16_Lanfranchi-A_New_Economic_Model_for_Italian_Farms_the_Wine_Food_Tourism.pdf
Нашата прекрасна храна	Създаден уебсайт с база данни на производители и преработватели на местни	https://www.interregeurope.eu/circe/news/news-article/3692/slovenians-create-our-

³ <http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/amreports4-foodtourism.pdf>

⁴ https://www.researchgate.net/publication/311672896_Rural_Food_Tourism

⁵

<https://www.um.edu.mt/library/oar/bitstream/handle/123456789/3072/An%20Overview%20of%20Marketing%20opportunities%20in%20Wine%20Tourism%20with%20special%20reference%20to%20Malta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

	храни с цел насърчаване купуване на местната храна и повишаване на осведомеността за важността и характеристиките на местно произведените и местно обработени храни.	super-food-website/
Стратегия за развитие на гастрономията в Словения	Създадена кулинарна пирамида, която осигурява 24 гастрономически региона на Словения със 144 традиционни ястия.	https://www.slovenia.info/en
ВИНА		
Наименование	Резултати	Източник на информация
Ниша	Създадена мрежа за винопроизводители в Крит с цел популяризиране както на продукта, така и на туристическия му потенциал.	http://www.winesofcrete.gr/cretewines/en/Article/TheWines/WinesofCrete_2507.html
Нов икономически модел за италианските ферми: винен и хранителен туризъм	Разработени няколко винени дестинации в Италия	http://www.scientificpapers.org/wp-content/files/16_Lanfranchi-A_New_Economic_Model_for_Italian_Farms_the_Wine_Food_Tourism.pdf
Най-добрите практики във винените столици на света	отличен пример за публично-частно сътрудничество във винения туризъм/Аржентина/ подобряване на инфраструктурата и провеждане на винени фестивали/ Португалия/.	http://www.greatwinecapitals.com/sites/default/files/resources/downloads/wine_tourism_challenges_and_perspectives.pdf

МЕТОДИ И ТЕХНИКИ

В резултат от проучените добри практики и използваните при тях методи, критерии, системи на анализ и оценка, както и от проведеното изследване на традиционни храни и вина в област Хасково в рамките на настоящия договор, възможностите за потенциал и проблемите при промотирането на традиционните храни и вина за област Хасково могат да се обособят в следната таблица:

Таблица 4. SWOT анализ на област Хасково по отношение на традиционни храни и вина

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Област Хасково е привлекателно направление за винен и гурме туризъм; Туристически продукт, свързан с една от най-старите традиции на Хасковската територия /винарството/ и местни кулинарни ястия.	Недостатъчна информация за област Хасково като дестинация за винен и гурме туризъм; Като цяло сравнително непозната дестинация на външните и вътрешните пазари; Силна конкуренция на съседна Гърция и Турция; Стандартните продукти за „масов“ туризъм не подпомагат изграждането на образа на областта като винена и гурме дестинация.
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОТЕНЦИАЛ	ЗАПЛАХИ/ПРОБЛЕМИ
Допълване на туристическите услуги с винен и	Силна конкуренция в сектора/ Италия,

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

<p>гурме туризъм; Създаване на емоционално фокусиран, богат по съдържание туристически продукт, свързващ всички аспекти на винения и гурме туризъм в Хасково, както модерни аспекти, така и свързани с миналото и с утвърдени традиции; Ясно позициониране на продукта чрез микро-таргетиране на избраните за вида туризъм целеви пазари, които познават местните вина и храни; Използване възможностите на новите комуникационни медии за създаване на емоционална връзка между продукт, дестинация и потребител.</p>	<p>Франция, Испания, Гърция /и нововъзникващите пазари /Австралия, Южна Африка, Чили, Грузия, Армения, Румъния/; Грешно или нефокусирано таргетиране на туристическия продукт, водещо до ниска ефективност на регионалния маркетинг на Хасково като дестинация на винен и гурме туризъм.</p>
--	--

Изхождайки от предпоставката за добрите практики, описани по-горе, установихме че методите и техниките за промотиране на традиционните храни и вина трябва да включват няколко минимални критерии, на които същите да отговарят, за да бъдат представени в приложение за мобилни устройства и уеб портал.

ТРАДИЦИОННА КУХНЯ

Минималните критерии, на които дадена традиционната кухня трябва да отговаря са следните:

- ❖ да бъде традиционна само за областта;
- ❖ да бъде свързана с бита и обичаите на местното население;
- ❖ да се предава от поколение на поколение;
- ❖ да бъде популярна сред местното население;
- ❖ да бъде здравословна, като за приготвянето и да се използват местно придобити продукти.

ВИНА

Минималните критерии, на които дадено вино трябва да отговаря са следните:

- ❖ да бъде традиционно за областта;
- ❖ да бъде свързано с бита и обичаите на местното население;
- ❖ да бъде популярно сред местните;
- ❖ да бъде с високи показатели за качество;
- ❖ да бъде уникално за областта.

ПОДХОД И ЕТАПИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ИДЕНТИЧНА ИНФОРМАЦИЯ

След като изведохме добрите практики в областта, предлагаме **ПОДХОДЪТ** за събиране на идентична информация да се базира на следните етапи:

- Проучване и документиране на информацията относно традиционната кухня и вина в област Хасково;
- Систематизиране на информацията по определени показатели.

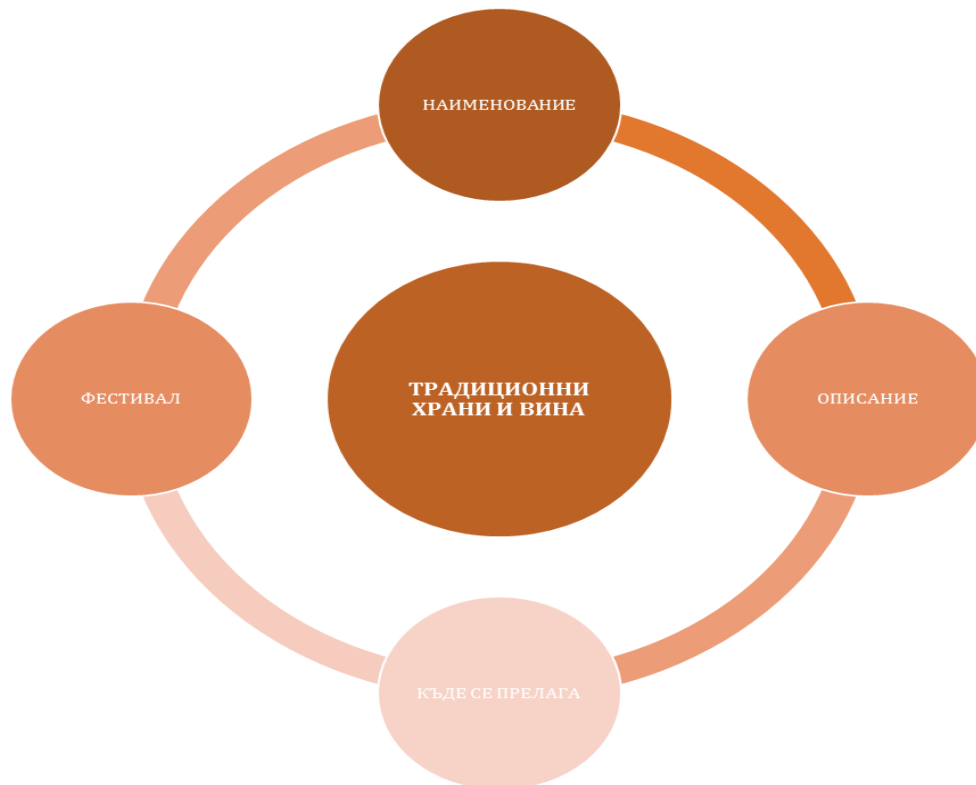
ЕТАП 1. Проучване и документиране на традиционните храни и вина в област Хасково

Предлагаме да се проучват източници на информация от различен характер, в т.ч. стратегически документи - ОСР, ОПР, Национална стратегия за развитие на лозарството и винарство 2005-2025 г., Национална Стратегия за устойчиво развитие на земеделието на Р. България 2014-2020 г., Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в РБ, 2014-2030 г др., подобни, както и литературни и други източници, да се установява контакт с компетентните органи като Министерство на земеделието, Изпълнителна агенция по лозата и виното, Институт по лозарство и винарство, местните и регионален исторически музеи, включително читалища, местни инициативни групи, музеи, проучване на информацията сред множество сайтове със статистически данни, вкл. други осъществени проучвания, касаещи културното нематериално наследство по отношение на храните, всякакви създадени промоционални материали и др.

ЕТАП 2. Систематизиране на информацията по определени показатели

След като различните източници на информация са проучени, предлагаме събраните данни да се систематизират по определени показатели при представянето им в приложение за мобилни приложения и уеб портал. Като основни такива извеждаме следните показатели:

1. Наименование
2. Къде се предлага
3. Описание
4. Комбиниране с фестивал

Графика 2. Унифициран подход за събиране на информация за традиционни храни и вина

2.2. РЕЗУЛТАТИ И ОБРАБОТЕНИ ДАННИ ОТ „ИЗСЛЕДВАНЕ НА ТРАДИЦИОННИ ХРАНИ И ВИНА В ОБЛАСТ ХАСКОВО“ В ПОДХОДЯЩ ФОРМАТ СЪОБРАЗНО ИДЕНТИФИЦИРАНИЯ ПОДХОД ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ В ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА МОБИЛНИ УСТРОЙСТВА И УЕБ ПОРТАЛ

Съгласно предложения подход по-горе, сме събрали следните данни по обособени самостоятелни раздели в ПРИЛОЖЕНИЕ 2:

ТРАДИЦИОННИ ХРАНИ

ТРАДИЦИОННИ ЯСТΙΑ

ТРАДИЦИОННИ ПРОДУКТИ

ВИНА

ТРАДИЦИОННИ ВИНА

УНИКАЛНИ ВИНА

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Възможност за посещения на туристи с акцент гурме и винен туризъм по общини:

Община Димитровград

- ❖ Фестивал в с. Сталево, септември месец – винарска изба в района на община Димитровград;

Община Ивайловград

- ❖ Фестивал в с. Хухла, септември месец- винарска изба в района на общината;

Община Любимец

- ❖ Традиционния панаир - Кулинарна изложба – „От градината в чинията“, август месец- винарска изба в района на община Любимец;

Община Стамболово

- ❖ Фестивал на хляба от лимец, юли месец- винарска изба в района на община Любимец;

Община Тополовград

- ❖ Фестивал на хляба и виното, януари месец- винарска изба в района на община Тополовград;

Община Харманли

- ❖ Фестивал „На хармана“, септември месец - винарска изба в района на община Харманли;
- ❖ „ТрансГурмеТур“, май месец - винарска изба в района на община Харманли;
- ❖ Фестивал на сусама, юли месец - винарска изба в района на община Харманли;

Община Хасково

- ❖ „Варвара и Сава“ – кулинарна изложба, декември месец- винарска изба в района на община Хасково;
- ❖ „Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер, декември месец- винарска изба в района на община Хасково;
- ❖ Табиет - кулинарно-музикален фестивал, май месец- винарска изба в района на община Хасково;

2.3. ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ (ОСВЕН ПРЕДСТАВЯНЕ В ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА МОБИЛНИ УСТРОЙСТВА И УЕБ ПОРТАЛ) ЗА ПРОМОЦИЯ И РАЗВИТИЕ НА ХАРАКТЕРНИТЕ ХРАНИ И ВИНА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТ ХАСКОВО

В резултат от проучените добри практики относно промотирането и развитието на традиционни храни и вина в област Хасково, извеждаме следните допълнителни мерки:

- ❖ Провеждане на рекламни кампании - телевизионни и радио клипове, аудио-визуални материали, билбордове, обявление за дадено събитие и др.;
- ❖ Създаване на печатни и дигитални рекламни издания – в т.ч каталози, брошури, справочници, рецептурни книги, карти и др⁶;
- ❖ Провеждане на рекламни дейности в търговски обекти;
- ❖ Организиране на срещи с вносители, дистрибутори и др. търговци;
- ❖ Организиране на посещения в България на заинтересовани представители от трети държави (търговци на дребно, сомелиери, туристически агенти, хотелски агенти, международни журналисти, отразяващи теми, свързани с вино и местна кухня);
- ❖ Провеждане в трети държави на дни, посветени на вината на ЕС чрез покана на заинтересовани представители (търговци на дребно, сомелиери, туристически агенти, хотелски агенти);
- ❖ Обособяване на лесно за намиране и добре обозначено място, където да се предлагат дегустации/представяне на продукти;
- ❖ Обособяване на клуб на вино посетителите и предоставяне на членски карти;
- ❖ Организиране на посещения на винени туристически обиколки в Хасково;
- ❖ Панаири и международни изложби, секторни или общи, насочени към специалисти или към потребителите;
- ❖ Организиране на бизнес срещи между професионалисти и потребителите, провеждане на работни срещи, дегустации, семинари и др⁷;
- ❖ Отразяване на фестивали за местна кухня и вина;
- ❖ Публикации и филми, посветен на местната кухня и история на виното;
- ❖ Създаване на мрежа на производители и ресторантьори;
- ❖ Организиране на конференции и други популяризиращи събития;
- ❖ Организиране на готварски курсове онлайн и на място;

⁶ https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64631/Anh_Vu_Ngoc_TOBBA11.pdf?sequence=1

⁷ НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА ЛОЗАРО-ВИНАРСКИЯ СЕКТОР НА БЪЛГАРИЯ ЗА ВИНАРСКИТЕ 2014 – 2018 ГОДИНИ.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

- ❖ Разработване на занимателни игри в приложения и в Интернет относно местната кухня и вината;
- ❖ Георефериране на всеки вид данни, който допуска това, както представяне върху интерактивни карти;
- ❖ Интегриране на данните в Google Maps, OpenStreetMap и др., чрез профили на проекта;
- ❖ Интегриране на данните в национални/браншови/комерсиални портали за туристически забележителности;
- ❖ Кампания в социалните мрежи (FB, Instagram, Pinterest, Foursquare) с акцент върху визуална или географска информация.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. СЪБРАНИ ДАННИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 2. ОБРАБОТЕНИ ДАННИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. СЪБРАНИ ДАННИ

КУЛТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ

РАЗДЕЛ МУЗЕИ И ДРУГИ ИНСТИТУТИ

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Исторически музей	гр. Димитровград	<p>Исторически музей - Димитровград е културен и научен институт, създаден през 1951 г. Той е първият в България Музей за съвременна история. По профил музея е общо исторически и има следните отдели:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Отдел „Нова и най-нова история“; - Отдел „Етнография“; - Отдел „Художествен“ – ХГ „Петко Чурчулиев“; - Филиал – Дом-музей „Пеньо Пенев“; - Отдел „Археология“. <p>Днес в него могат да се видят артефакти от неолита до съвременността, разположени в четири експозиционни зали.</p> <p>Зала „Бригадирско движение в България“ е единствена по рода си в България и отразява един сложен и противоречив период от близкото минало на България – 1945-1990 г. Бригадирски униформи, знамена, награди, снимки от бригадирското ежедневие и др. разкриват историята на това движение и потапят посетителите в духа на времето.</p> <p>Зала „Димитровград“ проследява изграждането на един от най-младите градове на България, превърнал се през 50-те години на ХХ век в символ на социализма.</p> <p>Зала „Археология“ показва артефакти от живота на селищата от Община</p>	Обектът е достъпен с кола	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Част от фонда на музея е неолитният човек, открит през 2009 г. при спасителни археологически разкопки на средновековното селище в местността Кар дере до димитровградското село Крум. Скелетът е част от неолитен култов гробищен комплекс, който е единствен на територията на България и съседните страни. Именно това го прави уникален от научна и експозиционна гледни точки

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		Димитровград, някои от които имат непрекъснато развитие от периода на неолита (VI в. пр. Хр.) до днес.			
Градска художествена галерия «Петко Чурчулиев»	гр. Димитровград	Градската художествена галерия «Петко Чурчулиев» съществува като художествена сбирка от 1962г. По същество тя е художествен музей, който съхранява над 2250 произведения от близо 400 художници. Обособени са разделите: Живопис, Графика, Скулптура, Съвременно изкуство и Театрален плакат. Заедно с творбите на бележити български майстори, в колекцията ѝ са намерили място произведения на художници, свързали творческия си път с Димитровград. Галерията притежава: - значима колекция сценични плакати на наши и чуждестранни артисти; - картини от участниците в Пленерите по живопис, - творби от Симпозиума за съвременно изкуство «В собствен контекст` Димитровград» и от програмата «Имена на 90-те». - творба на световно известния художник Христо Явашев (Кристо).	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Галерията е единствената в страната, в която е съхранен експонат от първата концептуална изложба в България «Сандъче-картотека`88» от Недко Солаков.
Общински драматичен театър „Апостол Карамитев“	гр. Димитровград	Общински драматичен театър „Апостол Карамитев“ - Димитровград е културна институция с 60-годишна история. Създаден е през 1953 година. Той е единственият държавен театър в не окръжен град. Димитровградският театър минава през периоди на трудности и разцвет, като през 1964 г. бива закрит и сградата остава като втора сцена на Хасковския театър. През 1972 г. е отново възстановен като Държавен драматичен театър, през 1994 г. е трансформиран в държавна открита театрална сцена „Апостол Карамитев“ – Димитровград. От 2011 г. с постановление е превърнат в Общински драматичен театър „Апостол Карамитев“ - Димитровград.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	През 2006 година, ДТ „Апостол Карамитев“ учредява награда „Любимец 13“ – един поклон пред паметта на патрона на театъра, големия български актьор Апостол Карамитев. Тя бе уникална с това, че е единствената награда, която се дава от публиката на нейния любимец. 7 са нейните носители – актьорите Валентин Танев, Ивайло Христов, Камен Донеv, Христо Мутафчиеv, Асен Блатечки, Калин Врачански и Герасим Георгиеv-Геро.

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Народна астрономическа обсерватория и планетариум Джордано Бруно Димитровград	гр. Димитровград	Създаден през 1962 г., планетариумът е първият в България. Звездната му зала е оборудвана с два телескопа и има капацитет 60 места.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Освен кръжочната дейност и посещенията в звездната зала в НАОП „Джордано Бруно“ се организират нощни наблюдения за граждани при подходящи метеорологични условия, а също и при наличието на интересни астрономически събития. Звеното разполага с необходимата техника за осъществяване на наблюденията.
Общински исторически музей – Ивайловград	гр. Ивайловград	Три експозиции са подредени в сградата на Историческия музей – “Археология”, “История на града и района преди Освобождението” и “История след 1878 г.”. В музея могат да се видят керамика от античната вила “Армира”, монети, части от тракийска погребална колесница и от разкопките на могилата край село Свирачи, артефакти от крепостта “Лютица”.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Освен археологическите находки тук има пушки и пистолети от Руско-турската освободителна война, икони и архивни документи, свързани с живота и делото на войводите Яни Попов и Стамбол Димитров. Посетителите могат да се запознаят и с уникалната географска и историческа карта на България от 1913 г., както и с предмети от градския бит.
Възрожденска къща-музей на	гр. Ивайловград	Един от най-ярките образци на традиционна градска бубарска къща от края на XIX в., обявена за архитектурен паметник на културата. Тя е реставрирана и в нея се помещава местният	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и	Понастоящем етнографската експозиция е уредена на основните два етажа и включва: традиционна дневна стая с

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Мирчо Паскалев - Паскалевата къща		етнографски музей, представящ традиционния бит и поминък в ивайловградския край през Възраждането. Къщата има каменна основа, изградена е от кирпич с глина и измазана с вар, като в миналото приземният етаж е изпълнявал стопански функции, а двата етажа над него са били със смесено предназначение, т.нар. къщи са стаи за живеене, а големия бубарски салон – феят е използван за отглеждане на буби и посрещане на гости извън активния сезон.		изхранване в гр. Ивайловград	огнище, място за хранене на фамилията (медна синия върху четириножник с възглавници за сядане на земята около нея) и работен кът на домакинята (чешало, хурка, чекрък и тъкачен стан), гостна стая с всички необходими атрибути, демонстриращи благосъстоянието на собствениците (бронзов мангал за отопление с дървени въглища, дървени миндери край прозорците с изящни домашно тъкани миндерлъци и покривки с бели дантели, дълбок долап за чеиза, масичка за сервиране на кафе със смокиново сладко, резбован иконостас, богато декорирана лампа с цветно стъкло от Одрин) и бубарски салон. На втория етаж са показани основните етапи в производството на копирени пашкули и характерни за района традиционни народни костюми. След обновяването ѝ, сбирката днес разполага с 11 нови експозиции, свързани с местния

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
					поминък и занаятчийство, от средата на XIX век – коларо-железарство, общарство, тъкачество, тютюнопроизводство, бубарство и редица други.
Музейна сбирка	с. Плевун	В сградата на старото килийно училище, строено в стил неокласицизъм е уредена постоянна историко-етнографска експозиция, представяща традиционния бит, култура и поминък на малоазийските българи със самостоятелна фотоизложба за Капитан Петко войвода.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	По време на Руско-турската освободителна война (1877 – 1878) Капитан Петко войвода начело на отряд от 10 души успешно отбранява село Плевун от нападение на сенклеристки башибозуци
Исторически музей	гр. Свиленград	Исторически музей – Свиленград е създаден през 2007 г., на база на съществуваща по-рано музейна сбирка, създадена в края на 60-те години на миналия век. В нея се съхранявали предимно фотоекспозиции, антични и средновековни монети, археологически и етнографски материали. През 70-те години експонатите се водят на отчет в Хасковския исторически музей. През 90-те години за нуждите на музейната сбирка е предоставена реставрираната къща на д-р Цукровски в центъра на града, интересна с характерната за началото на XX в. архитектура. Исторически музей – Свиленград полага грижи за съхранението и опазването на нематериалното и материалното недвижимо и движимо културно наследство на населението по долното	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	Музеят разполага с три експозиции: история, археология и етнография, в които са представени предмети с важно историческо, културно и научно значение, като документи, снимки, ръкописи, ордени, медали, оръдия на труда, облекло и предмети от градския бит, уреди, свързани с производството на коприна, памук и вълна, хладно и огнестрелно оръжие, лични вещи и др.”

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		течение на р. Марица, Източните Родопи и Сакар планина.			
Етнографски музей	с. Жълти бряг	Отразява културата и бита на местното население от този край. Създаден през 1980 г. етнографският музей в с. Жълти бряг съхранява богата експозиция, свързана предимно с културната традиция на населението в стамболовския край, Тракия и Родопите, неговото културно и стопанско развитие през годините на Възраждането.	Обектът е достъпен кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	В колекциите му земеделското и животновъдството са представени като основни поминъци на населението от региона. Открояват се народни носии, килими, медни съдове, керамика, старинни оръжия, изделия от дърворезба, накити и църковна утвар, шити и плетени дантели.
Общински исторически музей	гр. Тополовград	Музейна сбирка в Тополовград е съществувала още през 30-те години на XX век. Била е основана от Научно – Археологическо дружество “Долмен” – Тополовград, прекратила е своето съществуване през 1943г. През 1970 г. в местното читалище отново била създадена музейна сбирка, която през 1982г. е преместена в сегашната сграда – една от най-красивите в града. Строена е в началото на XX век от богатата Каваклийска фамилия Влайкидис (понастоящем изселници в гр.Солун). След изселването на гърците от района в периода 1923-1926 г., в нея се помещавало представителството на БЗКБ (Българска Земеделска и Кооперативна Банка) и на БНБ.	Обектът е достъпен кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр.Тополовград	Съвременната експозиция е разположена на два етажа и съхранява ценни предмети, документи и снимков материал, свидетелстващи за историческото развитие на района. На горния етаж е представена историята на района от древността до наши дни. На долния етаж е подредена етнографска сбирка.
Исторически	гр.Харманли	Идеята за изграждане на институция, занимаваща се със	Обектът е	Добри	Сградата, в която днес се намира музеят

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
ия музей		събиране, изучаване, опазване и популяризиране на артефакти се заражда в местната културна общност още към края на 50-те години на миналия ХХ век. Сбирка е открита на 18 януари 1968 г. Първоначално тя намира подслон в първата сграда на училището в града, построена след 1835 г. През 2000г. музейната сбирка се преобразува в Исторически музей. Сградата разполага с 350 кв.м. експозиционна площ, обособени са фондохранилища, административна част и помещение, пригодено за библиотека, разполагаща с над 1000 тома литература. Музея се обособяват три отдела – археология, етнография и нова и най-нова история.	достъпен с кола.	възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	е построена след 1884 г. по проект на италианския архитект Пиетро Монтани.
Регионален исторически музей	гр. Хасково	Регионалният исторически музей в Хасково съхранява над 120 000 хиляди движими паметници на културно-историческото наследство, много от които имат изключителна стойност. Уникални колекции от праисторически, антични и средновековни материали от керамика, камък, желязо и стъкло оформят част от богатия фонд на музея. Сред най-интересните експонати са две от рядко срещаните в България чаши „Троянски тип“, датирани от I в. пр. Хр., едната от които е и символ на музея. Тук може да бъде видяна и изключително ценна колекция от антични и средновековни монети, наброяващи повече от 22 000 броя. През годините регионалният исторически музей осъществява събирателска, проучвателска и методическа дейност на територията на 11 общини от днешната Хасковска област.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	През 2016 година Регионалният исторически музей в Хасково откри обновената археологическа експозиция. Тя е разположена в нова модерна зала на два етажа и съхранява материални свидетелства за историята на региона от Новокаменната епоха (VII-V хил. пр. Хр.) до периода на късното Средновековие.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		Реставрирал е над 30 паметника на културата. Музеят притежава една от най-добрите етнографски сбирки. Фондовете на отдела разполагат с близо 15 000 единици. Тук се съхраняват колекции от медни съдове, народно облекло, тъкани, накити, земеделски и занаятчийски инвентар, предмети на народното изкуство, обреден реквизит и много други.			
Къща на Чорбаджи Паскал	гр. Хасково	Безспорно къщата на чорбаджи Паскал е един истински архитектурен шедьовър. Тя е обявена за паметник на културата от национално значение. В нея можем да проследим преходът от традиционния селски към градския и европейски бит на местното население след Освобождението. Паскалевата къща е двуетажна, асиметрична, с великолепно функционално разпределение. Лекота и аристократичност придава полукръглият еркер, уют и топлина създават прекрасно резбованите тавани, врати и долапи, а декоративните ниши или т.нар. ""алафранги"" – допълват интериора и му придават една самобитна изисканост.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Чорбаджи Паскал е баща на известния през 20–30-те години на ХХ в. книгоиздател Александър Паскалев.
Къщата на Чорбаджи Димитрак	гр. Хасково	Къщата на чорбаджи Димитрак е една от най-старите в Хасково. Строена през първите десетилетия на 19 в., тя смело показва повишените естетически изисквания и стремежи на замогналите се хасковски занаятчи и търговци. Впечатлява с майсторския си строеж, изящните художествени дърворезби и оригинални елементи.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Етнографската експозиция в къщата разкрива съкровища от бита на хасковлии по онова време. Първият етаж запознава с ежедневния бит на хасковското семейство, а вторият впечатлява със своята представителност

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		Чорбаджийската къща е интересна със своята асиметричност и Г-образното разпределение на стаите. От значителното по размери подчардачно пространство са достъпни три помещения – голяма долна жилищна стая, кухня с огнище и долапи. Гостната стая, с изкусно резбован таван от два цвята дърво, с алафранга, фланкирана от долапи, разкрива един от най-красивите и добре запазени стари интериори в Хасково. Подобно оформление има и една от по-малките стаички. Таванът на салона също е дървен, с апликирани ленти, образуващи ромбове. Прозорците са украсени с прекрасна дърворезба – единствена по рода си в целия град.			и простор. Странно е усещането в Паскалевата къща – смесица от любопитство, естетическа наслада, сигурност, изненада – дървените миндери в гостната съжителстват с мебели от Виена, наред със сребърните европейски прибори виждаме и руски самовар... и всичко това сякаш се обединява от типичните хасковски килими и черги, с удивителните си ивици в пъстроцветни багри и композиция, в която хасковлийката е втъкала тънкия си усет към красивото и естетичното.
Къщата на Бояджи Оглу	гр. Хасково	Двуетажна, с Г-образна форма, къщата е строена в средата на 19 в. Забележителна черта на вътрешното оформление са различните, решени по индивидуална схема, резбовани дървени тавани. Посредством тях майсторът постига своеобразно извисяване на пространството в помещенията и придава въздушност. Впечатляващият салон осигурява функционална връзка с останалите стаи, превръщайки се в едно от най-представителните помещения. Акценти в цялостната стенописна украса на интериора са богато изрисваните с цветни мотиви декоративни	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	В къщата на Бояджи Оглу има ресторант, където можете да се насладите на вкусна храна.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		ниши или така наречените алафранги. Крайният резултат е една симфония от багри, очарование и финес.			
Кирково училище	гр. Хасково	Кирковото училище е прекрасен образец на възрожденската архитектура в град Хасково и паметник на културата в национален мащаб. Сградата впечатлява с изключително богатата си стенописна и пластична украса. Четириколният портик и стълбищният парапет придават особена тържественост и доказват естетическата класа на архитектурата в периода на Възраждането. Естествено продължение на Кирковото училище е изключително красивата градина отпред. Тя очарова със зелените си асми, дълбокия кладенец, изящно оформените чешмири и многобройните цветя.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	След като дълго време е посещавано от ученици, през 1952 година Кирковото училище става седалище на Окръжния исторически музей, а до 1993 година приютява експозиция за живота и делото на родения в Хасково световно известен учен проф. д-р Асен Златаров.
Художествена галерия - Хасково	гр. Хасково	Художествена галерия - Хасково е основана през 1962 година. Първоначално тя се помещава в бившето кино "Септември", а фондът и се състои от около 550 творби, предимно на местните художници Димитър Иванов - Лицо, Петър Толчев и др. През 1998 г. галерията се премества в ново – реставрираните сгради, паметници на културата от началото на миналия век, на ул."Епископ Софроний" №1, където се намира и до днес.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	В момента фондът разполага с 1500 творби, живопис, графика и скулптура на художници от различни поколения. Творбите на най-известните от тях са подредени в постоянна експозиция, отворена ежедневно за посещения от гражданите и гостите на града.
Театър "Иван Димов"	гр. Хасково	"Театър "Иван Димов" напълно заслужено има славата на един от най-красивите и съвременни театри в България. Хасковският храм на Мелпомена е построен в далечната 1926 година и основно реставриран/ремонтиран през 2004-та от община Хасково. В	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Двете фойета на Театър "Иван Димов" в Хасково са постоянно действаща арт галерия. Осигурена е „Стая на приказките“ за зрителите, които нямат

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		годините си на съществуване той винаги е играл една от водещите роли в културния живот на града. Театър "Иван Димов" – Хасково предлага на своите зрители две зали: голям салон за драматичен театър с 260 места и малък салон за куклен театър със 110. Обезпечен е безпрепятствен достъп за инвалиди. Театърът разполага със складова база, ателие на художник-изпълнител, дърводелско ателие, железарско ателие, отличен гардероб и реквизит.			на кого да оставят своите деца по време на представленията. Преди началото на всеки спектакъл, професионален пианист създава превърналата се вече в специфична за театъра атмосфера.
Александровска гробница	с. Александрово	През декември 2000 г. в могилата "Рошавата чука" до с. Александрово, екип от археолози, ръководен от д-р Георги Китов (1943-2008), прави едно от най-значимите открития в българската археология. Прониквайки през направения от иманярите отвор, учените попадат в тракийска гробница от IV в. пр. Хр. с невероятно добре запазени стенописи. Още първия оглед показва, че художествената украса е уникална, без паралел сред откритите до сега съоръжения от подобен тип. Впечатляваща е и архитектурата на гробницата, която по своите размери си съперничи с най-монументалните такива по нашите земи. Могилата се намира в непосредствена близост до селото и се откроява на фона на околността като красиво възвишение. Височината на могилния насип е около 15 м, а диаметърът му надхвърля 70 м. От източната му периферия започва коридор с дължина повече от четиринадесет метра, който преминава	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	През май 2009 г. отвори врати Музеен център „Тракийско изкуство в Източните Родопи“, в който е разположено точно копие на намиращата се в непосредствена близост Александровска гробница.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		<p>последователно в правоъгълно и кръгло помещение.</p> <p>Постройката е играла ролята на хероон (храм-мавзолей). Малката височина на коридора и двата входа е налагала посетителят да мине през тях ниско приведен, озовавайки се в свят от цветове и фигури, растителни и геометрични мотиви, изображения на пешаци и конници, домашни и диви животни. Те са изпълнени неочаквано реалистично, имат изключителна научна, художествена и изворова стойност, и въздействат по неподражаем начин. Живописата обхваща изцяло кръглата и правоъгълната камери и малка част от коридора. Ловни, бойни сюжети, както и сцени от погребално угощение се редуват с монохромни пояси и такива с орнаментална украса. Изображенията в първата камера са предимно едноцветни или представят орнаменти. Над входа за централното помещение са разположени конник и нарисуван срещу него пешак, в момент на двубой. Най-разнообразни и богати са стенописите в кръглата погребална камера. Тя е украсена с шест хоризонтални, разположени един над друг пояса. Два от тях са с фигурална украса. Най-добре е запазен поясът с изображения на ловни сцени. Особено важни и с научна стойност са изображенията на конниците. Те са облечени с туники, някои са с панталони. Въръжени са с копия и мечове. Формите на оръжията обогатяват представите за тракийското въръжение. Впечатляващи са фигурите на конете и детайлно представената</p>			

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		амуниция, която според цветовете е от златни, сребърни и бронзови апликации. Разположението им по ремъците, седлата и гърдите има важно значение за тълкуването на вече познати комплекти. Върху главите на конете са изобразени украси с форма на лабрис – двойна брадва."			
Музей на тракийското изкуство	с. Александрово	Музеен център „Тракийско изкуство в Източните Родопи“ е с обща площ от 834 кв.м. и е разположен в непосредствена близост до могилата с оригиналната гробница. Едната част от сградата е предназначена за богата музейна експозиция и копие на гробницата. В другата част е обособен модерен научно-изследователски център с лаборатории, оборудвани с най-съвременна техника за реставрация и консервация. Музеят разполага с фондохранилище и аудиовизуална зала за конференции, кръгли маси и тематични срещи, свързани с изследването на тракийската култура."	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Музейният център „Тракийско изкуство в Източните Родопи“ край село Александрово е изграден по линия на Програмата на японското правителство за безвъзмездна помощ в областта на културата. Изграждането на музея стартира през месец февруари 2008 г. и е официално открит на 15 май 2009 г. от Техни Императорски Височества Принц и Принцеса Акишино (Фумихито и Норико Акишиномия) и президентът на Република България Георги Първанов.
Битова стая	с. Книжовник	Битова стая с над 100 етнографски експоната бе открита през месец март 2015 година в хасковското село Книжовник. Идеята е на кмета Зорка Даскалова и на секретаря на читалище "Изгрев 1900 - Книжовник" Ваня Петкова. Битовата стая се намира в читалището, а експонатите са събрани от хората от селото, които	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Попълването на стаята с нови предмети продължава, изготвени са и материали, в които се разказва за възникването на селото.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		даряват традиционни предмети от местния бит – носии, музикални инструменти, газови лампи, съдове, стан, различни сечива.			
Галерия "Форум"	гр. Хасково	"Галерия „Форум“ е създадена от община Хасково и функционира като галерия за съвременно изобразително изкуство от 05.09.2007 г. Намира се в идеалния център на града, до театъра и има 130 м ² изложбена площ, разположени на два етажа. Фасадата е антична, с триъгълен фронтон, йонийски колони и хармонира с тази на театъра. В приземния етаж се намира офисът на дружеството на хасковските художници и постоянен базар на техни произведения. На партерния етаж се организират самостоятелни и общи изложби на художници от града, страната и чужбина. Тук са излагани творби на автори като Вежди Рашидов, Жорж Папазов, Светлин Русев, както и творби на художници, свързани с града.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Изложбите в галерия „Форум“ се сменят през около 20 дни, като кулминационните точки са около литературните дни „Южна пролет“, Денят на Хасково - 8 септември и годишната обща Коледна изложба на дружеството на хасковските художници.

РАЗДЕЛ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРА И ДРУГИ

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Водонапорна кула	гр. Димитровград	Водонапорната кула е считана за един от символите на гр. Димитровград. Съоръжението е изградено веднага след пускането на Баронхиршовата железница /юни 1873 г./ и е сред най-старите исторически и архитектурни паметници в гр. Димитровград. Застроената площ е 33 кв.м.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Кулата е построена, за да обслужва зареждането с вода на парните локомотиви по жп линията на Барон Хирш.
Архитектурен ансамбъл на бул. „Трети март“	гр. Димитровград	Булевард „Трети март“, площадът и разположеният около него сграден ансамбъл е естетично решение за стила на дадената епоха и интересен поглед за ценителите на културния туризъм.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	От месец април 2014 г. градът е част от 27-я културен маршрут към Съвета на Европа. Със своята визия той е пример за признание на стойността на архитектурното наследство на тоталитарните режими от ХХ век и неговата връзка с определени периоди от европейската история.
Ансамбъл централна градска част	гр. Димитровград	Бул. България – бул. Димитър Благоев – парк Марица и Ансамбъл „Площад пред читалище Христо Ботев“, гр. Димитровград – те са декларирани за урбанистична недвижима културна ценност с предварителна категория „национално значение“.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	От месец април 2014 г. градът е част от 27-я културен маршрут към Съвета на Европа. Със своята визия той е пример за признание на стойността на архитектурното наследство на тоталитарните режими от ХХ век и неговата връзка с определени периоди от европейската история.
Площад „България“	гр. Димитровград	Площад България се намира пред сградата на Община Димитровград, която сама по себе си е внушителна със своите 15	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за	На площад България се организират различни събития: музикални,

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
	д	етажа, в които са поместени административни помещения. Към нея принадлежи и пристройка - ротонда, в която се сключват граждански бракове, и зала "Гросето" (наименувана на побратимения на Димитровград град Гросето, Италия), в която се провеждат официални събития. На покрива на сградата са разположени ретранслатори и телевизионни предаватели.		настаняване и изхранване в гр. Димитровград	кулинарни, коледни и други.
Тракийско светилище на нимфите и Афродита	с. Каснаково, м. „Гяур бунар“	Единственото добре запазено в България „Светилище на нимфите и Афродита“ се намира на около 500 м североизточно от с. Каснаково, Община Димитровград. Разположено е в красива местност. Светилището, градено през II – IV в. е малка част от голямото имение на римлянина от тракийски произход Тит Флавий. Името му научаваме от запазеният и до днес надпис над централния извор, който гласи: „На добър час! Тит Флавий Бейтюкент Есбенераиос и неговата съпруга Клавдия Монтана направиха и посветиха извора на нимфите и Афродита“. Включва останки от култови постройки, датиращи към II век, римска вила от III век, амфитеатър от IV век и архитектурно оформени три извора с басейни разположени върху елипса. Първите археологически разкопки са направени в периода 1945-1946 г. към светилището понастоящем действа информационен център. През 1968 г. Светилището е обявено за паметник на културата от национално значение."	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград.	Преданията гласят, че на това живописно място вечер танцуват красивите повелителки на природата – нимфите. Според вярванията, ако жените пият от изворчето вода, те зачеват по-лесно и раждат красиви мъжки рожби. Свръхестествените лечебни свойства на водата на извора са много известни. За това от незапомнени времена тук всяка година на Спасовден се събират хора от близо и далеч за да се помолят за здраве и плодородие.
Крепост	в с. Сталево	Крепостта край с. Сталево, Община Димитровград се намира в	Обектът е	Добри	По-надолу от върха има голям камък

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
местност „Хасара“		местността „Хисаря“. Тя е построена още по времето на траките, но става популярна през Средновековието, като някои от изследователите я локализируют като древния град Милеона. Преданията разказват, че именно от тук на 9 март през 1230 г. българският цар Иван Асен II е наблюдавал и ръковолил битката при Клокотница. Това е едно от най-големите поражения на Византия, в което в плен попада и самият имперски деспот кир Теодор Комнин. След битката българския владетел в чест на победата заповядал тук да бъде издигнат параклис, наречен „Св. Четиридесет Мъченици“. Благодарение на родолюбиви българи той съществува и до днес.	достъпен с кола.	възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград.	наричан Казанчето или Крали Марковата стъпка. На него има издълбана дупка, приличаща на казан, в който има вода дори и в най-големите горещини. До нея има огромна стъпка за която казват, че Крали Марко е стъпил там и затова носи име Кралимарковата стъпка."
Галерия на открито	с. Крепост	Уникални стенописи, дело на братята – художници Христо и Панчо Паневи, украсяват всички обществени сгради в с. Крепост, Димитровградска община. Затова и селото е известно като „Галерия на открито“ и хората там с право се гордеят с творбите на братята, изрисували училището, кметството, здравната служба, читалището, параклиса, църквата. Техни творения на открито има още и върху родната им къща.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград.	Първото пано Христо и Панчо Паневи правят още през 1997 г. водени от възрожденското желание да дарят нещо на родното си място. Идеята им намира радушен прием и така, ентузиазирани, те не спират работата си и до днес.
Антична римска вила „Армира“	гр. Ивайловград	Античната вила е била издигната в долината на р. Армира, десен приток на р. Арда, през втората половина на I век сл. Хр. Вила „Армира“ е един от най-ранните и най-точно датирани вилни комплекси от римската епоха, проучени в България. Тя е изключителен архитектурен паметник от преди 2000 години.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Самият римски император Валент намира смъртта си от раните в битката, някъде край Хадрианопол.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		<p>Това е най-пищно украсеният частен дом (дворец) от римската епоха, разкрит в българските земи. Вилата е била център на поземлено владение, основано от богатата тракийска аристократична фамилия.</p> <p>Първият ѝ владетел е бил наследник на тракийски цар (базилевс). Той е получил за заслуги пред римската власт статут на римски гражданин и така е добил правото да създаде вилно стопанство, което е организирал още през 50-70-те години на I век сл. Хр., тоест само около двадесетина години след окончателното завладяване на Тракия от Рим. Античната вила „Армира“ е била издигната на площ от 3600 кв. м. Върху тази площ са разположени жилищната сграда на собствениците, както и градина за отдих и разходки. В югоизточния край на сградата е била построена и тераса, от която обитателите на вилата и техните гости са се наслаждавали на красивата природа, и реката. Този античен архитектурен ансамбъл съществувал от 50-70 години на I в. сл. Хр. до 378 година сл. Хр., когато е бил разрушен по време на Готската война. Тогава вилата е била опожарена след битката при Хандрианопол (дн. Одрин, Турция) на 9 август 378 година.</p>			
Атеренски мост	гр. Ивайловград	В сегашния си вид съоръжението датира от XVI в., но съществуват предположения, че оттук е минавал древен римски път за Беломорието, а по-късно мостът е имал връзка и с укрепения град – крепост „Лютица“.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в	В близост до моста (1 км черен път по течението на р.Армира) се намира едно от най-атрактивните места за пикник в общината – Големият гьол. Край реката

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
				гр. Ивайловград	има изградена подходяща туристическа инфраструктура (2 маси, пейки и чешма със студена вода) с възможност и за по-големи мероприятия на поляната в съседство.
Средновековна крепост „Лютица“	гр. Ивайловград	Според специалистите крепостта е голям и богат средновековен град, разположен на площ от 26 дка. Дължината на изключително добре запазените крепостни стени е около 600 метра, 14 са крепостните кули.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград.	Там е открита църква, която е съществувала от 13 до 16 век, обширен некропол, монети, мраморни детайли от антична базилика.
Мегалитно гробно съоръжение (долмен)	с. Плевун	Мегалитно гробно съоръжение (V-I в. пр.н.е.), обявено за археологически паметник на културата с национално значение. Изграден е от големи цепени и грубо оформени гнайсови плочи, които са поставени вертикално в предварително подготвен изкоп на малко естествено възвишение. Гробницата при Пелевун притежава модерен за времето си план, характерен за монументалните гробници от V – III в. пр.н.е. Обектът е с обща дължина 7,5 метра и представлява правоъгълен двукамерен долмен с дромос, ориентиран в посока изток – запад. Има сложна структура състояща се от 4 части: коридор, предгробна камера, предверие и голяма гробна камера. От подхода към съоръжението е оформена своеобразна фасада от две вертикални заоблени отгоре плочи, които водят до входа. Входът най-	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград.	Долменът е последният открит до момента мегалитен тракийски паметник и е уникален като архитектура, защото съчетава в себе си както елементи от ранножелязната епоха, така и такива напомнящи за по-новите достижения на елинизма.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		вероятно се затварял с плоча и е води към дълъг 2,8 м. дромос със стени от дълги вертикални плочи. След нея следва тясно и късо предверие, след което се влиза в гробната камера. Нейните надлъжни стени са изградени от плочи дълги 2,75 м. а подът ѝ е покрит с голяма каменна плоча. Спецификата на обекта е във факта, че предната камера е по-широка както от дромоса, така и от главната камера. Линейно това е най-дългият долмен в Родопите. По напречни размери долменът е сравнително малък, тесен, което също е необичайно. Долменът е с изключително сложен план, непознат сред проучените в България подобни паметници. Некрополът е бил използван многократно, но още в древността е бил ограбен. При направените разкопки са открити единствено керамични фрагменти и желязно сечиво.			
Стъпаловидната каменна конструкция в "Голямата могила"	с. Свирачи	"Голямата могила" е едно от най-впечатляващите погребални съоръжения в България от римската епоха и представлява внушителен могилен насип с правилна куполообразна форма (60 м диаметър и 18-20 м оригинална височина), стегнат в много здрав пръстен от уникална каменна конструкция – крепида, която пази свещеното пространство от външния свят. Освен култови функции, крепидата е имала и чисто техническо предназначение – да поддържа самия насип. В конкретния случай тя не е обикновена каменна ограда, а оригинално творение на древната архитектура, сравнимо по начин на изграждане с	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград.	Това монументално по своя характер съоръжение – единственото по рода си на Балканите, е сложна стъпаловидна конструкция от големи каменни блокове с дължина до 3,70 м, дъговидно изрязани по външната си страна и свързани един с друг чрез метални скоби, като образуват огромен кръг от прецизно напаснати елементи върху масивна основа. Каменният градеж на могилата е бил

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		амфитеатрите и стадионите в римските градове, затова неотдавна получи статут на самостоятелен археологически паметник на културата с национално значение.			частично разрушен още в древността.
Тракийски долмен	с. Железино	Мегалитно гробно съоръжение датиращо от края на II хил. пр.н.е. Съоръжението е изградено от големи грубо оформени вертикални гнайсови плочи, вкопани в предварително подготвен изкоп. Добре запазени са северната странична и западната напречна плочи, докато южната е полуразрушена, а източната и покривната липсват.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Долмените са забележителни паметници на тракийската култура и са разпространени само в Странджа, Сакар и съвсем малко в Източните Родопи.
Крепост Бялград	с. Гугутка	Изградена е на естествено защитен, труднодостъпен скалист връх. Склоновете на върха се спускат стръмно към Бяла река, която го обгражда от две страни. Крепостните стени следват очертанията на билната заравненост и ограждат площ от 13 дка. Те са запазени почти изцяло в първоначалният им вид - имат дължина общо около 550 m и височина до 7-8 m, а дебелината им е 2 m. В източната част, където крепостта е сравнително достъпна, пред основната стена на разстояние 10-15 m е построена втора стена, която описва неправилен полукръг. Двойните стени- протохизма, са рядкост при източнородопските крепости. Подобно фортификационно решение е приложено още само в крепостта при с. Воденичарско общ. Джебел. Името Бялград, обектът вероятно дължи на факта, че за направата на стените и са използвани много късове от мрамор. И	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Липсата на пълни археологически разкопки създава трудности за определяне ролята на тази крепост през средновековието, но големите ѝ размери и необичайната ѝ съдба дават основание да се смята, че тя е била средищно селище от градски тип, в което е резидирал феодален господар със земи и села наоколо. Това се потвърждава косвено и от името ѝ - Бялград или по-рядко Градището, докато другите крепости наоколо местното население нарича калета. Съдбата на Бялград след падането на България под османско

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		още една особеност- нивото на терена вътре в крепостта е по-високо от терена извън крепостните стени с 4-5 m. Това е затруднявало тяхното подкопаване и разрушаване при обсада. В източната част на твърдината са разкрити основите на еднокорабна, едноабсидна черква, частично вкопана в земята. Тя има дължина 8 m, ширина 6 m, а дебелината на страните и е 1 m. Подът и е бил покрит с каменни квадратни плочи с еднакви размери. Най- интересното съоръжение от тази крепост, което е стигнало до наши дни, е вътрешната феодална жилищна кула. Тя е от типа на така наречените донжони и е една от малкото сравнително добре запазени кули в България. Също така тази кула е един от малкото свободностоящи донжони по нашите земи. Това е една от големите разлики със средна и западна Европа, където тези фортификационни съоръжения са често срещани. Стените и се издигат на височина до 9 m, а дебелината им е 1.5 m. Тя има правоъгълен план с размери на основата 11 и 9 m. Била е на поне три етажа.			владичество е неясна. Вероятно крепостта не е била разрушена, а в нея се е настанил, временно османски феодален владетел.
Паметник-костница	връх Черни рид	Паметникът-костница е построен и открит през далечната 1937 г. във вечна памет на загиналите от Ивайловградската околия през Балканските воители (1912-1913 г.) и Първата световна война (1915-1918 г.).	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Изграден е изцяло с дарения от местните жители, които също са загубили близки и приятели във войните.
Тракийска	с. Вълче поле	Гробницата се намира под връх Шейновец, в близост до с. Вълче	Обектът е	Добри	Гробницата е ограбена още в древността,

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
куполна гробница		поле и е открита през 30-те години от проф. Богдан Филов, под могила с диаметър около 30 м. и височина около 6 м. Състои се от четвъртото преддверие и кръгло куполно помещение, по своята форма напълно съпадаща с куполното помещение на Мезешката гробница. Датирана е около IV в. пр.Хр. Гробницата е ограбена още в древността, а през последните години е обект на иманярски разкопавания. Разрушена е покривната конструкция на преддверието и входа към него. Налице е начален етап на разрушаване на обекта от атмосферни влияния. До момента няма извършени консервационно-реставрационни работи.	достъпен с кола.	възможности за настаняване и изхранване в гр. Любимец	а през последните години е обект на иманярски разкопавания. Разрушена е покривната конструкция на преддверието и входа към него. Налице е начален етап на разрушаване на обекта от атмосферни влияния. До момента няма извършени консервационно-реставрационни работи.
Долменен некропол	с. Оряхово и с. Васково	Той е проучван още от края на XIX в. от братя Стефан и Георги Бончеви от българската страна и чехите - братя Херман и Карел Шкорпил. Общият им брой тогава е надхвърлял 70. В местността "Капаклийката" до с. Оряхово има Некропол от 4 долмена. Името на местността вероятно идва от долмените, които местното население е оприличавало на "покрити с капак". Много интересен е долменът в местността "Ешмеджика", при който при вътрешните стени на камъка са открити рядко срещани овални вдлъбнатини. Местността "Керез дере" има друг долмен и могилен некропол от 5 долмена, датирани от ранножелязната епоха - X - XI в. пр.хр.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Любимец	Долмените са сред най - разпространените видове мегалитни паметници у нас. Тяхната голяма концентрация в Сакар планина е необичайна. Такъв е долменият некропол между с. Оряхово и с. Васково.
Архитектурен	с. Вълче поле и Малко	На връх „Шейновец“, в землището между селата Вълче поле и Малко градище, през 1941 година е издигнат архитектурен	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за	Според българското разузнаване на 4 октомври 1912 година в османската

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
паметник-обелиск на загиналите по време на Балканската война (1912) – на връх „Шейновец“	градище	паметник - обелиск на загиналите по време на Балканската война. Самия връх е свързан с началото на Балканската война 1912 година.		настаняване и изхранване в гр. Любимец	застава на връх "Курткале" има около 100 войници, а в близост до нея още две роти. Българското военно командване подготвя атака към върха, чиято главна цел е овладяването му, тъй като от тук могат да се наблюдават долините на реките Арда, Марица и Одринското поле. Достъпът до върха е изключително труден. Склоновете от юг и северозапад се спускат отвесно и са недостъпни, а скатът на изток е скалист и стръмен. Изчакването на върха било възможно само по една пътечка, криволичеща между скалите и храсталците. На 4 октомври в 21.30 часа дружината на 30-ти пехотен шейновски полк получава заповед да започне овладяването на върха. Рано сутринта на 5 октомври българските военни роти го превземат. Това е първото сериозно сражение в похода на българската армия към Одрин. След него, българските войски завземат Мустафа паша (днес Свиленград), без

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
					никакви препятствия.
Скален култов комплекс "Глухите камъни"	с. Дъбовец и с. Малко Градище /община Любимец/, с. Ефрем /община Маджарово/ и с. Орешец/община Харманли/	"Представлява сложен комплекс с култов характер, с културни напластявания започващи от ранната желязна епоха, до XII в сл. хр. Големият интерес към Глухите камъни се дължи основно на многобройните ниши, изсечени по отвесните страни на високите до 30 м. скали. Най-впечатляващи са изсичанията в най-западния и доминиращ над околните скален масив. Върху заравнения му връх е вкопана дълбока правоъгълна щерна за събиране и съхраняване на вода. До нея води добре оформена двураменна стълба. На това място е издълбано пещерообразно помещение с правоъгълен план и куполообразно покритие, добило популярното название „скална гробница“.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Любимец, Маджарово и Харманли	Южно, под масива с тези изсичания, се намира скална площадка, на която през 5 или 6 век е изградена църква.
Римски път	с. Долни Главанак и с. Троян	През територията на съвременната Хасковска област през античността и средновековието преминават множество пътища. Един от тях – главния път Виа Сингидунум свързващ Сердика /София/ с Константинопол /Цариград/ се използва още от V в.пр.Хр., и има важно стратегическо значение. През периода на римското владичество, той е трасиран със солидна каменна настилка и по протежението му са построени множество пътни станции, разстоянията между които са маркирани с милиарни колони. От с. Калугерово до с. Тянево е минавал римският път Виа Сингидунум или Виа Милитарис, който е свързвал Централна Европа с	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово и гр. Симеоновград	Най-добре запазеният в Източните Родопи участък от важен римски път по долината на р. Арда, свързващ /дн. Одрин/ с вътрешността на Родопите.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		Балканския полуостров и Мала Азия, където са открити 6 пътни колони, три от които се пазят в Историческия музей в гр. Хасково.			
Мегалитно култово съоръжение – кромлех	с. Долен Главанак	Представлява култово съоръжение от вертикално побити каменни блокове. Камъните са поставени на право върху скалата, без да са оформени специални места и дупки за побиването им. Заграденото свещено пространство, където са били провеждани ритуалите, е с форма на окръжност.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово.	За подобни култови места в Западна Европа е възприет терминът “кромлех”, най-известен представител на който е Стоунхендж в Южна Англия.
Тракийски мемориален комплекс. Параклис „Св. Петка Българска“. Паметник-символ „Тракия без граници“	гр. Маджарово	Той е изграден в памет на избитите край село Ятаджик (дн. Маджарово) бежанци от най-големия погром над българите в Източна Тракия през 1913 г. По инициатива на местните тракийски дружества през 1928 г. за първи път се организира поклонение на лобното място, превърнало се в традиция и до днес, и започва издирването на останки от загиналите, събрани в общ гроб. По-късно през 1948 г. е построен пантеонът, където са преместени намерените кости. На откриването му е присъствал лично войводата Димитър Маджаров, който връща назад колелото на историята и разказва спомените си на очевидец и пряк участник в трагичните събития от 1913 г. Впоследствие е изграден паметникът-символ “Тракия без граници”, а през 1995 г. – и параклисът “Св. Петка Българска”.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово.	Тракийски мемориален комплекс с пантеон-костница, параклис “Св. Петка Българска” и паметник-символ “Тракия без граници”, е обявен за исторически паметник на културата с местно значение.
Скален Релеф/свет илище	землището на с. Горно поле	Тракийския паметник представлява овален камък, на който е изсечен релеф. Каменният блок, върху който е изсечен релефът, в следствие на допълнителна обработка, грубо напомня човешка	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и	Паметникът е уникален, защото е без аналог и е едно от най-старите релефни изображения върху камък по нашите

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		фигура. В момента е паднал на едната си дълга страна, но в миналото е стоял изправен. В горната му част е оформена груба рамка, в която са изсечени две човешки фигури, които са една до друга, с вдигнати нагоре ръце, издължено тяло и маркирани крака; едната е по-висока от другата.		изхранване в гр. Маджарово.	земи.
Тракийски култов комплекс	с. Сеноклас	Забележителен археологически комплекс, включващ тракийски култов център със скално светилище, скални ниши и рядко срещаните скални слънца, като централно място заемат руините на голяма тракийска и средновековна крепост.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово	Близо до крепостта е издигнат параклиът "Св. св. Кирил и Методий"
Скална гробница	м. Фурнаджика, с. Горно поле	Изсечена е в оголена от ерозията скалата в подножието на склон. Тя е от типа с преддверие, вход и камера. Интересното при тази гробница е, че тя има отвор и отгоре на тавана на гробната камера.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово	Това вероятно е най-старият скален релеф, датиран към VI-V х.пр.Хр..
Тракийски скални ниши – „Хамбаркая“	с. Горно поле, м. Хамбар кая	Намира се в границите на защитената местност "Черната скала". Уникални тракийски паметници на културата с трапецовидна форма, срещани единствено в Източните Родопи.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово	Най-много култови трапецовидни ниши има в долината на р. Арда (на места по няколко стотици), но се срещат и на юг и север от нея, като например на няколко места по горното течение на р. Харманлийска.
Праисторическата	с. Горно Брястово	Строена от големи ломени камъни без хоросан. Тя е елипсовидна, а стените ѝ, дебели средно по 2,5 м, са в състояние на разсип.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за	Обектът е един от сравнително добре запазените древнотракийски крепости в

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
крепост от времето на траките "Голямото Градище		Дълга е 150 м и широка 50м, застроената площ е 5-6 дка и има два вътрешни зида.		настаняване и изхранване в гр. Минерални бани	Южна Тракия.
Крепост вр. Купена / Върга / Латницата	с. Сърница	Тракийска, късноантична и средновековна крепост вр. Купена/ Върга/Латницата се намира на едноименния връх, на 2.67 км северозападно по права линия от центъра на село Сърница. Стените на крепостта са изградени от ломен камък, споен с бял хоросан. Останки от крепостната стена се виждат само в северната част на билото.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Минерални бани	Не може да се каже с категоричност къде е бил входът в крепостта.
Калето Сърница – стени на тракийска, късноантична и средновековна крепост със сигнална кула	с. Сърница до прохода "Гидика"	Крепостната стена е изградена от ломени камъни без спойка на места включва стърчащите скали, конструктивно свързани със стената. Заградената площ е близо 2 дка. В по-ниския северен край на крепостта цитаделата е отделена с допълнителна напречна стена. По повърхността се намират керамични фрагменти от началото и от втората половина на I хил.пр.н. е., както и от римската епоха и средновековието.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Минерални бани	Тук е намерен един рядък ценен документ - военна диплома от император Елагабал, носеща дата 7 януари 221 г. Дипломата се съхранява в бившия придворен музей във Виена.
Тракийска	с. Сърница , м.	Тракийската крепост от новожелязната епоха се намира в			Скалния комплекс е комплекс от

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
крепост на вр. "Орлови скали"	Орлови скали,	местността "Орлови скали", на 3 км западно по права линия от центъра на село Сърница. Керамиката по повърхността е от 2-рата половина на I хил.пр.н.е. Това е скален феномен, наподобяващ средновековен замък със здрави кули.			интересни и величествени скали, някои от които достигат 30- 40 м. височина.
Тракийски култово-погребален комплекс и селище. Средновековна крепост „Окопа“	Гр. Маджарово ,м.Харман кая	Състои се от 3 гробници, открити през 1938г., а крепостта е била част от охранителната система на р. Ада, която се състояла от 5 крепости. Намират се в границите на защитената местност "Момина скала".	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Минерални бани	Обектът е със статут на паметник на културата от национално значение.
Тракийски скален култов комплекс Алтън тепе и късноантична крепост в м."Хисаря"	с. Ангел войвода	Сред множеството мегалитни паметници в Община Минерални бани, тракийският култов комплекс край с. Ангел войвода заема особено място. Древното светилище – едно от най-големите в България, е със статут на паметник на културата от национално значение. Комплексът се намира върху скалист връх, известен под името Асара. По билото му е оставила следи мощна крепостна стена, а по скалите са издълбани над 50 (култови) ниши. При подхода към височината е оформен скален басейн с трапецовидна форма и заоблени ъгли – вероятно съоръжението е служило за жертвеник. В най-високата част, на три зъбера, са изсечени култови съоръжения. Върху най-източното е оформен гроб, до	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Минерални бани	За по-късния римски и античен период, ние вече можем да твърдим, че крепостта на „Хасара“ над село Ангел войвода в община Минерални бани е била изградена някъде в края на 4-ти и началото на 5-ти век. Нейният най-силен период на съществуване е бил по време на така силно изявената и добре документирана историческа дейност на император Юстиниан. Той управлява Източната римска империя през 6-ти век

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		който водят пет стъпала.			и е един от най-великите източноримски императори. Реално по време на неговото управление за последен път в границите на днешна България се изгражда една много силна отбранителна система, която започва още от река Дунав, втората отбранителна линия е по Стара планина, а третата е именно тук, в Родопите.
Стъпката на Богородица	с. Минерални бани	Следата от римската епоха е запазената и до днес в забележителност, известна като "Стъпката на Богородица", която е изсечена в естествена скала. Тя се намира на 5 метра от първия минерален извор - в центъра на Минерални бани, дълга е 2 метра, дълбока 1 метър и широка 0,75 м. Според историците това е старинен саркофаг, а местното население е създадо легенда, която гласи, че това е стъпката на Богородица, бягаща от преследващите я евреи.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Минерални бани	Хората вярват, че нейната "чудодейна стъпка" има лечебна сила, носи късмет и сбъдва желания. Затова и християни и мюсюлмани почитат това свято място и оставят конец или парче от дрехата си за здраве и щастие.
Римска крепост „Свети дух“	с. Минерални бани	Историческите сведения разказват, че на територията на Минерални бани е бил разположен така нареченият град Топлицос (Топлика), който наброявал около 12 000 жители. Предполага се, че след сражения /битки/, римските войници са лекували раните си тук около топлите минералните извори. Така, благодарение на уникалните лечебни свойства на минералната	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Минерални бани	Крепостта "Свети Дух" е най-добре запазената историческа забележителност на територията на курорта. Името и идва от намиралият се там параклис „Св. дух“. Строена е през римско време от големи рустицирани

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		вода е възникнал и древния град, наречен от римляните Топлицос. Археологически разкопки са доказателство, че около минералните извори е кипял интензивен живот през различните исторически времена.			каменни блокове и е служела за отбрана на селището. Доказателство за строежа и през римско време са и различните строителни техники и материали. Крепостта представлява неправилен многоъгълник с два входа от южната страна и две малки врати на западната и източната страна. Историческите предания разказват, че през Средновековието те са били зазидани. Установено е, че крепостта е съществувала от II век до XIV век. През този период тя неколкократно е била разрушавана и изграждана отново.
Шарапани (винарски камък „Шарап таш“)	с. Брястово	Представяват скални вдлъбнатини, направени от хората преди 2600-2800 години. Археологически разкопки датират тези находки около VIII-VI в.пр.н.е. Това са изкуствено направени вдлъбнатини в скалите с дълбочина 20-70 см. и диаметър 50-180 см. Всяка шарапана се състои от малко и голямо басейнче с наклонен под и открито или закрито каналче. Името шарапана идва от турската дума шарап и означава вино. От там се предполага, че в тях древните обитателите на тези места са преработвали грозде за вино.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Минерални бани	Счита се, че шарапаните са свързани с култа към бог Дионисий. Шарапани има в местностите „Каракая“, „Гарваница“, „Пожарището“, „Аврамов камък“ в землището на с. Минерални бани. Има и други подобни паметници в района, с различни форми и размери. Две са теориите за използването на тези интересни съоръжения: според едната

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
					това са винарни (за мачкане на гроздето за вино), а според другата – при рудодобив, за пречистване на стритата руда с вода. Според някои автори шарапаните са синхронни с мегалитните паметници (от I хилядолетие пр. Хр.) и са използвани дълго време. Само в землището на село Брястово са открити над 200 бр. шарапани разположени на високи и труднодостъпни места, а в близост е открит древен златен рудник."
Праисторически и протоисторически ямен комплекс	с. Капитан Андреево, м. "Хауза"	Този комплекс от периода между 5200 и 4800 години преди Христа няма аналог в Югоизточна Европа и е сериозен принос към знанието за първата европейска цивилизация, процъфтявала в днешните български земи. Вторият етап на използване на изследваната местност е средната бронзова епоха – около 1800 – 1700 г. пр. Хр. Установени са отново няколко обредни ями, които са рядкост в българските земи. Третият период на използване на района е от ранната и късната желязна епоха – I хилядолетие пр. Хр. Проучени са няколко десетки тракийски обредни ями, някои от които с много големи размери. Хронологически накрая идват две средновековни земянки и поне три обредни ями с човешки жертвоприношения	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	Според археолозите на това място е имало езическо обредно светилище на древна цивилизация, населявала Балканския полуостров. Следи от нея откриваме във Варненско, в Дуранкулашката култура, по-късно и от строителството на светилища, храмове, маегалитни съоръжения

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		от VIII-IX век.			
Сводест мост на Мустафа паша	гр. Свиленград	Мостът е единственият напълно запазен елемент от някогашния цялостен комплекс от кервансарай, джамия, чаршия и хамам. Той е построен по нареждане на Мустафа паша, везир на султан Сюлейман I Великолепни /Сюлейман Ел Кануни/. Годината на построяването 1529 г. е предадена с числените значения на арабските букви в последните две думи на надписа на моста: хасана абадие, т.е. вечно добро дело. Така, едновременно със строителството на моста, Мустафа паша бил възприет и като основател на новото селище Свиленград наричано по турски Мустафа паша къопрюсю т.е. "Мостът на Мустафа паша". Дължината му е 295 м., ширина 6 м. Застлан с гладко издялани камъни, на времето той е имал 20 красиви свода. Парапетите са от цели камъни. Броят на всички парапетни блокове на моста е 706, по 353 от двете страни.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	Надписът за построяването на моста е релефен на мраморна плоча, поставена на издигнат в средата на моста парапет, висок 6 м. Плочата с надписа е наричана от населението тареха, тарих т.е. история. Преводът на надписа гласи: „Този мост строи, когато бе халиф най-великият от султаните султан Сюлейман хан, син на султан Селим хан, да бъде продължител на безопасността и сигурността му техният везир Мустафа паша - бог да го покровителства за това, което създава. И то /построяването на моста/ бе най-дълготрайното негово добро дело през годината, на дата на която стана едно вечно добро дело“.
Останки от римски път Виа Диагоналис	с. Капитан Андреево, м. "Хауза", с. Изворово, м."Калдаръма	Според находките в проучения участък с дължина около 130 м той е използван от II до VI век. Изграден е от едър речен чакъл и има ширина около 18 м. Досега регистрираните участъци от този военен път по цялото му протежение от Средна Европа до Константинопол са с ширина 6-8 м. В България досега откритите	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград и	Находката в местността Хауза бързо предизвика удивлението на всички специалисти по античността на българските земи и заради голямата ширина на пътя от 18 метра, заради

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
	и с. с. Овчарово, м. "Герена", „Турското гробе“, „Кованлъка“ и „Юрушкия кладенец“	участъци от Виа Диагоналис са край Харманли и Костинброд. Само край Капитан Андреево участъкът е толкова дълъг.		Харманли	която може да се направи аналогия с днешните магистрали.
Скална църква	с. Маточина, м. "Дели кая"	Скалната църква при с. Маточина е издълбана във варовикова скала и се намира на 2 км югозападно от селото в местността „Декили кая“ (Пробит камък). Лицето на скалата е гладко изрязано и по десетина широки изчукани стъпала, намиращи се от двете страни на входа, се слиза към малък сводест коридор, с дължина 4,40 м, ширина 3 м и височина 3,5 м. Вътрешността на църквата е правоъгълна, засводена отгоре. Тя има размери 7 x 9,85 м, при сегашна височина на свода 5 м. На източната стена на черквата, която няма абсида, има три ниши, разположени на 2 м от пода, които вероятно са служили за поставяне на икони. От двете страни на входния коридор до изхода има по две квадратни ниши. По-навътре, от лявата страна, на същата височина има още една такава ниша. Над църквата са открити няколко издълбани в скалата гроба, ориентирани изток-запад. Най-голямата концентрация на скални църкви е в района	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	През 1968 г. скалната църква при с. Маточина е обявена за паметник на културата от национално значение.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		на р. Русенски Лом и в Мала Азия, при Амасия и езерото Ван. Скалната църква при с. Маточина, както и тази при с. Михалич, са направени от монаси-отшелници около X в. Скални църкви и манастири са издълбавали в скалите и последователи на различни ереси, които са били многобройни в онази епоха.			
Средновековна кула (Крепостта Букелон)	с. Маточина, м."Кулата", 200 м северно	Село Маточина е разположено до българо-турската граница, на десния бряг на река Тунджа. В северния му край се издига стръмен хълм достъпен само откъм селото. Тук е имало преградна стена, от която сега са останали само следи. На 50 м. от нея, нагоре по хълма, е почвала крепостта Букелон - най-близката охрана на Одрин от север. Тя е една от най-добре запазените военни постройки у нас. Крепостта, която опасва билото на хълма, е широка около 65 метра и е дълга 150 метра. От нея най-добре е запазена защитната кула при входа и част от двойния крепостен зид при вратата. Кулата и стените са градени от ломени камъни и пояси от 4 реда тухли споени с бял хоросан. Тя е била издигната на три големи етажа. Последният етаж с полуцилиндрична форма е служил като малък параклис, в който се черкували обсадените защитници на крепостта. Бойниците са разположени от всички страни, а до тях се е стигало посредством дървени стълби. Крепостта е построена през римската епоха. Тук край Букелон през 387 г. се е провело голямо сражение между войските на император Валент и готите.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	Близо до тази крепост на 14.04.1205 г. българските войски, водени от цар Калоян, разбили рицарската армия на латините и пленили техния император Балдуин Фландърски. Пленникът бил отведен в Търново, където умрял през 1206 г. По време на турското владичество крепостта загубва значението си и запустява. През 1664 г. тук ловува султан Мохамед IV, от чийто дневник научаваме, че крепостта и селото под нея се наричат вече Фикла

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		То завършва с пълен разгром на римската армия, а императорът загива в боя. Крепостта е използвана и престроявана през вековете. Строителната техника - смесена зидария с декоративни тухлени пояси и бял хоросан ни подсказва епохата между XII-XIV век. В страни от входната врата е вграден кръстов тухлен монограм на владетеля ѝ от XIV в. Буквените знаци сочат името Михаил. Известно е, че към 1328 г. българският цар Михаил, воювайки срещу Андроник III, достига чак до Димотика. Възможно е по време на този поход българският цар да е възобновил набързо крепостта.			
Средновековна крепост	с. Мезек, м. "Калето"	Някои историци смятат, че това е известната от писмените източници крепост Неутзикон, а други учени са на мнение, че на това място се е намирала крепостта Версиникия, край която през 813 г. хан Крум разгромява византийските войски и завладява Тракия. При няколко археологически разкопки са открити предмети отпреди XI век. Построяването на твърдината се отнася към времето на византийския император Алексий I Комнин (1081-1117 г.). Стените на крепостта ограждат площ от около 7 декара с форма на неправилен четириъгълник с размери 110/60 м и са изградени от ломени камъни, споени с бял хоросан, украсени с три тухлени пояса от външната страна. Крепостната стена е завършвала със зъбери, които са били запазени до 1900 г. Отбраната на крепостта е подсилена с девет кули със заоблена	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	Крепостта при с. Мезек е била много добре запазена до началото на XX в. Част от нея е разрушена около 1900 г., когато оттам са вземани камъни за строеж на турски казарми в Свиленград. Най-пострадала е северната крепостна стена. Тя е запазена до нивото на терена от вътрешната страна. Южната, западната и източната страна са се съхранили до височината на платформата, над която са се издигали зъберите им.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		форма и височина над 10 м. Пет от кулите са разположени на южната крепостна стена (две ъгливи и три по фронта), две на западната (по средата и на главния вход) и по една на северната и на източната стена. Крепостта е функционирала до османското нашествие в края на XIV в. Тя е замислена като солидно фортификационно звено и в нея е имало интензивен живот. Разкрити са няколко зърнохранилища с овъглено жито, където се съхранявали хранителите припаси. Многобройни са намерените железни върхове на стрели, шпори и конски подкови, свидетелстващи за ежедневието на войниците от гарнизона. Каменни мелници, метални инструменти и други подобни предмети пък разказват за бита на обикновеното население.			
Тракийска куполна гробница	с. Мезек	Принадлежи към едно от най-монументалните съоръжения от този тип, открити в земите на древна Тракия. Гробницата представлява внушително съоръжение, ориентирано в посока изток -запад с вход от към изток.Тя е изградена от големи, добре обработени каменни блокове. Градежът е на "суха зидария", без хоросан. Блоковете за свързани помежду си с железни и дъбови скоби. Общата и дължина е 29.95 м. Дромусът /коридорът/ е дълъг 20,65 м., широк 1,55 м. и висок 2,40 - 2,60 м. От него последователно се влиза в две камери /преддверия/ с правоъгълен план, след които следва кръгла камера с кошеровиден купол. Гробницата е използвана многократно,	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	В нея са открити множество предмети от злато, сребро, бронз, желязо, стъкло, фаянс и глина. Датират се от IV - III в.пр.Хр.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		броят на извършените погребения е не по-малък от 4. Погребани са били представители на тракийската аристокрация.			
Паметник на героите от войните	гр. Свиленград	Намира се на площад "Свилена". Построен е в памет на загиналите във войните герои от Свиленград и общината. Върху гранитните му стени са изписани над 100 имена на хора, пожелвали живота си за свободата.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	Построен е през 2008г.
Скална църква	с. Михалич	Скалната църква при село Михалич е единствената в България с уникална трихонкална форма. Цялата е изрязана /издълбана/ във варовикова скала. В план тя представлява същинска засводена трихонкална църква, сякаш е градена от обикновен строителен материал. Вътрешното ѝ пространство се възприема като кръстовидно-куполно. Конхите са с почти еднакви размери: двете странични са дълбоки по 4 метра и широки 3,60 метра, а източната е 4x4 м. Дясната страна на последната е разширена поради окъртване на скалата, за което не може да се каже дали е станало още при оформянето на църквата. Това окъртване сега е запълнено със стеничка, изградена от ломени камъни. В дъното на източната конха /апсида/ е направен олтар - стена от плочести камъни, висока 0,80 м. и широка в средата 0,85 м. Стремежът на строителите, скалната църква да наподобява градена, стига до там, че в средата ѝ е издълбан централен купол с диаметър 5,5 м. и височина от пода 6 м. Църквата има и други	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	Всички усилия да се намерят някакви точно датиращи указания са безуспешни. Отвън около църквата, по повърхността има незначителни фрагменти от ранносредновековна керамика, а в близката околност- следи от стари селища от различни епохи. Скалната църква при Михалич се отличава от всички скални църкви у нас по своята сложна, трихонкална форма, която на балканския полуостров е застъпена само в градените сгради, познати още в античната епоха и при църквите в ранновизантийското строителство. Тя вероятно е направена в неспокойните години около X в. Скалните църкви,

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		архитектурни елементи, характерни за градените постройки. Вместо тропи или пандантиви, които биха окръглили четвъртитото пространство между конхите, над които стои куполът, тук от двете страни на източната конха на 2,60 м. от пода има каптели на колони /или пластири/. Те са изградени около 30 см. и поставени в ъгъла, изрязан между източната и страничните конхи. Този ъгъл е образуван от двете стени, широки по 90 см. Така е постигната илюзия, че куполът е носен от колони. В ъгъла между източната и лявата конха е издълбан кръст, с разширени навътре рамене, висок 0,30 см. Други изображения или стенописи по стените няма. Подът е направен върху скалата, върху която има натрупан тънък слой /до 0,10 м./ пръст.			манастири и монашески скитове са дълбани по скалите от монаси и отшелници, последователи на различни ереси, които са така многобройни по това време."
Крепост Констанция	гр. Симеоновград	Късноантичен и средновековен град Констанция се намира на височина "Асара", северно от квартал Злати дол, на десния бряг на река Марица, на 2.46 км източно по права линия от центъра на град Симеоновград. Същинският средновековен град от XI-XII в., е на левия бряг на река Марица в местността Градището, точно срещу крепостта. Тази крепост се оформя като един от най-големите и стари градове в Северна Тракия, съществувал от IVв до началото на XIIIв. Тук ясно личат яки зидове, дебели около три метра. Входът на крепостта е от север. При разкопки на крепостта	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Симеоновград	Легенда разказва, че тук е била резиденцията на последните римски императори. В подземията на крепостта те криели своите богатства. Когато варварите нахлули, крепостта известно време устояла. Тук се събрали всички ценности от провинцията, но не след дълго крепостта паднала. Римляните избягали, а съкровищата останали в

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		са намерени подземни тунели с разклонения.			подземията на крепостта.
Археологически комплекс	с. Долно Черковище	Тук има множеството надгробни могили, които за съжаление са повечето разграбени от иманяри. Друг типичен за траките белег, който са ни оставили, са следите от техните култови светилища, каквото е светилището открито в м.Аул кая /разположено в подножието на "Лъвската скала". При направеното археологическо проучване наред с отломките от керамика и други керамични съдове и фигури бяха намерени следи от огнище и пепел, където са изгоряни жертвите. Има следи от двуредна каменна ограда от суха зидария. Некрополът при с.Долно Черковище е един от големите в Източните Родопи. Тук скалните трапецовидни ниши(над 80) са струпани при Кован кая и по отсрещната скала Саръкая. Самата гробница е в землището на село Орешари, на десният бряг на река Арда. Край селото, по време на строежа на язовир Студен кладенец, е открито тракийско селище от времето на римската епоха, в съседство със стар римски път.Край р. Арда има останки от две крепости, едната на връх Картал кая(Св. Георги), другата - на Сарлъка(Хисарлъка). Крепостта Хисарлъка се намира на 500 м източно от селото, изградена върху скалистият връх Св. Илия, от лявата страна на р.Арда. Крепостта има трапецовидна форма и загражда площ малко по-голяма от 1 дка. Стените са дебели 2м и са изградени от местен ломен камък, споен с бял хоросан.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	Най-забележителни са скалните ниши („Каванлъци“, „Кован кая“), в които се предполага, че е поставян прахът на покойниците. Тук е известна Попмартиновата дупка – старотракийска царска гробница. Отворът е под редица от 12 трапецовидни ниши, на 3,8 м височина от основата на скален навес. Наблизо има и няколко скални гроба. Попмариновата дупка е с четириъгълна форма, с дължина 2,75 м, широчина 1,50 м и височина 1,80 м. Оста и сочи север-юг. На южната страна, точно срещу входа е издълбана ниша. Входът има трапецовидна форма с височина 1м, широчина 90 и 65 см. В предната част – отгоре и отдолу на отвора – е издълбан правоъгълен жлеб за затваряне с каменна плоча.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		<p>Площадката, върху която е изградена крепостта, е силно наклонена на север. Крепостните стени са иззидани от север, запад и част от източната страна. От юг и изток се издигат високи до 30 м отвесни и непристъпни скали, служещи като естествена защита. Стените са съборени до терена; само на югозападната страна те са запазени по 3 м и над земята. В тази част личи квадратната кула с размери 5x5 м.</p> <p>В крепостта и по склоновете на върха се намират фрагменти от средновековни глинени съдове. Извън крепостта, от запад, се виждат основите на малка четириъгълна сграда, ориентирана изток-запад – вероятно църква. На 100 м източно от крепостта, след седловината, местните жители са разкопали християнски гробове, оформени с каменни плочи. В гробовете са били открити стъклени и бронзови гривни (според описанието на очевидци – X-XI в.).</p>			
Археологически комплекс	с. Пчелари	<p>Околностите на с. Пчелари са осеяни с паметници на културата от Античността и Средновековието. Такива са изсечените в ерозирали скали гробници в местностите „Хамбар кая“, „Ак кая“, „Кара ин“, „Мал казан“, „Ходжас“... В местността „Хамбар кая“ личат следи от 6 гробници, вкопани вертикално в горната част на масива и покрити с големи каменни плочи.</p>	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	На скалата Аккая, на около 10 м под най-високата и точка, се вижда трапецовидният отвор на скалната гробница Караин. Отворът ѝ (входът ѝ) е трапецовиден и се намира на югозапад на 700-800 м северно от р. Арда, точно срещу устието на р. Крумовица. Гробницата представлява камера с почти

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Средновеко	с. Рабово, м.	На 2 км западно от село Рабово, недалеч от стената на я. Студен	Обектът е	Добри	<p>трапецовидна форма на плана, с дълж. 2,40 м и шир. На страните 1,80 и 2,30 м. Височината е 1,80 и при входа достига до 1,95 м. По средата на тавана е издълбан плитък купол. Подът на гробницата е равен, а ъглите са заоблени.</p> <p>На около 70 м западно от гробницата Караин, в основата на Аккая се намира още една скална гробница с пещоробразна форма и арковиден вход. Тя представлява камера с широчина и дълбочина - 2,10 м и височина - 1,50 м. Подът е равен и абсидно извит в дъното, а таванът е сводест. Входът е сводест, обърнат на юг. По стените и тавана на гробницата има графити – многобройни по-късни рисунки: кръгове (символи на слънцето), лъчи, кръгове от точки, кръстове, ромбове, четириъгълници и др. символи и знаци. Християнският кръстен символ е изрязан повече от десет пъти.</p>
					Укреплението е имало стени с височина

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
вна крепост	"Калето" /"Асара"/	кладенец, се намират останки на средновековната крепост ""Асара"". Крепостта впечатлява със стратегическото си положение и умело ѝ вграждане сред непристъпните канари, откъдето е имало отлична видимост към целия регион. Асара е заемала водеща роля за Византия в контрола и охраняването на земите ѝ в Източните Родопи.	достъпен с кола.	възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	6 метра и дебелина 2 метра, изградени от каменни блокове, споени с хоросан. Имало е и 4 огромни скални кули, заграждащи вътрешността ѝ. В една от тези кули е открита малка пещера, а до нея гробове. Вътрешността на крепостта е била разделена на две части от друга стена. Горната част е била по-малката по размер и е имала охранителни кули. В наши дни части от крепостната стена са паднали, но са останали здрави на земята. В долната част са открити запазени основи на сграда, строена с големи правоъгълни камъни.
Тракийски комплекс при Източнородопски рид Чала	с. Кралев	Най-интересен е културният комплекс от тракийски паметници (крепост, светилище, некропол) при големият Източно родопски рид Чала. Проучванията установиха, че най-високата част на Чала, на около 2 км източно от Кралев, личат останки от три реда стени на тракийска крепост, които представляват каменни пояси(огради) от суха зидария (градеж без спойка). В района на крепостта се откриват железни върхове на антични и средновековни стрели. Тук е имало тракийско светилище от римската и пред-римската епоха. Останките от римската епоха са	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	На около 1 км югоизточно от Кралев, при Ай бунар, по западните склонове на Чала има няколко групи живописни скали, потънали в пищна зеленина, които са трудно достъпни. В местността Ай бунар могат да се намерят фрагменти от ранно-тракийски (края на II – началото на I хил. пр. н.е.) и средновековни глинени съдове."

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		от III в. – открити са няколко оловни огледалца, някои от които с надпис, възхваляващ красотата.			
Могилени некрополи	с. Стамболово, м. “Двете чуки”, с. Стамболово, м. “Илярска гора	<p>В 1966 г. в местността Двете чуки, срещу Гледка, при риголване на лозовите масиви, на няколко метра от едната могила е открита тракийска колесница от II в. колата и яремът са украсени с бронзови художествено изработени ажурени апликации и малки бронзови фигурки на пегаси, глави на глигани и актьорски маски. На задната страна на колесницата между две бронзови колонки в йонийски стил, обвити с бръшлян и ластари от лозница и украсени с червени камъни, централно място заема статуята на Аполон, свирещ на лира. През 1985 г. бе разкопана и съседната могила, в която бяха открити около 30 глинени съдове от същото време, поставени в гроба на покойника при погребален ритуал на изгарянето му. Около яз. Гледка има следи от римски и средновековни селища.</p> <p>Могилен некропол /м. “Илярска гора” е регистриран през юли 2008 г. по информация за иманярска интервенция. Той е от ранната железна епоха. Могилите са издигнати върху ниски естествени кулминации, на билото на слабо изразен вододел, обрасъл с широколистна гора. Насипите им са основно от камъни – късове от местни вулкански скали, варовик и пясъчник, срещат се и единични речникамъни. Има регистрирани 6 гроба.</p>	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	Особена черта на знатните тракийски погребения при някои тракийски могили некрополи е погребването на кон.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Група долмени	с. Сакарци	Това са двукамерен с недобра степен на съхраненост. Единият, намиращ се в дъбова гора, долмен с добре запазена задна камера. От предната камера са останали малка част. Долменът е ориентиран по надлъжната си ос север – юг, с вход от юг. Размери на задната камера: ширина и дължина 2м x 2м; височина 1.5м; отвор 0.60м x 0.40м. Другият е двукамерен полуразрушен долмен. Предната камера в голяма степен е унищожена. Липсва покривът на цялото съоръжение. Входът на долмена е от юг. Намират се и двукамерен с дромос, практически без фасада и могила с качествено обработени плочи, но капакът не е запазен. Има и двукамерен полуразрушен долмен. Предната камера в голяма степен е унищожена. Липсва покривът на цялото съоръжение.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	В близост могат да бъдат посетени местностите Редените камъни, Гарванов камък, Мангъра, Голямата река, Хайдут бунар, Седемте габъра, Боговец.
Скално светилище "Каменна могила"	с. Хлябово	Разположено е на рида, който разделя водосборните басейни на реките Соколица и Синаповска. От него има добра видимост на север и към централното било на Сакар планина. Предполага се, че на върха, наречен Каменна могила, се е намирало антично светилище. В близост до светилището са намирани голям брой тракийски, македонски, келтски и римски монети и фрагменти от битова керамика. Върхът представлява каменна грамада от неправилно разхвърляни причудливи гранитни блокове. Върху някои от тях са изработени знаци, които до сега не са проучвани.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	Обектът е все още малко познат и слабо проучен, но е интересно място за посещения. Около него са разположени и някои от известните долмени – Бялата трева, Евджика, Кралева сая и др.
Група	с. Хлябово, м.	Най- известен е т.нар. „Царски долмен“, който се намира в	Обектът е	Добри	Долмените са първите представители на

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
долмени	Бялата трева, м. Начови чеири, Евджика и Гайдарова пещера	<p>местността ""Бялата трева. Долменът е разположен сред красива дъбова гора на 4 км южно от село Хлябово и на 9 км югозападно от Тополовград. Най-добре запазеният трикамерен долмен в района на Сакар планина. Долменът е ориентиран в посока север-юг с вход от южната страна. Размери на двете добре запазени камери: предна камера - 1.60м X 1.40м и височина 1,60м, размер на отвора 0.70м X 0.80м; задна камера: 2.50м X 1.85м и височина 2,15м; размер на отвора 0.80м X 0.65м.</p> <p>Долменът в Начови чеири е добре запазен двукамерен долмен. Източната му страна отчасти е разрушена. Размери - предната камера: дължина и ширина 1.40 на 1.40м; височина 1.25м; задна камера: дължина 2м, ширина 1.40м, височина 1.50 м; отвори: 0.55 – 0.65м. Ориентиран е по надлъжната си ос в посока север-юг с вход от юг.</p> <p>Долменът в Гайдарова пещера е добре запазен двукамерен долмен. Липсват само покривните камъни, съборени в долмена. Около него има забити големи камъни - крепиди.</p> <p>"Скално изсечен, вкопан долмен - долменът е издълбан в монолитен скален блок с размери 1.40 x 1.40м. Във вътрешността има многобройни изкуствено издълбани дупки, вероятно за украса.</p> <p>Долменът в Евджика е еднокамерен долмен с липсващи двете къси страни. Размери: дължина 2.80м, ширина 0.80м, височина –</p>	достъпен с кола.	възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	монументалната гробнична архитектура по българските земи. В тях древните траки са полагали телата на мъртвите. Подобен вид гробнични съоръжения са се използвали по тези земи в периода между XII и VIв пр.н.е. В близост се намира местност Каменна могила, където се предполага че е съществувало скално светилище и Карамановия язовир

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		1м.			
Средновековна крепост Калето	с. Орлов дол	Средновековна крепост Калето се намира на 1.89 km северозападно по права линия от центъра на село Орлов дол. Обхваща площ от приблизително 8-9 дка. От изток, запад и юг се спускат стръмни скали. Най- достъпна е от север. Останките от крепостната стена и другите постройки са почти под насип. Южния крепостен зид е унищожен почти напълно (за строеж на къщи и постройки от местните). Крепостната стена е строена от ломени камъни, споени с бял хоросан и е била широка 2 m. Покрай западната и южната крепостна стена е минавал стар път.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	Крепостта е построена на стратегически добре подбрано място.
Култов тракийски комплекс "Палеокастро" и Тракийска крепост	гр. Тополовград	Интересен култов обект от тракийско време в регионален и национален мащаб. Разположен е на вр. Палеокастро, от който има добра видимост във всички посоки и който е естествено защитен от юг от стръмен склон и отвесни скали с височина до 14 м. Това добро стратегическо разположение било оценено още от траките. Тук те изградили свое светилище, а по късно - крепост и селище. По скалите на двата съседни върха и подножните им части има изработени над 150 вдлъбнати и изпъкнали кръгове, наподобяващи слънчевия диск. Предполага се, че скалното светилище на слънцето е съществувало от X до V век пр. н.е. Самата крепост наподобява формата на копие, насочено с върха на югоизток. От изток, север и запад крепостта била защитена с висок и здрав зид, дълъг около 350 м. Скалните зъбери от южната	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	На север от крепостта са намерени останки от голямо селище – основи на сгради, керамични фрагменти, строителни материали, остриета на стрели и копия, аксесоари за бойно снаряжение, предмети на бита и украса, бронзови монети от Месемврия, Александър III Македонски и др. Римски монети на Септимий Север, Юлия Домна, Каракала, Филип Арап, Гордиян III, Александър Север, Максимин Даза, Диоклициан, Гета, Марк Аврелий и др. Намирани са и ранно византийски

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		страна също са били свързани с крепостен зид. Каменната зидария на стената е споена с хоросан. На северната стена на крепостта, която е най-достъпна за нападение, са били изградени две отбранителни кули. Едната се намирала в северозападния край на крепостта, където е била и портата, а другата - в североизточния край. Вътрешната част на крепостта има размери от 200 м. дължина и 20 до 60 м. ширина.			монети на Теодосий II, Анастасий I, Юстиниан I, а най-късните са от времето на Мануил I Комнин (1143-1180 г.) - корубести медни монети. По монетни находки, най-ранните от които са от V век пр. н.е., а най-късните от XII век може да се направи извод че на това място е имало живот около 1600 г. Изградена от траките, крепостта е била използвана от римляни, византийци и българи. Вероятно е била завладяна и разрушена при нашествията в района на кумани и печенези през XII век.
Укрепен владетелски и дом от елинистическата епоха	с. Княжево, м. "Татар маша"	"Татар Маша" е местност в Южна България и се намира в непосредствена близост до село Княжево, община Тополовград, Област Хасково. Съществува хипотеза, че в тази местност е бил древния тракийски град "Дронгилон". В местността "Татар Маша" в землището на сегашното село Княжево върху естествения хълм преди векове е имало дворец, който е бил изгорял, доказателство за което са намерените обгорели дървени греди. Строителите са се възползвали от естествената защитеност на хълма и са издигнали резиденцията върху билото му. Основите ѝ	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	Последните разкопки с ръководител Даниела Агре откриха артефакти, които показват, че тук най-вероятно са се посрещали важни гости, делегации и са сключвали търговски, делови и политически договори. Археолозите също така вече имат доказателства за наличието на кула от източната страна, чиито основи са с размери 6.20м на 6.20м.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		са изградени от големи обработени камъни, върху тях са били издигнати кирпичени стени, някои от тях с дебелина 2,40м. За археолозите бе изненада откритието на дълбок и широк ров, непосредствено пред укрепителната стена. Също така от западната страна на двореца са открити широка двойна отбранителна стена. Най-късните монети открити на обекта са на Антиох II от средата на IIIв, а по-ранните са от третата четвърт на IVв. Пр. Хр. Из археологическия обект е открито и голямо количество гръцка керамика от рибни блюда, съдове за пиене на вино и много амфори с печати на производителя."			
Извора на Белоногата	гр. Харманли	"Ак балдър чешмеси" или както днес наричаме чешмата ""Изворът на белоногата"" е изградена в края на XVI век от Сиавюш паша. Издигната е статуя на главната героиня белоногата Гегана, която възхитила големия везир с достойното си поведение. Хората разказват, че навремето до чешмата имало три надписа върху мрамор, от които днес е запазен само единият: ""Благодарение на водата всяко нещо е живо. Благотворителят почитания Сиавюш паша. 1585.""При разкопки проведени през 1960 г. от Археологическия институт на БАН е потвърдено, че чешмата край Харманли е изградена в края на XVI век заедно с прочутия мост на Олудере и с вече съборените кервансарай, джамия, хамам. При разкопките е разкрита и тракийска керамика от предримската епоха, свидетелстваща за съществуване на	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Помежду Ибинча и Харманлии на пътя има една чешма, която ся казва Акъ балдъръ чешмеси..." Така започва една от най-прочутите поеми в българската литература ""Изворът на белоногата"". През далечната 1873 г. Петко Славейков написва тази творба, възхвалява за силата на духа на българската жена и красотата на българското село. Историята разказва, че Славейков е прекарал известно време от своя живот в Харманли и е имал възможността на опознае региона. Той

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		селище още преди 2500 години. Или с други думи – около изворът винаги е имало живот."			силно желаел да разбере къде бил погребан Вълкашин. Именно това желание го води до прочулата се по-късно, благодарение на него, чешма.
Гърбавия мост	гр. Харманли	Построен през 1585 г. над р. Олу дере (Харманлийска река).	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Край моста е бил построен и Кервансарай върху останките от византийската епоха, които лежат под днешното ниво на паркинга край хотел Хеброс.
Археологически комплекс Кастра Рубра	с. Изворово, м. "Калето"	Късноантична и средновековна крепост "Кафра Рубра" се намира в местността "Калето", на 6 км югозападно от село Изворово. Цялата местност "Калето" представлява огромен комплекс, който е обитаван още през неолита (новокаменната епоха). От крепостта са разкрити част от стената, две кули и входната порта. В крепостта са ясно изразени най-малко два периода. Единият е ранновизантийски, за което се съди по откритите монети на император Анастасий I (491-518 г), а кулата е от Средновековието. Крепостта вероятно е съществувала до времето на император Ираклий (610-641 г). В рамките на крепостта е открито средновековно водохранилище. Все още не е ясна съдбата на комплекса.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Крепостта представлява много стабилно съоръжение, единствена по рода си в Южна България и една от най-късно загиналите на Балканите в ранновизантийския период. "Кафра рубра" или "Червена крепост" има издължена неправилна трапецовидна форма. Крепостните стени заграждат площ от около 11 дка и са градени от ломени камъни, споени с хоросан, примесен с късчета чукани тухли. На всеки от ъглите е имало по една кула с правоъгълна форма. В крепостта се е

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
					влизало през мощна правоъгълна кула. Кулата е разполагала с две порти - вътрешна и външна. Крепостта е била изградена в самия край на V в или началото на VI в. Крепостта доживяла до началото на VII в, когато по време на славяно-аварските нашествия била опожарена.
Менхир-Чучул камък	с. Овчарово	Менхирът Чучул камък при с. Овчарово е единствения в света запазен тракийски паметник от този тип. Представлява грубо изсечена конусовидна трахитна колона, наподобяваща фалос. Висок е 2.10м, а диаметърът му в най-широката част е приблизително 1м. Названието ""менхир"" е бретонско (men - камък и hig - висок). Този тип съоръжения принадлежат към така наречените мегалити, които за българските земи се датират в рамките на ранножелязната епоха (XII-VIв пр. Хр.) и се свързват с траките.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Названието "мегалити" в превод от гръцки означава буквално голямокаменни. Към тази група се отнасят съоръжения, изсечени в естествените скали или строени от големи камъни с внушителни размери и тегло. В нея се включват някои тракийски крепости, долмените, скалните гробници, басейни, ниши, кромлехи и др. Менхирите са служили за култови цели. Фалическата им форма се свързва с широко разпространения сред тракийските племена култ към плодородието и вечно обновяващата се

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
					природа.
Керван сарай	гр. Харманли	Построен (около 1510 г.) да приютава пътниците по пътя им от и за Цариград, около който постепенно се оформя селище и „харман“ - равно място, където се е вършеело житото.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Хората, работещи на хармана, са се наричали "харманлии", откъдето произлиза името на града. Понастоящем от него е запазена само една стена.
Долменен некропол	с. Черепово	Долменния некропол се намира южно от селото в местността Бялата пръст. Личат поне 3 долмена, но са силно разрушени. Макар че са били еднокамерни, без дромос и фасада, те са имали относително сложно техническо изпълнение. Вероятно всичките са били със скосени предни и задни стени, т.е. надлъжните стени са били съставени от по две плочи, като долната е била забита вертикално в терена, а горната е била леко наклонена навътре. Вероятно всичките са имали лицеви плочи с хубави отвори с декоративен жлеб: при долмен 1 лицевата плоча е налице, но съборена и пречупена на две; при долмен 3 налице е само долната част от лицевата плоча, забита в терена, като в нея личи връзването за лицевия отвор.	Обектът е достъпен с кола	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Село Черепово е разположено в малка падина на западните склонове на Сакар планина. В землището на селото има следи от активен живот от хилядолетия. Съществуват множество мегалитни паметници, повечето от които долмени, могилни гробници, кромлехи. През 1903г е имало над 28 долмена и кромлехи. Някои от тях били и в самото село. Днес са се запазили около 18 долмена
Долмен	с. Остър камък, м. "Сиври кая"	Един от най-важните и интересни обекти тук са долменът ""Каменната къща"", който се намира в дясно от пътя към селото, на ок. 500-700 м от връх Остър камък. Долменът има запазени само три от стените, като лицевата плоча е липсвала още през 50-те години на XX в.	Обектът е достъпен с кола	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Долмените са забележителни паметници на тракийската култура и са разпространени само в Странджа, Сакар и съвсем малко в Източните Родопи.

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Монумент Богородица	гр. Хасково	Най-високата в света статуя на Пресвета Дева Мария с Младенеца е издигната с почит, любов и признателност към Божията майка. Монументът е открит през 2003 г. с водосвет от митрополит Арсений. През 2005 г. е вписан в книгата Световните рекорди на Гинес, а от 2009 г. е и в листата на Стоте национални туристически обекта на България. Автори на статуята са Петьо Александров, Никола Стоянов и колектив. Изработена е от полимер-бетон и тежи 120 тона. Общата височина на монумента е 32,8 м, а притегателното му излъчване се допълва от изградения вътре в основата му параклис Рождество Богородично. От хълма Ямача, на който се извисява статуята, се разкрива запленаваща панорама на целия град.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Идеята за построяването на Монумент Пресвета Богородица е на община Хасково и се осъществява изцяло с дарения от хасковската общественост. Символът не е избран случайно – Божията Майка винаги се е считала за покровителка на града. В хилядолетната му история Рождество Богородично се е почитал като един от най-големите празници, а с решение на Общинския съвет 8 септември става и Ден на Хасково."
Монумент "1000 години Хасково"	гр. Хасково	Монумент „1000 години Хасково“ е построен през 1985 г. по случай 1000-годишнината на Хасково. Проектът е на скулптора Крум Дамянов и архитекта Симеон Борисов. Монументът е върху основите на Старата часовниковата кула на Хасково, разкрити за първи път при строителството на хотел „Аида“ през 60-те години на XX в. Монумент „1000 години Хасково“ представлява модерна часовникова кула с височина 26,5 м. Състои се от три равни части, свързани композиционно. Първата част е изградена от гранитни плочки с орнаменти, а в средата на настилката е поставен	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Монументът символизира четирите посоки в света, прехода към новото хилядолетие и Хасково като кръстопътен център между Изтока и Запада."

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		ритуален камък за отбелязване на събитието. Втората част представлява комплекс от четири скулптури на фигури от сив гранит с височина 6 м., поставени върху кръгли стоманени колони. Третата част е часовник с четири циферблата с диаметър 1,6 м. и две камбани, задвижвани от тежести на принципа на старите часовникови механизми. Часовниковият механизъм е произведен в Лайпциг, Германия.			
Камбанарията	гр. Хасково	Камбанария с внушителни размери и незабравима гледка се извисява над град Хасково. Високата почти 30 метра камбанария е издигната през 2010 година в непосредствена близост до Монумент Света Богородица и бързо заема своето място в образувалия се архитектурен ансамбъл. На върха ѝ са поставени осем камбани с различна големина.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Любопитен факт е, че част от тях са произведени в Камбанолеярна Велеганов, Пловдив. Леярната е създадена през 1872 година и функционирането ѝ съвпада с предосвободителната епоха на България, а братя Велеганови участват дейно в подготовката на Априлското въстание, като леят лъвчета и куршуми за въстаниците.
Старата Часовникова кула	гр. Хасково	Часовниковата кула на Хасково е построена в началото на 19-ти век като символ на града и на стопанския подем. Незнайно защо, през 1913 г. Градският общински съвет приема решение за разрушаването ѝ. На 8 септември 2012 г. ръководството на община Хасково прави първата копка на възстановяването на старата часовникова кула. Година по-късно, отново на празника	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Любопитен факт е, че камбаната на кулата е от леярната "Whitechapel", произвела камбаната на Биг Бен, камбаната на свободата във Филадельфия, камбаните на Олимпиадата в Лондон и камбаните за юбилея на

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		на града – Рождество на Пресвета Богородица, Хасково възвръща един от символите си. Възстановената часовникова кула се извисява на 23 метра и е изградена от дялан узунджовски камък. На върха ѝ са поставени три циферблата и електронен механизъм с GPS сверяване, а камбанен звън отмерва изминалите часове.			кralица Елизабет II. Леярната "Whitechapel" (основана 1570 г.) е вписана в Рекордите на Гинес като най-старата във Великобритания. Старата часовникова кула на Хасково е възстановена изцяло с дарения.
Слънчевият часовник	гр.Хасково	В древността, когато хората са нямали часовници, календари и компаси, слънцето било основен ориентир за времето и пространството. Тогава народите от Месопотамия, Индия, Египет, Елада изобретяват слънчеви часовници. Макар и състоящи се от един вертикален прът, забит в земята, или ритуален обелиск, те научили предците ни да измерват времето. С годините слънчевите часовници ставали все по-големи, по-разнообразни, по-красиви, по-съвършени и все по-сложни...	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Освен времето, слънчевият часовник в Хасково ни показва и "Розата на компаса". Векове наред символът на розата се свързвал с картите и водел хората в нужната посока. Рисувана на почти всяка карта, "Розата на компаса" сочела север и юг, изток и запад. Първоначално известна като „Роза на ветровете“, тя указвала тридесет и двата вятъра, духащи от посоките на осемте основни ветрове, осемте полуветрове и шестнадесетте четвъртветрове. Когато се впишли в кръг, тези тридесет и две точки на компаса идеално съответствали на тридесет и двете венчелистчета на роза.
Паметник	гр.Хасково	Първият и единствен в света Паметник на Завистта –	Обектът е	Добри възможности	Уникалната творба е отлята от бронз,

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
на завистта		Българският Икар бе открит на 8 септември 2014 година в град Хасково. Скулптурата представлява човек, разперил ръце, с криле от пера в устрем да полети, но две скелетни ръце хващат крилето му, дърпат ги надолу и искат да ги пречупят. Идеята за Паметника на Завистта се превръща в скулптура изпод ръцете на Господин Тенев – Гуспата, автор и на редица други арт инсталации в Хасково: скулптурата на Баба Яга, бухала пред Общината, фигурите на Оранжевия мост, паметника на художника Лицо.	достъпен с кола.	за настаняване и изхранване в гр. Хасково	височината ѝ е 3 метра, а теглото – 1 тон. Поставена е в центъра на град Хасково върху масивен гранитен постамент.
Крепост Марса	гр. Хасково	Крепост Марса се намира в кв. Хисаря, на 0.96 km южно по права линия от центъра на гр. Хасково. Тя заема високите части на варовиков хълм, при завоя на малка река. На това място още през IX век възниква българско селище, а през X век е построена крепост, върху руините на тракийска такава.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Крепостта има пряка видимост към крепостите при с. Текето и с. Татарево. С централното си разположение, крепостта- град е била център на цялата крепостна система изградена по реките Марица, Клокотница и Харманлийска река. По всяка вероятност крепостта е унищожена при превземането и от византийците в края на X век. След това е ремонтирана и окончателно изоставена през XII век.
Място на	с. Узунджово,	Панаирът в село Узунджово добива широка известност и се	Обектът е	Добри възможности	Узунджовският панаир е бил най -

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Узунджовския панаир от XVI-XIX в.	площада пред църквата	<p>налага като водещ сред останалите панаири не само по българските земи, но и на територията на цялата Османска империя. развитието на панаира е благоприятствано от редица фактори. Още от древността, през Узунджово е минавал римски път. Близостта на селището до река Марица, която тогава е била плавателна, също допринася за развитието на региона. Не помаловажен е и фактът, че Узунджово се намира на пътя, свързващ Европа и Азия, Изтока и Запада (настоящият международен път E80). С течение на времето, Узунджовският панаир се превръща в център на търговия. Там се съсредоточават не само български търговци, а и такива от Европа и Азия, натрупват се значителни капитали и се осъществява огромен стокооборот.</p> <p>Узунджовският панаир просъществува близо два века. Със започването на Руско-турската освободителна война, международното търговско средище прекъсва своя живот.</p> <p>След Освобождението и разделянето на българските земи на две части, Пловдив се обособява като столица на Източна Румелия. Постепенно градът се развива в икономически и културен аспект. На 15 август 1892 г., по време на управлението на Стефан Стамболов, се открива пловдивският панаир, който е приемник на Узунджовския.</p>	достъпен с кола.	за настаняване и изхранване в гр. Хасково	големият панаир в пределите на Османската империя.
Средновековна крепост	с. Клокотница,	Именно тук на 9 март 1230 година цар Иван Асен II побеждава войските на византийския император Теодор Комнин. Победата	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр.	Това е втората Асенова крепост, която се намира до село Клокотница, на 5

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програмата за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
	Асенова махала	играе ключова роля за развитието на България и получаването на излаз на три морета - Черно, Бяло и Адриатическо море. Тази крепост се е издигала на един открояващ се хълм с височина 387 м точно при заключването на двата притока на реките, т.е. мястото където се смята, че се е състояла битката. За съжаление от нея не е останало почти нищо, като доста личат средновековните зидове. Въпреки това гледката, която се открива от хълма е красива, по екопътеката към крепостта има 2 беседки и чешми, а мястото е с изключително значение за историята на България.		Хасково	километра от Хасково.

РАЗДЕЛ ЦЪРКВИ, МАНАСТИРИ И ДРУГИ

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Църква „Свети Равноапостол и Константин и Елена“	с. Крепост	Построена е през 1874 г. по инициатива на родолюбиви жители на селото. Църквата е правоъгълна каменна постройка с двускатен покрив, трикорабна, с абсида. Любителите на българските старини и на християнската иконография ще намерят в нея прекрасни и слабо познати творби на майстори зографи.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Голяма част от иконите са дело на Никола Данчов, носят неговия подпис и са датирани от 1874 година. Иконите и стенописите в цялата църква са изключително въздействащи.
Църква „Свети Димитър“	гр. Димитровград	Църквата „Свети Димитър“ в Димитровград е най-старата постройка на територията на града, датираща от 1884 г. Църквата е построена от жителите на с. Каяджик. Строежът започнал през 1880 г. и завършил през 1884 г. С доброволен труд, с парични и натурални дарения участвало	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Според предание дворното място от 8 декара, определено за строеж на църква и училище на с. Каяджик /днешният квартал Раковски в Димитровград/ е подарено от турски бей

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		цялото население. Иконите на църквата, които са подарени от жителите на с. Каяджик, са от Зографската школа и са по-стари от самата църква с около 3 века. В западната част на двора има параклис „Възкресение Христово“. Хармонията на мястото е постигната с богатата, красива и добре поддържана растителност. През 1974 г. църквата е обявена за паметник на културата.			
Православен храм „Свети Николай Чудотворец“	гр. Меричлери	Построен е през 1858 година на мястото на параклис „Свети Николай“. Строители са били зидари от Меричлери, а за майстори били наети Уста Манол и Уста Пастол от село Югово. Това е една от първите църкви в Хасковска област. През 1928 година при силно земетресение храмът е частично разрушен, но в последствие е възстановен - извършва се ремонт и се прави пристройка на задната част. Изградена е хубава висока камбанария. Окончателното му възстановяване е завършило през 1930 година.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Храмът е ценен исторически паметник. Иконите са дело на художник от късното възрождане Димитър Андов - родом от гр. Чирпан. Сградата на църквата по строеж и архитектура и до днес учудва всички.
Християнския кръст	с. Крум	На 5 май 2014 г. край димитровградското село Крум беше осветен 15-метров Християнски кръст. Той е изработен от метал и върху него са поставени осветителни тела така, че да свети и през нощта. Идеята за издигане на кръста е на жителите на селото, а целта е той да бъде обединител на хората, да ги закриля и прави по-добри. Намира се на най-високия хълм над село Крум, в местността „Гичата“.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Символът на вярата е изграден изцяло с пари от дарения. Идеята е да се припомни на хората, че духовното е по - важно от материалното.
Манастир „Света Богородица“	с. Добрич	Жител на селото през 1886 година, чрез съновидение, открива аязмо в нивата си и я дарява за строеж на параклис. Святото място е възстановено основно след 2000 година. Старият параклис е обновен, издигната е двуетажна сграда за преспиване.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Всяка година в навечерието на Голяма Богородица тук се стичат много хора, за да почетат Божията майка. До външните порти на манастира е изградена красива чешма, от която те могат да си напълнят от лековитата вода на аязмото.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Църква „Св. Харалампий“	с. Черногорово	Построена е през 1863 г. от Уста Коста от с. Устово. Заографисана е през 1864 г. от Алексей Иконописец. Според легендата, черногоровци избрали името на храма, защото всяка година, на деня, посветен на светеца - 11 февруари, от гората излизал голям елен, който се пренасял в жертва. Църквата „Св. Харалампий“ има 38 икони, някои с датировка и имената на зографите, работили през 60-те години на XIX век.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Освен библейските сюжети, интерес представлява сцена от неизвестен автор изобразяваща три синджира роби.
Църква „Св. Димитър“	с. Ябълково	Построена е през далечната 1842 г. по време на Османското владичество. Претекстът за построяването и е, че се строи нова къща на свещеника на селото поп Калин. Голямото чирпанско земетресение от 1928 г. разрушава църквата. Тя е възстановена през 1930 г. със средства от фонд „Депозе“ и дарения от цялото село. През 1950 г. зографът Петър Джамджиев от Пловдив я изографисва. Сградата на църквата е масивна, тухлена, с двускатен покрив, открита галерия от запад и юг. Кулата на камбанарията е построена в северозападния ъгъл с вход от галерията откъм запад.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	До църквата има и аязмо.
Църква „Свети Георги Победоносец“	с. Бодрово	Построена е през 1858 г. Тя е изградена благодарение на богатството и щедростта на Хаджи Георги, който получава разрешение за строеж на църква през 1856 г. Цялото село участва с труда си в построяването ѝ. Църквата е с каменен градеж, с абсида, с двускатен покрив. Иконите са изработени през 1859-1860 година от Никола Зограф.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	В североизточния ъгъл на църковния двор е изградена осемстенна каменна камбанария.
Църква „Свети Георги Победоносец“	с. Горски извор	Най-старата църква на територията на Димитровградска община, „Свети Георги Победоносец“ в с. Горски извор е построена през 1854 г. Стенописите на храма са с висока художествена стойност. Знае се, че главен зограф е бил Георги Данчов Луков (Попгеоргиев) от Чирпан.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Църквата е паметник на културата с национално значение от 1964 г.
Църква „Св. Преображение Господне“	гр. Ивайловград	Изключително ценен представител на възрожденската култова архитектура, изобразително и приложно изкуство в България, обявен за архитектурно-художествен паметник на културата с национално значение.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в	Храмовият празник Преображение Господне (6 авг.) се чества с тържествена литургия и курбан за здраве. Църквата е основния градски

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		Църквата е строена през 1828 г. на мястото на по-стар храм. Специален интерес представляват разкошния ажурно резбован двуреден иконостас с растителни и животински мотиви, царски двери, архиерейски трон, малък и целувателни иконостаси, пластичната украса по тавана и колоните и царските икони, имащи висока художествена стойност.		гр. Ивайловград	храм за богослужения и е отворена всяка неделя.
Манастир „Св. Св. Константин и Елена“	гр. Ивайловград	Ивайловградският манастир „Св. св. Константин и Елена“ е основан през XII в., а век по-късно е разцветът му, когато се превръща в митрополитски център. По време на османското робство манастирът е разрушаван на два пъти, за да възкръсне през 1846 г. От 1949 г. Ивайловградската обител не е обитавана от монашеско братство, но всяка година на 8 септември, тук ежегодно тук се провежда събор с нощно бдение, тържествена литургия и курбан за здраве.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	В днешно време Ивайловградският манастир е периодично действащ и представлява комплекс от църква, жилищна сграда и старинна чешма от 1846 г. От стария манастирски комплекс е запазена само църквата, която представлява трикорабна псевдобазилика с изографисан по-късно иконостас (края на XIX в.) и вградени 8 медальона в олтара от по-ранен период. Интерес в храма представляват и резбованите свещници и полилеи, изработени от мрамор.
Църква „Св. Архангел Михаил“	с. Долно Луково	Представлява забележителна трикорабна псевдобазилика, изидана от камък. Върху мраморните фронтони над двата входа са издълбани ктиторски калиграфни надписи на гръцки език.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Особен интерес представлява едро изработената дърворезба на иконостаса.
Църква „Св. Св. Константин и Елена“	с. Долно Луково	Една от най-запазените стари български църкви. Обявена е за архитектурен паметник на културата с местно значение. Има две отделения – мъжко и женско. Интериорът е дооформян до 1918 г. Специален интерес представляват дърворезбеният иконостас с т.нар. „овчарска резба“ и оригиналните икони от началото на XIX в. – дело на	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Датира от 1806 г., като според преданието е изградена тайно в съществуващата тогава дъбова гора само за 7 нощи. Определящ за кратките срокове на изграждане е бил османски закон, според който постройка, на

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		самобитни местни майстори.			която е сложен покрив, не се разрушава.
Тракийски мемориал "Илиева нива"	с. Глумово	През 1996 година в местността е издигнат мемориален комплекс в памет на над 40 000 изклани български бежанци и техните деца. Мемориалът се състои от паметник, чешма и параклис "Света Петка българска"	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	На това място на 03.10.1913 г. по време на Междусъюзническата война, турската войска убива над 200 бебета и деца, които са скрити на южния бряг на р. Арда. Това били деца на българи, бягащи от преследващата ги турска войска.
Църква „Св. Анастасий“	с. Белополяне	Забележителен представител на възрожденската култова архитектура от първата половина на XIX в., паметник на културата. Построен през 1838 г., храмът представлява типична трикорабна едноабсидна псевдобазилика с петоъгълна кула-камбанария и богата релефна пластика по външните стени. Интериорът също е оригинален, отличавайки се с единствената в общината двуетажна галерия. Иконите на иконостаса имат висока художествена стойност, като голяма рядкост за района са две поклоннически икони, донесени чак от Божи гроб в Йерусалим. Особено внимание заслужава и дарохранителницата, украсена с много живописна апликация.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Църквата е действаща, отворена е на всички християнски празници, но само на храмовия празник св. Атанасий (18 ян, 2 май) има литургия. През месец май след нея се прави курбан за здраве.
Църква "Свети Атанасий"	с. Малко градище	Храмът е трикорабен, масивно засводен, с открит притвор от запад. Строителството му е започнало през 1840 г., а осветяването е извършено на 27 юни 1844 г. Според надпис на иконата на "Св. Богородица", иконите са изписвани през 1845 г. Осемте царски и 19-те апостолски икони са рисувани от народен майстор в топла гама. Изображението на "Исус Христос Пантократор" /вседържител/ върху платно е апликирано в зенита на централния свод. С неговото име е изразена идеята за единството на всички "войнства" на вселената, подчинени на йерархичния принцип. В библейските пророчески книги се среща в съчетание "Господ на войната"	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Любимец	По предание иконописецът е от Одрин. Той е направил иконостаса, които е дъсчен, оцветен в зелено, с венчилка от резбовано разпятие и грифони.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		или Вседържител, "Владика на силите". Под "войнства" се разбира слънцето, луната и звездите, съставляващи цялото небесно войнство. Към храма е имало и килийно училище, което е открито около 1862 г. и е просъществувало до 1883 г. Отначало на децата е преподавал отец Атанасий от Кавакли /Тополовград/, като ги е учил на гръцки. Според 1864-1865 г. свещеник филию от Хебибчево /Любимец/ е обучавал учениците на черковнославянски.			
Църква "Св. Архангел Михаил"	с. Сеноклас	Най-старата църква в общината, построена 1858 година, от майстор Георги Борумсуза от с. Устово Смолянско.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово	През 1913 година, църквата е опожарена, възстановяването става през 1921 година.
Църква "Св. Атанасий"	с. Сусам	Построена е през 1898 г. По-късно, през 1925 г. към нея е пристроена камбанария. Църквата е декларирана като художествена културна ценност заради живописването на медалиона на свода, царските двери и венчилката, иконите от царския ред и празничния пояс.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Минерални бани	Отбелязана като ценност е и архитектурата на сградата.
Църква „Живопримен ий източник“	гр. Свиленград	Църквата е построена около 1860 г. основно с дарения от жителите на махала „Гебран“. На площ от близо 4 000 кв. м. е оформена богато озеленена, красива паркова среда, чийто център е църквата. Изцяло реконструирана е алеината мрежа, по която са разположени и основните места за отдих на живущите в квартала. Алеите са покрити с цветни бетонови плочи. Засадени са широколистни и иглолистни дървета, масивни групи от цъфтящи и вечнозелени храсти и пълзящите храстови видове. Присъстват и няколко броя ниски широколистни екзотични видове. Богатата дървесна и храстова растителност ще се поддържа с автоматизирана система за поливане. На мястото на съществуваща детска	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	По време на Междусъюзническата война (1913) църквата е разрушена до основи, а след приключването на войните, започва нейното възстановяване, което продължава до 1924 г.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		площадка е проектирана и изградена нова, оборудвана с модерни детски съоръжения и пейки. Поставена е ажурна ограда с три входа, които са свързани с основните подходи към църквата. Монтирано е ново алейно осветление. Масивната сграда на храма е подчертана с нощно осветление.			
Църква "Света Троица"	гр. Свиленград	Църквата е построена с доброволни пожертвования през 1834 г. на мястото, където вероятно е било културното средище на българското население по онова време. Построяването на църквата е било дело на българите от трите махали на града - Баяндър/благородник/, Канакли/предградие/ и Гебран/неверник т.е. християнин/ и затова може би е наречена "Св. Троица". При опожаряването на града през 1913 г. църквата също изгаря, но формата и е била запазена при възобновяването.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	През 1847-48 г. към църквата е построено първото светско училище в града. Днес то носи името на един от своите основоположници и главен учител Христо Попмарков.
Храм "Св. Богородица"	кв. Злати дол, гр. Симеоновград	Вековен храм построената през 1825 година.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Симеоновград	От църквата „ Св. Богородица“ в момента са останали части от външните стени.
Храм "Св. Николай Чудотворец"	гр. Симеоновград	Строена е през 40-те години на XIX век. Патронът не е избран случайно. Разположен по течението на р. Марица, Симеоновград е известен с развито салджийство, а закрилник на моряци и салджии е свети Николай Чудотворец. Според летописната книга през 1856 г. в двора ѝ е построена друга църква, която е съборена около 1866-1867 год., бивайки малка за разрастващото се селище. Новата е издигната през 1868 г.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Симеоновград	Запазени са почти всички икони, дело на Георги Данчов Зографина. На всяка икона са изписани имената на дарителите. Изписването на храмовата икона на свети Николай, е от "Рука В. Ст. К. Москов 1868 г."ви
Църква Св.	с. Жълти бряг	Строителството на църквата "Св. Димитър Солунски" продължава четири	Обектът е	Добри	Съществува предание, че преди първата копка

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Димитър		години. Освещава се на 3 май 1859 г., което се удостоверява от текст на престолната плоча.	достъпен с кола.	възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	се събира цялото население. Майсторът, с кирка в ръка, кара хората да се подредят около оградата. Обикаля три пъти редицата и накрая копва пред една мома – Дона, от рода Гьоргиделчеви. Разплакана, момата хуква към дома си. След 40 дни умира. Това предание се свързва с вярването, че за да е здрава една постройка или мост, трябва да се "вгради човешка сянка".
Църква "Св. Илия"	с. Царева поляна	Църквата в Царева Поляна е построена през 1858 г. Султанско разрешение за строежа е получено с условие, че тя трябва да бъде издигната на ниско място и за кратко време. Затова в изграждането се включва цялото население. Храмът носи името на свети Илия и е осветен на Илинден. На този празник е селищният събор. Всяка година, с прекъсване по време социализма се прави общоселски курбан. Събират се в църковният двор, където след служба се осветява курбана. Има запазен спомен, че веднъж на този ден един човек работил и реката придошла, което се приема като наказание за цялото село, защото на този ден не се работи.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	Легенда разказва, че е била построена върху основите на старата църква.
Параклис „Св. Георги“	с. Царева поляна	М. "Гьоргиденя", на пътя между селата Царева поляна и Стамболово, има лековит извор и параклис на името на Свети Георги. Той представлява четиристенна каменна постройка, изградена над извора, с пръстен под (460-360 см) и открит чардак на запад. На източната стена има полукръгла ниша с издаден перваз. Над нея – прозорец с полукръгла форма. На северната и южната стена има по един малък прозорец с правоъгълна форма. На западната е вратата и един правоъгълен прозорец. Покривната конструкция е дървена, чардакът също. Няма таван. Три стъпала водят до	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	До скоро на това място е имало и каменен кръст.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		голяма каменна плоча пред аязмото. За изворчето е направена малка полусферична засводена ниша с отвор (90-60 см) на запад. В каменните стени на север, изток и юг има по една ниша (30-35 см).			
Параклис „Св. Троица“	с. Жълти бряг	Параклисът представлява една стая-църквичка с икони и иконопис по стените. Под нея е иззидано куполовидно кладенче за лековитата вода. Почита се на празника Свети Дух, който е на петдесет и първия ден от Великден. В Жълти бряг е известен като “Ста Труйца”. На аязмото всяка година става общоселски събор с молебен и курбан. Нуждаещите се идват през цялата година, не само от селото, но и от околните селища. Измиват очите си и връзват конец от дрехата си на храст пред входа на чешмичката. След 60-те години на ХХ в. това свято място е изоставено, не се поддържа. Иконите са разграбени, стенописите – унищожени, а стените – окъртени. През 1977 г. за кратко време ловната дружинка превръща параклиса в хижа – с камина, маси, столове. През 2000 г. е възстановен – ремонтиран и възобновен, с общоселски средства. Осветен е на празника Свети Дух. Учатват не само жители от селото, идват и живеещи в Хасково жълтибръгзовци. Сега параклисът и мястото около него се поддържат от църковното настоятелство. Посещава се от нуждаещи се и вярващи в силата на лечебната вода.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	Според предание, преди около 150 години, момиче на име Божка Кавръкова, сънува сън срещу Свети Дух. Явява й се човек, който казва да отиде на Ямача, под двете чуки и да копне с мотичка – там има лековита за очите вода. Изплашено момичето не прави нищо, но и не казва на никого. На следващата година, пак по същото време, сънят се повтаря, но със закана: “Ако не кажеш на никого и не направиш нищо – ще ослепееш”. Момичето казва на дядо Гурко, който отива на мястото, копва и водата бликва. Зида чешмичка, а по-късно е построен параклис от завърналите се от Балканската и Междусъюзническата война фронтоваци.
Църква „Св. св. Апостоли Петър и Павел“	с. Стамболово	Църквата в Стамболово е един от първите християнски храмове в Хасковския край – построена е през 1849 г. Носи името на апостолите Петър и Павел.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	Първоверховните апостоли Петър и Павел са всъщност напълно различни. Единият буквално от първите дни на Христовата проповед следва Христос, а вторият се бори против Господа с всички достъпни средства, докато явно чудо – срещата с Преследвания – не преобръща живота му.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Тюрбе "Демир баба"	с. Лясковец	Тюрбето "Демир баба" се намира в района на средновековното селище непосредствено под средновековния некропол, до чешма – свещен извор.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово	Може да се предположи, че то е приемник на старо християнско оброчище.
Църква ""Света Богородица"", паметник на Христос спасител"	гр. Тополовград	Днешната църква се издига на място, където още през XVIII век е имало православен параклис. С разрешение на турските власти, през 1800 г. жителите на Кавакли (старото име на Тополовград) построили по-голям храм, който да задоволява религиозните им потребности. Старата църква била вкопана на няколко метра в земята. През 1934 г. църковното настоятелство, съвместно с общинския съвет и гражданството, взело решение на мястото на старата църква да бъде изградена нова, още по-голяма и красива. Под ръководството на отец Яни Попхристов и майстора строител Божин Пенчев за две години 1936-1937 г. църквата била построена, покрита, измазана отвътре и оборудвана, за да може в нея да се извършва богослужение. В църквата "Св. Богородица" от 1934 г. до 1987г. е служил многоуважаваният в целия район отец Яни Попхристов. След неговата кончина през 1987 г. за свещеник е назначен отец Иван Янчев Михалев, който е и архиерейски наместник. Под негово ръководство църквата се обновява и ремонтира, построява се църковна ограда, оформя се църковен двор с чешма. Представителният интериор на църквата се дължи най-вече на красивия резбован иконостас (изработен през 1966 г. от Петър Кушлев и местни дърводелци) и богато изографисаните стени (дело на Ангел Маляев и Тома Попянчев). През последните години местни художници и майстори са реставрирали стенописите и са изработили нов резбован владишки трон.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	Това е най-големият и най-представителен източноправославен храм в района.
Манастир	гр. Тополовград	Смята се, че манастир на това място е възникнал още през XIV в. по времето	Обектът е	Добри	Това е едно от най-големите и действащи

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
"Света Троица"		<p>на цар Иван Александър под името "Св. Първоапостоли Петър и Павел". Вероятно е бил опустошен през 1373 г. от настъпващите на север турски орди под предводителството на Тимурташ бей. Отново е бил възстановен през XVIII век. Историята на манастира е тясно свързана и с хайдушкото движение, заради което и до днес той е известен като "Хайдушкият манастир". В манастира са отсядали и укривали легендарните народни водачи: Вълчан войвода, Индже войвода, Кара Колю, Христо войвода, Дагъл Стоян, Кара Добри, Гарабчи Георги и др. След оттеглянето си от хайдушкия живот през 1812 г. Христо войвода приел монашеството и бил обявен за игумен на манастира с името Хрисант. Той извършил голяма строителна дейност за обновяване на светата обител. През 1818 г., поради върлуващата чумна епидемия, в манастира били приютени и намерили спасение много хора от околните селища. В знак на благодарност те дарили много средства, с които се изградили нови постройки (хамбарът, готварницата и долните стаи на манастира). През 1870 г., във връзка с религиозните борби, манастирът започнал да се управлява от гръцки духовници и от Одринския гръцки владика. Това довело до ответна силна реакция на българското население от Сакар планина, което повело борба за възвръщане на манастира като българска духовна обител. Тази борба се увенчала с успех през 1898г., откогато манастирът е към Сливенската митрополия. През 1909 г. манастирът бил трансформиран в девически и в него се заселили около 50 монахини от манастира "Св. Теодор Студит" (до днешното с. Студена). Днес в него живеят две монахини и няколко работника. Централно място в днешния манастирски комплекс заема църквата "Св. Троица", построена през 1836 г. Тя се издига на мястото на старата манастирска църква "Св. Първоапостоли Петър и Павел", която била вградена в новия строеж. Новият иконостас също е изработен по</p>	достъпен с кола.	възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	духовни средища в тази част на страната.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		образец на този от стария храм. Църквата "Св. Троица" е трикорабна, едноабсидна, безкуполна, каменна базилика. Със своите размери (12м X 18м), тя е една от най-просторните манастирски църкви в България. Архитектурното оформление и строителният ѝ план се отличават с опростени и изчистени форми. Осем цилиндрични колони посредством дъги поддържат дървения свод, стените са гладко измазани, без стенописи. Иконите в църквата са от XVIII, XIX и XX век.			
Църква "Св. Атанасий Велики"	гр.Харманли	Построена през 1834 г. По-късно в двора е била построена дървена камбанария, която през 1931 г. е заменена с нова масивна камбанария, добавена към западната фасада на църквата. През същата година църквата е била основно ремонтирана, при което изгубила почти напълно своя първоначален вид. Иконостасът е със столарска изработка и беден детайл."	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Вероятно в 1834 г. църквата е представлявала трикорабна безкуполна базилика с притвор, включен в общото тяло на сградата. Днес мястото на притвора е заменено от тялото на камбанарията. Колоните, които разделят корабите, са дървени, а таваните равни, обшити с дъски. Емпорията в западната част е също силно изменена през 1931 г.
Църква „Св. Архангели Михаил и Гавриил“ и стенописи и дърворезби	гр.Хасково	Църквата „Св. Архангели Михаил и Гавраил“ е построена през 1861 г. от гърчещи се българи. Тя е втората по ред в града и е известна като гръцката църква или църквата на богатите. Представлява трикорабна базилика с голяма, сравнително ниска полукръгла абсида и широк П-образен нартекс. Много от иконите на храма имат ктиторски надписи на гръцки език, посочена е и година на създаване. Сред тях изпъкват „Събор Архангелски“ – патронната икона от 1866 г., „Св. Йоан Кръстител“ от 1872 г., „Въведение Богородично“, „Рождество Христово“. Богатите дърворезби на иконостаса, архиерейския трон и на малкия иконостас (просквинитарий) са дело на известния майстор Яне Спиров. Стенописите в „Св. Архангели Михаил и Гавраил“ са прекрасни, особено на свода на църквата. Със сигурност можем да кажем, че са дело на художник с богат опит. Много	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Малцина знаят че през 1877-1878 г., по време на Руско-турската освободителна война, пред храма се е издигала най-голямата от седемте бесилки в Хасково. През 1972 г. църквата е обявена за паметник на културата. Куполът на камбанарията на църквата „Св. Архангели Михаил и Гавраил“ грейна в позлата през 2003 г.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		добре е обмислено композиционното разпределение на фигурите в сцените от сводовете и патронния цикъл.			
Църква „Успение Богородично“ и Дърворезби	гр. Хасково	"Успение Богородично е най-старата и уважаваща църква в града. Много вяра, усилия и смелост дават от себе си хасковци – обединени и борбени, за да получат разрешение за построяване на своя храм в годините на Османско владичество. Освещаването се е състояло при изключително тържествена обстановка на 15 август 1837 г. – Успение на Пресвета Богородица, един от най-големите християнски празници. В стилно отношение Успение Богородично представлява корабна базилика с двускатен покрив без кубета. Вътрешно тя има три олтарни апсиди. Иконостасът е дело на Дебърската школа и е с богата дърворезба. От стенописите най-забележителен е образът на „благославящия Бог“. Той е изрисуван в средата на свода в огромни размери и оставя впечатлението на „Вседържател“ (пантократор), което навярно е било и основната идея на зографа, вложена в този образ, поставен сякаш в небесата. "	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Храмът бил построен на мястото на древен параклис, в обширен двор с издигнат над 4 метра каменен зид, за да се опази Божият дом от поругания. По неизвестни причини църквата е ориентирана почти напълно на югоизток-северозапад.
Църква "Свети Димитър"	гр. Хасково	На 14 юли 1896 година се полагат основите на църквата „Свети Димитър“ в Хасково. Строежът продължава две години и през есента на 1898, на Кръстовден (14 септември), храмът е осветен от Пловдивския митрополит Натанаил. Храмът „Свети Димитър“ е граден с ломен камък и вар. Покривът е двускатен. Първоначално е имало и кубе, но през 1956 година – поради остаряване и невъзможност да бъде поправено – е срутено. Всички прозорци и врати в църквата завършват с арки. Иконостасът в най-високата си част над дверите е висок 6,32 м, а дължината му е цялата ширина на храма – 10 м.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Всяка неделя от 10.30 ч. в църквата „Свети Димитър“ се провежда и единственото неделно училище в Хасково. Целта на божните служители е да възпитат у децата ценностите на православната вяра."
Арменска	гр. Хасково	В първите десетилетия на 20 век хасковската арменска общност	Обектът е	Добри	24 февруари 1924 г. е паметна дата. Събрали

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
църква "Сурп Степаннос" (Свети Стефан)		постепенно се развива и укрепва. Главната им цел сега е да си създадат Богослужебно място. На едно събиране се взема решение двете стаи, намиращи се в дворно място, закупено от общността, да бъдат преустроени в параклис. Започва се трескава работа – срутват средната стена и съединяват двете стаи, превръщайки ги в параклис. Единият ъгъл представлява олтар като на стената е поставена иконата на Света Богородица, а от двете страни – две големи запалени свещи. В средата е поставен Вем кар, донесен от църквата в Хай-кюх. През 1923 г. за първи път празнуват Великден. Извършва се първото богослужение. Цялата хасковска арменска общност присъства на това грандиозно събитие.	достъпен с кола.	възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	се родолюбиви арменци избират църковно ръководство. Сформира се и дружеството "Аракс", чиито членове с неуморен плам допринасят за постигане целите на хасковската арменска общност. Тяхното усърдие и стремеж за по-скорошно завършване на сградата, предвидена за църква и училище, се увенчават с успех. На 15 август 1925 г., Успение на Пресвета Богородица, сградата е предадена на църковното настоятелство. Първият етаж е определен за църквата, именувана "Сурп Степаннос", а горният етаж – за училище."
Ески Джамия (Джами Джадид)	гр. Хасково	Ески джамия претендира да е една от най-старите, строени по нашите земи. Според взиданата над входа ѝ каменна плоча с арабски надпис тя датира от 1394 г. Понастоящем тя е значително вкопана в земята (навярно поради повдигане нивото на околните улици). Сградата е правоъгълна и лежи с входната си северна фасада леко отдръпната от улицата в малък двор. Молитвения салон, със слабо подчертана надлъжна ос, на която отговаря централно поставената михрабна ниша в насрещната стена, е осветен от два реда прозорци. Стените на основното тяло (без дюкяните и стопанските помещения) са дебели 1.00 м. В стопанското помещение, откъдето е достъпно и минарето, е запазена стара дървена решетка. Виждат се и следи от външно изписване (върху дебела стена на основното тяло). Минарето е бяло измазано – с четириредов сталактитов мотив под викалото.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Ески джамия е главният действащ молитвен дом на мюсюлманите в града.
Чаршийска	гр. Хасково	Наименованието на сградата е свързано с местоположението ѝ – както в	Обектът е	Добри	На южната стена има зазидана плоча с арабски

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Джамия (Чарши Джамия)		миналото, така и понастоящем – в центъра на търговското ядро на града. Сега тя е почти изцяло обградена от плътно долепени до нея дву- и едноетажни търговски сгради и магазини, които до голяма степен я изолират от погледа на минувача. В миналото тя е била свободно стояща като особен интерес представлявали двата значителни по големина фонтана, разположени свободно (извън двора ѝ) на известно разстояние от двете ѝ страни. Една особеност на молитвения салон е, че дългата му ос се явява напречна спрямо посоката на влизането. Таванското покритие е плоскостно. В средата на насрещната стена е разположена михрабната ниша, оформена с релефна рамка. Общо взето интериорът е беден, до голяма степен изменен и модернизирани (премахнати са били дървени тавани, предприето е било измазване и пр.). В нишата е запазен добре характерен стенопис с пейзажни мотиви. Външната архитектура на сградата (с изключение на минарето), е нехарактерна и неизразителна.	достъпен с кола.	възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	писмени знаци, която е все още неразчетена.
Църква „Успение на Пресвета Богородица“ (Узунджовската църква)	с. Узунджово	„Успение на Пресвета Богородица“ е най-голямата селска църква в България. Тя по удивителен начин съчетава в себе си елементи от християнството и исляма. Построена като християнски храм, през 1593 г. е била унищожена от Османската империя. На нейно място е издигната джамия – част от огромен, приличащ според летописците на крепост керван сарай, чийто централен вход е запазен и до днес. В началото на 20 в. Турция връща имота на България и тогава започва преустройството на джамията в църква. През 2007 г. храмът е възстановен основно от община Хасково. При реставрацията са открити два средновековни надписа на арабски език с религиозно-философска тематика, които все още не са точно датирани. Обновени са всички икони и стенописи. Тревненският майстор уста Дарин	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Узунджовската църква пази и една от чудотворните икони на Богородица. През миналия век, църквата „Успение на Пресвета Богородица“ в с. Узунджово е обявена за паметник на културата.”

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		Божков резбова нов иконостас, който с размерите си се нарежда сред трите най-внушителни в страната. На прозорците са поставени изящни витражи, изобразяващи сцени от живота на Божията майка.			
Аязмо и Параклис "Света Анна"	с. Тракиец	Параклисът „Света Анна“ до село Тракиец е изграден изцяло с дарение и труд от хора, на които целебният извор е помогнал. Миряни от цяла България се стичат на свящото място, дирейки спасение. Живата вода от аязмото помага не само при проблеми със зрението – много бездетни двойки се сдобиват с първа рожба след посещението си в параклиса. Стоотици люде, страдащи от най-различни болки, получават изцеление от Света Анна. През 2009 г., за да се означи свящото място, кметът на Тракиец Красимир Бойчев със собствени средства издига 13-метров метален кръст. Всяка година в деня на Успението на Света Анна (25 юли), благодарни хора от цялата страна се събират на аязмото на параклиса, отслужва се водосвет и се дава курбан.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Историята на това свято място започва преди близо два века. Една жена била сляпа по рождение. В навечерието на Успение на Света Анна – 25 юли, Господ ѝ се явил и казал: „Ще отидеш в Елехча (старото име на село Тракиец – бел. ред.). Там, в гората, има един камък, от който извира вода. Ще вземеш от тази вода, ще измиеш очите си и ще прогледнеш.“ Отишла жената и намерила извора. Прекарала там цяла нощ и мила очите си. На следващия ден прогледнала. Тогава започнало изграждането на параклиса, който местните нарекли на името на Света Анна – покровителка на жените и децата, лечителка и майка на Пресвета Богородица.
Тюрбето на Осман Баба	с. Текето	„Теке (от турски: tekke) е мюсюлманска монашеска общност, манастир, обикновено ритуален комплекс от сгради, в който централно място се заема от седмоъгълна сграда – тюрбе, която е гробница/мавзолей (обикновено символично) на светец.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Осман Баба край с. Текето, Хасковско е едно от четирите най-стари, големи и известни текета в България, наред с това на Демир Баба край с. Свещари, Исперихско; на Акязълъ Баба в с. Оброчище, Добричко и на на Кадемли Баба край с. Сокол, Новозагорско.

ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ

РАЗДЕЛ ЗАЩИТЕНА ТЕРИТОРИЯ -ПРИРОДНА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ/РЕЗЕРВАТ

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Находище на Божур	с. Хухла	Защитен вид с обща площ 0.5 ха.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Съществува поверие, че божурът е знак за просперитет и ако го имате в градината си, той ще привлича богатството.
Находище на градински чай	с. Горноселци, р. Марешница, с. Горно Луково, р. Луда Река	Обща площ 90 ха., като 10 от тях са с. Горноселци, р. Марешница.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград.	Защитен вид съгласно Закона за биологичното разнообразие
Находище на снежно кокиче	гр. Ивайловград, м. "Петков баир" и с. Гарваново, м. Асенова крепост	Природна забележителност с обща площ 0.1 ха в община Ивайловград и 10.4 ха в Хасковска община.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград и Хасково	Защитен вид съгласно Закона за биологичното разнообразие.
Находище на Божур	с. Хухла и с. Железино, м. "Халка Баир", вр. Победа	Защитен вид с обща площ 15.5 ха., като 0.5 ха от които са в с. Хухла.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград.	Защитен вид съгласно Закона за биологичното разнообразие.
Гнездово находище на редки застрашени	гр. Маджарово	Намира се в землището на с. Горно поле. Единствената защитена територия в общината със статут на природна забележителност, обявена с цел опазване гнездови находища на редки и застрашени видове птици. От видовете,	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово	Тук могат да се наблюдават и други застрашени и редки видове като черният щъркел, белоопашат мишелов, син и пъстър скален дрозд и още много други

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
дневни грабливи птици		включени в червената книга на България, по скалните вулканични ниши гнездат уникалните за цяла България и Европа белоглав и египетски лешояд. Може да се види и черният лешояд или още наричан картал.				интересни видове птици.
Орлови скали	землището на с. Сърница	Това е уникален скален комплекс от интересни и величествени скали, някои от които достигат 30- 40 м. височина. Скалният феномен наподобява средновековен замък със здрави кули. На много от скалите са издълбани трапецовидни култови ниши. По-голямата част от тях имат трапецовидна форма, но има и цилиндрично засводени. Два скални откоса м/у скалите (Доган кая - Орлови скали) естествено защитават пространство от около 1.5 дка, допълнително преградено от крепостна стена от ломен камък, без спойка. Скалният комплекс е защитена природна забележителност.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Минерални бани		Тук е имало старо тракийско селище, като и до днес се виждат останки от крепост от новожелязната епоха. Тракийската крепост от новожелязната епоха се намира в местността "Орлови скали", на 3 км западно по права линия от центъра на село Сърница. Керамиката по повърхността е от 2-рата половина на I хил.пр.н.е."
Находище на момина сълза и божур"	м. Дренака, с. Спахиево	Природната забележителност има площ от 3 ха. Обявена е за защита е с цел опазване находище на момина сълза и божур.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Минерални бани		Момината сълза от тази година/2018г./ е сред 24 вида лечебни растения забранени за бране от естествените им находища в цялата страна.
„Дикилиташ“	землището на с. Сърница	Има площ от 0,2 ха. Обявена е за защита с цел опазване на водопад на р. Харманлийска.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Минерални бани		В района на Харамнлийска река са установени 149 вида птици, от които 28 са включени в Червената книга на България (1985)
„Огледната скала“	землището на с. Брястово	Природната забележителност заема площ от 1,5 ха. Обявена е за защита е с цел опазване на скални образувания.	Обектът е достъпен с кола	Добри възможности за настаняване и изхранване в с.		Преди да бъде обявена за природна забележителност е била обявена като

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
				Минерални бани	историческо място
Побития камък	землището на с. Сърница	Природната забележителност има площ от 1 ха. Представлява комплекс от интересни скални образувания. Скалата е висока 4 метра, а ширината ѝ е повече от 12 метра. Наподобява на чудните мостове на Еркюприя, с тази разлика, че се намира на било, а не на дефиле /река/.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Минерални бани	Тук има и голяма закрита пещера.
Резерват "Борака"	землището на с. Сърница	Резерватът има площ от 14,78 ха. Обявен е за резерват с цел опазване на вековна, естествена, саморазмножаваща се гора от черен бор.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Минерални бани	Средната възраст на дърветата е между 120 г. и 150 г.
Находище на див Божур	с. Костур, Таушан баир	Находище на див божур.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	Дивият божур или т.нар див божур, като от времето на Хипократ са известни неговите лечебни свойства.
Дервишка могила	с. Дервишка могила	Скални образувания	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	Там има останки от тракийска крепост.
Калето	с. Мезек	Скално образувание със средновековна крепост.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	Крепостта при с. Мезек е била много добре запазена до началото на XX в. Част от нея е разрушена около 1900 г., когато оттам са вземани камъни за строеж на турски казарми в Свиленград. Най-пострадала е северната крепостна стена. Тя е запазена до нивото на терена от вътрешната страна. Южната, западната и източната страна са се съхранили до височината на платформата, над която са се издигали зъберите им.
Находище на	с. Воденци	Има находище на тракийски клин. Видът и местообитанията	Обектът е достъпен с	Добри възможности за	Част от популациите са в границите на

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
тракийски клин		му са защитени съгласно Закона за биологичното разнообразие.	кола.	настаняване и изхранване в с. Стамболово		природен парк „Сините камъни“
Находище на Родопски Силивряк	с. Рабово	Има находище на родопски силивряк. Известен е със своята продължителна анабиотична сухоустойчивост, известно също като „възкръсващо растение“ или цветето на Орфей	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово		.Името „Орфеево цвете“ или „цветето на Орфей“ е заслужило, за което се разказва в една легенда, че там където са паднали капки кръв при разкъсване тялото на Орфей, е поникнало малко синьо-виолетово цвете. А друга легенда казва, че по местата, на които са капали сълзите на Орфей, плачейки за своята Евридика, е поникнало синьо-бяло цвете.
Дяволски мост	с. Рабово	Тук има характерни или забележителни обекти от неживата природа, като например скални форми, земни пирамиди, пещери, понори, водопади, находища на вкаменелости и минерали, пясъчни дюни и други.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово		Предание гласи, че по време на османското робство в България един от турските водачи в областта се влюбил в българска девойка и решил да я направи част от харема си. Разбирайки за намеренията му, тя побягнала да търси спасение в планината. И така, тичайки по течението на река Арда, стигнала до моста с намерението да скочи от него и да се удави в буйните тогава води на Арда. Турците препускали на коне след нея и не им било трудно да я настигнат. Наближавайки моста обаче, те спрели уплашени. Точно в средата под централния свод във водите на реката видели дяволско отражение – лицето и

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
						рогата на дявола. Изплашени, турците се върнали назад, а момичето оцеляло. Сатаната спасил тази българска мома от сигурна смърт, явявайки се на преследващите я турски конници. Оттогава мостът носи името "Дяволски(община Ардино)", а оттам и самата местност.
Мост Арда	с. Стамболово	В границите на тази защитена зона с площ от 150 224 дка попадат територии от община Стамболово. Защитена зона ""Мост Арда"" се намира в югоизточната част на България, в Източни Родопи. Мястото е част от долината на река Арда между язовирите ""Студен кладенец"" и ""Ивайловград"", заобиколена от гористи планински склонове и скални масиви. Най-голямата площ от територията на това място заемат смесените широколистни гори съставени от цер, благуи и космат дъб. В тях се срещат и средиземноморски елементи като червената хвойна и дървовидният плюскач. Отделни райони в защитената зона са покрити от глог и жасмин. Горите по поречието на река Арда в защитената зона се редуват с огромни открити тревни пространства със сухолюбиви тревни формации и влаголюбиви около самата река. Големи площи заемат и земеделските земи, които са около самото долино разширение и по склоновете и заравнените била. Коритото на река Арда в този участък е много красиво, с пясъкливо-каменисто дъно и брегове обрасли с върби. На територията на защитената зона са установени 142 вида	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово		Мястото е уникално и с това че е едно от малкото в България, които са от световно значение за опазването на черния лешояд, тъй като този вид редовно посещава района при търсене на храна. Тук се среща и световнозастрешения царски орел. Защитена зона ""Мост Арда"" е една от най-важните в страната ни и е от значение за Европейския съюз за опазване на видове като сивоокия дъждовирец, черния щъркел, египетския лешояд, чухала и синия скален дрозд. Други видове представителни популации в района са градинската овесарка и ястребогушото коприварче.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		птици.31 вида от тях са включени в Червената книга на страната ни, а от общият брой срещани се видове 65 са от европейско природозащитно значение.Тук могат да бъдат наблюдавани и 5 вида застрашени от изчезване в световен мащаб.Защитена зона""Мост Арда"" е място със световно значение за опазването на някои видове птици,представителни за средиземноморския биом.Седем от срещаните се в България 9 биомно ограничени вида,характерни за средиземноморския биом могат да бъдат видени тук.Това са испанското каменарче,големия маслинов пресмехулик,белочелата сврачка,червеногушото коприварче,малкото черноглаво коприварче,скалната зидарка и черноглавата овесарка.				
Източни Родопи	с.Стамболово	Част от община Стамболово попада в защитена зона „Източни Родопи"" предложена за обявяване като част от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.Това е зона, която следва да бъде обявена по Директивата на Европейския съюз за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна или както е известна накратко, Директивата за хабитатите. Тази защитена зона обхваща по-голяма част от Източни Родопи.Общата и площ е 2 173 530 дка. В границите и влизат и двата най-високи рида на Източни Родопи - рида Гюмюрджински снежник с височина от 1 463 м н. в. и рида Мъгленик висок 1 266 метра. На територията на защитената зона са съхранени незасегнати от човешката дейност гори от балканския ендемит планински ясен. Зоната е важна и за опазването на няколко типа крайречни гори съставени от елша, източен	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово		Защитена зона „Източни Родопи"" е една от четирите зони у нас, на територията на които се среща ендемичната българска ела, известна още като Цар-Борисова ела. Защитена зона „Източни Родопи"" е най-важната зона за опазване популациите на двата вида сухоземни костенурки, срещани се у нас. Това са шипобедрената и шипоопашатата сухоземни костенурки.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		платан, бяла топола и върба. Други важни местообитания са смесените дъбови гори. Те са съставени от цер, блаун и космат дъб. Тук те заемат значителна площ. От влечугите интерес представляват и местообитанията на каспийската блатна костенурка. Мястото е от изключително значение за нейното опазване. Във водоемите може да бъде наблюдавана и другия вид водна костенурка - обикновена блатна. От 30-те вида прилепи, срещащи се у нас в защитена зона „Източни Родопи“ са установени 19 вида. Пещерите по долината на Арда и край село Рибино осигуряват убежище на десетки хиляди от тези летящи бозайници. Сред тях са включените в Световния червен списък подковонос на Мехели, средиземноморски подковонос, малък и голям подковонос, дългопръст, голям и трицветен ношник. Горите по гръцката граница се посещават от скитащи кафяви мечки. Във водоемите на територията на защитената зона може да бъде видяна и видрата-вид защитен от изчезване в световен мащаб."				
Бръснарският стол	гр. Тополовград	Това е местност от 5 ха е създадена с цел опазване на скално образувание.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград		-
Караколювата дупка	с. Устрем и с. Мрамор	Това е пещера, обгърната от гора около нея.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград		Там се намира и т.нар.Вехта църква.
Държавна гора около манастира	с. Устрем и с. Мрамор	Това е вековна гора около манастира "Св. Троица" и скалисти склонове	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград		-

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
"Света Тронца"					
Находище на Блатно кокиче	с. Бисер, м. Съзлъка, Харманли	Блатното кокиче е рядък вид многогодишно растение, с ограничено разпространение,	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Блатното кокиче е не само много лековито, но и много красиво нежно цвете с камбанки, напомнящи на момина сълза, но малко по-големи от нея.
Боаза	с. Гарваново	"Боаза" е официалното наименование на дефилето на река Банска между селата Гарваново и Татарево, Хасковско. Боаза впечатлява с множество скални образувания, от които най-известни са "Рогата" и водопад. Река Банска извира западно от връх Софиджик в Източните Родопи и се влива в река Марица близо до Димитровград.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Реката е богата на риба - кефал, мряна, уклей, каракуда, скобар и морунаж , а местността Боаза е известна като златодайна зона
Находище на летен Дъб	с. Узунджово, м. Паламудче	Находище на летен дъб.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	В село Гранит, област Стара Загора, се намира дърво от вида Quercus robur, считано за най-старото в България и едно от най-дълголетните в света

РАЗДЕЛ ЗАЩИТЕНА ТЕРИТОРИЯ - ЗАЩИТЕНА МЕСТНОСТ

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Злато поле	с. Злато Поле, с. Брод и с. Райново	Най-голямата влажна зона с естествен характер по поречието на река Марица. Площта на защитена територия е 84,79 ха. Обхваща части от землищата на селата Нова Надежда (община Хасково), Брод, Райново и Злато поле (община Димитровград).	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Включва комплекс от свързани един с друг водни басейни с различна форма, големина и дълбочина, тръстикови и папурови масиви, острови и пасища..

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Пропадналото блато	с. Голямо Асеново	След многобройните изменения във времето влажната зона се е превърнала в биотоп, привличащ многобройни животински видове и наличие на растително разнообразие.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Място, което от няколко години се обитава от семейство видри. Видрата е един от малкото бозайници у нас включени в Световния Червен списък.
Ношувка на малък кormоран - Димитровград	гр. Димитровград и с. Радиево	Защитената местност обхваща поречието на р. Марица в землищата на Област: Хасково, Община: Димитровград, гр. Димитровград, с. Радиево и е с площ от 128.24 ха. . Това е място за почивка и струпане по време на миграция на световно застрашения и защитен вид Малък Корморан.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Малкия кormоран е водолубива птица. Известен е още като малка дяволица или карабатак.
Местност „Дупките“	с. Свирачи	Една от най-малките защитени територии в общината (6,5 ха), обявена с цел опазване на находище на редки и защитени орхидеи и местообитание на прилепи в пещерата „Дупката“. Тук се срещат 13 вида орхидеи, като защитени са двурогата и паяковидната пчелици, пърчовката и пирамидалният анакампис. Специален интерес представляват и 4 вида прилепи от Световния Червен списък, установени в пещерата Дупката – голям, малък и южен подковноноси и пещерен дългокрил. Не е рядкост и откриването на фосили (вкамелости).	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Обектът представлява голяма скала с платовидна форма, чиято основа от изток е надупчена от множество коридори с различна дълбочина. Има около 15 дупки, като най-плитките са до половин метър, а най дълбоките две са с дълбочина по над десет метра. Една от дупките е превърнат в бункер, вхождът му е зазидан с камъни, като е оставено място за поставяне на картеница. Скалата е надупчена от отвори, а в основата си е заобиколена от крепостна стена, от която днес виждаме само останките. Ясно личи обаче съвършената зидария, опасвала светилището. Явно мястото е било цял култово – религиозен комплекс, от който жреците са отправяли своите молитви и заклинания."
Меандри на	с. Меден бук, с.	Тя е втората по големина защитена територия в Източните	Обектът е достъпен с	Добри възможности за	Районът е постоянно място за хранене и

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Бяла река	Железари	Родопи (1532 ха), обявена с цел опазване на уникален за България ландшафт с изключително разнообразие на редки и застрашени видове растения и животни. Обхваща най-атрактивната част от средното течение на Бяла река с красив комплекс от меандри (землищата на селата Железари и Меден бук), където са запазени едни от малкото у нас естествени гори от включени в националната Червена книга източен чинар и лиани. По видово богатство на лепенурди (над 100) районът се нарежда на второ място в България. В уникалните за Балканския полуостров водни екосистеми на Бяла река бе открит нов за науката вид рибародопски щипок, наред с още 9, в т.ч. 4 балкански ендемита. Това е и едно от най-богатите на херпетофауна места в страната със 7 вида земноводни и 19 вида влечуги. Особена ценност представляват змиеокият гущер (единствено находище у нас), змията-червейница и каспийската блатна костенурка – видове от Червената книга на България, както и шипобедрената и шипоопашатата костенурки, фигуриращи в Световния Червен списък. Защитената местност е част от Орнитологично важно място “Бяла река” със световно природозащитно значение. От установените 94 вида птици, 56 имат европейско значение, като тук се срещат 6 от 9-те биомно ограничени вида за България, характерни за средиземноморската зона – испанско каменарче, голям маслинов присмехулник, червеногушо коприварче, малко черноглаво коприварче, белочела сврачка и черноглава овесарка.	кола.	настаняване и изхранване в гр. Ивайловград.	почивка на световнозастрашения черен лешояд и едно от най-важните места в страната за гнездене на орела-змияр, късопръстия ястреб, малкия орел, чухала, горската чучулига, големия маслинов присмехулник и белочелата сврачка. Сред бозайниците специален интерес представляват 5-те вида прилепи, 3 от които са в Световния Червен списък (малък подкованос, воден нощник и гигантски вечерник), и видрата – защитен вид със световно значение.
Ликана	с. Белополяне, с.	. Известна като царството на орхидеите, “Ликана” привлича с	Обектът е достъпен с	Добри възможности за	Най-малката защитена територия в

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
	Свирачи	впечатляващо богатство на редки растения, в т.ч. 15 вида орхидеи. Сред тях, наред с дремниковия главопрашник, специален интерес представляват двурогата, паяковидната и обикновената пчелици, пърчовката, недоразвият лимодорум, пеперудо-цветният салеп и пирамидалният анакамптис-защитени видове, които са с национално и европейско значение.	кола.	настаняване и изхранване в гр. Ивайловград.		община Ивайловград е местността "Ликана" (3 ха). Обявена с цел опазване на единственото открито в България находище на диворастящата орхидея Дремников главопрашник
Хамбар Дере	с. Казак, с. Бялградец и с. Гугутка	Това е най-труднодостъпната защитена територия в Община Ивайловград площ 101 ха, обявена с цел опазване на комплекс от естествени крайречни горски формации, ксерофитни дъбови гори и местообитания на защитени и редки видове риби, земноводни, влечуги, птици и бозайници. Обхваща долното течение на река Хамбар дере преди вливането ѝ в Бяла река (землищата на селата Казак и Бял градец), чиито брегове са покрити от почти непрекъсната ивица девствени дъбови гори на възраст над 100 г. (благун, чер, космат дъб), съобщества на върба, елша, лиани и флористични видове с висок природозащитен статус. В запазените уникални водни екосистеми са установени 10 вида риби, в т.ч. 4 балкански ендемита, и 9 вида земноводни, а на сушата се срещат 11 вида влечуги, 43 вида птици, в т.ч. 19 гнездещи, и 5 вида прилепи. Особена ценност представляват видрата, шипоопашатата и шипобедрената сухоземни костенурки и прилепите малък и южен подковоноси, включени в Световния Червен списък.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград.		Районът е от изключителна важност и за опазването на каспийската блатна костенурка – защитен вид от Червената книга на България.
Находище на Триразделнолист ериолобус	с. Белополяне	Защитена местност „Находище на Триразделнолист ериолобус-Даневата чешма“ с цел опазване на растителен вид Триразделнолист ериолобус и неговото	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград.		Триразделнолист ериолобус е включен в Световния списък на застрашените дървета като рядък вид.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
– Даневата чешма		местообитание в землището на село Белополяне				
Находище на блатно кокиче - Долната ова и Находище на Блатно кокиче - Лозенски път	гр. Любимец и гр. Свиленград	Опазване на естествено находище на блатно кокиче.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Любимец и гр. Свиленград		Видът не е защитен от Закона за биологичното разнообразие, но е под специален режим на ползване съгласно заповед на министъра на околната среда и водите. Включен е в Червена книга на Народна република България – том 1 – с категория „застрашен“.
Бакърлия	с. Йерусалимово, Любимец и с. Изворово, Харманли	Защитената местност "Бакърлия" се намира на територията на община Хасково и обхваща река Бакър дере и склоновете на планина Сакар - ниски скалисти масиви с много влечуги: пясъчна (турска) боа, змиегушер, пъстър смок, двете сухоземни костенурки и др. От земноводните се среща жабата балканска чесновница, която е включена в Червената книга.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Любимец и гр. Харманли		Важно място е за опазване на белоопашат мишелов, черен щъркел, малък креслив орел. От бозайниците тук живеят лалугер, благороден елен, сърна и др.
Патронка	гр. Маджарово, с. Бориславци	Най-малката защитена територия в общината, имаща национално природозащитно значение. Опазване на местообитанията и популациите на редки и застрашени видове растения, защитени видове земноводни, влечуги, птици и бозайници. Опазване на включения в Червената книга на България - трицветен нощник.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово.		Наличие на естествени местообитания на защитени и редки видове птици и растения, включени в Червена книга на РБ и в списъка на застрашените видове в Европа.
„Момина скала“	гр. Маджарово	Опазване на защитени и застрашени растения и животни като: южно подрумиче, жерардова урока, сарделовидно клеоме, черноморска ведрица, нежен микропилум, пеперудовиден салеп източен чинар и др., стотици видове пеперуди, сухоземни	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово.		Недалеч оттук могат да се видят характерните за Източни Родопи на уникални скални ландшафти.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		костенурки,жълтокоремник,скален орел,сокол скитник. Опазване на популациите и местообитанията на защитени и застрашени от изчезване видове растения и животни, в т. ч. пеперудовиден салеп, източен чинар, южно чапличе, морковидна стефанофия, нежен лопен;				
„Черната скала“	землищата на селата Горно поле, Горни Главанак, Румелия и Тополово.	Най-голямата защитена територия в общината, обявена с цел опазване на хабитати и значително видово разнообразие на животни и растения, защитени и застрашени от изчезване в национален и европейски мащаб. Запазване на местообитания и популации на защитени и редки видове растения и животни в т.ч. южно подрумиче,черноморска ведрица, тракийски магарешки бодил, жълтокоремник, шипобедра и шилоопашати костенурки и др.”	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово.		Недалеч оттук могат да се видят характерните за Източни Родопи тракийски скални ниши.
„Аида“	землището на с. Спахиево	Защитената местност има площ от 3,5 ха. Представява естествена, вековна, семенна букова гора.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Минерални бани		-
Големият сипей	с. Бял кладенец, с. Рабово	Защитената местност "Големия сипей" се намира на северния бряг на яз."Студен кладенец" и попада в землищата на селата Рабово и Бял кладенец. Площта е 653,9 ха. Обхваща силно пресечен и труднодостъпен район, разположен между стената на яз."Студен кладенец" и Качлъбуюк дере. Включва забележителни скални комплекси, сипеи, хрсталаци и гори. Предстои включването ѝ в Общоевропейската екологична мрежа НАТУРА 2000. Районът се характеризира с изключително високо биологично разнообразие и е обявен за Орнитологично важно място от световно значение. Разнообразна растителност, скулпурни гори (ксерофилни), съставени	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово		Наличието на общо около 87 вида птици прави района особено богат и интересен за природолюбителите. От тях 38 са с неблагоприятен природозащитен статус в Европа. От видовете включени в Червената ни книга тук гнездат между 6 и 9 двойки черни щъркели (Cicinia nigra), 1-2- двойки скални орли, 3-4 двойки египетски лешояди (Neophron percnopterus), Орел змияр (Circus gallicus), малък орел и осояд. Тук се срещат и орелът змияр, малкият креслив орел

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		<p>основно от благун (<i>Quercus frainetto</i>), космат дъб (<i>Q.pubescens</i>) и цер (<i>Q.cerris</i>). Храстовата разстителност е от келяв габър (<i>Carpinus orientalis</i>), драка (<i>Paliuros spinachristii</i>), червена хвойна (<i>Juniperus oxycedrus</i>), глог (<i>Crataegus monogyna</i>), шипки (<i>Rosa sp.div.</i>). Големи площи са заети от сухолюбиви тревни съобщества с преобладаване на белизма (<i>Dichantion ischaemum</i>), луковична ливадина (<i>Roa bulbosa</i>) и садина (<i>Crysopodon gryllus</i>).</p> <p>Районът се е обособил като орнитологично важно място, който е и потенциален сайт от мрежата НАТУРА 2000. ЗМ ""Големият сипей"" е едно от двете най-важни гнездовища на белоглавия лешояд (<i>Gyps fulvos</i>) в България. Тук гнездят между 9 и 14 двойки от общо 30 за страната. Квалифицирани специалисти полагат грижи за подхранването на лешоядите и за опазването на новоизлюпените птици. Наблюдението на лешоядите в природни условия ги прави привлекателни и атрактивни за любителите на орнитологичното разнообразие.</p>				<p>(<i>Aquila pomarina</i>) и черната каня (<i>Milvus migrans</i>).</p> <p>В защитената местност се среща и единствената в страната колония на сива чапла (<i>Ardea cinerea</i>), разположена върху скали. Интересно, че в този район гнездят и 7 от 9-те срещашите се в в България биомно ограничени птици, характерни за средиземноморската зона: испанско каменарче (<i>Oenanthe hispanica</i>), голям маслинов присмехулник (<i>Hippolais olivetorum</i>), малко черноглаво коприварче (<i>Sylvia melanocephala</i>), червеногушо коприварче (<i>S. cantillans</i>), белочела сврачка (<i>Lanius nubicus</i>), скална зидарка (<i>Sitta neumayer</i>), както и други редки птици. Под режим на опазване и регулирано ползване от природата се поставят значителен брой видове диви животни и растения, които са изброени в приложенията на Закона за биологичното разнообразие.</p>
Студен кладенец	с. Бял кладенец, с. Рабово, с. Светослав	Това е специално защитена зона приета за включване в Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000. Мястото обхваща язовир „Студен кладенец“, разположен в скално дефиле на река Арда, заобиколен от отвесни скали, стръмни брегове с оскъдна растителност и намиращите се в съседство планински ридове. Една част от територията на	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в с. Стамболово		Мястото е уникално и с това, че една от двете колонии белоглави лешояди в България гнезди по скалистите брегове на язовира. Тук редовно идват да търсят храна и черните лешояди, гнездящи в националния парк „Дадя“ в Гърция.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		<p>община Стамболово попада в границите на защитената зона. Общата и площ е 159 956 дка. Това е едно от ключовите места за опазването на застрашени видове птици, срещащи се в Източните Родопи.</p> <p>По-голямата част от планинските склонове около язовира са покрити със смесени широколистни гори, съставени от келяв габър, мъждряк, благуна и горун. По-рядко в района се срещат чистите гори от горун или такива премесени с обикновен габър. Не са малко и местата покрай язовира покрити с гори и храсталаци от келяв габър, драка и червена хвойна. Интерес представляват скалните комплекси, заемащи значителна част от територията на защитената зона. Невероятна е гледката от редуващите се скални комплекси с единични скали и каменисти сипеи. Навсякъде в района разпръснато са разположени открити пространства, заети от селскостопански земи и ливади, обрасли с тревни съобщества, в които преобладават видове като белизмата и луковичата ливадина. На територията на защитена зона „Студен кладенец“ са установени общо 219 вида птици. От тях 91 са включени в Червената книга на България. От срещащите се видове, 103 са от европейско природозащитно значение, а застрашените от изчезване в световен мащаб са 12 вида. Мястото, обхващащо територии около язовир „Студен кладенец“ е и от световно значение като представителен район за Средиземноморския регион. Тук могат да бъдат наблюдавани 7 от общо 9 установени за страната ни биомно ограничени вида. Това са испанско каменарче, голям маслинов присмехулник, червеногушо</p>			<p>Районът на „Студен кладенец“ е едно от най-важните места в страната на гнездящите тук черен щъркел, египетски лешояд, сивоокдъждосвирец, бухал, голям маслинов пресмехулник и белочела сврачка. Мястото поддържа и значима на европейско равнище гнездова популация на синия скален дрозд.</p>

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЗА И	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		коприварче, скална зидарка, белочела сврачка и черноглава овесарка. Районът на язовира е от изключително значение за опазване на местообитанията на 69 гнездящи тук видове птици и 21 вида мигриращи или зимуващи водолюбиви птици.				
Находище на Наделенолистно великденче	с. Щит	Опазване на растителен вид – Наделенолистно великденче (<i>Veronica multifida</i> L.) и неговото местообитание.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград		Обитава сухи скалисти и пясъчливи места в низините. Популацията е фрагментирана, изградена от малобройни разпръснати индивиди.
Ждрелото на река Тунджа	с. Радовец	Тя е обявена за опазване местообитанията на 149 вида птици, 8 земноводни, 21-вида влечуги, както и други защитени и редки растителни и животински видове.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград		Някои от видовете, които срещат на тази територия, са видра, леопардов смок, голям гребенест тритон, ивичест смок.
Находище на Жлезист лопен	с. Българска поляна, Тополовград и с. Браница, Харманли	Опазване на растителен вид – Жлезист лопен (<i>Verbascum purpureum</i>), и неговото местообитание.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград и гр. Харманли		В Червената книга на България растението е вписано като Застрашен вид.
"Казанките"	с. Орлов дол	До местност ""Казанките"" може да се достигне по два пътя. Първия, по кратък и по лесен е - поемате по пътя Тополовград - Вишеград, след вр .Карталка поемате в ляво по горския път за с. Планиново, след като започнете да се спускате към Здравчевско дере завивате отново на ляво по горски път. От село Мрамор също можете да достигнете до Казанките .Намира се на р. Здравчевско дере. Тук реката се е всякла в сакарския гранит, образувала е няколко красиви малки водопади, бързеи и котли.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград		През пролетта и началото на лятото тук е чудно и красиво, идеално място за отход и бягство от напрежението. За съжаление през юли, август, септември и октомври реката пресъхва.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Дефилето Олудере	гр. Харманли, с. Остър камък, с. Поляново	Местността е създадена с цел опазване на термофилни и субсредиземноморски дъбови гори, крайречни формации от върби (<i>Salix spp.</i>), смесени ясеново-елшови групировки край реките (<i>Fraxinus excelsior</i> - <i>Alnus glutinosa</i>), и защитени животински видове: жаба дървесница (<i>Hyla arborea</i>), балканска чесновница (<i>Pelobates syriacus balcanicus</i>), жълтокоремник (<i>Pseudopus apodus</i>), змия червейница (<i>Typhlops vermicularis</i>), смок мишкар (<i>Zamenis longissimus</i>), пъстър смок (<i>Elaphe sauromates</i>), турска боа (<i>Eryx jaculus</i>), обикновена блатна костенурка (<i>Emys orbicularis</i>), шипопашата костенурка (<i>Testudo hermanni</i>), шипобедрена костенурка (<i>Testudo graeca</i>), черен щъркел (<i>Ciconia nigra</i>), късопръст ястреб (<i>Accipiter brevipes</i>), малък ястреб (<i>Accipiter nisus</i>), голям ястреб (<i>Accipiter gentilis</i>), орел змияр (<i>Circaetus gallicus</i>), малък орел (<i>Hieraaetus pennatus</i>), малък креслив орел (<i>Aquila pomarina</i>), белоопашат мишелов (<i>Buteo rufinus</i>), осояд (<i>Pernis apivorus</i>), черна каня (<i>Milvus migrans</i>), сокол скитник (<i>Falco peregrinus</i>), сокол орко (<i>Falco subbuteo</i>), бухал (<i>Bubo bubo</i>) и турилик (<i>Burhinus oedicephalus</i>), лалугер (<i>Spermophilus citellus</i>), пъстър пор (<i>Vormela peregusna</i>) и видра (<i>Lutra lutra</i>) и др."	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Местността е чудесна възможност за една зареждаща, успокояваща и незабравима разходка сред природата. До града има изградена и екопътека, която започва от Гребната база и води до Дядотодоровата чешма
„Злато поле“	с. Нова Надежда	Злато поле" е обявено за защитена местност през 2001 г. Обхваща старото корито на Марица, което е откъснато от реката през 50-те години на миналия век. Защитената местност "Злато поле" включва няколко водни басейна с различна площ и дълбочина, тръстикови и папурови масиви, острови и пасища. Това е най-голямата влажна зона с	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Преди години в защитената местност "Злато поле" бе пренесена включената в Червената книга бяла водна лилия от естествено находище при Поповица (също старо корито на река Марица). Засаждането на лилиите е част от

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		естествен характер в поречието на река Марица. Защитената местност ""Злато поле"" е най-характерна с пернатите си обитатели, предимно водолюбиви видове. В защитената местност могат да бъдат видени малкият гмурец, зеленоногата водна кокошка, малкият воден бик, земеродното рибарче и много други. За редица видове защитената местност ""Злато поле"" е важно място за зимуване и почивка по време на миграция. Така тук през зимата са регистрирани да нощуват до 2000 екземпляра от световно застрашения малък корморан и това определя защитената местност като Рамсарско място. Други такива видове са белооката потапница и ливадният дърдавец. Интересни за орнитолозите са големият воден бик и белооката потапница.			цялостната програма за възстановяване биоразнообразието. Обхваща части от землищата на селата Нова Надежда (община Хасково), Брод, Райново и Злато поле (община Димитровград)."

РАЗДЕЛ ПЕЩЕРИ, ВЪРХОВЕ, ВОДОПАДИ И ДРУГИ

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Парк „Н. Й. Вапцаров“	гр. Димитровград	Най-старият парк в Димитровград и включва 821 дка поляни и 40 годишна дъбова гора. В гората са оформени алеи, а край централната алея и в затревената част са засадени декоративни храсти и дървета. Паркът е изграден за изключително кратко време – само за две години 1955 и 1956, предимно с доброволен труд. В парка е разположен зоокът, който се радва на изключителния	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	В парка се помещава и астрономическа обсерватория и планетариум „Джордано Бруно“. Звездната му зала е оборудвана с два телескопа и има капацитет 60 места.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		интерес на децата. В него могат да се видят най - различни видове животни - от екзотични птици до мечки. Слънчеви пейки и сенчести алеи привличат за отмора жителите и гостите на града.			
Парк „Пеньо Пенев“	гр. Димитровград	Мемориален парк „Пеньо Пенев“ е една от емблематичните забележителности в град Димитровград. Паркът е разположен на 365 дка и е уникален с 92-та си вида дървета, храсти и цветя. Скулптурите, гравираниите със стихове късове, белокамените алеи с варовикови бордюри, живописните пасарелки и мозаечни стълбища, водните каскади и фонтани са нововъведения в озеленителната архитектура на България през 50-те и 60-те години на XX век.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Паркът се намира в южната част на Димитровград. От него се разкрива красива панорама към града. Той има свой индивидуален облик. През годините паркът става осъзнато пространство за културни изяви – импровизирани литературни четения, концерти, рецитали и др., и представително място за всички гости на града и официални делегации.
Парк „Марица“	гр. Димитровград	Парк Марица е разположен на десния бряг на река Марица, върху разкошна речна тераса. Засадени са много дървета и храсти.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Димитровград	Това е най-големия от трите парка на територията на Димитровград. В самото начало е разполагал с басейн, ресторант, дори изкуствена река, по която е било възможно плаването с малки лодки. Парка разполага с широки, дълги и много на брой алеи.
Пещера	с. Белополяне, м. "Коджа кае"	Природна забележителност от 1978 година. Тя има защитена площ от 80 ха.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Ивайловград	Пещерата е част от ловния хабитат на Средиземноморски подковонос.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No B2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Господева стъпка	с. Оряхово	Господевата стъпка е изключително интересен природен и културен обект, който се намира в местността "Керез дере", в руслото на речно корито. Наоколо археолозите са маркирали множество долмени, някои от които в добро състояние. Представлява естествена вдлъбнатина в скалата, която през цялата година се пълни с вода, която се процежда през скалата.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Любимец	Древните траки са обожествявали такива места, като са отдавали почит на водните нимфи. Затова с долмените наоколо местността вероятно е била древно светилище. След приемането на християнството, култовата значимост на обекта продължава. Ражда се легенда, според която Господ преоблечен като пътник, поискал вода от жена, която тук работела нивите си, но тя не му дала. Тогава коня му стъпил върху камъка и от там бликнала вода. Затова хората наричат извора "Господева стъпка".
Кован Кая	с. Вълче поле	Това са известни тракийски скални ниши. Природна забележителност "Кован Кая" е обявена с цел опазване на редки и застрашени растения и животни. Това е едно от малкото места в България, където по скалните вулканични ниши гнездят белоглавия и египетски лешояди, черни щъркели, както и множество южни видове като син скален дрозд и скална зидарка.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Любимец	Тук се среща и световно застрашените сухоземни костенурки.
Птичи камък	с. Вълче поле	Представлява огромна величествена скала наподобяваща орел, намираща се на север от	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Любимец	При неотдавнашни археологически разкопки е установено, че скалата е

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
(„Куш Кая“)		село Вълче поле.			била древен тракийски култов комплекс, вероятно свързан с другият такъв - "Глухите камъни", разположен няколко километра по-нагоре в планината.
Меандрите на р. Арда	гр. Маджарово	В средното си течение река Арда образува множество красиви меандри. Едни от най-впечатляващите и лесно достъпни за любителите на природните феномени са тези на входа на язовир "Ивайловград" между Маджарово и Бориславци.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Маджарово	Меандрите на Арда заедно с нейните пясъчни плажове, язовир "Ивайловград", внушителният скален пръстен около Маджарово и изключително богатото гео и биоразнообразие формират уникален по рода си природен комплекс с много голям потенциал за развитие на екологичен и специализиран туризъм.
Връх Шейновец	с. Мезек	Височината му е 703,6 метра. Върхът е известен сред местното население още и с турското име Курт кале – в превод „Вълчатата крепост“. Тук на 5.10.1912 г. става първото сражение в Балканската война. В него загиват 14 от охраняващите котата войници от 30-ти Шейновски полк, дал името на върха. На самия връх има издигнат паметник в памет на загиналите. Днес на върха се издига телевизионна кула с височина над 100 метра, която се забелязва отдалече.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Свиленград	При хубаво и ясно време от върха се вижда Бяло море в Гърция, както и част от ръкава на ивайловградския язовир. До самия връх може да се стигне с автомобил като се мине през село Мезек. Пътят е в добро състояние, единственият му недостатък е, че на места е стръмен и доста тесен.

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
Пещера "Бабини бозки"	с. Мрамор	Тя е дълга 324м. В началото коридора на пещерата е много тесен, но скоро се разширява и можете да се насладите на пещерните зали. В пещерата няма много пещерни образувания, през нея преминава малка рекичка, водите на която местните хора казват че излизат при чешмите на манастира Св.Троица.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	Пещерата не е социализирана.. Ако решите да влезете вътре ще ви е необходимо, поне добро осветление и ботуши.
Сакар планина	общини Тополовград и Свиленград	Сакар е купообразна гранична планина в Югоизточната България в близост до реките Марица, Тунджа, Соколица и Сазлийка. Най-високата точка е връх Вишеград. През Сакар преминава линията на шосето Тополовград – Свиленград. Със своето изобилие от флора и фауна	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград и Свиленград.	Освен със своите туристически и природни характеристики планината се отличава и с това, че съхранява ценни за историята ни следи. Тук се откриват останки от траките чак до Средновекието – тук се намират десетки долмени, светилища и

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		<p>планинското възвишение представлява огромен интерес за учени и еколози. Тук е съсредоточено най-голямото разнообразие от грабливи птици в България, които са застрашени от изчезване.</p> <p>Дълги години районът на Сакар планина е бил затворен, поради това, че е гранична зона. Туристическата инфраструктура не е добре развита, но притежава огромен потенциал. Напоследък много разпространен е ловният и риболовният туризъм. За целта са създадени специално пригодени ловни хижи, а за желаещите да се научат да ловуват, хижарите предлагат и своеобразно обучение.</p> <p>По отношение на еко туризма Сакар разполага с множество еко пътеки, които предлагат планински преходи, изпълнени с приключения в съчетание с неповторими природни гледки от дивата природа, която заобикаля туристите.</p>			<p>крепости от различни епохи. Тук също така се намира и най-голямата забележителност в района на Сакар планина – Устремския манастир „Св. Троица“. Сакар притежава и още забележителности – тук се намират 7 защитени местности и 6 природни забележителности, сред които са редица скални образувания и обекти от историческо значение.</p>
Вехтата черква	гр. Тополовград	<p>Вехтата църква е пещера с неправилна форма и множество вдлъбнатини и ниши по стените и сводовете, която е била използвана за църква през X век.</p>	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	За историята и съдбата на Вехтата църква съществуват много и различни хипотези. Може би пещерата е била обитавана още през

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		<p>Приблизителните ѝ размери са 8м X 6м. Църквата не е оформяна допълнително, била е запазена естествената конфигурация на скалите, като почти всички ниши и плоскости са били изписани направо върху голия камък. Образи на светци, а на места и гръцки надписи се открояват по сводовете и високите ниши. За съжаление, в резултат на проникващата вода и ерозията, много образи и надписи едва личат, само една малка част са запазени по-добре. Между тях са тройката светии на един от сводовете. В средата е разположена Св. Парашкева, а в дясно е млад светец. Тези два образа са най-запазени в художествено отношение. В дясно от тях под друг наклон има допоясно изображение на "Богородица Оранта" (Молителка и закрилица). Ликът на Арахангел Михаил е разположен горе в дясно, срещу входа на пещерата. Всички образи са изработени с четка, със земна охра, в една тоналност, като на места са по-плътни, а на места - по-леки и прозрачни (напр. нимбите около главите). При внимателно вглеждане могат да се открият и други следи образи (само образи,</p>			<p>древността, а също и по време на най-ранното християнство, подобно на монашеските килии на Аладжа манастир. От сводовете на Вехтата църква съзляла вода, която в миналото се смятала за светена и лековита. По време на големите празници Спасовден, Гергьовден, Св. Троица, Св. Апостоли Петър и Павел и др. тук идвали хора от близо и далеч, за да си измият болните тела и да получат изцеление.</p>

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		никъде сцени).			
Пещера "Бабини бозки"	с. Мрамор	Тя е дълга 324м Пещерата не е социализирана. Ако решите да влезете вътре ще ви е необходимо, поне добро осветление и ботуши. В началото коридора на пещерата е много тесен, но скоро се разширява и можете да се насладите на пещерните зали.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Тополовград	В пещерата няма много пещерни образувания , през нея преминава малка рекичка водите на която местните хора казват че излизат при чешмите на манастира Св.Троица.
Водопад Кюмурлука	гр. Харманли	Естествен водопад е при язовир Кюмурлука като последния е с много добре изградена туристическа база и се стига до него по пътя за Маджарово, на 4 км. от гр. Харманли.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Там се намира и защитената област – Дефилето
Водопад Куру-Дере	гр. Харманли	Естествен водопад в местността Куру-Дере.	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Харманли	Там се намира и защитената област – Дефилето
Лесопарк "Кенана"	гр. Хасково	Кенана" е най-големият парк на територията на община Хасково (236,6 ха), намира се североизточно от града. Основната му част е залесена. Тук са разпространени множество дървесни видове. Интересни в дендрологично отношение са „малкият и голям партер”, розариумът, дендрариумът и „сухата река”. През парка минава широка	Обектът е достъпен с кола.	Добри възможности за настаняване и изхранване в гр. Хасково	Тук са разположени тенис кортовете, чиято база от 8 оборудвани игрища и професионални треньори е много добра за тенис и скуош. На „Кенана” се намира и зоопаркът на град Хасково, разполагащ с терен от 9 дка и огромен брой различни животински видове, както и язовир „Сивата вода” ."

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ОПИСАНИЕ	ДОСТЪПНОСТ	ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ИЗХРАНВАНЕ	ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ
		пешеходна алея, дълга 2,5 км. Тя води до центъра на парковата композиция – изкуствено езеро и ресторант. В парка са разположени множество заведения, хотели, басейни, лятното кино, детски кът и спортни съоръжения.			

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № B2.6c.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.“

ПРИЛОЖЕНИЕ 2. ОБРАБОТЕНИ ДАННИ

ТРАДИЦИОННА КУХНЯ

РАЗДЕЛ ТРАДИЦИОННА КУХНЯ

НАИМЕНОВАНИЕ	ОПИСАНИЕ	КЪДЕ	ФЕСТИВАЛ
Бумбар	Ястие, което се приготвя от смляно свинско месо от коремната област, свински черва, ориз и праз. Характерно за новогодишната и коледната трапеза.	община Димитровград	Регионален празник „Да запазим идентичността на българина чрез автентичното кулинарно изкуство“, с. Сталево
Заешка капама	Ястие, което се приготвя от заешко месо, зеленчуци, плодове и типични за района подправки.	община Димитровград	Празник на пуската и студената бира", с. Ябълково
Ябълковска пуска	Ястие, което се приготвя от свинско месо, увито в изсушен пикочен мехур, което може да се консумира до няколко месеца след направата му.	община Димитровград	
Смянка	Ястие, което се приготвя от свинско месо от коремната част на прасето, чесън и други местни подправки.	община Димитровград	
Риба-тавалък	Ястие, което се приготвя от речна риба, местни зеленчуци и подправки в тава. Ястието е характерно за коледната трапеза, но като обредно ястие се свързва повече с Цветница.	община Димитровград	
Тракийска масленица	Ястие, което се приготвя от брашно, сирене и яйца.	община Димитровград	
Смачкан фасул с дробенчета	Ястие, което се приготвя от свинско месо, фасул и местни подправки.	община Димитровград	
Татлии	Ястие, което се приготвя от брашно, захар и масло.	община Димитровград	
Овчарски гювеч	Ястие, което се приготвя от местни зеленчуци и подправки, сирене и яйца.	община Димитровград	
Сусамки	Ястие, което се приготвя от традиционно произвеждания в област Хасково сусам, захар, оцет и олио.	община Ивайловград	
Тиквеник	Ястие, което се приготвя от тиква, брашно, олио, счукани орехи	община Ивайловград	
Пълнени чушки с царевича	Ястие, което се приготвя от сушени червени пиперки, пълнени със смес от царевича и местни подправки.	община Ивайловград	
Люта каша	Ястие, тип празена каша, която се приготвя от праз лук, брашно, люти чушки и зелев сок.	община Ивайловград	
Качамак	Ястие, което се приготвя от царевичен грис,	община	

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

	сирене, масло и червен пипер.	Ивайловград	
Голник	Вид баница, която се приготвя със спанак/лапад/коприва/киселец), лук, брашно, ориз, сирене, яйца и местни подправки.	община Ивайловград	
Чеверме	Това е печено овче/козе месо на жар или в предварително загрята пещ, приготвено по специален начин.	община Ивайловград	
Домашна юфка	Ястие, което се приготвя от прясно мляко, яйца, грис, сол и брашно.	община Ивайловград	
Бумбар	Ястие, което се приготвя от смляно свинско месо и мазнина от коремната област и праз.	община Любимец	Традиционния панаир - Кулинарна изложба - „От градината в чинията“ и Традиционен събор на плодородието
Кокошка пълнена с булгур	Ястие, което се приготвя от домашна кокошка, булгур и кисело зеле. Характерно за Трифон Зарезан.	община Любимец	
Празеник	Ястие, което се приготвя от шарено свинско месо и свинска мас, праз и местни подправки. Характерно за Коледа.	община Любимец	
Зелник	Ястие, което се приготвя от брашно, кисело зеле, булгур, зелен сок и местни подправки.	община Любимец	
Медена торта	Десерт, който се приготвя от брашно, мед, орехи и канела.	община Маджарово	Национален тракийски събор „Ден на тракийската памет“
Пълнена тиква със заешко месо	Ястие, което се приготвя от тиква, заешко месо, лук и местни подправки.	община Маджарово	
Петел(кокошка) в катми	Ястие, което се приготвя от петел, брашно, масло, яйца и мая.	община Маджарово	
Трахана	Ястие, което се приготвя от трахана, масло и сирене.	община Маджарово	
Ошав	Ястие, което се приготвя от смесени сушени плодове, традиционно поднасян на Бъдни вечер.	община Маджарово	
Къпана баница	Ястие, което се приготвя от брашно, яйца, сирене, извара и масло.	община Минерални бани	Фолклорен фестивал на клубовете за народни танци „С хоро на гроздобер“
Клин чорба	Ястие, което се приготвя от зелен сок, праз, чесън и сухи чушки.	община Минерални бани	
Вита/наложена баница със сирене печена под връшник	Ястие, което се приготвя от брашно, сирене, спанак/маруля или тиква. Връшникът представлява изпъкнал железен похлупак, с който захлупват тавата, в която се намира баницата.	община Свиленград	Празник на виното
Малеби	Десерт, който се приготвя от прясно мляко, ориз, розова вода, сок от нар и сладко от рози.	община Свиленград	
Шашлик	Ястие, което се приготвя от свинско месо,	община	

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

	овкусено от предходния ден. Пече се на шиш	Свиленград	
Сладка баница	Ястие, което се приготвя от брашно, захар, сол, олио и масло Обикновено се поднася на младоженци.	община Симеоновград	Фолклорен фестивал „Златна есен“
Рачел	Сладко, което се приготвя от тиква, захар, лимонена киселина и ванилия.	община Симеоновград	
Стамболовска лютеница	Ястие, което се приготвя от червена капия, домати, патладжани и местни подправки.	община Стамболово	Фестивал на хляба от лимец
Баница с булгур	Вид баница с булгур, яйца и сирене, която се пече върху плоча на печката.	община Стамболово	
Бърканица	Напитка, която се приготвя с кисело мляко, сол и вода. Поднася се студено.	община Стамболово	
Пататник	Вид баница, която се приготвя от настъргани на едро картофи, лук, сол и джоджен.	община Стамболово	
Баница с праз	Вид баница с праз, яйца и сирене.	община Тополовград	Фестивал на хляба и виното
Сакарски катми	Ястие, което се приготвя от брашно, масло, мая и яйце.	община Тополовград	
Кашник	Ястие, което се приготвя от яйца, мляко, брашно и сол. Характерно за т.нар. „смигал/погача“, когато 40 дни след раждането на бебе приятелките на майката се събират, за да дарят своите дарове и благословии за здравето на детето.	община Тополовград	
Зрял фасул с нахут	Ястие, което се приготвя от зрял фасул, нахут, кромид лук, люти чушки и местни подправки.	община Харманли	„На хармана“ „ТрансГурмеТур“
Свински джолан в гърне	Ястие, което се приготвя от свински джолан, домати, лук, моркови и вино.	община Харманли	Фестивал на сусама
Стомна кебап	Ястие, което се приготвя от агнешко месо, краве масло, кромид лук, домати и местни подправки.	община Харманли	
Булгурена чорба	Вид чорба, която се приготвя от прясно мляко, масло, булгур и местни подправки.	община Харманли	
Лападена чорба	Вид чорба, която се приготвя от лапад, пресен кромид лук, брашно, яйца и местни подправки.	община Хасково	„Варвара и Сава“ – кулинарна изложба
Катино мезе	Ястие, което се приготвя от свинско месо, кромид лук, гъби, масло, лимонен сок и местни подправки.	община Хасково	„Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер
Тутманик	Ястие, което се приготвя от брашно, яйца, сирене, масло, кисело мляко и ким.	община Хасково	Табиев - кулинарно-музикален фестивал
Смигдал	Ястие, което се приготвя от запържен хляб, нарязан или натрошен на хапки в мас. В други общини същото ястие се приготвя със сирене и червен пипер.	община Хасково	

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

Чорба от пресен чесън	Ястие, което се поднася студено и се приготвя от пресен чесън, брашно и копър.	община Хасково
Манджа с луканка и праз	Ястие, което се приготвя основно от луканка и праз лук, местни зеленчуци и подправки.	община Хасково
Кешек	Ястие, което се приготвя от жито /пшеница или царевица/, пиле, масло и местни подправки.	община Хасково

РАЗДЕЛ ТРАДИЦИОННИ ПРОДУКТИ

НАИМЕНОВАНИЕ	ОПИСАНИЕ	КЪДЕ	ФЕСТИВАЛ
Зеленчукови насаждения	Област Хасково се отличава с високото качество на произвежданите на територията и зеленчуци като домати, чушки, картофи, патладжани, лук, краставици, марули и др.	във всички общини на област Хасково	Международният фестивал "Кулинарното наследство на Тракия" и останалите идентифицирани кулинарни събития в Изследване на традиционни храни и вина в област Хасково
Месо и месни произведения	Местната кухня се доминира от свинско, агнешко, дивечово, ярешко и месо от кокошка.	във всички общини на област Хасково	Международният фестивал "Кулинарното наследство на Тракия" и останалите идентифицирани кулинарни събития в Изследване на традиционни храни и вина в област Хасково
Плодови насаждения	Сред плодовете за област Хасково най-популярни са дините и пъпешите, следвани от ядки/ бадеми, лешници и орехи/, овошки /нар, смокиня, праскова, кайсия, череша, вишни/ и храсти / малини, ягоди, арония/ и др.	във всички общини на област Хасково	Международният фестивал "Кулинарното наследство на Тракия" и останалите идентифицирани кулинарни и други събития в Изследване на традиционни храни и вина в област Хасково
Зърнени култури	Сред зърнените култури се отличават като традиционни пшеницата, лимаца, сусама, тритикале и ечемик.	във всички общини на област Хасково	Международният фестивал "Кулинарното наследство на Тракия" и останалите идентифицирани кулинарни събития в Изследване на традиционни храни и вина в област Хасково
Технически култури	Сред техническите култури се отличават като традиционни слънчоглед, памук, рапица, тютюн и др.	във всички общини на област Хасково	Международният фестивал "Кулинарното наследство на Тракия" и останалите идентифицирани кулинарни и други събития в Изследване на традиционни храни и вина в област Хасково
Подправки	Сред подправките с най-висока добавена стойност за област Хасково са белия риган, джоджен, чубрица, мащерка, босилек, бахар, черен/червен пипер и дафинов лист. Много от тях се използват и в официалната медицина при различни заболявания като болкоуспокояващо и укрепващо средство	във всички общини на област Хасково	Международният фестивал "Кулинарното наследство на Тракия"
Билки	Сред билките с най-висока добавена	във всички общини	Международният фестивал

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

НАИМЕНОВАНИЕ	ОПИСАНИЕ	КЪДЕ	ФЕСТИВАЛ
	стойност за област Хасково са лайката, лавандула, планински чай и карамфил, които се използват в медицината за лечение на различни болестни състояния.	на област Хасково	“Кулинарното наследство на Тракия”

ВИНА

РАЗДЕЛ ХАРАКТЕРНИ ВИНА

НАИМЕНОВАНИЕ	ОПИСАНИЕ	КЪДЕ	ФЕСТИВАЛ
Шардоне	Шардонето се характеризира с невероятни плодови аромати, които често напомнят на ароматен жълт плод (ананас, папая, круши и пъпеш), когато виното е произведено от добре узряло грозде. Често шардонето е с много плътно тяло и сравнително висок алкохолен процент, което му позволява да отлежава в нови дъбови бъчви.	Общини Димитровград, Харманли и Хасково	Кулинарен конкурс „Коледна трапеза“ „Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер “На хармана”
Ркацатели	От гроздето на този сорт се приготвят висококачествени бели трапезни и десертни вина, шампански и конячен виноматериал. Вината му се отличават със светло-сламен цвят, лек, свеж, хармоничен вкус и изразен букет след стареен	Общини Димитровград и Стамболово	Кулинарен конкурс „Коледна трапеза“
Совиньон Блан	Совиньон блан е ценен бял винен сорт. От гроздето му се приготвят висококачествени сортови и купажни бели сухи, полусухи и сладки вина, които се отличават с прозрачен жълтеникаво-зелен цвят, свеж и хармоничен вкус и аромати на сено, тропически плодове и цариградско грозде. Вината се пият предимно млади, но имат потенциал да отлежават.	Общини Свиленград и Хасково	„Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер Празник на виното
Мускат Отонел	Ранен винен и десертен сорт. Развива се добре на дълбоки, леки, хумусно-карбонатни почви на хълмисти терени. Сравнително устойчив е на суша, студ и сиво гниене.	Общини Димитровград и Стамболово	Кулинарен конкурс „Коледна трапеза“
Вионие	Използва се самостоятелно за направата на сухо бяло вино с аромат на цветя и запомнящ се вкус, което обаче няма потенциал за стареене и е препоръчително да се пие младо.	Общини Ивайловград и Минерални бани	Мистериите на с.Хухла
Тамянка	Тамянка е местен клон на един от най-древните и аристократични мускатови сортове, които се отглеждат по българските земи от незапомнени времена. Макар че името произлиза от старобългарската дума за тамян, ароматите на сухите вина от Тамянка са по-скоро флорални, цитрусови и на подправки. Сортът се чувства добре в топлиите микрорайони, на хълмисти проветриви терени с добро слънчево греене и мека зима.	Общини Стамболово и Харманли	“На хармана”
Траминер	От гроздето се получават много ароматни, висококачествени бели сухи, полусухи и сладки вина и шампански виноматериали. Сортовите вина се отличават със златистожълт цвят, високо алкохолно съдържание и екстракт, и силен	Общини Хасково и Ивайловград	„Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

НАИМЕНОВАНИЕ	ОПИСАНИЕ	КЪДЕ	ФЕСТИВАЛ
	сладникав аромат с преобладаващи нотки на цветя и екзотични плодове, който се развива при отлежаване.		Мистериите на с.Хухла
Семийон	Късно зреещ сорт. Лозите се отличават със силен растеж на богати почви и среден - на по слаби. Слабо устойчив на ниски температури, болести, плесен, ондиум и сиво гниене. Използва се за направата на висококачествени сухи, бели вина с аромати на дъб, зърно, мед, пъпеш и плодове.	Общини Хасково и Ивайловград	„Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер Мистериите на с.Хухла
Мерло	Виното се отличава с интензивно червен цвят, пълнота, хармоничност на вкуса и богат букет. Отлежалите вина се характеризират с мощен комплексен аромат, в който се откриват нюансите на дъб, захаросани плодове, дим и трюфели.	във всички общини на област Хасково	Идентифицираните кулинарни и други събития в Изследване на традиционни храни и вина в област Хасково
Кабарне Совиньон	Гроздето е подходящо за производство предимно на качествени червени вина. Използва се за приготвяне на висококачествени червени сортови и купажни вина, шампански виноматериали и сокове. Сортвите вина се отличават с наситен тъмночервен цвят, добра плътност и интензивен аромат на дребни червени плодове — касис, къпина и черница.	във всички общини на област Хасково	Идентифицираните кулинарни и други събития в Изследване на традиционни храни и вина в област Хасково
Евмолпия	От сорта се произвеждат висококачествени червени вина. Те съзряват бързо и са годни за консумация още в годината след гроздобера. Имат плътен рубиненочервен цвят, слаб плодов аромат и хармоничен вкус, по който много приличат на добрите маврудови вина.	Община Свиленград	„Празник на виното“
Сира	От сорта се правят висококачествени червени сортови вина, както и купажни вина и розета. Младите вина имат характерни тонове на виолетки, екзотични цветя, пушек, розмарин, мащерка, малина, боровинка и касис. Вината се отличават с много плътен, гранатов цвят с лилавеещи нюанси и с висока плътност. Имат голям потенциал за стареене. С остаряването си вината придобиват нови ароматни нотки на шоколад, тютюн и кожа.	Общини Димитровград, Свиленград, Минерални бани и Харманли	Кулинарен конкурс „Коледна трапеза“ Фолклорния фестивал на клубовете за народни танци „С хоро на гроздобер“ „На хармана“ „Празник на виното“
Кот	От сорта се приготвят висококачествени червени вина, които се отличават с плътен пурпурен цвят, богат вкус и аромати и мека, приятна танинова структура.	Община Хасково	„Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер
Пино ноар	В зависимост от местоотглеждането гроздето се използва за получаване на висококачествени червени вина и шампански виноматериали. Вината от този благороден сорт се отличават със средно интензивен до интензивен цвят и с аромати на червени, понякога черни горски плодове, гъби и горска шума.	Община Ивайловград	Мистериите на с.Хухла
Кабарне Фран	Използва се за приготвяне на трапезни, подсилени и десертни вина и сокове. Сортвите вина са с бледо червен цвят, с аромати на малини, къпини, касис, боровинки, а когато вината са отлежавали по-дълго се усещат подправки и мускус. Използва се и за направа на купажни вина.	Общини Любимец, Стамболово, Харманли	„На хармана“ Традиционен събор на плодородието и Ден на лозаря и винаря

Този документ е създаден в рамките на проект „Промотиране и развитие на природното и културното наследство на българо-гръцкия трансграничен регион чрез интелигентни и електронни инструменти“ (eTOURIST), финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор за БФП № В2.6с.07/09.10.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program „Greece-Bulgaria 2014-2020“, Subsidy Contract No В2.6с.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A „Greece - Bulgaria 2014-2020“ Cooperation Programme.“

НАИМЕНОВАНИЕ	ОПИСАНИЕ	КЪДЕ	ФЕСТИВАЛ
Пети вердо	Вината направени от Пети Вердо са с висока плътност, с тъмен, дълбок цвят, високи танини и алкохол, както и специфичните пикантни тонове. Традиционно се използва за да придава по-добър цвят, аромат и танини към купажните вина на Бордо.	Община Димитровград	Кулинарен конкурс „Коледна трапеза“

РАЗДЕЛ УНИКАЛНИ ВИНА

НАИМЕНОВАНИЕ	ОПИСАНИЕ	КЪДЕ	ФЕСТИВАЛ
Червен мискет	Виното от този сорт е с интересен цвят с розови оттенъци. Има данни, че сортът е хибридно създаден от Ризлинг и Димят. Ароматът е с билкови нюанси, дюля и мед. Вино от Заетите площи с червен мискет в област Хасково са 359ха.	Община Хасково	„Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер
Димят	Виното от този сорт е с плодов аромат с акценти на зряла праскова. Вкусът е лек, с приятна свежест. Заетите площи с димят са 256ха.	общини Димитровград, Ивайловград, Хасково и Стамболово	Кулинарен конкурс „Коледна трапеза“ „Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер
Рубин	Виното се отличава с интензивно червен цвят, пълнота, хармоничност на вкуса и богат букет. Отлежалите вина се характеризират с мощен комплексен аромат, в който се откриват нюансите на дъб, захаросани плодове, дим и трюфели. Заетите площи с рубин са 41ха.	във всички общини на област Хасково	Идентифицираните кулинарни и други събития в Изследване на традиционни храни и вина в област Хасково
Мавруд	Виното се характеризира с рубинено червен цвят и мек вкус. Заетите площи с мавруд са 135ха.	общини Минерални бани, Любимец, Харманли, Хасково	„Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер “На хармана” Фолклорния фестивал на клубовете за народни танци „С хоро на гроздобер“ Традиционен събор на плодородието и Ден на лозаря и винаря
Памид	От памид се получават обикновени, светлочервени трапезни вина, които са годни за консумация веднага след ферментацията. Памид е подходящ сорт и за купажни вина. Заетите площи с памид са 267ха.	общини Харманли, Хасково и Димитровград	Кулинарен конкурс „Коледна трапеза“ „Ястия и напитки от хасковския край“ - кулинарна изложба с конкурсен характер

COVER PAGE

1	Code and title of the deliverable	Deliverable 3.1.1 Integrated eTOURIST methodology for cultural & natural sites and for traditional culinary & wine INTEGRATED METHODOLOGY FOR CULTURAL AND NATURAL HERITAGE SITES, TRADITIONAL FOOD AND WINES IN HASKOVO DISTRICT
2	Name(s) of the PB(s) responsible for the deliverable	Regional Municipalities Association "Maritza"
3	Text referring to the funding sources	The Project is co-funded by the European Regional Development Fund (ERDF) and by national funds of the countries participating in the Cooperation Programme Interreg V-A "Greece-Bulgaria 2014-2020".
4	Disclaimer	The contents of this Methodology are sole responsibility of the Regional Municipalities Association "Maritza" and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the participating countries the Managing Authority and the Joint Secretariat.
5	Link to the project website	https://etourist.dimossin.gr/ https://maritza-evros.eu/

2018

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΔΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Διαμορφώθηκε σύμφωνα με τη Σύμβαση της 15.06.2018 με αντικείμενο «Ανάπτυξη μεθοδολογίας και έρευνας» στο πλαίσιο του έργου "Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools", μεταφρασμένο ως: «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βούλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων», με το ακρωνύμιο «eTOURIST» στο πλαίσιο του προγράμματος συνεργασίας INTERREG V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», αναφ. αριθ. 1714, συμφωνία επιχορήγησης αριθ. B2.6.07 / 09.10.2017"

Σόφια, 2018

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1.1. ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΑΥΤΟΣΗΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ	4
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΟΙ ΚΑΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΑΞΙΟΘΕΑΤΩΝ	4
ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ	6
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ	7
ΦΥΣΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ.....	8
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΑΥΤΟΣΗΜΩΝΦ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ. ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ.....	8
1.2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΜΕΛΕΤΗΘΗΚΑΝ	10
1.3. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ (ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΑΞΙΟΘΕΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ	14
2.1. ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΑΥΤΟΣΗΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΙΝΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ	16
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΟΙ ΚΑΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ ΚΑΙ ΟΙΝΩΝ	16
ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ	18
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ	19
ΟΙΝΟΙ.....	19
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΑΥΤΟΣΗΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ.....	19
2.2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΕΔΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ» ΣΕ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΜΟΡΦΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ	20
2.3. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ (ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΕΔΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ	22
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	23

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ	
EICR	Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Πολιτιστικών Διαδρομών
ΕΣΠΑΚ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΝΒΠ	Νομός περί της Βιολογικής Ποικιλότητας
ΝΔ	Νομός περί των Δασών
ΝΠΠ	Νόμος περί των Προστατευόμενων Περιοχών
ΝΤ	Νομός περί του Τουρισμού
ΝΠΚ	Νόμος περί της Πολιτιστικής Κληρονομιάς
ΝΧΕ	Νόμος περί της χωροταξίας της επικράτειας
ΕΠΑ	Εθνική πολιτιστική αξία
ΜΚΟ	Μη κυβερνητικές οργανώσεις
ΣΠΑ	Στρατηγική Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΣΔΑ	Σχέδιο Δημοτικής Ανάπτυξης
ΠΜΙ	Περιφερειακό Μουσείο Ιστορίας
ΣΕ	Συμβούλιο της Ευρώπης
UNESCO	Παγκόσμιος Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό
ΠΠ	Προστατευόμενη περιοχή

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ	
ΠΙΝΑΚΑΣ 1	Καλές πρακτικές για τα πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα
ΠΙΝΑΚΑΣ 2	SWOT ανάλυση της περιοχής του Χάσκοβο όσον αφορά τα πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα
ΠΙΝΑΚΑΣ 3	Καλές πρακτικές για τα παραδοσιακά εδέσματα και κρασιά
ΠΙΝΑΚΑΣ 4	SWOT ανάλυση της περιοχής του Χάσκοβο όσον αφορά τα παραδοσιακά εδέσματα και κρασιά
ΓΡΑΦΙΚΗ 1	Ενοποιημένη προσέγγιση για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα
ΓΡΑΦΙΚΗ 2	Ενοποιημένη προσέγγιση για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα παραδοσιακά εδέσματα και κρασιά

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα ολοκληρωμένη μεθοδολογία για την εφαρμογή της υποδραστηριότητας Δραστηριότητα 3. Ανάπτυξη ολοκληρωμένης μεθοδολογίας για τα πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα, τα παραδοσιακά εδέσματα και κρασιά της περιοχής πραγματοποιήθηκε από ΕΦΤΑ SARVISIS EOOD - ως ανάδοχο βάσει της δημόσιας σύμβασης με την Περιφερειακή Ένωση Δήμων «Μαρίτσα» - ως Αναθέτουσα αρχή στις 15.06.2018, με αντικείμενο „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” μεταφρασμένο ως: «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βούλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής με έξυπνα και ψηφιακά εργαλεία», με το ακρωνύμιο eTOURIST, στο πλαίσιο του προγράμματος συνεργασίας INTERREG V-A «Ελλάδα - Βουλγαρία 2014-2020», αναφ. αριθ. 1714, Συμβόλαιο επιχορηγήσης № B2.6c.07/09.10.2017.

Σκοπός του παρόντος εγγράφου είναι η παροχή τεχνογνωσίας σε σχέση με την προώθηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της διασυνοριακής περιοχής, καθώς και να βελτιωθεί η γνώση της παραδοσιακής γαστρονομίας και οινών στη διασυνοριακή περιοχή.

1.1. ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΑΥΤΟΣΗΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ

Πριν από τον προσδιορισμό της ενοποιημένης προσέγγισης για τη συλλογή ταυτόσημων πληροφοριών, είναι απαραίτητο να εξετάσουμε τις καλές πρακτικές για την προώθηση πολιτιστικών και φυσικών αξιοθεατών ως προϋπόθεση για την υψηλής ποιότητας υλοποίηση των υποχρεώσεων του Αναδόχου βάσει της ανωτέρω σύμβασης.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΟΙ ΚΑΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΑΞΙΟΘΕΑΤΩΝ

Οι ορθές πρακτικές έχουν επιλεγεί μεταξύ των διαθέσιμων βάσεων δεδομένων εφαρμόζοντας κριτήρια επιλεξιμότητας που καθορίζονται από τον ανάδοχο ενόψει του απώτερου στόχου της μεθοδολογίας για την προώθηση πολιτιστικών/φυσικών αξιοθεατών στην περιοχή.

Όσον αφορά τα κριτήρια που μας έχουν καθοδηγήσει, έχουμε επίσης λάβει υπόψη τα κριτήρια που έχουν αναπτυχθεί με βάση το Ευρωπαϊκό Πρότυπο Σήμανσης Οικοτουρισμού (European Ecotourism Labelling Standard) και τα Παγκόσμια Κριτήρια Αειφόρου Τουρισμού:

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.

- τη Σύμβαση Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς της UNESCO,
- τη Σύμβαση για την Προστασία της Υποβρύχιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς που υπεγράφη το 2001 στο Παρίσι,
- τη Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς που υπεγράφη στο Παρίσι το 2003,
- τη Σύμβαση για την Προστασία και την Προώθηση της Πολυμορφίας της Πολιτιστικής Έκφρασης που υπεγράφη το 2005 στο Παρίσι,
- τη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλομορφία που υπεγράφη στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992,
- τη Σύμβαση για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης, που υπεγράφη στη Γρενάδα το 1985,
- την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου που υπεγράφη στη Φλωρεντία το 2000,
- τη Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς που υπεγράφη στη Βαλέτα το 1992,
- τη Σύμβαση UNIDROIT για τα κλεμμένα ή παράνομα εξαγόμενα πολιτιστικά αντικείμενα που υπεγράφη στη Ρώμη το 1995,
- τη Σύμβαση για την Προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς που υπεγράφη στο Παρίσι το 2005,
- Τη Σύμβαση πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς για την κοινωνία (Σύμβαση του Φάρο) που υπεγράφη στη Φάρο το 2005 κλπ.

Ως αποτέλεσμα, ξεκινώντας από το πλαίσιο της τρέχουσας μεθοδολογίας, θα εξετάσουμε τις καλές πρακτικές¹ από την άποψη της «καινοτομικότητας» για την προώθηση πολιτιστικών και φυσικών αξιοθεάτων, και συγκεκριμένα:

Πίνακας 1. Καλές πρακτικές για τα πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ		
Όνομασία	Αποτελέσματα	Πηγή πληροφοριών
Οι Λίμες του Δούναβη – Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO	- Αποκαλύφθηκαν 900 χιλιόμετρα κατά μήκος του Δούναβη, με τμήματα στην Αυστρία, τη Σλοβακία και την Ουγγαρία - 152 αξιοθέατα στα ρωμαϊκά σύνορα που έχουν καθοριστεί και περιγραφεί - 2 έγγραφα υποψηφιότητας που καταρτίστηκαν για την καταχώριση των τμημάτων των «Λιμές του Δούναβη» στην Ουγγαρία και τη Σλοβακία στον κατάλογο της παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO	www.danube-limes.eu
Χέρμαν	- 981 χώροι έχουν ανακηρυχθεί παγκόσμια κληρονομιά της UNESCO από το 2013 - 7 πιλοτικές δραστηριότητες, ανάμεσα στις οποίες:	www.herman-project.eu

¹ Project Stories from the CENTRAL EUROPE Programme Cultural Heritage and Creative Resources, CENTRAL EUROPE Programme Joint Technical Secretariat, 1070 Vienna, Austria <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/6-cultural-final.pdf>

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.

	<p>αναπτυγμένο καινοτόμο δίκτυο 102 βιβλιοθηκών που προσφέρει μια ευρεία προσέγγιση στο ψηφιακό περιεχόμενο, καθώς και νέες υπηρεσίες για τον ψηφιακό δανεισμό διάφορων υλικών, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών βιβλίων, της μουσική, των περιοδικών και των ταινιών /περιοχή Τρεβίζο στην Ιταλία /· ανεπτυγμένη εφαρμογή για κινητές συσκευές και δισκία με εικονική διασκέδαση, παιχνίδια και προσομοιώσεις για διαδραστικές επισκέψεις ως ένας τρόπος ανταλλαγής πληροφοριών για πολιτιστικές, ιστορικές και τουριστικές υπηρεσίες με το ευρύτερο κοινό /Ραβέννα, Ιταλία/· «Ανάπτυξη διεθνούς τουριστικού προϊόντος μέσω κινητής εφαρμογής για έξυπνα τηλέφωνα /Talking monuments, Έγκερ, Ουγγαρία²/.</p>	
Τέτρις	<ul style="list-style-type: none"> - 61 τοπικές εκκλησίες και ιερά μνημεία έχουν σημειωθεί στην διακρατική εκκλησιαστική διαδρομή - 1.100 αντίτυπα της διακρατικής εκκλησιαστικής κάρτας εκτυπώθηκαν το 2013. 	www.thetris.eu
ΦΥΣΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ		
Ονομασία	Αποτελέσματα	Πηγή πληροφοριών
Παραδοσιακά και άγρια	<ul style="list-style-type: none"> - 1200 άγρια φυτά (βότανα και μπαχαρικά) έχουν μελετηθεί· - Αύξηση της ευαισθητοποίησης μεταξύ 800 ατόμων σχετικά με τα βότανα και τα μπαχαρικά. 	www.traditionalandwild
Άκουσε τη φωνή των χωριών	<ul style="list-style-type: none"> - 327 μικρά ιερά μνημεία στο Εθνικό Πάρκο της Βοημίας της Τσεχίας έχουν εντοπιστεί· - 4 αναπτυγμένα τουριστικά προϊόντα έχουν αναπτυχθεί για τις αγροτικές περιοχές στην Ευρώπη· - περίπου 200.000 ευρώ έχουν επενδυθεί στην ανασυγκρότηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και σε εγκαταστάσεις πληροφόρησης. 	www.central2013.eu
Η χρήση της φυσικής κληρονομιάς για τον πολιτιστικό τουρισμό	<ul style="list-style-type: none"> - έχει αναπτυχθεί σύστημα πληροφόρησης για τον τουρισμό· - έχει αναπτυχθεί ηχογραφημένη ξενάγηση για 19 διαδρομές σε 4 γλώσσες· - έχουν αναπτυχθεί θεματικές πεζοπορικές διαδρομές· - έχουν ανακαινιστεί τα μονοπάτια πεζοπορίας· - έχουν αναπτυχθεί 5 εκπαιδευτικές διαδρομές με διαδραστικές πινακίδες στο φυσικό πάρκο της Γκερτσέσε κ.λπ. 	https://app.emaze.com/@AOIZLFFWO/project-good-practices#2

ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Ως αποτέλεσμα των ορθών πρακτικών που μελετήθηκαν και των μεθόδων, κριτηρίων, συστημάτων ανάλυσης και αξιολόγησης που χρησιμοποιήθηκαν σε αυτές, καθώς και της έρευνας της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της παρούσας σύμβασης, οι πιθανές δυνατότητες και προβλήματα στην προώθηση των πολιτιστικών και φυσικών χώρων της περιοχής του Χάσκοβο μπορούν να διαφοροποιηθούν στον παρακάτω πίνακα:

² [http://www.herman-](http://www.herman-project.eu/files/publisher/downloads_public/Outputs/Herman_Leaflet_2_english_web.pdf)

[project.eu/files/publisher/downloads_public/Outputs/Herman_Leaflet_2_english_web.pdf](http://www.herman-project.eu/files/publisher/downloads_public/Outputs/Herman_Leaflet_2_english_web.pdf)

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.

Πίνακας 2. SWOT ανάλυση της περιοχής του Haskovo όσον αφορά τα πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<p>Η περιοχή του Χάσκοβο είναι ένας ελκυστικός προορισμός για τον πολιτιστικό τουρισμό και τον οικολογικό τουρισμό.</p> <p>Η περιοχή του Χάσκοβο αναγνωρίζεται ως προορισμός για πολιτιστικό και οικολογικό τουρισμό.</p> <p>Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι οικουμενικός, κατάλληλος για συνδυασμό με άλλους τύπους τουρισμού.</p> <p>Στην περιοχή του Χάσκοβο υπάρχουν πολύ καλές συνθήκες για την άσκηση του οικοτουρισμού.</p>	<p>Δεν υπάρχει καλά ανεπτυγμένη οδική υποδομή.</p> <p>Χαμηλή απόδοση των διαφημιστικών δραστηριοτήτων προς τους εραστές του πολιτιστικού τουρισμού.</p> <p>Ανεπαρκής πληροφόρηση για την περιοχή του Χάσκοβο ως προορισμό πολιτιστικού και οικολογικού τουρισμού.</p> <p>Ανεπαρκής πληροφόρηση για το Χάσκοβο ως προορισμό για τον οικοτουρισμό.</p> <p>Δύσκολη πρόσβαση σε μερικούς από τους χώρους.</p> <p>Δυνατότητες επικοινωνίας με τους οικοδεσπότες (γλωσσικό φράγμα).</p>
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ/ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
<p>Συμπλήρωση των τουριστικών υπηρεσιών με πολιτιστικό και οικολογικό τουρισμό.</p> <p>Οικογενειακές διακοπές, ειδικά πακέτα για γονείς με παιδιά και ζευγάρια.</p> <p>Προσέλκυση δυναμικών ομάδων και προώθηση της κατανάλωσης προσθέτοντας μια "περιπετειώδη πλευρά" υπό τη μορφή του πολιτιστικού τουρισμού.</p> <p>Προώθηση μακρύτερων διακοπών μεταξύ των εραστών του πολιτισμού και του οικολογικού τουρισμού για την αύξηση των εσόδων του κλάδου.</p> <p>Η διάδοση των απόψεων των ίδιων των τουριστών που έχουν επισκεφθεί το Χάσκοβο προκειμένου να αυξηθεί η αξιοπιστία του προορισμού.</p>	<p>Έλλειψη επαρκής ποικιλομορφίας στις διακοπές και ως εκ τούτου ασυνέπεια με τις προσδοκίες.</p> <p>Οι κυριότεροι ανταγωνιστές στην ομάδα των επαγγελματιών του πολιτιστικού τουρισμού είναι η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία, η Γαλλία και η Γερμανία.</p> <p>Οι κύριοι ανταγωνιστές της χώρας μας για την προσέλκυση εραστών οικολογικού τουρισμού είναι: η Σλοβενία, η Κροατία, η Αυστρία, η Ισπανία, η Ελβετία, η Ελλάδα, η Τουρκία, η Ρουμανία και η Γαλλία.</p>

Βασιζόμενοι στην αρχή των ορθών πρακτικών που περιγράψαμε παραπάνω, διαπιστώσαμε ότι οι μέθοδοι και οι τεχνικές για την προώθηση πολιτιστικών και φυσικών αξιοθεατών θα πρέπει να περιλαμβάνουν ορισμένα ελάχιστα κριτήρια στα οποία τα συγκεκριμένα αξιοθέατα να ανταποκρίνονται ώστε να παρουσιαστούν σε εφαρμογή για κινητές συσκευές και δικτυακή πύλη.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

- Τα ελάχιστα κριτήρια που πρέπει να πληρούν τα πολιτιστικά αξιοθέατα είναι τα εξής:
- Να αποτελούν πολιτιστικά αξιοθέατα μεγάλης σημασίας·
  - Να είναι δημοφιλή πολιτιστικά αξιοθέατα μεταξύ του πληθυσμού·
  - Οι πόλεις από τις οποίες πραγματοποιείται η πρόσβαση στα πολιτιστικά αξιοθέατα να είναι τουλάχιστον προσπελάσιμες με αυτοκίνητα.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.

Εκτός από αυτά τα ελάχιστα κριτήρια, θα μπορούσαν να προστεθούν και άλλα που θα δώσουν ελκυστικότητα στα πολιτιστικά αξιοθέατα, και συγκεκριμένα:

- να διαθέτουν δομές για τουριστικά καταλύματα και εγκαταστάσεις τροφοδοσίας στους οικισμούς από τους οποίους πραγματοποιείται η πρόσβαση στα πολιτιστικά αξιοθέατα·
- να υπάρχει δυνατότητα συνδυασμού με άλλους τύπους τουρισμού.

ΦΥΣΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

Τα ελάχιστα κριτήρια που πρέπει να πληρούν τα φυσικά αξιοθέατα είναι τα εξής:

- Να αποτελούν φυσικά αξιοθέατα μεγάλης σημασίας·
- Να είναι δημοφιλή φυσικά αξιοθέατα μεταξύ του πληθυσμού·
- Οι πόλεις από τις οποίες πραγματοποιείται η πρόσβαση στα φυσικά αξιοθέατα να είναι τουλάχιστον προσπελάσιμες με αυτοκίνητα·
- Να προσφέρουν στους τουρίστες μια επισκόπηση προστατευόμενων ειδών, οικοτόπων ή σχηματισμών.

Εκτός από αυτά τα ελάχιστα κριτήρια, θα μπορούσαν να εφαρμοστούν πρόσθετες, που αυξάνουν τις δυνατότητες των προστατευόμενων φυσικών περιοχών, και συγκεκριμένα:

- Να διαθέτουν δομές για τουριστικά καταλύματα και μονάδες τροφοδοσίας στους οικισμούς από τους οποίους πραγματοποιείται η πρόσβαση στα φυσικά αξιοθέατα·
- Να έχει εξειδικευμένο προσωπικό που να πραγματοποιεί τις περιηγήσεις.
- Να υπάρχουν διαδρομές πεζοπορίας και ποδηλάτου.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΑΥΤΟΣΗΜΩΝΦ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ. ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Αφού εξετάσαμε τις καλές πρακτικές στον τομέα των πολιτιστικών και φυσικών αξιοθεατών, προτείνουμε **Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ** για συλλογή ταυτόσημων πληροφοριών για τους χώρους να βασίζεται στα ακόλουθα στάδια:

- Μελέτη και τεκμηρίωση πληροφοριών σχετικά με τα πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα στην περιοχή του Χάσκοβο·
- Συστηματοποίηση των πληροφοριών με βάση ορισμένους δείκτες.

ΣΤΑΔΙΟ 1. Μελέτη και τεκμηρίωση των χώρων πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς στην περιοχή του Χάσκοβο

Προτείνουμε να εξερευνηθούν πηγές πληροφοριών διαφορετικής φύσης, συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών εγγράφων – ΣΠΑ, ΣΔΑ κ.λπ., καθώς και

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.

λογοτεχνικές και ιστορικές πηγές, να αναπτυχθούν επαφές με αρμόδιες αρχές, όπως το Εθνικό Ινστιτούτο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, με τα τοπικά και περιφερειακά ιστορικά μουσεία, με τα κέντρα πληροφόρησης για τους τουρίστες στους δήμους, με τα διοικητικά τμήματα των δήμων ή της περιφέρειας για τον πολιτισμό και τους φυσικούς πόρους, με τις περιφερειακές επιθεωρήσεις περιβάλλοντος και ύδατος κ.λπ.

ΣΤΑΔΙΟ 2. Συστηματοποίηση των πληροφοριών με βάση ορισμένους δείκτες

Αφού οι διαφορετικές πηγές πληροφοριών έχουν μελετηθεί, προτείνουμε τα συγκεντρωμένα δεδομένα να συστηματοποιηθούν με βάση συγκεκριμένους δείκτες για την παρουσίασή τους σε εφαρμογή για κινητές συσκευές και σε δικτυακή πύλη. Οι κύριοι δείκτες είναι οι ακόλουθοι:

1. Ονομασία·
2. Τοποθεσία·
3. Περιγραφή·
4. Προσβασιμότητα·
5. Δυνατότητα διατροφής και διαμονής·
6. Περίεργα γεγονότα.

Γραφική 1. Ενοποιημένη προσέγγιση για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα

Λόγω της διαφορετικής φύσης των αξιοθεατών, θα μπορούσαν να διαμορφωθούν πρόσθετοι δείκτες, όπως ο χρόνος εργασίας για τα πολιτιστικά και ο δείκτης απειλούμενα είδη για τα φυσικά αξιοθέατα, αλλά η πρόταση αυτή δεν είναι υποχρεωτική και θα γίνει μόνο κατόπιν αιτήματος της Αναθέτουσας Αρχής.

1.2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΜΕΛΕΤΗΘΗΚΑΝ

Σύμφωνα με την προτεινόμενη προσέγγιση, συλλέξαμε τα παρακάτω δεδομένα που παρουσιάζονται σε χωριστές ενότητες στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑ

ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ, ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ
ΑΛΛΑ

ΦΥΣΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ -
ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ -
ΦΥΣΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ/ΕΘΝΙΚΟΣ
ΔΡΥΜΟΣ

ΣΠΗΛΛΙΑ, ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΕΣ,
ΚΟΡΥΦΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ

Ευκαιρίες ένταξης σε τουριστικές διαδρομές κατά δήμους:

Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ

- ❖ ΝΤΙΜΙΤΡΟΒΓΚΡΑΝΤ - ΝΑΟΣ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ, ΧΩΡΙΟ ΚΑΣΝΑΚΟΒΟ - ΧΩΡΙΟ ΚΡΕΠΟΣΤ - ΝΤΙΜΙΤΡΟΒΓΚΡΑΝΤ·
- ❖ ΝΤΙΜΙΤΡΟΒΓΚΡΑΝΤ - ΧΩΡΙΟ ΤΣΕΡΝΟΓΚΟΡΟΒΟ - ΧΩΡΙΟ ΒΟΝΤΕΝ - Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΒΟ - ΝΤΙΜΙΤΡΟΒΓΚΡΑΝΤ·
- ❖ ΝΤΙΜΙΤΡΟΒΓΚΡΑΝΤ - ΧΩΡΙΟ ΚΡΕΠΟΣΤ - ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ, ΧΑΣΚΟΒΟ - ΝΤΙΜΙΤΡΟΒΓΚΡΑΝΤ·
- ❖ ΝΤΙΜΙΤΡΟΒΓΚΡΑΝΤ - ΧΩΡΙΟ ΚΡΕΠΟΣΤ - ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ - ΧΩΡΙΟ ΖΛΑΤΝΑ ΛΙΒΑΝΤΑ - ΝΤΙΜΙΤΡΟΒΓΚΡΑΝΤ·

Δήμος του Ιβαΐλοβγκραντ

- ❖ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΛΑΤΖΑ, ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΙΒΑΪΛΟΒΓΚΡΑΝΤ - ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΛΙΟΥΤΙΣΑ - ΕΠΑΥΛΗ ΑΡΜΙΡΑ - ΧΩΡΙΟ ΧΟΥΧΛΑ·
- ❖ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ - ΙΒΑΪΛΟΒΓΚΡΑΝΤ - ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ - ΣΠΙΣΙ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΓΕΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΙΡΤΣΟ ΠΑΣΚΑΛΕΦ - ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ·
- ❖ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΟΥΠΚΙΤΕ, ΧΩΡΙΟ ΣΒΙΡΑΤΣΙ, ΔΗΜΟΣ ΤΟΥ ΙΒΑΪΛΟΒΓΚΡΑΝΤ - ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΚΑΝΑ, ΧΩΡΙΟ ΒΕΛΟΠΟΛΙΑΝΕ - ΧΩΡΙΟ ΣΒΙΡΑΤΣΙ·

Δήμος του Λιουμπίμετς

- ❖ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕ ΕΝΔΗΜΙΚΟΥΣ ΓΑΛΑΝΘΟΥΣ - ΝΤΟΛΝΑΤΑ ΟΒΑ, ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΛΙΟΥΜΠΙΜΕΤΣ - ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΠΑΚΑΡΛΙΑ, ΧΩΡΙΟ ΓΙΕΡΟΥΣΑΛΙΜΟΒΟ·

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώτηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

- ❖ ΒΡΑΧΩΔΗΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΛΑΤΡΕΙΑΣ «ΓΚΛΟΥΧΙΕΤΕ ΚΑΜΑΝΙ», ΧΩΡΙΟ ΝΤΑΜΠΟΒΕΤΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΟ ΜΑΛΚΟ ΓΚΡΑΝΤΙΣΤΕ – ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΧΩΡΙΟ ΜΑΛΚΟ ΓΚΡΑΝΤΙΣΤΕ – ΘΡΑΚΙΚΟΣ ΘΟΛΩΤΟΣ ΤΑΦΟΣ, ΧΩΡΙΟ ΒΑΛΤΣΟ ΠΟΛΕ.

Δήμος του Ματζάροβο

- ❖ ΘΡΑΚΙΚΟ ΣΥΝΘΕΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ. ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΕΤΚΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ. ΜΝΗΜΕΙΟ-ΣΥΜΒΟΛΟ «Η ΘΡΑΚΗ ΧΩΡΙΑ ΟΡΙΑ», ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΜΑΤΖΑΡΟΒΟ – ΘΡΑΚΙΚΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΚΗΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ. ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟ ΚΑΣΤΡΟ «ΟΚΟΠΑ», ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΜΑΤΖΑΡΟΒΟ.
- ❖ ΡΩΜΑΪΚΗ ΟΔΟΣ, ΧΩΡΙΟ ΝΤΟΛΝΙ ΓΚΛΑΒΑΝΑΚ – ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ.

Δήμος Μινεράλνι Μπάνι

- ❖ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ «ΣΑΡΝΙΤΣΑ – ΚΟΥΠΕΝΑ – ΟΡΛΟΒΙ ΣΚΑΛΙ»
- ❖ ΘΡΑΚΙΚΟ ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΟ ΒΡΑΧΩΔΗΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΑΛΤΑΝ ΤΕΠΕ ΚΑΙ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΟΨΙΜΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΧΙΣΑΡΙΑ, ΧΩΡΙΟ ΑΓΓΕΛ ΒΟΪΒΟΝΤΑ – ΧΩΡΙΟ ΓΚΟΡΝΟ ΜΠΡΙΑΣΤΟΒΟ - «ΤΟ ΝΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ», ΧΩΡΙΟ ΜΙΝΕΡΑΛΝΙ ΜΠΑΝΙ – ΡΩΜΑΪΚΟ ΚΑΣΤΡΟ «ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ», ΧΩΡΙΟ ΜΙΝΕΡΑΛΝΙ ΜΠΑΝΙ.
- ❖ ΟΙ ΜΑΙΑΝΔΡΟΙ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΑΡΔΑ – ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ «ΠΑΤΡΟΝΚΑ» - ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ «ΓΚΙΟΥΡΓΚΕΝΑ» – ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ «ΜΟΜΙΝΑ ΣΚΑΛΑ»

Δήμος του Σβίλενγκραντ

- ❖ ΤΟΞΩΤΗ ΓΕΦΥΡΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΠΑΣΑ – ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΣΒΙΛΕΝΓΚΡΑΝΤ – ΑΡΧΑΙΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ, ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΣΒΙΛΕΝΓΚΡΑΝΤ.
- ❖ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΙΣΤΟΡΙΚΟ ΛΑΚΚΟΕΙΔΕΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ, ΧΩΡΙΟ ΚΑΠΙΤΑΝ ΑΝΤΡΕΕΒΟ, ΠΕΡΙΟΧΗ «ΧΑΟΥΖΑ» - ΑΠΟΜΕΙΝΑΡΙΑ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΑΔΟΥ «ΒΙΑ ΔΙΑΓΩΝΑΛΙΗΣ». ΧΩΡΙΟ ΚΑΠΙΤΑΝ ΑΝΤΡΕΕΒΟ, ΠΕΡΙΟΧΗ «ΧΑΟΥΖΑ»- ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΚΑΛΙΣΜΕΝΗ ΣΤΟ ΒΡΑΧΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΤΟΤΣΙΝΑ, ΠΕΡΙΟΧΗ «ΝΤΕΛΙ

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme.

ΚΑΓΙΑ» - ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ (ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ «ΜΠΟΥΚΕΛΟΝ»), ΧΩΡΙΟ ΜΑΤΟΤΣΙΝΑ, ΠΕΡΙΟΧΗ «ΚΟΥΛΑΤΑ».

- ❖ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟ ΦΡΟΥΡΙΟ, ΧΩΡΙΟ ΜΕΖΕΚ, ΠΕΡΙΟΧΗ «ΚΑΛΕΤΟ» - ΘΡΑΚΙΚΟΣ ΘΟΛΩΤΟΣ ΤΑΦΟΣ, ΧΩΡΙΟ ΜΕΖΕΚ.

Δήμος του Σιμεόνοβγκραντ

- ❖ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ - ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

Δήμος του Σταμπολόβο

- ❖ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ, ΧΩΡΙΟ ΝΤΟΛΝΟ ΤΣΕΡΚΟΒΙΣΤΕ – ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, ΨΩΡΙΟ ΖΑΛΤΙ ΜΠΡΙΑΓΚ – «ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΤΙΡΗΣ», ΧΩΡΙΟ ΖΑΛΤΙ ΜΠΡΙΑΓΚ.
- ❖ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ, ΧΩΡΙΟ ΠΣΤΕΛΑΡΙ – ΤΑΦΟΣ ΣΚΑΛΙΣΜΕΝΟΣ ΣΤΟΥΣ ΒΡΑΧΟΥΣ, ΧΩΡΙΟ ΠΤΣΕΛΑΡΙ.

Δήμος του Τοπόλοβγκραντ

- ❖ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΛΟΒΓΚΡΑΝΤ – ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ – ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ, ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΛΟΒΓΚΡΑΝΤ.
- ❖ ΜΕΓΑΛΙΘΙΚΟΣ ΤΑΦΟΣ ΝΤΟΛΜΕΝ (ΜΕ ΔΥΟ ΚΑΜΑΡΕΣ) - ΝΤΟΛΜΕΝ (ΜΕ ΔΥΟ ΚΑΜΑΡΕΣ) - ΝΤΟΛΜΕΝ (ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ), ΟΛΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΧΛΙΑΜΠΟΒΟ.
- ❖ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ «ΚΑΖΑΝΚΙΤΕ» – ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ «ΜΠΡΑΣΝΑΡΣΚΙ ΣΤΟΛ» (ΚΑΡΕΚΛΑ ΚΟΥΡΕΑ) - ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ «ΚΑΡΑΚΙΟΛΟΒΑΤΑ ΝΤΟΥΠΚΑ».

Δήμος του Χάρμανλι

- ❖ «ΙΖΒΟΡΑΤ ΝΑ ΜΠΕΛΟΝΟΓΚΑΤΑ» (Η ΠΗΓΗ ΤΗΣ ΑΣΠΡΟΠΟΔΗΣ) – «ΠΡΕΓΚΑΡΜΠΕΝΙΑΤ ΜΟΣΤ» (Η ΚΑΜΠΟΥΡΙΑΣΤΗ ΓΕΦΥΡΑ) – ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑ- ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, ΟΛΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΑΡΜΑΝΛΙ.
- ❖ Η ΠΕΤΡΑ ΜΕΝΧΙΡ-ΤΣΟΥΤΣΟΥΛ - ΡΩΜΑΪΚΗ ΟΔΟΣ, ΧΩΡΙΟ ΟΒΤΣΑΡΟΒΟ.

Δήμος του Χάσκοβο

- ❖ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΓΓΕΛΩΝ ΜΗΧΑΗΛ ΚΑΙ ΓΑΒΡΙΗΛ – ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ – ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΠΑΣΚΑΛΕΥΑ - ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΥΡΚΟΒΟ – ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ – ΜΝΗΜΕΙΟ «100 ΧΡΟΝΙΑ ΧΑΣΚΟΒΟ» - ΤΟ ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟ – Ο ΠΑΛΙΟΣ ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΓΙΟΥ – ΤΟ ΗΛΙΑΚΟ ΡΟΛΟΙ, ΟΛΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ.
- ❖ ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΗΣ ΖΗΛΙΑΣ – ΚΑΣΤΡΟ «ΜΑΡΣΑ» - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ – ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΤΣΟΡΜΠΑΤΖΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚ – ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΜΠΟΓΙΑΤΖΗ ΟΓΛΟΥ, ΟΛΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ.
- ❖ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΘΡΑΚΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΧΩΡΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΒΟ – ΤΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΟΥΖΟΥΝΤΖΟΒΟ ΤΟΥ 16-19 ΑΙΩΝΑ, ΟΥΖΟΥΝΤΖΟΒΟ – ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ, ΧΩΡΙΟ ΟΥΖΟΥΝΤΖΟΒΟ - ΑΓΙΑΣΜΑ ΚΑΙ ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΑΣ, ΧΩΡΙΟ ΤΡΑΚΙΕΤΣ, ΣΑΛΟΝΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ, ΧΩΡΙΟ ΚΝΙΖΟΒΝΙΚ.
- ❖ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ «ΖΛΑΤΟ ΠΟΛΕ», ΧΩΡΙΟ ΝΟΒΑ ΝΑΝΤΕΖΝΤΑ – ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ, ΧΩΡΙΟ ΓΚΑΡΒΑΝΟΒΟ – ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΙΟΝΩΔΗ, ΧΩΡΙΟ ΓΚΑΡΒΑΝΟΒΟ, ΠΕΡΙΟΧΗ «ΑΣΕΝΟΒΑ ΚΡΕΠΟΣΤ».

1.3. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ (ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΑΞΙΟΘΕΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ

Ως αποτέλεσμα των πρακτικών που εξερευνήθηκαν για την προώθηση και την ανάπτυξη των πολιτιστικών και φυσικών αξιοθεατών στην περιοχή του Χάσκοβο, συμπεραίνουμε τα ακόλουθα πρόσθετα μέτρα:

- ❖ Διενέργεια διαφημιστικών εκστρατειών - τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών κλιπ, οπτικοακουστικού υλικού, διαφημιστικών πινακίδων, ανακοίνωσης εκδηλώσεων κ.λπ.
- ❖ Δημιουργία έντυπων και ψηφιακών εκδόσεων - συμπεριλαμβανομένων καταλόγων, φυλλαδίων, οδηγιών, χαρτών κ.λπ.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

- ❖ Οργάνωση επισκέψεων των ενδιαφερόμενων αντιπροσώπων από τρίτες χώρες (λιανοπωλητές, ταξιδιωτικοί πράκτορες, πράκτορες ξενοδοχείων, διεθνείς δημοσιογράφοι, που γράφουν για πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα).
- ❖ Διεξαγωγή ημερίδων αφιερωμένων στα πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα της ΕΕ σε τρίτες χώρες, καλώντας τους ενδιαφερόμενους αντιπροσώπους (λιανοπωλητές, ταξιδιωτικούς πράκτορες, πράκτορες ξενοδοχείων).
- ❖ Γεωαναφορά όλων των τύπων δεδομένων που επιτρέπουν αυτό, καθώς και παρουσίασή τους σε διαδραστικούς χάρτες.
- ❖ Ενσωμάτωση δεδομένων σε Χάρτες Google, OpenStreetMap κ.λπ. μέσω προφίλ του έργου.
- ❖ Ενσωμάτωση δεδομένων σε εθνικές/επαγγελματικές/εμπορικές πύλες για τουριστικά αξιοθέατα.
- ❖ Εκστρατεία στα κοινωνικά δίκτυα (FB, Instagram, Pinterest, Foursquare) εστιαζόμενη σε οπτικές ή γεωγραφικές πληροφορίες.
- ❖ Δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με τους χώρους σε παιχνίδια και εφαρμογές στο Διαδίκτυο, τα οποία περιλαμβάνουν επίσης επιτόπιες επισκέψεις, π.χ. Geocaching.
- ❖ Βελτίωση της πρόσβασης στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά, ψηφιοποίηση των μουσείων και δημιουργία δημόσιων ηλεκτρονικών μητρώων.
- ❖ Ανακαίνιση των εκθέσεων των μουσείων και ένταξη διαδραστικών στοιχείων.
- ❖ Ανάπτυξη εργαλείων για την ανταλλαγή πληροφοριών κατά την παρουσίαση τοπικών μουσείων σε εθνικά, ευρωπαϊκά και παγκόσμια δίκτυα και φόρουμ, προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των μουσείων, δημιουργία συνθηκών για εθελοντική εργασία στα μουσεία.
- ❖ Επαγγελματική ομαδοποίηση και ανάπτυξη δικτύων βασικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων όπως και αλυσίδων οικοτουρισμού σε διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- ❖ Προώθηση δραστηριοτήτων που έχουν ως στόχο την εκπαίδευση δυνητικών τουριστών - ερμηνευτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα που αφορούν διάφορες ηλικίες, μαθήματα στην ύπαιθρο για μαθητές από την πρωτοβάθμια, και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εκπαιδευτικά σεμινάρια για φοιτητές, όπως και για δασκάλους από τα δημοτικά σχολεία γύρω στις προστατευόμενες περιοχές κ.λπ.
- ❖ Προσεκτική επιλογή χώρων στους οποίους να επενδυθεί ώστε να αναπτυχθούν ως τουριστικά αξιοθέατα.
- ❖ Στοχοθετημένα μέτρα για την προστασία των περιοχών από εξωτερικές αρνητικές επιδράσεις και δημιουργία ενός αντίστοιχου φυσικού και/ή κοινωνικού περιβάλλοντος που βελτιώνει τον τουριστικό αντίκτυπο των χώρων.

- ❖ Λήψη κατάλληλων και έγκαιρων μετρών για την αποθήκευση, συντήρηση και έκθεση αξιοθεατών.

2.1. ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΑΥΤΟΣΗΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΙΝΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ

Πριν από τον προσδιορισμό της ενοποιημένης προσέγγισης για τη συλλογή ταυτόσημων πληροφοριών σχετικά με την παραδοσιακή κουζίνα και τα κρασιά στην περιοχή του Χάσκοβο, πρέπει επίσης να εξετάσουμε τις ορθές πρακτικές προώθησης παραδοσιακής γαστρονομίας και οινών ως προϋπόθεση για την ποιοτική εκτέλεση των υποχρεώσεων του Αναδόχου βάσει της παρούσας σύμβασης.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΟΙ ΚΑΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ ΚΑΙ ΟΙΝΩΝ

Οι ορθές πρακτικές έχουν επιλεγεί μεταξύ των διαθέσιμων βάσεων δεδομένων εφαρμόζοντας κριτήρια επιλεξιμότητας που καθορίζονται από τον ανάδοχο ενόψει του απώτερου στόχου της μεθοδολογίας για την προώθηση της παραδοσιακής κουζίνας και κρασιών της περιοχής.

Τα κριτήρια που μας έχουν καθοδηγήσει καθορίστηκαν λαμβάνοντας υπόψη κριτήρια βασιζόμενα στις παγκόσμιες τάσεις στην παραδοσιακή/τοπική κουζίνα και στα κρασιά:

- Διεθνής Έκθεση για το Γκουρμέ Τουρισμό, από το 2012, του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού³.
- Περιφερειακός Γκουρμέ Τουρισμός (2016), Γκριγκόροβα Ζ., Σόποβα Ι⁴.
- Οκουμούσα Μπ., Οκουμούς Φ., ΜακΚέρτσερ Μπ., (2007), «Συμπερίληψη τοπικής και διεθνούς κουζίνας στο μάρκετινγκ των τουριστικών προορισμών: οι περιπτώσεις του Χονγκ Κονγκ και της Τουρκίας, Διαχείριση τουρισμού».
- Σιμς Ρ., (2010), «Τοποθέτηση του μενού επί τόπου: Η τοπική σύνδεση μεταξύ του βρετανικού γκουρμέ τουρισμού από την παραγωγή μέχρι την κατανάλωση», Περιφερειακή εφημερίδα.
- Κουάν. Σ., Ουάνγκ Ν., (2004), «Προς δομικό μοντέλο της τουριστικής εμπειρίας: μια απεικόνιση της εμπειρίας με τα τρόφιμα στον τουρισμό, Διαχείριση του τουρισμού».

³ <http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/amreports4-foodtourism.pdf>

⁴ https://www.researchgate.net/publication/311672896_Rural_Food_Tourism

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

- Μπεσιέρε, Τζ. (1998) «Τοπική ανάπτυξη και κληρονομιά: Παραδοσιακά εδέσματα και κουζίνα ως τουριστικά αξιοθέατα στις αγροτικές περιοχές», Περιφερειακή κοινωνιολογική έκθεση.
- Τζορτζ Γκ., Τουντοράτσε Π., Νιστορεάνου Π. (2014 γ.) «Γαστρονομικός Τουρισμός, μια νέα τάση στον σύγχρονο τουρισμό», Τουριστικό περιοδικό.
- Επισκόπηση των ευκαιριών μάρκετινγκ στον οινοτουρισμό με έμφαση στη Μάλτα, 2015, από την Τερέζα Χόμπαν⁵ κ.λπ.

Ξεκινώντας από το πλαίσιο της παρούσας μεθοδολογίας, αντλούμε τις ακόλουθες καλές πρακτικές για την προώθηση παραδοσιακών τροφίμων και κρασιών, και πιο συγκεκριμένα:

Πίνακας 3. Καλές πρακτικές για τα παραδοσιακά εδέσματα και οίνους

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ		
Όνομασία	Αποτελέσματα	Πηγή πληροφοριών
Νέο οικονομικό μοντέλο για τα ιταλικά αγροκτήματα: γκουρμέ και οινοτουρισμός	Έχουν προωθήσει τοπικές συνταγές που μεταδίδονται από γενιά σε γενιά	http://www.scientificpapers.org/wp-content/files/16_Lanfranchi-A_New_Economic_Model_for_Italian_Farms_the_Wine_Food_Tourism.pdf
Το υπέροχο φαγητό μας	Έχει δημιουργηθεί ένας ιστότοπος με μια βάση δεδομένων των τοπικών παραγωγών και επεξεργαστών τροφίμων για την προώθηση της κατανάλωσης τοπικής διατροφής και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία και τα χαρακτηριστικά των τοπικά παραγόμενων και τοπικά επεξεργασμένων τροφίμων.	https://www.interregeurope.eu/circe/news/news-article/3692/slovenians-create-our-super-food-website/
Στρατηγική για την ανάπτυξη της γαστρονομίας στη Σλοβενία	Δημιουργήθηκε μαγειρική πυραμίδα που παρουσιάζει 24 γκουρμέ σλοβενικές περιοχές με 144 παραδοσιακά εδέσματα.	https://www.slovenia.info/en
ΚΡΑΣΙΑ		
Όνομασία	Αποτελέσματα	Πηγή πληροφοριών
Εξειδικευμένη θέση	Δημιουργήθηκε ένα δίκτυο οινοποιών στην Κρήτη για την προώθηση τόσο του προϊόντος όσο και του τουριστικού του δυναμικού.	http://www.winesofcrete.gr/cretewines/en/Article/TheWines/WinesofCrete_2507.html
Νέο οικονομικό μοντέλο για τα ιταλικά αγροκτήματα: γαστρονομικός και οινοτουρισμός	Αναπτύχθηκαν συγκεκριμένοι προορισμοί οινοτουρισμού στην Ιταλία.	http://www.scientificpapers.org/wp-content/files/16_Lanfranchi-A_New_Economic_Model_for_Italian_Farms_the_Wine_Food_Tourism.pdf
Βέλτιστες πρακτικές στις παγκόσμιες πρωτεύουσες του οίνου	εξαιρετικό παράδειγμα συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα στον οινοτουρισμό /Αργεντινή/. βελτίωση των υποδομών και διοργάνωση φεστιβάλ του κρασιού /Πορτογαλία/.	http://www.greatwinecapitals.com/sites/default/files/resources/downloads/wine_tourism_challenges_and_perspectives.pdf

5

<https://www.um.edu.mt/library/oar/bitstream/handle/123456789/3072/An%20Overview%20of%20Marketing%20opportunities%20in%20Wine%20Tourism%20with%20special%20reference%20to%20Malta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

В резултат от проучените добри практики и използваните при тях методи, критерии, системи на анализ и оценка, както и от проведеното изследване на традиционни храни и вина в област Хасково в рамките на настоящия договор, възможностите за потенциал и проблемите при промотирането на традиционните храни и вина за област Хасково могат да се обособят в следната таблица:

Πίνακας 4. SWOT ανάλυση της περιοχής του Χάσκοβο όσον αφορά τα παραδοσιακά εδέσματα και κρασιά

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<p>Η περιοχή του Χάσκοβο είναι ένας ελκυστικός προορισμός για γκουρμέ και οινοτουρισμό. Τουριστικό προϊόν που σχετίζεται με μία από τις παλαιότερες παραδόσεις στην περιοχή του Χάσκοβο /την παραγωγή οίνου/ και με τα τοπικά γαστρονομικά εδέσματα.</p>	<p>Ανεπαρκής πληροφόρηση για το Χάσκοβο ως προορισμό για το γκουρμέ και οινοτουρισμό. Συνολικά, ένας σχετικά άγνωστος προορισμός στις εξωτερικές και εγχώριες αγορές. Ισχυρός ανταγωνισμός των γειτονικών Ελλάδας και Τουρκίας. Τα τυποποιημένα προϊόντα για "μαζικό" τουρισμό δεν βοηθούν στην διαμόρφωση της εικόνας της περιοχής ως προορισμός για γκουρμέ και οινοτουρισμό.</p>
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ/ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
<p>Συμπλήρωμα των τουριστικών υπηρεσιών με γκουρμέ και οινοτουρισμό. Δημιουργία ενός συναισθηματικά εστιασμένου, πλούσιου σε τουριστικό προϊόν περιεχομένου που συνδέει όλες τις πτυχές του οίνου και του γκουρμέ τουρισμού στο Χάσκοβο, τόσο σύγχρονες όσο και παλιές και καθιερωμένες παραδόσεις. Σαφής στόχευση του προϊόντος με στοχοθέτηση των επιλεγμένων για το συγκεκριμένο είδος τουρισμού αγορών στόχων που είναι εξοικειωμένοι με τους τοπικούς οίνους και τα τρόφιμα. Χρησιμοποίηση των δυνατοτήτων των νέων μέσω επικοινωνίας ώστε αν δημιουργηθεί μια συναισθηματική σύνδεση μεταξύ του προϊόντος, του προορισμού και του χρήστη.</p>	<p>Ισχυρός ανταγωνισμός στον τομέα (από την Ιταλία, τη Γαλλία, την Ισπανία, την Ελλάδα) και από τις αναδυόμενες αγορές (την Αυστραλία, τη Νότια Αφρική, τη Χιλή, τη Γεωργία, την Αρμενία, τη Ρουμανία). Λανθασμένη ή μη εστιασμένη στόχευση του τουριστικού προϊόντος που οδηγεί σε χαμηλή απόδοση του περιφερειακού μάρκετινγκ στο Χάσκοβο ως προορισμό για το γκουρμέ και οινοτουρισμό.</p>

Βασιζόμενοι στην προϋπόθεση των καλών πρακτικών που περιγράψαμε παραπάνω, διαπιστώσαμε ότι οι μέθοδοι και οι τεχνικές για την προώθηση παραδοσιακών εδεσμάτων και οίνων πρέπει να περιλαμβάνουν μερικά ελάχιστα κριτήρια στα οποία να ανταποκριθούν προκειμένου να παρουσιαστούν σε εφαρμογή για κινητές συσκευές και σε δικτυακή πύλη.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ

Τα ελάχιστα κριτήρια που πρέπει να πληρεί η παραδοσιακή κουζίνα είναι τα ακόλουθα:

- ❖ να είναι παραδοσιακή μόνο για την περιοχή·
- ❖ να συνδέεται με τον τρόπο ζωής και τα έθιμα του τοπικού πληθυσμού·
- ❖ να μεταδίδεται από γενιά σε γενιά·
- ❖ να είναι δημοφιλής ανάμεσα στον τοπικό πληθυσμό·
- ❖ να είναι υγιεινή και για την ετοιμασία των εδεσμάτων να χρησιμοποιούνται τοπικά προϊόντα.

ΟΙΝΟΙ

Τα ελάχιστα κριτήρια που πρέπει να πληροί ένα κρασί είναι τα ακόλουθα:

- ❖ να είναι παραδοσιακό μόνο για την περιοχή·
- ❖ να συνδέεται με τον τρόπο ζωής και τα έθιμα του τοπικού πληθυσμού·
- ❖ να είναι δημοφιλές ανάμεσα στον τοπικό πληθυσμό·
- ❖ να είναι υψηλής ποιότητας·
- ❖ να είναι μοναδικό για την περιοχή.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΑΥΤΟΣΗΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Μετά από την μελέτη ορθών πρακτικών στον τομέα αυτό, προτείνουμε η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ για τη συλλογή ταυτόσημων πληροφοριών να βασίζεται στα ακόλουθα στάδια:

- Μελέτη και τεκμηρίωση των παραδοσιακών εδεσμάτων και οινών στην περιοχή του Χάσκοβο·
- Συστηματικοποίηση των πληροφοριών με βάση ορισμένους δείκτες.

ΣΤΑΔΙΟ 1. Μελέτη και τεκμηρίωση των παραδοσιακών εδεσμάτων και οινών στην περιοχή του Χάσκοβο

Προτείνουμε να εξερευνηθούν πηγές πληροφοριών διαφορετικής φύσης, συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών εγγράφων - ΣΠΑ, ΣΔΑ, Εθνική Στρατηγική για την Ανάπτυξη της Αμπελουργίας και Οινολογίας 2005-2025, Εθνική Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη της Γεωργίας της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας 2014-2020, Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στη Δημοκρατία της Βουλγαρίας, 2014-2030 κ.λπ., καθώς και λογοτεχνικές και άλλες πηγές, να καθιερωθούν επαφές με τις αρμόδιες αρχές, όπως το Υπουργείο Γεωργίας, τον Εκτελεστικό Οργανισμό για το αμπέλια και τα κρασιά, το Ινστιτούτο Αμπελουργίας και Οινολογίας, τα τοπικά και περιφερειακά ιστορικά μουσεία, συμπεριλαμβανομένων των δημοτικών αναγνωστωρίων και βιβλιοθηκών, των τοπικών ομάδων διάφορων πρωτοβουλιών, τα μουσεία, να συγκεντρωθούν πληροφορίες μεταξύ πολλών στατιστικών σελίδων, καθώς

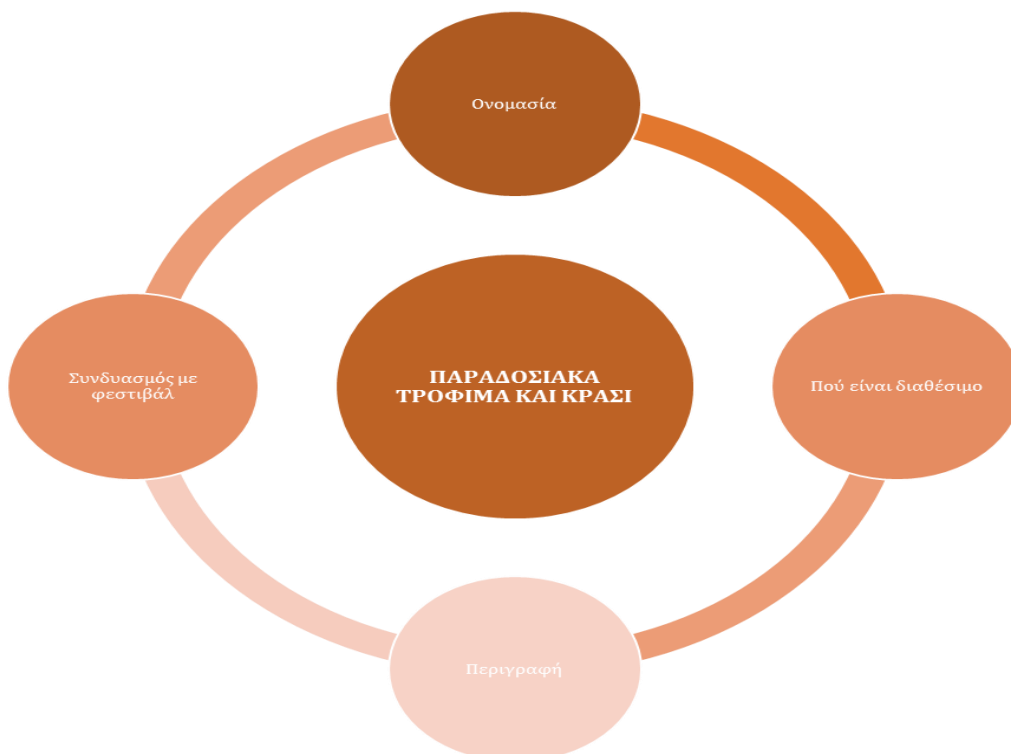
Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.

και άλλες έρευνες με θέμα την πολιτισμική άυλη κληρονομιά σχετικά με τα εδέσματα, και τυχόν διαφημιστικά υλικά που δημιουργήθηκαν κ.λπ.

ΣΤΑΔΙΟ 2. Συστηματοποίηση των πληροφοριών με βάση ορισμένους δείκτες

Αφού οι διαφορετικές πηγές πληροφοριών έχουν μελετηθεί, προτείνουμε τα συγκεντρωμένα δεδομένα να συστηματοποιηθούν με βάση συγκεκριμένους δείκτες για την παρουσίασή τους σε εφαρμογή για κινητές συσκευές και σε δικτυακή πύλη. Οι κύριοι δείκτες είναι οι ακόλουθοι:

1. Ονομασία
2. Πού είναι διαθέσιμο
3. Περιγραφή
4. Συνδυασμός με φεστιβάλ

Γραφική 2. Ενοποιημένη προσέγγιση για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα παραδοσιακά εδέσματα και κρασιά

2.2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΕΔΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ» ΣΕ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΜΟΡΦΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ

Σύμφωνα με την προτεινόμενη προσέγγιση, συλλέξαμε τα παρακάτω δεδομένα που παρουσιάζονται σε χωριστές ενότητες στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2:

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΔΕΣΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΔΕΣΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΟΙΝΟΙ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΝΟΙ

ΜΟΝΑΔΙΚΟΙ ΟΙΝΟΙ

Δυνατότητα επισκέψεων τουριστών με έμφαση στον γκουρμέ και οινοτουρισμό κατά δήμους:

Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ

- ❖ Φεστιβάλ στο χωριό Στάλεβο, το Σεπτέμβριο - κελάρι κρασιού στην περιοχή του Δήμου Ντιμίτροβγκραντ.

Δήμος του Ιβάλοβγκραντ

- ❖ Φεστιβάλ στο χωριό Χούχλα, το Σεπτέμβριο - κάβα στην περιοχή του δήμου.

Δήμος του Λιουμπίμετς

- ❖ Παραδοσιακό Πανηγύρι - Γαστρονομική Έκθεση – «Από τον Κήπο στο Πιάτο», τον Αύγουστο - κάβα στην περιοχή του Δήμου Λιουμπίμετς.

Δήμος του Σταμπολόβο

- ❖ Φεστιβάλ του ψωμιού από αλεύρι όλυρας, τον Ιούλιο - κάβα στην περιοχή του δήμου Λιουμπίμετς.

Δήμος του Τοπόλοβγκραντ

- ❖ Φεστιβάλ του Ψωμιού και του Κρασιού, τον Ιανουάριο - κάβα στην περιοχή του Δήμου Τοπόλοβγκραντ.

Δήμος του Χάρμανλι

- ❖ Φεστιβάλ «Στο Αλώνι», το Σεπτέμβριο - κάβα στην περιοχή του Δήμου Χάρμανλι.
- ❖ "Trans Gourmet Tour", τον Μάιο - κάβα στην περιοχή του Δήμου Χάρμανλι.
- ❖ Φεστιβάλ του Σουσαμιού, τον Ιούλιο - κάβα στην περιοχή του Δήμου Χάρμανλι.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Δήμος του Χάσκοβο

- ❖ «Βαρβάρα και Σάββας» - μαγειρική έκθεση, το Δεκέμβριο - κάβα στην περιοχή του Δήμου του Χάσκοβο.
- ❖ «Εδέσματα και ποτά της περιοχής του Χάσκοβο» - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα, το Δεκέμβριο - κάβα στην περιοχή του Δήμου του Χάσκοβο.
- ❖ «Ταμπιέτ» - Φεστιβάλ Μαγειρικής και Μουσικής, τον Μάιο - κάβα στην περιοχή του Δήμου του Χάσκοβο.

2.3. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ (ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΕΔΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ

Ως αποτέλεσμα των πρακτικών που εξερευνήθηκαν για την προώθηση και την ανάπτυξη των παραδοσιακών εδεσμάτων και οινών της περιοχής του Χάσκοβο, συμπεραίνουμε τα ακόλουθα πρόσθετα μέτρα:

- ❖ Διενέργεια διαφημιστικών εκστρατειών - τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών κλιπ, οπτικοακουστικού υλικού, διαφημιστικών πινακίδων, ανακοίνωσης εκδηλώσεων κ.λπ.
- ❖ Δημιουργία έντυπων και ψηφιακών εκδόσεων - συμπεριλαμβανομένων των καταλόγων, φυλλαδίων, οδηγών, βιβλίων συνταγών, χαρτών κ.λπ.⁶.
- ❖ Διεξαγωγή διαφημιστικών δραστηριοτήτων σε καταστήματα λιανικής πώλησης.
- ❖ Διοργάνωση συναντήσεων με εισαγωγείς, διανομείς και άλλους εμπόρους.
- ❖ Οργάνωση επισκέψεων στη Βουλγαρία των ενδιαφερόμενων αντιπροσώπων από τρίτες χώρες (λιανοπωλητές, οινοχόοι, ταξιδιωτικοί πράκτορες, πράκτορες ξενοδοχείων, διεθνείς δημοσιογράφους που γράφουν για θέματα σχετικά με τους οίνους και την τοπική κουζίνα).
- ❖ Διεξαγωγή ημερίδων αφιερωμένων στους οίνους της ΕΕ σε τρίτες χώρες, καλώντας τους ενδιαφερόμενους αντιπροσώπους (λιανοπωλητές, οινοχόοι, ταξιδιωτικοί πράκτορες, πράκτορες ξενοδοχείων, διεθνείς δημοσιογράφους που γράφουν για θέματα σχετικά με τους οίνους και την τοπική κουζίνα).
- ❖ Δημιουργία ενός εύχρηστου και καλά επισημασμένου χώρου για να προσφέρει γευσιγνωσία/ παρουσίαση προϊόντων.
- ❖ Δημιουργία ενός συλλόγου κρασιών για τους επισκέπτες και παροχή κάρτας μέλους.
- ❖ Οργάνωση επισκέψεων και οινοτουριστικών εκδρομών στο Χάσκοβο.

⁶ https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64631/Anh_Vu_Ngoc_TOBBA11.pdf?sequence=1

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.

- ❖ Πανηγύρια και διεθνείς εκθέσεις, τομεακές ή γενικές, που απευθύνονται σε ειδικούς ή καταναλωτές·
- ❖ Οργάνωση επαγγελματικών συναντήσεων μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών, οργάνωση εργαστηρίων, γευσιγνωσίες, σεμινάρια κλπ. 7·
- ❖ Ρεπορτάζ από τα φεστιβάλ τοπικής κουζίνας και κρασιών·
- ❖ Εκδόσεις και ταινίες αφιερωμένες στην τοπική κουζίνα και την ιστορία του κρασιού·
- ❖ Δημιουργία δικτύου παραγωγών και εστιατόρων·
- ❖ Οργάνωση συνεδρίων και άλλων εκδηλώσεων προώθησης·
- ❖ Οργάνωση μαθημάτων μαγειρικής online και επί τόπου·
- ❖ Ανάπτυξη διασκεδαστικών παιχνιδιών σε εφαρμογές και στο Διαδίκτυο για τοπική κουζίνα και κρασιά·
- ❖ Γεωαναφορά όλων των τύπων δεδομένων που επιτρέπουν αυτό, καθώς και παρουσίασή τους σε διαδραστικούς χάρτες·
- ❖ Ενσωμάτωση δεδομένων σε Χάρτες Google, OpenStreetMap κ.λπ. μέσω προφίλ του έργου·
- ❖ Ενσωμάτωση δεδομένων σε εθνικές/επαγγελματικές/εμπορικές πύλες για τουριστικά αξιοθέατα·
- ❖ Εκστρατεία στα κοινωνικά δίκτυα (FB, Instagram, Pinterest, Foursquare) εστιαζόμενη σε οπτικές ή γεωγραφικές πληροφορίες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. ΣΥΛΛΕΓΜΕΝΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

---

⁷ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΟΙΝΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ 2014 -2018.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. ΣΥΛΛΕΓΜΕΝΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Ιστορικό Μουσείο	Πόλη του Ντιμίτροβγκραντ	<p>Το Ιστορικό Μουσείο του Ντιμίτροβγκραντ είναι ένα πολιτιστικό και επιστημονικό ίδρυμα, που ιδρύθηκε το 1951. Ήταν το πρώτο στη Βουλγαρία Μουσείο Σύγχρονης Ιστορίας. Το προφίλ του μουσείου είναι ιστορικό και έχει τα εξής τμήματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τμήμα Νέας και Νεότερης Ιστορίας - Τμήμα Εθνογραφίας - Καλλιτεχνικό Τμήμα - Πινακοθήκη «Πέτκο Τσουρτσουλιεβ» - Θυγατρικό παράρτημα – Σπίτι-Μουσείο του Πένιο Πένεφ - Τμήμα Αρχαιολογίας. <p>Σήμερα στο μουσείο εκτίθενται αντικείμενα από τη νεολιθική έως τη σύγχρονη εποχή, που παρουσιάζονται σε τέσσερις αίθουσες εκθέσεων.</p> <p>Η αίθουσα «Κίνημα εθελοντικής εργασίας στη Βουλγαρία» είναι μοναδική στη Βουλγαρία και αντανακλά ένα πολύπλοκο και αμφιλεγόμενο περίοδο του πρόσφατου παρελθόντος της Βουλγαρίας – από το 1945 έως το 1990. Στολές, σημαίες, βραβεία, φωτογραφίες και άλλα αντικείμενα από την καθημερινή ζωή των εθελοντών εργατών αποκαλύπτουν την ιστορία αυτού του κινήματος και βυθίζουν τους επισκέπτες στο πνεύμα της περιόδου.</p> <p>Η αίθουσα «Ντιμίτροβγκραντ» παρακολουθεί την κατασκευή μιας από τις</p>	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Στο Ντιμίτροβγκραντ υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης.	Μέρος της συλλογής του μουσείου είναι ο νεολιθικός άνθρωπος που ανακαλύφθηκε το 2009 κατά τη διάρκεια αρχαιολογικών ανασκαφών διάσωσης του μεσαιωνικού οικισμού στην περιοχή Καρά Ντερέ κοντά στο χωριό Κρουμ του Δήμου του Ντιμίτροβγκραντ. Ο σκελετός αποτελεί μέρος ενός νεολιθικού λατρευτικού συγκροτήματος, το οποίο είναι μοναδικό στο έδαφος της Βουλγαρίας και των γειτονικών χωρών. Αυτό το καθιστά μοναδικό από επιστημονική και εκθεσιακή άποψη

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>νέότερες πόλεις της Βουλγαρίας, η οποία στη δεκαετία του '50 του εικοστού αιώνα μετατράπηκε σε σύμβολο του σοσιαλισμού.</p> <p>Η αίθουσα Αρχαιολογίας παρουσιάζει αντικείμενα από τη ζωή των οικισμών του Δήμου του Ντιμίτροβγκραντ, μερικά από τα οποία έχουν συνεχή ανάπτυξη από τη νεολιθική περίοδο (6ος αι. Π.Χ.) μέχρι σήμερα.</p>			
<p>Δημοτική Πινακοθήκη «Πέτκο Τσουρτσουλιέβ»</p>	<p>Πόλη του Ντιμίτροβγκραντ</p>	<p>Η Δημοτική Πινακοθήκη «Πέτκο Τσουρτσουλιέβ» λειτουργεί ως συλλογή έργων τέχνης από το 1962. Ουσιαστικά, είναι ένα μουσείο τέχνης που αποθηκεύει περισσότερα από 2250 έργα από περίπου 400 καλλιτέχνες. Τα τμήματα είναι: Πίνακες, Γραφικά, Γλυπτική, Σύγχρονη Τέχνη και Θεατρική αφίσα. Μαζί με τα έργα διακεκριμένων Βούλγαρων καλλιτεχνών, στη συλλογή παρουσιάζονται έργα καλλιτεχνών που έχουν συνδέσει το δημιουργικό τους μονοπάτι με το Δημητροβγκράντ.</p> <p>Η πινακοθήκη διαθέτει:</p> <ul style="list-style-type: none"> - μια σημαντική συλλογή θεατρικών αφισών Βουλγάρων και ξένων καλλιτεχνών. - πίνακες ζωγραφικής από τους συμμετέχοντες στις υπαίθριες συνεδρίες ζωγραφικής, - έργα του Συμπόσιου Σύγχρονης Τέχνης «Στο δικό του πλαίσιο - Ντιμίτροβγκραντ», "και από το πρόγραμμα "Προσωπικότητες της δεκαετίας του '90", - ένα έργο του παγκοσμίου φήμης καλλιτέχνη Χρίστο Γιαβάσεφ (Κρίστο). 	<p>Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.</p>	<p>Στο Ντιμίτροβγκραντ υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης.</p>	<p>Η πινακοθήκη είναι η μοναδική στην χώρα όπου σώζεται ένα εκθέμα από την πρώτη εθνολογική έκθεση στη Βουλγαρία - το «Θήκη - αρχείο του 88ου» του Νέντκο Σολάκοφ.</p>
<p>Δημοτικό Δραματικό Θέατρο «Απόστολ Καράμιτεφ»</p>	<p>Πόλη του Ντιμίτροβγκραντ</p>	<p>Το Δημοτικό Δραματικό Θέατρο «Απόστολ Καράμιτεφ» - Ντιμίτροβγκραντ είναι ένα πολιτιστικό ίδρυμα με 60 χρόνια ιστορίας. Δημιουργήθηκε το 1953. Ήταν το μοναδικό κρατικό θέατρο σε μια μη περιφερειακή πόλη. Το θέατρο του Ντιμίτροβγκραντ διάνυσε περιόδους δυσκολιών και ακμής και το 1964 έκλεισε. Το κτίριο έγινε δεύτερη σκηνή του θεάτρου του Χάσκοβο. Το 1972</p>	<p>Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.</p>	<p>Στο Ντιμίτροβγκραντ υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης.</p>	<p>Το 2006, το Δημοτικό Δραματικό Θέατρο «Απόστολ Καράμιτεφ» καθιέρωσε το βραβείο «Αγαπημένος 13" - ως υπόκλιση στη μνήμη του προστάτη του θεάτρου, του μεγάλου Βούλγαρου ηθοποιού Απόστολ Καράμιτεφ. Ήταν μοναδικό</p>

To παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		αποκαταστάθηκε και πάλι ως Κρατικό Δραματικό Θέατρο, το 1994 μεταμορφώθηκε σε ανοικτή θεατρική σκηνή «Απόστολ Καράμιτση» - Ντιμίτροβγκραντ. Από το 2011, με διάταγμα, έχει μετατραπεί σε Δημοτικό Δραματικό Θέατρο «Απόστολ Καράμιτση» - Ντιμίτροβγκραντ.			στο είδος του βραβείο επειδή δίνεται από το ακροατήριο στον αγαπημένο του εκτελεστή. το αγαπημένο ακροατήριο της. 7 είναι οι ηθοποιοί στους οποίους απονεμήθηκε - ο Βαλεντίν Τάνεφ, ο Ιβάλο Χρίστοφ, ο Κάμεν Ντόνεφ, ο Χρίστο Μουταφτσίεφ, ο Ασέν Μπλατέτσκι, ο Καλιν Βρατσάνσκι και ο Γκεράσιμ Γκεοργκίεφ-Γκέρο.
Εθνικό Αστρονομικό Παρατηρητήριο και Πλανητάριο «Τζορντάνο Μπρούνο» - Ντιμίτροβγκραν τ	Πόλη του Ντιμίτροβγκραντ	Το Πλανητάριο, που ιδρύθηκε το 1962, είναι το πρώτο στη Βουλγαρία. Η «Αίθουσα Αστεριών» του είναι εξοπλισμένη με δύο τηλεσκόπια και έχει χωρητικότητα 60 θέσεων.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Στο Ντιμίτροβγκραντ υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης.	Εκτός από τις δραστηριότητες των επιστημονικών εργασιών και τις επισκέψεις στην αίθουσα αστεριών στο Αστρονομικό Παρατηρητήριο και Πλανητάριο «Τζορντάνο Μπρούνο» διοργανώνονται νυχτερινές παρατηρήσεις για τους πολίτες όταν οι μετεωρολογικές συνθήκες είναι κατάλληλες και επίσης στην περίπτωση ενδιαφερόντων αστρονομικών φαινομένων. Η μονάδα διαθέτει την απαραίτητη τεχνική για τη διεξαγωγή των παρατηρήσεων.
Δημοτικό Ιστορικό Μουσείο - Ιβάιλοβγκραντ	Πόλη του Ιβάιλοβγκραντ	Τρεις εκθέσεις παρουσιάζονται στο κτίριο του Ιστορικού Μουσείου - «Αρχαιολογία», «Ιστορία της πόλης και της περιοχής πριν από την Απελευθέρωση» και «Ιστορία μετά το 1878». Στο μουσείο εκτίθενται κεραμικά από την αρχαία βίλα «Αρμίρα», νομίσματα, αποσπάσματα ενός θρακικού άρματος κηδείας, απολείματα από τις ανασκαφές του	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Στο Ιβάιλοβγκραντ υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης.	Εκτός από τα αρχαιολογικά ευρήματα υπάρχουν τουφέκια και πιστόλια από τον Ρωσο-τουρκικό πόλεμο, εικόνες και έγγραφα διάφορων αρχείων που σχετίζονται με τη ζωή και το έργο των

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		τύμβου κοντά στο χωριό Σβιράτσι, όπως και αντικείμενα από το φρούριο «Λιουτίτσα».			βοεβόδων (καπετάνιων κατά τον πόλεμο για την Απελευθέρωση) Γιάννη Ποπόφ και Στάμπολ Ντιμιτρόφ. Οι επισκέπτες μπορούν επίσης να δουν τον μοναδικό γεωγραφικό και ιστορικό χάρτη της Βουλγαρίας από το 1913, καθώς και άλλα αντικείμενα από την πόλη.
Αναγεννησιακό σπίτι-μουσείο του Μιρτσό Πασκάλεφ – «Πασκάλεβα κάστα»	Πόλη του Ιβάλιοβγκραντ	Ένα από τα λαμπρότερα παραδείγματα παραδοσιακού αρχοντικού σπιτιού ενός μεταξοσκωληκτρόφου του τέλους του δέκατου ένατου αιώνα, το οποίο είναι επίσης αρχιτεκτονικό μνημείο πολιτισμού. Το σπίτι ανακαινώθηκε και στεγάζει το τοπικό εθνογραφικό μουσείο που παρουσιάζει τον παραδοσιακό τρόπο ζωής και τα επαγγέλματα στην περιοχή του Ιβάλιοβγκραντ κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης. Το σπίτι έχει μια πέτρινη βάση και κτίστηκε με πλίθος, πηλό και επίχρισμα ασβέστη. Στο παρελθόν, το ισόγειό του είχε αγροτικούς προορισμούς και οι δύο όροφοι πάνω του είχαν μεικτή χρήση, τα λεγόμενα «κάστι» ήταν καθιστικά, και το μεγάλο σαλόνι του μεταξοσκωληκτρόφου – «φέγιατ» χρησιμοποιούνταν για την μεταξοσκωληκτροφία και για την αποδοχή επισκεπτών εκτός της σεζόν.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο	Στο Ιβάλιοβγκραντ υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης.	Επί του παρόντος η έκθεση βρίσκεται στις δύο κύριους ορόφους και περιλαμβάνει: παραδοσιακό σαλόνι με τζάκι, τραπεζαρία της οικογένειας (χάλκινο τραπέζι και μαξιλάρια για να κάθεται η οικογένεια στο πάτωμα γύρω από αυτό) και χώρο εργασίας της οικοδέσποινας (με μεγάλη βούρτσα, ηλακάτη, ροδάνι, ανέμη και υφαντικό αργαλειό), σαλόνι με όλα τα απαραίτητα χαρακτηριστικά που αποδεικνύουν τον πλούτο των οικοδεσπότην (χάλκινο μαγκάλι για τη θέρμανση του δωματίου με άνθρακα, καναπέδες από ξύλο κοντά στα παράθυρα με υπέροχα χειροποίητα υφάσματα και καλύμματα με λευκή δαντέλα, βαθύ

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					ντουλάπι για την προίκα, τραπεζάκι για το σερβίρισμα του καφέ με γλυκό του κουταλιού με σύκο, σκαλισμένο εικονοστάσι, πλούσια διακοσμημένη λάμπα με χρωματιστό γυαλί από την Αδριανούπολη) και σαλόνι μεταξοσκώληκα. Ο δεύτερος όροφος παρουσιάζει τα κύρια στάδια της παραγωγής των κουκουλιών του μεταξιού και χαρακτηριστικές της περιοχής παραδοσιακές φορεσιές. Μετά την ανακαίνισή της, η συλλογή σήμερα έχει 11 νέα αντικείμενα που σχετίζονται με τα τοπικά επαγγέλματα και χειροτεχνήματα από τα μέσα του 19 αιώνα - σιδηρουργείο, υποδηματοποιία, ύφανση, καλλιέργεια καπνού, μεταξοσκωληκτροφία ή και πολλά άλλα.
Συλλογή Μουσείου	Χωριό Πλεβούν	Στο κτίριο του παλιού κρυφού σχολείου έχει οργανωθεί μια μόνιμη ιστορική-εθνογραφική έκθεση που παρουσιάζει τον παραδοσιακό τρόπο ζωής, τον πολιτισμό και το βιοπορισμό των Βουλγάρων της Μικράς Ασίας με ξεχωριστή, μόνιμη έκθεση φωτογραφιών αφιερωμένη στον καπετάνιο Πέτκο Βοϊβόδα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ιβάλιοβκραντ.	Κατά τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού πολέμου Απελευθέρωσης (1877-1878) ο καπετάνιος Πέτκο Βοϊβόδα, ως επικεφαλής μια ομάδα 10 ατόμων, υπερασπίστηκε με επιτυχία το χωριό Πλεβούν από την επίθεση των μπαζιμποζούκων του Άγγλου

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					συνταγματάρχη Σενκλέρ.
Ιστορικό Μουσείο	Πόλη του Σβίλεγκραντ	Το Ιστορικό Μουσείο του Σβίλεγκραντ ιδρύθηκε το 2007 με βάση μια υπάρχουσα συλλογή μουσείων, που συλλέχθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Περιείχε κυρίως φωτοεικόνες, αρχαία και μεσαιωνικά νομίσματα, αρχαιολογικά και εθνογραφικά αντικείμενα. Την δεκαετία του '70 τα εκθέματα φυλάσσονταν στο Ιστορικό Μουσείο του Haskovo. Την δεκαετία του '90 για τις ανάγκες του μουσείου είχε χορηγηθεί το ανακαινισμένο σπίτι του Δρ Τσουκρόβσκι στο κέντρο της πόλης, το οποίο διακρίνεται με την χαρακτηριστική για τις αρχές του 20 αιώνα αρχιτεκτονική. Το Ιστορικό Μουσείο του Σβίλεγκραντ φροντίζει για τη διατήρηση και την προστασία της άυλης και εμπράγματης κινητής και ακίνητης πολιτιστικής κληρονομιάς του πληθυσμού κατά μήκος του κάτω ρου του Έβρου, στην Ανατολική Ροδόπη και στην περιοχή του βουνού Σακάρ.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Σβίλεγκραντ.	Το μουσείο έχει τρεις εκθέσεις: Ιστορία, Αρχαιολογία και Εθνογραφία, στα οποία εκτίθενται αντικείμενα μεγάλης ιστορικής, πολιτιστικής και επιστημονικής σημασίας, όπως έγγραφα, φωτογραφίες, χειρόγραφα, μέταλλα, εργαλεία, ρούχα και αντικείμενα που σχετίζονται με την καθημερινή ζωή και την παραγωγή μεταξιού, βαμβακιού και μαλλιών, αγχέμαχα και πυροβόλα όπλα, προσωπικά αντικείμενα και πολλά άλλα.
Εθνογραφικό Μουσείο	Χωριό Ζάλτι Μπριάγκ	Παρουσιάζει τον πολιτισμό και τον τρόπο ζωής του τοπικού πληθυσμού αυτής της περιοχής. Το εθνογραφικό μουσείο στο χωριό Ζάλτι Μπριάγκ, που ιδρύθηκε το 1980, διατηρεί μια πλούσια έκθεση, η οποία σχετίζεται κυρίως με την πολιτιστική παράδοση των Βουλγάρων στην περιοχή του Σταμπόλοβο, τη Θράκη και τις οροσειρές της Ροδόπης, την πολιτιστική και οικονομική τους ανάπτυξη κατά τα χρόνια της Αναγέννησης.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Στις συλλογές του, η γεωργία και η κτηνοτροφία παρουσιάζονται ως τα κύρια μέσα διαβίωσης του πληθυσμού της περιοχής. Ξεχωρίζουν οι λαϊκές φορεσιές, τα χαλιά, τα χάλκινα αγγεία, τα κεραμικά, οι αντίκες, τα ξυλόγλυπτα, τα κοσμήματα και τα ιερά σκεύη και οι πλεκτές δαντέλες.
Δημοτικό	Πόλη του	Μια συλλογή μουσείου υπήρχε στο Τοπόλοβγκραντ ήδη από τη	Ο χώρος	Υπάρχουν καλές	Η σύγχρονη έκθεση βρίσκεται σε δύο

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Ιστορικό Μουσείο	Τοπόλοβγκραντ	δεκαετία του 1930. Ιδρύθηκε από τον Επιστημονικό και Αρχαιολογικό Σύλλογο «Ντολμέν» - Τοπόλοβγκραντ, και σταμάτησε την ύπαρξή της το 1943. Το 1970 δημιουργήθηκε μια συλλογή μουσείου στο τοπικό αναγνωστήριο, το οποίο το 1982 μετακόμισε στο σημερινό του κτίριο - ένα από τα πιο όμορφα στην πόλη. Χτίστηκε στις αρχές του εικοστού αιώνα από την πλούσια οικογένεια Βλαϊκίδη από το Καβακλί (σήμερα μετανάστες στην Θεσσαλονίκη). Μετά τον εκτοπισμό των Ελλήνων από την περιοχή κατά την περίοδο 1923-1926, στο κτίριο βρισκόταν το παραρτήματα της ΒΖΚΒ (Βουλγαρική Γεωργικής και την Συνεταιριστικής Τράπεζας) και της Βουλγαρικής Εθνικής Τράπεζας.	είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	επιλογές διαμονής και εστίασης στο Τοπόλοβγκραντ.	ορόφους και παρουσιάζει πολύτιμα αντικείμενα, έγγραφα και εικόνες που αποδεικνύουν την ιστορική εξέλιξη της περιοχής. Η ιστορία της περιοχής από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα παρουσιάζεται στον πάνω όροφο. Στον κάτω όροφο υπάρχει μια εθνογραφική συλλογή.
Ιστορικό Μουσείο	Πόλη του Χάρμανλι	Η ιδέα δημιουργίας ενός ιδρύματος που να ασχολείται με τη συλλογή, τη μελέτη, τη διατήρηση και την προώθηση εκθεμάτων γεννήθηκε στην τοπική πολιτιστική κοινότητα στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Η συλλογή εγκαινιάστηκε στις 18 Ιανουαρίου του 1968. Αρχικά βρισκόταν στο πρώτο σχολικό κτίριο της πόλης, που χτίστηκε μετά το 1835. Το 2000 η συλλογή του μουσείου μετατρέπεται σε Ιστορικό Μουσείο. Το κτίριο διαθέτει 350 τ.μ. εκθεσιακό χώρο, υπάρχουν ξεχωριστά ταμεία, ένας διοικητικός χώρος και ένα δωμάτιο κατάλληλο για βιβλιοθήκη με πάνω από 1000 τόμους λογοτεχνίας. Το μουσείο έχει τρία τμήματα - Αρχαιολογία, Εθνογραφία και Νέα και Νεώτερη Ιστορία.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάρμανλι.	Το κτίριο στο οποίο βρίσκεται σήμερα το μουσείο κτίστηκε το 1884 ακολουθώντας ένα σχέδιο του Ιταλού αρχιτέκτονα Πιέτρο Μοντάνι.
Περιφερειακό	Πόλη του	Το Περιφερειακό Ιστορικό Μουσείο του Χάσκοβο διατηρεί πάνω από	Ο χώρος	Υπάρχουν καλές	Το 2016 το Περιφερειακό Ιστορικό

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Ιστορικό Μουσείο	Χάσκοβο	120.000 χιλιάδες κινητά μνημεία πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς, πολλά από τα οποία έχουν εξαιρετικά μεγάλη αξία. Μοναδικές συλλογές προϊστορικών, παλαιών και μεσαιωνικών εκθεμάτων όπως κεραμικά, πέτρες, σίδηρο και γυαλί αποτελούν μέρος του πλούσιου μουσείου. Ανάμεσα στα πιο ενδιαφέροντα εκθέματα είναι δύο από τα σπάνια για τη Βουλγαρία κύπελλα «τύπου Τρώων» που χρονολογούνται από τον 1ο αιώνα π.Χ., ένα εκ των οποίων είναι σύμβολο του μουσείου. Μια εξαιρετικά πολύτιμη συλλογή από αντίκες και μεσαιωνικά νομίσματα που αριθμούν περισσότερα από 22.000 κομμάτια μπορεί να επισκεφθεί εδώ. Με τα χρόνια, το Περιφερειακό Μουσείο Ιστορίας έχει πραγματοποιήσει δραστηριότητες συλλογής, έρευνας και μεθοδολογίας στο έδαφος 11 δήμων της σημερινής περιοχής του Χάσκοβο. Έχει αποκαταστήσει πάνω από 30 μνημεία του πολιτισμού. Το μουσείο έχει μία από τις καλύτερες εθνογραφικές συλλογές. Τα ταμεία του τμήματος έχουν σχεδόν 15.000 μονάδες. Εδώ είναι αποθηκευμένες συλλογές από χάλκινα δοχεία, φορεσιές, υφάσματα, κοσμήματα, γεωργικό και βιοτεχνικό εξοπλισμό, αντικείμενα λαϊκής τέχνης, τελετουργικά αντικείμενα και πολλά άλλα.	είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο	επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Μουσείο του Χάσκοβο εγκαινίασε την ανακαινισμένη αρχαιολογική έκθεση. Βρίσκεται σε μια νέα σύγχρονη αίθουσα σε δύο ορόφους και διαθέτει υλικές μαρτυρίες για την ιστορία της περιοχής από τη Νέα Εποχή του Λίθιου (του 7 - 5 αιώνα π.Χ.) έως τον ύστερο Μεσαίωνα.
Το Σπίτι του Τσορμπατζή Πασκάλ	Πόλη του Χάσκοβο	Αναμφισβήτητα το σπίτι του Τσορμπατζή Πασκάλ είναι ένα πραγματικό αρχιτεκτονικό αριστούργημα. Είναι μνημείο πολιτισμού εθνικής σημασίας. Σε αυτό, μπορούμε να εντοπίσουμε τη μετάβαση	Ο χώρος είναι προσβάσιμος	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης	Ο Τσορμπατζής Πασκάλ είναι ο πατέρας του Αλέξανδρου Πασκάλεφ, εξέχων εκδότης του 20ου αιώνα.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		από τον παραδοσιακό αγροτικό σε αστικό και ευρωπαϊκό τρόπο ζωής του τοπικού πληθυσμού μετά την Απελευθέρωση. Το σπίτι του Τσορμπατζή Πασκάλ είναι διώροφο, ασύμμετρο, με υπέροχη λειτουργική διάταξη. Αριστοκρατική ευκολία του προσδίνει το ημι-κυκλικό παράθυρο, άνεση και ζεστασιά αισθάνονται από τα όμορφα σκαλιστά ταβάνια, πόρτες και ντουλάπια, ενώ οι διακοσμητικές κόγχες ή τα λεγόμενα «αλαφράγκα» - συμπληρώνουν το εσωτερικό και του δίνουν μια μοναδική πολυπλοκότητα.	με αυτοκίνητο.	στο Χάσκοβο.	
Το Σπίτι του Τσορμπατζή Ντιμιτράκ	Πόλη του Χάσκοβο	Το σπίτι του Τσορμπατζή Ντιμιτράκ είναι ένα από τα παλαιότερα στο Χάσκοβο. Χτισμένο στις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα, αποδεικνύει τις τολμιρές αισθητικές απαιτήσεις και προσδοκίες των πλούσιων επαγγελματιών και εμπόρων του Χάσκοβο. Εντυπωσιάζει με την αριστοτεχνική του κατασκευή, τα εξαιρετικά καλλιτεχνικά γλυπτά και τα άλλα πρωτότυπα στοιχεία. Το Σπίτι του Τσορμπατζή είναι ενδιαφέρον με την ασυμμετρία του και τη διάταξη των δωματίων στο σχήμα του Γ. Από το σημαντικό μέγεθος υπόγειο χώρο του τσαρδακιού (του μεγάλου στεγασμένου εξώστη) μπορούν να επισκεφθούν τρία δωμάτια - ένα μεγάλο κάτω σαλόνι, μια κουζίνα με τζάκι και ντολάπια. Το σαλόνι με περίτεχνα σκαλισμένο ταβάνι από ξύλου δύο χρωμάτων, με «αλά φράγκα» που πλαισιώνεται από ντουλάπια, αποκαλύπτει ένα από τα πιο όμορφα και καλοδιατηρημένα παλιά καθιστικά στο Χάσκοβο. Παρόμοια διακόσμηση έχει επίσης ένα από τα μικρότερα δωμάτια. Το ταβάνι	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Η εθνογραφική έκθεση στο σπίτι αποκαλύπτει θησαυρούς από τη ζωή των κατοίκων του Χάσκοβο την εποχή εκείνη. Ο πρώτος όροφος παρουσιάζει την καθημερινή ζωή μιας πλούσιας οικογένειας του Χάσκοβο και ο δεύτερος εντυπωσιάζει με την αντιπροσωπευτικότητα και την ευρυχωρία του. Παράξενη είναι η αίσθηση που κυριαρχεί στο Σπίτι του Τσορμπατζή Ντιμιτράκ - ένα μείγμα από περιέργεια, αισθητική απόλαυση, ασφάλεια και έκπληξη - οι ξύλινοι καναπέδες στο σαλόνι βρισκονται δίπλα σε έπιπλα από τη Βιέννη, ενώ δίπλα στα ευρωπαϊκά ασημένια μαχαιροπίρουνα μπορούμε να δούμε

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		του είναι επίσης ξύλινο, με διακοσμητικές λωρίδες που σχηματίζουν διαμάντια. Τα παράθυρα είναι διακοσμημένα με όμορφο σκάλισμα - το μοναδικό στο είδος του σε ολόκληρη την πόλη.			ρωσικό σαμοβάρι... και όλα αυτά σαν να ενώνονται από τα τυπικά χαλιά της περιοχής του Χάσκοβο, με εκπληκτικές πολύχρωμες ρίγες, στη δημιουργία των οποίων η γυναίκα του Χάσκοβο ενσωμάτωσε τη λεπτή της αίσθηση ομορφιάς και αισθητικής.
Το Σπίτι του Μπογιατζή Ογλού	Πόλη του Χάσκοβο	Το διώροφο, στο σχήματος του Γ σπίτι χτίστηκε στα μέσα του 19ου αιώνα. Ένα αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό του εσωτερικού του χώρου είναι τα διαφορετικά ξυλόγλυπτα ταβάνια κάθε από τα οποία ακολουθεί το δικό του ξεχωριστό σχέδιο. Μέσα από αυτά ο μάστορας πέτυχε ένα είδος ανύψωσης του χώρου και αίσθηση αέρα. Το εντυπωσιακό σαλόνι έχει μια λειτουργική σχέση με τα άλλα δωμάτια που το μετατρέπει σε ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά δωμάτια. Χαρακτηριστικά στοιχεία στη συνολική τοιχογραφία του εσωτερικού χώρου είναι οι πλούσια ζωγραφισμένες με πολύχρωμα μοτίβα διακοσμητικές κόγχες ή τα λεγόμενα «αλά φράγκα». Το τελικό αποτέλεσμα είναι μια συμφωνία των χρωμάτων, της γοητείας και της λεπτής αισθητικής.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Στο Σπίτι του Μπογιατζή Ογλού υπάρχει ένα εστιατόριο όπου μπορείτε να απολαύσετε νόστιμα εδέσματα.
Το Σχολείο του Κύρκοβο	Πόλη του Χάσκοβο	Το Σχολείο του Κύρκοβο είναι ένα υπέροχο παράδειγμα της αρχιτεκτονικής της Αναγέννησης στο Χάσκοβο και ένα μνημείο πολιτισμού σε εθνική κλίμακα. Το κτίριο εντυπωσιάζει με την εξαιρετικά πλούσια τοιχογραφία και την πλαστική του διακόσμηση.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Μετά από μακρά περίοδο κατά την οποία στο κτίριο ήταν εκπαιδευτικό, το 1952 το Σχολείο του Κύρκοβο έγινε έδρα του Περιφερειακού Ιστορικού Μουσείου και

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		Η τετράκλιτη στοά και η σκάλα προσδίνουν ιδιαίτερη επισημότητα και αποδεικνύουν την αισθητική της αρχιτεκτονικής κατά την Αναγέννηση. Μια φυσική συνέχεια του Σχολείου του Κύρκοβο είναι ο εξαιρετικά όμορφος κήπος μπροστά του. Γοητεύει με τις πράσινες πέργκολες, το βαθύ πηγάδι, τα εξαιρετικά φτιαγμένα πυξάρια και τα πολλά λουλούδια.	αυτοκίνητο.		μέχρι το 1993 σε αυτό παρουσιζόταν έκθεση αφιερωμένη στη ζωή και το έργο του γεννημένου στο Χάσκοβο παγκοσμίας φήμης επιστήμονα και καθηγητή διδ. Ασέν Ζλατάρεφ.
Πινακοθήκη - Χάσκοβο	Πόλη του Χάσκοβο	Η Πινακοθήκη - Χάσκοβο ιδρύθηκε το 1962. Αρχικά, στεγαζόταν στο κτίριο του πρώην κινηματογράφου «Σεπτέμβρη» και το ταμείο της αποτελούνταν από περίπου 550 έργα, κυρίως ντόπιων καλλιτεχνών - του Ντιμίταρ Ιβανόφ-Λίζο, του Πέταρ Τόλτσεφ και άλλων. Το 1998 η πινακοθήκη μεταφέρθηκε στα πρόσφατα ανακαινισμένα κτίρια - μνημεία πολιτισμού από τις αρχές του περασμένου αιώνα, στην οδό Επισκοπής Σωφρόνη 1, όπου βρίσκεται ακόμα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Επί του παρόντος, το ταμείο της πινακοθήκης διαθέτει 1.500 έργα τέχνης - ζωγραφική, γραφικά και γλυπτά καλλιτεχνών από διαφορετικές γενιές. Τα έργα των πιο διάσημων καλλιτεχνών παρουσιάζονται σε μόνιμη έκθεση, ανοιχτή καθημερινά για επισκέψεις από τους πολίτες και τους επισκέπτες της πόλης.
Θέατρο «Ιβάν Ντίμοφ»	Πόλη του Χάσκοβο	Το θέατρο «Ιβάν Ντίμοφ» είναι γνωστό ως ένα από τα πιο όμορφα και σύγχρονα θέατρα της Βουλγαρίας. Ο ναός της Μελπομένης του Χάσκοβο χτίστηκε το 1926 και το 2004 αναστηλώθηκε/ ανακαινίστηκε πλήρως από τον δήμο του Χάσκοβο. Στα χρόνια της ύπαρξής του έπαιζε πάντα έναν από τους κορυφαίους ρόλους στην πολιτιστική ζωή της πόλης. Το Θέατρο «Ιβάν Ντίμοφ» - Χάσκοβο παρέχει στους θεατές δύο αίθουσες: μια μεγάλη αίθουσα για τα έργα δράμας με 260 καθίσματα και ένα σαλόνι για κουκλοθέατρο με 110 θέσεις. Παρέχει επίσης απρόσκοπτη πρόσβαση για άτομα με ειδικές	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Τα δύο φουαγιέ του θεάτρου «Ιβάν Ντίμοφ» - Χάσκοβο αποτελούν μόνιμη γκαλερί τέχνης. Στους θεατές που δεν έχουν κανέναν να αφήσουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια των παραστάσεων παρέχεται μια «Αίθουσα Παραμυθιών». Πριν από την έναρξη κάθε παράστασης, ένας επαγγελματίας πιανίστας δημιουργεί καταπληκτική ατμόσφαιρα που έχει γίνει

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		ανάγκες. Το θέατρο διαθέτει αποθήκη, καλλιτεχνικό εργαστήριο, εργαστήριο ξυλουργού, εργαστήριο σιδήρου, εξαιρετική γκαρνταρόμπα και σκηνικά.			ήδη αναγνωρίσιμο στοιχείο του θεάτρου.
Τύμβος του Αλεξάνδρου	Χωριό Αλεξάνδρου	Τον Δεκέμβριο του 2000 στο τύμβο «Ρόσαβατα τσούκα» κοντά στο χωριό Αλεξάνδρου, μια ομάδα αρχαιολόγων με επικεφαλής τον Δρ Γκεόργκι Κιτόφ (1943-2008), πραγματοποίησε ένα από τα πιο σημαντικά ευρήματα στη βουλγαρική αρχαιολογία. Εισέρχοντας από την τρύπα που είχαν κάνει οι αρχαιοκάπηλοι, οι επιστήμονες έπεσαν σε θρακικό τάφο από τον 4ο αιώνα π.Χ. με απίστευτα καλά διατηρημένες τοιχογραφίες. Η πρώτη ακόμη περισκόπηση έδειξε ότι η καλλιτεχνική διακόσμηση είναι μοναδική, χωρίς να υπάρχει παρόμοια μεταξύ των προηγούμενων ανακαλυφθεισών εγκαταστάσεων αυτού του τύπου. Εντυπωσιακή είναι επίσης η αρχιτεκτονική του τύμβου, ο οποίος σε μέγεθος μοιάζει με τους πιο μεγάλους στη χώρα μας. Ο τύμβος βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με το χωριό και ξεχωρίζει ως ένα όμορφο λόφο. Το ύψος του τύμβου είναι περίπου 15 μ., και η διάμετρός του υπερβαίνει 70 μ. Από την ανατολική του περιφέρεια αρχίζει διάδρομο μήκους άνω των δεκατεσσάρων μέτρων που περνά διαδοχικά σε ένα ορθογώνιο και ένα στρογγυλό δωμάτιο. Το κτίριο έπαιξε το ρόλο ενός ηρώου (ναού-μαυσωλείο). Το μικρό ύψος της αίθουσας και οι δύο εισόδους επέβαλαν σε κάθε επισκέπτη να περάσει στο εσωτερικό του τύμβου σκυμμένος, καταλήγοντας σε	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Το Μάιο του 2009 εγκαινιάστηκε το Μουσειακό Κέντρο «Θρακική Τέχνη της Ανατολικής Ροδόπης» στο οποίο υπάρχει ένα πιστό αντίγραφο του κοντινού τύμβου του Αλεξάνδρου.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>έναν κόσμο χρωμάτων και σχημάτων, φυτικών και γεωμετρικών μοτίβων, πεζών και ιππέων, κατοικίδιων και άγριων ζώων. Οι τοιχογραφίες είναι απροσδόκητα ρεαλιστικές, έχουν εξαιρετική επιστημονική και καλλιτεχνική αξία, όπως και αξία ιστορικής πηγής και εντυπωσιάζουν τον επισκέφτη με απίστευτο τρόπο. Οι εικόνες καλύπτουν ολόκληρο τον στρογγυλό και ορθογώνιο θάλαμο και ένα μικρό τμήμα του διαδρόμου. Κυνήγι, σκηνές μάχης και σκηνές από την κηδεία και το γεύμα μετά του εναλλάσσονταν με μονόχρωμες ζώνες και διακοσμητικά στοιχεία. Οι τοιχογραφίες στον πρώτο θάλαμο είναι ως επί το πλείστον μονόχρωμες ή διακοσμητικές. Πάνω από την είσοδο στον κεντρικό χώρο είναι ένας ιππέας και εναντίον του ένας πεζός, ζωγραφισμένοι σε μια στιγμή της μονομαχίας. Οι τοιχογραφίες στο στρογγυλό θάλαμο κηδείας είναι πολύ διαφορετικές και πλούσιες. Είναι διακοσμημένες με έξι οριζόντιες, η μια πάνω από την άλλη, ζώνες. Δύο από αυτές έχουν διακόσμηση με φιγούρες. Καλύτερα διατηρημένες είναι οι ζώνες με ζωγραφισμένες σκηνές κυνηγιού. Ιδιαίτερα σημαντικές και επιστημονικά πολύτιμες είναι οι εικόνες των ιππέων. Φορούν χιτώνες, μερικοί ακόμη και παντελόνια. Είναι οπλισμένοι με δόρατα και σπαθιά. Τα ζωγραφισμένα όπλα εμπλουτίζουν τις γνώσεις μας για τον θρακικό εξοπλισμό.</p> <p>Εντυπωσιακές είναι οι φιγούρες των αλόγων και η λεπτομερώς ζωγραφισμένη ιπποσκεύη, η οποία σύμφωνα με τα χρώματα, έχει</p>			

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		χρυσά, ασημένια και χάλκινα κοσμήματα. Η τοποθέτησή τους στις ζώνες, τις σέλες και το στήθος είναι σημαντική για την ερμηνεία των ήδη γνωστών αντικειμένων αυτού του είδους. Στα κεφάλια των αλόγων απεικονίζονται λαβίδες - διακοσμήσεις διπλών αξόνων".			
Μουσείο Θρακικής Τέχνης	Χωριό Αλεξάνδροβο	Το Μουσείο «Θρακική Τέχνη στην Ανατολική Ροδόπη» έχει συνολική έκταση 834 τ.μ. και βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με τον τύμβο με τον αρχικό τάφο. Ένα μέρος του κτιρίου έχει προοριστεί για την πλούσια έκθεση για το πιστό αντίγραφο του τάφου. Στο άλλο μέρος υπάρχει ένα σύγχρονο επιστημονικό ερευνητικό κέντρο με εργαστήρια, εξοπλισμένα με τον πιο σύγχρονο εξοπλισμό αποκατάστασης και συντήρησης. Το μουσείο έχει μιά μεγάλη αποθήκη, καθώς και οπτικοακουστική αίθουσα για συνέδρια, στρογγυλά τραπέζια και θεματικές συναντήσεις που σχετίζονται με τη μελέτη του Θρακικού πολιτισμού."	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Το Θρακικό Μουσείο Τέχνης στην Ανατολική Ροδόπη, κοντά στο χωριό Αλεξανδρούπολη, χτίστηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος της Ιαπωνικής Κυβέρνησης για την Πολιτιστική Επιχορήγηση. Η κατασκευή του μουσείου ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2008 και εγκαινιάστηκε επίσημα στις 15 Μαΐου 2009 από τους Α.Ε. Πρίγκιπα και Πριγκίπισσα Ακισίνο (τον Φουμιχίτο και τη Νορίκο Ακισινόμια) και τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας Γκεόργκι Παρβάνοφ.
Παραδοσιακό δωμάτιο	Χωριό Κνιζόβνικ	Ένα παραδοσιακό δωμάτιο με περισσότερα από 100 εθνογραφικά εκθέματα άνοιξε για επισκέψεις το Μάρτιο του 2015 στο χωριό Κνιζόβνικ του Χάσκοβο. Η ιδέα ανήκει στη δήμαρχο Ζόρκα Νασκαλόβα και την γραμματέα του αναγνωστήριου «Ίζγκρεβ 1900 – Κνιζόβνικ», Βάνια Πετκόβα. Το σπίτι βρίσκεται στο αναγνωστήριο και τα εκθέματα συλλέχθηκαν από τους κατοίκους του χωριού, οι οποίοι δώρισαν παραδοσιακά αντικείμενα χαρακτηριστικά για τον	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Η συλλογή νέων αντικειμένων για το δωμάτιο συνεχίζεται, ενώ ήδη συντάχθηκαν φυλλάδια για την ιστορία του χωριού.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		τοπικό τρόπο ζωής – φορεσιές, μουσικά όργανα, λάμπες αερίου, αγγεία, υφαντικό αργαλειό και διάφορα εργαλεία.			
Πινακοθήκη «Φόρουμ»	Πόλη του Χάσκοβο	<p>Η Πινακοθήκη «Φόρουμ» ιδρύθηκε από τον Δήμο του Χάσκοβο και λειτουργεί ως γκαλερί σύγχρονης τέχνης από τις 05.09.2007. Βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, κοντά στο θέατρο και έχει 130 τμ εκθεσιακού χώρου σε δύο ορόφους. Η πρόσοψη είναι αρχαίου ύφους, με τριγωνικό αέτωμα, Ιωνικές κολώνες και εναρμονίζεται με εκείνη του θεάτρου.</p> <p>Στο ισόγειο βρίσκεται το γραφείο της Ένωσης των Καλλιτεχνών του Χάσκοβο που λειτουργεί ως μόνιμη αγορά των έργων τους. Στο ισόγειο οργανώνονται ατομικές και γενικές εκθέσεις καλλιτεχνών από την πόλη, τη χώρα και το εξωτερικό. Εδώ εκτίθενται έργα καλλιτεχνών όπως Βεζντί Ρασίντοφ, Ζορζ Παπάζοφ, Σβετλίν Ρούσεφ, καθώς και έργα καλλιτεχνών που συνδέονται με την πόλη.</p>	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Οι εκθέσεις στην Πινακοθήκη «Φόρουμ» αλλάζουν κάθε 20 ημέρες περίπου, με τα αποκορυφωμένα σημεία να είναι γύρω από τις λογοτεχνικές ημέρες "Νότια Άνοιξη", την Ημέρα του Χάσκοβο - 8 Σεπτεμβρίου και την ετήσια Γενική Χριστουγεννιάτικη Έκθεση της Ένωσης Καλλιτεχνών του Χάσκοβο.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Πύργος	Πόλη του	Ο πύργος διανομής ύδατος θεωρείται ένα από τα σύμβολα της πόλης του	Ο χώρος είναι	Υπάρχουν καλές	Ο πύργος κατασκευάστηκε για να

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
διανομής ύδατος	Ντιμίτροβγκραντ	Ντιμίτροβγκραντ. Η εγκατάσταση χτίστηκε αμέσως μετά την εγκαινίαση του σιδηροδρόμου του Μπαρόν Χιρς (τον Ιούνιο του 1873) και είναι ένα από τα παλαιότερα ιστορικά και αρχιτεκτονικά μνημεία της πόλης του Ντιμίτροβγκραντ. Η έκτασή της είναι 33 τ.μ.	προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ντιμίτροβγκραντ.	εξυπηρετήσει την παροχή ύδατος στις ατμομηχανές κατά μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής Μπαρόν Χιρς.
Αρχιτεκτονικό σύμπλεγμα στην λεωφόρο «Τρέτι Μάρτ»	Πόλη του Ντιμίτροβγκραντ	Η λεωφόρος «Τρέτι Μάρτ, η πλατεία και το σύνολο κτιρίων γύρο της είναι αντανακλούν την αισθητική και το στυλ της συγκεκριμένης εποχής και αποτελούν ενδιαφέρον θέαμα για τους γνώστες του πολιτιστικού τουρισμού.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ντιμίτροβγκραντ.	Από τον Απρίλιο του 2014, η πόλη αποτελεί μέρος της 27ης Πολιτιστικής Διαδρομής προς του Συμβουλίου της Ευρώπης. Με την εμφάνισή της αποτελεί παράδειγμα και αναγνώριση της αξίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς των ολοκληρωτικών καθεστώτων του 20ου αιώνα και τη σύνδεσή τους με ορισμένες περιόδους της ευρωπαϊκής ιστορίας.
Αρχιτεκτονικό σύμπλεγμα της κεντρικής περιοχής της πόλης	Πόλη του Ντιμίτροβγκραντ	Η λεωφόρος «Μπαλγκάρια» - η λεωφόρος «Ντιμίταρ Μπλαγκόεφ» - το πάρκο «Μαρίτσα» και το σύμπλεγμα της πλατείας μορφοστά από το αναγνωστήριο «Χρίστο Μπότσεφ» δηλώθηκαν αστική ακίνητη κληρονομιά με προκαταρκτική κατηγορία "εθνικής σημασίας".	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ντιμίτροβγκραντ.	Από τον Απρίλιο του 2014, η πόλη αποτελεί μέρος της 27ης Πολιτιστικής Διαδρομής προς του Συμβουλίου της Ευρώπης. Με την εμφάνισή της αποτελεί παράδειγμα και αναγνώριση της αξίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς των ολοκληρωτικών καθεστώτων του 20ου αιώνα και τη σύνδεσή τους με ορισμένες περιόδους της ευρωπαϊκής ιστορίας.
Πλατεία	Πόλη του	Η πλατεία της Βουλγαρίας βρίσκεται μπροστά από το κτίριο του Δήμου	Ο χώρος είναι	Υπάρχουν καλές	Στην πλατεία της Βουλγαρίας

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
«Μπαλγκάρια» («της Βουλγαρίας»)	Ντιμίτροβγκραντ	του Ντιμίτροβγκραντ, το οποίο είναι εντυπωσιακό με τους 15 ορόφους του που περιλαμβάνουν διοικητικούς χώρους. Περιλαμβάνει επίσης ένα παράρτημα - μια ροτόντα στην οποία συνάπτονται πολιτικοί γάμοι, καθώς και την αίθουσα «Γκροσέτο» (το οποίο ονομάστηκε μετά την αδελφοποιημένη με το Ντιμίτροβγκραντ πόλ η Γκροσέτο της Ιταλίας), η οποία φιλοξενεί επίσημες εκδηλώσεις. Επαναλήπτες και τηλεοπτικοί πομποί βρίσκονται στην οροφή του κτιρίου.	προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ντιμίτροβγκραντ.	διοργανώνονται διάφορες εκδηλώσεις: μουσικές, μαγειρικές, Χριστουγεννιάτικες και άλλες.
Θρακικό ιερό των νυμφών και της Αφροδίτης	Χωριό Κασνάκοβο, περιοχή «Γκισούρ Μπουνάρ»	Το μόνο καλά διατηρημένο στη Βουλγαρία «Ιερό των Νυμφών και της Αφροδίτης» βρίσκεται περίπου 500 μέτρα βορειοανατολικά του χωριού Κασνάκοβο του Δήμου του Ντιμίτροβγκραντ. Βρίσκεται σε μια όμορφη περιοχή. Το ιερό, που χτίστηκε τον 2ο - 4ο αιώνα, είναι ένα μικρό μέρος του μεγάλου κτήματος του Ρωμαίου άρχοντα Θρακικής καταγωγής του Τίτου Φλάβιου. Ξέρουμε το όνομά του από την καλά διατηρημένη μέχρι τις μέρες μας επιγραφή πάνω από την κεντρική πηγή, που λέει: «Καλή τύχη! Ο Τίτος Φλάβιος Μπέτιουκέντ Εσμπενάριος και η σύζυγός του Κλάβνια Μοντάνα έκαναν και αφιέρωσαν το σιντριβάνι στις νύμφες και στη Αφροδίτη». Περιλαμβάνει απομεινάρια θρησκευτικών κτιρίων που χρονολογούνται από τον 2ο αιώνα, ρωμαϊκή βίλα από το 3ο αιώνα, αμφιθέατρο από το 4ο αιώνα και τρεις πηγές που αρχιτεκτονικά διαμορφώθηκαν σε σιντριβάνια τοποθετημένα πάνω σε μια έλλειψη. Οι πρώτες αρχαιολογικές ανασκαφές έγιναν κατά την περίοδο 1945-1946, στο ιερό λειτουργεί ένα κέντρο πληροφοριών. Το 1968 το ιερό ανακηρύχθηκε πολιτιστικό μνημείο εθνικής σημασίας.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ντιμίτροβγκραντ.	Οι θρύλοι λένε ότι σε αυτό το γραφικό μέρος το βράδυ, οι όμορφοι φίλοι της φύσης - οι νύμφες - χορεύουν. Σύμφωνα με τη λαϊκή πίστη, αν οι γυναίκες πίνουν νερό από την πηγή, συλλαμβάνουν πιο εύκολα και γεννούν πανέμορφα αγόρια. Οι υπερφυσικές θεραπευτικές ιδιότητες του νερού της πηγής είναι πολύ γνωστές. Για αυτό, από αμνημονεύτων χρόνων, την ημέρα του Σπας εδώ συγκεντρώνονται άνθρωποι από παντού για να προσεύχονται για υγεία και γονιμότητα.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Φρούριο στην περιοχή Χισάρια	Χωριό Στάλεβο	Το φρούριο κοντά στο χωριό Στάλεβο του Δήμου του Ντιμίτροβγκραντ βρίσκεται στην περιοχή „Χισάρια». Χτίστηκε ήδη από τους Θράκες, αλλά έγινε δημοφιλής κατά τον Μεσαίωνα. Κάποιοι από τους ερευνητές το εντοπίζουν ως η αρχαία πόλη Μιλεώνα. Ο θρύλος λέει ότι εκεί ακριβώς, στις 9 Μαρτίου του 1230, ο Βούλγαρος τσάρος Ιωάννης Β' Ασέν παρακολούθησε και οδήγησε τη μάχη της Κλοκότνιτσα. Αυτή είναι μία από τις μεγαλύτερες ήττες της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, κατά την οποία πιάστηκε αιχμάλωτος ο ίδιος ο Θεόδωρος Κομνηνός Δούκα της Ηπείρου. Μετά τη μάχη ο Βούλγαρος ηγέτης διέταξε να χτιστεί ένα παρεκκλήσι προς τιμήν της νίκης το οποίο ανομάστηκε "Αγ. Σαράντα μάρτυρες" Χάρη στους πατριωτικούς Βούλγαρους το παρεκκλήσι εξακολουθεί να υπάρχει και σήμερα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ντιμίτροβγκραντ.	Κάτω από την κορυφή υπάρχει μια μεγάλη πέτρα που ονομάζεται «Καζάντσετο» ή το Βήμα του Κραλί Μάρκο. Σε αυτή υπάρχει μια σκαλισμένη τρύπα που μοιάζει με βραστήρα και στην οποία έχει νερό, ακόμη και στη μεγαλύτερη ζέση και καύσωνα. Το σχήμα ενός τεράστιου βήματος βρίσκεται δίπλα της, λένε ότι ο Κραλί Μάρκο πάτησε εκεί και γι 'αυτό το ονομάζουν Βήμα του Κραλί Μάρκο.
Υπαίθρια Γκαλερί	Χωριό Κρέποστ	Μοναδικές τοιχογραφίες των αδελφών - ζωγράφων Χρίστο και Πάντσο Πάνεβι - διακοσμούν όλα τα δημόσια κτίρια στο χωριό Κρέποστ του δήμου Ντιμίτροβγκραντ. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το χωριό είναι γνωστό ως «Υπαίθρια Γκαλερί» και οι άνθρωποι εκεί είναι υπερήφανοι για τα έργα των αδελφών που ζωγράρισαν το σχολείο, το δημαρχείο, την υγειονομική υπηρεσία, το αναγνωστήριο, το παρεκκλήσι, την εκκλησία. Τοιχογραφίες υπάρχουν επίσης στο σπίτι τους.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ντιμίτροβγκραντ.	Την πρώτη τους τοιχογραφία ο Χρίστο και ο Πάντσο Πάνεβι έκαναν ακόμη το 1997 οδηγούμενοι από την ευγενική επιθυμία να δωρίσουν κάτι στην πατρίδα τους. Η ιδέα τους βρήκε ζεστή υποδοχή και έτσι, με ενθουσιασμό, οι δύο τους συνεχίζουν το έργο τους μέχρι σήμερα.
Αρχαία Ρωμαϊκή Βίλα "Αρμίρα"	Πόλη του Ιβάλιολβγκραντ	Η αρχαία βίλα χτίστηκε στην κοιλάδα του ποταμού Αρμίρα, που είναι παραπόταμος του ποταμού Άρδα, κατά το δεύτερο μισό του πρώτου αιώνα μ. Χρ. Η βίλα «Αρμίρα» είναι μία από τις αρχαιότερες και πιο ακριβώς χρονολογημένες βίλες από τη ρωμαϊκή εποχή, που έχουν	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο	Ο ίδιος ο Ρωμαίος αυτοκράτορας Βαλεντινιάνος βρήκε το θάνατό του από τις πληγές που έλαβε στη μάχη, κάπου κοντά στην Αδριανούπολη.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>μελετηθεί στη Βουλγαρία. Είναι ένα εξαιρετικό αρχιτεκτονικό μνημείο χτισμένο πριν από 2000 χρόνια. Αυτή είναι η πιο πλούσια διακοσμημένη ιδιωτική κατοικία (παλάτι) από τη ρωμαϊκή εποχή που έχει αποκαλυφθεί στα βουλγαρικά εδάφη. Η βίλα ήταν το κέντρο έγχειας ιδιοκτησίας μιας πλούσιας θρακικής αριστοκρατικής οικογένειας. Ο πρώτος ιδιοκτήτης της ήταν ένας απόγονος του βασιλιά της Θράκης (βασιλεύς). Αυτός έλαβε - για προσφορά προς την ρωμαϊκή εξουσία - το καθεστώς του Ρωμαίου πολίτη και ως εκ τούτου το δικαίωμα να κτίσει τη μεγάλη βίλα στο αγρόκτημα που είχε ήδη οργανώσει ακόμα στις δεκαετίες 50-70 του πρώτου αιώνα μ.Χ., δηλαδή μόνο είκοσι χρόνια μετά την οριστική κατάκτηση της Θράκης από τη Ρώμη. Η αρχαία βίλα «Αρμίρα» στήθηκε σε έκταση 3600 τετραγωνικών μέτρων, πάνω στην οποία κτίστηκε η κατοικία των ιδιοκτητών, καθώς και ένας κήπος για αναψυχή και περιπάτους. Στη νοτιοανατολική γωνία του κτιρίου χτίστηκε και μια βεράντα από την οποία οι κάτοικοι της βίλας και οι καλεσμένοι τους είχαν απολαύσει το όμορφο τοπίο και το ποτάμι. Αυτό το αρχαίο αρχιτεκτονικό σύμπλεγμα υπήρχε από τις δεκαετίες 50-70 του 1ου αιώνα μ.Χ. μέχρι το 378 μ.Χ., όταν καταστράφηκε κατά τη διάρκεια του Γοτθικού πολέμου. Η βίλα κάηκε μετά τη μάχη της Αδριανούπολης (σημερινή Ώδριν στην Τουρκία) στις 9 Αυγούστου του έτους 378.</p>		Ιβάλιοβγκραντ.	
Γέφυρα Αρτένσκι	Πόλη του Ιβάλιοβγκραντ	Στην παρούσα μορφή του, η εγκατάσταση χρονολογείται από τον 16ο αιώνα, αλλά υπάρχουν υποθέσεις ότι από εκεί περνούσε ένας αρχαίος ρωμαϊκός δρόμος προς το Αιγαίο και αργότερα η γέφυρα είχε μια	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης	Κοντά στη γέφυρα (1 χλμ. χωματόδρομο κατά μήκος του ποταμού Αρτένσκα) υπάρχει ένα από τα πιο ελκυστικά σημεία

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		σύνδεση με την οχυρωμένη πόλη - το φρούριο της Λούτιτσας.		στο Ιβάλιοβγκραντ.	για πικ-νικ στο δήμο - ο Μεγάλος νερόλακκος. Η περιοχή του ποταμού διαθέτει κατάλληλη τουριστική υποδομή (2 τραπέζια, πάγκους και κρήνη με κρύο νερό), με δυνατότητα διεξαγωγής μεγαλύτερων γεγονότων στο γειτονικό λιβάδι.
Μεσαιωνικό φρούριο "Λιουτίτσα"	Πόλη του Ιβάλιοβγκραντ	Σύμφωνα με τους ειδικούς, το φρούριο ήταν μια μεγάλη και πλούσια μεσαιωνική πόλη, που εκτεινόταν σε έκταση 26 στρεμμάτων. Το μήκος των εξαιρετικά καλά διατηρημένων τοίχων του φρουρίου είναι περίπου 600 μέτρα, ενώ οι πύργοι του φρουρίου είναι 14.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ιβάλιοβγκραντ.	Εκεί βρέθηκε μια εκκλησία που υπήρχε από τον 13ο έως τον 16ο αιώνα, μια τεράστια νεκρόπολη, νομίσματα, καθώς και μαρμάρια απομεινάρια μιας αρχαίας βασιλικής.
Μεγαλιθικός τάφος (ντολμέν)	Χωριό Πλεβούν	Ο μεγαλιθικός τάφος (V-I αιώνα π.Χ.) δηλώθηκε αρχαιολογικό μνημείο πολιτισμού εθνικής σημασίας. Φτιάχθηκε από μεγάλες και χοντρές πλάκες από γνεύσιο, οι οποίες είχαν τοποθεθεί κατακόρυφα σε μια προκατασκευασμένη τάφρο πάνω από ένα μικρό φυσικό λόφο. Ο τάφος του Πλεβούν έχει ένα μοντέρνο για την εποχή του σχέδιο που χαρακτηρίζει τους μνημειώδεις τάφους του 5-3 αιώνα π.Χ. Ο χώρος έχει συνολικό μήκος 7,5 μέτρων και είναι ορθογώνιο ντολμέν δύο θαλάμων με Δρόμο που προσανατολίζεται στην κατεύθυνση Ανατολής-Δύσης. Έχει μια σύνθετη δομή που αποτελείται από 4 μέρη: διάδρομο, προθάλαμο, δεύτερο προθάλαμο και μεγάλο θάλαμο ταφής. Από το πρόθυρο προς την εγκατάσταση διαμορφώθηκε ένα είδος πρόσοψης δύο κάθετων στρογγυλεμένων πλακών, οι οποίες οδηγούσε προς την είσοδο. Η	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ιβάλιοβγκραντ.	Το ντολμέν αυτό είναι το τελευταίο μεγαλιθικό Θρακικό μνημείο που ανακαλύφθηκε και είναι μοναδικό στην αρχιτεκτονική του επειδή συνδυάζει στοιχεία της πρώιμης εποχής του σιδήρου και αυτά που υπενθυμίζουν τα νεότερα επιτεύγματα του ελληνισμού.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		είσοδος πιθανώς έκλινει με μια πλάκα και οδηγούσε σε ένα μακρύ μήκος 2,8 μ. Δρόμο με τοίχους μακριών κάθετων πλακών. Μετά ακολουθεί ένα στενό και σύντομο προθάλαμο, και στη συνέχεια - ο θάλαμος ταφής. Οι διαμήκεις τοίχοι του είναι κατασκευασμένοι από πλάκες μήκους 2,75 μ. και το δάπεδο του είναι καλυμμένο με μεγάλη πέτρινη πλάκα. Η ιδιαιτερότητα του χώρου είναι στο ότι το μπροστινό θάλαμο είναι ευρύτερο από το δρόμο και το κύριο θάλαμο. Στο συνολικό του μήκος αυτό είναι το μακρύτερο ντολμέν στις Ροδόπες. Οι εγκάρσιες διαστάσεις του ντολμέν είναι σχετικά μικρές, στενές, οι οποίες είναι επίσης ασυνήθιστες. Το ντολμέν αυτό έχει ένα πολύ περίπλοκο σχέδιο, άγνωστο μεταξύ παρόμοιων μνημείων που διερευνήθηκαν στη Βουλγαρία. Η νεκρόπολη έχει χρησιμοποιηθεί πολλές φορές αλλά έχει ληστέψει ακόμη στην αρχαιότητα. Οι ανασκαφές έφεραν μόνο κεραμικά θραύσματα και εργαλεία σιδήρου.			
Κλιμακωτής πέτρινη κατασκευή στο "Μεγάλο τύμβο"	Χωριό Σβιράτσι	«Ο Μεγάλος Τύμβος» είναι ένα από τα πιο εντυπωσιακές ταφικές εγκαταστάσεις στη Βουλγαρία από τη ρωμαϊκή εποχή και αποτελεί ένας εντυπωσιακός τύμβος με ιδανικό θόλο (διαμέτρου 60 μ και 18-20 μέτρα πρωτότυπο ύψος), σφικτός σε ένα πολύ ισχυρό δαχτυλίδι μιας μοναδικής πέτρινης δομής - κρηπίδας, που έκρυβε τον ιερό χώρο από τον έξω κόσμο. Εκτός από τις θρησκευτικές λειτουργίες της η κρηπίδα είχε μια καθαρά τεχνική λειτουργία - να υποστηρίζει τον ίδιο τον τύμβο. Σε αυτή την περίπτωση, δεν ήταν ένα συνηθισμένο πέτρινο τοίχο αλλά μια πρωτότυπη δημιουργία της αρχαίας αρχιτεκτονικής, συγκρίσιμη με τον	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ιβάλιοβγκραντ.	Αυτή η μνημειώδης εγκατάσταση, η μοναδική στο είδος της στα Βαλκάνια, είναι μια πολύπλοκη κλιμακωτής δομή μεγάλων πέτρινων όγκων μήκους 3,70 μ., κομμένων στο εξωτερικό τους και συνδεδεμένων μεταξύ τους με μεταλλικούς σφιγκτήρες, σχηματίζοντας με αυτό τον τρόπο έναν τεράστιο κύκλο από τέλεια συναρμολογημένα εξαρτήματα πάνω σε

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		τρόπο κατασκευής των αμφιθεάτρων και των γηπέδων στις ρωμαϊκές πόλεις, και για το λόγο αυτό πρόσφατα δηλώθηκε ανεξάρτητο αρχαιολογικό μνημείο εθνικής σημασίας.			σταθερή βάση. Το πέτρινο κτίριο του τύμβου καταστράφηκε εν μέρει ακόμη στην αρχαιότητα.
Θρακικό Ντολμέν	Χωριό Ζελεζίνο	Μεγαλιθικός τάφος που χρονολογείται από τα τέλη της 2ης χιλιετίας π.Χ. Η εγκατάσταση αποτελείται από μεγάλες, χοντρές, κάθετες πλάκες από γνεύσιο που έχουν σκαφτεί σε προετοιμασμένη τάφρο. Η βόρεια και η δυτική εγκάρσιες πλάκες είναι καλά διατηρημένες, ενώ η νότια έχει κατά το ήμισυ καταστραφεί και η ανατολή πλάκα και η στέγη λείπουν.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ιβήλοβογκραντ.	Τα ντολμέν είναι αξιόλογα μνημεία του θρακικού πολιτισμού και βρίσκονται μόνο στα βουνά Στράντζα, Σακάρ και μια μικρή περιοχή στην Ανατολική Ροδόπη.
Φρούριο «Μπιάλγκρα ντ» («Λευκή πόλη»)	Χωριό Γκουγκούτκα	Το φρούριο χτίστηκε σε φυσικά προστατευμένο απρόσιτο βραχώδη λόφο. Οι πλαγιές του λόφου κατεβαίνουν απότομα προς το Μπιάλγα Ρερκά (Λευκό Ποταμό), που το περιβάλλει. Τα τείχη ακολουθούν το περίγραμμα του οροπεδίου του λόφου και περιβάλλουν μια έκταση 13 στρεμμάτων. Διατηρούνται σχεδόν εξ ολοκλήρου στην αρχική τους όψη - συνολικού μήκους 550 μ και ύψος 7-8 μ, ενώ το πάχος τους είναι 2 μ. Στην ανατολική πλευρά, όπου το φρούριο είναι πιο προσιτό, μορφοστά στο κύριο τοίχωμα σε απόσταση 10-15 m κατασκευάστηκε ένα δεύτερο τοίχωμα, το οποίο περιγράφει ένα ακανόνιστο ημικύκλιο. Τα διπλά τοιχώματα - προτείχισμα είναι σπάνια στα φρούρια της Ανατολικής Ροδόπης. Παρόμοια αρχιτεκτονική λύση εφαρμόστηκε μόνο στο κάστρο κοντά στο χωριό Βοντενιτσάρσκο του Δήμου του Τζέμπελ. Το φρούριο οφείλει το όνομά του - Λευκή Πόλη, πιθανόν στο γεγονός ότι για την κατασκευή των τοίχων χρησιμοποιήθηκαν πολλά κομμάτια από	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ιβήλοβογκραντ.	Η έλλειψη πλήρους αρχαιολογικής ανασκαφής καθιστά δύσκολο να προσδιοριστεί ο ρόλος του φρουρίου στο Μεσαίωνα, αλλά το μεγάλο μέγεθός και η ασυνήθιστη μοίρα του δίνουν λόγους να θεωρηθεί κεντρικός οικισμός αστυκού τύπου, στον οποίο έμενε φρουράρχης με αγροκτήματα και χωριά γύρω του. Αυτό επιβεβαιώνεται έμμεσα από το όνομά του - «Λευκή Πόλη» ή πιο σπάνια «Γκραντίστε» (Μεγάλη Πόλη), ενώ τα άλλα φρούρια γύρω του ο τοπικός πληθυσμός αποκαλούσε «καλέ» (κάστρο).. Η τύχη της Λευκής Πόλης μετά την πτώση της Βουλγαρίας υπό

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώιμη και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		μάρμαρο. Και μια άλλη ιδιαιτερότητα - το επίπεδο του εδάφους στο εσωτερικό του φρουρίου είναι υψηλότερο από το έδαφος έξω από τα τείχη της πόλης των 4-5 m. Αυτό εμπόδισε την κατεδάφισή του κατά την πολιορκία. Στην ανατολική πλευρά του κάστρου αποκαλύφθηκε η βάση μονόκλιτης και με μία αψίδα εκκλησίας, εν μέρει σκαμμένη στο έδαφος. Έχει μήκος 8 μ, πλάτος 6 μ, ενώ το πάχος των τοίχων είναι 1 μ. Το πάτωμα ήταν καλυμμένο με πέτρινες τετράγωνες πλάκες του ίδιου μεγέθους. Η πιο ενδιαφέρουσα εγκατάσταση αυτού του φρουρίου, η οποία διατηρείται και σήμερα, είναι η εσωτερική φρουδαρχική κατοικία-πύργο. Είναι το είδος των λεγόμενων Donjon (κύριος πύργος) και είναι ένα από τα λίγα σχετικά καλά διατηρημένους πύργους στη Βουλγαρία. Επίσης αυτός ο πύργος είναι ένας από τους λίγους αυτού του είδους στην επικράτεια μας. Αυτή είναι μία από τις μεγάλες διαφορές με την Κεντρική και Δυτική Ευρώπη, όπου αυτές οι οχυρώσεις είναι κοινά. Οι τοίχοι ανέρχονται σε ύψος 9 μ. και το πάχος τους είναι 1,5 μ. Έχει ορθογώνιο σχέδιο με διαστάσεις της βάσης 11 και 9 μ. Ήταν τουλάχιστον τρεις ορόφους.			οθωμανική κυριαρχία είναι ασαφής. Πιθανόν το φρούριο δεν καταστράφηκε αλλά σε αυτό εγκαταστάθηκε ένας προσωρινός οθωμανικός φρουδαρχικός ηγεμόνας.
Μνημείο - οστεοφυλάκιο	Κορυφή Τσέρνι Ριντ	Το μνημείο - οστεοφυλάκιο χτίστηκε και ανακαλύφθηκε στο μακρινό 1937 στην αιώνια μνήμη των θυμάτων της περιοχής του Ιβάλιοβγκραντ κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-1913) και τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο (1915-1918).	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Ιβάλιοβγκραντ.	Χτίστηκε εξ ολοκλήρου με δωρεές από κατοίκους της περιοχής, οι οποίοι επίσης έχασαν συγγενείς και φίλους στους πολέμιστες.
Θρακικός	Χωριό Βάλτσο	Ο τάφος βρίσκεται κάτω από την κορυφή Σέινοβets, κοντά στο χωριό	Ο χώρος είναι	Υπάρχουν καλές	Ο τάφος έχει ληστέψει από την αρχαιότητα

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
θολωτός τάφος	Πολέ	Βάλτσο Πολέ και ανακαλύφθηκε στη δεκαετία του '30 από τον καθ. Μπόγκνταν Φίλοφ μέσα σε ένα τύμβο με διάμετρο περίπου 30 μ. και ύψος περίπου 6 μ. Αποτελείται από ένα ορθογώνιο προθάλαμο και ένα στρογγυλό θολωτό θάλαμο σε μια μορφή που συμπίπτει πλήρως με το θόλο ροτ θαλάμου του τάφου του Μεζές. Χρονολογείται γύρω στο 4ο αιώνα π.Χ. Ο τάφος έχει ληστέψει από την αρχαιότητα και τα τελευταία χρόνια έχει ανασκαφεί από κυνηγούς θησαυρών. Η δομή της οροφής του προθαλάμου και η είσοδος σε αυτό καταστράφηκαν. Υπάρχει ένα αρχικό στάδιο καταστροφής του χώρου από τις ατμοσφαιρικές επιρροές. Μέχρι στιγμής δεν έχουν γίνει εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης.	προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Λιουμπίμετς	και τα τελευταία χρόνια έχει ανασκαφεί από κυνηγούς θησαυρών. Η δομή της οροφής του προθαλάμου και η είσοδος σε αυτό καταστράφηκαν. Υπάρχει ένα αρχικό στάδιο καταστροφής του χώρου από τις ατμοσφαιρικές επιρροές. Μέχρι στιγμής δεν έχουν γίνει εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης.
Νεκροπόλεις σε ντολμέν	Χωριά Οριάχοβο και Βάσκοβο	Έχουν μελετηθεί ακόμη στα τέλη του 19ου αιώνα από τους αδελφούς Στέφαν και Γκεόργκι Μπόντσεβι από βουλγαρικής πλευράς και τους Τσέχους αδελφούς Χέρμαν και Κάρελ Σκόρπιλ. Ο συνολικός αριθμός τους τότε ξεπερνούσε 70. Στην περιοχή «Καπακλίικατα» κοντά στο χωριό Οριάχοβο υπάρχει μια νεκρόπολη από 4 ντολμέν (μεγαλιθικούς τάφους). Το όνομα της περιοχής προέρχεται πιθανότατα από τα ντολμέν, τα οποία ο τοπικός πληθυσμός έμοιαζε με "καλυμμένα με καπάκι". Πολύ ενδιαφέρον είναι τα ντολμέν στην περιοχή του «Βσμετζίκα», στα οποία ανακαλύφθηκαν σπάνια οβάλ χτυπήματα στους εσωτερικούς τοίχους της πέτρας. Η περιοχή «Κερέζ Νρερέ» έχει ένα άλλο ντολμέν και μια άλλη νεκρόπολη από 5 ντολμέν που χρονολογείται από την πρώιμη εποχή του σιδήρου – 10-9 αιώνα π.Χ.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Λιουμπίμετς	Τα ντολμέν είναι από τα πιο συνηθισμένα είδη μεγαλιθικών μνημείων στη Βουλγαρία. Η μεγάλη τους συγκέντρωση στο βουνό Σακάρ είναι ασυνήθιστη. Τέτοια είναι η νεκρόπολη από ντολμέν ανάμεσα στα χωριά Οριάχοβο και Βάσκοβο.
Αρχιτεκτονι	Χωριά Βλατσο	Στην κορυφή Σέινοβετς, στην περιοχή μεταξύ των χωριών Βλατσο Πολέ	Ο χώρος είναι	Υπάρχουν καλές	Σύμφωνα με τους Βούλγαρους ανιχνευτές

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
κό μνημείο-οβελίσκος των πεσόντων κατά τον Βαλκανικό πόλεμο (1912) - στην κορυφή Σέινοβετς	Πολέ και Μάλκο Γκραντίστε	και Μάλκο Γκραντίστε, το 1941 ανεγέρθηκε ένα αρχιτεκτονικό μνημείο - οβελίσκος στη μνήμη των θυμάτων του Βαλκανικού Πολέμου. Η κορυφή σχετίζεται με την έναρξη του Βαλκανικού Πολέμου του 1912.	προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Λιουμπίμετς	την 4η Οκτωβρίου του 1912 στο οθωμανικό φυλάκιο πθυ βρισκόταν στην κορυφή «Κούρτκαλε» υπήρχαν περίπου 100 στρατιώτες, και κοντά σε αυτούς άλλοι δύο λόχοι. Η βουλγαρική στρατιωτική διοίκηση που παρασκευάστηκε για την επίθεση της κορυφής, η οποία αποτελούσε κύριος στόχος επειδή από εκεί μπορεί κανείς να παρατηρεί τις κοιλάδες των ποταμών Άρδας, Έβρου την κοιλάδα της Αδριανούπολης. Η πρόσβαση στην κορυφή είναι εξαιρετικά δύσκολη. Η νότια και η βόρεια πλαγιές είναι απότομες και απρόσιτες, και η ανατολική κλίση είναι βραχώδης και απότομη. Η ανάβαση στην κορυφή ήταν δυνατή μόνο σε ένα μονοπάτι, που κυλούσε μεταξύ βράχων και θάμνων. Στις 4 Οκτωβρίου, στις 9 και μισή μ.μ., διατάχθηκε το 3ο Σύνταγμα Πεζικού του Σέινοβο να ξεκινήσει την κατάκτησης της κορυφής. Νωρίς το πρωί της 5ης Οκτωβρίου, οι βουλγαρικές στρατιωτικές δυνάμεις την κατέκτησαν. Αυτή είναι η

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					πρώτη σοβαρή μάχη στην εκστρατεία του Βουλγαρικού Στρατού προς την Αδριανούπολη. Μετά από αυτή τη μάχη, τα βουλγαρικά στρατεύματα κατακτούν την πόλη Μουσταφά Πασά (σημερινή Σβίλενγκραντ) χωρίς εμπόδια.
Βραχώδες συγκρότημα λατρείας «Γκλούχιτε κάμανι» («Οι κουφές πέτρες»)	Χωριά Ντάμποβets και Μάλκο Γκραντίστε /Δήμος του Λιουμπίμεtz/, χωριό Εφρέμ /Δήμος του Ματζάροβο/ και χωριό Ορεσέtz /Δήμος του Χάρμανλι/	"Πρόκειται για ένα περίπλοκο συγκρότημα λατρείας, με πολιτιστικά στρώματα που ξεκινούν από την πρώιμη εποχή του σιδήρου μέχρι τον 13ο αιώνα μ.Χ. Το μεγάλο ενδιαφέρον για τους «Κουφές πέτρες» οφείλεται κυρίως στις πολυάριθμες κόγχες κόμμενες στις κάθετες πλευρές των ψηλών 30 μέτρων βράχων. Οι πιο εντυπωσιακές είναι οι κόγχες στο πιο δυτικό και εξέχων πάνω από τους άλλους ορεινό όγκο. Μια βαθιά ορθογώνιο στέρνα για τη συλλογή και την αποθήκευση νερού σκαλίστηκε στην επίπεδη κορυφή του. Σε αυτήν φτάνει κανείς με μια καλά σχηματισμένη διπλή σκάλα. Σ 'αυτό το μέρος βρίσκεται ένα σπήλαιο με ορθογώνιο σχέδιο και θολωτό κάλυμμα, το οποίο έχει αποκτήσει το δημοφιλές όνομα «βραχώδης τάφος».	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στις πόλεις Λιουμπίμεtz, Ματζάροβο και Χάρμανλι	Νότια, κάτω από το ορεινό όγκο, υπάρχει ένας πλατύς βράχος όπου χτίστηκε ένας ναός τον 5ο ή τον 6ο αιώνα.
Ρωμαϊκή Οδός	Χωριά Ντόλνι Γκλαβανάκ και Τρογιάν	Πολλοί δρόμοι περνούν από το έδαφος της σύγχρονης περιοχής του Χάσκοβο κατά την αρχαιότητα και τον Μεσαίωνα. Ένας από αυτούς - ο κεντρικός δρόμος Βία Σινγκιντούουμ συνδέει τη Σέρντικα /τη Σόφια/ με την Κωνσταντινούπολη /το Τσάριγκραντ/ είχε χρησιμοποιηθεί από τον	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στις πόλεις	Το καλύτερο διατηρημένο στην Ανατολική Ροδόπη τμήμα μιας σημαντικής ρωμαϊκής οδού κατά μήκος της κοιλάδας του ποταμού Άρδα, που συνδέει την Αδριανούπολη με το

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		5 ^ο αιώνα π.Χ. και είχε σημαντική στρατηγική σημασία. Κατά την περίοδο της ρωμαϊκής κυριαρχίας ήταν στρωμένος με πέτρα και κατά μήκος του χτίστηκαν πολλοί σταθμοί για τους ταξιδιώτες, οι αποστάσεις μεταξύ των οποίων σημειώθηκαν με στήλες. Από το χωριό Καλούγκεροβο ως το χωριό Τιάνεβο περνούσε η ρωμαϊκή οδός Βία Σινγκιντούνουμ ή Βία Μιλιτάρις, η οποία συνέδεε την Κεντρική Ευρώπη με το Βαλκανικό Χερσόνησο και τη Μικρή Ασία, όπου βρήκαν έξι κίονες, τρία από τα οποία βρίσκονται στο Ιστορικό Μουσείο της πόλης Χάσκοβο.		Ματζάροβο και Σιμεόνοβγκραντ.	εσωτερικό της Ροδόπης.
Μεγαλιθική εγκατάσταση λατρείας - κρόμλεχ	Χωριό Ντόλεν Γκλαβανακ	Το κρόμλεχ αποτελεί μια ειδωλολατρική εγκατάσταση από κάθετα μπηγμένα λίθινα κομμάτια, τεθειμένα απευθείας στο βράχο χωρία να προετοιμαστούν τρίπες για την τοποθέτησή τους. Ο περιφραγμένος ιερός χώρος όπου διεξαγόταν οι τελετές έχει μορφή κύκλου.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Για παρόμοιους ειδωλολατρικούς τόπους στη Δυτική Ευρώπη υιοθετήθηκε ο όρος «κρόμλεχ», ο διασημότερος αντιπρόσωπος των οποίων είναι το Στόουνχεντζ στην Αγγλία.
Θρακικό μνημείο. Παραεκκλησί «Αγία Πέτκα της Βουλγαρίας». Μνημειοσύμβολο "Θράκη	Πόλη του Ματζάροβο	Χτίστηκε στη μνήμη των δολοφονημένων κοντά στο χωριό Γιατατζίκ (σημερινό Ματζάροβο) προσφύγων κατά τη μεγαλύτερη ήττα των Βουλγάρων στην Ανατολική Θράκη το 1913. Με πρωτοβουλία των τοπικών Θρακικών ενώσεων το 1928 για πρώτη φορά οργανώθηκε προσκύνημα στον τόπο εκτέλεσης κάτι που έγινε παράδοση που τηρείται ακόμη και σήμερα, και άρχισε η αναζήτηση για τα λείψανα των θυμάτων που συγκεντρώθηκαν σε έναν κοινό τάφο. Αργότερα το 1948, χτίστηκε το πανθέον, όπου μετακινήθηκαν τα οστά που βρέθηκαν. Ταεκαίνια έγιναν παρουσίας του βοεβόδα Ντιμίταρ Ματζάροφ που κατά	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Το θρακικό μνημειακό συγκρότημα με πάνθεον-οστεοφυλάκιο, το παρεκκλησί «Αγ. Πέτκα της Βουλγαρίας» και το μνημειοσύμβολο „Θράκη χωρίς σύνορα“ κηρύχθηκε ιστορικό μνημείο τοπικής σημασίας.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
χωρίς σύνορα"		την ομιλία του πήγε πίσω τον τροχό της ιστορίας και αφηγήθηκε τις αναμνήσεις ενός αυτόπτη μάρτυρα και άμεσου συμμετέχοντα στα τραγικά γεγονότα του 1913. Στη συνέχεια χτίστηκε το μνημείο-σύμβολο «Θράκη χωρίς σύνορα» και το 1995 - το παρεκκλήσι «Αγία Πέτκα της Βουλγαρίας».			
Βραχώδεις ανάγλυφο/ Ιερό	Τα περίχωρα του χωριού Γκόρνο Πολέ	Το Θρακικό μνημείο αυτό αποτελεί μια οβάλ πέτρα με σκαλιστό ανάγλυφο. Το πέτρινο μπλοκ πάνω στο οποίο σκαλίστηκε το ανάγλυφο, ως αποτέλεσμα της περαιτέρω επεξεργασίας, μοιάζει σε μεγάλο βαθμό με μια ανθρώπινη μορφή. Έχει πέσει σε μια από τις μακρές πλευρές του, αλλά στο παρελθόν στάθηκε όρθιο. Πάνω από αυτό, σχηματίζεται ένα τραχύ πλαίσιο, στο οποίο σκαλίστηκαν δύο ανθρώπινες μορφές η μια δίπλα στην άλλη, με ανυψωμένα χέρια, επιμηκυμένα σώματα και σημαδεμένα πόδια. Η μια είναι υψηλότερη από την άλλη.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Το μνημείο είναι μοναδικό στο είδος του, διότι δεν έχει όμοιό του και αποτελεί ένα από τα παλαιότερα ανάγλυφα σε πέτρα στη βουλγαρική επικράτεια.
Θρακικό συγκρότημα λατρείας	Χωριό Σενοκλάς	Ένα αξιόλογο αρχαιολογικό συγκρότημα, που περιλαμβάνει ένα θρακικό λατρευτικό κέντρο με πέτρινο ιερό, πέτρινες κόγχες και σπάνιο πέτρινο ήλιο. Κεντρική θέση σε αυτό καταλαμβάνουν τα ερείπια ενός μεγάλου θρακικού και μεσαιωνικού φρουρίου.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Κοντά στο φρούριο βρίσκεται το παρεκκλήσι „Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος”.
Πέτρινος τάφος	Περιοχή Φουρνιτζίκα, χωριό Γκόρνο πολέ	Σκαλίστηκε σε ένα γυμνό από τη διάβρωση βράχο και βρίσκεται στην πλαγιά ενός λόφου. Ο τάφος έχει προθάλαμο, είσοδο και θάλαμο. Το ενδιαφέρον για αυτό το τάφο είναι ότι έχει άνοιγμα και πάνω από το κεντρικό θάλαμο.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Αυτό πιθανότατα είναι το παλαιότερο πέτρινο ανάγλυφο, που χρονολογείται από τον 6ο-5ο αιώνα π.Χ.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Θρακικές πέτρινες κόγχες – «Χαμπαρκάγια»	Χωριό Γκόρνο πολέ, περιοχή Χαμπάρ Κάγια	Βρίσκεται μέσα στα όρια της προστατευόμενης περιοχής «Τσέρνα Σκαλά» («Μαύρη Πέτρα»). Μοναδικά θρακικά μνημεία τραπεζοειδούς μορφής, που βρέθηκαν μόνο στην Ανατολική Ροδόπη.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Οι περισσότερες λατρευτικές τραπεζοειδείς κόγχες εμφανίζονται στην κοιλάδα του ποταμού Άρδα (σε ορισμένους τόπους μερικές εκατοντάδες), αλλά εμφανίζονται και νότια και βόρεια του ποταμού, όπως σε μερικά μέρη κατά μήκος του άνω ρου του ποταμού Χαρμανλίσκα.
Προϊστορικό θρακικό φρούριο «Γκολιάμοτο Γκραντίστε»	Χωριό Γκόρνο Μπριάστοβο	Το φρούριο χτίστηκε από μεγάλες πέτρες χωρίς κονίαμα. Είναι ελλειπτικό και τα τείχη του, με πάχος 2,5 μέτρων περίπου, βρίσκονται σε κατάσταση διαρροής. Έχει μήκος 150 μ. και πλάτος 50 μ. Η έκτασή του είναι 5-6 στρέμματα και έχει δύο εσωτερικούς τοίχους.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Μινεράλνι Μπάνι.	Ο χώρος είναι ένας από τα σχετικά καλά διατηρημένα αρχαία θρακικά φρούρια στη Νότια Θράκη.
Φρούριο στην κορυφή Κούπενα / Βάργκα/ Λάτνιτσα	Χωριό Σαρνίτσα	Το θρακικό φρούριο της όψιμης αρχαιότητας και του μεσαίωνα στην κορυφή Κούπενα/ Βάργκα/ Λάτνιτσα χτίστηκε στην ομόνημη κορυφή, σε απόσταση 2,67 χλμ. βορειοδυτικά κατά μήκος μιας ευθείας γραμμής από το κέντρο του χωριού Σαρνίτσα. Τα τείχη του φρουρίου είναι φτιαγμένα από πέτρα, κολλημένα με λευκό κονίαμα. Τα απολείματα του φρουρίου είναι ορατά μόνο στο βόρειο τμήμα της κορυφογραμμής.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Μινεράλνι Μπάνι.	Δεν μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα πού ήταν η είσοδος στο φρούριο.
Καλέτο Σαρνίτσα - τοίχοι ενός	Χωριό Σαρνίτσα κοντά στο	Οι τοίχοι του φρουρίου είναι φτιαγμένοι από μεγάλες πέτρες χωρίς συγκόλληση και σε μερικά μέρη η κατασκευή συμπεριλήφθηκε τα προεξέχοντα βράχια, συνδέοντάς τα δομικά με τον τοίχο. Η έκταση του	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης	Εδώ βρέθηκε ένα σπάνιο πολύτιμο έγγραφο - ένα στρατιωτικό δίπλωμα του αυτοκράτορα Ελαγκαμπάλ, με ημερομηνία 7

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Θρακικού φρουρίου με πύργο από την εποχή της όψιμης Αρχαιότητας και του Μεσαίωνα	πέρασμα «Γιντίκα»	φρουρίου είναι περίπου 2 στρέμματα. Στο κατώτερο βόρειο άκρο του φρουρίου, η ακρόπολη χωρίζεται από ένα επιπλέον τοίχωμα. Στην επιφάνειά του υπάρχουν κεραμικά θραύσματα από την αρχή και το δεύτερο μισό της πρώτης χιλιετίας π.Χ. καθώς και την ρωμαϊκή περίοδο και τον μεσαίωνα.		στην πόλη Μινεράλι Μπάνι.	Ιανουαρίου του έτους 221. Το δίπλωμα φυλάσσεται στο πρώην μουσείο της αυτοκρατορικής αυλής στη Βιέννη.
Θρακικό φρούριο στην κορυφή "Όρλοβι σκαλί" (Βράχια των Αετών)	Χωριό Σαρνίτσα, περιοχή "Όρλοβι σκαλί"	Το Θρακικό Φρούριο της Νέας Εποχής του Σιδήρου βρίσκεται στην περιοχή "Όρλοβι σκαλί", 3 χλμ. δυτικά σε ευθεία γραμμή από το κέντρο του χωριού Σαρνίτσα. Τα κεραμικά στην επιφάνειά του είναι από το 2ο μισό της πρώτης χιλιετίας π.Χ. Είναι ένα γεωλογικό φαινόμενο, που μοιάζει με μεσαιωνικό κάστρο με ισχυρούς πύργους.			Το πέτρινο συγκρότημα είναι ένα συγκρότημα από ενδιαφέροντα και μαγευτικά βράχια, μερικά από τα οποία φτάνουν τα 30-40 μέτρα ύψος.
Θρακικό ταφικό-λατρευτικό σύμπλεγμα και οικισμός. Μεσαιωνικό φρούριο	Πόλη του Μτζάροβο, περιοχή Χαμπάρ Καγιά	Αποτελείται από 3 τάφους που ανακαλύφθηκαν το 1938. Το φρούριο ήταν μέρος του συστήματος ασφαλείας του ποταμού Άρδα, το οποίο είχε 5 οχυρά. Βρίσκονται εντός των ορίων της προστατευόμενης περιοχής "Μόμινα Σκάλα".	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Μινεράλι Μπάνι.	Ο χώρος έχει κηρυχθεί πολιτιστικό μνημείο εθνικής σημασίας.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωτόθση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
«Οκόπα»					
Θρακικό βραχώδες συγκρότημα λατρείας «Αλτάν τεπέ» και φρούριο από την εποχή της Ώψιμης Αρχαιότητας στην περιοχή «Χισάρια»	Χωριό Άγγελ Βοεβόδα	Ανάμεσα στα πολυάριθμα μεγαλιθικά μνημεία στο Δήμο Μινεράλι Μπάνι, το θρακικό συγκρότημα λατρείας κοντά στο χωριό Άγγελ Βοεβόδα κατέχει ιδιαίτερη θέση. Το αρχαίο ιερό, ένα από τα μεγαλύτερα στη Βουλγαρία, έχει κηρυχθεί μνημείο πολιτισμού εθνικής σημασίας. Το συγκρότημα βρίσκεται σε μια βραχώδη κορυφή γνωστή με το όνομα Ασάρα. Στην κορυφογραμμή υπάρχει ένας ισχυρός τοίχος φρουρίου και πάνω από 50 (λατρευτικές) κόγχες έχουν σκαλισθεί στα βράχια. Κάτω από την κορυφή σχηματίστηκε μια βραχώδης πισίνα με τραπεζοειδές σχήμα και στρογγυλεμένες γωνίες - πιθανώς χρησίμευε ως βωμός. Στο υψηλότερο μέρος - σε τρία απότομα βράχια - έχουν σκαλιστεί άλλες εγκαταστάσεις λατρείας. Πέντε σκαλοπάτια οδηγούν σε έναν τάφο στο ανατολικότερο μέρος.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Μινεράλι Μπάνι.	Για την όψιμη ρωμαϊκή και την αρχαία περίοδο, μπορούμε ήδη να πούμε ότι το φρούριο της περιοχής Χισάρια πάνω από το χωριό Άγγελ Βοεβόδα στο Δήμο Μινεράλι Μπάνι χτίστηκε κάποτε στα τέλη του 4ου και στις αρχές του 5ου αιώνα. Η πιο έντονη περίοδο της ύπαρξής του ήταν κατά τη διάρκεια της καλά τεκμηριωμένη ιστορικά δραστηριότητα του αυτοκράτορα Ιουστινιανού. Ο ίδιος κυβερνούσε την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία τον 6ο αιώνα και ήταν ένας από τους μεγαλύτερους αυτοκράτορες της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Στην πραγματικότητα, κατά τη διάρκεια της αυτοκρατορίας του, για τελευταία φορά στην επικράτεια της σημερινής Βουλγαρίας, χτίστηκε ένα τόσο ισχυρό αμυντικό σύστημα, το οποίο ξεκινούσε από τον ποταμό Δούναβη, η δεύτερη γραμμή άμυνας βρισκόταν στην οροσειρά των Βαλκανίων και η τρίτη ήταν ακριβώς στην οροσειρά

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					της Ροδόπης.
Στάπκατα να Μπογκορόντιτσα (Το Βήμα της Παναγίας)	Χωριό Μινεράλνι Μπάνι	Το ίχνος της ρωμαϊκής εποχής διατηρείται ακόμα σε ένας χώρος, γνωστός ως το «Βήμα της Παναγίας», σκαλισμένο σε ένα φυσικό βράχο. Βρίσκεται 5 μέτρα από την πρώτη φυσική πηγή μεταλλικού νερού - στο κέντρο του χωριού Μινεράλνι Μπάνι, και είναι μήκους 2 μέτρων, βάθους 1 μέτρου και πλάτους 0,75 μ. Σύμφωνα με τους ιστορικούς, αυτή είναι μια αρχαία σαρκοφάγος και ο τοπικός πληθυσμός δημιούργησε ένα θρύλο που λέει αυτό είναι το βήμα της Παναγίας που φεύγει από τους Εβραίους που την ακολουθούν.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Μινεράλνι Μπάνι.	Οι άνθρωποι πιστεύουν ότι το "θαυματουργό βήμα" της έχει θεραπευτική δύναμη, φέρνει καλή τύχη και κάνει τις επιθυμίες πραγματικότητα. Γι' αυτό και οι χριστιανοί και οι μουσουλμάνοι λατρεύουν αυτό το ιερό μέρος και αφήνουν ένα νήμα ή ένα κομμάτι του ρούχου τους για υγεία και ευτυχία.
Ρωμαϊκό φρούριο "Άγιο Πνεύμα"	Χωριό Μινεράλνι Μπάνι	Ιστορικά στοιχεία αποκαλύπτουν ότι στο έδαφος του σημερινού Μινεράλνι Μπάνι βρισκόταν η λεγόμενη πόλη Τοπλίτσος (ή Τοπλίκα), η οποία αριθμούσε περίπου 12.000 κατοίκους. Πιστεύεται ότι μετά από μάχες, οι Ρωμαίοι στρατιώτες θεράπευαν τις πληγές τους εδώ, γύρω από τις θερμές ιαματικές πηγές. Έτσι, χάρη στις μοναδικές θεραπευτικές ιδιότητες του μεταλλικού νερού, δημιουργήθηκε η αρχαία πόλη, που ονομάστηκε από τους Ρωμαίους Τοπλίτσος. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές αποδεικνύουν ότι γύρω από τις ιαματικές πηγές υπήρχε έντονη ζωή κατά τη διάρκεια διάφορων ιστορικών εποχών.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Μινεράλνι Μπάνι.	Το φρούριο του Αγίου Πνεύματος είναι ο καλύτερα διατηρημένος ιστορικός χώρος στο θέρετρο. Το όνομά του προέρχεται από το παρεκκλήσι "Άγιο Πνεύμα". Χτίστηκε στα ρωμαϊκά χρόνια από μεγάλες χοντρές πέτρες και χρησίμευε ως άμυνα του οικισμού. Απόδειξη της κατασκευής του κατά τη διάρκεια της ρωμαϊκής εποχής είναι οι χρησιμοποιημένες οικοδομικές τεχνικές και υλικά. Το φρούριο είναι ένα ακανόνιστο πολύγωνο με δύο εισόδους από το νότο και δύο μικρές πόρτες στα δυτικά και ανατολικά. Οι ιστορικοί μύθοι λένε ότι κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα σφραγίστηκαν.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώιμη και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					Διαπιστώθηκε ότι το φρούριο υπήρχε από τον 2ο αιώνα μέχρι τον 14ο αιώνα. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, καταστράφηκε επανειλημμένα και ξαναχτίστηκε.
Σαραπάνι (πέτρινες πισίνες «Σαραπτάς»)	Χωριό Μπριάστοβο	Οι «σαραπάνι» είναι κοιλότρες στους βράχους που οι άνθρωποι έκαναν πριν 2600-2800 χρόνια. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές χρονολογούν αυτά τα ευρήματα γύρω στα 8-12 π.Χ. Πρόκειται για τεχνητές κοιλότρες στα βράχια με βάθος 20-70 εκ. και διάμετρο 50-180 εκ. Κάθε «σαραπάνο» αποτελείται από ένα μικρό και μεγάλο κύπελλο με κεκλιμένο δάπεδο και ανοιχτό ή καλυμμένο κανάλι. Το όνομα «σαραπάνο» προέρχεται από την τουρκική λέξη «σαράπ» και σημαίνει κρασί. Υποτίθεται ότι οι αρχαίοι κάτοικοι αυτών των περιοχών είχαν επεξεργαστεί σταφύλια για την παραγωγή οινών.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Μινεράλνι Μπάνι.	Θεωρείται ότι οι «σαραπάνι» έχουν σχέση με τη λατρεία του Θεού Διονύσου. Σαραπάνι υπάρχουν στις περιοχές «Καρακάγια», «Γκάρβανιτσα», «Ποζάριστετο» και «Αβράμος κάμακ» (Πέτρα του Αβραάμ) στην περιοχή του χωριού Μινεράλνι Μπάνι. Υπάρχουν άλλα παρόμοια μνημεία στην περιοχή, με διαφορετικά σχήματα και μεγέθη. Υπάρχουν δύο θεωρίες σχετικά με τη χρήση αυτών των ενδιαφερόντων εγκαταστάσεων: σύμφωνα με τη μία οι σαραπάνι χρησιμοποιούνταν στην οινοπαραγωγή (για την πάτηση των σταφυλιών) και, σύμφωνα με την άλλη οι σαραπάνι χρησιμοποιούνταν στην εξόρυξη, για την επεξεργασία του μεταλλεύματος με νερό. Σύμφωνα με ορισμένους συγγραφείς, οι σαραπάνι ήταν συγχρονισμένοι με τα

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					μεγαλιθικά μνημεία (από την 1η χιλιετία π.Χ.) και είχαν χρησιμοποιηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Μόνο στην περιοχή του χωριού Μπράστοβο έχουν βρεθεί πάνω από 200 σαραπάνι που βρίσκονται σε υψηλές και δύσκολα προσβάσιμες περιοχές, ενώ κοντά τους έχει ανακαλυφθεί ένα αρχαίο ορυχείο χρυσού."
Προϊστορικό και Πρωτοϊστορικό λακκοειδές σύμπλεγμα	Χωριό Καπιτάν Αντρέεβο, περιοχή «Χαούζα»	Το σύμπλεγμα αυτό, χρονολογούμενο στην περίοδο μεταξύ 5200 και 4800 χρονών π.Χ., δεν έχει όμοιο του στην Νοτιοανατολική Ευρώπη και αποτελεί σημαντική συνεισφορά στη γνώση που έχουμε για τον πρώτο ευρωπαϊκό πολιτισμό που άνθησε στη βουλγαρική επικράτεια. Η δεύτερη περίοδος στην κατοίκηση της μελετημένης περιοχής ήταν κατά τη Μέση Εποχή του Χάλκου - περίπου στα έτη 1800 - 1700 π.Χ. Βρέθηκαν ακόμη μερικοί λάκκοι λατρείας που είναι σπάνιοι στα βουλγαρικά εδάφη. Η τρίτη περίοδος κατοίκησης της περιοχής είναι από την Πρώιμη και Ύστερη Εποχή του Σιδήρου - την 1 ^η χιλιετία π.Χ. Μελετήθηκαν δεκάδες τελετουργικοί λάκκοι, μερικοί εκ των οποίων πολύ μεγάλων διαστάσεων. Χρονολογικά στο τέλος τοποθετούνται δύο μεσαιωνικά αμπριά και τουλάχιστον τρία τελετουργικά κοιλώματα με ανθρώπινες θυσίες από τον 8ο έως τον 9ο αιώνα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλεγκραντ.	Σύμφωνα με τους αρχαιολόγους, σε αυτή την περιοχή υπήρχε ένα παγανιστικό τελετουργικό ιερό ενός αρχαίου πολιτισμού που κατοικούσε τη Βαλκανική Χερσόνησο. Ίχνη του βρίσκονται στη Βάρνα, στον πολιτισμό του Ντουρανούλακ, και αργότερα στην κατασκευή ιερών, ναών και μεγαλιθικών εγκαταστάσεων.
Τοξωτή γέφυρα του	Πόλη του Σβίλεγκραντ	Η γέφυρα αυτή είναι το μοναδικό απόλυτα διατηρημένο απομεινάρει ενός ολόκληρου οθωμανικού συμπλέγματος που αποτελούσε από ένα	Ο χώρος είναι προσβάσιμος	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής	Η επιγραφή για την κατασκευή της γέφυρας είναι ένα ανάγλυφο σε μαρμάρινη

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώιμη και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Μουσταφά Πασά		καραβάν σαράι (σημείο ανάπαυσης ταξιδιωτών), ένα ισλαμικό Τέμενος και ένα χαμάμ. Χτίστηκε μετά από εντολή του Τσομπάν Μουσταφά Πασά, Βεζίρη του Σουλτάνου Σουλεϊμάν Α΄ ο Μεγαλοπρεπής /Σουλεϊμάν Ελ Κανουνί/. Έτος ολοκλήρωσης της κατασκευής της γέφυρας είναι το 1529, κάτι που φαίνεται στις αριθμητικές αναλογίες των αραβικών γραμμάτων στα δύο τελευταία λόγια της επιγραφής κάτω στη γέφυρα: Χασάνα Αμπαντιέ, δηλαδή αιώνια καλό έργο. Έτσι, μαζί με την κατασκευή της γέφυρας, ο Μουσταφά Πασάς θεωρήθηκε επίσης ως ο ιδρυτής του νέου οικισμού του Σβίλεγκραντ που ονομάστηκε στα τουρκικά Μουσταφά Πασάς Κιοπριουσιού, δηλαδή „Η Γέφυρα του Μουσταφά Πασά“. Το μήκος της γέφυρας είναι 295 μέτρα και το πλάτος 6 μ, Είναι καλυμμένη με σκαλισμένες πέτρες και την εποχή της είχε 20 όμορφες τόξους. Οι χειρολισθήρες είναι κατασκευασμένοι από ολόκληρες πέτρες. Ο αριθμός όλων των μπλοκ παραπέτου στη γέφυρα είναι 706, 353 και στις δύο πλευρές.	με αυτοκίνητο.	και εστίασης στην πόλη Σβίλεγκραντ.	πλάκα, τοποθετημένο σε κιγκλίδωμα στη μέση της γέφυρας ύψους 6 μ. Η πλάκα με την επιγραφή αναφερόταν από τον ντόπιο πληθυσμό ως «ταρέχα», «ταρίχ», δηλ. ιστορία. Η μετάφραση της επιγραφής έχει ως εξής: «Η γέφυρα χτίστηκε - όταν ήταν χαλίφης ο μεγαλύτερος Σουλτάνος εκ των Σουλτάνων ο Σουλεϊμάν Χαν, γιος του σουλτάνου Σελίμ Χαν - για να αποτελέσει συνέχεια της ασφάλειας και της προστασίας του από τον Βεζύρη Μουσταφά Πασά, Θεός να ρτον προστατεύει για όσα δημιουργεί. Και αυτό /η κατασκευή της γέφυρας/ ήταν το πιο διαρκές καλό έργο του κατά τη διάρκεια του έτους, και στην ημερομηνία όταν έχει γίνει ένα αιώνια καλό έργο.“
Απομεινάρια της ρωμαϊκής οδού «Βία Διαγωνάλης»	Χωριό Καπιτάν Ανδρέεβο, περιοχή «Χαούζα», χωριό Ιζβόροβο, περιοχή	Σύμφωνα με τα ευρήματα που βρέθηκαν στο μελετημένο τμήμα με μήκος περίπου 130 μέτρα, χρησιμοποιήθηκε από τον 2ο έως τον 6ο αιώνα. Η οδός είναι χτισμένη από μεγάλο βότσαλο και έχει πλάτος περίπου 18 μέτρα. Μέχρι τώρα, τα καταγεγραμμένα τμήματα αυτής της στρατιωτικής οδού σε όλο το μήκος της από την Κεντρική Ευρώπη ως την Κωνσταντινούπολη έχουν πλάτος 6-8 μέτρα. Στη Βουλγαρία, μέχρι σήμερα, τα τμήματα της Βία Διαγωνάλης που έχουν ανακαλυφθεί	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στις πόλεις Σβίλεγκραντ και Χάρμανλι.	Το εύρημα στην περιοχή Χαούζα προκαλεί γρήγορα την έκπληξη όλων των ειδικών στην Αρχαιότητα των βουλγαρικών εδαφών και λόγω του μεγάλου πλάτους 18 μέτρων που μπορεί να συγκριθεί με τις σημερινές εθνικές οδούς.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
	«Καλνταράμα» και χωριό Οβτσάροβο, περιοχές "«κερένα», «Τούρσκοτο γκρόμπε», «Κοβανλάκα» και „Γιουρούσκια κλάντενετς»	βρίσκονται κοντά στο Χάρμανλι και το Κόστινμπροντ. Μόνο το τμήμα του Καπιτάν Ανδρέεβο είναι τόσο μακρύ.			
Βραχώδης εκκλησία	Χωριό Μάτοτσινα, περιοχή «Ντελί Καγιά»	Η βραχώδης εκκλησία είναι σκαλισμένη σε ασβεστολιθικά βράχια και βρίσκεται 2 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του χωριού, στην περιοχή «Ντελί Κάγια» (Μπηγημένη πέτρα). Το πρόσωπο του βράχου έχει σκαλιστεί τέλεια και μια δεκαριά σκαλισμένα πλατιά σκαλοπάτια, που βρίσκονται στις δύο πλευρές της εισόδου, κατεβαίνουν σε ένα μικρό θολωτό διάδρομο με μήκος 4,40 μέτρα, πλάτος 3 μ και ύψος 3,5 μ. Το εσωτερικό του ναού είναι ορθογώνιο, με θόλο. Έχει διαστάσεις 7 x 9,85 μ, με σημερινό ύψος του θόλου 5 μέτρα. Στον ανατολικό τοίχο του ναού που δεν έχει καμία αφίδα, υπάρχουν τρεις κόγχες, οι οποίες βρίσκονται δύο μέτρα από το δάπεδο και πιθανότατα χρησίμευαν για την τοποθέτηση εικόνων. Υπάρχουν δύο τετράγωνες κόγχες και στις δύο πλευρές του διαδρόμου	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλενγκραντ.	Το 1968, η βραχώδης εκκλησία κοντά στο χωριό Μάτοτσινα κηρύχθηκε μνημείο πολιτισμού εθνικής σημασίας.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>προς την έξοδο. Στο εσωτερικό, στα αριστερά, στο ίδιο ύψος υπάρχει και μια άλλη κόγχη. Πάνω στην εκκλησία βρέθηκαν μερικοί σκαλισμένοι στα βράχια τάφοι με προσανατολισμό ανατολικά-δυτικά. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση βραχύδων εκκλησιών βρίσκεται στην περιοχή του ποταμού Ρούσκι Λομ και στη Μικρά Ασία, στην περιοχή της Αμάσειας και της λίμνης Βαν. Η βραχύδης εκκλησία κοντά στο χωριό Μάτοτσινα, και αυτή κοντά στο χωριό Μιχάλιτς, σκαλίστηκαν από μοναχούς ασκητές γύρω από το 10 αιώνα. Εκκλησίες και μοναστήρια σκάλισαν στους βράχους επίσης οι λάτρες διαφόρων αιρέσεων, που ήταν πολλές σε εκείνη την εποχή.</p>			
Μεσαιωνικός πύργος (Φρούριο Μπουκελόν)	Χωριό Μάτοτσινα, περιοχή «Κούλατα», 200 μ. βόρεια	<p>Το χωριό Μάτοτσινα βρίσκεται κοντά στα βούλγαρο-τουρκικά σύνορα, στη δεξιά όχθη του ποταμού Τούντζα. Στο βόρειο άκρο του υπάρχει ένας απότομος λόφος, προσβάσιμος μόνο από το χωριό. Εκεί υπήρχε ένας διαχωριστικός τοίχος, από τον οποίο παραμένουν μόνο ίχνη. Σε απόσταση 50 μέτρων από αυτό, πάνω στο λόφο, χτίστηκε το φρούριο Μπουκελόν, η πλησιέστερη άμυνα της Αδριανούπολης από το βορρά. Είναι ένα από τα καλύτερα διατηρημένα στρατιωτικά κτίρια στη Βουλγαρία.</p> <p>Το φρούριο που περιβάλλει την κορυφή του λόφου έχει περίπου 65 μέτρα πλάτος και μήκος 150 μέτρα. Καλύτερα διατηρημένοι είναι ο προστατευτικός πύργος στην είσοδο και ένα μέρος του διπλού τοίχου του φρουρίου κοντά στην πόρτα. Ο πύργος και οι τοίχοι είναι κατασκευασμένοι από πέτρες και 4 σειρές τούβλες κολλημένες με λευκό</p>	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλενγκραντ.	Κοντά σε αυτό το φρούριο στις 14 Απριλίου του 1205 τα βουλγαρικά στρατεύματα, με επικεφαλής τον Τσάρο Καλογιάν, κατέστρεψαν τον στρατό των Λατίνων Ιπποτών και κατέλαβαν τον αυτοκράτορα Μπάλντουιν των Φλάντερς. Ο αιχμάλωτος οδηγήθηκε στο Τίρνοβο, όπου πέθανε το 1206. Κατά την τουρκική κυριαρχία, το φρούριο έχασε τη σημασία του και ήταν έρημο. Το 1664 στην περιοχή κινήθηκε ο Σουλτάνος Μωάμεθ IV, και από το ημερολόγιό του μαθαίνουμε ότι το φρούριο και το χωριό πλέον ονομαζόταν Φίκλα.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>κονίαμα. Κατασκευάστηκε σε τρεις μεγάλους ορόφους. Ο τελευταίος όροφος με ημικυλινδρικό σχήμα χρησιμοποιεί ως ένα μικρό παρεκκλήσι στο οποίο προσευχόντουσαν οι πολιορκημένοι υπερασπιστές του φρουρίου. Τα όστρακα βρίσκονται σε όλες τις πλευρές και είναι προσβάσιμες από ξύλινες σκάλες. Το φρούριο χτίστηκε κατά τη Ρωμαϊκή εποχή. Εδώ, το 387, υπήρξε μια μεγάλη μάχη μεταξύ των στρατών του αυτοκράτορα Ουάλη και των Γότθων. Τελείωσε με την πλήρη ήττα του ρωμαϊκού στρατού και ο αυτοκράτορας σκοτώθηκε στη μάχη.</p> <p>Το φρούριο έχει ξαναχρησιμοποιηθεί και ξαναχτιστεί κατά τη διάρκεια των αιώνων. Η οικοδομική τεχνική - μικτή τοιχοποιία με διακοσμητικές ζώνες από τούβλα και λευκό κονίαμα μας λέει την εποχή - μεταξύ του 12-14του αιώνα. Στα πλάγια της μπροστινής πόρτας είναι χτισμένο ένα σταυροειδές μονόγραμμα από τούβλα του κυβερνήτη του από τον 14ο αιώνα. Τα γράμματα σχηματίζουν το όνομα Μιχαήλ. Είναι γνωστό ότι μέχρι το έτος 1328 ο βούλγαρος τσάρος Μιχαήλ, που πολέμησε εναντίον του Ανδρόνικου Γ, έφτασε στο Διδυμότειχο. Είναι δυνατόν κατά τη διάρκεια αυτής της πορείας ο Βούλγαρος Τσάρος να ξανάχτισε γρήγορα το φρούριο.</p>			
Μεσαιωνικό φρούριο	Χωριό Μεζέκ, περιοχή «Καλέτο»	Μερικοί ιστορικοί πιστεύουν ότι αυτό είναι το γνωστό από τις γραπτές πηγές φρούριο Νευτζικόν και άλλοι επιστήμονες πιστεύουν ότι στον τόπο αυτό βρισκόταν το φρούριο της Βερσινικίας όπου το 813 ο χαν Κρούμος νίκησε το βυζαντινό στρατό και κατέλαβε τη Θράκη. Αρκετές αρχαιολογικές ανασκαφές αποκάλυψαν αντικείμενα από την περίοδο πριν	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλενγκραντ.	Το φρούριο κοντά στο χωριό Μεζέκ διατηρήθηκε μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα. Μέρος του καταστράφηκε γύρω στο 1900, όταν από το φρούριο πήραν πέτρες για την κατασκευή τουρκικών στρατώνων

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>από τον 11ο αιώνα. Η κατασκευή του φρουρίου χρονολογείται στην εποχή του βυζαντινού αυτοκράτορα Αλεξίου Α Κομνηνού (1081-1117 μ.Χ.). Τα τοιχώματα του φρουρίου εσωκλείουν μια περιοχή περίπου 7 στρεμμάτων στο σχήμα ακανόνιστου ορθογωνίου με διαστάσεις 110/60 μέτρα και είναι κατασκευασμένα από χοντρές πέτρες με λευκό κονίαμα διακοσμημένα με τρεις ζώνες τούβλες από την εξωτερική πλευρά. Ο τοίχος του φρουρίου τελείωνε με κορυφογραμμές που διατηρήθηκαν μέχρι το 1900.</p> <p>Η υπεράσπιση του φρουρίου ενισχύθηκε με εννέα πύργους, με στρογγυλεμένο σχήμα και ύψος 10 μ. Πέντε από τους πύργους βρίσκονται στο νότιο τοίχο του φρουρίου (δύο στη γωνία και τρεις στο μπροστινό μέρος), δύο στη δυτική (στη μέση και στην κύρια είσοδο) και από ένα στο βόρειο και στον ανατολικό τοίχο. Το φρούριο λειτουργούσε μέχρι την οθωμανική κατάκτηση στα τέλη του δέκατου τέταρτου αιώνα. Είχε σχεδιαστεί ως μια ισχυρή μονάδα οχύρωσης και μέσα του υπήρξε έντονη ζωή. Αποκαλύφθηκαν μερικές αποθήκες τροφίμων με καμμένο σιτάρι μέσα τους. Βρέθηκαν πολλές αιχμές σιδερένιων βελών, σπιρούνια και πέταλα, που αποτελούν μαρτυρίες για την καθημερινή ζωή των στρατιωτών της φρουράς. Πέτρινοι μύλοι, μεταλλικά εργαλεία και άλλα στοιχεία δείχνουν τον τρόπο ζωής των απλών ανθρώπων.</p>			στο Σιβιάνγκραντ. Το βόρειο τοίχο του φρουρίου υπέστη περισσότερες ζημιές. Διατηρείται μόνο μέχρι το επίπεδο του εδάφους στο εσωτερικό του μέρος. Η νότια η δυτική και η ανατολική πλευρά έχουν διατηρηθεί στο ύψος της πλατφόρμας πάνω από την οποία είχαν αυξηθεί οι τοίχοι.
Θρακικός θολωτός τάφος	Χωριό Μεζέκ	Ανήκει σε μία από τις πιο μεγάλες μνημειακές εγκαταστάσεις αυτού του τύπου που βρέθηκαν στα εδάφη της αρχαίας Θράκης. Ο τάφος είναι μια εντυπωσιακή εγκατάσταση, με προσανατολισμό ανατολής-δύσης και	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης	Σε αυτό βρέθηκαν πολλά αντικείμενα από χρυσό, ασήμι, χαλκό, σίδηρο, γυαλί, φαγεντιανή και πηλό. Χρονολογούνται από

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		είσοδο από την ανατολή, χτισμένη από μεγάλα, καλά επεξεργασμένα πέτρινα τετράγωνα. Η κατασκευή αποτελεί "ξηρή τοιχοποιία", χωρίς κονίαμα. Τα μπλοκ συνδέονται μεταξύ τους με σιδερένιους και ξύλινους αρμούς. Έχει συνολικό μήκος 29.95 μ. Ο δρόμος /δηλ. Ο διάδρομος/ έχει μήκος 20,65 μ, πλάτος 1,55 μ και ύψος 2,40 έως 2,60 μ. Από αυτό διαδοχικά εισέρχεται σε δύο θαλάμους /προθαλάμους/ με ορθογώνια κάτοψη που ακολουθούνται από ένα κυκλικό θάλαμο με κυψελοειδή θόλο. Ο τάφος χρησιμοποιήθηκε επανειλημμένα, ο αριθμός των κηδεϊών δεν ήταν μικρότερος από 4. Εκεί τάφθηκαν μέλη της θρακικής αριστοκρατίας.		στην πόλη Σβίλενγκραντ.	το 4ο έως το 3ο αιώνα π.Χ.
Μνημείο των ηρώων πολέμου	Πόλη του Σβίλενγκραντ	Βρίσκεται στην πλατεία Σβιλένα. Κατασκευάστηκε στη μνήμη των ηρώων από το Σβίλενγκραντ και το δήμο που σκοτώθηκαν στους πολέμους. Στα τείχη του από γρανίτη έχουν γραφεί πάνω από 100 ονόματα ανθρώπων που θυσιάσαν τη ζωή τους για την ελευθερία.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλενγκραντ.	Χτίστηκε το 2008.
Βραχώδης εκκλησία	Χωριό Μιχάλιτς	Η βραχώδης εκκλησία στο χωριό Μιχάλιτς είναι η μόνη στην Βουλγαρία που έχει το μοναδικό σχήμα τριών κογχών. Ολόκληρη η εκκλησία κόπηκε/σκαλίστηκε σε ασβεστολιθικό βράχο. Σύμφωνα με το σχήμα της είναι μια πραγματική τρουλωτή εκκλησία τριών κογχών σαν να είχε κατασκευαστεί από απλά οικοδομικά υλικά. Ο εσωτερικός της χώρος φαίνεται ως σταυροειδής τρουλωτός ναός. Οι κόγχες είναι σχεδόν πανομοιότυπες διαστάσεις, οι δύο πλαγιές έχουν βάθος 4 μέτρα και πλάτος 3,60 μέτρα, ενώ η ανατολική έχει διαστάσεις 4 x 4 μ. Η δεξιά	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλενγκραντ.	Κάθε προσπάθεια να βρεθεί κάποια ακριβέστερη χρονολόγηση είναι ανεπιτυχής. Έξω, γύρω από την εκκλησία, στο έδαφος υπάρχουν μικρά θραύσματα πρώιμης μεσαιωνικής κεραμικής, και στην κοντινή περιοχή - ίχνη παλαιών οικισμών από διάφορες εποχές. Η βραχώδης εκκλησία στο Μιχάλιτς διαφέρει από όλες

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώιμη και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>πλευρά της τελευταίας είχε επεκταθεί λόγω θραύσης του βράχου, για την οποία δεν μπορεί να ειπωθεί εάν συνέβη όταν σκαλίστηκε η εκκλησία. Η τρύπα που είχε σχηματιστεί με τον τρόπο αυτό είναι πλέον γεμάτη με πέτρες. Στο κάτω μέρος της ανατολικής κόγχης /αψίδας/ κατασκευάστηκε βάθρο – ιερό από λίθινες πλάκες ύψους 0,80 μ και πλάτους στη μέση 0,85 μ. Η επιθυμία των κατασκευαστών η βραχώδης εκκλησία να μοιάζει με κατασκευασμένη έφτασε ως εκεί, ώστε στη μέση της να σκαλιστεί κεντρικός τρούλος, με διάμετρο 5,5 μ. και ύψος 6 μ από το δάπεδο. Η εκκλησία έχει και άλλα αρχιτεκτονικά στοιχεία χαρακτηριστικά για τους κατασκευασμένους ναούς. Αντί για κορυφές των λοφίων (pendentifs) και κυκλικά στοιχεία που θα είχαν στρογγυλίσει τον ορθογώνιο χώρο μεταξύ τις κόγχες, πάνω από τις οποίες βρίσκεται ο τρούλος, εδώ και στις δύο πλευρές της ανατολικής κόγχης σε απόσταση 2,60 μ. από το δάπεδο υπάρχουν κιονόκρανα (ή pilastro). Χτίστηκαν σε ύψος περίπου 30 εκ. και τοποτέθηκαν σε μια γωνία μεταξύ της ανατολικής και της πλευρικής κόγχης. Αυτή η γωνία σχηματίστηκε από δύο τοίχους πλάτους 90 εκατοστών. Έτσι δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι ο τρούλος βρίσκεται πάνω σε στηλές. Στη γωνία ανάμεσα στην ανατολική και την αριστερή κόγχη υπάρχει χαραγμένος ένας σταυρός, με εσωτερικά διευρυμένους ώμους, ύψους 0,30 εκ. Άλλες εικόνες ή τοιχογραφίες στους τοίχους δεν υπάρχουν. Το δάπεδο φτιάχθηκε πάνω στα βράχια όπου στρώθηκε ένα λεπτό στρώμα (μέχρι 0,10 μ.) εδάφους.</p>			<p>τις βραχώδεις εκκλησίες της χώρας στο σχήμα της - με τρεις κόγχες - κάτι που στη Βαλκανική Χερσόνησο μπορεί να βρεθεί μόνο σε κατασκευασμένα ιερά (και όχι σκαλισμένα) γνωστές από την αρχαιότητα και στις πρώτες βυζαντινές εκκλησίες. Πιθανότατα φτιάχτηκε στα ανήσυχα χρόνια γύρω στο 10ο αιώνα. Οι βραχώδεις εκκλησίες, τα μοναστήρια και οι μοναστικές σπηλιές σκαλίστηκαν στα βράχια από τους μοναχούς και ασκητές, οπαδοί των διαφόρων αιρέσεων, που ήταν τόσο πολυάριθμοι εκείνη την εποχή."</p>

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No Β2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Κάστρο Κωνσταντίνα	Πόλη του Σιμεόνοβγκραντ	Η πόλη της Κωνσταντίας που υπήρχε κατά την Όψιμη Αρχαιότητα και το Μεσαίωνα, βρισκόταν στο λόφο «Ασάρα», βόρεια της περιοχής Ζλάτι Ντολ, στη δεξιά όχθη του ποταμού Έβρου, 2.46 χλμ ανατολικά σε ευθεία γραμμή από το κέντρο του Σιμεόνοβγκραντ. Η πραγματική μεσαιωνική πόλη του 11-12του αιώνα βρισκόταν στην αριστερή όχθη του ποταμού Έβρου στην περιοχή Γκραντίσντο απέναντι από το κάστρο. Το φρούριο αυτό που διαμορφώθηκε ως μία από τις μεγαλύτερες και αρχαιότερες πόλεις στη Βόρεια Θράκη υπήρχε από το 4 αιώνα έως τις αρχές του 13 αιώνα. Οι τοίχοι του είναι ισχυροί, πάχους περίπου τριών μέτρων. Η είσοδος του φρουρίου είναι από το βορρά. Κατά τις ανασκαφές στο κάστρο βρέθηκαν υπόγειες σήραγγες με διακλαδώσεις.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σιμεόνοβγκραντ.	Ο θρύλος μας λέει ότι αυτή ήταν η κατοικία των τελευταίων Ρωμαίων αυτοκράτορων. Στα μπουντρούμια του φρουρίου, έκρυσαν τα πλούτη τους. Όταν οι βάρβαροι εισέβαλαν, το φρούριο τους σταμάτησε για λίγο. Εδώ συγκεντρώθηκαν όλες οι αξίες της επαρχίας, αλλά σε λίγο καιρό το φρούριο έπεσε. Οι Ρωμαίοι έφυγαν και οι θησαυροί παρέμειναν στα μπουντρούμια του φρουρίου. на крепостта те криели своите богатства.
Αρχαιολογικό συγκρότημα	Χωριό Ντόλνο Τσερκοβιστε	Εδώ υπάρχουν πολλοί τύμβοι, οι περισσότεροι εκ των οποίων δυστυχώς, λεηλατήθηκαν από κυνηγούς θησαυρών. Ένα άλλο χαρακτηριστικό για τον πολιτισμό των Θρακών σημάδι, που μας έχουν αφήσει εδώ, είναι τα ιερά τους, όπως αυτό που ανακαλύφθηκε στην περιοχή Αούλ Καγιά (βρίσκεται στους πρόποδες του Βράχου του Λέωντα). Κατά τη διάρκεια αρχαιολογικών ανασκαφών μεταξύ των θραυσμάτων κεραμικής και άλλων κεραμικών δοχείων βρέθηκαν και ίχνη εστίας και τέφρας, όπου είχαν καεί τα θύματα. Υπάρχουν ίχνη από διώροφη πέτρινη περίφραξη ξηρής τοιχοποιίας. Η νεκρόπολη στο χωριό Ντόλνο Τσερκοβιστε είναι μια από τις μεγαλύτερες στην Ανατολική Ροδόπη. Οι τραπεζοειδείς βραχώδεις κόγχες (πάνω από 80) συγκεντρώθηκαν στην περιοχή Κοβάν Καγιά και στο απέναντι βράχο Σαρακαγιά. Ο ίδιος ο τάφος βρίσκεται στο	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Οι πιο αξιοσημείωτες είναι οι βραχώδεις κόγχες («Καβανλάτσι, «Κοβάν Καγιά), στις οποίες υποτίθεται ότι έβαλαν τα τέφρα των νεκρών. Εδώ είναι η διάσημη «Τρύπα του Ποπ Μαρτίν» - ένας αρχαίος θρακικός βασιλικός τάφος. Η τρύπα βρίσκεται κάτω από μια σειρά από 12 τραπεζοειδείς κόγχες, σε ύψος 3,8 μ. από τη βάση ενός βράχου. Υπάρχουν επίσης αρκετοί τάφοι γύρω από το βράχο. Η «Τρύπα του Ποπ Μαρτίν» έχει ορθογώνιο σχήμα, μήκους 2,75 μ., πλάτους 1,50 μ. και ύψους 1,80 μ. Ο άξονάς της

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>χωριό Ορεσάρι, στη δεξιά όχθη του ποταμού Άρδα. Κοντά στο χωριό, κατά τη διάρκεια της κατασκευής του φράγματος «Στουντέν Κλάντενετς», ανακαλύφθηκε ένας αρχαίος Θρακικός οικισμός από τη ρωμαϊκή εποχή, δίπλα σε παλιά ρωμαϊκή οδό. Στις όχθες του ποταμού Άρδα υπάρχουν απομεινάρια δύο φρουριών, ένα στην κορυφή του Καρτλα Καγιά (του Αγίου Γεωργίου) και το άλλο στην περιοχή Σαρλάκα (Χισαρλάκα). Το φρούριο της Χισαρλάκα βρίσκεται 500 μ. ανατολικά του χωριού, χτισμένο πάνω στη βραχώδη κορυφή του Αγ. Ηλία, στην αριστερή όχθη του ποταμού Άρδα. Το φρούριο έχει τραπεζοειδές σχήμα και περιβάλλει μια περιοχή ελαφρώς μεγαλύτερη από 1 στρέμμα. Οι τοίχοι του είναι πάχους 2 μέτρων και είναι κατασκευασμένοι από τοπική πέτρα, κολλημένοι με λευκό κονίαμα. Ο χώρος στον οποίο είναι χτισμένο το φρούριο έχει έντονη κλίση προς τα βόρεια. Οι τοίχοι του φρουρίου είναι χτισμένοι στη βόρεια, στη δυτική και σε τμήμα της ανατολικής πλευράς. Στη νότια και την ανατολική πλευρά υπάρχουν ψηλά, δυσπρόσιτα βράχια ύψους μέχρι 30 μ, που χρησιμεύαν ως φυσική προστασία. Οι τοίχοι γκρεμίστηκαν στο επίπεδο του δαπέδου, μόνο στη νοτιοδυτική πλευρά διατηρούνται 3 μέτρα πάνω από το έδαφος. Σε αυτό το μέρος υπάρχουν εμφανή ίχνη του τετραγώνιου πύργου με διαστάσεις 5x5 μ.</p> <p>Στο φρούριο και στις πλαγιές της κορυφής υπάρχουν θραύσματα από μεσαιωνικά αγγεία. Έξω από το κάστρο, στα δυτικά, υπάρχουν τα θεμέλια ενός μικρού ορθογώνιου κτιρίου, με προσανατολισμό</p>			<p>δείχνει βορρά-νότο. Στη νότια πλευρά, ακριβώς έξω από την είσοδο σκαλίστηκε μια κόγχη. Η είσοδος έχει τραπεζοειδές σχήμα με ύψος 1 μ., πλάτος 90 και 65 εκ. Στο μπροστινό μέρος – πάνω και κάτω από την είσοδο - χαράχτηκε ένα ορθογώνιο αυλάκι για το κλείσιμο του τάφου με πέτρινη πλάκα.</p>

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		ανατολικά-δυτικά - κατά πάσα πιθανότητα εκκλησία. Στα 100 μέτρα ανατολικά του φρουρίου, μετά το διάσελο, οι ντόπιοι έχουν ανασκάψει χριστιανικούς τάφους σχηματισμένους από πέτρινες πλάκες. Στους τάφους βρέθηκαν γυάλινα και χάλκινα βραχιόλια (σύμφωνα με την περιγραφή των αυτόπτων μάρτυρων - από το 10-11 αιώνα).			
Αρχαιολογικό συγκρότημα	Χωριό Πτσελάρι	Στα περίχωρα του χωριού Πλαλάρι υπάρχουν διάσπαρτα πολλά μνημεία πολιτισμού από την Αρχαιότητα και τον Μεσαίωνα. Παρόμοια μνημεία είναι οι τάφοι που σκαλίστηκαν σε διαβρωμένα βράχια στις περιοχές Χαμπάρ Καγιά, Ακ Καγιά, Καρά Ιν, Μαλ Καζάν, Χοτζάς... Στην περιοχή Χαμπάρ Καγιά υπάρχουν εμφανή ίχνη από 6 τάφους που ήταν μπηγμένοι στο πάνω μέρος του ορεινού όγκου και καλυμμένοι με μεγάλες πέτρινες πλάκες.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Στο βράχο Ακκαγιά, περίπου 10 μέτρα κάτω από το υψηλότερο σημείο, μπορείτε να δείτε το τραπεζοειδές άνοιγμα του βραχώδους τάφου του Καράιν. Το άνοιγμά του είναι τραπεζοειδές και βρίσκεται στα νοτιοδυτικά στα 700-800 μέτρα βόρεια του ποταμού Άρδα, ακριβώς απέναντι από το στόμα του ποταμού Κρούμοβιτσα. Ο τάφος αποτελεί ένα θάλαμο με σχεδόν τραπεζοειδές σχήμα, με μήκος 2,40 μέτρα και πλάτος των πλευρών 1,80 και 2,30 μ. Το ύψος του είναι 1,80 και η είσοδός του έως 1,95 μ. Στη μέση της οροφής σκαλίστηκε ένας ρηχός θόλος. Το δάπεδο του τάφου είναι επίπεδο και οι γωνίες στρογγυλεμένες. Περίπου 70 μέτρα δυτικά του Τάφου του Καράιν, στη βάση του βράχου Ακκάγια υπάρχει ένας άλλος

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					με σχήμα σπηλαίου και τοξωτή είσοδο. Πρόκειται για ένα θάλαμο με πλάτος και βάθος 2,10 μ. και ύψος 1,50 μ. Το δάπεδό του είναι επίπεδο, η αψίδα καμπυλωμένη στο κάτω μέρος και η οροφή θολωτή. Η είσοδος επίσης είναι θολωτή, με νότιο προσανατολισμό. Στους τοίχους και στην οροφή του τάφου υπάρχουν τοιχογραφίες – πολλές εκ των οποίων ζωγραφίστηκαν αργότερα: κύκλοι (σύμβολα του ήλιου), ακτίνες, κύκλοι κουκίδων, σταυροί, διαμάντια, τετράπλευρα και άλλα σύμβολα και πινακίδες. Το χριστιανικό βαπτιστικό σύμβολο έχει σκαλιστεί περισσότερο από δέκα φορές.
Μεσαιωνικό φρούριο	Χωριό Ράμποβο, περιοχή «Καλέτο» /«Ασάρα»/	2 χλμ δυτικά του χωριού Ράμποβο, κοντά στο φράγμα «Στουντέν Κλάντενετς, υπάρχουν υπολείμματα του μεσαιωνικού φρουρίου „Ασάρα». Το φρούριο εντυπωσιάζει με τη στρατηγική του θέση και το επιδέξιο χτίσιμό του στους απρόσιτους βράχους, από τους οποίους είχε εξαιρετική ορατότητα σε ολόκληρη την περιοχή. Το «Ασάρα» διαδραμάτισε ηγετικό ρόλο στο Βυζάντιο για τον έλεγχο και την προστασία των εδαφών του στην Ανατολική Ροδόπη.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Η οχύρωση είχε τοίχους ύψους 6 μέτρων και πάχους 2 μέτρων, φτιαγμένους από πέτρινους όγκους, κολλημένους με κονίαμα. Υπήρχαν επίσης τέσσερις τεράστιοι πέτρινοι πύργοι που τον περιβάλλουν. Σε έναν από αυτούς τους πύργους βρέθηκε μια μικρή σπηλιά και υπήρχαν τάφοι δίπλα της. Το εσωτερικό του φρουρίου χωρίστηκε σε

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					δύο μέρη από έναν άλλο τοίχο. Το πάνω μέρος ήταν μικρότερο σε μέγεθος και είχε πύργους ασφαλείας. Σήμερα έχουν πέσει τμήματα του τείχους του φρουρίου, αλλά παρέμειναν υγιείς στο έδαφος. Στο κάτω μέρος βρίσκονται διατηρημένα θεμέλια ενός κτιρίου, χτισμένο με μεγάλες ορθογώνιες πέτρες.
Θρακικό συγκρότημα στο λόφο Τσάλα της Ανατολικής Ροδόπης	Χωριό Κράλεβο	Μεγαλύτερο ενδιαφέρον έχει ένα συγκρότημα λατρείας του Θρακικού συγκροτήματος (που αποτελείται από φρούριο, ιερό, νεκρόπολη) στο μεγάλο λόφο της Ανατολικής Ροδόπης Τσάλα. Μελέτες έχουν δείξει ότι στο υψηλότερο τμήμα του Τσάλα, περίπου 2 χλμ ανατολικά της περιοχής Κράλεβο, υπάρχουν εμφανά κατάλοιπα από τρεις τοιχογραμμές Θρακικού φρουρίου, που αποτελούν πέτρινους τοίχους (φράχτες) από ξηρή τοιχοποιία (χωρίς συγκόλληση). Στην περιοχή του φρουρίου βρέθηκαν σιδερένιες αιχμές αρχαίων και μεσαιωνικών βελών. Εδώ υπήρχε ένα Θρακικό ιερό από τους ρωμαϊκούς και προ-ρωμαϊκούς χρόνους. Τα κατάλοιπα της ρωμαϊκής εποχής είναι από τον 3ο αιώνα - βρέθηκαν αρκετοί καθρέφτες μολύβδου, μερικοί από αυτούς με επιγραφές, δοξάζοντας την ομορφιά.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Περίπου 1 χιλιόμετρο νοτιοανατολικά του ΚΚράλεβο, κάτω από το 'Αι Μπουνάρ, στις δυτικές πλαγιές του Τσάλα, υπάρχουν αρκετά γραφικώς βράχια, πλούσια σε βλάστηση και δύσκολα προσβάσιμα. Στην περιοχή του Μπουνάρ υπάρχουν θραύσματα πρώιμων θρακικών (τέλη 2ης - αρχές 1ης χιλιετίας π.Χ.) και μεσαιωνικών αγγείων."
Νεκροπόλεις τύμβων	Χωριό Σταμπολόβο, περιοχή	Το 1966 στην περιοχή Ντβέτε Τσουόκι, απέναντι στην περιοχή Γκλέντκα, κατά την αναστροφή του εδάφους των αμπελώνων, λίγα μέτρα από ένα ύψωμα, ανακαλύφθηκε θρακικό άρμα από το 2ο αι. Το άρμα και ο ζυγός	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης	Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των θρακικών ταφών σε κάποιες θρακικές νεκροπόλεις είναι η ταφή αλόγου.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
	«Ντβέτε Τσούκι» και χωριό Σταμπολόβο, περιοχή «Ιλιάρσκα Γκορά»	είναι διακοσμημένα είναι διακοσμημένα με περίτεχνα χάλινα διακοσμητικά με αζούρ πλέξιμο και μικρές χάλκινες φιγούρες του Πήγασου, κεφαλές αγριογουρούνων και μάσκες ηθοποιών. Στο πίσω μέρος του άρματος μεταξύ των δύο μικρών χάλκινων στηλών ιωνικού ρυθμού, τυλιγμένες με κισσό και έλικες του αμπελιού και διακοσμημένες με κόκκινες πέτρες, κεντρική θέση έχει το άγαλμα του Απόλλωνα που παίζει λύρα. Το 1985 είχε ανασκαφεί και ο παρακείμενος τύμβος, στον οποίο ανακαλύφθηκαν περίπου 30 κεραμικά αγγία από την ίδια εποχή, τοποθετημένα στον τάφο του νεκρού κατά μια τελετουργική κηδεία και το καύσιμό του. Υπάρχουν ίχνη ρωμαϊκών και μεσαιωνικών οικισμών γύρω από την τεχνική λίμνη Γκλέντκα. Η νεκρόπολη /περιοχή Ιλιάρσκα Γκορά/ καταγράφηκε τον Ιούλιο του 2008 μετά από πληροφορίες για παρέμβαση από κυνηγούς θησαυρών. Είναι από την πρώιμη Εποχή του Σιδήρου. Οι τύμβοι χτίστηκαν σε χαμηλή φυσική κορύφωση στην κορυφογραμμή ενός υδροκρίτη, που είναι κατάφυτος από φυλλοβόλο δάσος. Τα αναχώματα τους είναι κυρίως από πέτρες - κομμάτια τοπικών ηφαιστειακών πετρωμάτων, ασβεστόλιθου και ψαμμίτη, όπως και πέτρες ποταμών. Έχουν καταγραφεί 6 τάφοι.		στο χωριό Σταμπολόβο.	
Συγκρότημα από ντολμέν (μεγαλιθικά μνημεία)	Χωριό Σακάρτσι	Αυτά είναι ντολμέν δύο θαλάμων που δεν έχουν διατηρηθεί καλά. Το ένα, βρίσκεται σε δάσος βελανιδιάς και μόνο το πίσω θάλαμό του καλά διατηρημένο. Υπάρχει ένα μικρό κομμάτι που απομένει από την μπροστινό θάλαμο. Το ντολμέν είναι προσανατολισμένο κατά μήκος του	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη	Κοντά στο συγκρότημα μπορεί να επισκεφθεί κανείς τις περιοχές «Ρεντένιτε Κάμαν», «Γκάρβανοφ Κάμακ», «Μανγκάρα», «Γκολιάμα Ρεκά», «Χαινούτ

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		διαμήκους άξονά του βορρά-νότου, με είσοδο από το νότο. Οι διαστάσεις του πίσω θαλάμου είναι: πλάτος και μήκος 2 μ x 2 μ, ύψος 1,5 μ, άνοιγμα 0,60 μ x 0,40 μ. Το άλλο είναι ένα ημι-σπασμένο ντολμέν δύο θαλάμων. Ο μπροστινός θάλαμος καταστράφηκε σε μεγάλο βαθμό. Δεν υπάρχει η οροφή ολόκληρης της εγκατάστασης. Η είσοδος του ντολμέν είναι από το νότο. Υπάρχουν δύο θάλαμοι με δρόμους, πρακτικά χωρίς πρόσοψη και ένα τύμβο με καλά επεξεργασμένες πλάκες, αλλά το καπάκι δεν διατηρείται. Υπάρχει επίσης ένα ημι-σπασμένο ντολμέν δύο θαλάμων. Ο μπροστινός θάλαμος καταστράφηκε σε μεγάλο βαθμό. Δεν υπάρχει η οροφή ολόκληρης της εγκατάστασης.		Τοπόλοβγκραντ.	Μπουνάρ», «Σεντεμτέ Γκάμπαρα», «Μπόγκοβετς».
Βραχώδες Ιερό «Κάμεννα Μογκίλα» («Πέτρινος Τύμβος»)	Χωριό Χλιάμποβο	Βρίσκεται στην κορυφογραμμή, η οποία χωρίζει τις λεκάνες απορροής των ποταμών Σοκολίτσα και Σιναπόβσκα. Έχει καλή ορατότητα προς το βορρά και προς την κεντρική κορυφογραμμή του βουνού Σακάρ. Πιστεύεται ότι ηστην κορυφή, που ονομάστηκε Πέτρινος Τύμβος, υπήρχε ένα αρχαίο ιερό. Κοντά στο ιερό βρέθηκαν πολλά θρακικά, μακεδονικά, κελτικά και ρωμαϊκά νομίσματα και θραύσματα οικιακής κεραμικής. Η κορυφή αποτελεί έναν πέτρινο σωρό από διάσπαρτα, περίεργα γρανιτένια μπλοκ. Σε μερικούς από αυτούς υπάρχουν ενδείξεις που δεν έχουν μελετηθεί μέχρι τώρα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	Ο χώρος είναι ακόμα λίγο γνωστός και ανεπαρκώς διερευνημένος, αλλά είναι ένα ενδιαφέρον μέρος για επισκέψεις. Γύρω του βρίσκονται μερικά από τα γνωστά ντολμέν – Μπιάλατα Τρεβά, Ευτζικά, Κράλεβα Σαγιά και άλλα.
Συγκρότημα από ντολμέν	Χωριό Χλιάμποβο, περιοχή «Μπιάλατα	Το πιο γνωστό είναι το λεγόμενο «Βασιλικό Ντολμέν» που βρίσκεται στην περιοχή «Λευκό Χορτάρι». Το ντολμέν τοποθετείται σε ένα όμορφο δάσος με βελανιδιές, 4 χιλιόμετρα νότια του χωριού Χλιάμποβο και 9 χλμ νοτιοδυτικά από το Τοπόλοβγκραντ. Είναι το πιο καλοδιατηρημένο	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη	Τα ντολμέν είναι τα πρώτα δείγματα της μνημειακής ταφικής αρχιτεκτονικής στη βουλγαρική επικράτεια. Σε αυτά οι αρχαίοι Θράκοι έβαλαν τα σώματα των νεκρών.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
	Τρεβά» («Λευκό Χορτάρι»), περιοχές «Νάτσοβι Τσεϊρι», Ευτζίκα και Σπήλαιο Γκαϊντάροβα	<p>ντολμέν τριών θαλάμων στο βουνό Σακάρ. Το ντολμέν είναι προσανατολισμένο βορρά-νότου, με είσοδο από τη νότια πλευρά. Οι διαστάσεις των δύο καλοδιατηρημένων θαλάμων είναι: μπροστινός θάλαμος - 1,60 μ χ 1,40 μ και ύψος 1,60 μέτρα, με άνοιγμα με διατάσεις 0,70 μ X 0,80 μ, πίσω θάλαμο: 2,50 μ χ 1,85 χ και ύψος 2.15 μ, με άνοιγμα με διατάσεις 0.80μ χ 0.65 μ.</p> <p>Το ντολμέν στο Νάτσοβι Τσεϊρι είναι ένα καλά διατηρημένο ντολμέν δύο θαλάμων. Το ανατολικό τμήμα του καταστράφηκε εν μέρει. Διαστάσεις - μπροστινή κάμερα: μήκος και πλάτος 1,40 σε 1,40 μ. ύψος 1,25 μ., πίσω θάλαμος: μήκος 2 μ., πλάτος 1,40 μ., ύψος 1,50 μ. ανοίγματα: 0,55 - 0,65 μέτρα. Είναι προσανατολισμένο κατά μήκος του διαμήκους άξονά του σε κατεύθυνση βορρά-νότου με είσοδο από το νότο.</p> <p>Το ντολμέν στην περιοχή του Σπηλαίου Γκαϊντάροβα είναι ένα καλά διατηρημένο ντολμέν δύο θαλάμων. Λείπουν μόνο οι πέτρες της οροφής που γκρεμίστηκαν μέσα στο ντολμέν. Γύρω του υπάρχουν μπηγμένες μεγάλες πέτρες, η κρηπίδα.</p> <p>«Σκαλιστό στους βράχους, μπηγμένο ντολμέν - το ντολμέν αυτό είναι σκαλισμένο στο μονολιθικό βράχο με διαστάσεις 1,40 x 1,40 μ. Στο εσωτερικό υπάρχουν πολλά τεχνητά σκαλιστές τρύπες, πιθανότατα για διακόσμηση.</p> <p>Το ντολμέν στην Ευτζίκα είναι ένα μονοθάλαμο ντολμέν, από το οποίο λείπουν οι δύο κοντές πλευρές. Διαστάσεις: μήκος 2.80 μ, πλάτος 0.80 μ, ύψος - 1 μ.</p>		Τοπόλοβγκραντ.	<p>Παρόμοιος τύπος τάφου χρησιμοποιήθηκε σε αυτά τα εδάφη κατά την περίοδο μεταξύ του 13ου και του 6ου αιώνα π.Χ.</p> <p>Σε κοντινή απόσταση βρίσκονται η περιοχή Κάμεννα Μογκίλα (Πέτρινος Τύμβος), όπου θεωρείται ότι υπήρχε ένα πέτρινο ιερό, και το φράγμα Καραμάνοβο.</p>

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Μεσαιωνικό φρούριο Καλέτο	Χωριό Ορλόβ Ντολ	Το μεσαιωνικό φρούριο Καλέτο βρίσκεται 1,89 χλμ βορειοδυτικά σε ευθεία γραμμή από το κέντρο του χωριού Ορλόβ Ντολ. Καλύπτει μια έκταση περίπου 8-9 στρεμμάτων. Από τα ανατολικά, δυτικά και νότια κατεβαίνουν απόκρημα βράχια. Το φρούριο είναι πιο προσβάσιμο από το βορρά. Τα ερείπια του τείχους του φρουρίου και άλλων κτιρίων βρίσκονται σχεδόν εντελώς κάτω από ένα ανάχωμα. Ο νότιος τοίχος του φρουρίου καταστράφηκε σχεδόν εντελώς (για την κατασκευή κατοικιών και κτιρίων από τους ντόπιους). Ο τοίχος του φρουρίου είναι φτιαγμένος από πέτρες, κολλημένος με λευκό κονίαμα και έχει πλάτος 2 μ. Κατά μήκος του δυτικού και νότιου τοίχου του φρουρίου υπήρχε ένας παλιός δρόμος.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	Το φρούριο χτίστηκε σε μια στρατηγικά καλά επιλεγμένη τοποθεσία.
Λατρευτικό Θρακικό Συγκρότημα "Παλαιόκαστρο" και Θρακικό Φρούριο	Πόλη του Τοπόλοβγκραντ	Είναι ένα ενδιαφέρον λατρευτικό συγκρότημα της εποχής των Θρακών σε περιφερειακή και εθνική κλίμακα. Βρίσκεται στην κορυφή Παλαιόκαστρο από την οποία υπάρχει καλή ορατότητα προς όλες τις κατευθύνσεις και η οποία έχει φυσική προστασία από τα νότια με τις απότομες πλαγιές και τους γκρεμούς ύψους έως και 14 μ. Η καλή στρατηγική θέση εκτιμήθηκε από τους Θράκες. Εδώ έχτισαν ένα ιερό, και αργότερα ένα φρούριο και έναν οικισμό. Στους βράχους των δύο γειτονικών κορυφών και στις βάσεις τους έκαναν πάνω από 150 κοίλες, κύκλους και κυρτά σχήματα που μοιάζουν με το ηλιακό δίσκο. Θεωρείται ότι το πέτρινο ιερό του ήλιου υπήρχε από τον 10ο έως τον 5ο αιώνα π.Χ. Το ίδιο το φρούριο μοιάζει στο σχήμα του με ένα δόρυ με την αιχμή του στραμμένη προς τα νοτιοανατολικά. Από τα ανατολικά, βόρεια και	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	Βόρεια του κάστρου βρέθηκαν τα ερείπια ενός μεγάλου οικισμού - θεμέλια κτιρίων, κεραμικά θραύσματα, οικοδομικά υλικά, λεπίδες από δόρατα και βέλη, αξεσουάρ, πανοπλίες, αγγία και διακοσμητικά, χάλκινα νομίσματα από τη Μεσημβρία, του Αλέξανδρο Γ' της Μακεδονίας και άλλα Ρωμαϊκά νομίσματα του Σεπτιμίου Σεβήρου, της Ιουλίας Δόμνα, του Καρακάλλα, του Φιλίππου του Άραβα, του Γορδιανού Γ', του Αλεξάνδρου Σεβήρου, του Μαξιμίνου Δάζα, του Διοκλητιανού, του Γέτα, του Μάρκου

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		δυτικά το κάστρο προστατευόταν από ένα ψηλό, ανθεκτικό τείχος, μήκους περίπου 350 μέτρων. Τα βράχια στη νότια πλευρά είχαν επίσης συνδεθεί με το τείχος του φρουρίου. Η πέτρινη τοιχοποιία συνδέεται με κονίαμα. Στο βόρειο τείχος του φρουρίου, το οποίο είναι πιο προσβάσιμο για επίθεση, χτίστηκαν δύο αμυντικοί πύργοι. Ο ένας βρισκόταν στη βορειοδυτική γωνία του φρουρίου, όπου ήταν και η πύλη και ο άλλος στα βορειοανατολικά. Το εσωτερικό μέρος του φρουρίου έχει διαστάσεις: 200 μ. μήκος και πλάτος 20 έως 60 μ.			Αυρήλιου και άλλων. Βρέθηκαν επίσης πρώιμα βυζαντινά νομίσματα του Θεοδοσίου Β', του Αναστασίου Α', του Ιουστινιανού Α', του Ιουστινιανού Α', ενώ τα πιο όψιμα είναι της εποχής του Μανουήλ Α' Κομνηνού (1143-1180). Οι – τα κοιλόκυρτα χάλκινα νομίσματα. Από τα ευρήματα νομισμάτων, τα παλαιότερα εκ των οποίων χρονολογούνται στον 5ο αιώνα π.Χ., και τα νεότερα στο 13ο αιώνα, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι σε αυτό το μέρος υπήρχε ζωή στη διάρκεια 1600 ετών. Χτισμένο από τους Θράκες, το κάστρο χρησιμοποιήθηκε από τους Ρωμαίους, τους Βυζαντινούς και τους Βούλγαρους. Ίσως κατακτήθηκε και καταστράφηκε το 12το αιώνα από τους Κουμάνους και τους Πετσενέγους κατά τις εισβολές τους στην περιοχή.
Οχυρωμένη αρχοντική κατοικία από την	Χωριό Κνιάζεβο, περιοχή «Τατάρ Μασά»	Η «Τατάρ Μασά» είναι μια περιοχή στη Νότια Βουλγαρία που βρίσκεται πολύ κοντά στο χωριό Κνιάζεβο του Δήμου Τοπόλοβγκραντ, Περιφέρειας Χάσκοβο. Υπάρχει μια υπόθεση ότι στην περιοχή αυτή βρισκόταν η αρχαία Θρακική πόλη «Δρογγυλόν». Στην «Τατάρ Μασά», στο έδαφος του	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη	Οι τελευταίες ανασκαφές υπό την ηγεσία της Ντανιάλας Αγκρέ ανακάλυψαν αντικείμενα που δείχνουν ότι στο χώρο αυτό έρχονταν σημαντικοί επισκέπτες και

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Ελληνιστική εποχή		σημερινού χωριού Κνιάζεβο, πάνω σε ένα φυσικό λόφο πριν από αιώνες υπήρχε ένα ανάκτορο που κάηκε, απόδειξη για το οποίο είναι τα απανθρακωμένα ξύλινα δοκάρια που βρέθηκαν εκεί. Οι οικοδόμοι επωφελήθηκαν από τη φυσική προστασία του λόφου και στήθηκαν μια κατοικία στην κορυφογραμμή του. Τα θεμέλιά της χτίστηκαν από μεγάλες επεξεργασμένες πέτρες και πάνω τους κατασκευάστηκαν οι τοίχοι από τούβλα, ορισμένα από αυτά με πάχος 2,40 μ. Για τους αρχαιολόγους ήταν μια έκπληξη η ανακάλυψη μιας βαθιάς και μεγάλης τάφρου, δίπλα στον οχυρωματικό τείχος. Επίσης, στη δυτική πλευρά του ανακτόρου βρέθηκε ένας μεγάλος διπλός αμυντικός τοίχος. Τα νεότερα νομίσματα που ανακαλύφθηκαν στην περιοχή είναι του Αντίοχου Β' από τα μέσα του 3ου αιώνα και τα παλαιότερα νομίσματα προέρχονται από το τρίτο τέταρτο του 4ου αιώνα π.Χ. Στο αρχαιολογικό χώρο βρέθηκε επίσης μεγάλη ποσότητα ελληνικής κεραμικής - πιάτα ψαριών, γλάστρες και αμφορείς με σφραγίδες από τον κατασκευαστή."		Τοπόλοβγκραντ.	αντιπροσωπείες για την υπογραφή εμπορικών και πολιτικών συμβάσεων. Οι αρχαιολόγοι διαθέτουν επίσης στοιχεία για την ύπαρξη πύργου στην ανατολική πλευρά, τα θεμέλια του οποίου έχουν διατάσεις 6,20 μ και 6,20 μ.
Η Πηγή της «Μπελονόγκα»	Πόλη του Χάρμανλι	«Ακ Μπαλντάρ Τσεσμεσί» ή όπως εμείς σήμερα ονομάζουμε την κρήνη «Ίζβορατ να Μπελονόγκατα» («Η Πηγή της Νύφης με λευκά πόδια») χτίστηκε στα τέλη του 16ου αιώνα από τον Σιαβούς Πασά. Είχε στηθεί ένα άγαλμα της ηρωίδας Γκεργκάνα με τα λευκά ποδιά την οποία θαύμαζε ο μεγάλος βεζίρης για την αξιοπρεπή συμπεριφορά της. Οι άνθρωποι λένε ότι παλαιότερα στην κρήνη υπήρχαν τρεις επιγραφές στο μάρμαρο, από τις οποίες σήμερα σώζεται μόνο μια: «Χάρη στο νερό, όλα	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάρμανλι.	«Υπάρχει μια κρήνη στο δρόμο μεταξύ Ιμπίντα και Χαρμανλί, που λέγεται Ακ Μπαλντάρ Τσεσμεσί...» Αυτή είναι η αρχή ενός από τα διασημότερα ποιήματα της βουλγαρικής λογοτεχνίας "Η πηγή της νύφης με τα λευκά πόδια». Το 1873 ο Πέτκο Σλαβέικοφ έγραψε αυτό το

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		είναι ζωντανά. Ο ευεργέτης αξιοσέβαστος Σιαβούς Πασά, το 1585.» Κατά τη διάρκεια ανασκαφών που πραγματοποιήθηκαν το 1960 από το Ινστιτούτο Αρχαιολογίας της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών έχει επιβεβαιωθεί ότι η κρήνη κοντά στο Χάρμανλι χτίστηκε στα τέλη του 16ου αιώνα, μαζί με την περίφημη γέφυρα Ολούντερε και τα ήδη κατεστραμμένα караβάν сарάι, тζαμί και χαμάμ. Κατά τη διάρκεια των ανασκαφών ανακαλύφθηκε Θρακική κεραμική από την προ-ρωμαϊκή εποχή που μαρτυρεί την ύπαρξη οικισμού πριν από 2.500 χρόνια. Ή με άλλα λόγια, γύρω από την πηγή πάντα υπήρχε ζωή."			έργο, επαινώντας την δύναμη του πνεύματος της βουλγαρικής γυναίκας και την ομορφιά του βουλγαρικού χωριού. Η ιστορία λέει ότι ο Σλαβέικοφ πέρασε λίγο καιρό στο Χάρμανλι και είχε την ευκαιρία να εξερευνήσει την περιοχή. Ήταν πρόθυμος να ανακαλύψει πού βρισκόταν ο τάφος του Βαλκασίν. Ήταν αυτή η επιθυμία που τον οδήγησε αργότερα στην κρήνη, η οποία έγινε γνωστή χάρη στο έργο του.
Η καμπουρωτή ή γέφυρα	Πόλη του Χάρμανλι	Χτίστηκε το 1585 πάνω από τον ποταμό Ολού Ντερέ (ποταμός Χαρμανλίσκα).	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάρμανλι.	Κοντά στη γέφυρα χτίστηκε και ο Караβάν сарάι - πάνω στα ερείπια της βυζαντινής εποχής, τα οποία σήμερα βρίσκονται κάτω από το επίπεδο του χώρου στάθμευσης του ξενοδοχείου «Χέμπρος».
Αρχαιολογικό συγκρότημα Κάστρα Ρούμπρα	Χωριό Ιζβόροβο, περιοχή «Καλέτο»	Το φρούριο «Κάστρα Ρούμπρα» της εποχής της Όψιμης Αρχαιότητας και του Μεσαίωνα βρίσκεται στην περιοχή «Καλέτο», 6 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του χωριού Ιζβόροβο. Ολόκληρη η περιοχή «Καλέτο» αποτελεί ένα τεράστιο συγκρότημα που κατοικήθηκε από τη Νεολιθική εποχή. Από το φρούριο αποκαλύφθηκαν τμήμα του τείχους, δύο πύργοι και η πύλη εισόδου. Τουλάχιστον δύο περίοδοι είναι σαφώς εμφανείς στο φρούριο. Η μία είναι η πρώιμη βυζαντινή, η οποία διακρίνεται από τα ανακαλυπθέντα νομίσματα του αυτοκράτορα Αναστασίου Α' (491-518),	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάρμανλι.	Το φρούριο αποτελεί μια πολύ σταθερή εγκατάσταση, μοναδική στο είδος της στη Νότια Βουλγαρία και μία από τις πιο αργές στα Βαλκάνια κατά την πρώιμη Βυζαντινή περίοδο. Το «Κάστρα Ρούμπρα» ή το «Κόκκινο Φρούριο» έχει επίμηκες ακανόνιστο τραπεζοειδές σχήμα. Οι τοίχοι του φρουρίου περικλείουν μια έκταση

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Παράδοση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		ενώ ο πύργος είναι του Μεσαίωνα. Το φρούριο πιθανότατα υπήρχε μέχρι την εποχή του αυτοκράτορα Ηρακλείου (610-641). Στο φρούριο βρέθηκε μεσαιωνική δεξαμενή. Η τύχη του συγκροτήματος είναι ακόμη ασαφής.			περίπου 11 στρεμμάτων και έχουν κατασκευαστεί από μεγάλες πέτρες και κονίαμα αναμιγμένο με κομμάτια τούβλων. Σε κάθε γωνία υπήρχε ένας ορθογώνιος πύργος. Η είσοδος του φρουρίου επίσης γινόταν από έναν ισχυρό ορθογώνιο πύργο. Ο πύργος είχε δύο πύλες - εσωτερική και εξωτερική. Το κάστρο χτίστηκε στα τέλη του 5ου ή τις αρχές του 6ου αιώνα. Υπήρχε μέχρι την αρχή του 7 ^{ου} αι., όταν, κατά τη διάρκεια των επιδρομών των Σλάβων και των Αβάρων κήκε.
Η πέτρα Μενίρ Τσουτσούλ	Χωριό Οβτσάροβο	Η πέτρα Μενίρ Τσουτσούλ κοντά στο Οβτσάροβο είναι το μοναδικό θρακικό μνημείο του είδους του στον κόσμο. Πρόκειται για μια χονδροκομμένη, κωνική, ελικοειδή στήλη, που μοιάζει με φάλιο. Έχει ύψος 2,10 μ. και η διάμετρός της στο ευρύτερο τμήμα είναι περίπου 1 μ. Το όνομα «μενίρ» είναι βρετανικής καταγωγής (men - πέτρα και hir - υψηλός). Αυτός ο τύπος κατασκευών ανήκει στους λεγόμενους μεγάλιθους, οι οποίοι στα βουλγαρικά εδάφη χρονολογούνται από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (12-6 αι. π.Χ.) και συνδέονται με τους Θράκες.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάρμανλι.	Η ονομασία «μεγάλιθοι» προέρχεται από τα αρχαία ελληνικά και σημαίνει κυριολεκτικά μεγάλες πέτρες. Το φαινόμενο αυτό περιλαμβάνει κατασκευές που κόβονται σε φυσικούς βράχους ή είναι χτισμένες από μεγάλες πέτρες εντυπωσιακού μεγέθους και βάρους. Περιλαμβάνει μερικά θρακικά φρούρια, ντολμέν, πέτρινους τάφους, πισίνες, κόγχες, κρόμλεχ και άλλα. Τα Μενίρ εξυπηρετούσαν λατρευτικούς σκοπούς. Η φαλλιστική τους μορφή

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					συνδέεται με τη διαδεδομένη μεταξύ των Θρακικών φυλών λατρεία της θεάς της γονιμότητας και της ολόενα ανανεωμένης φύσης.
Καραβάνσαράι	Πόλη του Χάρμανλι	Κατασκευάστηκε (περίπου το 1510) για να φιλοξενήσει τους ταξιδιώτες κατά τη διάρκεια της διαδρομής τους από και προς την Κωνσταντινούπολη. Γύρω του σχηματίστηκε σταδιακά ένα χωριό και ένα «χαρμάνι» - επίπεδος χώρος όπου γινόταν το αλώνισμα του σιταριού.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάρμανλι.	Οι άνθρωποι που εργαζόταν στο χαρμάνι ονομάζονταν «χαρμανλίοι, από όπου προέρχεται το όνομα της πόλης. Σήμερα σώζεται μόνο ένας τοίχος του Καραβάνσαράι.
Νεκρόπολη από ντολμέν	Χωριό Τσερεπόβο	Η νεκρόπολη από ντολμέν βρίσκεται νότια του χωριού, στην περιοχή «Μπιάλατα Πραστ». Τουλάχιστον 3 ντολμέν είναι εμφανή, αλλά δεν είναι καλά διατηρημένα. Παρόλο που ήταν μονοθάλαμα, χωρίς δρόμους και πρόσοψη, είχαν σχετικά σύνθετες τεχνικές κατασκευής. Πιθανώς όλα τα ντολμέν είχαν επικλινείς εμπρόσθιους και οπίσθιους τοίχους, δηλαδή τα διαμήκη τοιχώματά τους αποτελούνταν από δύο πλάκες, η κάτω πλάκα ήταν μπηγμένη κάθετα στο έδαφος και η επάνω είχε ελαφρά κλίση προς τα μέσα. Μάλλον όλα είχαν μπροστινές πλάκες με όμορφα ανοίγματα με διακοσμητικό αυλάκι: στο ντολμέν 1 η μπροστινή πλάκα είναι διαθέσιμη, αλλά χτύπησε κάτω και είναι σπασμένη σε δύο, στο ντολμέν 3 υπάρχει μόνο το κάτω τμήμα της μπροστινής πλάκας, μπηγμένη στο έδαφος, παρουσιάζοντας την τομή του ανοίγματος.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάρμανλι.	Το χωριό Τσερεπόβο βρίσκεται σε μια μικρή κοιλάδα στις δυτικές πλαγιές του βουνού Σακάρ. Στα περίχωρα του χωριού βρέθηκαν ίχνη έντονης ζωής στη διάρκεια χιλιετιών. Υπάρχουν μερικά μεγαλιθικά μνημεία, τα περισσότερα από τα οποία είναι ντολμέν, πέτρινοι τάφοι, κρόμλεχ. Το 1903 υπήρχαν πάνω από 28 ντολμέν και κρόμλεχ. Κάποιοι από αυτά ήταν στο ίδιο το χωριό. Σήμερα σώζονται περίπου 18 ντολμέν.
Ντολμέν	Χωριό Όσταρ Κάμακ,	Ένα από τα πιο σημαντικά και ενδιαφέροντα μνημεία είναι το ντολμέν «Κάμεννα Κάστα» («Πέτρινο Σπιτ»), το οποίο βρίσκεται στα δεξιά του	Ο χώρος είναι προσβάσιμος	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής	Τα ντολμέν είναι αξιόλογα μνημεία του θρακικού πολιτισμού και στα βουλγαρικά

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
	περιοχή «Σιβρί Καγιά»	δρόμου προς το χωριό, περίπου 500-700 μ. από την κορυφή του Όσταρ Κάμακ. Σώζονται μόνο τρία τοιχώματα του ντολμέν, ενώ η πλάκα προσώπου λείπει ήδη από τη δεκαετία του 1950.	με αυτοκίνητο.	και εστίασης στο Χάρμανλι.	εδάφη βρίσκονται μόνο στα βουνά Στράντζα, Σακάρ και λίγα στην Ανατολική Ροδόπη.
Μνημείο της Θεοτόκου	Πόλη του Χάσκοβο	Το ψηλότερο άγαλμα της Θεοτόκου με το Θείο Βρέφος στον κόσμο είναι κτισμένο με ευλάβεια, αγάπη και ευγνωμοσύνη προς τη τη Θεία Μητέρα. Το μνημείο εγκαινιάστηκε το 2003 με τον αγιασμό που έκανε ο Μητροπολίτης Αρσένιος. Το 2005 είναι εγγεγραμμένο στο βιβλίο παγκόσμιων ρεκόρ του Γκίνες και από το 2009 είναι επίσης στον κατάλογο των 100 Εθνικών Τουριστικών Αξιοθέατων της Βουλγαρίας. Δημιουργοί του μνημείου είναι ομάδα γλυπτών με επικεφαλής τους Πέτιο Αλεξάντροφ και Νικόλα Στογιάνοφ. Κατασκευάστηκε από πολυμερές σκυρόδεμα και ζυγίζει 120 τόνους. Το συνολικό ύψος του μνημείου είναι 32,8 μ. και η ελκυστικότητά του συμπληρώνεται από το παρεκκλήσι της Γεννήσεως της Παναγίας χτισμένο μέσα, στη βάση του μνημείου. Από το λόφο Γιάμτσα, στο οποίο στήθηκε το άγαλμα, το πανόραμα όλης της πόλης είναι μαγευτικό.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Η πρωτοβουλία για την κατασκευή του Μνημείου της Θεοτόκου ανήκει στο Δήμο του Χάσκοβο και υλοποιήθηκε με δωρεές των κατοίκων της πόλης. Το σύμβολο δεν έχει επιλεγεί τυχαία. Η Θεία Μητέρα θεωρούνταν πάντα προστάτισα της πόλης. Στην χιλιετή ιστορία της, η Ημέρα της Γέννησης της Θεοτόκου ήταν μία από τις μεγαλύτερες εορτές της και με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου η 8η Σεπτεμβρίου καθιερώθηκε ως Ημέρα του Χάσκοβο.
Μνημείο "1000 χρόνια Χάσκοβο"	Πόλη του Χάσκοβο	Το μνημείο "1000 Χρόνια Χάσκοβο" χτίστηκε το 1985 με την ευκαιρία της 1000ης επετείου του Χάσκοβο. Δημιουργοί του έργου είναι ο γλύπτης Κρουμ Νταμιάνοφ και ο αρχιτέκτονας Σιμεών Μπορίσοφ. Το μνημείο βρίσκεται πάνω στα θεμέλια του παλιού πύργου ωρολογίου του Χάσκοβο, που αποκαλύφθηκαν κατά την κατασκευή του ξενοδοχείου «Αιντα» τη δεκαετία του 60 χρόνια του εικοστού αιώνα. Το μνημείο «1000 χρόνια Χάσκοβο» είναι ένα σύγχρονο πύργο ωρολογίου με ύψος	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Το μνημείο συμβολίζει τις τέσσερις κατευθύνσεις του κόσμου, τη μετάβαση στη νέα χιλιετία και το Χάσκοβο ως σταυροδρόμι ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		26,5 μ. Αποτελείται από τρία ίσα μέρη που συνδέονται με σύνθετο τρόπο. Το πρώτο μέρος αποτελείται από πλακάκια από γρανίτη με στολίδια και στα μέσα του διαπέδου υπάρχει τελετουργική πέτρα που σηματοδοτεί το γεγονός των εγκαινίων. Το δεύτερο μέρος είναι ένα συγκρότημα τεσσάρων γλυπτών από γκρι γρανίτες με ύψος 6 μ., τοποθετημένο σε στρογγυλές στήλες από χάλυβα. Το τρίτο μέρος είναι ένα ρολδί με τέσσερις πλάκες με διάμετρο 1,6 μ. και δύο καμπάνες, που κινούνται από βάρη ακολουθώντας την αρχή των παλαιών μηχανισμών ρολογιού. Ο μηχανισμός ρολογιού παράχθηκε στη Λειψία της Γερμανίας.			
Το καμπαναριό	Πόλη του Χάσκοβο	Ένα καμπαναριό με εντυπωσιακό μέγεθος και αξέχαστο πανόραμα ανεβαίνει πάνω από την πόλη του Χάσκοβο. Το καμπαναριό ύψους περίπου 30 μέτρων στήθηκε το 2010 σε κοντινή απόσταση από το Μνημείο της Θεοτόκου και πήρε γρήγορα τη θέση του στο σχηματισμένο αρχιτεκτονικό σύνολο. Στην κορυφή του υπάρχουν οκτώ καμπάνες διαφορετικών μεγεθών.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Ένα περίεργο γεγονός είναι ότι μέρος των καμπάνων παρήχθησαν στο χυτήριο καμπάνων του Βελεγκανόφ, Πλόβντιβ. Το χυτήριο ιδρύθηκε το 1872 και η λειτουργία του συνέπεσε με την εποχή της προαπελευθέρωσης της Βουλγαρίας και οι αδελφοί του Βελεγκάν συμμετείχαν ενεργά στην προετοιμασία της Επανάστασης του Απριλίου, δημιουργώντας λιοντάρια και σφαίρες για τους αντάρτες.
Ο παλιός πύργος ωρολογίου	Πόλη του Χάσκοβο	Ο πύργος ωρολογίου στο Χάσκοβο χτίστηκε στις αρχές του 19ου αιώνα ως σύμβολο της πόλης και της οικονομικής ανάπτυξης της περιόδου εκείνης. Για άγνωστους λόγους το 1913 το Δημοτικό συμβούλιο της	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης	Είναι περίεργο το γεγονός ότι η καμπάνα του πύργου κατασκευάστηκε από το χυτήριο «Whitechapel» που παρήγαγε την

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>πόλης έλαβε απόφαση να κατεδαφίσει τον πύργου ωρολογίου του Χάσκοβο. Στις 8 Σεπτεμβρίου του 2012 όμως οι διοικητικοί του Χάσκοβο Γκεόρκι Ιβανόβ έκαναν το πρώτο σκάμμα για την αναστύλωση του παλαιού πύργου ωρολογίου της πόλης. Ένα χρόνο αργότερα, και πάλι στη εορτή της πόλης – τη Γέννηση Θεοτόκου, το Χάσκοβο επανάκτησε ένα από τα σύμβολά του.</p> <p>Ο ανακαινισμένος πύργος ωρολογίου φτάνει τα 23 μέτρα στο ύψος και είναι κατασκευασμένος από κομμένη πέτρα από την περιοχή του Ουζουντζόβο. Υπάρχουν τρεις πλάκες ρολογιού και ένα ηλεκτρονικό εργαλείο με ευθυγράμμιση GPS, ενώ το χτύπημα της καμπάνας μετράει τις ώρες που περνούν.</p>		στο Χάσκοβο.	καμπάνα του Big Ben, την καμπάνα της ελευθερίας της Φιλαδέλφειας, τις καμπάνες των Ολυμπιακών Αγώνων του Λονδίνου και της Βασίλισσας Ελισάβετ Β για την επέτειό της. Το χυτήριο „Whitechapel“ (που ιδρύθηκε το 1570) είναι εγγεγραμμένο στο βιβλίο παγκόσμιων ρεκόρ του Γκίνες ως το παλαιότερο στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο παλιός πύργος ωρολογίου του Χάσκοβο έχει αποκατασταθεί εξ ολοκλήρου με δωρεές.
Το ηλιακό ρολόι	Πόλη του Χάσκοβο	<p>Στην αρχαιότητα, όταν οι άνθρωποι δεν είχαν ρολόγια, ημερολόγια και πυξίδες, ο ήλιος ήταν μια βασική αναφορά για το χρόνο και το χώρο. Τότε οι λαοί της Μεσοποταμίας, της Ινδίας, της Αιγύπτου και της Ελλάδας εφευρέθηκαν τα ηλιακά ρολόγια. Αν και αποτελούνται από μια κάθετη ράβδο μπηγμένη στο έδαφος ή έναν τελετουργικό οβελίσκο, δίδαξαν στους προγόνους μας να μετρήσουν το χρόνο. Με τα χρόνια, τα ηλιακά ρολόγια έχουν γίνει όλο και μεγαλύτερα, πιο ποικίλα, πιο όμορφα, πιο εξελιγμένα και πιο περίπλοκα...</p>	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Εκτός από το χρόνο, το ηλιακό ρολόι στο Χάσκοβο μας δείχνει επίσης το «Τριαντάφυλλο πυξίδων». Για αιώνες, το σύμβολο του τριαντάφυλλου συνδέθηκε με τις κάρτες και οδήγησε τους ανθρώπους προς τη σωστή κατεύθυνση. Βαμμένο σε σχεδόν όλους τους χάρτες, το «Τριαντάφυλλο πυξίδων» έδειξε βόρεια και νότια, ανατολικά και δυτικά. Αρχικά γνωστό ως «Τριαντάφυλλο των Ανέμων», έδειξε τους 8 κύριους ανέμους και τους 8 δευτερεύοντες, προσθέτοντας ακόμη και

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					άλλους 16 τεταρτορόμβια, έτσι ώστε όταν εγγραφούν σε έναν κύκλο, αυτά τα τριάντα δύο σημεία πυξίδας ταιριάζουν απόλυτα με τα τριάντα δύο πέταλα του τριαντάφυλλου.
Μνημείο του Φθόνου	Πόλη του Χάσκοβο	Το πρώτο και μοναδικό στον κόσμο Μνημείο του Φθόνου - ο Βουλγαρικός Ίκαρος εγκαινιάστηκε στις 8 Σεπτεμβρίου 2014 στο Χάσκοβο. Το γλυπτό παρουσιάζει έναν άνθρωπο με ανοιγμένα τα χέρια, με φτερά και ορμή να πετάξει. Αλλά δύο σκελετικά χέρια πιάνουν τα φτερά του τραβώντας τα προς τα κάτω σε μια προσπάθεια να τα σπάσουν. Η ιδέα για το μνημείο του Φθόνου μετατρέπεται σε γλυπτό κάτω από τα χέρια του κ. Τένεβ - Γκούσπατα, δημιουργός πολλών άλλων εγκαταστάσεων τέχνης στο Χάσκοβο: το γλυπτό της Μπάμπα Γιάγκα, ο μπουφος μπροστά από το Δήμο, οι φιγούρες στην Πορτοκαλί γέφυρα, το μνημείο του καλλιτέχνη Λίτσο.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Το μοναδικό έργο αυτό δημιουργήθηκε από χυτό ορείχαλκο, έχει ύψος 3 μέτρα και βάρος - 1 τόνο. Τοποθετήθηκε στο κέντρο του Χάσκοβο επί ογκώδους υποβάθρου από γρανίτη.
Φρούριο «Μάρσα»	Πόλη του Χάσκοβο	Το Φρούριο Μάρσα βρίσκεται στην περιοχή της Χισάρια, 0,96 χλμ. νότια σε ευθεία γραμμή από το κέντρο του Χάσκοβο. Καταλαμβάνει τα ψηλά τμήματα ενός ασβεστολιθικού λόφου στη στροφή ενός μικρού ποταμού. Εκεί βρισκόταν ένας βουλγαρικός οικισμός κατά τον 9ο αιώνα και το φρούριο χτίστηκε τον 10ο αιώνα στα ερείπια ενός θρακικού.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Το φρούριο έχει άμεση ορατότητα στα κάστρα κοντά στα χωριά Τεκέτο και Τατάρεβο. Με την κεντρική του θέση, το φρούριο-πόλη ήταν το κέντρο ολόκληρου του φρουριακού συστήματος που χτίστηκε κατά μήκος των ποταμών Έβρου, Κλοκοτνίτσα και Χάρμανλιуска. Κατά πάσα πιθανότητα, το φρούριο καταστράφηκε από την επίθεση των Βυζαντινών στα τέλη

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώιμη και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					του 10ου αιώνα. Στη συνέχεια επισκευάστηκε και τελικά εγκαταλείφθηκε τον 12ο αιώνα.
Τοποθεσία του Πανηγυρίου του Ουζουντζόβο από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα	Χωριό Ουζουντζόβο, η πλατεία μπροστά από την εκκλησία	<p>Το Πανηγύρι στο χωριό Ουζουντζόβο απόκτησε μεγάλη φήμη και καθιερώθηκε ως η κορυφαία μεταξύ άλλων εκθέσεις όχι μόνο στα βουλγαρικά εδάφη, αλλά και σε ολόκληρη την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Η ανάπτυξη της έκθεσης ευνοήθηκε από διάφορους παράγοντες. Από τους αρχαίους χρόνους, μέσω Ουζουντζόβο είχε περάσει έναν ρωμαϊκό δρόμο. Η γειτνίαση του οικισμού με τον ποταμό Έβρο, ο οποίος τότε ήταν πλωτός, συνέβαλε επίσης στην ανάπτυξη της περιοχής. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι το Ουζουντζόβο βρίσκεται στο δρόμο που συνδέει την Ευρώπη και την Ασία, την Ανατολή και τη Δύση (τον σημερινό διεθνή δρόμο E80). Με την πάροδο του χρόνου, το Πανηγύρι του Ουζουντζόβο έγινε κέντρο εμπορίου. Δεν ερχόταν μόνο Βούλγαροι έμποροι, αλλά και εκείνοι από την Ευρώπη και την Ασία, υπήρχε σημαντική συσσώρευση κεφαλαίου και τεράστιο κύκλο εμπορευμάτων.</p> <p>Το Πανηγύρι του Ουζουντζόβο διήρκεσε σχεδόν δύο αιώνες. Με την έναρξη του ρωσοτουρκικού πολέμου απελευθέρωσης, έπαυσε να υπάρχει ως διεθνές εμπορικό κέντρο.</p> <p>Μετά την απελευθέρωση και τη διαίρεση των βουλγαρικών εδαφών σε δύο μέρη, το Πλόβντιβ έγινε πρωτεύουσα της Ανατολικής Ρωμυλίας. Σταδιακά η πόλη αναπτύχθηκε οικονομικά και πολιτιστικά. Στις 15 Αυγούστου του 1892, επί κυβερνήσεως Στέφαν Σταμπολόφ,</p>	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Το Πανηγύρι του Ουζουντζόβο ήταν η μεγαλύτερη έκθεση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		εγκαινιάστηκε η Έκθεση της Φιλιππούπολης, η οποία είναι ο διάδοχος αυτής του Ουζουντζόβο.			
Μεσαιωνικό φρούριο	Χωριό Κλοκότνιτσα, Ασένοβα μαχαλά	Ακριβώς εδώ στις 9 Μαρτίου 1230 ο Τσάρος Ιβάν Ασέν Β΄ νίκησε τα στρατεύματα του βυζαντινού αυτοκράτορα Θεοδώρου Κομνηνού. Η νίκη έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Βουλγαρίας και την απόκτηση πρόσβασης σε τρεις θάλασσες – τη Μαύρη, το Αιγαίο και την Αδριατική. Το φρούριο κτίστηκε σε ένα ξεχωριστό λόφο με ύψος 387 μ., ακριβώς στο κλείδωμα των δύο ποταμών, δηλαδή στον τόπο όπου πιστεύεται ότι έχει γίνει η μάχη. Δυστυχώς, δεν έχει απομείνει σχεδόν τίποτα, μόνο τα μεσαιωνικά τείχη είναι εμφανή. Ωστόσο, η θέα από το λόφο είναι όμορφη, υπάρχουν 2 κιόσκια και συντριβάνια κατά μήκος της οικολογικής διαδρομής προς το φρούριο και ο τόπος έχει μεγάλη σημασία για την ιστορία της Βουλγαρίας.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Πρόκειται για το δεύτερο φρούριο του Ασέν, το οποίο βρίσκεται κοντά στο χωριό Κλοκότνιτσα, 5 χλμ. από το Χάσκοβο.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ, ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΆΛΛΑ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Εκκλησία των Ισαποστόλων Κωνσταντίνου και Ελένης	Χωριό Κρέποστ	Χτίστηκε το 1874 με πρωτοβουλία πατριωτών κατοίκων του χωριού. Η εκκλησία είναι ένα ορθογώνιο πέτρινο κτίριο με στέγη με δύο πλαγιές, είναι τρίκλιτη και με αψίδα. Οι λάτρες των βουλγαρικών αρχαιοτήτων και της χριστιανικής εικονογραφίας θα βρουν στο ναό θαυμάσια και ελάχιστα γνωστά έργα των Βουλγάρων μαστόρων εικονογράφων.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Οι περισσότερες εικόνες ζωγραφίστηκαν από τον Νικόλα Ντάντσοφ, φέρουν την υπογραφή του και χρονολογούνται από το 1874. Οι εικόνες και οι τοιχογραφίες σε όλη την εκκλησία έχουν ισχυρό αντίκτυπο στους επισκέπτες.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Εκκλησία του Αγίου Δημητρίου	Πόλη Ντιμίτροβγκραντ	Ο Ναός του Αγίου Δημητρίου στο Ντιμίτροβγκραντ είναι το παλαιότερο κτίριο της πόλης και χρονολογείται στο 1884. Ο ναός χτίστηκε από τους κατοίκους του χωριού Καγιατζίκ. Η κατασκευή άρχισε το 1880 και τελείωσε το 1884 με εθελοντική εργασία, χρηματικές δωρεές και δωρεές σε υλικά ολόκληρου του πληθυσμού. Οι εικόνες της εκκλησίας που επίσης δωρίστηκαν από τους κατοίκους του χωριού Καγιατζίκ, είναι από τη Σχολή «Ζωγράφσκα» και είναι περίπου τρεις αιώνες παλαιότερα σε σύγκριση με το ίδιο το ναό. Στο δυτικό τμήμα της αυλής υπάρχει ένα παρεκκλήσι "Ανάσταση του Χριστού". Η αρμονία του τόπου επιτυγχάνεται με τον πλούσιο, όμορφο και καλά διατηρημένο κήπο. Το 1974, η εκκλησία κηρύχθηκε μνημείο πολιτισμού.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Σύμφωνα με το θρύλο η αυλή των 8 στρεμμάτων, που προορίστηκε για την κατασκευή εκκλησίας και σχολείου στο χωριό Καγιατζίκ (σημερινή συνοικία Ρακόβσκι της πόλης Ντιμίτροβγκραντ) δωρήθηκε από τον Τούρκο μπέη.
Εκκλησία του Αγίου Νικολάου του Θαυματουργού	Πόλη Μεριτσόλερι	Χτίστηκε το 1858 στην τοποθεσία του παρεκκλησίου του Αγίου Νικόλαου. Οι οικοδομοί ήταν από την πόλη Μεριτσόλερι, ενώ ως μάστοροι κατασκευαστές απασχολήθηκαν οι Ούστα Μανόλ και Ούστα Παστόλ από το χωριό Γιούγκοβο. Αυτή είναι μια από τις πρώτες εκκλησίες στην περιοχή του Χάσκοβο. Το 1928, όταν ο σεισμός υπέστη σοβαρές ζημιές, ο ναός καταστράφηκε εν μέρει, αλλά αργότερα αποκαταστάθηκε - έγιναν επισκευές και μια επέκταση στο πίσω μέρος του κτιρίου. Χτίστηκε ένα όμορφο ψηλό καμπαναριό. Η τελική αποκατάστασή του ολοκληρώθηκε το 1930.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Ο ναός είναι ένα πολύτιμο ιστορικό μνημείο. Οι εικόνες ζωγραφίστηκαν από τον αναγεννησιακό ζωγράφο Ντιμίταρ Αντόφ - ντόπιο του Τσιρπάν. Η κατασκευή και η αρχιτεκτονική του κτηρίου του ναού εξακολουθούν να εκπλήσσουν τους επισκέπτες.
Ο χριστιανικός σταυρός	Χωριό Κρουμ	Στις 5 Μαΐου 2014, ένας 15μετρος χριστιανικός σταυρός αγιάστηκε κοντά στο χωριό Κρουμ του Ντιμίτροβγκραντ. Είναι κατασκευασμένος από μέταλλο και πάνω του τοποθετήθηκαν φώτα για να λάμψει το βράδυ. Η ιδέα της ανύψωσης του σταυρού ανήκει στους κατοίκους του χωριού, και ο στόχος του ήταν να ενώσει τους ανθρώπους, να τους προστατεύσει και να τους κάνει καλύτερους. Βρίσκεται στον υψηλότερο λόφο πάνω από το χωριό Κρούμ, στην περιοχή „Γκίτσατα».	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Το σύμβολο της χριστιανικής πίστης είναι χτισμένο εξ ολοκλήρου με χρήματα από δωρεές. Η ιδέα είναι να υπενθυμίσει στους ανθρώπους ότι το πνευματικό είναι σημαντικότερο από το υλικό.
Μονή της Παναγίας	Χωριό Ντόμπριτς	Ένας κάτοικος του χωριού το 1886, μέσα από ένα όνειρο, ανακάλυψε μια ιερή πηγή στα χωράφια του και τα δώρισε για την κατασκευή ενός παρεκκλησίου. Ο	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής	Κάθε χρόνο, την παραμονή της Κοίμησης της Θεοτόκου πολλοί άνθρωποι έρχονται για να

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		ιερός χώρος αποκαταστάθηκε κυρίως μετά το 2000. Το παλιό παρεκκλήσι ανακαινίστηκε και χτίστηκε ένα διώροφο κτήριο με υπνοδωμάτια.	αυτοκίνητο.	και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	τιμήσουν τη Μητέρα του Θεού. Δίπλα στις εξωτερικές πύλες του μοναστηριού χτίστηκε μια όμορφη βρύση, από την οποία αυτοί μπορούν να γεμίσουν τα μπουκάλια τους με το θεραπευτικό νερό της ιερής πηγής.
Εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους	Χωριό Τσερνογκόροβο	Χτίστηκε το 1863 από τον μάστορα Ούστα Κώστα από το χωριό Ούστοβο. Ζωγραφίστηκε το 1864 από τον Αλεξίου Εικονογράφο. Σύμφωνα με την λαϊκή παράδοση, οι κάτοικοι του Τσερνογκόροβο επέλεξαν το όνομα του ναού, επειδή κάθε χρόνο, την ημέρα που αφιερώθηκε στον άγιο, στις 11 Φεβρουαρίου, ένα μεγάλο ελάφι έβγαινε από το δάσος για να θυσιάσει. Η εκκλησία " του Αγίου Χαραλάμπους έχει 38 εικόνες, μερικές με ημερομηνία και τα ονόματα των εικονογράφων που εργάστηκαν στη δεκαετία του 60 του 19ου αιώνα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Εκτός από τις βιβλικές σκηνές, ενδιαφέρον παρουσιάζει μια σκηνή ενός άγνωστου εικονογράφου που απεικονίζει τρεις σειρές σιλάβους με βαριά δεσμά.
Εκκλησία του Αγίου Δημητρίου	Χωριό Γιάμππαλκοβο	Χτίστηκε το 1842 κατά τη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας. Το πρόσχημα για την οικοδόμησή του ήταν ότι χτίζεται ένα νέο σπίτι στον ιερέα του χωριού Καλίν. Ο μεγάλος σεισμός του Τσιρπάν του 1928 κατέστραψε την εκκλησία. Αναστηλώθηκε το 1930 με κεφάλαια από το Ταμείο «Ντεποζέ» και δωρεές από ολόκληρο το χωριό. Το 1950 ζωγραφίστηκε από τον εικονογράφο Πέταρ Τζάμτζιεφ από το Πλόβνιτβ. Το κτίριο της εκκλησίας είναι ογκώδες, χτισμένο με τούβλο, με στέγη με δύο πλαγιές και ανοιχτή γκαλερί από τα δυτικά προς τα νότια. Ο πύργος του καμπαναριού είναι χτισμένος στη βορειοδυτική γωνία με είσοδο από την γκαλερί στα δυτικά.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Κοντά στην εκκλησία υπάρχει επίσης μια άγια πηγή.
Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου του Νικηφόρου	Χωριό Μποντρόβο	Χτίστηκε το 1858 χάρη στον πλούτο και τη γενναιοδωρία του Χατζή Γεωργίου, ο οποίος έλαβε άδεια κατασκευής εκκλησίας το 1856. Ολόκληρο το χωριό συμμετείχε με την εργασία του στην κατασκευή του ναού. Η εκκλησία χτίστηκε από πέτρα, έχει αψίδα και στέγη με δύο πλαγιές. Οι εικόνες ζωγραφίστηκαν το 1859-1860 από τον Νικόλα τον Ζωγράφο.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Στη βορειοανατολική γωνία της εκκλησίας χτίστηκε ένα οκτάπλευρο πέτρινο καμπαναριό.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου του Νικηφόρου	Χωριό Γκόρσκι Ίζβορ	Η παλαιότερη εκκλησία στο Δήμο του Ντιμίτροβγκραντ, ο Ναός του Αγίου Γεωργίου του Νικηφόρου στο χωριό Γκόρσκι Ίζβορ χτίστηκε το 1854. Οι τοιχογραφίες του ναού έχουν υψηλή καλλιτεχνική αξία. Είναι γνωστό ότι ο επικεφαλής εικονογράφος ήταν ο Γκεόργκι Νταντσόφ Λούκοφ (Πόπγκεοργκίεφ) από τον Τσιρπάν.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Η εκκλησία είναι μνημείο πολιτισμού εθνικής σημασίας από το 1964.
Εκκλησία της Μεταμορφώσε ως του Σωτήρος	Πόλη του Ιβάλιοβγκραντ	Ένα εξαιρετικά πολύτιμο δείγμα της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής της Αναγέννησης, της καλής και της εφαρμοσμένης τέχνης στη Βουλγαρία, που κηρύχθηκε αρχιτεκτονικό και καλλιτεχνικό μνημείο πολιτισμού εθνικής σημασίας. Η εκκλησία χτίστηκε το 1828 στον χώρο ενός παλαιότερου ναού. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το υπέροχο σκαλιστό τέμπλο με μοτίβα φυτών και ζώων, βασιλικές πύλες, ιερό θρόνο, μικρά εικονοστάσια, πλαστική διακόσμηση της οροφής και των κίωνων και βασιλικές εικόνες υψηλής καλλιτεχνικής αξίας.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλιοβγκραντ.	Храмовият празник Преображение Господне (6 авг.) се чества с тържествена литургия и курбан за здраве. Църквата е основния градски храм за богослужения и е отворена всяка неделя.
Μονή των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης	Πόλη του Ιβάλιοβγκραντ	Η Μονή των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στο Ιβάλιοβγκραντ χτίστηκε τον 12ο αιώνα και ένας αιώνας αργότερα σημειώθηκε η άνοδό της όταν έγινε μητροπολιτικό κέντρο. Κατά τη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας, το μοναστήρι καταστράφηκε δύο φορές για να αναστηθεί το 1846. Από το 1949 το μοναστήρι του Ιβάλιοβραντ δεν κατοικείται από μοναχική αδελφότητα, αλλά κάθε χρόνο στις 8 Σεπτεμβρίου εδώ διοργανώνεται μια βραδιά με νυχτερινή επαγρύπνηση, θεία λειτουργία και κουρμπάνι για υγεία.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλιοβγκραντ.	Σήμερα η Μονή στο Ιβάλιοβγκραντ είναι περιοδικά ενεργή και αποτελεί ένα συγκρότημα εκκλησίας, οικιστικού κτηρίου και παλιάς κρήνης που χρονολογείται από το 1846. Από το παλιό μοναστήρι διατηρείται μόνο το εκκλησάκι, το οποίο είναι τρίκλιτη ψευδο-βασιλική με μεταγενέστερη εικονογραφία (τέλη του 19ου αιώνα) και 8 μενταγιόν από παλαιότερη περίοδο εντοιχισμένα στο τέμπλο. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης τα σκαλισμένα κηροπήγια και οι πολυέλαιοι από μάρμαρο.
Εκκλησία του Αγίου Αρχαγγέλου	Χωριό Ντόλνο Λούκοβο	Πρόκειται για μια αξιόλογη τρίκλιτη ψευδο-βασιλική κατασκευασμένη από πέτρα. Στα μαρμάρινα αετώματα πάνω από τις δύο εισόδους έχουν χαραχθεί καλλιγραφικές επιγραφές με τα ονόματα των κτητόρων στην ελληνική γλώσσα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην	Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεγάλη κλίμακας σκάλιμα του εικονοστασίου.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Μιχαήλ				πόλη Ιβάλοβγκραντ.	
Εκκλησία των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης	Χωριό Ντόλνο Λούκοβο	Μια από τις πιο καλά διατηρημένες παλιές βουλγαρικές εκκλησίες. Κηρύχθηκε αρχιτεκτονικό μνημείο πολιτιστικής κληρονομιάς τοπικής σημασίας. Μέσα του υπάρχουν δύο τμήματα - αρσενικό και θηλυκό. Το εσωτερικό του ναού διαμορφώταν μέχρι το 1918. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το ξυλόγλυπτο τέμπλο με τα λεγόμενα «ξυλόγλυπτα του βοσκού» και τις πρωτότυπες εικόνες από τις αρχές του 19ου αιώνα – έργο διακεκριμένων τοπικών μαστόρων.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλοβγκραντ.	Χρονολογείται από το 1806 και, σύμφωνα με την παράδοση, κτίστηκε μυστικά στο δρύινο δάσος για μόνο 7 νύχτες. Καθοριστικός του σύντομου χρονοδιαγράμματος κατασκευής ήταν ο οθωμανικός νόμος, σύμφωνα με τον οποίο ένα κτίριο πάνω στο οποίο έχει τοποθετηθεί μια στέγη δεν καταστρέφεται.
Θρακικό Μνημείο «Τα χωράφια του Ηλία»	Χωριό Γκλούμοβο	Το 1996 στην περιοχή στήθηκε ένα μνημείο στη μνήμη περισσότερων από 40.000 δολοφονημένων Βούλγαρων προσφύγων και των παιδιών τους. Το μνημειακό συγκρότημα αποτελείται από μνημείο, κρήνη και το παρεκκλήσι της Αγίας Πέτκας της Βουλγαρίας.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλοβγκραντ.	Στο χώρο αυτό στις 3 Οκτωβρίου 1913, κατά τον Β' Βαλκανικό Πόλεμο, ο τουρκικός στρατός σκότωσε πάνω από 200 μωρά και παιδιά κρυμμένα στη νότια όχθη του ποταμού Άρδα. Αυτά ήταν τα παιδιά των Βουλγάρων που έφυγαν από τον τουρκικό στρατό που τους ακολουθούσε.
Εκκλησία του Αγίου Αναστασίου	Χωριό Μπελοπόλιανε	Ένα αξιόλογο δείγμα της αναγεννησιακής εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής από το πρώτο μισό του 19ου αιώνα και μνημείο πολιτισμού. Χτισμένο το 1838, ο ναός είναι τυπική τρίκλιτη ψευδο-βασιλική με μια αψίδα, πενταγωνικό καμπαναριό και πλούσια γλυπτική διακόσμηση στα εξωτερικά τοιχώματα. Το εσωτερικό είναι επίσης αυθεντικό, ξεχωρίζοντας με τη μοναδική διώροφη γκαλερί στον δόμο. Οι εικόνες του τέμπλου έχουν υψηλή καλλιτεχνική αξία και μεγάλη σπανιότητα για την περιοχή έχουν δύο εικόνες που προσκυνήτες έφεραν από τον Πανάγιο Τάφο στο Ιερουσαλήμ. Ιδιαίτερη προσοχή αξίζει επίσης η θήκη δωρεών, με μια πολύ γραφική διακόσμηση.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλοβγκραντ.	Η εκκλησία λειτουργεί και είναι ανοιχτή σε όλες τις χριστιανικές εορτές. Θεία λειτουργία όμως γίνεται μόνο την Ημέρα του Αγίου Αθανασίου (18 Ιανουαρίου, 2 Μαΐου). Τον Μάιο, γίνεται ένα κουρμπάνι υγείας.
Εκκλησία του Αγίου	Χωριό Μάλκο Γκραντίστε	Η εκκλησία είναι τρίκλιτη, με μεγάλο τρούλο και ανοικτό νάρθηκα από τα δυτικά. Η κατασκευή της ξεκίνησε το 1840 και τα εγκαίνια έγιναν στις 27 Ιουνίου του	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής	Η παράδοση λέει ότι ο εικονογράφος είναι από την Αδριανούπολη. Έφτιαξε το τέμπλο, το οποίο είναι

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωτόκληση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Αθανασίου		1844. Σύμφωνα με την επιγραφή στην εικόνα της Παναγίας το εικονίδιο ήταν ζωγραφισμένο το 1845. Οι οκτώ βασιλικές και 19 αποστολικές εικόνες ζωγραφίστηκαν από τον ντόπιο εικονογράφο στη ζεστή χρωματική γκάμα. Η εικόνα του Ιησού Χριστού Παντοκράτορος σε καμβά είναι επενδεδυμένη στο υψηλότερο σημείο του κεντρικού τόξου. Με το όνομά του εκφράζεται η ιδέα της ενότητας όλων των «δυνάμεων» του σύμπαντος, εξαρτώμενη από την ιεραρχική αρχή. Στα άγια προφητικά βιβλία υπάρχουν τα ονόματα «Κύριος των δυνάμεων» ή «Παντοκράτωρ» ή «Μέγας Αρχιερέυς». Ο όρος «δυνάμεις» σημαίνει ο ήλιος, το φεγγάρι και τα αστέρια που συνθέτουν το σύνολο των ουρανίων δυνάμεων. Στο ναό υπήρχε επίσης ένα κρυφό σχολείο, που άνοιξε κατά το 1862 και έκλεισε το 1883. Στην αρχή στα παιδιά δίδαξε ο Πατέρας Αθανάσιος Καβακλής /από το Τοπόλοβγκραντ/ στα ελληνικά. Μετά, στην περίοδο 1864-1865, ο ιερέας Φίλιου από Χιμπίπτσεβο /σημερινό Λιουμπίμετς/ δίδαξε στους μαθητές στα εκκλησιαστικά σλαβικά.	αυτοκίνητο.	και εστίασης στην πόλη Λιουμπίμετς.	ξύλινο, έγχρωμο σε πράσινο χρώμα, με κορώνα από σκαλισμένους σταυρούς και γρύπες.
Εκκλησία του Αγίου Αρχαγγέλου Μιχαήλ	Χωριό Σενοκιάς	Η παλαιότερη εκκλησία του δήμου, που χτίστηκε το 1858, από τον μάστορα Γκεόργκι Μουρουμουσόζα από το χωριό Ούστοβο του Δήμου του Σμόλιαν.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Το 1913, η εκκλησία κάηκε, η αποκατάστασή της πραγματοποιήθηκε το 1921.
Εκκλησία του Αγίου Αθανασίου	Χωριό Σουσάμ	Χτίστηκε το 1898. Αργότερα, το 1925, χτίστηκε το καμπαναριό του. Η εκκλησία κηρύχθηκε μνημείο καλλιτεχνικής πολιτιστικής αξίας λόγω της ζωγραφικής του μενταγιόν της αφίδας, των βασιλικών πυλών και της κορώνας, των εικόνων του βασιλικού και του εορταστικού κύκλου.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Μινεράλνι Μπάνι.	Η αρχιτεκτονική του κτιρίου σημειώνεται επίσης ως μεγάλης αξίας.
Εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής	Πόλη του Σβίλεγκραντ	Ο ναός χτίστηκε γύρω στο 1860, κυρίως με δωρεές από τους κατοίκους της γειτονιάς «Γκεμπράν». Σε μια έκταση περίπου 4.000 τετραγωνικών μέτρων διαμορφώθηκε ένα όμορφο, πολύσιο σε βλάστηση πάρκο, στο κέντρο του οποίου	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο	Κατά τη διάρκεια του Β' Βαλκανικού Πολέμου (1913), η εκκλησία καταστράφηκε μέχρι τα τεμελiew της και μετά το τέλος των πολέμων άρχισε η

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		είναι η εκκλησία. Πλήρως ανακατασκευασμένο είναι το δίκτυο αλεών, όπου τοποθέτηκαν κιόσκια αναψυχής για τους κατοίκους της γειτονιάς. Οι αλέες καλύφθηκαν με έγχρωμες πλάκες από σκυρόδεμα. Φυτρώθηκαν φυλλοβόλα και κωνοφόρα δέντρα, μεγάλες εκτάσεις αειθαλών ανθοφόρων θαμνών, όπως και αναρριχώμενοι θάμνοι. Υπάρχουν επίσης αρκετά εξωτικά είδη. Η πλούσια βλάστηση από δέντρα και θάμνους διατηρείται με αυτόματο σύστημα ποτίσματος. Στη θέση υπάρχουσας παιδικής χαράς σχεδιάστηκε και χτίστηκε μια νέα, εξοπλισμένη με σύγχρονες παιδικές εγκαταστάσεις και πάγκους. Υπάρχει ένας φράχτης με πλέγμα αζούρ και τρεις εισόδους, οι οποίες συνδέονται με τις κύριες πόρτες της εκκλησίας. Εγκαταστάθηκε νέο οδικό φωτισμό. Το τεράστιο κτίριο του ναού γίνεται εμφανές με το νυχτερινό φωτισμό.		Σβίλεγκραντ.	ανουκοδόμησή της, η οποία ολοκληρώθηκε το 1924.
Εκκλησία της Αγίας Τριάδας	Πόλη του Σβίλεγκραντ	Η εκκλησία χτίστηκε με δωρεές το 1834 στον τόπο όπου πιθανότατα ήταν το πολιτιστικό κέντρο του βουλγαρικού πληθυσμού εκείνη την εποχή. Η κατασκευή της εκκλησίας έγινε από τους Βούλγαρους από τις τρεις γειτονιές της πόλης – Μπαγιαντάρ /Ευγενής/, Κανακλί /Προάστιο/ και Γκεμπράν /Απιστος, δηλαδή Χριστιανός/ και ίσως γ'αυτό ονομάστηκε Αγία Τριάδα. Όταν η πόλη κάηκε το 1913, η εκκλησία επίσης κάηκε, αλλά το σχήμα της διατηρήθηκε κατά την αποκατάστασή της.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Σβίλεγκραντ.	Το 1847-48 το πρώτο κοσμικό σχολείο της πόλης κτίστηκε στην εκκλησία. Σήμερα φέρει το όνομα ενός από τους ιδρυτές και επικεφαλής δασκαλου Χρίστο Ποπμάρκοφ.
Εκκλησία της Θεοτόκου	Γειτονιά Ζλάτι Ντολ, πόλη του Σιμεόνοβγκραντ	Ένας αιωνόβιος ναός που χτίστηκε το 1825.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Σιμεόνοβγκραντ.	Από την εκκλησία της Θεοτόκου σήμερα σώζονται μόνο τμήματα των εξωτερικών τοίχων.
Ορθόδοξος ναός του Αγίου Νικολάου του	Πόλη του Σιμεόνοβγκραντ	Χτίστηκε την δεκαετία του 40 του 19ου αιώνα. Ο πραστάτης της εκκλησίας δεν επιλέχθηκε τυχαία. Η πόλη του Σιμεόνοβγκραντ, η οποία βρίσκεται κατά μήκος του ποταμού Έβρου, φημίζεται για τον ανεπτυγμένο πλου με σχεδία και ο πραστάτης	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο	Σχεδόν όλες οι εικόνες του περίφημου Γκεόργκι Ντάντσοφ του Ζωγράφου διατηρούνται. Κάθε εικονίδιο περιέχει τα ονόματα των δωρητών. Η

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Θαυματουργό		των ναυτικών και των πλοιάρχων είναι ο άγιος Νικόλαος ο Θαυματουργός. Σύμφωνα με τη χρονολογία στα βιβλία του, μια άλλη εκκλησία χτίστηκε στην αυλή του το 1856, η οποία όμως κατεδαφίστηκε γύρω στο 1866-1867, επειδή ήταν μικρή για τον αυξανόμενο οικισμό. Ο καινούριος ναός χτίστηκε το 1868.		Σιμενόνοβγκραντ.	επιγραφή στην κύρια εικόνα του ναού του Αγίου Νικολάου λέει «Ρούκα Β. Στ. Κ. Μόσκοφ το 1868”.
Εκκλησία του Αγίου Δημητρίου	Χωριό Ζάλτι Μπριάγκ	Η κατασκευή του ναού του Αγίου Δημητρίου της Θεσσαλονίκης διήρκησε τέσσερα χρόνια. Αγιάστηκε στις 3 Μαΐου 1859, γεγονός που αποδεικνύεται από ένα κείμενο στην πλάκα του θρόνου.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμβολόβο.	Η λαϊκή παράδοση λέει ότι ολόκληρος ο πληθυσμός συγκεντρώθηκε πριν από το πρώτο σκάμμα. Ο μάστορας, με ένα κασμά στο χέρι του, έκανε τους ανθρώπους να σταθούν σε μια γραμμή κοντά το φράχτη. Πέρασε μπροστά από τη γραμμή τρεις φορές και τελικά έσκαψε το χώμα μπροστά σε μια νεαρή γυναίκα, την Ντόννα, από την οικογένεια Γκιουργκιντέλτσεβι. Η νεαρή έτρεξε στο σπίτι της με τα κλάμματα. Μετά από 40 ημέρες πέθανε. Αυτή η παράδοση συνδέεται με την λαϊκή πίστη ότι για να είναι ένα κτίριο ή μια γέφυρα σταθερά, πρέπει να οικοδομηθεί μια "ανθρώπινη σκιά" μέσα τους.
Εκκλησία του Αγίου Ηλία	Χωριό Τσάρεβα Πολιάνα	Η εκκλησία στο Τσάρεβα Πολιάνα χτίστηκε το 1858. Η άδεια κατασκευής λήφθηκε από το σουλτάνο με την προϋπόθεση ότι ο ναός θα στηθεί σε χαμηλό μέρος και θα κατασκευαστεί σε μικρό χρονικό διάστημα. Γι' αυτό το σύνολο του πληθυσμού συμμετέχει στην κατασκευή. Ο ναός πήρε το όνομά του από τον άγιο Ηλία και είναι αγιασμένος στο Ιλίντεν. Σάυτη την ημέρα γίνεται το παραδοσιακό τοπικό πανηγύρι. Κάθε χρόνο, με διακοπή μόνο κατά τον σοσιαλισμό, στο χωριό κάνουν και κουρμάνι. Οι κάτοικοι συγκεντρώνονται στην εκκλησία όπου, μετά την λειτουργία, αγιάζεται το κουρμπάν. Η παράδοση λέει ότι μια φορά, εκείνη την ημέρα, ένας άνθρωπος εργάστηκε και ο ποταμός ξεπέρασε, κάτι που θεωρήθηκε τιμωρία για ολόκληρο το χωριό, επειδή σε εκείνη την ημέρα κανένας δεν εργάζεται.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμβολόβο.	Ο θρύλος λέει ότι χτίστηκε στα θεμέλια μιας παλιάς εκκλησίας.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου	Χωριό Τσαρέβα Πολιάνα	Στην περιοχή Γκιουργκιντένια, στο δρόμο μεταξύ των χωριών Τσαρέβα πολιάνα και Σταμπόλοβο, υπάρχουν ιαματικές πηγές και ένα παρεκκλήσι με το όνομα του Αγίου Γεωργίου. Πρόκειται για ένα τετράγωνο πέτρινο κτίριο χτισμένο πάνω από την πηγή με χωματένιο δάπεδο (460-360 εκ.) και ανοιχτό τσαρδάκι (στεγασμένο εξώστη) στη δυτική πλευρά του. Στον ανατολικό τοίχο υπάρχει μια ημικυκλική κόγχη με μια προεξοχή. Πάνω από αυτό - ένα ημικυκλικό παράθυρο. Στο βόρειο και νότιο τοίχο υπάρχει ένα μικρό παράθυρο με ορθογώνιο σχήμα. Στα δυτικά βρίσκεται η πόρτα και ένα ορθογώνιο παράθυρο. Η δομή της στέγης είναι ξύλινη, το τσαρδάκι επίσης. Δεν υπάρχει οροφή. Τρία σκαλιά οδηγούν σε μια μεγάλη πέτρινη πλάκα μπροστά από την ιερά πηγή. Για την πηγή χτίστηκε μια μικρή ημισφαιρική τοξωτή κόγχη με μια τρύπα (90-60 εκ.) προς τα δυτικά. Στα πέτρινα τοιχώματα στα βόρεια, ανατολικά και νότια υπάρχει από μια κόγχη (30-35 εκ.).	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμβολόβο.	Μέχρι πρόσφατα εκεί υπήρχε επίσης ένας πέτρινος σταυρός.
Παρεκκλήσι της Αγίας Τριάδας	Χωριό Ζάλτι Μπριάγκ	Το παρεκκλήσι αποτελείται από ένα μικρό εκκλησιαστικό δωμάτιο με εικόνες και τοιχογραφίες. Παρακάτω χτίστηκε ένα θολωτό πηγάδι για τα ιαματικά νερά. Η εορτή της είναι την Ημέρα του Αγίου Πνεύματος, την πενήντα πρώτη ημέρα του Πάσχα. Στο χωριό Ζάλτι Μπριάγκ είναι γνωστή ως «Στα Τρούιτσα». Στην ιερά πηγή κάθε χρόνο γίνονται προσευχές και κουρμπάνι για υγεία. Εκείνοι που την χρειάζονται έρχονται όλο το χρόνο, όχι μόνο από το χωριό αλλά και από τα γύρω χωριά. Πλένουν τα μάτια τους και δέουν ένα νήμα από το ρούχο τους σε ένα θάμνο μπροστά από την είσοδο της βρύσης. Μετά τη δεκαετία του 60 του 20ού αιώνα, αυτός ο ιερός χώρος εγκαταλείφθηκε, δε διατηρείται. Οι εικόνες είναι λεηλατημένες, οι τοιχογραφίες καταστράφηκαν και οι τοίχοι σχεδόν έπεσαν. Το 1977, για σύντομο χρονικό διάστημα, η τοπική κυνηγετική ένωση γύρισε το παρεκκλήσι σε μια καλύβα - με τζάκι, τραπέζια, καρέκλες. Το 2000, έγιναν έργα ανακαίνισης και αποκατάστασης, με μέσα ολόκληρου του χωριού. Αγιάστηκε την	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμβολόβο.	Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση περίπου 150 χρόνια πριν, ένα κορίτσι που ονομαζόταν Μπόζκα Κανράκοβα ονειρεύθηκε ένα όνειρο τη νύχτα του Αγίου Πνεύματος. Ήταν ένας άνθρωπος που του είπε να πάει στην περιοχή Γιαμάτσα κάτω από τα δύο βράχια και να σκάψει με το τσαπί - εκεί θα βρει ιαματικά νερά για τα μάτια της. Το φοβισμένο κορίτσι δεν έκανε τίποτα, ούτε είπε σε κανένα. Την επόμενη χρονιά, την ίδια νύχτα, το όνειρο επαναλήφθηκε, αλλά με το σύνθημα: "Αν δεν πείς σε κανέναν και δεν κάνεις τίποτα, θα είσαι τυφλή". Το κορίτσι τότε είπε στον παππού Γκούρκο, ο οποίος πήγε στον τόπο, έσκαψε και το νερό βγήκε. Έχτισε τη βρύση και αργότερα ένα παρεκκλήσι χτίστηκε

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		Ημέρα του Αγίου Πνεύματος. Δεν συμμετείχαν μόνο οι κάτοικοι του χωριού, ήρθαν και κάτοικοι του Χάσκοβο, γεννημένοι στο Ζάλτι Μπριάγκ. Τώρα το εκκλησάκι και ο τόπος γύρω του διατηρούνται από το συμβούλιο της εκκλησίας. Επισκέπτεται από τους πιστεύοντες στη δύναμη των ιαματικών νερών.			από τους σταρτιώτες που γύρισαν από τους Βαλκανικούς Πολέμους.
Εκκλησία των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου	Χωριό Σταμπολόβο	Η εκκλησία στο Σταμπολόβο είναι ένας από τους πρώτους χριστιανικούς ναούς στην περιοχή του Χάσκοβο - χτίστηκε το 1849. Φέρνει το όνομα των αποστόλων Πέτρου και Παύλου.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Οι Πρωτοκορυφαίοι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος είναι τελείως διαφορετικοί. Ο ένας κυριολεκτικά από τις πρώτες ημέρες του κηρύγματος του Χριστού ακολουθεί τον Χριστό και ο δεύτερος αγωνίζεται ενάντια στον Κύριο με όλα τα διαθέσιμα μέσα, μέχρι που ένα θαύμα - η συνάντησή του με τον Κύριο των πάντων - άλλαξε τη ζωή του.
Τουρμπές «Ντεμίρ Μπαμπάς»	Χωριό Λιάσκοβets	Τουρμπές «Ντεμίρ Μπαμπάς» βρίσκεται στην περιοχή ενός μεσαιωνικού οικισμού ακριβώς κάτω από τη μεσαιωνική νεκρόπολη, δίπλα σε μια βρύση - μια ιερή πηγή.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Μπορούμε να υποθέσουμε ότι είναι ο διάδοχος ενός παλαιού χριστιανικού τύπου λατρείας.
Εκκλησία της Παναγίας, μνημείο του Χριστού Σωτήρος	Πολή του Τοπόλοβγκραντ	Η σημερινή εκκλησία βρίσκεται σε ένα μέρος όπου ακόμα το 18 ^ο αιώνα υπήρχε ένα ορθόδοξο παρεκκλήσι. Με την άδεια των τουρκικών αρχών, το 1800 οι κάτοικοι του Καβάκλι (το παλιό όνομα του Τοπόλοβγκραντ) έχτισαν μεγαλύτερο ναό για να ικανοποιήσουν τις θρησκευτικές τους ανάγκες. Η παλιά εκκλησία υπήρχε μπηγμένη λίγα μέτρα στο έδαφος. Το 1934 το εκκλησιαστικό συμβούλιο, μαζί με το δημοτικό συμβούλιο και την ιθαγένεια, αποφάσισαν να χτίσουν ένα νέο, ακόμα μεγαλύτερο και πιο όμορφο κτίριο στη θέση της παλιάς εκκλησίας. Υπό την ηγεσία του ιερού Γιάννη Πόπχριστοφ και του πρωτομάστορα Μποζίν Πέντσεφ για δύο χρόνια 1936-1937, ο ναός χτίστηκε, μαζί με τη στέγη, σοβαντίστηκε μέσα, και επιπλώθηκε ώστε να μπορέσουν να εκτελεστούν λειτουργίες. Στην εκκλησία της Παναγίας από το 1934 έως το 1987, έχει υπηρετήσει ο καλά-σεβαστός πατέρας σε	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	Είναι ο μεγαλύτερος και πιο αντιπροσωπευτικός ορθόδοξος ναός στην περιοχή.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>όλη την περιοχή, ο Γιάννη Πόπχρίστοφ. Μετά το θάνατό του το 1987, ο πατέρας Ιβάν Γιάντσεφ Μιχάλεφ, ο οποίος είναι επίσης αντιπρόεδρος της Αρχιεπισκοπής, διορίστηκε ιερέας. Κάτω από την ηγεσία του, η εκκλησία ανακαινίστηκε, χτίστηκε ένας περίβολος εκκλησίας, σχηματίστηκε εκκλησιακή αυλή με συντριβάνι. Το αντιπροσωπευτικό εσωτερικό του ναού οφείλεται κυρίως στο όμορφο ξυλόγλυπτο τέμπλο (κατασκευασμένο το 1966 από τον Πέταρ Κούσλεφ και τοπικές ξυλουργοί) και τους πλούσια ζωγραφισμένους τοίχους (έργο του Άγγελ Μαλιάεφ και του Τομά Ποπιγιάντσεφ). Τα τελευταία χρόνια, τοπικοί καλλιτέχνες και μάστοροι έχουν αποκαταστήσει τις τοιχογραφίες και έχουν κάνει ένα νέο σκαλιστό θρόνο.</p>			
Μονή της Αγίας Τριάδας	Πολή του Τοπόλοβγκραντ	<p>Θεωρείται ότι μοναστήρι σε αυτό το χώρο χτίστηκε ακόμη στις αρχές του 14^{ου} αι. επί του τσάρου Ιβάν Αλεξάντερ και τότε ονομάστηκε Μονή των Αγίων Πρωτοκορυφαίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου. Η μονή πιθανότατα καταστράφηκε το 1373 από τις εισβαλλόμενες προς το βορρά τουρκικές ορδές υπό την ηγεσία του Τιμουρτάς Μπέη. Και πάλι, ξαναχτίστηκε στο 18^ο αιώνα. Η ιστορία της μονής συνδέεται στενά με την κίνηση των ανταρτών και των κλεφτών, και αυτός είναι ο λόγος που μέχρι σήμερα είναι γνωστή ως «Χαϊντούσκι Μοναστήρι» («Κλέφτικο Μοναστήρι»). Στο μοναστήρι έμειναν και κρυβόντουσαν οι θρυλικό ηγέτες και αντάρτες: ο βοεβόδας Βαλτσάν, ο βοεβόδας Ιντζέ, ο Καρά Κόλιο, ο βοεβόδας Χρίστο, ο Δάγλα Στογιάν, ο Καρά Ντόμπρι, ο Γκαράμπτσι Γκιόργκι και άλλοι. Μετά την αποχώρησή του από τη ζωή των κλεφτών το 1812 ο βοεβόδας Χρίστο πήρε το μοναχισμό και έγινε ηγούμενος της Μονής με το όνομα Χρισάνθης. Έκανε πολλές επισκαυές για την ανακάλυψη του μοναστηριού. Το 1818, λόγω της τρομερής μαστιγας της πανούκλιας, στεγάστηκαν στο μοναστήρι και βρήκαν τη σωτηρία τους πολλοί άνθρωποι από τα γύρω χωριά. Δείχνοντας ευγνωμοσύνη δώρισαν πολλά χρήματα με τα οποία κατασκευάστηκαν νέα κτίρια (ο αχυρώνας, η</p>	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	Είναι ένα από τα μεγαλύτερα και πιο ενεργά πνευματικά κέντρα σε αυτό το τμήμα της χώρας.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		κουζίνα και τα κάτω δωμάτια της μονής). Το 1870, κατά τις θρησκευτικές συγκρούσεις, το μοναστήρι άρχισαν να διαχειρίζονται Έλληνες κληρικοί και ο Έλληνας επίσκοπος της Αδριανούπολης. Αυτό οδήγησε σε έντονη αντίδραση του βουλγαρικού πληθυσμού της περιοχής του βουνού Σακάρ, που άρχισε τον αγώνα για την αποκατάσταση της Μονής ως Βουλγαρικό πνευματικό κέντρο. Αυτός ο αγώνας στέφθηκε με επιτυχία το 1898, όταν το μοναστήρι πέρασε υπό της Μητρόπολης του Σλίβεν. Το 1909 το μοναστήρι μετατράπηκε σε γυναικείο μοναστήρι και εγκαταστάθηκαν περίπου 50 μοναχές από τη Μονή του Αγίου Θεοδώρου Στουδίτη (στο σημερινό χωριό Στουντένα). Σήμερα εκεί μένουν δύο καλόγριες και λίγους υπαλλήλους. Κεντρικό σημείο στο μοναστηριακό συγκρότημα του σήμερα καταλαμβάνει η εκκλησία της Αγίας Τριάδας που χτίστηκε το 1836. Βρίσκεται στην περιοχή της παλιάς εκκλησίας των Αγίων Πρωτοκορυφαίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, η οποία ενσωματώθηκε στη νέα κατασκευή. Το νέο τέμπλο επίσης είναι ίδιο με εκείνο του παλαιού ναού. Η εκκλησία της Αγίας Τριάδας είναι τρίκλιτη, με μια αψίδα, χωρίς τρούλο, πέτρινη βασιλική. Με τις διαστάσεις της (12 μέτρα x 18 μέτρα), είναι μια από τις πιο ευρύχωρες μοναστικές εκκλησίες στη Βουλγαρία. Η αρχιτεκτονική διαμόρφωσή της και το σχέδιο κατασκευής της διακρίνονται για τα απλά και καθαρά σχήματα. Οκτώ κυλινδρικές στήλες με τόξα διατηρούν το ξύλινο θόλο, οι τοίχοι είναι ασβεστομένοι ομαλά, χωρίς τοιχογραφίες. Τα εικονίδια στην εκκλησία είναι από το 18, το 19 και το 20το αιώνα.			
Εκκλησία του Μέγα Αθανασίου	Πόλη του Χάρμανλι	Χτίστηκε το 1834. Αργότερα ένα ξύλινο καμπαναριό χτίστηκε στην αυλή, το οόπιο το 1931 αντικαταστάθηκε με ένα νέο μεγαλύτερο καμπαναριό προστιθέμενο στη δυτική πρόσοψη της εκκλησίας. Την ίδια χρονιά, η εκκλησία ήταν σε μεγάλο βαθμό επισκευασμένη, και σχεδόν έχασε την αρχική της εμφάνιση. Το τέμπλο φτιάχθηκε απο καρεκλοποιούς και οι λεπτομέρειες είναι φτωχές."	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάρμανλι.	Πιθανώς το 1834, η εκκλησία ήταν τρίκλιτη βασιλική χωρίς τρούλο, με νάρθηκα που εντάχθηκε στο κοινό κτίσμα του κτιρίου. Σήμερα η θέση του νάρθηκα αντικαθίσταται από το σώμα του καμπαναριού. Οι στήλες που χωρίζουν τις κλιτες είναι ξύλινες και οι

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					οροφές είναι επίπεδες, με σανίδες. Η εμπορεία (ο εξώστης πάνω από το ναρθήκα) στο δυτικό τμήμα τροποποιήθηκε επίσης σε μεγάλο βαθμό το 1931.
Εκκλησία των Αγίων Αρχαγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ, και τοιχογραφίες και ξυλόγλυπτα	Πόλη του Χάσκοβο	Η εκκλησία των Αγίων Αρχαγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ χτίστηκε το 1861 από βουλγάρους που φερόντουσαν ως έλληνες. Είναι η δεύτερη στη σειρά στην πόλη και γνωστή ως ελληνική εκκλησία των πλουσίων. Αποτελεί τρίκλιτη βασιλική με μεγάλη, σχετικά χαμηλή ημικύκλια αψίδα και πλατύ ναρθήκα Π-σχήματος. Πολλές από τις εικόνες του ναού έχουν επιγραφές κτητόρων στην ελληνική γλώσσα, υποδεικνύεται και η ημερομηνία δημιουργίας τους. Μεταξύ τους διακρίνονται η «Σύνοδος των Αρχάγγελων» - η εικόνα του προστάτη από το 1866, «Αγ. Ιωάννης ο Βαπτιστής» από το 1872, «Τα Εισόδια της Θεοτόκου», «Η Γέννηση του Χριστού». Τα πλούσια ξυλόγλυπτα του εικονοστασίου, του αρχιερατικού θρόνου και του μικρού εικονοστασίου (το προσκυνητάριο) είναι έργο του διάσημου μάστορα Γιάνε Σπίροφ. Οι τοιχογραφίες στο Ναό των Αγίων Αρχαγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ είναι υπέροχες, ιδίως αυτές του θόλου της εκκλησίας. Με βεβαιότητα μπορούμε να πούμε ότι είναι έργο καλλιτέχνη με πλούσια εμπειρία. Πολύ καλά μελετημένη είναι και η συνθετική κατανομή των φιγούρων στις σκηνές των θόλων και του κύκλου του προστάτη.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Ελάχιστοι γνωρίζουν πως το 1877-1878, κατά τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού απελευθερωτικού πολέμου, μπροστά από το ναό υψωνόταν η μεγαλύτερη από τις επτά κρεμάλες στο Χάσκοβο. Το 1972 η εκκλησία κηρύχθηκε μνημείο του πολιτισμού. Ο τρούλος του καμπαναριού της εκκλησίας των Αγίων Αρχαγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ επιχρυσώθηκε το 2003.
Εκκλησία της Κοίμησης Θεοτόκου και ξυλόγλυπτα	Πόλη του Χάσκοβο	Η εκκλησία της Κοίμησης Θεοτόκου είναι η παλαιότερη και πλέον εντυπωσιακή εκκλησία της πόλης. Μεγάλη πίστη, προσπάθειες και τόλμη επένδυσαν σε αυτή την εκκλησία οι κάτοικοι της πόλης, ενωμένη και μαχητικοί, προκειμένου να λάβουν άδεια κατασκευής του ναού τους στην εποχή της Οθωμανικής κυριαρχίας. Τα εγκαίνια του έγιναν μέσα σε πολύ πανηγυρική ατμόσφαιρα, στις 15 Αυγούστου 1837, την Ημέρα της Κοιμήσεως Θεοτόκου, μία από τις μεγαλύτερες χριστιανικές γιορτές. Ως προς τον ρυθμό της είναι μονόκλιτη βασιλική με οροφή χωρίς τρούλους. Στο εσωτερικό έχει τρεις αψίδες στο Άγιο Βήμα. Το εικονοστάσιο είναι	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Ο ναός χτίστηκε στη θέση αρχαίου παρεκκλησίου, μέσα σε ευρύχωρη αυλή και λιθόκτιστη περίφραξη άνω των 4 μέτρων, για να προστατευθεί η θεία αυτή οικία από ατίμωση. Για άγνωστους λόγους η εκκλησία είναι προσανατολισμένη σχεδόν εξ' ολοκλήρου Νοτιοανατολικά - Βορειοδυτικά.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώιμη και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		έργο καλλιτεχνών της Σχολής του Ντέμπαρ, επίσης πλούσια διακοσμημένο με ξυλόγλυπτα. Από τις τοιχογραφίες πλέον αξιόλογη είναι η μορφή του Θεού ώρα που ευλογεί. Ζωγραφίστηκε στο κέντρο της αψίδας, οι διαστάσεις της είναι τεράστιες και αφήνει την εντύπωση του Παντοκράτορα που ίσως ήταν και η βασική ιδέα του ζωγράφου, την οποία ενέπνευσε σε αυτή τη μορφή, τοποθετημένη θαρρείς στον ουρανό."			
Εκκλησία του γίου Δημητρίου	Πόλη του Χάσκοβο	Στις 14 Ιουλίου 1896 τοποθετήθηκαν τα θεμέλια της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου στο Χάσκοβο. Η κατασκευή συνεχίστηκε για δύο χρόνια και το φθινόπωρο του 1898, την Ημέρα του Σταρού (14 Σεπτεμβρίου), ο ναός αγιάστηκε από τον Μητροπολίτη της Φιλιππούπολης Ναθαναήλ. Ο ναός του Αγίου Δημητρίου είναι χτισμένος με πέτρα και ασβέστη. Η στέγη έχει δύο πλαγιές. Αρχικά υπήρχε ένας τρούλος, αλλά το 1956 - λόγω γήρανσης και έλειψης επισκευής - κατέρρευσε. Όλα τα παράθυρα και οι πόρτες στην εκκλησία τελειώνουν με καμάρες. Το τέμπλο στο υψηλότερο τμήμα πάνω από τις πύλες είναι ύψους 6,32 μ. Και το μήκος του είναι ολόκληρο το πλάτος του ναού - 10 μ.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Κάθε Κυριακή στις 10.30 π.μ. στην εκκλησία του γίου Δημητρίου πραγματοποιείται το μοναδικό κυριακάτικο σχολείο στο Χάσκοβο. Ο σκοπός των ιερών είναι να εκπαιδεύσουν τα παιδιά για τις αξίες της ορθόδοξης πίστης."
Αρμενική Εκκλησία «Σουρπ Στεπάννος» (του Αγίου Στεφάνου)	Πόλη του Χάσκοβο	Στις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα η αρμενική κοινότητα του Χάσκοβο αναπτύχθηκε σταδιακά και ενισχύθηκε. Ο κύριος στόχος της τότε ήταν να δημιουργήσουν έναν χώρο λατρείας. Σε μια συνάντηση αποφασίστηκε ότι τα δύο δωμάτια σε μια αυλή που αγοράστηκαν από την κοινότητα θα ξαναχτιστούν σε ένα παρεκκλήσι. Άρχισε μια πυρετώδης δουλειά - το μεσαίο τείχος καταστράφηκε και τα δύο δωμάτια ενώθηκαν, μετατρέποντάς τα σε παρεκκλήσι. Η μια γωνία έγινε βήμα με το εικονίδιο της Παναγίας στον τοίχο και δύο μεγάλα κεριά στις δύο πλευρές. Στη μέση τοποθετήθηκε ένα «εμ καρ», που έφεραν από την εκκλησία στο Χάι-Κιουχ. Το 1923, για πρώτη φορά, γιόρτασαν το Πάσχα. Η πρώτη λειτουργία πραγματοποιήθηκε. Όλη η αρμενική κοινότητα του Χάσκοβο συμμετείχε σε αυτή τη θεαματική εκδήλωση.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	24 Φεβρουαρίου 1924 είναι μια αξέχαστη ημερομηνία. Ενωμένοι οι πατριωτικοί Αρμένιοι επέλεξαν την εκκλησιαστική ηγεσία. Δημιουργήθηκε επίσης η κοινωνία Αράξ, τα μέλη της οποίας συμβάλλουν ακούραστα στους στόχους της αρμενικής κοινότητας του Χάσκοβο. Ο ζήλος τους και η προσπάθεια για πιο πρόσφατη ολοκλήρωση της εκκλησίας και του σχολικού κτηρίου στάθηκαν επιτυχείς. Στις 15 Αυγούστου 1925, την Ημέρα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, το κτίριο παραδόθηκε στην Εκκλησιαστική Επιτροπή. Ο πρώτος όροφος

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωτόηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					προορίστηκε για την εκκλησία, που ονομάστηκε «Σουρπ Στεπάννος» και ο πάνω όροφος για σχολείο."
Εσκή Τζαμί (Τζαμί Τζαντίντ)	Πόλη του Χάσκοβο	<p>Το Εσκή Τζαμί θεωρείται ένα από τα παλαιότερα τζαμιά, χτισμένα στη Βουλγαρία. Σύμφωνα με την επιγραφή στα αραβικά, που υπάρχει στην πέτρινη πλάκα χτισμένη στον τοίχο πάνω από την είσοδο, το τζαμί χρονολογείται από το 1394. Σήμερα είναι μνηγμένο σημαντικά στο έδαφος (ίσως λόγω της αύξησης του επιπέδου των γύρω οδών).</p> <p>Το κτίριο είναι ορθογώνιο και βρίσκεται με τη βόρεια πρόσοψη του ελαφρά απομακρυσμένη από το δρόμο σε μια μικρή αυλή. Η αίθουσα προσευχής, με ελαφρώς υπογραμμισμένο διαμήκη άξονα, στον οποίο ανταποκρίνεται η κεντρικά τοποθετημένη κόγχη μικράβ στον απέναντι τοίχο, φωτίζεται από τις δύο σειρές των παραθύρων. Οι τοίχοι του κυρίου κτίσματος (χωρίς τα καταστήματα και τους εμπορικούς χώρους) είναι πάχους 1,00 μ. Στον εμπορικό χώρο από το οποίο είναι προσβάσιμος και ο μιναρές σώζεται το παλαιό ξύλινο πλέγμα. Είναι εμφανή επίσης τα ίχνη από εξωτερική γραφή (σε ένα παχύ τοίχωμα του κύριου κτιρίου). Ο μιναρές είναι καλυμμένος με λευκό σοβά - με ένα σταλακτικό μοτίβο τεσσάρων γραμμών κάτω από το κυκλικό εξώστη.</p>	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Το Εσκή Τζαμί είναι ο κύριος οίκος προσευχής των Μουσουλμάνων στην πόλη.
Τσαρσί Τζαμί	Πόλη του Χάσκοβο	<p>Το όνομα του κτιρίου σχετίζεται με τη θέση του - τόσο στο παρελθόν όσο και τώρα - στο κέντρικό εμπορικό πυρήνα της πόλης. Τώρα είναι σχεδόν εντελώς κλειστό από εμπορικά κτίρια δύο και ενός ορόφων και καταστήματα κοντά σε αυτό, τα οποία το απομονώνουν σε μεγάλο βαθμό από την οπτική γωνία του περαστικού.</p> <p>Στο παρελθόν υπήρξε ελεύθερος χώρος, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίαζαν τα δύο μεγάλης κλίμακας συντριβάνια που βρίσκονταν ελεύθερα (έξω από την αυλή) σε απόσταση αμφοτέρων των πλευρών. Ένα χαρακτηριστικό της αίθουσας προσευχής είναι ότι ο μακρύς άξονάς της είναι εγκάρσιος προς την κατεύθυνση εισόδου. Η σοφίτα είναι επίπεδη. Στη μέση του αντίθετου τοίχου υπάρχει η κόγχη</p>	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Στον νότιο τοίχο υπάρχει μια πλάκα με αραβική γραφή, η οποία είναι ακόμα αδιάβαστη.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώιμη και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		μυχράβ, διαμορφωμένη με ένα ανάγλυφο πλαίσιο. Συνολικά, το εσωτερικό είναι φτωχό, σε μεγάλο βαθμό τροποποιημένο και εκσυγχρονισμένο (ξύλινες οροφές έχουν αφαιρεθεί, γύψος έχει ληφθεί, κλπ.). Στην εσοχή σώζεται καλά μια χαρακτηριστική τοιχογραφία με τοπία μοτίβα. Η εξωτερική αρχιτεκτονική του κτιρίου (εκτός από τον μιναρέ) δεν είναι χαρακτηριστική.			
Η εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου (η εκκλησία του Ουζουντζόβο)	Χωριό Ουζουντζόβο	Η Κοίμηση της Θεοτόκου είναι η μεγαλύτερη εκκλησία σε χωριό στη Βουλγαρία, που με έναν εκπληκτικό τρόπο συνδυάζει μέσα της στοιχεία του Χριστιανισμού και του Ισλάμ. Χτίστηκε ως χριστιανικός ναός το 1593 και καταστράφηκε από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Στη θέση τουψώθηκε τζαμί – μέρος τεράστιου καραβάν σαράι που σύμφωνα με τους χρονογράφους έμοιαζε με κάστρο, η κεντρική είσοδος του οποίου διατηρήθηκε μέχρι τις μέρες μας. Στις αρχές του 20ου αιώνα η Τουρκία επιστρέφει αυτή την περιοχή στη Βουλγαρία και από τότε αρχίζει η ανασυγκρότηση του τζαμιού και η μετατροπή του σε εκκλησία. Το 2007 ο ναός ανακαινίστηκε πλήρως από τον Δήμο Χάσκοβο. Κατά τη διάρκεια της αναστήλωσης ανακαλύφθηκαν δύο αρχαίες επιγραφές στην αραβική γλώσσα θρησκευτικού φιλοσοφικού περιεχομένου που ακόμα δεν έχουν επακριβώς χρονολογηθεί. Ανακαινίστηκαν και όλες οι εικόνες και τοιχογραφίες. Ο μάστορας ζωγράφος Ουστά Νταρίν Μπόζκοφ από την πόλη Τριάβνα φιλοτέχνησε νέο ξύλινο εικονοστάσιο, το οποίο ως προς τις διαστάσεις του κατατάσσεται ανάμεσα στα τρία πλέον επιβλητικά στη χώρα. Εντυπωσιακές είναι οι υαλογραφίες στα παράθυρα με σκηνές από τη ζωή της Μητέρας του Θεού.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Στην εκκλησία του Ουζουντζόβο σώζεται επίσης μια από τις θαυματοργές εικόνες της Παναγίας. Τον περασμένο αιώνα, η εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου στο χωριό Ουζούντζοβο κηρύχθηκε μνημείο πολιτισμού."
Αγία πηγή και παρεκκλήσι της Αγίας Άννας	Χωριό Τρακίετς	Το παρεκκλήσι της Αγίας Άννας κοντά στο χωριό Τρακίετς έχει χτιστεί αποκλειστικά από δωρές και με τον κόπο των ανθρώπων, τους οποίους η ιαματική πηγή έχει βοηθήσει. Κοσμικοί απ' όλη τη Βουλγαρία αναζητούν ίαση στον άγιο αυτό τόπο. Το αθάνατο νερό από την αγία πηγή βοηθάει όχι μόνο στα προβλήματα της οράσεως – πολλά άτομα ζευγάρια αποκτούν πρώτο παιδί ύστερα από προσκύνημα στο παρεκκλήσι. Χιλιάδες άνθρωποι που υποφέρουν από διάφορους πόνους δέχονται ίαση από την Αγία Άννα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Η ιστορία αυτού του άγιου τόπου ξεκινάει προ δυο αιώνων περίπου. Μία γυναίκα ήταν τυφλή εκ γενετής. Την παραμονή της Κοιμήσεως της Αγίας Άννας – 25 Ιουλίου, ο Κύριος έκανε την εμφάνιση του και είπε «θα πάς στο Ελέχτσα (η παλαιά ονομασία του χωριού Τρακίετς). Εκεί στο δάσος υπάρχει μια πέτρα απ' όπου πηγάει νερό. Θα πάρεις

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		Το 2009 για να επισημάνει τον άγιο τόπο, ο δήμαρχος του Τρακιέτις Κρασιμίρ Μπόιτσεβ, με δικά του χρήματα ανυψώνει σιδερένιο σταυρό ύψους 13 μέτρα. Κάθε χρόνο την ημέρα της Κοιμήσεως της Αγίας Άννας (25 Ιουλίου), ευγνώμονες άνθρωποι απ' όλη τη χώρα μαζεύονται στο παρεκκλήσι της αγίας πηγής, γίνετε αγιασμός και προσφέρεται κουρμπάνι.			από αυτό το νερό, θα πλύνεις τα μάτια σου, και θα βρεις το φώς σου». Πήγε η γυναίκα και βρήκε την πηγή. Πέρασε όλη τη νύχτα εκεί πλένοντας τα μάτια της. Την επόμενη μέρα βρήκε το φώς της. Τότε ξεκίνησαν να χτίζουν το παρεκκλήσι, που οι ντόπιοι ονόμασαν «Αγία Άννα» - προστάτισσα των γυναικών και των παιδιών, θεραπεύτρια και μητέρα της Παναγίας Θεοτόκου.
Ο Τουρμπές του Οσμάν Μπαμπά	Χωριό Τεκέτο	Ό τεκές (η λέξη προέρχεται από την τουρκική λέξη tekke) είναι μια μουσουλμανική μοναστική κοινότητα, ένα μοναστήρι, συνήθως ένα τελετουργικό συγκρότημα κτιρίων όπου η κεντρική θέση καταλαμβάνεται από ένα επταθέσιο κτίριο - ένας τουρμπές που είναι τάφος/μασσωλείο (συνήθως συμβολικό) ενός αγίου.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Ο τουρμπές Οσμάν Μπαμπά κοντά στο χωριό Τεκέτο του Δήμου του Χάσκοβο είναι ένα από τους τέσσερα παλαιότερους, μεγαλύτερους και πιο διάσημους τεκέδες στη Βουλγαρία, μαζί με τον Ντεμίρ Μπαμπά στο χωριό Σβεστάτι, κοντά στην πόλη Ισπερίχ, το Ακιαζλά Μπαμπά στο χωριό Ομπρότσιστε, κοντά στο Ντόμπριτς και το Καντεμλί Μπαμπά στο χωριό Σοκόλ, κοντά στη Νόβα Ζαγκόρα.

ΦΥΣΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟ ΕΔΑΦΟΣ - ΦΥΣΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ / ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Ενδιαίτημα Παιώνιας	Χωριό Χούχλα	Προστατευόμενα είδη με συνολική έκταση 0,5 εκτάρια.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλιοβγκραντ.	Η λαϊκή παράδοση λέει ότι η παιώνια είναι ένα σημάδι ευημερίας, και αν το έχετε στον κήπο σας, θα προσελκύσει πλούτο.
Ενδιαίτημα φασκόμηλου	Χωριό Γκορνοσέλτσι, ποταμός Μαρέσνιτσα, χωριό Γκόρνο Λούκοβο, ποταμός Λούντα Ρεκά	Συνολική έκταση 90 εκτάρια, εκ των οποίων τα 10 είναι στο χωριό Γκορνοσέλτσι, κοντά στον ποταμό Μαρέσνιτσα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλιοβγκραντ.	Προστατευόμενα είδη σύμφωνα με τον νόμο περί της βιοποικιλότητας.
Ενδιαίτημα Γαλάνθου του Χιονώδη	Πόλη του Ιβάλιοβγκραντ, περιοχή «Πέτκοφ Μπαϊρ» και χωριό Γκάρβανοβο, περιοχή «Ασένοβα Κρέποστ»	Φυσικά αξιοθέατα με συνολική έκταση 0,1 εκτάρια στο Δήμο Ιβάλιοβγκραντ και 10,4 εκτάρια στο Δήμο Χάσκοβο.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στις πόλεις Ιβάλιοβγκραντ και Χάσκοβο.	Προστατευόμενα είδη σύμφωνα με τον νόμο περί της βιοποικιλότητας.
Ενδιαίτημα Παιώνιας	Χωριό Χούχλα και χωριό Ζελέζινο, περιοχή «Χαλκά Μπαϊρ», κορυφή Πομπέντα	Защитен вид с обща площ 15.5 ха., като 0.5 ха от които са в с. Хυχла.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλιοβγκραντ.	Προστατευόμενα είδη σύμφωνα με τον νόμο περί της βιοποικιλότητας..
Θέσεις φωλεοποίησης σπανίων απειλούμενων	Πόλη του Ματζάροβο	Βρίσκονται στα περίχωρα του χωριού Γκόρνο Πολέ. Είναι η μόνη προστατευόμενη περιοχή του δήμου με την ιδιότητα φυσικών αξιοθεάτων που κηρύχθηκε με σκοπό την προστασία των τόπων	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Εδώ μπορούν να παρατηρηθούν και άλλα απειλούμενα και σπάνια είδη όπως ο Μαυροπελαργός, η Αετογερακίνα, ο

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
ημερόβιων αρπακτικών		φωλεοποίησης σπάνιων και απειλούμενων ειδών πτηνών. Από τα είδη που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο της Βουλγαρίας, σε κόγχες ηφαιστειακών βράχων φωλιάζουν οι μοναδικοί για τη Βουλγαρία και την Ευρώπη Ασπροπάρης και Ασπροκέφαλος γύπας. Μπορείτε επίσης να δείτε το Μαυρόγυπα που ακόμη καλείται Καρτάλι.			Γαλαζοκότσουφας, ο Πετροκότσουφας και πολλά άλλα ενδιαφέροντα είδη πτηνών.
«Ορλόβι Σκαλί» (Τα βράχια των αετών)	Τα περίχωρα του χωριού Σαρνίτσα	Αυτό είναι ένα μοναδικό βραχώδες συγκρότημα από ενδιαφέρουσες και μεγαλοπρεπή βράχια, μερικά από τα οποία φτάνουν τα 30 έως 40 μ. ύψος. Το βραχώδες φαινόμενο μοιάζει με ένα μεσαιωνικό κάστρο με ισχυρούς πύργους. Τραπεζοειδείς κόγχες λατρείας έχουν σκαλισθεί σε πολλά από τα βράχια. Τα περισσότερα από αυτές έχουν τραπεζοειδή σχήμα, αλλά υπάρχουν επίσης κυλινδρικές και αιψιδωτές. Δύο απότομα βράχια μεταξύ των βραχών (Ντογκάν Καγιά - Ορλόβι Σκαλί) φυσικά προστατεύουν μια περιοχή περίπου 1,5 στρεμμάτων, που οχυρώνεται και από έναν τοίχο κατασκευασμένο από πέτρα χωρίς κόνιαμα. Το βραχώδες συγκρότημα αποτελούν προστατευόμενα φυσικά αξιοθέατα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Μινεράλνι Μπάνι.	Εδώ υπήρχε ένας παλιός οικισμός των Θρακών, και μέχρι σήμερα είναι εμφανή τα απομεινάρια ενός φρουρίου από τη Νέα Εποχή του Σιδήρου. Το Θρακικό φρούριο της Νέας Εποχής του Σιδήρου βρίσκεται στην περιοχή „Ορλόβι Σκαλί», 3 χλμ. δυτικά σε ευθεία γραμμή από το κέντρο του χωριού Σαρνίτσα. Τα επιφανειακά κεραμικά είναι από το 2ο μισό της πρώτης χιλιετίας π.Χ."
Ενδιαίτημα Μιγκέ και Παιώνιας	Περιοχή Ντρενάκα, χωριό Σπαχίεβο	Τα φυσικά αξιοθέατα έχουν έκταση 3 εκταρίων. Κηρύχθηκαν προστατευόμενα είδη με σκοπό να σωθεί το πεδίο Μιγκέ και Παιώνιας.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Μινεράλνι Μπάνι.	Το Μιγκέ φέτος (το 2018) είναι μεταξύ των 24 ειδών φαρμακευτικών φυτών η συλλογή από τις φυσικές τοποθεσίες φύτευσης των οποίων απαγορεύεται σε όλη τη χώρα.
«Ντικιλιτάς»	Τα περίχωρα του χωριού Σαρνίτσα	Έχει έκταση 0,2 εκτάρια. Η περιοχή κυρύχθηκε προστατευόμενη με σκοπό την προστασία του καταρράκτη του ποταμού Χαρμανλίσκα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Μινεράλνι Μπάνι.	Στην περιοχή του ποταμού Χάρμανλίσκα βρέθηκαν 149 είδη πτηνών, από τα οποία τα 28 συμπεριλήφθηκαν στο Κόκκινο Βιβλίο της Βουλγαρίας (1985).
«Ογκλεντάλνατα Σκαλά» (0	Τα περίχωρα του χωριού	Τα φυσικά αξιοθέατα έχουν έκταση 1,5 εκταρίων. Κηρύχθηκαν προστατευόμενα είδη με σκοπό την προστασία των βραχώδων	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο	Πριν δηλωθούν φυσικά αξιοθέατα, ανακηρύχθηκαν ιστορικός χώρος.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
κατοπτρικός βράχος)	Μπριάστοβο	φαινομένων.	αυτοκίνητο.	χωριό Μινεράλνι Μπάνι.	
Η μπηγημένη πέτρα	Τα περίχωρα του χωριού Σαρνίτσα	Τα φυσικά αξιοθέατα έχουν έκταση 1 εκτάριο. Πρόκειται για ένα συγκρότημα από ενδιαφέροντα βράχια. Ο βράχος έχει ύψος 4 μέτρα και το πλάτος του είναι πάνω από 12 μέτρα. Μοιάζει με τις θαυμάσιες γέφυρες της Εκρούπρια, με τη διαφορά ότι βρίσκεται πάνω σε μια κορυφογραμμή και όχι σε μια πεδιάδα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Μινεράλνι Μπάνι.	Εδώ υπάρχει επίσης μια μεγάλη σπηλιά.
Ο εθνικός δρυμός «Μποράκα»	Τα περίχωρα του χωριού Σαρνίτσα	Ο δρυμός έχει έκταση 14,78 εκτάρια. Δηλώθηκε εθνικός δρυμός με σκοπό τη διατήρηση ενός αρχαίου, φυσικού, αυτοαναπαγωγόμενου μαύρου πευκοδάσους.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Μινεράλνι Μπάνι.	Η μέση ηλικία των δέντρων κυμαίνεται μεταξύ 120 και 150 ετών.
Ενδιαίτημα Αγρίας Παιώνιας	Χωριό Κοστούρ, Τουσάν Μπαϊρ	Πεδίο Αγρίας Παιώνιας.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλενγκραντ.	Η λεγόμενη Αγρία Παιώνια είναι γνωστή για τις θεραπευτικές της ιδιότητες από την εποχή του Ιπποκράτη.
Ντερβίσκα Μογκίλα (Ο τύμβος του δερβίση)	Χωριό Ντερβίσκα Μογκίλα	Πετρώδεις σχηματισμοί	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλενγκραντ.	Υπάρχουν υπολείμματα θρακικού φρουρίου.
Καλέτο (Το κάστρο)	Χωριό Μεζέκ	Πετρώδεις σχηματισμοί με μεσαιωνικό φρούριο	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλενγκραντ.	Το φρούριο κοντά στο χωριό Μεζέκ διατηρήθηκε μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα. Ένα μέρος του καταστράφηκε γύρω στο 1900, όταν πήραν πέτρες για την κατασκευή τουρκικών στρατώνες στο Σβίλενγκραντ. Ο βόρειος τοίχος του φρουρίου υπέστη τις περισσότερες ζημιές. Διατηρείται μόνο στο επίπεδο του εδάφους. Ο νότιος, ο δυτικός και ο ανατολικός τοίχοι έχουν διατηρηθεί στο ύψος της πλατφόρμας πάνω από την οποία έχουν αυξηθεί οι επάλξεις τους.
Ενδιαίτημα	Χωριό Βοντέντσι	Υπάρχει ένα πεδίο με Αστράγαλο το Θράκα. Το είδος και τα	Ο χώρος είναι	Υπάρχουν καλές επιλογές	Μερικοί από τους πληθυσμούς βρίσκονται μέσα

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Αστράγαλου του Θράκα		ενδιατήματά του προστατεύονται βάσει του νόμου περί της βιοποικιλότητας.	προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	στα όρια του εθνικού δρυμού «Σίνιτε Κ'αναμι».
Ενδιαίτημα Χαμπερλέας της Ροδόπης	Χωριό Ράμποβο	Υπάρχει ένα πεδίο με Χαμπερλέα της Ροδόπης. Γνωστή για την αντοχή της στην παρατεταμένη ξηρασία, γνωστή και ως φυτό που «ανασταίνεται» ή το Λουλούδι του Ορφέα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Το όνομα "Λουλούδι του Ορφέα" το φυτό άξιζε, όπως λέει ο θρύλος, γιατί εκεί που έπεσαν σταγόνες αίματος όταν έσπασε το σώμα του Ορφέως φύτρωσε ένα μικρό μπλε-μωβ λουλούδι. Ένας άλλος μύθος λέει ότι στους τόπους όπου τα δάκρυα του Ορφέα έπεσαν, φωνάζοντας για την Ευρυδίκη του, φύτρωσε ένα γαλάζιο-λευκό λουλούδι.
Γέφυρα του διαβόλου	Χωριό Ράμποβο	Εδώ υπάρχουν χαρακτηριστικά ή αξιόλογα αντικείμενα μη ζωντανής φύσης, όπως πετρώδεις σχηματισμοί, πυραμίδες, σπηλιές, πονόρ, καταρράκτες, κοιτάσματα απολιθωμάτων και ορυκτών, αμμοθίνες και άλλα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Η παράδοση λέει ότι κατά τη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας στη Βουλγαρία, ένας από τους Τούρκους ηγέτες στην περιοχή ερωτεύτηκε μια νεαρή Βουλγάρα και αποφάσισε να την κάνει μέρος του χαρέμι της. Κατανοώντας τις προθέσεις του, η κοπέλα έφυγε για να σωθεί στο βουνό. Έτσι, τρέχοντας κατά μήκος του ποταμού Άρδα, έφτασε στη γέφυρα με σκοπό να πηδήσει από αυτή και να πνιγεί στα ταραγμένα τότε νερά του Άρδά. Οι Τούρκοι την ακολουθούσαν με άλογα, και ήταν εύκολο για αυτούς να τη φτάσουν. Ωστόσο, πλησιάζοντας στη γέφυρα, σταμάτησαν φοβισμένοι. Ακριβώς στη μέση κάτω από την κεντρική θύλο της γέφυρας στο νερό του ποταμού, είδαν μια διαβολική εικόνα - το πρόσωπο και τα κέρατα του διαβόλου. Φοβισμένοι, οι Τούρκοι γύρισαν πίσω και το

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme."

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
					κορίτσι σώθηκε. Ο Σατανάς έσωσε το βουλγάριο κορίτσι από ένα σίγουρο θάνατο, κάνοντας την εμφάνισή του στους Τούρκους ιππείς. Από τότε, η γέφυρα φέρνει το όνομα «του Δαιβόλου» (δήμος Άρντινο), και ως εκ τούτου όλη η περιοχή.
Γέφυρα Άρντα	Χωριό Σταμπολόβο	Μέσα στα όρια αυτής της προστατευόμενης ζώνης που καλύπτει μια έκταση 150 224 εκταρίων συμπεριλαμβάνονται περιοχές του Δήμου Σταμπολόβο. Η προστατευόμενη ζώνη „Γέφυρα Άρντα“ βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα της Βουλγαρίας, στην Ανατολική Ροδόπη. Η περιοχή αποτελεί μέρος της κοιλάδας του ποταμού Άρδα μεταξύ των φραγμάτων «Στουντέν Κλάντενιτς» και «Ιβάλινοβγκραντ» που περιβάλλεται από τις δασώδεις πλαγιές των βουνών και των βραχώδων όγκων. Η μεγαλύτερη περιοχή αυτής της ζώνης καταλαμβάνεται από μικτά φυλλοβόλα δάση που αποτελούνται από κηρρίδα, μεσέ και δρυ χνοώδη. Συναντιούνται επίσης μεσογειακά είδη, όπως ο Άρκευθος οξύκεδρος και η Κολουτέα η δενδρώδης. Επιμέρους περιοχές της προστατευόμενης περιοχής καλύπτονται με κράταιγο και γιασεμί. Τα δάση κατά μήκος του ποταμού Άρδα στην προστατευόμενη περιοχή εναλλάσσονται με τεράστιες λιβιάδες με ξηρόφιλα γρασίδια και παρόχθια βλάστηση με υδροφιλικά ποολίβαδα. Μεγάλες εκτάσεις καταλαμβάνουν οι γεωργικές εκτάσεις που βρίσκονται στην ίδια την κοιλάδα και τις πλαγιές και στρογγυλεμένες κορυφές. Η κοίτη του Άρδα σε αυτή την περιοχή είναι πολύ όμορφη, με αμμάδη και βραχώδη βυθό και τις με τις κατάφυτες από ιτιές όχθες. Στην προστατευόμενη περιοχή βρέθηκαν 142 είδη πουλιών. 31 είδη περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο της Βουλγαρίας και 65 από τα	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Ο τόπος είναι μοναδικός και είναι ένας από τους λίγους στη Βουλγαρία, ο οποίος έχει παγκόσμια σημασία για τη διατήρηση του Μαυρόγυπα, καθώς το είδος αυτό επισκέπτεται τακτικά την περιοχή σε αναζήτηση τροφίμων. Εδώ συναντάται επίσης ο απειλούμενος σε όλο τον κόσμο Βασιλαετός. Ο προστατευόμενος χώρος «Γέφυρα Άρντα» είναι ένας από τους σημαντικότερους στη χώρα μας και είναι μεγάλης σημασίας επίσης για την Ευρωπαϊκή Ένωση στην προστασία ειδών όπως η Πετροτρίλιδα, ο Μαυροπελαργός, ο Ασπροπάρης, ο Γκιώνης και ο Γαλαζοκότσυφας. Άλλα είδη αντιπροσωπευτικών πληθυσμών στην περιοχή είναι το Βλαχοτσίχλονο και Γερακοτσιροβάκος.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		είδη είναι σημαντικά για την προστασία της ευρωπαϊκής φύσης. Εδώ, μπορούν να παρατηρηθούν 5 είδη που απειλούνται από την παγκόσμια εξαφάνιση. Η προστατευόμενη ζώνη «Γέφυρα Άρντα» είναι παγκόσμιας σημασίας για τη διατήρηση ορισμένων ειδών πτηνών εκπροσώπων του Μεσογειακού Μεγαοικοσυστήματος. Επτά από τα 9 βιολογικά απειλούμενα είδη που συναντιούνται στη Βουλγαρία και είναι τυπικά του Μεσογειακού Μεγαοικοσυστήματος, εμφανίζονται εδώ. Αυτά είναι η Ασπροκωλίνα, η Λιοστριτσίδα, ο Παρδαλοκεφαλάς, ο Κοκκινότσιροβάκος, ο Μαυροτσιροβάκος, ο Βραχτοσπανάκος και Αμπελουργός.			
Ανατολική Ροδόπη	Χωριό Σταμπολόβο	Μέρος του Δήμου Σταμπολόβο εμπίπτει στην προστατευόμενη περιοχή «Ανατολική Ροδόπη», η οποία προτάθηκε να γίνει μέρος του ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου Natura 2000. Είναι μια περιοχή που θα πρέπει να δηλωθεί προστατευόμενη και μέρους του δικτύου σύμφωνα με την Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, γνωστή εν συντομία ως „Οδηγία των οικοτόπων». Αυτή η προστατευόμενη περιοχή καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα της Ανατολικής Ροδόπης, και η συνολική της έκταση ανέρχεται σε 2 173 530 στρέμματα. Εντός των ορίων της βρίσκονται και τις δύο υψηλότερες κορυφογραμμές της Ανατολικής Ροδόπης - η κορυφογραμμή Γκιουμουρτζίνσκι Σνέζνικ με υψός 1 463 μ. και Μάγκλενικ με ύψος 1266 μέτρα. Στην προστατευόμενη περιοχή υπάρχουν δάση από το ενδημικό για τα Βαλκάνια Φραξό ο Κοινό, που δεν έχουν υποστεί επεξεργασία από τους ανθρώπους. Η περιοχή είναι επίσης σημαντική για την προστασία των διαφόρων τύπων παρόχθιων δασών που	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Η προστατευόμενη περιοχή "Ανατολική Ροδόπη" είναι μία από τις τέσσερις περιοχές της Βουλγαρίας όπου βρίσκεται το ενδημικό βουλγαρικό έλατο, γνωστό ως Έλατο του Βασιλιάς Μπορίς. Η προστατευόμενη περιοχή "Ανατολική Ροδόπη" είναι η σημαντικότερη περιοχή για την προστασία των πληθυσμών των δύο τύπων χερσαίων χελωνών που υπάρχουν στη Βουλγαρία: η Ελληνική και η Μεσογειακή χελώνα.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		αποτελούνται από Άλνο, Ανατολικό Πλάτανο, λεύκες και ιτιές. Άλλοι σημαντικοί βιότοποι είναι τα μικτά δάση δρυός. Αποτελούνται από Κηρρίδα, Μεσέ και Δρυ Χνοώδη και εδώ κατέχουν μια σημαντική περιοχή. Από τα ερπετά ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης τα ενδιαιτήματα της Γραμμωτής νεροχελώνας. Η περιοχή έχει εξαιρετική σημασία για τη διατήρησή της. Το άλλο είδος χελώνας γλυκού νερού - η συνηθισμένη Στικτή νεροχελώνα, μπορεί να παρατηρηθεί στις υδάτινες λεκάνες της περιοχής. Από τα 30 είδη νυχτερίδων που υπάρχουν στη Βουλγαρία, στην προστατευόμενη περιοχή «Ανατολική Ροδόπη» έχουν εντοπιστεί 19 είδη. Οι σπηλιές κατά μήκος του Άρδα και κοντά στο χωριό Ρίμπινο παρέχουν ενδιαφέρον σε δεκάδες χιλιάδες από αυτά τα ιπτάμενα θηλαστικά. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται στην Παγκόσμια Κόκκινη Λίστα ο Ρινόλοφος του Μεχέλι, ο Ρινόλοφος του Μπλάζιους, ο Μικρορινόλοφος και ο Τρανορινόλοφος, όπως και η Ποδαρομυωτίδα, η Τρανομυωτίδα και η Πυρρομυωτίδα. Τα δάση στα ελληνικά σύνορα επισκέπτονται περιπλανώμενες καφέ αρκούδες. Στις υδάτινες λεκάνες της προστατευόμενης περιοχής μπορεί να δει κανείς την βίδρα - ένα είδος που προστατεύεται σε παγκόσμια κλίμακα διότι είναι υπό εξαφάνιση».			
Μπρασανάσκιατ Στολ (Η καρέκλα του κουρέα)	Πόλη του Τοπόλοβγκραντ	Πρόκειται για μια περιοχή 5 εκταρίων που δημιουργήθηκε για την προστασία ενός σχηματισμού πετρωμάτων.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	-
Καρακόλιοβατα Ντούπκα (Η Πέτρα του Καρά Κόλιο)	Τα χωριά Ούστρεμ και Μράμορ	Είναι μια σπηλιά που περιβάλλεται από δάση.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	Εκεί βρίσκεται επίσης η λεγόμενη Παλιά εκκλησία.
Κρατικό δάσος	Χωριά Ούστρεμ και	Πρόκειται για ένα αιωνόβιο δάσος γύρω από τη Μονή της Αγίας	Ο χώρος είναι	Υπάρχουν καλές επιλογές	-

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
γύρω από τη Μονή της Αγίας Τριάδας	Μράμορ	Τριάδας και για βραχώδεις πλαγιές	προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	
Ενδιαίτημα Λευκίου του θερινού	Χωριό Μπίσερ, περιοχή Σαζλάκα, Δήμο του Χάρμανλι	Το Λευκίο το θερινό είναι ένα σπάνιο, πολυετές φυτό με περιορισμένη κατανομή.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάρμανλι.	Το Λευκίο το θερινό δεν είναι μόνο ένα φυτό πολλών θεραπευτικών δράσεων, αλλά και πολύ όμορφο εύθραστο λουλούδι με καμπάνες που θυμίζουν αυτές του Μιγκέ (ή Δάκρου της Παναγίας), αλλά είναι λίγο μεγαλύτερες.
Μποάζα	Χωριό Γκάρβανοβο	«Μποάζα» είναι το επίσημο όνομα του φαραγιού του ποταμού Μπάνσκα μεταξύ των χωριών Γκάρβανοβο και Τατάρεβο του Δήμου του Χάσκοβο. Το Μποάζα εντυπωσιάζει με τους πολλούς βραχώδεις σχηματισμούς, από τους οποίους οι πιο διάσημοι είναι τα «Κέρατα» και ένας καταρράκτης. Ο ποταμός Μπάνσσκο πηγάζει δυτικά της κορυφής Σοφιτζίκ της Ανατολικής Ροδόπης και εκβάλλει στον ποταμό Έβρο κοντά στο Ντιμίτροβγκραντ.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Ο ποταμός είναι πλούσιος σε ψάρια, όπως ο κέφαλος, ο χαμοσούρτης, η αλάια, το κοντόψαρο, το μπουρνόψαρο και η μαλαμίδα ενώ η περιοχή του Μποάζα είναι γνωστή ως χρυσοφόρα περιοχή.
Ενδιαίτημα της δρυός της έμμισχου	Χωριό Ουζουντζτόβο, περιοχή Πλαμουόντσε	Ενδιαίτημα της δρυός της έμμισχου.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο Χάσκοβο.	Στο χωριό Γρανίτ του Δήμου Στάρα Ζαγκόρα υπάρχει ένα δέντρο του είδους Quercus robur, που θεωρείται το παλαιότερο στη Βουλγαρία και ένα από τα πιο μακρόβια στον κόσμο.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟ ΕΔΑΦΟΣ – ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
----------	-----------	-----------	-----------------	---------------------------------	-------------------

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώιμη και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Ζλάτο πολέ (Χρυσό πεδίο)	Χωριά Ζλάτο Πολέ, Μπροντ και Ράινοβο	Ο μεγαλύτερος υδροβιότοπος φυσικού χαρακτήρα κατά μήκος του ποταμού Έβρου. Η έκταση της προστατευόμενης περιοχής είναι 84,79 εκτάρια. Καλύπτει τμήματα των περιοχών των χωριών Νόβα Νατέζντα (του Δήμου Χάσκοβο), Μπροντ, Ράινοβο και Ζλάτο Πολέ (του Δήμου Ντιμίτροβγκραντ).	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Περιλαμβάνει ένα συγκρότημα διασυνδεδεμένων υδάτινων λεκανών διαφορετικού σχήματος, μεγέθους και βάθους, καλαμιώνες και τύφες, νησιά και βοσκότοπους.
Προπάντναλοτο μπλάτο (το βυθισμένο βάλτο)	Χωριό Γκολιάμο Ασένοβο	Μετά από πολλές αλλαγές με την πάροδο του χρόνου, ο υγρότοπος έχει γίνει ένας βιότοπος που προσελκύει πολλά είδη ζώων και φυτικών ποικιλιών.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Ο βιότοπος έχει κατοικηθεί από οικογένεια βίδρας για αρκετά χρόνια. Η βίδα είναι ένα από τα λίγα θηλαστικά στη Βουλγαρία που περιλαμβάνονται και στην παγκόσμια Κόκκινη Λίστα.
«Νοστούβκα μικρού κορμοράνου» («Διανυκτέρευση Λαγγόνας») - Ντιμίτροβγκραντ	Πόλη Ντιμίτροβγκραντ και χωριό Ραντίτσεβο	Η προστατευόμενη περιοχή καλύπτει την κοιλάδα του ποταμού Έβρου στην περιοχή της Περιφέρειας Χάσκοβο, Δήμου Ντιμίτροβγκραντ, χωριού Ραντίτσεβο και έχει έκταση 128,24 εκτάρια. Είναι ένας βιότοπος ξεκούρασης και συγκέντρωσης κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης του παγκοσμίου απειλούμενου και προστατευόμενου είδους της Λαγγόνας.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Ο μικρός κορμοράνος είναι ένα υδροβίο πτηνό. Είναι επίσης γνωστός ως μικρός διάβολος ή Καραμπότα.
Περιοχή «Ντούπκιτε» (Οι τρύπες)	Χωριό Σβιράτσι	Μία από τις μικρότερες προστατευόμενες περιοχές του δήμου (6,5 στρεμμάτων), που έλαβε αυτή την ιδιότητα με σκοπό τη διατήρηση ενός ενδιαιτήματος σπάνιων και προστατευόμενων ορχιδέων και ενός οικοτόπου νυχτερίδων στο σπήλαιο «Νούπκατα». Εδώ υπάρχουν 13 είδη ορχιδέων, εκ των οποίων προστατευόμενες είναι η Οφρύς η οιστροφόρος, η Οφρύς η μαστοφόρος, το Αίγιο Υμαντόγλωσσο και η Ανακαμπτίς η πυραμιδική. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης και τέσσερα είδη των νυχτερίδων της παγκόσμιας Κόκκινης Λίστας που βρίσκονται στο σπήλαιο «Ντούπκατα» - ο Μικρορινόλοφος, ο Τρανορινόλοφος, ο Μεσορινόλοφος νότιες και η	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλιοβγκραντ.	Ο χώρος αποτελεί ένα μεγάλο βράχο με τη μορφή οροπεδίου της οποίας η βάση από την ανατολή είναι κατατρυπωμένη με διαδρόμους διαφορετικών βάθους. Υπάρχουν περίπου 15 τρύπες, οι πιο ρηχές εκ των οποίων έχουν βάθος που δεν ξεπερνάει το μισό μέτρο και οι δύο πιο βαθιές είναι πάνω από δέκα μέτρα σε βάθος. Μια από τις τρύπες έχει μετατραπεί σε οχυρό, η είσοδός της είναι λιθοβολισμένη και υπάρχει ένα μέρος για να βάλεις ένα πολυβόλο. Ο βράχος είναι γεμάτος τρύπες,

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		Πτερυγονυχτερίδα. Δεν είναι ασυνήθιστο επίσης να βρεθούν απολιθώματα.			και στη βάση του περιβάλλεται από ένα τοίχο φρουρίου, από το οποίο σήμερα είναι εμφανή μόνο τα ερείπια. Ωστόσο, η τέλεια τοιχοποιία που κάλυψε το ιερό είναι ξεκάθαρη. Προφανώς ο τόπος ήταν ένα συγκρότημα λατρείας, όπου οι ιερείς έλεγαν τις προσευχές και τα ξόρκια τους."
Οι μαιάνδροι του ποταμού Μπιάλια Ρεκά (του Λευκού Ποταμού)	Χωριά Μέντεν Μπουκ και Ζελεζάρι	Είναι η δεύτερη σε έκταση περιοχή στην Ανατολική Ροδόπη (1532 εκτάρια), που κηρύχθηκε προστατευόμενη με σκοπό τη διατήρηση ενός μοναδικού για τη Βουλγαρία τοπίου με εξαιρετική ποικιλία των σπάνιων και απειλούμενων ειδών φυτών και ζώων. Καλύπτει το πιο ελκυστικό μέρος των μέσο ρου του ποταμού Μπιάλια Ρεκά με όμορφο συγκρότημα μαιάνδρων (στα περίχωρα των χωριών Μέντεν Μπουκ και Ζελεζάρι), όπου διατηρούνται από τα λίγα φυσικά δάση της Βουλγαρίας από ατανολικό πλάτανο και που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο. Ως προς το πλούτος των ειδών πεταλούδων (πάνω από 100) η περιοχή κατατάσσεται στη δεύτερη θέση στη Βουλγαρία. Στα μοναδικά για τη Βαλκανικής Χερσόνησο υδάτινα οικοσυστήματα του ποταμού Μπιάλια Ρεκά ανακαλύφθηκε ένα νέα για την επιστήμη είδος ψαριού - Βελονίτσα της Ροδόπης, μαζί με άλλα 9, συμπεριλαμβανομένων 4 βαλκανικών ενδημικών. Αυτή είναι μία από τις πλουσιότερες σε ερπετοπανίδα περιοχές της Βουλγαρίας με επτά είδη αμφιβίων και 19 είδη ερπετών. Ιδιαίτερης αξίας είναι ο Οφίσωψ (μοναδικό ενδιαίτημα της χώρας), ο Τυφλίνος και η Γραμμωτή νεροχελώνα - είδη από το Κόκκινο Βιβλίο της Βουλγαρίας, καθώς και η Ελληνική και η	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάιλοβγκραντ.	Η περιοχή είναι ένα μόνιμο ενδιαίτημα τροφής και ξεκούρασης του απειλούμενου σε παγκόσμιο κλίμακα μαυρογύπα και ένα από τα πιο σημαντικά μέρη στη χώρα για τη φωλιοποίηση του φιδαιτού, του σαϊνίου, του μικρού αετού, του γκιώνη, της δεντροσταρήθρα, της λιοστριτίδας και του Παρδαλοκεφαλά. Μεταξύ των θηλαστικών, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα 5 είδη νυχτερίδων, 3 από τα οποία βρίσκονται στην παγκόσμια Κόκκινη Λίστα (ο Μικρορινόλοφος, η Μυωτίδα του Daubenton και ο Μεγάλος νυκτοβάτης), όπως και η βίδρα - ένα προστατευόμενο είδος παγκόσμιας σημασίας.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		Μεσογειακή χελώνα που απαριθμούνται στην παγκόσμια Κόκκινη Λίστα. Η προστατευόμενη περιοχή είναι μέρος της Ορνιθολογικά σημαντικής περιοχής «Μπιάλα Ρεκά» με παγκόσμια επίσης σημασία για την προστασία της φύσης. Από τα 94 είδη πτηνών που εντοπίστηκαν, 56 είναι ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, όπως εν προκειμένω βρέθηκαν 6 από 9 είδη με περιορισμένα γεωοικολογικά συστήματα στη Βουλγαρία και χαρακτηριστικά της περιοχής της Μεσογείου - η Ασπροκωλίνα, η Λιοστρισίδα, ο Κοκκινότσιροβάκος, ο Μαυροτσιροβάκος, ο Παρδαλοκεφαλάς και Αμπελουργός.			
Λικάνα	Χωριά Μπελοπόλιανε και Σβιράτσι	Γνωστό ως το βασίλειο των ορχιδέων, η περιοχή «Λικάνα» προσελκύει επισκέπτες με τα εντυπωσιακά πλούτη σπάνιων φυτών, συμπεριλαμβανομένων 15 ειδών ορχιδέας. Ανάμεσά τους, εκτός από το Κεφαλάνθηρο επιπακτοειδές, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν η Οφρύς η Οιστροφόρος, η Οφρύς η Μαστοφόρος και η Οφρύς η Μελισσοφόρος, το Άγιο Υμαντόγλωσσο, το Λιμόδωρο το εκτριωτικό, η Ορχιδέα η πεταλούδομορφη και η Ανακαμπτίς η πυραμιδική - προστατευόμενα είδη εθνικής και ευρωπαϊκής σημασίας.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλιοβγκραντ.	Η μικρότερη προστατευόμενη περιοχή του δήμου Ιβάλιοβγκραντ είναι η περιοχή «Λικάνα» (3 εκτάρια). Κηρύχθηκε προστατευόμενη με σκοπό τη διατήρηση του μοναδικού ενδιαίτηματος στη Βουλγαρία της άγριας ορχιδέας Κεφαλάνθηρου επιπακτοειδούς.
Χάμπαρ Ντερέ	Χωριά Καζάκ, Μπιάλγκραντες και Γκουγκούτκα	Αυτό είναι η πιο δύσκολα προσβάσιμη περιοχή του Δήμου Ιβάλιοβγκραντ έκτασης 101 εκταρίων, η οποία κηρύχθηκε προστατευόμενη με σκοπό τη διατήρηση ενός συγκροτήματος από φυσικούς παραποτάμιους δασώδεις σχηματισμούς, ξηρόφιλα δάση δρυός και των οικοτόπων των σπάνιων και προστατευόμενων ειδών ψαριών, αμφιβίων, ερπετών, πτηνών και θηλαστικών. Περιλαμβάνει το κάτω ρου του ποταμού Χαμπάρ Ντερέ πριν την εκβολή του στον ποταμό Μπιάλα Ρεκά	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλιοβγκραντ.	Η περιοχή έχει επίσης μεγάλης σημασίας για την προστασία της Γραμμωτή νεροχελώνα - προστατευόμενου είδους από το Κόκκινο Βιβλίο της Βουλγαρίας.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		(χωριά Καζάκ και Μπιάγκραντετς), οι όχθες του οποίου καλύπτονται από μια σχεδόν συνεχή λωρίδα παρθένα δάση δρυός πάνω από 100 ετών (από δρυ κηρρίδα, μεσέ και δρυ χνωώδη), από συγκροτήματα των ειδών ιτιάς, ελάτης, λιάνας και είδη της χλωρίδας με υψηλή κατάσταση διατήρησης. Στα μοναδικά υδρόβια οικοσυστήματα που έχουν διατηρηθεί εντοπίστηκαν 10 είδη ψαριών, 4 βαλκανικά ενδημικά, και 9 είδη αμφιβίων, ενώ στη ξηρά βρέθηκαν 11 είδη ερπετών, 43 είδη πουλιών, συμπεριλαμβανομένων των 19 φωλιάζοντα είδη και 5 είδη νυχτερίδων. Ιδιαίτερης αξίας είναι η βίδρα, η Ελληνική και η Μεσογειακή χελώνες και οι νυχτερίδες Μικρορινόλοφος και Μεσορινόλοφος νότιος που περιλαμβάνονται στην παγκόσμια Κόκκινη Λίστα.			
Ενδιαίτημα σπανίου είδους αγριομηλιάς (Eriolobus trilobata) – Ντάνεβα Τσεσμά	Χωριό Μπελοπόλιανε	Η περιοχή «Ενδιαίτημα Eriolobus trilobata – Ντάνεβα Τσεσμά» κηρύχθηκε προστατευόμενη με σκοπό τη διατήρηση ενός σπανίου είδους αγριομηλιάς (Eriolobus trilobata) και του ενδιαιτήματός του στα περίχωρα του χωριού Μπελοπόλιανε.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλινοβγκραντ.	Η αγριομηλιά (Eriolobus trilobata) περιλαμβάνεται στην παγκόσμια λίστα των απειλούμενων δένδρων ως σπάνιο είδος.
Ενδιαίτημα Λευκού του Θερινού – Ντόλναστ Όβα και ενδιαίτημα Λευκού του Θερινού – Λόζενσκι πατ	Πόλεις Λιουμπίμετς και Σβίλενγκραντ	Διατήρηση του φυσικού ενδιαιτήματος του Λευκού του Θερινού	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στις πόλεις Λιουμπίμετς και Σβίλενγκραντ.	Το είδος δεν προστατεύεται από το νόμο περί της βιολογικής ποικιλομορφίας αλλά υπόκειται σε ειδικό καθεστώς χρήσης σύμφωνα με εντολή του Υπουργού Περιβάλλοντος και Υδάτων. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας - Τόμος 1 - κατηγορία "Απειλούμενα με εξαφάνιση".
Μπακαρλία	Χωριό	Η προστατευόμενη περιοχή «Μπακαρλία» βρίσκεται στην	Ο χώρος είναι	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής	Είναι σημαντικός χώρος είναι για την

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
	Ιεροσαλίμιο, Λιουμπίμετς, και χωριό Ίζβοροβο, Χάρμανλι	επικράτεια του δήμου του Χάσκοβο και καλύπτει τον ποταμό Μπακάρ Ντερέ και τις πλαγιές του βουνού Σακάρ - χαμηλές βραχώδεις ορεινούς όγκους με πολλά ερπετά: Ερμηόφιδο, Τυφλίτης, Θρακικός Λαφιιάτης, Ελληνική και Μεσογειακή χελώνα. Από τα αμφίβια συναντάται ο Πηλοβάτης, ο οποίος περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο.	προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	και εστίασης στις πόλεις Λιουμπίμετς και Χάρμανλι.	προστασία του Μαυροπελαγού, της Αετογερακίνας, του Κραυγαετού. Από τα θηλαστικά εδώ ζουν ο Λαγόγυρος, το Κόκκινο ελάφι, το Ζαρκάδι και άλλα.
Πατρόνκα	Πόλη του Ματζάροβο, χωριό Μπορισλάβτσι	Η μικρότερη προστατευόμενη περιοχή του δήμου, η οποία έχει εθνική σημασία για την προστασία της φύσης. Όπως και για τη διατήρηση ενδιαιτημάτων και πληθυσμών σπάνιων και απειλούμενων φυτικών ειδών, προστατευόμενων ειδών αμφιβίων, ερπετών, πτηνών και θηλαστικών. Επίσης για τη διατήρηση της καταγεγραμμένης στο Κόκκινο Βιβλίο της Βουλγαρίας Πυρρομωτίδας.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Παρουσία φυσικών οικοτόπων προστατευόμενων και σπάνιων ειδών πουλιών και φυτών που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και στη Λίστα των απειλούμενων ειδών στην Ευρώπη.
«Μόμινα Σκαλά» («Ο Βράχος της Νύφης»)	Πόλη του Ματζάροβο	Οικότοπος διατήρησης προστατευμένων και απειλούμενων φυτών και ζώων, όπως: η Ανθεμής η ωτιόμορφη, το Βούπλευρο το Γεράρδιοτοξ, η Κλεόμη η ορνιθοποδιοειδής, η Ποντιακή Φριτιλάρια, το λιβαδικό είδος <i>Microgymum tenellum</i> , η Ορχιδέα η πεταλουδόμορφη, ο ανατολικός πλάτανος, κλπ, εκατοντάδες πεταλούδες, χελώνες, ο Τυφλίτης, ο Χρυσαιτός και ο Πετρίτης. Οικότοπος διατήρησης πληθυσμών και οικοτόπων προστατευόμενων και απειλούμενων ειδών φυτών και ζώων, συμπεριλαμβανομένης της Ορχιδέας της πεταλουδόμορφης, του ανατολικού πλάτανου, της Σκάνδιξ κτένιον της Αφροδίτης, της Στεφανόφυας του καρότου, του Βερμπάσκο <i>humile</i> .	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Κοντά σε αυτό το χώρο μπορείτε να δείτε το χαρακτηριστικό για την Ανατολική Ροδόπη μοναδικό βραχώδες τοπίο.
«Τσέρνατα Σκαλά» (Ο Μάυρος Βράχος)	Τα περίχωρα των χωριών Γκόρνο Πολέ, Γκόρνοι Γκλαβανάκ,	Η μεγαλύτερη περιοχή του δήμου που δηλώθηκε προστατευόμενη με σκοπό τη διατήρηση των ενδιαιτημάτων και της σημαντικής ποικιλίας ειδών ζώων και φυτών που προστατεύονται και	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Κοντά σε αυτό το χώρο μπορείτε να δείτε τις χαρακτηριστικές για την Ανατολική Ροδόπη θρακικές βραχώδεις κόγχες.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώτωση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg

Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
	Ρουμελία και Τοπόλοβο.	απειλούνται με εξαφάνιση σε εθνικό και ευρωπαϊκό κλίμακα. Οικότοπος διατήρησης ενδιαιτημάτων και πληθυσμών προστατευόμενων και σπάνιων ειδών φυτών και ζώων, συμπεριλαμβανομένης της Ανθεμίσ της ωτιόμορφης, της η Ποντιακής Φριτιλάριας, του το Θρακικού γαϊδουράγκαθου, του ο Τυφλίτη, της Ελληνικής και της Μεσογειακής χελώνας κλπ.“			
«Αΐντα»	Τα περίχωρα του χωριού Σπαχιέβο	Η προστατευόμενη περιοχή έχει έκταση 3,5 εκταρίων. Πρόκειται για ένα φυσικό, αιωνόβιο δάσος οξιás.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Μινεράλι Μπάνι.	-
«Γκολέματ Σίπει» («Ο Μεγάλος Τροχός»)	Χωριά Μπιάλ Κλάντενετς και Ράμποβο	Η προστατευόμενη περιοχή «Γκολέματ Σίπει» βρίσκεται στη βόρεια όχθη της τεχνητής λίμνης «Στουντέν Κλάντενέτς» και βρίσκεται στα περίχωρα των χωριών Μπιάλ Κλάντενετς και Ράμποβο. Η έκτασή της είναι 653,9 εκτάρια. Καλύπτει μια δύσκολα προσβάσιμη περιοχή που βρίσκεται μεταξύ του φράγματος του «Στουντέν Κλάντενετς» και του Κατσλάμπουιούκ Ντερέ. Περιλαμβάνει αξιοσημείωτα συμπλέγματα βράχων, τροχούς, θάμνους και δάση. Αναμένεται να συμπεριληφθεί στο Πανευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά υψηλή βιοποικιλότητα και έχει δηλωθεί σημαντικός ορνιθολογικός χώρος παγκόσμιας σημασίας. Εδώ υπάρχει ποικίλη βλάστηση και ξηρόφιλα δάση αποτελούμενα κυρίως από Μεσέ (Quercus frainetto), Δρυ χνοώδη (Q.pubescens) και Δρυ την κηρρίδα (Q.cerris). Η βλάστηση θάμνων αποτελείται από Γαύρο ανατολικό (Carpinus orientalis), Παλιούρι (Paliuros spina-christii), Άρκευθο την οξύκεδρο, (Juniperus oxycedrus), Κράταιγο (Crataegus monogyna), Αγριοτριανταφυλλιά (Rosa sp.div.). Μεγάλες εκτάσεις καταλαμβάνουν τα ξηρόφιλα γρασίδια, όπως τα θερμόβια πολυετή αγρωστώδη (Dichantion ischaemum), η Πόα τη βολβώδη (Roa bulbosa) και τα αυτοφυή αγρωστώδη	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Η παρουσία ενός συνόλου περίπου 87 ειδών πουλιών καθιστά την περιοχή ιδιαίτερα πλούσια και ενδιαφέρουσα για τους λάτρεις της φύσης. Από αυτά τα είδη, 38 είναι σε ευάλωτη κατάσταση διατήρησης στην Ευρώπη. Από τα είδη που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο, εδώ φωλιάζουν μεταξύ 6 και 9 ζευγάρια μαυροπελαργοί (Cicinia nigra), 1-2 ζεύγη χρυσαετοί, 3-4 ζεύγη ασπροπάρηδες (Neophron percnopterus), φιδαιοί (Circaetus gallicus), σταυραετοί και σφηκιάρηδες. Εδώ βρίσκονται επίσης ο Φιδαιτός, ο Κραυγαετός (Aquila pomarina) και ο Τσίφτης (Milvus migrans). Στην προστατευόμενη περιοχή εμφανίζεται επίσης η μόνο αποικία στη χώρα των Σταχτοτσικνιών (Ardea cinerea), που ζουν πάνω στα βράχια. Είναι ενδιαφέρον ότι σε

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		(Crysopodon gryllus). Η περιοχή έχει δηλωθεί σημαντικός ορνιθολογικός χώρος παγκόσμιας σημασίας με πιθανή θέση στο δίκτυο του Natura 2000. Η προστατευόμενη περιοχή «Γκολέμιατ Σίπει» είναι μια από τις δύο πιο σημαντικές θέσεις φωλεοποίησης του Γυπός καφεκίτρινου (Gyps fulvus) στη Βουλγαρία. Εδώ φωλιάζουν μεταξύ 9 και 14 ζευγάρια από τα συνολικά 30 για τη χώρα. Οι εξειδικευμένοι ειδικοί φροντίζουν για τη διατροφή των γυπών και την προστασία των εκκολαφθέντων πτηνών. Η παρατήρηση των γυπών σε φυσικές συνθήκες τους καθιστά ελκυστικούς για τους λάτρεις της ορνιθολογικής ποικιλομορφίας.			αυτή την περιοχή φωλιάζουν 7 εκ των 9 πτηνά στη Βουλγαρία περιορισμένων μεγαλοκοσυστημάτων που είναι χαρακτηριστικά της περιοχής της Μεσογείου: η Ασπροκωλίνα (Oenanthe hispanica), η Λιοστριτίσιδα (Hippolais olivetorum), ο Μαυροτσιροβάκος (Sylvia melanocephala), ο Κοκκινότσιροβάκος (S. cantillans), ο Παρδαλοκεφαλάς (Lanius nubicus) και ο Βραχότσιροβάκος (Sitta neumayer), όπως και άλλα σπάνια είδη πτηνών. Σε κατάσταση διατήρησης και ρυθμισμένης χρήσης βρίσκονται σημαντικοί αριθμοί ειδών άγριων φυτών και ζώων που παρατίθενται στα προσαρτήματα του νόμου περί της βιοποικιλότητας.
Στουντέν Κλάντεντες (Κρύο Πηγάδι)	Χωριά Μπιαλ Κλάντεντες, Ράμποβο και Σβετοσλάβ	Είναι μια ειδική προστατευόμενη περιοχή που συμπεριλήφθηκε στο Πανευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000. Η περιοχή καλύπτει την τεχνητή λίμνη «Στουντέν Κλάντεντες», που βρίσκεται στο βραχώδες φαράγγι του ποταμού Άρντα, περιτριγυρισμένη από απόκρημνους βράχους, απότομες όχθες με λιγοστή βλάστηση και όπως και τις γειτονικές κορυφές των βουνών. Μέρος της επικράτειας του Δήμου Σταμπολόβο επίσης εμπίπτει στην προστατευόμενη ζώνη. Η συνολική έκτασή της είναι 159 956 στρέμματα. Πρόκειται για έναν από τους σημαντικότερους τόπους για τη διατήρηση των ειδών πουλιών που απειλούνται με εξαφάνιση που ζουν στην Ανατολική	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στο χωριό Σταμπολόβο.	Мястото е уникално и с това, че една от двете колонии белоглави лешояди в България гнезди по скалистите брегове на язовира. Тук редовно идват да търсят храна и черните лешояди, гнездящи в националния парк „Дадя“ в Гърция. Районът на „Студен кладенец“ е едно от най-важните места в страната на гнездящите тук черен щъркел, египетски лешояд, сивоокдъждосвирец, бухал, голям маслинов пресмехульник и белочела

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώτωση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>Ροδόπη.</p> <p>Οι περισσότερες βουνοπλαγιές γύρω από τη λίμνη καλύπτονται από μικτά φυλλοβόλα δάση που αποτελούνται από Γαύρο ανατολικό, Φράξο Μελία, Μεσέ και Δρυ την Άμισχο. Λιγότερο κοινά στην περιοχή είναι τα καθαρά δάση από Δρυ την Άμισχο ή αυτά που αναμιγνύονται με το απλό γαύρο. Δεν είναι επίσης λίγες οι θέσεις κατά μήκος του φράγματος της τεχνητής λίμνης, που καλύπτονται από δάση και θάμνους από Γαύρο ανατολικό, Παλιούρι και Άρκευθο την οξυκεδρο. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα συγκροτήματα βράχων που καταλαμβάνουν σημαντικό τμήμα της προστατευόμενης περιοχής. Απίστευτη είναι η θέα των βραχώδων συμπλεγμάτων όπου μόνιμες πέτρες εναλλάσσονται με τρόχαλους. Σε όλη την περιοχή υπάρχουν ανοιχτοί χώροι που καταλαμβάνονται από γεωργικές εκτάσεις και λιβάδια, όπου κυριαρχούν τα ξηρόφιλα γρασίδια, όπως τα θερμόβια πολυετή αγρωστώδη και η Πόα τη βολβώδη. Συνολικά 219 είδη πτηνών βρέθηκαν στην προστατευόμενη περιοχή «Στουντέν Κλαντενετς». Από αυτά, 91 περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο της Βουλγαρίας. Από τα είδη που εμφανίζονται, 103 είναι ευρωπαϊκής σημασίας διατήρησης και 12 απειλούνται από παγκόσμια εξαφάνιση. Ο χώρος, που καλύπτει περιοχές γύρω από τη τεχνητή λίμνη Στουντέν Κλαντενετς, έχει επίσης παγκόσμια σημασία ως αντιπροσωπευτική περιοχή για το Μεσόγειο. Εδώ μπορεί κανείς να παρατηρήσει 7 από ένα σύνολο 9 ειδών περιορισμένων μεγαοικοσυστημάτων που εντοπίστηκαν στη χώρα μας. Αυτά είναι η Ασπροκωλίνα, η Λιστριτίδα, ο Κοκκινοτσιφροβάκος, ο Βραχοτσιπανάκος, ο Παρδαλοκεφαλάς</p>			<p>сврачка. Мястото поддържа и значима на европейско равнище гнездова популация на синия скален дрозд.</p>

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώιμη και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		και ο Μαυροτσιροβάκος. Η περιοχή της λίμνης είναι υψίστης σημασίας για τη διατήρηση των ενδιατημάτων 69 ειδών πουλιών που φωλιάζουν εδώ και 21 ειδών υδρόβιων μεταναστευτικών ή διαχειμάζοντων πτηνών.			
Ενδιαίτημα Βερόνικας μακροκάλυκας	Χωριό Στιτ	Διατήρηση του φυτικού είδους - Βερόνικα η μακροκάλυξ (Veronica multifida L.) και του οικοτόπου του.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλεγκραντ.	Φυτρώνει σε ξηρά βραχώδη και αμμώδη μέρη στα πεδινά. Ο πληθυσμός είναι κατακερματισμένος, αποτελούμενος από λίγα διάσπαρτα άτομα.
Το φαράγγι του ποταμού Τούντζα	Χωριό Ράντοβετς	Κυρήχθηκε προστατευόμενη περιοχή με σκοπό τη διατήρηση των οικοτόπων 149 ειδών πτηνών, 8 αμφιβίων, 21 ερπετών και άλλων προστατευόμενων και σπάνιων φυτικών και ζωικών ειδών.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλογκραντ.	Μερικά από τα είδη που ζουν σε αυτή την περιοχή είναι η βίδρα, το σπιτόφιδο, ο μεγάλος χτενοτρίτωνας, ο λαφιιάτης.
Ενδιαίτημα Βερμπάσκου πορφυρούντος	Χωριό Μπάλαρσκα Πολιάνα, Τοπόλογκραντ και χωριό Μπράνιτσα, Χάρμανλι	Διατήρηση του φυτικού είδους (Verbascum purpureum) και του οικοτόπου του.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στις πόλεις Τοπόλογκραντ και Χάρμανλι.	Στο Κόκκινο Βιβλίο της Βουλγαρίας το φυτό καταγράφηκε ως απειλούμενο με εξαφάνιση είδος.
«Καζάνικιτε»	Χωριό Ορλόβ Ντολ	Στην περιοχή «Καζάνικιτε» μπορεί να φτάσει κανείς από δύο δρόμους. Ο πρώτος είναι πιο σύντομος και πιο εύκολος - παίρνετε το δρόμο Τοπόλογκραντ - Βισεγκράντ, μετά την κορυφή Καρτάλκα, παίρνεται το αριστερό δασικό δρόμο προς το χωριό Πλανίνοβο και μετά που αρχίζεται να κανεβαίνεται προς τον ποταμό Ζντράβτσεβσκο Ντερέ, στρίβεται πάλι αριστερά και παίρνετε ένα δασικό δρόμο. Από το χωριό Μgramor μπορείτε επίσης να φτάσετε στην «Καζάνικιτε». Το χωριό βρίσκεται στον ποταμό Ζντράβτσεβσκο Ντερέ. Εδώ, ο ποταμός περνάει από το	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλογκραντ.	Την άνοιξη και τις αρχές του καλοκαιριού αυτός είναι ένας θαυμάσιος και όμορφος, ιδανικός για χαλάρωση και απόδραση από την καθημερινή ένταση χώρος. Δυστυχώς, τον Ιούλιο, τον Αύγουστο, τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο ο ποταμός στερεύει.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		γρανίτη του βουνού Σακάρ, σχηματίζοντας μερικούς όμορφους μικρούς καταρράκτες, ρυάκια και κοιλάτρες.			
Το φαράγγι Ολού-ντερέ	Πόλη Χάρμανλι, χωριά Όσταρ Κάμακ και Πολιάνβοβο	Η περιοχή κηρύχθηκε προστατευόμενη με σκοπό τη διατήρηση θερμόφιλων και υπομεσογειακών δασών δρυός, παρόχθιων σχηματισμών από ιτιές (Salix spp.), μικτών ομάδων από φράξα και άλνους κατά μήκος των ποταμών (Fraxinus excelsior - Alnus glutinosa), και προστατευόμενων ειδών όπως: ο Ευρωπαϊκός δεντροβάτραχος (Hyla arborea), ο Βαλκανικός Πηλοβάτης (Pelobates syriacus balcanicus), ο Τυφλίτης (Pseudopus apodus), ο Τύφλωψ ο σκληροκοειδής (Typhlops vermicularis), ο Λαφίτης του Ασκληπιού (Zamenis longissimus), ο Θρακικός Λαφιάρτης (Elaphe sauromates), το Ερημόφιδο (Eryx jaculus), Μεσογειακή χελώνα (Emys orbicularis), η Γραμμωτή νεροχελώνα (Testudo hermanni), η Ελληνική χελώνα (Testudo graeca), ο Μαυροπελαργός (Ciconia nigra), το Σαΐνι (Accipiter brevipes), το Ξεφτέρι (Accipiter nisus), το Διπλοσάινο (Accipiter gentiles), ο Φιδαιτός (Circaetus gallicus), ο Σταυραετός (Hieraaetus pennatus), ο Κραυγαετός (Aquila pomarina), η Αετογερακίνα (Buteo rufinus), ο Σφηκιάρης (Milvus migrans), ο Ιέραξ ο ξένος (Falco peregrinus), το Δεντρογέρακο (Falco subbuteo), η κουκουβάγια (Bubo bubo) και η πετροτριλίδα (Burhinus oedicnemus), ο λαγόγυρος (Spermophilus citellus), η στικτοϊκτίδα (Vormela peregusna) και η βίδα (Lutra lutra), κλπ.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Χάρμανλι.	Η περιοχή παρουσιάζει εξαιρετικές ευκαιρίες για μια χαλαρωτική και αξέχαστη βόλτα στη φύση. Υπάρχει επίσης ένα οικολογικό μονοπάτι προς την πόλη, το οποίο ξεκινά από τη Βάση Κωπηλασίας και οδηγεί στην Κρήνη Ντιαντοτόντοροβα (κρήνη του Παππού Θεοδώρου).
«Ζλάτο Πολέ» («Χρυσή πεδιά»)»	Χωριό Νόβα Ναντζέντα	«Ζλάτο πολέ» κηρύχθηκε προστατευόμενη περιοχή το 2001. Περιλαμβάνει την παλιά κοίτη του Έβρου, η οποία έχει αποκοπεί από τον ποταμό στη δεκαετία του '50 του περασμένου αιώνα. Η προστατευόμενη περιοχή «Ζλάτο Πολέ» περιλαμβάνει λιμνες	Ο χώρος είναι προσβάσιμος αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Χάσκοβο.	Πριν από χρόνια, στην προστατευόμενη περιοχή «Ζλάτο Πολέ» μεταφέρθηκε ο λευκός κρίνος που περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, από ένα φυσικό ενδιαίτημά του στην

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>διαφόρων μεγεθών και βάθους, καλαμιώνες και τύφες, νησιά και βοσκοτόπια. Αυτό είναι το μεγαλύτερο υγρότοπο φυσικό χαρακτήρα κατά μήκος του ποταμού Έβρου.</p> <p>Χαρακτηριστικά για την προστατευόμενη περιοχή «Ζλάτο Πολέ» είναι τα φτερωτά, κυρίως είδη υδρόβιων πτηνών. Στην προστατευόμενη περιοχή μπορούν να παρατηρηθούν το Νανοβουτηχτάρι, η Νερόκοτα, ο Μικροτσικνιάς, η Αλκυόνη και πολλά άλλα. Για ορισμένα είδη η προστατευόμενη περιοχή «Ζλά Πολέ» είναι ένας σημαντικός χώρος διαχείμασης και ξεκούρασης κατά τη μετανάστευση. Εδώ, το χειμώνα, καταγράφηκαν έως και 2.000 άτομα του απειλούμενου με εξαφάνιση Μικροκάρβωνα πυγμαίου και αυτό καθορίζει την προστατευόμενη περιοχή ως υγρότοπο παγκόσμιας σημασίας. Άλλα τέτοια είδη είναι η Ευρωπαϊκή Βαλτόπαπια και η Ορτυγομίνα. Ενδιαφέρουσες για τους ορνιθολόγους είναι ο Ήταυρος και η Βαλτόπαπια.</p>			<p>Ποπόβιτσα (επίσης παλιά κούπη του ποταμού Έβρου) μεταφέρθηκε στην προστατευόμενη περιοχή "Zlato role". Η καλλιέργεια κρίνων αποτελεί μέρος του συνολικού προγράμματος αποκατάστασης της βιοποικιλότητας.</p> <p>Η περιοχή καλύπτει τμήματα των περιχωρών των χωριών Νόβα Ναντζίντα (του Δήμου Χάσκοβο), Μπροντ, Ράινοβο και Ζλάτο Πολέ (του Δήμου Ντιμίτροβγκραντ)."</p>

ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΠΗΛΛΙΑ, ΚΟΡΥΦΕΣ, ΚΑΤΑΡΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Πάρκο «N .I. Βαπτσάροφ»	Πόλη Ντιμίτροβγκραντ	Είναι το παλαιότερο πάρκο στο Ντιμίτροβγκραντ και περιλαμβάνει 821 εκτάρια λιβάδια και 40χρονο δάσος βελανιδιάς. Στο δάσος διαμορφώθηκαν μονοπάτια και φυτεύθηκαν διακοσμητικοί θάμνοι και δέντρα κατά μήκος του κεντρικού χώρου περιπάτου και στα λιβάδια.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Στο πάρκο βρίσκονται επίσης το Αστρονομικό Παρατηρητήριο και το Πλανητάριο «Τζορντάνο Μπρούνο». Η Αίθουσα Αστεριών του είναι εξοπλισμένη

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώωση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		Το πάρκο χτίστηκε για πολύ μικρό χρονικό διάστημα - μόνο για δύο χρόνια το 1955 και το 1956, κυρίως με εθελοντική εργασία. Στο πάρκο βρίσκεται ο ζωολογικός κήπος, ο οποίος απολαμβάνει το μεγάλο ενδιαφέρον των παιδιών. Εκεί μπορούν να παρατηρηθούν διάφορα είδη - από εξωτικά πουλιά έως αρκούδες. Τα ηλιακά παγκάκια και τα σκιερά μονοπάτια προσελκύουν κατοίκους και επισκέπτες της πόλης.			με δύο τηλεσκόπια και έχει χωρητικότητα 60 θέσεων.
Πάρκο «Πένιο Πένεφ»	Πόλη Ντιμίτροβγκραντ	Το μνημειακό πάρκο «Πένιο Πένεφ» είναι ένα από τα εμβληματικά αξιοθέατα του Ντιμίτροβγκραντ. Το πάρκο εκτείνεται σε 365 στρέμματα και είναι μοναδικό με τα 92 είδη δένδρων, θάμνων και λουλουδιών του. Τα γλυπτά, τα χαραγμένα ποιήματα, τα λιθόστρωτα άσπρα μονοπάτια με ασβεστολιθικά κράσπεδα, τα γραφικά περάσματα και οι ψηφιδωτές σκάλες, οι καταράκτες και τα σιντριβάνια είναι καινοτομίες στην αρχιτεκτονική τοπίου της Βουλγαρίας κατά τις δεκαετίες του '50 και του '60 του 20ου αιώνα.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Το πάρκο βρίσκεται στο νότιο τμήμα του Ντιμίτροβγκραντ. Έχει ένα όμορφο πανόραμα προς την πόλη. Διοικρίνεται για τη δική του πρωτότυπη εμφάνιση. Με τα χρόνια το πάρκο έχει γίνει ένας προτεινόμενος χώρος για πολιτιστικές εκδηλώσεις - αυτοσχέδιες λογοτεχνικές αναγνώσεις, συναυλίες, ρεσιτάλ κλπ., όπως και ένα αντιπροσωπευτικό μέρος για όλους τους επισκέπτες της πόλης και τις επίσημες αντιπροσωπείες.
Πάρκο Μαρίτσα	Πόλη Ντιμίτροβγκραντ	Το πάρκο «Μαρίτσα» βρίσκεται στη δεξιά όχθη του ποταμού Έβρου, σε μια υπέροχη ποτάμια αναβαθμίδα. Πολλά δέντρα και θάμνοι φυτεύτηκαν.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ντιμίτροβγκραντ.	Αυτό είναι το μεγαλύτερο από τα τρία πάρκα στο Ντιμίτροβγκραντ. Στην αρχή είχε μια πισίνα, ένα εστιατόριο, ακόμη και ένα τεχνητό ποτάμι όπου ήταν δυνατή η πλεύση με μικρά σκάφη. Το πάρκο έχει πολλά πλατιά και μακρά μονοπάτια..

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Σπήλαιο	Χωριό Μπελοπόλιανη, περιοχή «Κοτζά Ντερέ»	Εντάσσεται στα φυσικά αξιοθέατα από το 1978. Έχει προστατευόμενη έκταση 80 εκταρίων.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ιβάλιοβγκραντ.	Το σπήλαιο είναι μέρος του κληρονομικού οικοτόπου του Ρινόλοφου του Μπλασίου.
«Γκόσποντεβα Στάπκα» («Το Βήμα του Κυρίου»)	Χωριό Οριάχοβο	Το «Γκόσποντεβα Στάπκα» («Βήμα του Κυρίου») είναι ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον φυσικό και πολιτιστικό αξιοθέατο, που βρίσκεται στην περιοχή «Κερέζ Ντερέ», στην κοίτη ενός ποταμού. Γύρω του οι αρχαιολογοί έχουν σημειώσει μια σειρά ντολμέν, μερικά από τα οποία είναι σε καλή κατάσταση. Πρόκειται για ένα φυσικό βαθύλωμα στο βράχο το οποίο είναι γεμάτο με νερό που στάζει μέσα από το βράχο καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Λιουμπίμετς.	Οι αρχαίοι θράκες έχουν λατρεύει παρόμοιους τόπους, αποδίδοντας φόρο τιμής στις νυμφές του νερού. Αυτός είναι ο λόγος, με τα ντολμέν γύρω, να πιστεύουμε ότι η περιοχή ήταν ένα αρχαίο ιερό. Μετά την υιοθέτηση του χριστιανισμού, η θρησκευτική σημασία του χώρου συνεχίζεται να υπάρχει. Γεννήθηκε ένας θρύλος, σύμφωνα με τον οποίο ο Κύριος μεταμφιέστηκε ως ταξιδιώτης, ζήτησε νερό από μια γυναίκα που εργάστηκε στο χωράφι της, αλλά αυτή δεν του έδωσε. Τότε το άλογό του πάτησε πάνω στην πέτρα και το νερό ήρθε από εκεί. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι άνθρωποι αποκαλούν την πηγή „Βήμα του Κυρίου“.
Κοβάν Καγιά	Χωριό Βάλτσο Πολέ	Αυτές είναι οι περίφημες θρακικές βραχώδεις κόγχες. Η περιοχή του «Κοβάν Καγιά» κηρύχθηκε προστατευόμενη με σκοπό τη διατήρηση των σπάνιων και απειλούμενων	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Λιουμπίμετς.	Εδώ συναντάμε τις παγκοσμίως απειλούμενες χερσαίες χελώνες.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώιμη και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		φυτών και ζώων. Πρόκειται για ένα από τα λίγα μέρη στη Βουλγαρία, όπου, σε κόγχες ηφαιστειακών βράχων, φωλιάζουν ο Ασπροπάρης και ο Ασπροκέφαλος γύπας, οι μαυροπελαργοί, καθώς και πολλά νότια είδη, όπως ο Γαλαζοκότσυφας και ο Πετροκότσυφας.			
«Πτίτσι Κάμακ» (Πέτρα των Πουλίων) ή «Κους Καγιά»	Χωριό Βάλτσο Πολέ	Πρόκειται για έναν τεράστιο μεγαλοπρεπή βράχο σε σχήμα αετού που βρίσκεται βόρεια του χωριού Βάλτσο Πολέ.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Λιουμπίμετς.	Σε πρόσφατες αρχαιολογικές ανασκαφές διαπιστώθηκε ότι ο βράχος ήταν ένα αρχαίο θρακικό συγκρότημα λατρείας, πιθανότατα συνδεδεμένο με το άλλο παρόμοιο συγκρότημα - «Κωφές πέτρες», που βρίσκονται μερικά χιλιόμετρα πάνω στο βουνό.
Οι μαϊάνδροι του ποταμού Άρδα	Πόλη Ματζάροβο	Στο μέσο ρου του, ο ποταμός Άρδα σχηματίζει πολλούς όμορφους μαϊάνδρους. Μερικοί από τους πιο εντυπωσιακούς και εύκολα προσβάσιμους για τους λάτρεις των φυσικών φαινομένων είναι εκείνοι στην είσοδο του φράγματος «Ιβάιλοβγκραντ» μεταξύ των πόλεων Ματζάροβο και Μπορισλάβτσι.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Ματζάροβο.	Οι μαϊάνδροι του ποταμού Άρδα μαζί με τις αμμώδεις παραλίες του, το φράγμα «Ιβάιλοβγκραντ», τα εντυπωσιακά βράχια γύρω από το Ματζάροβο και η εξαιρετικά πλούσια γεωγραφία και βιοποικιλότητα αποτελούν ένα μοναδικό φυσικό συγκρότημα με μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης του οικολογικού και εξειδικευμένου τουρισμού.
Κορυφή Σέινοβets	Χωριό Μεζέκ	Το ύψος της είναι 703,6 μέτρα. Η κορυφή είναι γνωστή στον τοπικό πληθυσμό ακόμη και με το τουρκικό όνομα «Κουρτ Καλέ» που μεταφράζεται ως «το Φρούριο των	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλενγκραντ.	Με καλό και αίθριο καιρό από την κορυφή μπορείτε να δείτε το Αιγαίο στην Ελλάδα καθώς και ένα τμήμα του

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		Λύκων». Εδώ στις 5 Οκτωβρίου του 1912 έγινε η πρώτη μάχη στον Βαλκανικό πόλεμο. Σε αυτή, προστατεύοντας το υψόμετρο, σκοτώθηκαν 14 στρατιώτες του 30ου συντάγματος Σέινοβσκι, που έδωσε το όνομα της κορυφής. Στην κορυφή στήθηκε ένα μνημείο στη μνήμη των χαμένων. Σήμερα, στην κορυφή υπάρχει επίσης ένας πύργος τηλεόρασης με ύψος άνω των 100 μέτρων που είναι ορατός από μεγάλη απόσταση.			βραχίονα του φράγματος του «Ιβάλοβγκραντ». Η κορυφή είναι προσβάσιμη με αυτοκίνητο, διέρχοντας από το χωριό Μεζέκ. Ο δρόμος είναι σε καλή κατάσταση, το μόνο μειονέκτημα του είναι ότι σε ορισμένα σημεία είναι απότομο και αρκετά στενό.
Σπήλαιο «Μπάμπινη Μπόζικι»	Χωριό Μράμιον	Έχει μήκος 324 μέτρα. Στην αρχή του ο διάδρομος του σπηλαίου είναι πολύ στενός, αλλά σύντομα επεκτείνεται και μπορείτε να απολαύσετε τις αίθουσες. Στην σπηλιά δεν υπάρχουν πολλοί σπηλαιώδεις σχηματισμοί, από αυτή περνάει ένας μικρός ποταμός, για τα νερά του οποίου οι ντόπιοι λένε ότι βγαίνουν στις κρήνες της Μονής Αγίας Τριάδας.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	Το σπήλαιο δεν είναι κοινωνικοποιημένο. Αν αποφασίσετε να μπειτε μέσα, θα χρειαστείτε τουλάχιστον καλό φωτισμό και μπότες.
Το βουνό Σακάρ	Δήμοι Τοπόλοβγκραντ και Σβίλενγκραντ	Το Σακάρ είναι ένα συνοριακό βουνό με σχήμα κούπας στη νοτιοανατολική Βουλγαρία κοντά στους ποταμούς Έβρο, Τούντζα Σοκόλιτσα και Σαζλίκα. Το υψηλότερο σημείο του είναι η κορυφή Βισεγκράντ. Από το Σακάρ περνάει η εθνική οδός Τοπόλοβγκραντ - Σβίλενγκραντ. Με την αφθονία της χλωρίδας και της πανίδας του, το βουνό παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον για τους επιστήμονες και τους οικολόγους. Εδώ υπάρχει η μεγαλύτερη ποικιλία αρπακτικών στη Βουλγαρία που	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Σβίλενγκραντ.	Εκτός από τα τουριστικά και φυσικά χαρακτηριστικά του, το βουνό διακρίνεται επίσης από το γεγονός ότι διατηρεί πολύτιμα ίχνη της ιστορίας μας. Υπάρχουν υπολείμματα Θρακικών οικισμών έως τον Μεσαίωνα - υπάρχουν δεκάδες ντολμέν, ιερά και φρούρια από διάφορες εποχές. Εδώ βρίσκεται επίσης ένα από τα σημαντικότερα πολιτιστικά

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		<p>απειλούνται με εξαφάνιση. Για πολλά χρόνια, η περιοχή του βουνού Σακάρ είχε κλειστεί επειδή είναι παραμεθόρια περιοχή. Η τουριστική υποδομή δεν είναι καλά ανεπτυγμένη αλλά έχει μεγάλες δυνατότητες. Τα τελευταία χρόνια ο κληρονομικός και αλιευτικός τουρισμός είναι πολύ δημοφιλείς. Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκαν ειδικά προσαρμοσμένα οικήματα κυνήγι, και για όσους θέλουν να μάθουν να κυνηγούν, οι ιδιοκτήτες προσφέρουν ένα είδος εκπαίδευσης. Από την άποψη του οικολογικού τουρισμού στο Σακάρ υπάρχουν πολλά οικολογικά μονοπάτια που προσφέρουν πεζοπορία, γεμάτη με περιπέτειες σε συνδυασμό με το μοναδικό φυσικό τοπίο της άγριας ζωής που περιβάλλει τους τουρίστες.</p>			αξιοθέατα στην περιοχή του βουνού Σακάρ - η Μονή Αγίας Τριάδας στο Ούστρεμ. Το Σακάρ έχει και άλλα αξιοθέατα - εδώ βρίσκονται 7 προστατευόμενες περιοχές και 6 φυσικά αξιοθέατα, μεταξύ των οποίων υπάρχουν μερικοί βραχώδεις σχηματισμοί και χώροι ιστορικής σημασίας.
Βέχτατα τσέρκβα (Η παλαιά εκκλησία)	Πόλη Τοπόλοβγκραντ	Η Παλαιά Εκκλησία είναι ένα σπήλαιο με ακανόνιστο σχήμα με πληθώρα εσοχών και κόγχες στους τοίχους και τις καμάρες, το οποίο το 10ο αιώνα χρησιμοποιήθηκε ως εκκλησία. Οι κατά προσέγγιση διαστάσεις του είναι 8 μ x 6 μ. Η εκκλησία δεν έχει διαμορφωθεί περαιτέρω, έχει διατηρηθεί η φυσική διαμόρφωση των βράχων και σχεδόν όλοι οι κόγχες και τοίχοι βιάφτηκαν απευθείας σε γυμνό βράχο. Εικόνες αγίων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ελληνικές επιγραφές ξεχωρίζουν στις	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	Υπάρχουν πολλές διαφορετικές υποθέσεις σχετικά με την ιστορία και τη μοίρα της Παλαιάς Εκκλησίας. Ίσως το σπήλαιο κατοικήθηκε από την Αρχαιότητα, καθώς και κατά τον πρώιμο Χριστιανισμό, παρόμοια με τα μοναστικά κελιά της Μονής Αλαντζά. Από το πέτρινο τόξο της «Παλαιάς Εκκλησίας» έσταζε νερό, το οποίο στο παρελθόν

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
		καμάρες και τις ψηλές κόγχες. Δυστυχώς, λόγω της διείσδυσης του νερού και της διάβρωσης, πολλές εικόνες και επιγραφές είναι μόλις ορατές και μόνο ένα μικρό μέρος των εικόνων διατηρούνται καλά. Μεταξύ αυτών είναι οι τρεις άγιοι ζωγραφισμένοι σε ένα από τους θόλους. Στη μέση βρίσκεται η Αγία Παρασκευή, και στα δεξιά είναι ένας νέος άγιος. Αυτές οι δύο εικόνες διατηρούνται καλύτερα από καλλιτεχνική άποψη. Στα δεξιά τους υπάρχει μια εικόνα σε προτομή της «Παναγίας Οράντας» (Προσευχή και Προστάτις). Η εικόνα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ βρίσκεται στο πάνω δεξί μέρος, απέναντι από την είσοδο του σπηλαίου. Όλες οι εικόνες δημιουργήθηκαν με πινέλο, με γήινη όχρα, σε ένα τόνο, σε μερικά σημεία πυκνότερα και σε μέρη ελαφρύτερα και διαφανή (π.χ. στα φωτοστέφανα γύρω από τα κεφάλια). Άλλα ίχνη εικόνων (μόνο εικόνες, πουθενά ολόκληρες σκηνές) μπορούν να εντοπιστούν με προσεκτική προσήλωση του βλέμματος.			θεωρούνταν ιερό και θεραπευτικό. Κατά τη διάρκεια των μεγάλων εορτών Σπάσοβντεν, του Αγίου Γεωργίου, της Αγίας Τριάδας, των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου κλπ. εδώ ερχόνταν άνθρωποι από όλες τις άκρες της χώρας για να πλύνουν τα άρρωστα σώματα τους και να λάβουν θεραπεία.
Σπήλαιο «Μπάμπινη Μπόζκι»	Χωριό Μράμφορ	Έχει μήκος 324 μέτρα. Το σπήλαιο δεν είναι κοινωνικοποιημένο. Αν αποφασίσετε να μπειτε μέσα, θα χρειαστείτε τουλάχιστον καλό φωτισμό και μπότες. Στην αρχή του ο διάδρομος του σπηλαίου είναι πολύ στενός, αλλά σύντομα επεκτείνεται και μπορείτε να απολαύσετε τις αίθουσες.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Τοπόλοβγκραντ.	Στην σπηλιά δεν υπάρχουν πολλοί σπηλαιώδεις σχηματισμοί, από αυτή περνάει ένας μικρός ποταμός, για τα νερά του οποίου οι ντόπιοι λένε ότι βγαίνουν στις κρήνες της Μονής Αγίας Τριάδας.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Interreg Greece-Bulgaria

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΣΒΑΣΙ ΜΟΤΗΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
Καταρράκτης Κιουμουρλούκ α	Πόλη Χάρμανλι	Ο φυσικός καταρράκτης βρίσκεται στο φράγμα Κιουμουρλούκα, το τελευταίο με πολύ καλά ανεπτυγμένη τουριστική βάση και προσβάσιμο από το δρόμο προς το Ματζάροβο, 4χλμ. από την πόλη Χάρμανλι.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Χάρμανλι.	Εκεί βρίσκεται επίσης η προστατευόμενη περιοχή «Ντεφιλέτο».
Καταράκτης Κουρού-ντερέ	Πόλη Χάρμανλι	Είναι ένας φυσικός καταρράκτης στην περιοχή Κουρού-ντερέ.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Χάρμανλι.	Εκεί βρίσκεται επίσης η προστατευόμενη περιοχή «Ντεφιλέτο».
Άλσος «Κενάνα»	Πόλη Χάσκοβο	«Κενάνα» είναι το μεγαλύτερο πάρκο στην επικράτεια του Δήμου Χάσκοβο (236,6 εκτάρια) και βρίσκεται βορειοανατολικά της πόλης. Το κύριο μέρος του είναι δασωμένο. Υπάρχουν πολλά είδη δέντρων εδώ. Ενδιαφέροντα από денτρολογική άποψη είναι «το μικρό και το μεγάλο ισόγειο», οι βιολογικοί κήποι με δέντρα και τριαντάφυλλα και ο «ξηρός ποταμός». Ένας ευρύς πεζόδρομος, μήκους 2,5 χιλιομέτρων, περνά μέσα από το πάρκο. Οδηγεί στο κέντρο της σύνθεσης του πάρκου - μια τεχνητή λίμνη και ένα εστιατόριο. Στο πάρκο υπάρχουν πολλά μπαρ, ξενοδοχεία, πισίνες, θερινός κινηματογράφος, παιδική χαρά και αθλητικές εγκαταστάσεις.	Ο χώρος είναι προσβάσιμος με αυτοκίνητο.	Υπάρχουν καλές επιλογές διαμονής και εστίασης στην πόλη Χάσκοβο.	Εδώ υπάρχουν 8 καλά εξοπλισμένα γήπεδα τένις, με προπονητές, που είναι πολύ καλά για τένις και σκουός. Στο «Κενάνα» βρίσκεται επίσης ο ζωολογικός κήπος της πόλης του Χάσκοβο, με έκταση 9 στρεμμάτων και μεγάλο αριθμό διάφορων ζωικών ειδών, καθώς και το φράγμα «Σίβατα Βοντά» (Το Γκρι Νερό)."

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian - Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools“ (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΥ;	ΦΕΣΤΙΒΑΛ
Μπούμπαρ	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από χοιρινό κρέας από την κοιλιά, χοιρινό έντερο, ρύζι και πράσο. Τυπικό για το πρωτοχρονιάτικο και το χριστουγεννιάτικο τραπέζι.	Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ	Περιφερειακό πανηγύρι «Να σώσουμε την ταυτότητα των Βουλγάρων μέσω της αυθεντικής μαγειρικής τέχνης», χωριό Στάλεβο
Καπαμά από κρέας κουνελιού	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από κρέας κουνελιού, λαχανικά, φρούτα και τυπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ	Γιορτή «της Πούσκα και της Κρύας Μπίρας», χωριό Γιάμπαλκοβό
Πούσκα από μήλα	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από χοιρινό κρέας τυλιγμένο σε αποξηραμένη ουροδόχο κύστη που μπορεί να καταναλωθεί μέσα σε λίγους μήνες από την παρασκευή του.	Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ	
Σμιάνκα	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από χοιρινό κρέας από την κοιλιά, σκόρδο και άλλα τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ	
Ψάρι Ταβαλάκ	Παραδοσιακό έδεσμα παρασκευασμένο στο ταψί από ψάρια των γλυκών νερών, τοπικά λαχανικά και μπαχαρικά. Το πιάτο είναι χαρακτηριστικό του χριστουγεννιάτικου τραπέζιού, αλλά ως τελετουργικό πιάτο συνδέεται περισσότερο με την Κυριακή των Βαΐων.	Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ	
Θρακική Μάσλενιτσα	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από αλεύρι, τυρί και αυγά.	Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ	
Θρυμματισμένο φασόλι με Ντρόμπεντσετα (κομματάκια κρέατος)	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από χοιρινό, φασόλια και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ	
Τατλί	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από αλεύρι, ζάχαρη και βούτυρο.	Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ	
Γιουβέτσι του Βοσκού	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από τοπικά λαχανικά και μπαχαρικά, τυρί και αυγά.	Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ	
Σουσάμκι	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από το παραδοσιακά παραγόμενο στην περιοχή του Χάσκοβο σουσάμι, ζάχαρη, ξύδι και λάδι.	Δήμος του Ιβάιλοβγκραντ	Τα Μυστήρια του χωριού Χούχλα
Τίκβενικ	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από κολοκύθα, αλεύρι, λάδι, θρυμματισμένα καρύδια.	Δήμος του Ιβάιλοβγκραντ	Διεθνές Φεστιβάλ Παραδοσιακών Τροφίμων, Επαγγελματιών και Χειροτεχνίας «Η παραδοσιακή μαγειρική κληρονομιά της Θράκης»
Γεμιστές πιπεριές με καλαμπόκι	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από αποξηραμένες κόκκινες πιπεριές, γεμάτες με μείγμα καλαμποκιού και τοπικών μπαχαρικών.	Δήμος του Ιβάιλοβγκραντ	
Καυτερός πολτός	Παραδοσιακό πολτοποιημένο έδεσμα που παρασκευάζεται από πράσα, αλεύρι, καυτερές	Δήμος του Ιβάιλοβγκραντ	

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω ξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

European Regional Development Fund

	πιπεριές και χυμό λάχανο.		
Κατσαμάκ	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από άμυλο καλαμποκιού, τυρί, βούτυρο και κόκκινο πιπέρι..	Δήμος του Ιβάλοβγκραντ	
Γκόλνικ	Ένα είδος μουγάτσας, που παρασκευάζεται με σπανάκι/λάπαθο/τσουκνίδα/ξινόλαπαθο), κρεμμύδι, αλεύρι, ρύζι, τυρί, αυγά και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Ιβάλοβγκραντ	
Τσεβερίμέ (σούβλα)	Πρόκειται για ψημένο κρέας προβάτου/κατσίκας που παρασκευάζεται στα κάρβουνα ή σε προθερμασμένο φούρνο, με ειδικό τρόπο.	Δήμος του Ιβάλοβγκραντ	
Σπιτική γιουφκά	Ένα πιάτο που παρασκευάζεται από φρέσκο γάλα, αυγά, σμιγιάλι, αλάτι και αλεύρι.	Δήμος του Ιβάλοβγκραντ	
Μπούμπιπαρ	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από αλεσμένο χοιρινό και λίπος από την κοιλιά και το πράσο.	Δήμος του Λιουμπίμετς	Παραδοσιακό Πανηγύρι - Γαστρονομική Έκθεση - «Από τον Κήπο στο Πιάτο» και Παραδοσιακό Πανηγύρι της Καρποφορίας
Κοτόπουλο γεμιστό με πλιγούρι	Παραδοσιακό έδεσμα φτιαγμένο από σπιτικό κοτόπουλο, πλιγούρι και ξινό λάχανο. Τυπικό για την ημέρα του Αγίου Μάρτυρος Τρύφωνος	Δήμος του Λιουμπίμετς	
Πράζενικ	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από χοιρινό και λαρδί, πράσο και τοπικά μπαχαρικά. Τυπικό για τα Χριστούγεννα.	Δήμος του Λιουμπίμετς	
Ζέλνικ	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από αλεύρι, λάχανο, βούτυρο, χυμό λάχανου και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Λιουμπίμετς	
Τούρτα μελιού	Επιδόρπιο, φτιαγμένο από αλεύρι, μέλι, καρδιά και κανέλα.	Δήμος του Ματζάροβο	Εθνική Θρακική Έκθεση «Ημέρα Θρακικής Μνήμης»
Γεμιστή κολοκύθα με κρέας κουνελιού	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από κολοκύθα, κουνέλι, κρεμμύδι και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Ματζάροβο	
Κόκορας (ή κότα) σε κατμί (τηγανίτες)	Παραδοσιακό πιάτο που παρασκευάζεται από κόκορα, αλεύρι, βούτυρο, αυγά και ζύμη.	Δήμος του Ματζάροβο	
Τραχανάς	Ένα πιάτο που παρασκευάζεται από τραχανά, βούτυρο και τυρί.	Δήμος του Ματζάροβο	
Οσάβ	Έδεσμα που παρασκευάζεται από μικτά αποξηραμένα φρούτα. Παραδοσιακά σεβρίρεται την Παραμονή των Χριστουγέννων.	Δήμος του Ματζάροβο	
Κάπανα μπάνιτσα («λουσμένη μουγάτσα»)	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από αλεύρι, αυγά, τυρί, τυρόπηγμα και βούτυρο.	Δήμος Μινεράλι μπάνι	Λαογραφικό Φεστιβάλ των Συλλόγων Λαϊκών Χορών «Με χορούς στη Συγκομιδή»
Κλιν Τσορμπά (σούπα)	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από χυμό λάχανου, πράσα, σκόρδο και αποξηραμένες πιπεριές.	Δήμος Μινεράλι μπάνι	
Βίτα/ναλόζενα μπάνιτσα ποτ βράστνικ (τυλιγμένη μουγάτσα ψημένη κάτω από καπάκι)	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από αλεύρι, τυρί, σπανάκι/μαρούλι ή κολοκύθα. Το βράστνικ είναι ένα προεξέχον σιδερένιο καπάκι που καλύπτει το ταψί στο οποίο βρίσκεται η μουγάτσα.	Δήμος του Σβίλενγκραντ	Φεστιβάλ Οίνου
Μαλεμπί	Επιδόρπιο παρασκευασμένο με φρέσκο γάλα, ρύζι, τριαντάφυλλο, χυμό ροδιού και γλυκό	Δήμος του Σβίλενγκραντ	

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρωτόηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. Β2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No Β2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

European Regional Development Fund

	τριανταφύλλου.		
Σασλίκ	Ένα πιάτο που παρασκευάζεται από χοιρινό αρωματισμένο από την προηγούμενη μέρα. Ψήνεται στη σούβλα.	Δήμος του Σβίλενγκραντ	
Γλυκιά μπάνιτσα (Γλυκιά μπουγάτσα)	Ένα πιάτο που παρασκευάζεται από αλεύρι, ζάχαρη, αλάτι, λάδι και βούτυρο. Παραδοσιακά σερβίρεται στις νύφες.	Δήμος του Σιμεόνοβγκραντ	Λαϊκό Φεστιβάλ „Χρυσό Φθινόπωρο“
Ρατσέλ	Γλυκό, φτιαγμένο από κολοκύθα, ζάχαρη, κιτρικό οξύ και βανίλια.	Δήμος του Σιμεόνοβγκραντ	
Λιουτενίτσα του Σταμπολόβο (σάλτσα ντομάτας)	Παραδοσιακό έδεσμα από κόκκινες πιπεριές, ντομάτες, μελιτζάνες και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Σταμπολόβο	Φεστιβάλ του ψωμιού από αλεύρι όλυρας
Μπάνιτσα με πλιγούρι	Ένα είδος μπουγάτσας με πλιγούρι, αυγά και τυρί, που ψήνεται σε ένα πιάτο πάνω στη σόμπα.	Δήμος του Σταμπολόβο	
Μπάρκανιτσα	Παραδοσιακό ποτό φτιαγμένο με γιαούρτι, αλάτι και νερό. Πίνεται κρύο.	Δήμος του Σταμπολόβο	
Πατάτικ	Ένα είδος μπουγάτσα, παρασκευασμένο από τριμμένες πατάτες, κρεμμύδι, αλάτι και δυόσμο.	Δήμος του Σταμπολόβο	
Μπάνιτσα με πράσα	Μπουγάτα με πράσα, αυγά και τυρί.	Δήμος του Τοπόλοβγκραντ	Φεστιβάλ του Ψωμιού και του Κρασιού
Σακάρσκι Κατμί	Παραδοσιακό έδεσμα (τιγανίτες) που παρασκευάζεται από αλεύρι, βούτυρο, ζύμη και αυγό.	Δήμος του Τοπόλοβγκραντ	
Κάσνικ	Παραδοσιακό στρογγυλό ψωμί που παρασκευάζεται από αυγά, γάλα, αλεύρι και αλάτι. Χαρακτηριστικό των λεγόμενων "σμίγκνταλ/ πογκάτσα (μπουγάτσα)" όταν 40 μέρες μετά τη γέννηση ενός μωρού οι φίλες της μητέρας συναντιούνται για να δώσουν τα δώρα και τις ευλογίες τους στην υγεία του παιδιού.	Δήμος του Τοπόλοβγκραντ	
Φασόλια με ρεβίθια	Ένα πιάτο από φασόλια, ρεβίθια, κρεμμύδια, καυτερές πιπεριές και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Χάρμανλι	«Στο αλώνι»
Χοιρινό πόδι κότσι σε πήλινο δοχείο	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από, χοιρινό πόδι κότσι, ντομάτα, κρεμμύδι, καρότα και κρασί.	Δήμος του Χάρμανλι	"TransGourmetour" Φεστιβάλ του Σουσαμιού
Στάμνα Κεμπάπ	Ένα πιάτο από αρνί, βούτυρο αγελάδας, κρεμμύδι, ντομάτες και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Χάρμανλι	
Τσορμπά (σούπα) με πλιγούρι	Ένας είδος σούπας που παρασκευάζεται από φρέσκο γάλα, βούτυρο, πλιγούρι και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Χάρμανλι	
Τσορμά (σούπα) από λάπαθο	Ένας τύπος σούπας από λάπαθο φρέσκο κρεμμύδι, αλεύρι, αυγά και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Χάσκοβο	«Βαρβάρα και Σάββας» - μαγειρική έκθεση
Κάτινο Μεζέ (ο Μεζές της Κάτιας)	Παραδοσιακό έδεσμα που παρασκευάζεται από χοιρινό, κρεμμύδι, μανιτάρια, βούτυρο, χυμό λεμονιού και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Χάσκοβο	"Πιάτα και ποτά από την περιοχή του Χάσκοβο" - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα «Ταμπιέτ» - γαστρονομικό και μουσικό φεστιβάλ
Τούτμανικ	Παραδοσιακό έδεσμα από αλεύρι, αυγά, τυρί, βούτυρο, γιαούρτι και κιμά.	Δήμος του Χάσκοβο	
Σμίγκνταλ	Ένα πιάτο από τηγανισμένο ψωμί, ψιλοκομμένο ή κομμένο σε λαρδί. Σε άλλους δήμους το ίδιο	Δήμος του Χάσκοβο	

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒΦΙ αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

European Regional Development Fund

	πίατο παρασκευάζεται με τυρί και κόκκινη πιπεριά.	
Τσορμπά (σούπα) από φρέσκο σκόρδο	Ένα πιάτο που σερβίρεται κρύο και φτιάχνεται από φρέσκο σκόρδο, αλεύρι και άνηθο.	Δήμος του Χάσκοβο
Μάντζα (έδεσμα) με λουκάνικο και πράσο	Ένα πιάτο που παρασκευάζεται κυρίως από λουκάνικα και πράσα, τοπικά λαχανικά και μπαχαρικά.	Δήμος του Χάσκοβο
Κεσκέκ	Ένα πιάτο που παρασκευάζεται από σιτάρι /σιτάρι ή καλαμπόκι/, κοτόπουλο, βούτυρο και τοπικά μπαχαρικά.	Δήμος του Χάσκοβο

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΥ;	ΦΕΣΤΙΒΑΛ
Καλλιέργειες λαχανικών	Η περιοχή του Χάσκοβο διακρίνεται από την υψηλή ποιότητα των λαχανικών της, όπως ντομάτες, πιπεριές, πατάτες, μελιτζάνες, κρεμμύδια, αγγούρια, μαρούλια και άλλα.	Σε όλους τους δήμους της περιοχής του Χάσκοβο	Διεθνές φεστιβάλ «Η μαγειρική κληρονομιά της Θράκης» και άλλα αναγνωρισμένα γαστρονομικά φεστιβάλ, όπως περιγράφονται στη Μελέτη Παραδοσιακών Εδεσμάτων και Οινών στην περιοχή του Χάσκοβο.
Κρέας και προϊόντα κρέατος	Η τοπική κουζίνα χρησιμοποιεί κυρίως χοιρινό, αρνίσιο, κρέας θηραμάτων, κατσικίσιο και κρέας όρνιθας.	Σε όλους τους δήμους της περιοχής του Χάσκοβο	Διεθνές φεστιβάλ «Η μαγειρική κληρονομιά της Θράκης» και άλλα αναγνωρισμένα γαστρονομικά φεστιβάλ, όπως περιγράφονται στη Μελέτη Παραδοσιακών Εδεσμάτων και Οινών στην περιοχή του Χάσκοβο.
Καλλιέργειες φρούτων	Μεταξύ των καρπών της περιοχής του Χάσκοβο, τα πιο δημοφιλή είναι τα καρπούζια και τα πεπόνια, ακολουθούμενα από τους ξηρούς καρπούς /αμύγδαλα, φουντούκια και καρύδια/, τα σπωροφόρα δέντρα /ρόδι, ροδάκινα, βερίκοκα, κεράσια/ και τους θάμνους /σμέουρα, φράουλες, αρρόνια/ και άλλα.	Σε όλους τους δήμους της περιοχής του Χάσκοβο	Διεθνές φεστιβάλ «Η μαγειρική κληρονομιά της Θράκης» και άλλα αναγνωρισμένα γαστρονομικά φεστιβάλ, όπως περιγράφονται στη Μελέτη Παραδοσιακών Εδεσμάτων και Οινών στην περιοχή του Χάσκοβο.
Δημητριακά	Μεταξύ των δημητριακών διακρίνονται ως παραδοσιακά το σιτάρι, η όλυρα, το σουσάμι, το τριτικάλε και το κριθάρι.	Σε όλους τους δήμους της περιοχής του Χάσκοβο	Διεθνές φεστιβάλ «Η μαγειρική κληρονομιά της Θράκης» και άλλα αναγνωρισμένα γαστρονομικά φεστιβάλ, όπως περιγράφονται στη Μελέτη Παραδοσιακών Εδεσμάτων και Οινών στην περιοχή του Χάσκοβο.
Βιομηχανικές καλλιέργειες	Μεταξύ των βιομηχανικών καλλιεργειών διακρίνονται ως παραδοσιακές ο ηλίανθος, το βαμβάκι, το κραμβέλαιο, ο καννός και άλλα.	Σε όλους τους δήμους της περιοχής του Χάσκοβο	Διεθνές φεστιβάλ «Η μαγειρική κληρονομιά της Θράκης» και άλλα αναγνωρισμένα γαστρονομικά φεστιβάλ, όπως περιγράφονται στη Μελέτη Παραδοσιακών Εδεσμάτων και Οινών στην περιοχή του Χάσκοβο.
Подправки	Сред подправките с най-висока добавена стойност за област Хасково са белия риган, джоджен, чубрица, мащерка, босилек, бахар, черен/червен пипер и дафинов лист. Много от тях се използват и в официалната медицина при различни заболявания като болкоуспокояващо и укрепващо средство	Σε όλους τους δήμους της περιοχής του Χάσκοβο	Διεθνές φεστιβάλ «Η μαγειρική κληρονομιά της Θράκης»
Μπαχαρικά και βότανα	Μεταξύ των μπαχαρικών και βοτάνων υψηλότερης προστιθέμενης αξίας για την περιοχή του Χάσκοβο έχουν η λευκή ρίγανη, ο	Σε όλους τους δήμους της περιοχής του Χάσκοβο	Διεθνές φεστιβάλ «Η μαγειρική κληρονομιά της Θράκης»

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση ΒFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΥ;	ΦΕΣΤΙΒΑΛ
	δύσμος, το θρούμπι, το θυμάρι, ο βασιλικός, το μπαχαρικό, το μαύρο πιπέρι και το φύλλο δάφνης. Πολλά από αυτά χρησιμοποιούνται επίσης στην επίσημη ιατρική για διάφορες ασθένειες ως παυσίπονο και ενισχυτικό παράγοντα.		

ΟΙΝΟΙ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟΙ ΟΙΝΟΙ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΥ;	ΦΕΣΤΙΒΑΛ
Σαρντονέ	Το σαρντονέ χαρακτηρίζεται από καταπληκτικά φρουτώδη αρώματα, που συχνά θυμίζουν αρωματικά κίτρινα φρούτα (ανανά, παπάγια, αχλάδια και πεπόνια) όταν το κρασί είναι φτιαγμένο από καλά ωριασμένα σταφύλια. Συχνά το σαρντονέ έχει αρκετά γεμάτο σώμα και σχετικά υψηλό ποσοστό αλκοόλ, επιτρέποντάς του να παλαιώσει σε νέα δρύινα βαρέλια.	Δήμοι Ντιμίτροβγκραντ, Χάρμανλι και Χάσκοβο	Μαγειρικός Διαγωνισμός «Χριστουγεννιάτικο Τραπέζι» «Πιάτα και ποτά από την περιοχή του Χάσκοβο» - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα «Στο Αλώνι»
Ρκασιτέλι	Από τα σταφύλια αυτής της ποικιλίας παρασκευάζονται υψηλής ποιότητας λευκά επιτραπέζια και επιδόρπια κρασιά, σαμπάνια και κονιάκ. Τα κρασιά του χαρακτηρίζονται από ανοιχτό άχυρο χρώμα, ελαφριά, φρέσκια, αρμονική γεύση και έντονο μπουκέτο μετά τη γήρανση.	Δήμοι Ντιμίτροβγκραντ και Σταμπολόβο	Μαγειρικός Διαγωνισμός «Χριστουγεννιάτικο Τραπέζι»
Σοβινιόν μπλαν	Το Σοβινιόν μπλαν είναι μια πολύτιμη αμπέλου. Από τα σταφύλια του παρασκευάζονται μονο- και πολυποικιλιακοί λευκοί ξηροί, ημίξηροι και γλυκοί οίνοι υψηλής ποιότητας που έχουν ένα διαυγές κιτρινοπράσινο χρώμα, φρέσκια και αρμονική γεύση και αρώματα σανού, τροπικών φρούτων και φραγκοστάφυλων. Τα κρασιά πίνονται κυρίως νεανικά, αλλά έχουν τη δυνατότητα να παλαιώσουν.	Δήμοι Σβίλενγκραντ και Χάσκοβο	«Πιάτα και ποτά από την περιοχή του Χάσκοβο» - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα Φεστιβάλ Οίνου
Μουσκάτ Οττονέλ	Πρώρη ποικιλία για επιδόρπια κρασιά. Αναπτύσσεται καλά σε βαθιά, ελαφρά χώματα πλούσια σε χούμο και άνθρακα και σε λοφώδες έδαφος. Σχετικά ανθεκτικό σε ξηρασία, κρύο και γκρίζα σήψη.	Δήμοι Ντιμίτροβγκραντ και Σταμπολόβο	Μαγειρικός Διαγωνισμός «Χριστουγεννιάτικο Τραπέζι»
Βιονιέ	Χρησιμοποιείται μόνο του, για την παρασκευή ξηρού λευκού κρασιού με άρωμα λουλουδιών και αξέχαστη γεύση, η οποία, ωστόσο, δεν έχει καμία δυνατότητα παλιάωσης και συνιστάται να πίνεται νεανικό, πριν παλαιώσει.	Δήμοι Ιβάλοβγκραντ και Μινεράλι μπάνι	Τα Μυστήρια του χωριού Χούχλα
Ταμιάνκα	Η Ταμιάνκα είναι ένας τοπικός κλάδος μιας από τις αρχαιότερες και αριστοκρατικές ποικιλίες Μουσκάτ που καλλιεργούνται στα βουλγαρικά εδάφη προ αμνημονευτών χρόνων. Αν και το όνομα προέρχεται από την παλιά βουλγαρική λέξη για θυμίαμα, τα αρώματα των ξηρών κρασιών της Ταμιάνκα είναι μάλλον λουλουδιών, εσπεριδοειδών και βοτάνων. Η ποικιλία αναπτύσσεται καλά σε θερμές μικροπεριοχές, σε λοφώδη, καλά αεριζόμενα εδάφη με καλή ηλιοφάνεια και ήπιους χειμώνες.	Δήμοι Σταμπολόβο και Χάρμανλι	«Στο Αλώνι»
Τραμινέρ	Από τα σταφύλια παρασκευάζονται πλούσια σε αρώματα, υψηλής ποιότητας λευκά ξηρά, ημίξηρα και γλυκά κρασιά και σαμπάνια. Οι ποικιλιακοί οίνοι έχουν χρυσοκίτρινο χρώμα, υψηλή περιεκτικότητα	Δήμοι Χάσκοβο και Ιβάλοβγκραντ	«Πιάτα και ποτά από την περιοχή του Χάσκοβο» - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόωθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΥ;	ΦΕΣΤΙΒΑΛ
	σε αλκοόλ και εκχύλισμα, και έντονο γλυκό άρωμα με κυρίαρχες νότες λουλουδιών και εξωτικών φρούτων που αναπτύσσονται κατά την ωρίμανση.		Τα Μυστήρια του χωριού Χούχλα
Σεμιγιόν	Ποικιλία καθυστερημένης ωρίμανσης. Τα αμπέλια χαρακτηρίζονται από την ισχυρή τους ανάπτυξη σε πλούσια εδάφη και μέτρια ανάπτυξη σε πιο φτωχά εδάφη. Ελαφρώς ανθεκτική σε χαμηλές θερμοκρασίες, ασθένειες, μούχλα, ερυσίβη και γκρίζα σήψη. Χρησιμοποιείται για την παραγωγή υψηλής ποιότητας ξηρών λευκών οινών με αρώματα δρυός, δημητριακών, μελιού, πεπονιών και φρούτων.	Δήμοι Χάσκοβο και Ιβάλοβγκραντ	«Πιάτα και ποτά από την περιοχή του Χάσκοβο» - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα Τα Μυστήρια του χωριού Χούχλα
Μερλό	Το κρασί χαρακτηρίζεται από έντονο κόκκινο χρώμα, γεμάτο σώμα, αρμονικό και πλούσιο μπουκέτο γεύσεων. Τα παλαιά κρασιά χαρακτηρίζονται από ένα ισχυρό σύνθετο άρωμα που αποκαλύπτει νότες βελανιδιάς, ζαχαρωμένων φρούτων, καπνού και τρούφων.	Σε όλους τους δήμους της περιοχής του Χάσκοβο	Τα αναγνωρισμένα γαστρονομικά φεστιβάλ, όπως περιγράφονται στη Μελέτη Παραδοσιακών Εδεσμάτων και Οινών στην περιοχή του Χάσκοβο
Καμπερνέ σοβινιό	Τα σταφύλια είναι κατάλληλα για την παραγωγή ποιοτικών κόκκινων οίνων. Χρησιμοποιείται για την παρασκευή ποιοτικών κόκκινων μονο- και πολυποικιλιακών οίνων, σαμπανιών και χυμών. Οι ποικιλιακοί οίνοι είναι πλούσια σε σκούρο κόκκινο χρώμα, καλή πυκνότητα και έντονο άρωμα μικρών κόκκινων φρούτων - φραγκοστάφυλου, βατόμουρου και μουριάς.	Σε όλους τους δήμους της περιοχής του Χάσκοβο	Τα αναγνωρισμένα γαστρονομικά φεστιβάλ, όπως περιγράφονται στη Μελέτη Παραδοσιακών Εδεσμάτων και Οινών στην περιοχή του Χάσκοβο
Ευμολπία	Από την ποικιλία παρασκευάζονται κόκκινα κρασιά υψηλής ποιότητας. Αυτά ωριμάζουν γρήγορα και είναι κατάλληλα για κατανάλωση το έτος μετά τη συγκομιδή των σταφυλιών. Έχουν ένα πυκνό ρουμπίνι-κόκκινο χρώμα, ένα ελαφρύ φρουτώδες άρωμα και μια αρμονική γεύση, σαν το καλό κρασί Μαυρούδι.	Δήμος του Σβίλενγκραντ	Φεστιβάλ Οίνου
Σιρά	Από την ποικιλία παρασκευάζονται κόκκινοι μονοποικιλιακοί οίνοι υψηλής ποιότητας, καθώς και πολυποικιλιακοί οίνοι και ροζέ κρασιά. Τα νεαρά κρασιά έχουν χαρακτηριστικούς τόνους βιολέτας, εξωτικών λουλουδιών, καπνού, δεντρολίβανου, θυμαριού, σμέουρου, βατόμουρου και μαύρης σταφίδας. Τα κρασιά χαρακτηρίζονται από πολύ πυκνό χρώμα γρανάτη με λαμπερές αποχρώσεις και υψηλή πυκνότητα. Έχουν υψηλές ποιότητες ωρίμανσης. Με την ωρίμανση, το κρασί αποκτά νέες αρωματικές νότες σοκολάτας, καπνού και δέρματος.	Δήμοι Ντιμίτροβγκραντ, Σβίλενγκραντ, Μινεράλι μπανι και Χάρμανλι	Μαγειρικός Διαγωνισμός «Χριστουγεννιάτικο Τραπέζι» Λαογραφικό Φεστιβάλ των Συλλόγων Λαϊκών Χορών «Με χορούς στη Συγκομιδή» «Στο Αλώνι» Φεστιβάλ Οίνου
Κοτ	Από την ποικιλία παρασκευάζονται κόκκινα κρασιά υψηλής ποιότητας, τα οποία χαρακτηρίζονται από πυκνό πορφύρο χρώμα, πλούσια γεύση και αρώματα και απαλή, ευχάριστη δομή τανίνης.	Δήμος του Χάσκοβο	«Πιάτα και ποτά από την περιοχή του Χάσκοβο» - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα
Πινό Νουάρ	Ανάλογα με τη θέση της καλλιέργειας, τα σταφύλια χρησιμοποιούνται για την παραγωγή κόκκινων οίνων υψηλής ποιότητας και σαμπανιών. Τα κρασιά αυτής της ευγενικής ποικιλίας χαρακτηρίζονται από χρώμα μεσαίας έως μεγάλης έντασης και με μυρωδιές κόκκινων, μερικές φορές μαύρων φρούτων, μανιτάρων και δασικό φυλλώματος.	Δήμος του Ιβάλοβγκραντ	Τα Μυστήρια του χωριού Χούχλα
Καμπερνέ Φραν	Χρησιμοποιείται για την παρασκευή επιτραπέζιων οίνων, οίνων υψηλού αλκοολικού τίτλου και επιδορτίων οίνων και χυμών. Οι ποικιλιακοί οίνοι είναι ανοιχτοκίτρινου χρώματος, με αρώματα σμέουρου, βατόμουρου, φραγκοστάφυλου, μυρτιάλλου, και όταν οι οίνοι ωριμάζουν για μεγαλύτερο διάστημα γίνονται πιο αισθητά τα αρώματα βοτάνων και μόσχου. Χρησιμοποιείται επίσης για την παραγωγή πολυποικιλιακών οίνων.	Δήμοι Λιουμπίμετς, Σταμπολόβο και Χάρμανλι	«Στο Αλώνι» Καρποφορίας και Ημέρα του Αμπελακαλλιεργητή και του Οινοποιού

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της βουλγαρο-ελληνικής διασυνοριακής περιοχής μέσω έξυπνων και ψηφιακών εργαλείων» (eTOURIST), που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VA «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020», σύμφωνα με την Σύμβαση BFI αριθ. B2.6c.07 / 09.10.2017. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνικούς πόρους των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας Interreg V-A «Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020». This document has been created within the framework of the Project „Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools” (eTOURIST), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program “Greece-Bulgaria 2014-2020”, Subsidy Contract No B2.6c.07/09.10.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A “Greece - Bulgaria 2014-2020” Cooperation Programme.”

European Regional Development Fund

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΥ;	ΦΕΣΤΙΒΑΛ
Πετί Βέρντο	Τα κρασιά του Πετί Βέρντο είναι υψηλής πυκνότητας, με σκούρο, βαθύ χρώμα, υψηλές τανίνες και αλκοόλ, καθώς και συγκεκριμένους πικάντικους τόνους. Χρησιμοποιείται παραδοσιακά για να προσδώσει καλύτερα χρώματα, άρωμα και τανίνες στους πολυποικιλιακούς οίνους του Μπορντό.	Δήμος του Ντιμίτροβγκραντ	Μαγειρικός Διαγωνισμός «Χριστουγεννιάτικο Τραπέζι»

ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΝΑΔΙΚΟΙ ΟΙΝΟΙ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΥ;	ΦΕΣΤΙΒΑΛ
Κόκκινο Μισκέτ	Το κρασί αυτής της ποικιλίας έχει ενδιαφέρον χρώμα με ροζ αποχρώσεις. Υπάρχουν στοιχεία ότι η ποικιλία είναι υβρίδιο που δημιουργήθηκε από τους Ρίζλινγκ και Ντιμιάτ. Το άρωμα είναι με φυτικές αποχρώσεις, κυδωνιού και μελιού. Οι καλλιεργούμενες περιοχές με κόκκινο μισκέτ στην περιοχή του Χάσκοβο είναι 359 εκτάρια.	Δήμος του Χάσκοβο	«Πιάτα και ποτά από την περιοχή του Χάσκοβο» - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα
Ντιμιάτ	Το κρασί αυτής της ποικιλίας έχει φρουτώδες άρωμα με τόνους ώριμου ροδάκινου. Η γεύση του είναι ελαφριά, με ευχάριστη φρεσκάδα. Οι καλλιεργούμενες περιοχές με Ντιμιάτ είναι 256 εκτάρια.	Δήμοι Ντιμίτροβγκραντ, Ιβάλοβγκραντ, Χάσκοβο και Σταμπολόβο	Μαγειρικός Διαγωνισμός «Χριστουγεννιάτικο Τραπέζι» «Πιάτα και ποτά από την περιοχή του Χάσκοβο» - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα
Ρουμπίν	Το κρασί χαρακτηρίζεται από έντονο κόκκινο χρώμα, πληρότητα, αρμονική γεύση και πλούσιο μπουκέτο. Τα ώριμα κρασιά χαρακτηρίζονται από ένα έντονο σύνθετο άρωμα που αποκαλύπτει τις αποχρώσεις βελανιδιάς, ζαχαρομένων φρούτων, καπνού και τρούφων. Οι καλλιεργούμενες περιοχές με με ρουμπίν είναι 41 εκτάρια.	Σε όλους τους δήμους της περιοχής του Χάσκοβο	Τα αναγνωρισμένα γαστρονομικά φεστιβάλ, όπως περιγράφονται στη Μελέτη Παραδοσιακών Εδεσμάτων και Οινών στην περιοχή του Χάσκοβο
Μαυρούδι	Το κρασί χαρακτηρίζεται από χρώμα ρουμπινιού και απαλή γεύση. Οι καλλιεργούμενες περιοχές με μαυρούδι είναι 135 εκτάρια.	Δήμοι Μινεράλι μπάι, Λιουμπίμετς, Χάρμανλι, Χάσκοβο	«Πιάτα και ποτά από την περιοχή του Χάσκοβο» - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα «Στο Αλώνι» Λαογραφικό Φεστιβάλ των Συλλόγων Λαϊκών Χορών «Με χορούς στη Συκομιδή» Παραδοσιακό Πανηγύρι της Καρποφορίας και Ημέρα του Αμπελακαλλιεργητή και του Οινοποιού
Παμίντ	Από το παμίντ παρασκευάζονται απλοί, ανοιχτοί κόκκινοι επιτραπέζιοι οίνοι, οι οποίοι είναι έτοιμοι για κατανάλωση αμέσως μετά τη ζύμωση. Το παμίντ είναι επίσης μια κατάλληλη ποικιλία για την παραγωγή πολυποικιλιακών οίνων. Οι καλλιεργούμενες περιοχές με παμίντ είναι 267 εκτάρια.	Δήμοι Χάρμανλι, Χάσκοβο και Ντιμίτροβγκραντ	Μαγειρικός Διαγωνισμός «Χριστουγεννιάτικο Τραπέζι» «Πιάτα και ποτά από την περιοχή του Χάσκοβο» - μαγειρική έκθεση ανταγωνιστικού χαρακτήρα